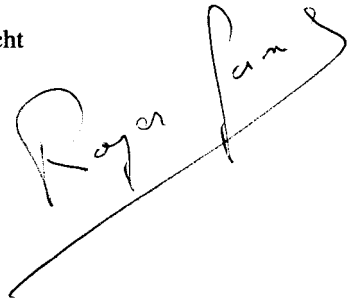

ALGEMENE PRACTISCHE RECHTSVERZAMELING

RAF RENARD

Ere-Voorzitter van de
Vaste Commissie voor Taaltoezicht

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Raf Renard', is written over a long, thin diagonal line that extends from the right side of the signature towards the left.

TALLEN

**IN BESTUURSZAKEN,
IN DE BEDRIJVEN
EN IN DE SOCIALE BETREKKINGEN**

E. Story-Scientia

wetenschappelijke uitgeverij

Gent

KUL 78476

De stof is bijgehouden tot 31 maart 1983

© 1983, E. Story-Scientia
ISBN 90 6439 336 2
D/1983/009/13

No part of this work may be reproduced in any form by print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

LIJST VAN AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN	XV
LITERATUURLIJST	XVII
	nr.
TITEL I INLEIDING	1-26
HFST. I HET ONDERWERP — BRONNEN	1-2
HFST. II GRONDWETTELIJKE BASIS	3-7
HFST. III ALGEMENE EVOLUTIE VAN DE TAALWETGEVING IN BESTUURSZAKEN VAN 1795 TOT 1963	8-24
HFST. IV AARD EN KENMERKEN VAN DE TAALWETGEVING IN BESTUURSZAKEN — LIJSTEN VAN WETSVoorstellen EN WETSontwerpen	25-26
TITEL II TAALREGELING IN BESTUURSZAKEN	27-391
HFST. I TOEPASSINGSGEBIED, DIENSTEN, PERSONEN, HANDELINGEN	27-77
AFD. I <i>WETTEKST — BEGRIPPEN</i>	27
AFD. II <i>DE OVERHEIDSDIENSTEN VAN DE STAAT, DE PROVINCIËS, AGGLOMERATIES, FEDERATIES EN GEMEENTEN</i>	27
§ 1. Begrippen	27-32
§ 2. De eigenlijke centrale openbare dienst	33-50
A. Begrip — Gevallen	33-34
B. Aard van de gesplitste ministeries	35-40
C. De wijzigingen van de Grondwet in 1968-1980 en hun betekenis voor de taalwetgeving	41-50
§ 3. Gedecentraliseerde diensten	51-53
§ 4. Buitenlandse diensten	54
§ 5. Provinciale diensten	55
§ 6. Gewestelijke diensten	56
§ 7. Gemeentelijke en plaatselijke diensten	57
§ 8. Agglomeraties en federaties van gemeenten	58
§ 9. Concessiehouders en verstrekkers van een opgedragen openbare dienst	59

VI

INHOUD

	nr.
AFD. III <i>DE ADMINISTRATIEVE WERKZAAMHEDEN, HET ADMINISTRATIEF PERSONEEL EN DE ORGANISATIE VAN DE DIENSTEN VAN DE RAAD VAN STATE EN VAN HET REKENHOF</i>	60
AFD. IV <i>DE ADMINISTRATIEVE HANDELINGEN VAN DE RECHTERLIJKE MACHT EN VAN HAAR MEDEWERKERS</i>	61-65
AFD. V <i>DE ADMINISTRATIEVE HANDELINGEN VAN SCHOOLOVERHEDEN</i>	66-67
AFD. VI <i>DE VERRICHTINGEN BIJ DE PARLEMENTS-, PROVINCIERAADS- EN GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN</i>	68-70
AFD. VII <i>SOMMIGE HANDELINGEN EN BESCHIEDEN UITGAANDE VAN DE PRIVÉ-NIJVERHEIDS-, HANDELS- OF FINANCIËBEDRIJVEN</i>	71-77
§ 1. Beginsel en wetsgeschiedenis	71-72
§ 2. De begrippen privébedrijf en exploitatiezetel	73
§ 3. De taal van het gebied	74
§ 4. Akten en bescheiden die voorgeschreven zijn bij wetten en reglementen	75
§ 5. Akten en bescheiden bestemd voor het personeel	76
§ 6. Mogelijkheid tot vertalen	77
HFST. II <i>DE TAALGEBIEDEN</i>	79-85
AFD. I <i>INDELING IN VIER TAALGEBIEDEN</i>	79-82
AFD. II <i>GEMEENTEN MET EEN SPECIALE REGELING</i>	83
AFD. III <i>BEGRENTING VAN DE TAALGEBIEDEN IN DE GRONDWET</i>	84
AFD. IV <i>GEVOLGEN VOOR HET TAALGEBRUIK</i>	85
HFST. III <i>HET TAALGEBRUIK IN DE PLAATSELIJKE DIENSTEN</i>	86-177
AFD. I <i>HET BEGRIP PLAATSELIJKE DIENST</i>	86-88
AFD. II <i>HET TAALGEBRUIK IN DE PLAATSELIJKE DIENSTEN VAN HET NEDERLANDSE, FRANSE EN DUITSE TAALGEBIED</i>	89-125
§ 1. Intern taalgebruik	89-94
A. In het Nederlandse taalgebied	89-92
B. In het Franse taalgebied	93
C. In het Duitse taalgebied	94
§ 2. Betrekkingen met andere diensten	95-97
§ 3. Voor het publiek bestemde berichten, mededelingen en formulieren	98-105
A. In het homogeen Nederlandse of Franse taalgebied	98-99
B. In de gemeenten van het Malmedyse	100
C. In de gemeenten van het Duitse taalgebied	101
D. In de taalgrensgemeenten.	102-103
E. In de toeristische centra	104
F. De bekendmakingen van de burgerlijke stand	105
§ 4. Betrekkingen met particulieren	106-109
A. In het homogeen Nederlandse en Franse taalgebied	106
B. In de gemeenten van het Malmedyse	107
C. In het Duitse taalgebied	108
D. In de taalgrensgemeenten.	109

INHOUD

VII

	nr.
§ 5. Opstellen van akten betreffende particulieren	110-113
A. In het homogeen Nederlandse en Franse taalgebied	110
B. In de gemeenten van het Malmedyse	111
C. In de taalgrensgemeenten	112
D. In het Duitse taalgebied	113
§ 6. Overschrijving van akten van de burgerlijke stand	114-115
§ 7. Getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen uit te reiken aan particulieren	116-119
A. In het homogeen Nederlandse of Franse taalgebied	116
B. In de gemeenten van het Malmedyse	117
C. In de taalgrensgemeenten	118
D. In het Duitse taalgebied	119
§ 8. Taalkennis in de plaatselijke diensten	120-125
A. In het homogeen Nederlandse of Franse taalgebied	120-121
B. In de plaatselijke diensten van de taalgrensgemeenten	122-123
C. In de gemeenten van het Malmedyse of van het Duitse taalgebied	124
D. Taalgebruik en taalkennis in de Platdiëtse streek	125
AFD. III <i>HET TAALGEBRUIK IN DE PLAATSELIJKE DIENSTEN VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD</i>	126-159
§ 1. Binnendienst	126-127
§ 2. Betrekkingen met de diensten waaronder de plaatselijke dienst ressorteert en met de andere diensten van Brussel-Hoofdstad	128
§ 3. Dienstorders, onderrichtingen aan het personeel, formulieren en drukwerken voor binnendienst	129
§ 4. Betrekkingen met de diensten van het Nederlandse of Franse taalgebied	130
§ 5. Berichten, mededelingen en formulieren	131-132
§ 6. Betrekkingen met particulieren	133-134
§ 7. Akten betreffende particulieren en getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen ten behoeve van particulieren	135
§ 8. Overschrijving van akten van de burgerlijke stand	136-137
§ 9. Taalkennis van het personeel	138-159
A. Taalkennis van het personeel in het algemeen	138-141
B. Taalkennis van hogere ambtenaren	142
C. Taalkennis van personeel dat in contact komt met het publiek	143-148
D. Controle over de taalexamen en bewijzen van taalkennis	149-152
E. Verdeling van het personeel over de twee taalgroepen	153-154
F. Verdeling van de betrekkingen vanaf de graad van afdelingschef	155-158
G. Taalregeling van de op één taalgroep gerichte culturele instellingen	159
AFD. IV <i>HET TAALGEBRUIK IN DE PLAATSELIJKE DIENSTEN VAN DE RANDGEMEENTEN</i>	160-177
§ 1. Gemeenschappelijke bepalingen voor alle randgemeenten	160-169
A. Het taalgebruik	160-167
B. Taalkennis	168-169
§ 2. Bijzondere bepalingen ten behoeve van de te Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel gevestigde plaatselijke diensten	170-174
A. Taal van de akten	170-171
B. Taalkennis van het personeel	172-174
§ 3. Bijzondere bepalingen ten behoeve van de te Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem gevestigde plaatselijke diensten	175-177
A. Taal van de akten	175-176
B. Taalkennis	177

VIII

INHOUD

	nr.
HFST. IV HET TAALGEBRUIK IN DE GEWESTELIJKE DIENSTEN	178-210
AFD. I HET BEGRIP GEWESTELIJKE DIENST	178
AFD. II DE VERSCHILLENDE GEWESTELIJKE DIENSTEN	179-201
§ 1. Gewestelijke, op taalgebied homogene diensten met zetel in het eigen gebied	179-186
A. Begrip	179
B. Binnendienst	180
C. Betrekkingen met de diensten waaronder de gewestelijke dienst ressorteert, met de andere diensten van hetzelfde taalgebied en met de diensten van	
Brussel-Hoofdstad	181
D. Berichten, mededelingen en formulieren voor het publiek	182
E. Betrekkingen met particulieren	183-185
F. Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen ten behoeve van particulieren	186
§ 2. Gewestelijke, op taalgebied homogene diensten met zetel in	
Brussel-Hoofdstad	187
§ 3. Gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten met een speciale	
taalregeling of met verschillende regelingen uit het Franse of uit het	
Nederlandse taalgebied bestrijkt en waarvan de zetel in dit gebied gevestigd is	188-194
A. Binnendienst	188
B. Betrekkingen van de diensten waaronder de gewestelijke dienst ressorteert met de andere diensten uit hetzelfde taalgebied en met de diensten van	
Brussel-Hoofdstad	189
C. Betrekkingen met de plaatselijke diensten uit het ambtsgebied van de	
gewestelijke diensten	190
D. Berichten, mededelingen en formulieren	191-192
E. Betrekkingen met particulieren	193
F. Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen	194
§ 4. Taalregeling in de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten uit	
het Duitse taalgebied bestrijkt en met zetel gevestigd in dat gebied	195
§ 5. Taalregeling in de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten die	
behoren tot het Nederlandse en het Franse taalgebied en met zetel gevestigd in Brussel-Hoofdstad	196
§ 6. Gewestelijke diensten die uitsluitend gemeenten uit Brussel-Hoofdstad,	
gemeenten uit het Nederlandse of Franse taalgebied of uit beide taalgebieden omvatten	197
§ 7. Taalregeling in de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten uit de vier taalgebieden bestrijkt	198
§ 8. Taalregeling in de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit	
verschillende taalgebieden — met uitzondering van Brussel-Hoofdstad — en waarvan de zetel niet gevestigd is in een gemeente uit het Malmeyse of het Duitse taalgebied	199
§ 9. Taalregeling in de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit	
verschillende taalgebieden — met uitzondering van Brussel-Hoofdstad — en met zetel gevestigd in het Malmeyse of het Duitse taalgebied	200
§ 10. Taalregeling in de gewestelijke diensten in hun betrekkingen met de	
randgemeenten	201
AFD. III TAALKENNIS VAN HET PERSONEEL	202-210
§ 1. In de op taalgebied homogene gewestelijke diensten met zetel in het eigen gebied	202

INHOUD

	IX nr.
§ 2. In de op taalgebied homogene gewestelijke diensten met zetel te Brussel-Hoofdstad	203
§ 3. In de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten met een speciale taalregeling of met verschillende regelingen uit het Franse of uit het Nederlandse taalgebied en met zetel gevestigd in dit gebied	204
§ 4. In de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit het Duitse taalgebied en met zetel in dat gebied	205
§ 5. In de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten die behoren tot het Nederlandse en het Franse taalgebied en met zetel in Brussel-Hoofdstad	206
§ 6. In de gewestelijke diensten die uitsluitend gemeenten uit Brussel-Hoofdstad, uit het Nederlandse of Franse taalgebied of uit beide taalgebieden omvatten	207
§ 7. In de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit de vier taalgebieden	208
§ 8. In de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit verschillende gebieden — met uitzondering van Brussel-Hoofdstad — en met zetel die niet in een gemeente uit het Malmeyse of uit het Duitse taalgebied gevestigd is	209
§ 9. Betrekkingen met randgemeenten	210
 HFST. V HET TAALGEBRUIK IN DE DIENSTEN WAARVAN DE WERKKRING HET GEHELE LAND BESTRIJKT	 211-284
 AFD. I DE CENTRALE DIENSTEN	 211-264
§ 1. Begrip	211
§ 2. Taalgebruik	212-227
A. Betrekkingen in binnendienst en met gewestelijke en plaatselijke diensten van Brussel-Hoofdstad	212-216
B. Betrekkingen tussen de centrale diensten en de plaatselijke of gewestelijke diensten uit het Nederlandse, Franse of Duitse taalgebied	217-218
C. Onderrichtingen aan het personeel, formulieren en drukwerken van de binnendiensten	219
D. Berichten, mededelingen en formulieren van de centrale diensten die via de plaatselijke diensten aan het publiek worden verstrekt	220
E. Berichten, mededelingen en formulieren die de centrale diensten rechtstreeks aan het publiek richten	221-223
F. Taal van de formulieren die de centrale of gelijkgestelde diensten rechtstreeks ter beschikking van het publiek stellen	224
G. Betrekkingen van de centrale diensten met particulieren	225
H. Betrekkingen tussen de centrale diensten en privé-bedrijven die gevestigd zijn in een gemeente van het Nederlandse of het Franse taalgebied zonder speciale regeling	226
I. Akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen	227
§ 3. Organisatie van de centrale diensten	228-251
A. Het begrip centrale dienst — verwijzing	228
B. Splitsing van de diensten in eentalige eenheden	229
C. Instelling van taalkaders voor de ambtenaren	230
D. Toewijzing van betrekkingen aan de taalkaders	231-242
E. Toelating tot het tweetalig kader	243-248
F. Vaststelling van de rangen die tot een zelfde trap van de hiërarchie behoren	249
G. Verplicht voorafgaand advies van de syndicale organisaties en van de V.C.T.	250
H. Afwijking van de numerieke gelijkheid in de directiebetrekkingen	251
§ 4. Taalkennis van het personeel — examens — taalrollen	252-257
§ 5. Overgang van de ene taalrol naar de andere	258
§ 6. Bevordering van ambtenaren	259-260
§ 7. De tweetalige adjunct	261-263
§ 8. Uitvoeringsbesluiten en overgangsmaatregelen	264

	nr.
AFD. II <i>DE UITVOERINGSDIENSTEN</i>	265-284
§ 1. Begrip	265
§ 2. Diensten met zetel in Brussel-Hoofdstad	266
§ 3. Diensten met zetel buiten Brussel-Hoofdstad	267-272
A. Toepasselijke regels	267
B. Taalgebruik in binnendienst en in betrekkingen met centrale diensten	268
C. Taalkennis van het personeel	269
D. Taalkennis van het hoofd van de dienst	270
E. Taalkennis van de personeelsleden die in contact komen met het publiek	271
F. Beperkingsmaatregelen	272
§ 4. Buitenlandse diensten	273-284
A. Taalgebruik in binnendienst	274
B. Taal van de berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het Belgische publiek	275
C. Taalgebruik in de betrekkingen met particulieren	276
D. Taal van de akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen	277
E. Organisatie van de diensten	278
F. Verdeling van de betrekkingen	279-284
HFST. VI <i>BIJZONDERE BEPALINGEN</i>	285-319
AFD. I <i>TOEPASSING VAN DE WET OP BEDRIJVEN VAN INTERNATIONAAL LUCHTVERKEER (SABENA)</i>	285-291
AFD. II <i>TAALGEBRUIK IN DE STEMBUREAUS</i>	292-293
AFD. III <i>TAALGEBRUIK VAN DE PRIVE-MEDEWERKERS, OPDRACHTHOUDERS EN DESKUNDIGEN VAN OVERHEIDSDIENSTEN</i>	294
AFD. IV <i>DE SPECIALE DIENST AAN DE UNIVERSITEIT TE LEUVEN</i>	295-297
AFD. V <i>PRIVE, NIJVERHEIDS-, HANDELS- OF FINANCIEBEDRIJVEN</i>	298-305
AFD. VI <i>BEVOEGDHEID VAN DE VASTE WERVINGSSECRETARIS VOOR HET UITREIKEN VAN BEWIJZEN INZAKE TAALKENNIS</i>	306-310
AFD. VII <i>RAADPLEGING VAN DE VAKORGANISATIES</i>	311-313
AFD. VIII <i>DIPLOMA'S EN STUDIEGETUIGSCHRIJVEN</i>	314-315
AFD. IX <i>KONINKLIJKE EN MINISTERIELE BESLUITEN</i>	316-319
HFST. VII <i>SANCTIES</i>	320-335
AFD. I <i>SOORTEN — DISCIPLINAIRE SANCTIES</i>	320-321
AFD. II <i>NIETIGHEID VAN ONWETTIGE HANDELINGEN</i>	322-328
§ 1. Regels	322
§ 2. Aard	323
§ 3. Vorderingen — belanghebbenden	324-325
§ 4. Gevolgen	326
§ 5. Termijnen	327-328
AFD. III <i>VERVANGING VAN NIETIGE STUKKEN VAN PRIVE-ONDERNEMINGEN</i>	329-335

INHOUD

XI

		nr. 336-374
HFST. VIII	TOEZICHT	336-374
AFD. I	ALGEMEEN TOEZICHT — DE VASTE COMMISSIE VOOR TAALTOEZICHT	336-370
	§ 1. Instelling en doel	336
	§ 2. Samenstelling	337-338
	§ 3. De voorzitter en de ondervoorzitter(s)	339
	§ 4. Rechtstoestand van de Commissie	340-342
	A. Het statuut van 1964 tot 1969	340
	B. Het reglement van orde	341
	C. Het statuut van 4 augustus 1969	341
	§ 5. Personeel	343
	§ 6. Kredieten — kosten	344
	§ 7. Aard van de opdracht	345
	§ 8. Bevoegdheid en procedure	346
	A. Algemene bevoegdheid: spontaan advies aan de regering	346-359
	B. Verplichte raadpleging door de ministers inzake toepassing van de Taalwet	360-363
	C. Vorderen van onderzoek door overheidsdiensten	364
	D. Eigen recht van onderzoek, toezicht en annulatievordering	365-367
	§ 9. De afdelingen	368
	§ 10. Termijnen voor de behandeling van klachten	369
	§ 11. Het jaarverslag	370
AFD. II	BIJZONDERE ORGANEN VAN TOEZICHT	371-374
	§ 1. De arrondissementscommissaris te Moeskroen	371
	§ 2. De adjunct-commissaris te Sint-Martens-Voeren	372
	§ 3. De regeringscommissaris van de Hoofdstad	373-374
HFST. IX	OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN	375-391
AFD. I	VRIJWARING VAN VERKREGEN RECHTEN	375-390
	§ 1. Wetteksten	375
	§ 2. Ambtenaren in dienst op 9 juli 1932	376
	§ 3. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een gemeentelijke plaatselijke dienst in de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel	377
	§ 4. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een niet-gemeentelijke plaatselijke of gewestelijke dienst in Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel	378
	§ 5. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een gemeentelijke plaatselijke dienst in een van de zes randgemeenten	379
	§ 6. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een niet-gemeentelijke plaatselijke of gewestelijke dienst in een van de zes randgemeenten	380
	§ 7. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een dienst gevestigd in het Nederlandse, Franse of Duitse taalgebied	381-382
	§ 8. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan de plaatselijke of gewestelijke diensten in de taalgrensgemeenten	383
	§ 9. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een niet-gemeentelijke plaatselijke of gewestelijke dienst in Brussel-Hoofdstad	384
	§ 10. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een gemeentelijke plaatselijke dienst in Brussel-Hoofdstad	385-386
	§ 11. Eentalige ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan de centrale besturen of de in België zetelende uitvoeringsdiensten	387-389

XII

INHOUD

	nr.
§ 12. Gewestelijke ontvangers	390
AFD. II <i>EVENTUELE OVERGANGSMAATREGELEN VOOR BEPAALDE DIENSTEN</i>	391
TITEL III TAALREGELING IN DE DIENSTEN EN EXECUTIEVEN VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN GEWESTEN	392-398
HFST. I DE MINISTERIES VAN DE GEMEENSCHAP EN VAN HET GEWEST	393-394
AFD. I <i>REGEL</i>	393
AFD. II <i>AFWIJINGEN</i>	394
HFST. II DE DIENSTEN VAN DE EXECUTIEVEN VAN DE GEMEENSCHAP EN VAN HET GEWEST	395-397
AFD. I <i>EXECUTIEVEN WAARVAN DE WERKKRING HET GEHELE AMBTSGEBIED OMVAT</i>	395
AFD. II <i>EXECUTIEVEN WAARVAN DE WERKKRING NIET HET GEHELE AMBTSGEBIED VAN DE VLAAMSE EN FRANSE GEMEENSCHAP VAN HET WAAELSE GEWEST BESTRIJKT</i>	396
AFD. III <i>SANCTIES EN TOEZICHT</i>	397
HFST. III INWERKINGTREDING	398
TITEL IV TAALGEBRUIK IN DE BEDRIJVEN EN IN DE SOCIALE BETREKKINGEN BINNEN HET NEDERLANDSE TAALGEBIED (TAALDECREET VAN 19 JULI 1973)	399-500
HFST. I GESCHIEDKUNDIGE INLEIDING	399-400
HFST. II WETSBEPALINGEN BETREFFENDE HET TAALGEBRUIK IN DE BEDRIJVEN	401-402
AFD. I <i>BEPALINGEN VAN VOOR 1963</i>	401
AFD. II <i>BEPALINGEN IN DE WET VAN 2 AUGUSTUS 1963 EN IN DE GECOORDINEERDE WETTEN OP HET TAALGEBRUIK IN BESTUURSAZAKEN</i>	402
AFD. III <i>HET DECREET VAN 19 JULI 1973: VOORBEREIDING EN VOORSTELLEN TOT WIJZIGING OF AANVULLING</i>	402bis
HFST. III HET DECREET VAN 19 JULI 1973	403-485
AFD. I <i>DOEL VAN HET DECREET</i>	403-404
AFD. II <i>TOEPASSINGSGEBIED; ARTIKEL 1 VAN HET DECREET</i>	405
AFD. III <i>TOEPASSING TEN AANZIEN VAN DE PLAATS</i>	406-414
AFD. IV <i>TOEPASSING TEN AANZIEN VAN DE PERSOON</i>	415-420
§ 1. Werkgevers	416
§ 2. Werknemers	417-420

INHOUD

XIII

		nr.
AFD. V	<i>TOEPASSING TEN AANZIEN VAN DE HANDELING</i>	421-450
	§ 1. Overzicht van het Decreet	421-422
	§ 2. Het begrip „onderneming”	423
	§ 3. Het begrip „sociale betrekkingen”	424-434
	§ 4. Akten en bescheiden van de onderneming	435-450
	A. Externe documenten	436
	B. Interne documenten	437-440
	C. Akten en bescheiden bestemd voor de overheidsdiensten	441
	D. Akten en bescheiden bestemd voor derden	442
	E. Akten en bescheiden bestemd voor het personeel	443
AFD. VI	<i>TOEZICHT</i>	451-459
	§ 1. Decreetbepalingen	451
	§ 2. Aard	452
	§ 3. Bevoegde ambtenaren	453-456
	A. De officieren van gerechtelijke politie	453
	B. De ambtenaren belast met het toezicht en de inspectie van de bevoegde ministeries	454
	C. De ambtenaren van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht	455-456
	§ 4. Bevoegdheden — bewijsmiddelen	457-459
AFD. VII	<i>SANCTIES</i>	460
	§ 1. Overzicht	460
	§ 2. Burgerrechtelijke sancties	461-476
	A. In de gecoördineerde wetten op het taalgebruik in bestuurszaken	461
	B. In het Decreet: nietigheid	462-476
	§ 3. Strafrechtelijke sancties	477-483
	§ 4. Administratieve boeten	484-485
HFST. IV	<i>WETTIGHEIDSPROBLEMEN</i>	486-500
AFD. I	<i>GRONDWETTIGHEID VAN HET DECREET</i>	487-488
	§ 1. De artikelen 6 en <i>6bis</i> van de Grondwet	487-488
	§ 2. Artikel 9 van de Grondwet	489
	§ 3. Artikel 10 van de Grondwet	490
	§ 4. Artikel 23 van de Grondwet	491
	§ 5. Artikel <i>59bis</i> van de Grondwet	492
AFD. II	<i>DE RECHTEN VAN DE MENS EN DE INTERNATIONALE VERDRAGEN</i>	493-496
	§ 1. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Verdrag van an Rome	493
	§ 2. De E.E.G.-overeenkomsten	494-495
	§ 3. Andere internationale verplichtingen	496
AFD. III	<i>STRJDIGHEID TUSSEN DECREETSBEPALINGEN EN WETSBEPALINGEN</i>	497-500
TITEL V	DE OVERIGE DECRETEN VOOR HET NEDERLANDSE EN HET FRANSE TAALGEBIED	501-506
HFST. I	HET TAALGEBRUIK IN DE RADEN, COLLEGES, ONDERGESCHIKTE BESTUREN EN INTERCOMMUNALES VAN HET NEDERLANDSE TAALGEBIED (DECREET VAN 6 DECEMBER 1972)	501

XIV

INHOUD

	nr.	
HFST. II	TAALVERPLICHTINGEN VAN PARTICULIEREN TEN AANZIEN VAN PLAATSELIJKE EN GEWESTELIJKE DIENSTEN IN HET NEDERLANDSE TAALGEBIED (DECREET VAN 30 JUNI 1981)	502-503
HFST. III	TAALGEBRUIK VAN VOORZITTERS, BIJZITTERS EN SECRETARISSEN VAN STEMBUREAUS IN HET NEDERLANDSE TAALGEBIED (DECREET VAN 14 JUNI 1982)	504
HFST. IV	DECRETEN OVER DE VERDEDIGING VAN DE FRANSE TAAL (12 JULI 1978 EN 30 JUNI 1982)	505-506
 TITEL VI TAALVERPLICHTINGEN VAN DE NOTARIS		507-553
HFST. I	BEGINSELEN	507-510
HFST. II	VERPLICHTINGEN KRACHTENS DE WET VAN 15 JUNI 1935 OP HET TAALGEBRUIK IN GERECHTSZAKEN	511-513
AFD. I	TAALKENNIS	511
AFD. II	NOTARISAKTEN DIE „GERECHTELIJKE" AKTEN ZIJN	512-513
HFST. III	VERPLICHTINGEN KRACHTENS DE GECOORDINEERDE WETTEN OP HET TAALGEBRUIK IN BESTUURSZAKEN	514-531
AFD. I	INLEIDING	514-516
AFD. II	DE ADMINISTRATIEVE HANDELINGEN VAN DE NOTARIS	517-518
AFD. III	DE NOTARIS BELAST MET EEN TAAK VAN ALGEMEEN BELANG OF MET EEN RECHTELIJK AMBT	519
AFD. IV	DE NOTARIS HANDELEND IN OPDRACHT VAN DERDEN (ART. 52, § 1, S.W.T.)	520-529
AFD. V	REGISTRATIE EN HYPOTHECAIRE OVERSCHRIJVING	530-531
HFST. IV	VERPLICHTINGEN KRACHTENS HET TAALDECREET VAN 19 JULI 1973	532-552
AFD. I	OVERZICHT	532
AFD. II	DE NOTARIS ALS WERKGEVER	533
AFD. III	DE NOTARIS IN DE UITOEFENING VAN ZIJN AMBT	534-552
	§ 1. Notarissen die onder het Decreet vallen: aansprakelijkheid	534-537
	§ 2. Akten waarop het Decreet van toepassing is	538-552
	A. Beginselen	538-539
	B. Vennootschapsakten	540-549
	C. Andere akten en handelingen	550-552
HFST. V	VERPLICHTINGEN KRACHTENS HET TAALDECREET VAN 30 JUNI 1981	553
 ZAAKREGISTER		blz. 321

LIJST VAN AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN

<i>anders</i>	Anders (<i>contra</i>)
Arbh.	Arbeidshof
Arbrb.	Arbeidsrechtbank
<i>Arr.Cass.</i>	Arresten van het Hof van Cassatie
<i>Arr.R.v.St.</i>	Verzameling der Arresten van de Raad van State, Afdeling Administratie
art.	Artikel(en)
<i>a.w.</i>	Aangehaald werk
B.	Boek
<i>Bull.Dir.Belast.</i>	Bulletin van de Directe Belastingen (Ministerie van Financiën)
B.W.	Burgerlijk Wetboek
Cass.	Hof van Cassatie
<i>De Gem.</i>	De Gemeente
<i>Doc.C.C.F.</i>	Documents du Conseil de la Communauté française
<i>e.v.</i>	en volgende
<i>Gedr. St., Kamer</i>	Gedrukte Stukken, Kamer (vroeger Parlementaire Bescheiden)
<i>Gedr. St., Senaat</i>	Gedrukte Stukken, Senaat (<i>id.</i>)
<i>Gedr.St., Vl.Raad</i>	Gedrukte Stukken, Vlaamse Raad
Ger.W.	Gerechtelijk Wetboek
G.W.	Grondwet
<i>J.Comm.Br.</i>	Jurisprudence Commerciale de Bruxelles
<i>J.P.Dr.Fisc.</i>	Journal Pratique de Droit Fiscal et Financier
<i>J.T.</i>	Journal des Tribunaux
<i>J.T.T.</i>	Journal des Tribunaux du Travail
K.B.	Koninklijk Besluit
Kh.	Rechtbank van Koophandel
<i>Pand.B.</i>	Pandectes Belges
<i>Parl. Handel., Kamer</i>	Parlementaire handelingen, Kamer
<i>Parl. Handel., Senaat</i>	Parlementaire handelingen, Senaat
<i>Parl. Vr. en Antw.</i>	Parlementaire vragen en antwoorden
<i>Pas.</i>	Pasicrisie
<i>p.v.b.a.</i>	Personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid
<i>R.Crit.J.B.</i>	Revue Critique de Jurisprudence Belge

<i>R.D.S.</i>	Revue de droit social
<i>Rec.Gén.Enr.Not.</i>	Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat
<i>Rec.J.Dr.Adm.</i>	Recueil de Jurisprudence du Droit administratif et du Conseil d'Etat
<i>Rép.Fisc.</i>	Répertoire fiscal
<i>Rép.P.Dr.B.</i>	Répertoire Pratique du Droit belge
<i>Rev.Comm.B.</i>	Revue communale de Belgique
<i>R.Not.B.</i>	Revue du Notariat belge
<i>R.P.Not.</i>	Revue pratique du Notariat belge
<i>R.v.St.</i>	Raad van State
<i>R.W.</i>	Rechtskundig Weekblad
<i>Stbl.</i>	Belgisch Staatsblad
<i>S.W.T.</i>	Samengeschakelde (= Gecoördineerde) Wetten op het gebruik der Talen in Bestuurszaken
<i>t.a.p.</i>	Te aangehaalde plaatse
<i>T.Best.</i>	Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen
<i>T.Not.</i>	Tijdschrift voor Notarissen
<i>Tw.</i>	Trefwoord
<i>V.B.O.</i>	Vereniging van Belgische Ondernemingen (Fr. F.E.B.)
<i>V.C.T.</i>	Vaste Commissie voor Taaltoezicht
<i>V.C.T. N.A.</i>	Vaste Commissie voor Taaltoezicht. Nederlandse Afdeling
<i>V.C.T. F.A.</i>	Vaste Commissie voor Taaltoezicht. Franse Afdeling
<i>V.E.V.</i>	Vlaams Economisch Verbond
<i>vgl.</i>	Vergelijk
<i>V.W.S.</i>	Vast Wervingssecretariaat, Vaste Wervingssecretaris
<i>V.Z.W.</i>	Vereniging zonder winstoogmerk
<i>W.Succ.</i>	Wetboek der Successierechten

LITERATUURLIJST

A. Algemene werken, verhandelingen en brochures

- ALEN, A. en VAN SPEYBROECK, P., *La réforme de l'Etat belge de 1974 jusqu'au Pacte communautaire*, Brussel, Cepess, 1977.
- BLANPAIN, R., *Na 50 jaar arbeidsovereenkomst voor bedienden (1927-72)*, L.B.C., 1972.
- BLANPAIN, R., *Het taalgebruik voor de arbeidsverhoudingen*, Kleine gids L.B.C., 1973.
- BLANPAIN, R., *Arbeidsrecht-codex, Code du travail*, K.U.L., 1974.
- BLANPAIN, R., DE FEYTER, J., FLEERACKERS, J., STRAGIER, L., VAN DEN BERGHE, E., *Het Taaldecreet in de praktijk*, Antwerpen, 1978.
- BLANPAIN, R., *De wet op de arbeidsovereenkomst*, 1978.
- BUTTGENBACH, A., *Manuel de droit administratif*, I, derde druk, 1966.
- CAMBIER, C., *Droit administratif*, Brussel, 1968.
- CAPPUYNS, H., *Waarom ook wetgevende maatregelen ter vernederlandsing van het bedrijfsleven?*, Antwerpen, V.E.V., 1963.
- COQUERAUX, J., *De vernederlandsing van het bedrijfsleven*, Antwerpen, 1977.
- COPPIETERS, R., *Journal d'événements divers et remarquables*, Ed. Verhagen, Gent, 1907.
- COREMANS, E., *Ephémérides belges de 1814*, in *Bulletin de la Commission royale*, XII, 1846.
- DE BUSSCHERE, C., *Nieuwe taalwetten*.
- DE GROEVE, H., e.a., *Taalcodex*, Heule, zes dln., losbladig; z.j.
- DE JONGHE, E., *De taalpolitiek van Willem I in de Zuidelijke Nederlanden*, St.-Andries-Brugge, 1962.
- DELEECK, H., *De taaltoestanden in het Vlaams bedrijfsleven*, Brussel 1959.
- DE RAET, L., *De Vlaamse volkskracht — Vlaanderens cultuurwaarde*, Brussel, 1913.
- DE TOLLENAERE, V., *Nouveau commentaire de la loi communale*, Larcier, Brussel.
- DE VREKER, A., REVIS, J., MARTENS, E., e.a., *De vernederlandsing van het bedrijfsleven*, Vuylstekefonds, Gent, 1962.
- DE WEERDT, I., *Het taalgebruik in het bedrijfsleven*, V.E.V., Antwerpen, 1964.
- DE WEERDT, I., *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, Antwerpen, 1980.
- DOSFEL, L., *De Belgische wetten op het gebruik van de Nederlandse taal*, Brugge, 1910.
- ELIAS, H., *25 jaar Vlaamse Beweging*, II, Tielt, 1975.
- FREDERICQ, L., *Traité de droit commercial belge*, X, Gent, 1954.
- FREDERICQ, L. en S., *Handboek van Belgisch handelsrecht*, tweede druk, 4 dln., Brussel, 1976-1981.
- HENRARD, M., *L'emploi des langues dans l'administration et dans les entreprises privés (loi du 2 août 1963)*, Heule, z.j.
- LAMBERTY, M., *Lodewijk De Raet*, Antwerpen, 1951.
- LENAERTS, H., *Inleiding tot het sociaal recht*, Gent, 1973.
- LINDEMANS, L., A.P.R., Tw. *Taalgebruik in gerechtszaken*, Gent/Leuven, 1973.
- LUYKX, T., LAMBERTY, M., WILDIERS, F., *Geschiedenis van de economische bewustwording in Vlaanderen*, Antwerpen, 1967.

- MAST, A., *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, achtste druk, Gent, 1981.
- MAST, A., *Overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht*, zesde druk, Gent, 1981.
- PAPEN, J., *Het gebruik der talen in notariskamer en algemene vergadering der notarissen, Congresboek, Congres der notarissen van België*, Brussel, 1939.
- PINXTEN, K., *Cultuur en economie in Vlaanderen*, Brussel, 1938.
- PINXTEN, K., *Limburg een kolonisatiegebied*, Brussel, 1939.
- Rép.P.Dr.B., VII, Tw. *Langue*.
- ROMMENS, L., *De evolutie van het gebruik van het Nederlands in ons bedrijfsleven*, B.R.T., Brussel, 1963.
- RUYS, B., *De Vaste Commissie van Taaltoezicht*, Brugge, 1980.
- SAINT-REMY, A., *La nouvelle législation en matière linguistique*, Brussel, 1963.
- STEYAERT, J., A.P.R., Tw. *Ondernemingsraad*, Brussel, 1969.
- TAALCODEX, zie DE GROEVE.
- TAQUET, M. en WANTIEZ, C., *Congé. Préavis. Indemnité, étude théorique et pratique*, Brussel, 1975.
- BLANPAIN, R., *De taal in het bedrijfsleven, Ons erfdeel*, nr. 5, 1973.
- BLANPAIN, R., *Het taalgebruik voor de arbeidsverhoudingen (Het Decreet van 19 juli 1973)*, R.W., 1973-74, 1957.
- BLANPAIN, R., *De terugwerkende kracht van het taaldecreet*, noot in R.W., 1974-75, 115 e.v.
- BLANPAIN, R., *Het taalgebruik voor de arbeidsverhoudingen. Het taaldecreet. Knelpunten en voorstellen tot wijziging*, R.W., 1977-78, 101.
- BORRET, J., *De taalwet en de inschrijvingen op aanbestedingen*, *De Gemeente*, 1966, 470-471.
- BORRET, J., *Bedenkingen bij het arrest van 11 juni 1979 voor het Hof van Cassatie over een door het Taaldecreet gesteld bevoegdheidsprobleem*, R.W., 1979-80, 159.
- BOSSUYT, M.J., *Het discriminatieverbod van de Europese Conventie van de rechten van de mens in de rechtspraak van de commissie van het Belgisch taalarrrest*, *R.Belge Dr.Int.*, 2, 1972.
- CABU, J., *Bevoegdheid van de ondernemingsraad inzake het gebruik der taal en de vertegenwoordiging van een minderheid, hetzij jonge arbeiders, hetzij vreemdelingen*, *De christelijke wetgever*, nr. 9, 10, 1958.
- CUSTERS, J.L., *De taalregeling in de Brusselse agglomeratie*, R.W., 1955-56, 173.
- DAELMAN, I., *De wet op het taalgebruik in bestuurszaken i.v.m. akten en bescheiden voorgeschreven bij de handelswetgeving*, R.W., 1963-64, 1595.
- DE BROUWERE, J., *De taal van het Vlaamse bedrijfsleven, Ons Erfdeel*, nr. 5, 1973.
- DE BUSSCHERE, C., *De toepassing van het taaldecreet op akten van vennootschappen*, R.W., 1973-74, 1151.
- DE BUSSCHERE, C., *Eentaligheid en notariële authenticiteit*, *T.Not.*, 1975, 194.
- DE BUSSCHERE, C., *Nog aantekeningen betreffende het Taaldecreet van 19 juli 1973*, *T.Not.*, 1976, 281.
- DE BUSSCHERE, C., *Het taaldecreet in de notariële praktijk*, *T.Not.*, 1974, 194.
- DE BUSSCHERE, C., *Eentaligheid en notariële authenticiteit*, *T.Not.*, 1975, 194.
- DE BUSSCHERE, C., *De aanpassing van de statuten van vennootschappen aan het taaldecreet van 19 juli 1973*, R.W., 1975-76, 145.
- DECAMPS, R., *Le décret de septembre et les actes de société*, *R.Not.B.*, 1974, 628.
- DE FEYTER, R., *Het taalgebruik in het bedrijfsleven*, V.E.V., Beleid, nr. 11, 1973.
- DE KEMPENEER, F.F.M., *De Vaste Commissie voor Taaltoezicht in 1964*, R.W., 1964-65, 1185.
- DE KEMPENEER, F.F.M., *De Vaste Commissie voor Taaltoezicht in 1965*, R.W., 1965-66, 833.
- DE KEMPENEER, F.F.M., *Verdere activiteit van de Commissie voor Taaltoezicht*, R.W., 1965-66, 1937.
- DE KEMPENEER, F.F.M., *Verdere adviezen van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht in 1966*, R.W., 1966-67, 1497 (1ste deel); 1966-67, 1545 (tweede deel).
- DE KEMPENEER, F.F.M., *De Vaste C.T. in de eerste helft van 1967*, R.W., 1967-68, 369 en 419.
- DE KEMPENEER, F.F.M., *De activiteit van de V.C.T. in de tweede helft van 1967 en het eerste kwartaal van 1968*, R.W., 1969-70, 689.

- DE KOCK, M., *Les libertés linguistiques: point de vue flamand*, J.T., 1968, 712.
- DE KOCK, M., *Une impasse linguistique*, J.T., 1972, 93.
- DE KOCK, M., *Het taaldecreet van 19 juni 1973 en de sociale betrekkingen*, R.W., 1973-74, 1569.
- DELEECK, H., *Het probleem van de vervlaamsing van het bedrijfsleven, De gids op maatschappelijk gebied*, 1957, nr. 6.
- DELEECK, H., *De vervlaamsing van het bedrijfsleven, De gids op maatschappelijk gebied*, 1960, nr. 5.
- DELEECK, H., *Het taalgebruik in het Vlaams bedrijfsleven, Economisch en sociaal tijdschrift*, 1960, nr. 1.
- DELEECK, H., *De vervlaamsing van het bedrijfsleven en de jongste taalwetgeving, De gids op maatschappelijk gebied*, oktober 1963, 845-856.
- DELEECK, H., *De huidige taalwetgeving en de vernederlandsing van het bedrijfsleven, De gids op maatschappelijk gebied*, januari 1967, 21-33.
- DELEECK, H., *De taal en het Vlaams bedrijfsleven, Ons Erfdeel*, 1973, nr. 5.
- DELVA, J., *Toetsing van de wetskrachtige normen in het raam van de staatshervorming, T.Best.*, 1980.
- DE MEYER, D., *De Vaste Commissie voor Taaltoezicht, T.Best.*, 1971, 74.
- DE RAET, L., *Een economisch programma van de Vlaamse Beweging, Vlaamse Gids*, 1905, nr. 1.
- DE STEKHE, P., *La loi du 2 août 1963 et la publication des actes de sociétés, J.T.*, 1965, 252.
- DEVOS, P., *De taalregeling in het bedrijfsleven, Waarvan Akte*, november-december 1963, nr. 6, 181.
- DE VROE, J., *Het taaldecreet en de akten van vennootschappen, Notarius*, 1975, 163.
- DE VROE, J., *Vennootschappen. Wijziging van de statuten. Taalgebruik, T.Not.*, 1967, blz. 2.
- DE WEERDT, I., *De nieuwe wetsbepaling m.b.t. het taalgebruik door privé-bedrijven, Tijd*, 2 augustus 1963, 3.
- DE WEERDT, I., *Wettelijke reglementering van het taalgebruik. Technisch-Wetenschappelijk Tijdschrift*, 1963, 519.
- DE WEERDT, I., *Wettelijke bepalingen betreffende het taalgebruik in het bedrijfsleven, R.W.*, 1963-64, 281.
- DE WEERDT, I., *Problemen voor de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, R.W.*, 1964-65, 1577.
- DE WEERDT, I., *De wettelijk verplichte ééntaligheid, Tijd, V.E.V.*, 3 juli 1969, nr. 27.
- DE WEERDT, I., *Eentaligheid en taal der factuur, Tijd, V.E.V.*, 21 mei 1965, nr. 21.
- DE WEERDT, I., *De taalrollen en de taalkaders in de Rijksbesturen, T.Best.*, 1966, 139-151.
- DE WEERDT, I., *De reglementering van het taalgebruik in het bedrijfsleven en de Rechten van de Mens, R.W.*, 1966-67, 1119.
- DE WEERDT, I., *De sancties i.v.m. het verplicht taalgebruik in het bedrijfsleven, R.W.*, 1969-70, 1915.
- DE WEERDT, I., *De bevoegdheid van de cultuurraden i.v.m. de taalregeling in het bedrijfsleven. Enkele suggesties voor nieuwe decreten, R.W.*, 1972-73, 1873.
- DE WEERDT, I., *Het taalgebruik in het bedrijfsleven nu*, in *Recht in Beweging*, Antwerpen, 1973, 389.
- DE WEERDT, I., *Het decreet van 19 juli 1973 op het taalgebruik in het bedrijfsleven, R.W.*, 1973-74, 461.
- DE WITTE, K., *De taal van het Vlaams bedrijfsleven, Ons Erfdeel*, 1973, nr. 5.
- DU FAUX, H. en DE VROE, J., *Taaldecreet in de praktijk, Notarius*, 1974, 181.
- DU FAUX, H., *Het decreet van 19 juli 1973 van de Cultuurraad van de Nederlandse Cultuurgemeenschap en de akten van vennootschap. Omzendbrief uitgaande van de Koninklijke Federatie van de Belgische Notarissen*, april 1974.
- ECKHOUT, J., *La langue de l'entreprise, J.T.*, 1964, 4.
- ECKHOUT, J., *La langue d'Esopé. La loi du 2 août 1963 et la publication des actes de sociétés, J.T.*, 1965, 205.
- ECKHOUT, J., *Les langues de l'entreprise, J.T.*, 1973, 483.
- ECKHOUT, J., *Le décret de septembre et le barreau, J.T.*, 1973, 697.
- ELST, R., *Taalgebruik bij het opstellen van bescheiden bestemd voor het Nederlandssprekend personeel in dienst van private bedrijven met exploitatiezetel in Brussel-hoofdstad, T.Best.*, 1969, nr. 6, 345.
- ELST, R., *Bevorderingsmogelijkheden in de directiebetrekkingen der Rijksbesturen bij ontstentenis van ... taalkaders, T.Best.*, 1971, 99.

- FALDEROUX, M., *Emploi des langues en matière administrative. Rôles et groupes linguistiques. Conséquences pour la carrière des agents de la fonction publique*, R.Adm., 1970, 53.
- FALLON, M. en LEJEUNE, Y., *Contradiction entre loi et décret*, J.T., 1969, 5100.
- FRAMMENS, H., *De taal en het Vlaams bedrijfsleven, Ons Erfdeel*, 1973, nr. 5.
- HENRARD, M., *De parastatale instellingen: haar personeel en de nieuwe Wet van 2 augustus 1963 op het gebruik der talen*, B.T.Soc.Z., 1964, 1447.
- HENRARD, M., *Législation linguistique et entreprise privée*, Ann.Dr., XXVII/3/1967, 246.
- HENRARD, M., *Het taalgebruik in het bedrijfsleven, meer speciaal ten overstaan van de belastingswetten*, A.F.T., 1963-64, blz. 3.
- HEUNENS, P., *La loi du 2 août 1963 concernant l'emploi des langues en matière administrative s'applique-t-elle aux factures? J.T.*, 1966, 73.
- J.E., *Eedaflegging in het Frans door gemeenteraadsleden in een talige Vlaamse gemeenten, in strijd met de Taalwet van 1963*, R.W., 1970-71, 1299.
- KINSBERGEN, A., *De taalwetgeving*, R.W., 1965-66, 809-820.
- LAGASSE, A., *Le droit de parler sa langue*, J.T., 1968, 708.
- LINDEMANS, L., *Het gerecht en de taalwet in bestuurszaken*, T.Best., 1957, 384.
- MAJOR, A., *De taal en het Vlaams bedrijfsleven, Ons Erfdeel*, 1973, nr. 5.
- MARROY, P., *L'évolution de la législation linguistique belge*, R.Dr.Pén., 1906, 449.
- MARROY, P., *Les six communes périphériques font-elles partie de la région de langue néerlandais?*, Ann.Dr., 1967, 309.
- MARROY, P., *Des lois et décrets sur l'emploi des langues dans les entreprises*, J.T., 1978, 269 en 289.
- MARTENS, P., *De taal en het Vlaams bedrijfsleven, Ons Erfdeel*, 3/1973.
- MERTCKX, R., *Het decreet op het taalgebruik in het bedrijfsleven en in de arbeidsverhoudingen in het Vlaamse land, Gids op maatschappelijk gebied*, 1978, nr. 5.
- MICHIENSEN, A., *De vervlaamsing van het bedrijfsleven. Economisch en sociaal tijdschrift*, 1955, nr. 1.
- MICHIENSEN, A., *De vervlaamsing van het bedrijfsleven*, V.E.V.-berichten, 1955, nr. 12.
- MORISSENS, F., *Agents de l'Etat-Promotion d'un fonctionnaire d'un régime linguistique déterminé à une fonction de l'autre régime linguistique*, R.Adm., 1969, 77.
- MORISSENS, F., *Statuut Rijkspersoneel. Gebruik van de talen in bestuurszaken. In Brussel-Hoofdstad gevestigde plaatselijke diensten. Kennis van de tweede landstaal*, T.Best., 1975, 286.
- MORISSENS, F., *Statuut Rijkspersoneel. Wetten op het gebruik der talen in gerechtszaken. Uitvoeringsdiensten*, T.Best., 1977, 291.
- MORISSENS, F., *Statuut Rijkspersoneel. Gebruik van talen in bestuurszaken. Centrale diensten en uitvoeringsdiensten waarvan de werking het ganse land bestrijkt. Tweektalig kader*, T.Best., 1978, 229.
- TODTS, H., *Hoop en wanhoop der Vlaamsgezinden*, II, Davidsfonds, Leuven, 1967.
- TODTS, H., *De onvoltooide symfonie*, ib., 1974.
- VAN CAUWELAERT, E., *Taalvrijheid, een kritische motivering van de Vlaamse beweging*, Antwerpen, 1971.
- VANDEKERCKHOVE, R., *De geleidelijke officiële aanvaarding van de Nederlandse taal in België*, Heule.
- VANDEPUTTE, R., *De vervlaamsing van het bedrijfsleven*, Antwerpen, 1949.
- VANDERMOLLEN, U., *Adm. Lex.*, Tw. Talen, *Het gebruik der talen in bestuurszaken*, z.j.
- VAN HAEGENDOREN, M., *De Vlaamse beweging nu en morgen*, Hasselt, 1962 en 1964.
- VAN HAEGENDOREN, M., *Vlaanderen eisende partij*, Hasselt, 1966.
- VAN RYN, J. en HEENEN, J., *Principes de droit commercial*, tweede druk, Brussel, 1976-1981.
- VAN SOEST, H., *Répertoire notarial, Tw. Langues — L'emploi des langues en rapport avec la pratique notariale*, Brussel, 1980.
- VERDOODT, A., *Les problèmes des groupes linguistiques en Belgique*, Leuven, 1973.
- VERROKEN, J., *Twintig jaar Vlaamse weerbaarheid*, Lier, z.j.
- WIGNY, P., *Principes généraux de droit administratif*.
- WILWERTH, C., *L'administration publique face au bilinguisme*, proefschr., Parijs, 1979.
- WILWERTH, C., *Le statut linguistique de la fonction publique belge*, Brussel, 1980.

- X, *Décret du Conseil culturel flamand*, F.E.B., Brussel, 1973.
- X, *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, II, Tielt, 1975.
- X, *Het taalgebruik in de ondernemingen*, V.B.O., 1973.
- X, *Het taalgebruik in de ondernemingen*, Cultuurraad Ned. Cultuurgemeenschap Brussel, 1973.
- X, *Het taalgebruik in België*, Studie en documentatiecentrum, Tweekerkenstraat, Brussel 1960.
- X, *Het Willemsfonds en de Vlaamse problemen die aan de orde zijn*, Julius Vuylstekefonds, 1961.
- X, *Memorandum over het gebruik van het Nederlands in de niet industriële ondernemingen te Brussel*, F.R.V., Mededelingen, nr. 2, 1959.
- X, *Problemen der randgemeenten van Brussel*, Stichting Lod. De Raet, 1962-63.
- X, *Vaste Commissie voor Taaltoezicht*, Ned. afd.: Decreet op het taalgebruik in het bedrijfsleven en in de arbeidsverhoudingen, Brussel, 1976.
- Id.*, Tien jaar Vaste Commissie voor Taalgebruik, Brussel, 1976.
- X, *Vlaams Economisch Verbond*, Studiecentrum voor de vervlaamsing van het bedrijfsleven, I, II en III, 1957-1958.

B. Bijdragen in tijdschriften en bundels

- BAUGNIET, J., *La loi du 2 août 1963 sur l'emploi des langues en matière administrative et le notariat*, *R.P.Not.*, 1965, 2507.
- BERCKX, P.P.B.H., *De nieuwe wetgeving op het gebruik der talen in bestuurszaken*, *T.Best.*, 1964, 98-108.
- BERTAUX, L., *Over het gebruik van talen bij het opstellen van notariële akten. Verslag van de Notariële dagen te Veurne, 27-28 juni 1953*, Brussel, 1953.
- OUKHOW, M., *Arbeidsbeweging en Vlaamse kwestie (1855-1875)*, in de *Geschiedenis van de socialistische arbeidsbeweging in België*, 1960, nr. 17.
- PROOST, P. en PALINCKX, R., *Mededelingen V.B.O. naar aanleiding van een decreet*, 1973, nr. 26.
- RENARD, R.J., *De betekenis van de taalwetgeving in België*, *R.W.*, 1965-66, 819-834.
- RENARD, R., *De Vaste Commissie voor Taaltoezicht. "Opzet, werkwijze en resultaten"*, *Ons Erfdeel*, 3/1979, 347 e.v.
- RUYS, M., *De taal van het bedrijfsleven*, *Ons Erfdeel*, 3/1973.
- SENELLE, R., *Een onaanvaardbare toestand in een geregionaliseerde staat*, *R.W.*, 1970-71, 1161.
- TACQUET, M. en DENIS, P., *Jurisprudence, J.T.*, 1966, nr. 4543.
- TACQUET, M. en WANTIEZ, C., *Le décret du 19 juillet 1973*, *J.T.T.*, 1973, 273.
- TODTS, H. en JOCKHEERE, W., *Splittingsgeschiedenis van de Katholieke Universiteit Leuven*, Davidsfonds, Leuven.
- VAN BRABANT, P., *De taal en het Vlaams bedrijfsleven*, *Ons Erfdeel*, 5/1973.
- VAN BUNNEN, G., *La sanction de la nullité prévue par la loi sur l'emploi des langues en matière administrative*, *Rec.J.Dr.Adm.*, 1969, 229-231.
- VAN BUNNEN, G., *Nature et effets de la nullité des actes contraires quant à la forme aux dispositions des lois sur l'emploi des langues en matière administration*, *Rec.J.Dr.Adm.*, 1968, 81-88.
- VAN BUNNEN, G., *Quelques problèmes particulières soulevés par la loi du 3 juillet 1971*, *J.T.*, 1972, 497.
- VAN CAUWELAERT, E., *De taal en het Vlaams bedrijfsleven*, *Ons Erfdeel*, 5/1973.
- VANDEPUTTE, R., *De vervlaamsing van het bedrijfsleven*, Uitg. Kath. Vlaamse Landsbond, Standaard, Antwerpen, 1979.
- VAN HAEGENDOREN, M., *De Vlaamse beweging nu — de vervlaamsing van het bedrijfsleven, verwaarloosde sector*, *Ons Erfdeel*, 2/1967.
- VAN HAEGENDOREN, M., *Het decreet houdende taalregeling in het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn*, *T.Best.*, 1976, 344.
- VAN HOESTENBERGHE, A., *De Wet van 2 augustus 1963 op het taalgebruik in bestuurszaken, in het bijzonder in het privaat bedrijfsleven*, *R.W.*, 1964-65, 1957.
- VAN ORSHOVEN, P., *Het conflict tussen taaldecreeet en bestuurstaalwet*, *R.W.*, 1979-80, 1523.

- VEKEMAN, R., *Het eerste bevoegdheidsconflict tussen de wet en het decreet van het Hof van Cassatie en de Wetgevende Kamers*, R.W., 1979-80, 240.
- VERGHELS, Ph., *Belgische taalwetten in Europees perspectief*, R.W., 1963-64, 1089.
- VEROUGSTRAETE, W., *Moeten akten in strijd met de taalwet worden gepubliceerd?*, R.W., 1963-64, 2137.
- VERROKEN, J., *Historische kijk op het taalgrensprobleem. Gids op maatschappelijk gebied*, mei 1960.
- VICTOR, R., *Taalwetgeving en eentaligheid* (uit een radiorede), R.W., 1969-70, 1257.
- WAUTHIER, L.A., *De quelle région linguistique les six communes périphériques bruxelloises font-elles partie?* J.T., 1969, 419.
- WILDIERS, F., *De taaltoestanden in het Vlaams bedrijfsleven*, *Economisch en sociaal tijdschrift*, 4/1959.
- X, *De weerslag van de taalwetgeving op de gewestelijke ministeries*, advies R.v.St. van 6 mei 1977, T.Best., 1977, 195.
- X, *Toepassing van de taalwetten*, *officieel weekblad van de Kamer van Koophandel van Brussel*, 17/24, januari 1964, 15.

TITEL I

INLEIDING

HET ONDERWERP — BRONNEN

1 In deze verhandeling wordt alleen de taalregeling in bestuurszaken, in de bedrijven en in de sociale betrekkingen bestudeerd. Die regelingen zijn hoofdzakelijk vervat, de eerste twee in de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken (K.B. 18 juli 1966), de laatste twee in het Decreet van 19 juli 1973 van de Nederlandse Cultuurraad. Deze zullen in een afzonderlijke titel worden behandeld, evenals overigens de regeling betreffende de diensten en executieven van de gemeenschappen en gewesten, vervat in de „Gewone Wet tot hervorming der instellingen” van 9 augustus 1980 en enkele bijzondere decreten.

Buiten het bestek van deze verhandeling blijven derhalve de wetten op het gebruik der talen in gerechtszaken (15 juni 1935), in het leger (30 juli 1938), in wetgevingszaken (31 mei 1961) en in het onderwijs (30 juli 1963), benevens her en der verspreide bepalingen die alleen een bepaalde instelling aangaan, zoals het taalgebruik binnen de Raad van State, of die van gemengde aard zijn, zoals het taalgebruik in de Orde van Geneesheren en in andere orden. Toch zullen hier en daar raakvlakken met die onderscheiden regelingen ter sprake moeten komen en zal b.v. moeten worden gehandeld over de administratieve handelingen van gerechtelijke organen en evenzeer over de handelingen van notarissen en gerechtsdeurwaarders. Ook zal wel eens kunnen worden verwezen naar een uitspraak b.v. betreffende het taalgebruik in gerechtszaken of in het onderwijs: Gelijke problemen leiden immers tot gelijke oplossingen — zij het bij analogie — en in de praktijk heeft de ene regeling soms mede invloed op de andere.

Ten slotte kan nu reeds worden opgemerkt dat, nu de genoemde wetten uiteenlopende regelingen bevatten en terwijl op de besturen de bewijslast rust van de wettigheid van de door hen zonder een voorafgaand beroep op de rechter genomen en direct uitvoerbare besluiten, een besluit als b.v. een benoeming duidelijk moet aangeven met het oog op welke taalregeling het is genomen. Een benoeming kan door de Raad van State niet gehandhaafd blijven, wanneer uit het besluit niet blijkt of ze moet worden aangerekend op de personeelssterkte van het Ministerie van Landsverdediging, waarop de taalregeling in bestuurszaken toepasselijk is, dan wel op de personeelssterkte van de diensten van de Krijgsmacht, waarvoor de wetten op het gebruik der talen in het leger gelden (R.v.St., nr. 17159, 16 september 1975).

2 De bronnen voor de kennis van de besproken regelingen zijn niet alleen de wetten en besluiten op het stuk, de parlementaire stukken en handelingen, de rechtspraak van hoven en rechtbanken en van de Raad van State en de rechtsleer. Rekening moet ook worden gehouden met de talrijke adviezen van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht die ter zake een bijzondere opdracht heeft gekregen en met de administratieve „rechtspraak” van de bevoegde ministers.

De belangrijkste documenten, beslissingen en adviezen betreffende de taalwetgeving en

haar toepassing vindt men verzameld in de losbladige Taalcodex, waarvan een Nederlandse en een Franse uitgave bestaat, maar die slechts tot december 1977 is bijgewerkt. Voor een overzicht van de rechtspraak van de Raad van State kan men terecht in de „tabellen” van de „Arresten”. Enkele van de belangrijkste documenten zijn afgedrukt in de werken van C. DE BUSSCHERE (*Nieuwe Taalwetten...*) en I. DE WEERDT (*Taalgebruik in het bedrijfsleven*). Buiten de rechtspraak gepubliceerd in de bekende tijdschriften en verzamelingen, zijn veel aldaar niet gepubliceerde beslissingen van hoven en rechtbanken betreffende het Taaldecreet van juli 1973 afgedrukt in het werk „Taaldecreet in de Praktijk”, dat zoals alle voormelde uitgaven in de literatuurlijst is opgenomen.

HOOFDSTUK II

GRONDWETTELIJKE BASIS

3 Artikel 23 van de Grondwet bepaalt: „Het gebruik van de in België gesproken talen is vrij; het kan niet worden geregeld dan door de wet en alleen voor handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken.”

In een arrest van het Hof van Cassatie wordt gezegd dat dit artikel „a pour effet d’assurer le droit de se servir de la langue de leur choix à tous les citoyens agissants comme tels, dans le cercle de leur intérêts individuels, soit vis à vis de l’autorité.” (Cass., 8 augustus 1895, *Pas.*, 269).

De tekst van artikel 23 G.W. is vanaf 1830 tot op heden nagenoeg ongewijzigd gebleven.

In de verklaring tot herziening van de Grondwet van de regering Van den Boeynants van 1 maart 1968, werd het nochtans vermeld (*Stbl.*, 2 maart 1968) en eerste minister Eyskens stelde op 19 november 1970 in een mededeling voor dat art. 23 van de Grondwet niet in die zin zou worden gewijzigd dat voor de wijziging van de taalwetten geen gekwalificeerde meerderheid meer vereist was.

Op voorstel van dezelfde regering EYSKENS is evenwel een nieuw artikel *59bis* in de Grondwet ingevoegd, krachtens hetwelk de Cultuurraden onder meer bevoegd worden om bij decreet regelen te stellen voor het gebruik der talen in bestuurszaken en in de sociale betrekkingen tussen werkgevers en werknemers, alsmede in de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen: artikel *59bis*, § 3, 1° en *59bis*, § 4, tweede lid (*Stbl.*, 31 december 1970, *erratum Stbl.*, 22 januari 1971).

Het toepassingsgebied van deze decreten is het Nederlandse of het Franse taalgebied, met inbegrip van de instellingen die gevestigd zijn in „Brussel-Hoofdstad” maar die uit hoofde van hun activiteit moeten worden geacht tot de ene of de andere cultuurgemeenschap te behoren.

Nochtans vallen niet onder de toepassing van deze decreten:

1. de gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander gebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat;
2. de diensten waarvan de werkring verder reikt dan het taalgebied waar ze gevestigd zijn;
3. de door de wet aangewezen nationale en internationale instellingen waarvan de werking gemeen is aan meer dan één cultuurgemeenschap.

4 Artikel *59bis* G.W. moet samen gelezen worden met artikel 23 van de Grondwet.

Het principe van artikel 23 G.W. is duidelijk ingegeven door onze nationale tradities, die zich verzetten tegen het opdringen van de taal van vreemde vorsten en heersers, maar was tevens bedoeld als reactie tegen de taalpolitiek van koning WILLEM I, die gedurende de korte periode van de hereniging van de Nederlanden (1815-1830) de waarde en de luister van de Nederlandse taal bij decreet wilde herstellen.

Oorspronkelijk bevatte het ontwerp van het latere artikel 23 G.W. alleen de eerste regel:

„Het gebruik van de in België gesproken talen is vrij”. Indien deze tekst door de grondwetgever was bekrachtigd, zou het taalgebruik niet zonder grondwetswijziging kunnen zijn geregeld.

Op voorstel van RAIKEM en DEVAUX werd er een tweede zinsnede aan toegevoegd: „Het kan niet worden geregeld dan door de wet en alleen voor handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken.”

RAIKEM dacht daarbij vooral aan de notariële akten en testamenten, die moeten worden gesteld in de taal die de partijen spreken of hebben gekozen.

Hij zei voorts dat de akten van de overheid vanzelfsprekend in één taal moeten worden gesteld behoudens de vertalingen die er konden worden bijgevoegd.

In de geest van RAIKEM was het Frans de enige mogelijke taal voor de akten van de overheid.

DEVAUX verdedigt zijn voorstel door te verwijzen naar de pleidooien voor de Rechtbank.

Zo kon het met name gebeuren dat een beklagde de taal van de pleidooien waarin zijn zaak werd gepleit niet verstond. Hij meende dat de wetgever in deze aangelegenheid moest kunnen optreden (*Bulletin du Ministre de l'Intérieur* [1830-31]; HUYTENS, *Discussions du Congrès national de Belgique*, Brussel 1844, I, blz. 667 e.v.).

5 In art. 23 van de Grondwet wordt dus uitdrukkelijk gesteld dat het gebruik van de talen vrij is, dat de wetgever het gebruik ervan kan regelen, maar alleen voor handelingen van de overheid en voor gerechtszaken.

Gemeentelijke of provinciale overheden kunnen binnen het kader van hun bevoegdheid of ministers kunnen binnen hun departement derhalve geen eigen reglementeringen inzake taalgebruik opleggen, naast of boven de vigerende wettelijke bepalingen, en evenmin kunnen bij Koninklijk Besluit beperkingen of uitbreidingen van de wet worden ingevoerd (A. MAST, *Overzicht van het Belgisch Grondwettelijk Recht*, blz. 445 en 446).

6 Tijdens de voorafgaande besprekingen die in de parlementaire groepen werden gewijd aan artikel 52 van het Koninklijk Besluit van 18 juli 1966 houdende coördinatie van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken (S.W.T.) waarbij wordt bepaald dat de privé, handels-, nijverheids- en financie-ondernemingen onder de wet vallen voor wat betreft de akten en bescheiden, voorgeschreven bij wetten en reglementen en voor die welke bestemd zijn voor hun personeel, werden vraagtekens geplaatst bij de grondwettigheid van deze bepalingen.

De vraag werd gesteld of hier nog kon worden gesproken over handelingen van de overheid in de zin van artikel 23 van de Grondwet. In antwoord op deze bezwaren werd erop gewezen dat de wettelijke verplichtingen van de werkgevers alleen betrekking hebben op akten en bescheiden die door de wetgever of de overheid zijn opgelegd en op die welke voor het personeel bestemd zijn.

In feite, zo redeneerde men, treedt in dergelijke gevallen de werkgever in de plaats van de overheid.

Niemand heeft nadien ooit nog de grondwettigheid van artikel 52 S.W.T. ernstig betwist (zie ook: M. HENRARD, *L'emploi...*, blz. 6 e.v.).

7 Het Decreet van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap van 19 juli 1973 tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen, ontleent zijn constitutionele achtergrond aan art. 59bis, §§ 1, 3 en 4, dat bij de jongste herziening van de Grondwet werd ingevoerd (*Stbl.*, 6 september 1973).

In een brochure over dit decreet geeft de Nederlandse afdeling van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht de volgende rechtvaardiging voor het optreden van de wetgever op dit gebied: „De wetgever heeft daartoe besloten, niet alleen op grond van de vele sociale bindingen die in de ondernemingen ontstaan, maar ook op grond van de meer uitgesproken publiekrechtelijke inrichting van het economisch en sociaal leven waarbij de ondernemingen gestadig hun medewerking verlenen aan de openbare besturen (V.C.T., N.A., *Decreet op het taalgebruik in het bedrijfsleven en in de arbeidsverhoudingen*, 9).

ALGEMENE EVOLUTIE VAN DE TAALWETGEVING IN BESTUURSZAKEN VAN 1795 TOT 1963

8 De Franse koningen hebben doelbewust een taalpolitiek gevolgd ten einde via de eenheid van de taal de interne cohesie van hun gewesten te verstevigen. Zij beschouwden de taaleenheid als een belangrijke, zelfs een essentiële factor voor de politieke éénmaking. In 1789 is het Frans voor het merendeel van de Fransen een vreemde taal.

De Franse Revolutie sluit zich, niettegenstaande haar leuzen van gelijkheid, vrijheid, broederlijkheid, bij dit koninklijke beleid aan.

BARERE, „rapporteur du comité de salut public des représentants en mission” betoogt o.m.:

1. taalverschil verhindert de revolutie;
2. de morele eenheid van de natie vereist taaleenheid;
3. de taal is een element van trouw aan de natie;
4. taaleenheid is het fundament van sociale gelijkheid (A. DE JONGHE, *De taalpolitiek van Willem I in de Zuidelijke Nederlanden*, blz. 17 e.v.).

Tijdens de zitting van de Conventie van 5 juni 1794 brengt GREGOIRE namens het Comité de l'Instruction Publique verslag uit over „La nécessité et les moyens d'anéantir les patois et d'universaliser l'usage de la langue française”. Daarin zegt hij: „Pour extirper tous les préjugés, développer toutes les vérités, tous les talents, toutes les vertus, fondre les citoyens dans la masse nationale, simplifier le mécanisme et faciliter le jeu de la machine politique, il faut identité de langage...”

9 Toen de Fransen onze gewesten bezetten, hebben ze die beginselen onmiddellijk toegepast.

In 1795, enkele dagen na de formele inlijving van de Belgische provincies, decreteren de nieuwe machthebbers dat de ambtelijke toezending van wetten en besluiten in het Frans zal geschieden.

Op 13 juni 1803 bepaalt een nieuwe decreet: „Dans un an à compter de la publication du présent arrêté les actes publiés dans les départements de la ci-devant Belgique devront tous être écrits en langue française”.

Deze actieve, intense en bewuste taalpolitiek had tot gevolg dat in 1814 het Frans de taal was van het bestuur, van het gerecht en van de akten (A. DE JONGHE, *a.w.*, 17 e.v.).

In 1829 telt België 6.255.169 inwoners, van wie 4.665.320 (75 %) in het Vlaamse land.

De gewone man in Vlaanderen kent geen Frans: „il n'y a de frontière linguistique que pour le peuple,” schrijft PIRENNE (*Histoire de Belgique*, deel VI, vijfde druk, 1929, blz. 353).

Tweetaligheid treft men wel aan bij de adel, de notabelen en de burgerij, maar deze groepen kunnen zich niet behoorlijk in het Nederlands uitdrukken.

10 In 1814 stellen negen dekens van de Brusselse ambachten een petitie op tegen het op post blijven van de Fransgezinde collaborateurs en tegen het voortdurend gebruik van het Frans als officiële taal in de Vlaamse provincies.

Ze schrijven:

„Les peuples d'Allemagne ont fait justice de ces lois révolutionnaires, les nations ont rendu hommage à la langue de leur pays et à leur ancienne législation et nous avons encore à rougir de ne pouvoir employer notre langue nationale dans aucun acte public, nous sommes encore sous le joug de la langue française et des institutions du régime de Bonaparte. La proscription de la langue nationale flamande doit cesser.

L'idiome, les lois et les institutions des peuples de la Belgique doivent renaître avec le bonheur de ce pays.”
(COREMANS, „*Ephémérides belges de 1814*” in „*Bulletin de la commission royale d'Histoire XII 1846*”, blz. 230 e.v.).

Naast de petitie van de dekens van Brussel kreeg Koning WILLEM I ook een memorie toegezonden van een zekere DEDEURWAARDER, gewezen raadspensionaris te Brugge, waarin deze o.m. schrijft:

„Une fatalité particulière à nous seuls nous retient encore sous ce joug accablant. S'il n'y avait pas trop sujet de pleurer, il y aurait de quoi rire à voir pousser l'observance de l'état provisoire jusqu'à coucher dans une langue étrangère, inconnue à la grande majorité des habitants, les exploits de justice, les jugements et les actes de l'administration” (R. COPPIETERS, *Journal d'événements divers et remarquables*, éd. Verhaegen, Brugge, 1907).

11 In het eerste taalbesluit van het Koninkrijk der Nederlanden van juli 1814 wordt bepaald dat notariële akten naar keuze van de partijen in het Frans of in het Nederlands kunnen worden opgemaakt, met dien verstande dat alleen de Franse akten of de in het Frans vertaalde akten zullen worden geregistreerd omdat de ontvangers van de Registratie geen Nederlands kennen (A. DE JONGHE, , *a.w.*, blz. 39).

Op 1 oktober 1814 volgt het tweede taalbesluit. In overwegingen die dit Koninklijk Besluit inleiden, kan men lezen:

„In overweging nemende dat ten gevolge van de vereniging van België met Frankrijk, het gebruik der moedertaal dier provincies bijna geheel is afgeschaft, om daartegen de Franse taal ingang te doen krijgen.

Overwegende dat wanneer het van de ene zijde noodzakelijk is het gebruik van deze laatste in enige gedeelten van België toe te laten, alwaar de Nederlandse taal niet gebruikelijk is; het van de andere zijde billijk is, dat het gebruik van de Nederlandse taal, welke de landstaal is, in alle die gedeelten van België hersteld worde, alwaar dezelve gebruikelijk is en algemeen verstaan wordt.”

Op basis van die beschouwingen wordt dan ook besloten:

1. de in de Nederlandse taal opgestelde akten zullen geregistreerd worden zonder dat het noodzakelijk is een vertaling bij te voegen;
2. de akten van de burgerlijke stand zullen in de streektaal worden opgesteld;
3. nadere bepalingen worden in het vooruitzicht gesteld voor de pleidooien en voor de burgerlijke en criminele rechtspleging.

12 Op 15 september 1819 verschijnt het derde taalbesluit, waarin het volgende wordt bepaald:

1. In de provincies Limburg, Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen zal in de administratie, de justitie en voor het opstellen van akten enz. zowel voor de particulieren als voor de lagere bedienden gewaarborgde taalvrijheid heersen.

Te rekenen vanaf 1 januari 1823 zal in deze provincies geen andere taal dan de taal des lands voor de behandeling van openbare zaken erkend of gewettigd zijn en zullen alle administratieve, financiële en militaire autoriteiten, colleges of ambtenaren zonder onderscheid zich in alle zaken tot hunne ambtsverrichtingen betrekkelijk, van dit tijdstip

af, bij uitsluiting van de landstaal moeten bedienen (art. 5).

2. De provincies Zuid-Brabant, Henegouwen, Namen, Luik en het Groothertogdom Luxemburg zijn onder dit besluit niet begrepen. Doch de Koning behoudt zich het recht voor de bepalingen daarvan uit te breiden tot die plaatsen en gemeenten, waar bij nader onderzoek zal blijken dat de Vlaamse taal de landstaal is (art. 6).

3. Kandidaten die wegens hun taalkennis niet aan deze bepalingen kunnen voldoen mogen niet tot posten voorgedragen worden. Ambtenaren die met 1 januari 1823 niet over een voldoende kennis van de landstaal beschikken, moeten naarmate hunne kundigheden en verdiensten naar de Waalse of Duitse gebieden overgeplaatst worden (A. DE JONGHE, *a. w.*, blz. 73 e.v.).

13 Het vierde Koninklijk Besluit van 5 juli 1822, wijzigt de grenzen van sommige kantons van de arrondissementen Brussel, Leuven en Nijvel om ze in overeenstemming te brengen met de taalgrens en om het grootste deel van de gemeenten onder het Koninklijk Besluit van 15 september 1819 te doen vallen (A. DE JONGHE, *a. w.*, blz. 77 en 78).

Het vijfde taalbesluit dateert van 22 oktober 1822 en beklemtoont dat de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 15 september 1819 toepasselijk zijn op de arrondissementen Brussel en Leuven.

Het zesde taalbesluit van 30 december 1822 voegt de gemeenten Hamme-Mille, Bossut, Gottechain, Graven, Longueville, Piètrebais, Bevekom, Deurne, Nodebais, Zittert-Lummen, Outgaerden, Neerheyliissem, Opheyliissem en Linsmeel bij het Nederlandse taalgebied.

Het zevende taalbesluit van 13 april 1823 voegt Graven, Bossut, Gottechain bij het Waalse kanton Nijvel, terwijl Nodebais, Bevekom, Deurne, Hamme-Mille, Longueville, Linsmeel, Piètrebais Chapelle en Saint-Laurent bij het kanton Geldenaken worden gevoegd.

In zijn beschouwingen over de taalpolitiek van Koning WILLEM I merkt A. DE JONGHE terecht op dat de principes die aan de basis van dit beleid liggen uiteraard belangrijk zijn, maar dat voor een grondige beoordeling vooral de praktijk van de toepassing moet worden nagegaan.

Wat baten taalbesluiten of taalwetten wanneer de machthebbers door hun wankelmoedigheid of zorgeloosheid de indruk wekken dat ze stipte toepassing niet op prijs stellen (A. DE JONGHE, *a. w.*, blz. 102).

14 Ten gevolge van de houding van talrijke notabelen, advocaten en lokale machthebbers begint de taalwetgeving evenwel af te brokkelen.

In het achtste taalbesluit van 28 augustus 1829 wordt het gebruik van een andere taal dan het Nederlands toegestaan voor de redactie van bepaalde akten en in strafzaken.

Het legt de notarissen de verplichting op om alle huwelijkscontracten en testamenten zonder onderscheid op te stellen in de taal welke de belanghebbende partijen verkiezen, met dien verstande dat de notaris en de getuigen met deze taal vertrouwd moeten zijn.

Tegelijk wordt voorgeschreven dat alle ter zake bevoegde ambtenaren verplicht zijn om op verzoek van de partijen authentieke akten waarbij Walen of vreemdelingen betrokken

zijn of akten die in den vreemde moeten dienen, in een andere taal dan het Nederlands doch in een aan hun bekende taal te verlijden.

Van alle akten in de Nederlandse taal verleden zullen door die ambtenaren, wanneer zulks door de personen voor wie de akten zijn opgemaakt verlangd wordt, vertalingen in authentieke vorm moeten worden uitgegeven, in de taal welke door de partijen zal worden opgegeven, mits deze de ambtenaar bekend zijn.

Alle notariële aankondigingen, zowel van verkopen als van andere handelingen zullen behalve in de Nederlandse ook in een andere taal mogen worden gedrukt. De hoven, de rechtbanken en andere autoriteiten zoals de ontvangers der registratie, zijn bevoegd om, wanneer zij de taal waarin de akten werden opgemaakt niet machtig zijn, te vorderen dat van die akten authentieke vertalingen in de Nederlandse taal worden voorgelegd (A. DE JONGHE, *a.w.*, blz. 241).

Het negende taalbesluit dat eveneens dateert van 28 augustus 1929, verplicht de onderzoeksrechters van de Vlaamse provincies en arrondissementen de beklaagden en de getuigen die geen Nederlands verstaan of moeite hebben om zich daarin verstaanbaar te maken op hun verzoek in een andere taal te verhoren, mits die taal ook door de magistraat wordt verstaan.

15 Het tiende en laatste Koninklijk Besluit betreffende het taalgebruik, van 4 juni 1830, herstelt de taalvrijheid onder invloed van de franskiljonse kringen.

Alle authentieke en onderhandse akten mogen zonder onderscheid worden opgemaakt in de taal welke de belanghebbende partijen verkiezen voor zover het authentieke akten betreft die toch bekend zijn aan de openbare beambten vóór dewelke dezelve worden verleden en aan de getuigen (art. 1).

Alle aankondigingen wegens verkopen of andere burgerlijke handelingen en belangen worden opgesteld in de taal die de belanghebbenden verkiezen (art. 2).

Het gebruik van het Frans aan de hoven en rechtbanken in de Vlaamse provincies en arrondissementen wordt vrij. In geval van meningsverschil tussen de partijen omtrent het taalgebruik zullen de rechters er „naar het meeste gerief en belang van de partijen” over beslissen.

In strafzaken echter zal het gebruik van het Frans niet kunnen worden geweigerd wanneer blijkt dat de beklaagden of beschuldigen het Nederlands niet goed verstaan, mits de rechters die in de zaak moeten vonnissen het Frans kennen (art. 3).

Het taalgebruik in de taalgrensgemeenten van het Vlaamse land wordt zo geregeld dat waar het Frans of het Waals de volkstaal is, alle handelingen en schrifturen betreffende het openbaar bestuur in het Frans mogen geschieden (art. 4).

In de Vlaamse provincies en arrondissementen zullen de personen die de Nederlandse taal niet verstaan hun belangen bij de administratieve en financiële openbare machten in het Frans kunnen voordragen, mits deze taal door die openbare machten gekend is. In dat geval zullen de antwoorden en beslissingen in die taal kunnen gegeven worden.

Het staat de openbare machten in die provincies en arrondissementen vrij om aankondigingen zoals bedoeld in art. 2 behalve in het Nederlands ook in het Frans te doen, voor zover deze taal bij een gedeelte van de bevolking de volkstaal is, en ook in die

gevallen waar het van belang is dat de aankondigingen ook in de Waalse provincies of gemeenten bekend worden.

In Wallonië en Noord-Nederland mogen respectievelijk uitsluitend het Frans en het Nederlands worden gebruikt.

Daarmee is de taalgrens opgeheven en wordt Vlaanderen opnieuw aan de verfransing overgeleverd (A. DE JONGHE, *a.w.*, blz. 253 e.v.).

16 In 1830 begint een nieuwe periode: de oprichting van de Belgische Staat die op alle gebieden de grootst mogelijke vrijheid voorstond. De door het Hollandse regime op taalgebied uitgevaardigde wetten en besluiten worden voorgesteld als aanslagen op de nationale soevereiniteit en het nieuwe Belgische regime pakt uit met een stelsel van zogeheten volledige vrijheid op taalgebied.

Dit stelsel was vanzelfsprekend funest voor de zwakke Vlamingen, die werden overgeleverd aan een systematische verfransing.

17 Op 22 mei 1878 wordt de eerste wet op het taalgebruik in bestuurszaken van het koninkrijk België goedgekeurd (*Stbl.*, 29 mei 1878).

Deze wet bevat twee artikelen en handelt alleen over het gebruik van het Nederlands in het Nederlandstalig gebied.

Er wordt hoofdzakelijk in bepaald dat in het Vlaamse land berichten en mededelingen uitgaande van staatsambtenaren in het Nederlands of in de twee landstalen mogen worden gesteld. De staatsambtenaren worden verplicht om in het Nederlands te schrijven aan de Vlaamse gemeenten en Vlaamse particulieren, tenzij deze erom zouden verzoeken het Frans als voertaal te gebruiken.

In de Brusselse agglomeratie wordt door dezelfde wet het Nederlands opgelegd als voertaal in de betrekkingen met de gemeenten en de particulieren die erom verzoeken, terwijl de berichten en de mededelingen in de Brusselse agglomeratie in het Nederlands of in de twee talen moeten worden gedaan.

18 Eerst op 18 april 1898 komt een tweede wet op het gebruik van de talen in bestuurszaken tot stand de zgn. *Gelijkheidswet* (*Stbl.*, 15 mei 1898). Deze wet bevat elf artikelen en bepaalt o.m. dat de wetten in het Staatsblad in het Frans en in het Nederlands moeten worden opgenomen, dat de wetsontwerpen en de wetsvoorstellen eveneens in de twee landstalen moeten worden ingediend, en dat alle Koninklijke Besluiten die verplicht in het Staatsblad verschijnen in de twee landstalen moeten worden opgenomen. Alle wetten en besluiten die het gehele land betreffen moeten op last van de regering opnieuw worden gepubliceerd en de gemeenten worden verplicht op die publikaties in te schrijven.

19 De derde, belangrijke taalwet in bestuursaangelegenheden dateert van 31 juli 1921 (*Stbl.*, 12 augustus 1921; zie ook: *Noordgouw*, Cultureel Tijdschrift van de Provincie Antwerpen, V, 1965-I en R. RENARD, *De betekenis van de taalwetgeving in België*).

De Wet van 31 juli 1921 bevestigt dat in het Vlaamse land het Nederlands de taal is van de binnendiensten en van de betrekkingen met de centrale besturen. Hetzelfde principe wordt voor de eerste maal ook voor het Waalse land in de wet ingeschreven. Nochtans bestaat er op dit principe een belangrijke uitzondering: wanneer namelijk uit de resultaten van de tienjaarlijkse talentelling blijkt dat een meerderheid van de inwoners van de gemeente een andere taal spreekt dan die van het gebied waartoe de gemeente geografisch behoort, dan kan de gemeenteraad beslissen een andere taal in te voeren. In de Brusselse agglomeratie wordt de taalregeling bepaald door de Provincieraad van Brabant en door de betrokken gemeenten.

De berichten en mededelingen moeten echter tweetalig zijn. Op dat ogenblik omvat de Brusselse agglomeratie 16 gemeenten. In de centrale besturen, in de diensten van het provinciebestuur van Brabant en in de gemeentebesturen van de Brusselse agglomeratie moet iedere kandidaat blijk geven van een elementaire kennis van de tweede landstaal en vanaf januari 1925 moeten alle afdelingshoofden en personen van gelijke of hogere graad blijk geven van een grondige kennis van de tweede taal. Deze kennis wordt via een examen vastgesteld. Met het opleggen van deze verplichtingen heeft de wetgever van 1921 duidelijk willen maken dat voor ieder die zich in dienst stelt van de nationale gemeenschap of van de gemengde gebieden door een loopbaan te kiezen in de centrale ambtenarij of in de provinciale en lokale besturen van Brabant en van de Brusselse agglomeratie, de verplichting geldt een passende kennis van de tweede taal te bezitten.

20 Omdat voormelde wet van 1921 in feite dode letter bleef en alleen de Vlamingen de tweede taal leerden en kenden en omdat ondanks deze kennis de belangrijke ambten en het grootste deel van de beheersfuncties in handen van éentalig Franssprekenden bleven, werd op 28 juni 1932 een vierde taalwet in bestuurszaken aangenomen (*Sibl.*, 29 juni 1932). In de toelichting bij de wet stelt de regering dat het haar bedoeling is de leemten van de wet van 1921 op te vullen en enkele zeer belangrijke toepassingsvoorschriften vast te stellen.

Daarbij stelt ze hoofdzakelijk de volgende beginselen:

1. Eentaligheid van de interne diensten van de lokale en gewestelijke diensten in het gehele land.
2. Tweetalige organisatie van de centrale diensten, tweetaligheid van de diensten van het provinciebestuur van Brabant en van de lokale staatsdiensten in de Brusselse agglomeratie.
3. Speciaal statuut voor de gemeenten van de Brusselse agglomeratie.

Ten opzichte van de wet van 1921 noteren we de volgende belangrijke verschillen:

- a. de gemeenteraden van de gemeenten van de Brusselse agglomeratie bepalen zelf de interne diensttaal.
- b. Wanneer uit de talentelling blijkt dat er in een bepaalde gemeente anderstaligen zijn moeten de berichten en mededelingen tweetalig zijn.
- c. In de centrale diensten wordt een stelsel van taaladjuncten ingevoerd voor de eentalige hoofdamtbenaren belast met de leiding van een dienst of met het oog op het bewaren van de eenheid van rechtspraak. De verplichte tweetaligheid van de ambtenaren in de gemengde gebieden en in de centrale administratie wordt opgeheven.
- d. In de centrale administratie wordt een billijk evenwicht opgelegd bij de aanstelling van de ambtenaren uit de twee taalgroepen.
- e. Er wordt een speciaal controle-orgaan, namelijk een Vaste Commissie voor Taaltoezicht opgericht met de opdracht over de toepassing van de wet te waken.
- f. Er zijn geen sancties bij overtreding van de wet.

21 De volgende wetten op het taalgebruik zijn die van 1962 en 1963.

De oorsprong van de vijfde Wet, van 8 november 1962 (*Stbl.*, 22 november 1962), moet worden gezocht in de conclusies van het „Centrum voor onderzoek van de nationale oplossing van de maatschappelijke, politieke en rechtskundige vraagstukken van de verschillende gewesten van het land”, dat werd opgericht bij de wet van 3 mei 1948 (*Stbl.*, 4 juni 1948) en gewoonlijk Centrum Harmel wordt genoemd naar de naam van de initiatiefnemer van het wetsvoorstel, P. HARMEL (zie ook verder, nr. 79 e.v.).

Volgens het eindverslag van het Centrum (1958) werd op basis van een kaart, getekend door VAN CROMBRUGGHE en VERROKEN, voorgesteld de taalgrens definitief vast te leggen.

In de Wet van 8 november 1962 (*Stbl.*, 22 november 1962), die hoofdzakelijk gebaseerd is op de conclusies van dit verslag, werden de principes van de kaart Van Crombrugghe-Verroken overgenomen, d. w. z. de gemeenten en gehuchten die overwegend Franssprekend zijn worden bij het Waalse landsgedeelte gevoegd en de gemeenten en gehuchten die overwegend Nederlandsprekend zijn worden bij het Vlaamse landsgedeelte ondergebracht.

Een speciaal stelsel van faciliteiten wordt ingevoerd in 25 gemeenten langs de taalgrens ter bescherming van de aldaar wonende taalminderheden.

De talentelling, die in de Wet van 1932 werd gebruikt om wijzigingen in het taalstelsel van bepaalde gemeenten te rechtvaardigen, wordt afgeschaft.

22 De taalgrens wordt definitief vastgelegd.

De voormelde Wet van 8 november 1962 „tot wijziging van provincie-, arrondissements- en gemeentegrenzen en tot wijziging van de Wet van 28 juni 1932 op het gebruik van de talen in bestuurszaken en van de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en middelbaar onderwijs”, heeft in weerwil van zijn lange titel essentieel betrekking op de wijziging der grenzen van bepaalde provincies, administratieve arrondissementen en gemeenten.

Deze maatregel, waarbij sommige gemeenten naar gelang van hun overwegend Vlaams of Waals karakter respectievelijk bij een Vlaams of Waals arrondissement of een Vlaamse of Waalse provincie werden gevoegd en waarbij sommige gehuchten op grond van hun taalkarakter bij een naburige gemeente werden ondergebracht, maakte het noodzakelijk de Wet van 28 juni 1932, die toen nog van kracht was, onmiddellijk aan te passen. Dit gebeurde door het invoeren van het faciliteitenstelsel waarop bij de bespreking van het Koninklijk Besluit, houdende coördinatie der wetten op gebruik der talen in bestuurszaken, nader zal worden ingegaan. „De gemeenten Komen, Houthem, Neerwaasten, Waasten en Ploegsteert worden gescheiden van het arrondissement Ieper in de provincie West-Vlaanderen en bij de provincie Henegouwen gevoegd.

De gemeenten Moeskroen, Luingne, Herseaux en Dottenijs worden gescheiden van het arrondissement Kortrijk in de provincie West-Vlaanderen en bij de provincie Henegouwen gevoegd; de bovengenoemde gemeenten vormen een administratief arrondissement met Moeskroen als hoofdplaats.

De gemeenten Moelingen en 's Gravenvoeren worden gescheiden van het arrondissement Luik in de provincie Luik en worden bij het arrondissement Tongeren in de provincie Limburg gevoegd. De gemeenten Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Remersdaal en Teuven worden gescheiden van het arrondissement Verviers in de provincie Luik en gevoegd bij het arrondissement Tongeren in de provincie Limburg.

De gemeenten waarvan sprake is in dit lid vormen een kanton met als hoofdplaats Sint-Martens-Voeren.

De gemeenten Orroir, Amougies, Rozenaken (arrondissement Oudenaarde) worden gescheiden van de

provincie Oost-Vlaanderen en gevoegd bij het arrondissement Doornik in de provincie Henegouwen.

De gemeente Everbeek (arrondissement Aat) wordt gescheiden van de provincie Henegouwen en gevoegd bij het arrondissement Oudenaarde in de provincie Oost-Vlaanderen. De gemeenten Bever en Sint-Pieters-Kappelle (arrondissement Zellik) worden gescheiden van de provincie Henegouwen en gevoegd bij het arrondissement Brussel in de provincie Brabant.

De gemeenten Bierk en Sint-Renelde worden gescheiden van het arrondissement Brussel en gevoegd bij het arrondissement Nijvel.

De gemeenten Sluizen, Zittert-Lummen, Opheylissem en Neerheylissem worden gescheiden van het arrondissement Leuven en gevoegd bij het arrondissement Nijvel.

De gemeenten Attenhoven, Eliksem, Laar, Landen, Neerhespen, Neerlanden, Neerwinden, Overhespen, Overwinden, Rumsdorp, Waasmont, Walsbets, Walshoutem, Wange en Wezeren (arrondissement Borgworm) worden gescheiden van de provincie Luik en gevoegd bij het arrondissement Leuven in de provincie Brabant.

De gemeenten Corswarem (arrondissement Hasselt) en Wouteringen (arrondissement Tongeren) worden gescheiden van de provincie Limburg en gevoegd bij het arrondissement Borgworm in de provincie Luik.

De gemeenten Bitsingen, Eben-Emael, Ternaaien, Rukkelingen-aan-de-Jeker en Wonck (arrondissement Tongeren) worden gescheiden van de provincie Limburg en gevoegd bij het arrondissement Luik in de provincie Luik.''

23 Naast deze wijzigingen in de grenzen van provincies en arrondissementen worden ook enkele wijzigingen aangebracht in de grenzen van bepaalde gemeenten.

„Het gehucht Clef d’Hollande wordt gescheiden van de gemeente Nieuwkerke en bij de gemeente Ploegsteert gevoegd. Het gehucht Kruiseyck wordt gescheiden van de gemeente Komen en bij de gemeente Wervik gevoegd.

Het gehucht Risquons-Tout wordt gescheiden van de gemeente Rekkem en bij de gemeente Moeskroen gevoegd.

De gehuchten Broeken, Koekomere en La Haute worden gescheiden van de gemeente Elzele in de provincie Henegouwen en gevoegd bij de gemeente Ronse in de provincie Oost-Vlaanderen. Het gehucht d’Hutte wordt gescheiden van de gemeente Vloesberg in de provincie Henegouwen en gevoegd bij de gemeente Opbrakel in de provincie Oost-Vlaanderen.

De gehuchten Akrenbos, Donkerstrate en Haie-de-Viane worden gescheiden van de gemeente Twee-Akren in de provincie Henegouwen; het eerste gehucht wordt bij de gemeente Bever in de provincie Brabant gevoegd, de twee andere bij de gemeente Viane in de provincie Oost-Vlaanderen.

De gehuchten Groenstraat en Warresaet worden gescheiden van de gemeente Bever en bij de gemeente Zellik gevoegd.

Een strook grondgebied links van de steenweg op Alseberg wordt gescheiden van de gemeente Eigenbrakel in het administratief arrondissement Nijvel en bij de gemeente Sint-Genesius-Rode in het administratief arrondissement Brussel gevoegd. Het gehucht Kwaadode wordt gescheiden van de gemeente Sint-Genesius-Rode in het administratief arrondissement Brussel en bij de gemeente Eigenbrakel gevoegd in het administratief arrondissement Nijvel.

Het gehucht 't Rot en Nieuw Bakenbos worden gescheiden van de gemeente Terhulpen in het administratief arrondissement Nijvel en gevoegd bij de gemeente Hoelaart in het administratief arrondissement Brussel.

Het gehucht La Corniche (station Terhulpen) wordt gescheiden van de gemeente Overijse in het administratief arrondissement Brussel en bij de gemeente Terhulpen gevoegd in het administratief arrondissement Nijvel.

Het gehucht Elst wordt gescheiden van de gemeente Zittert-Lummen en gevoegd bij de gemeente Hoegaarden.

Het gehucht La Bosquée wordt gescheiden van de gemeente Montenaken in de provincie Limburg en bij de gemeente Cras-Avernas in de provincie Luik gevoegd.

Het gehucht Al Savate wordt gescheiden van de gemeente Rutten in de provincie Limburg en bij de gemeente Elch gevoegd in de provincie Luik.

Een strook grondgebied ten noorden wordt gescheiden van de gemeente Elch in de provincie Luik en bij de gemeente Rutten in de provincie Limburg gevoegd.

Het gehucht Haut-Vinàve wordt gescheiden van de gemeente Sluizen in de provincie Limburg en bij de gemeente Glaaien in de provincie Luik gevoegd.

De aldus vastgestelde grenzen worden in nadere bijzonderheden voor ieder geval afgebakend door de koning'' (Wet van 8 november 1962 [Stbl., 22 november 1962]; zie ook K.B. van 17 september 1975 [Stbl., 25 september 1975] betreffende de Wet van 30 december 1975 [Stbl., 23 januari 1976] over de fusies van gemeenten).

24 De wet van 2 augustus 1963 (*Stbl. 22 augustus 1963*), de zesde, is het resultaat van talrijke studies en ruim overleg in verschillende instellingen en groepen. Behalve in de Gedrukte Stukken, die verder doorlopend zullen worden aangehaald, vindt men de parlementaire stukken ook in de *Pasinomie*, 1963, blz. 930-1052 en in de *Taalcodex*.

In vele kringen deed zich de noodzaak voelen aan een betere en vastere regel dan het billijk evenwicht voor de verdeling van de overheidsberekkingen tussen Vlamingen en Walen.

De tweetaligheid die aan bepaalde ambtenaren in de centrale administratie wordt opgelegd, moet voor beide taalgroepen op dezelfde principiële en aanvaardbare basis berusten.

Voor de algemene verdeling van de betrekkingen op alle niveaus van de hiërarchie moest een ernstige en definitieve oplossing worden gevonden.

In de lokale en gewestelijke diensten moeten, naar gelang van de situatie, principes worden aanvaard die zowel door de Vlaamse als door de Waalse gemeenschap als leefbaar worden ervaren.

In Brussel moet een toestand worden geschapen waarin rekening wordt gehouden met de taak van dit gebied als hoofdstad van het land, zonder dat daarom tekort wordt gedaan aan de opdracht van Brussel, als lokale overheid voor zijn eigen inwoners.

De arrondissementen rondom Brussel vormen een apart probleem. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan de organisatie van de Diensten van Buitenlandse Zaken, het officieel beleidsorgaan dat gans België in zijn tweeledigheid naar buiten toe moet vertegenwoordigen en aan de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, het versterkt controle-orgaan dat zou waken over een juiste en effectieve toepassing van de wet in haar verschillende geledingen.

De verscheidenheid en complexiteit van de materie waren er de oorzaak van dat achtereenvolgens op 8 november 1962 en op 2 augustus 1963 de twee voormelde wetten in afzonderlijke besprekingen tot stand kwamen.

Het bestaan van twee verschillende wetten, beide handelend over taalaangelegenheden, gaf aanleiding tot het Koninklijk Besluit van 18 juli 1966, waarin beide teksten gecoördineerd werden.

AARD EN KENMERKEN VAN DE TAALWETGEVING IN BESTUURSZAKEN — LIJST VAN WETSVOORSTELLEN EN WETS-ONTWERPEN

25 Aard en kenmerken van deze taalwetgeving kunnen aan de hand van enkele arresten van de Raad van State beknopt beschreven worden als volgt.

1. Deze taalregeling raakt duidelijk de openbare orde (zie o.m. R.v.St., arrest nr. 11976 van 28 september 1966, *Rev.comm.B.*, 1967, 32, *Rec.J.Dr.Adm.*, 1966, 264). De gevolgen hiervan zijn velerlei: strikte handhaving door het bestuur; volstreekte nietigheid van de onregelmatige handeling en van alles wat daarop steunt; verplichte nietigverklaring, desnoods ambtshalve en afgezien van enige schade, door de rechter; onmogelijkheid om van de nietigheid af te zien; daartegenover de mogelijkheid om de nietigheid op te werpen in elke stand van het geding en voor het eerst in cassatie. Hierover zal verder nog worden uitgeweid (zie verder, nr. 325).

Wetsbepalingen strijdig met de bepalingen van deze taalregeling zoals b.v. die omtrent de taal van de eedaflegging, zijn impliciet opgeheven (R.v.St., arrest nr. 15990 van 17 augustus 1973, *T.Best.*, 1974, 403). Uiteraard kunnen met de taalwetgeving strijdige Koninklijke Besluiten niet worden toegepast (R.v.St., arrest nr. 17146 van 9 september 1975, *T.Best.*, 1976, 380) en evenmin zodanige statuten van instellingen zoals de Nationale Kas voor Beroepskrediet (R.v.St., arrest nr. 18582 van 24 november 1977) of „vereisten van de dienst” (R.v.St., arrest nr. 17655 van 18 mei 1976), of beginselen van behoorlijk bestuur (R.v.St., arrest nr. 17713 en 17715 van 15 juni 1976).

Wel kunnen sommige bepalingen een ander doel hebben en dan niet de openbare orde raken, zoals b.v. het verplicht voorafgaand advies van de vakorganisaties (R.v.St., arrest nr. 13640 van 24 juni 1969).

2. De wetten die het gebruik van de talen moeten regelen, gelet op artikel 23 van de Grondwet, worden strikt uitgelegd (R.v.St., arrest nr. 3102 van 27 januari 1954; *Rec.J.Dr.Adm.*, 1954, 115). Deze regel moet echter in verschillende opzichten worden verijnd:

Het nieuwe artikel 3bis G.W., samen gelezen met de desbetreffende artikelen van de S.W.T. houdt in dat in een eentalig gebied het gebruik van de taal van dat gebied regel is en het gebruik van een andere taal uitzondering. Hier moeten dus juist de van eentaligheid afwijkende voorschriften strikt worden uitgelegd, omdat de taal van het gebied haar status van officiële taal moet behouden en dat niet alleen voor de administratieve overheid, maar voor welke overheid dan ook (R.v.St., arrest nr. 15990 van 17 augustus 1973; *T.Best.*, 1974, 403).

Voorts, daar de regeling de openbare orde raakt, moeten de bepalingen toch steeds zo worden uitgelegd, dat het door de wetgever gestelde doel wordt bereikt (R.v.St., arrest nr. 13956 en 14000-14001 van 12 februari 1970 en 5 maart 1970).

Ten slotte is een restrictieve uitlegging wegens artikel 23 G.W. niet dienstig, wanneer de wet op ondubbelzinnige wijze omschrijft welke taal moet worden gebruikt (R.v.St., arrest nr. 17957 van 8 december 1976).

3. De wettelijke regeling treedt in detail. De uitvoerende macht kan niet in leemten voorzien (R.v.St., arrest nr. 14510 van 5 februari 1971; *Rec.J.Dr.Adm.*, 1972, 29, *Pas.*, 1972, IV, 14) en evenmin de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (R.v.St., arrest nr. 19007 van 21 mei 1978).

4. Regel is eentaligheid en die wordt voorondersteld, niet alleen in wettelijk eentalige (homogene) taalgebieden (zie o.m. art. 59bis, G.W.), maar ook bij ambtenaren en zelfs in enigerlei opzicht bij particulieren. Zij het dat er geen algemene regel noch algemeen rechtsbeginsel bestaat waarnaar een particulier moet geacht worden alleen zijn taal te verstaan (Cass., arrest van 12 november 1982, nr. 3526, zaak-K.S.C. Lokeren, *onuitg.*). Handelingen op onwettige wijze in twee talen verricht zijn in beide talen nietig (R.v.St., arrest nr. 17830 van 19 oktober 1976, *R.W.*, 1976-77, 1528, met noot). Artikel 23 Grondwet verhindert niet dat zelfs een centraal bestuur dat formulieren ter beschikking stelt via een gewestelijke dienst in een wettelijk eentalig gebied, enkel in de taal van dit gebied gestelde formulieren kan bezorgen (Cass., 2° k., 10 november 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 233, *R.W.*, 1970-71, 1083, *Pas.*, 1971, I, 222, *J.T.*, 1971, 42, *Bull.Dir.Belast.*, 1971, 2161 en *Rép.Fisc.*, 1970, 343, waarbij is vernietigd Brussel, 15 oktober 1969, *R.W.*, 1969-70, 675, met krit. noot E.O.). Voor openbare mandatarissen zoals gemeenteraadsleden, is bij de wet geen enkele verkiesbaarheidsvereiste gesteld wat betreft taalgebruik (zie verder, nr. 32, 38, 91), maar wel wat betreft hun eedaflegging (R.v.St., arrest nr. 17146 van 9 september 1975, voormeld). Dossiers moeten in de regel in één taal en zonder vertaling worden behandeld (R.v.St., arrest nr. 17146 van 9 september 1975, voormeld); gemeentelijke premies ter bevordering van tweetaligheid van ambtenaren, zelfs waar ambtenaren enige kennis van een tweede taal wordt opgelegd, zijn ter uitvoering van de taalwetten niet vereist, eerder integendeel (R.v.St., arrest nr. 16609 van 3 september 1974, *Rec.J.Dr.Adm.*, 1975, 190); toekenning van een subsidie aan een comité tot bescherming van een taal in het anderstalige gebied, wordt door de regering op wettige wijze verboden (R.v.St., arrest nr. 19053 van 8 juni 1978).

5. De talen worden niettemin op voet van gelijkheid behandeld. Daarom zijn, waar tweetaligheid de regel is, eentalige loketten discriminerend en in strijd met de wet (Cass., 22 juli 1975, *Arr.Cass.*, 1975, 1977, *R.W.*, 1975-76, 71, met noot, *Pas.*, 1975, 1066; het conforme advies van advocaat-generaal LENAERTS is niet gepubliceerd; R.v.St., arrest nr. 17987 van 8 december 1976).

6. Onder de wettelijke regeling is de gehele openbare dienst gebracht — niet alleen in de subjectieve zin van de organen, verpersoonlijkt in de ambtenaren, maar ook in de objectieve zin van het gepresteerde, de presterende functie — geen rekening houdend met het feit of de als openbaar erkende dienst al dan niet door een openbaar lichaam of door een privé-onderneming wordt verstrekt. Aldus leggen de artikelen 50 en 52 mede verplichtingen op aan particulieren, natuurlijke personen en rechtspersonen (zie verder, nrs. 71 e.v., 298 e.v.).

De wetten van 1962 en 1963 op het taalgebruik in bestuurszaken vormen een mijlpaal in een historische ontwikkeling. Zij hebben niet overal rust gebracht in de taalstrijd.

Daarvan getuigen de talloze wetsontwerpen en -voorstellen tot wijziging van die wetten, de niet tot rust gekomen evolutie naar evenwichtige en aangepaste structuurhervormingen, het veel radicalere Taaldecreeet van 19 juli 1973 van de Nederlandse Cultuurraad en de talrijke voorstellen tot wijziging van dat Decreeet. Ook laat de Duitse taalgemeenschap zich meer en meer horen. De jongste taaldecreeeten van de Franse Raad zijn een nieuwe bron van onrust. Van die onrust getuigt ook de structuur van deze verhandeling, die de historische groei van de regelingen heeft moeten volgen.

26 Ter vervollediging van de in deze verhandeling verstrekte documentatie volgt hierna een lijst van de parlementaire stukken betreffende inzonderheid wetsvoorstellen in verband met de taalregeling in bestuurszaken. De overeenkomstige voorstellen van decreet zullen later worden opgesomd (zie verder, nr. 402*bis*). Al die ontwerpen en voorstellen leveren op zichzelf al een beeld van de geschiedenis.

De titels worden beknopt weergegeven, o.m. door weglating van de titels van de wetten van 28 juni 1932, 8 november 1962 en 2 augustus 1963. De gecoördineerde wetten worden vermeld als S.W.T.

1. *Gedr.St., Senaat*, 172 [1947-48]: wetsvoorstel BUISSET tot wijziging van alinea 3 van artikel 4, derde lid, Wet van 28 juni 1932 op het gebruik van de talen in bestuurszaken.
2. *Gedr.St., Kamer*, 420 [1947-48]: wetsvoorstel GREGOIRE tot wijziging van artikel 10, Wet van 28 juni 1932.
3. *Gedr.St., Senaat*, 248 [1949]: wetsvoorstel BOUWERAERTS houdende precisering en aanvulling van de Wet van 28 juni 1932 inzake het gebruik van de talen in de centrale diensten van de Staat en in de diensten en openbare instellingen waarvan de wetgeving zich over het gehele land uitstrekt.
4. *Gedr.St., Senaat*, 249 [1949]: wetsvoorstel BOUWERAERTS houdende omschrijving van de termen „particulieren” en „inwoners” in art. 6 en 7, Wet van 28 juni 1932.
5. *Gedr.St., Senaat*, 18 [1949]: wetsvoorstel ALLARD tot wijziging van art. 4, derde lid, Wet van 28 juni 1932.
6. *Gedr.St., Senaat*, 55 [1949]: wetsvoorstel BOUWERAERTS tot precisering (zie 3 hierboven).
7. *Gedr.St., Senaat*, 56 [1949]: wetsvoorstel BOUWERAERTS houdende omschrijving van de termen „particulieren” en „inwoners” in art. 6 en 7, Wet van 28 juni 1932.
8. *Gedr.St., Senaat*, 22 [1949-50]: wetsvoorstel BUISSET tot wijziging van art. 4, derde lid, Wet van 28 juni 1932.
9. *Gedr.St., Kamer*, 226 [1949-50] wetsvoorstel DREZE houdende aanvulling van art. 4, § 2, Wet van 28 juni 1932.
10. *Gedr.St., Kamer*, 642 [1951-52]: wetsvoorstel BLUM tot wijziging van de art. 1, 2, 3 en 9, Wet van 28 juni 1932.
11. *Gedr.St., Senaat*, 677 [1952-53]: ontwerp van wet op het gebruik der talen in bestuurszaken.
12. *Gedr.St., Kamer*, 79 [B.Z. 1954]: ontwerp van wet houdende wijziging van de Wet van 28 juni 1932.
13. *Gedr.St., Kamer*, 122 [B.Z. 1954]: wetsvoorstel BLUM tot wijziging van de art. 1, 2, 3 en 9, Wet van 28 juni 1932.
14. *Gedr.St., Senaat*, 343 [B.Z. 1954]: wetsvoorstel DE MAN houdende verduidelijking van de benamingen „bijzondere personen” en „inwoners” voorkomende in art. 6 en 7, Wet van 28 juni 1832.
15. *Gedr.St., Kamer*, 23 [B.Z. 1958]: wetsvoorstel VAN DEN DAELE tot herziening van de wet op het gebruik der talen in bestuurszaken.
16. *Gedr.St., Kamer*, 376 [1959-60]: voorstel van resolutie VANDER ELST strekkende tot afschaffing van de talentelling.

17. *Gedr.St., Senaat*, 106 [1961]: wetsvoorstel DE GRAUW tot wijziging van de art. 1, 2, 3 en 9, Wet van 28 juni 1932.
18. *Gedr.St., Kamer*, 175 [B.Z. 1961]: wetsvoorstel DEJACE tot wijziging en uitbreiding van de draagwijdte van de taalwetten.
19. *Gedr.St., Kamer*, 194 [1961-61]: ontwerp van wet tot wijziging van provincie-, arrondissements- en gemeentegrenzen en tot wijziging van de Wet van 28 juni 1932 en van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en middelbaar onderwijs.
20. *Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62]: ontwerp van wet op het gebruik van talen in bestuurszaken.
21. *Gedr.St., Kamer*, 274 [1961-62]: wetsvoorstel DEJACE tot wijziging en uitbreiding van de draagwijdte der taalwetten.
22. *Gedr.St., Senaat*, 208 [1961-62]: wetsvoorstel BALTUS tot wijziging van de Wet van 8 november 1962, de Wet van 28 juni 1932 en de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs.
23. *Gedr.St., Kamer*, 592 [1962-63]: wetsvoorstel DESTENAY houdende wijziging van het eerste artikel van de Wet van 8 november 1962.
24. *Gedr.St., Senaat*, 269 [1962-63]: wetsvoorstel BALTUS houdende wijziging van de Wet van 8 november 1962, de Wet van 28 juni 1932 en de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs.
25. *Gedr.St., Kamer*, 724 [1963-64]: wetsvoorstel PAQUE tot wijziging van de Wet van 8 november 1962.
26. *Gedr.St., Senaat*, 229 [1963-64]: wetsvoorstel DUVIEUSART houdende aanpassing van het gewest Brussel met het oog op zijn nationale en Europese taak.
27. *Gedr.St., Kamer*, 880 [1964-65]: wetsvoorstel JEUNEHOMME houdende wijziging van de Wet van 8 november 1962.
28. *Gedr.St., Kamer*, 14 [B.Z. 1965]: wetsvoorstel JEUNEHOMME houdende wijziging van de Wet van 8 november 1962.
29. *Gedr.St., Kamer*, 27 [1965-66]: wetsvoorstel PIRON tot wijziging van de Wet van 2 augustus 1963.
30. *Gedr.St., Kamer*, 33 [1965-66]: wetsvoorstel BURNELLE waarbij de Wet van 8 november 1962 wordt gewijzigd.
31. *Gedr.St., Senaat*, 9 [1965-66]: wetsvoorstel BALTUS tot wijziging van de Wet van 8 november 1962, de wet van 28 juni 1932 en de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs.
32. *Gedr.St., Kamer*, 70 [1965-66]: wetsvoorstel PERIN en DEFOSSET tot wijziging van de Wet van 8 november 1962.
33. *Gedr.St., Senaat*, 42 [1965-66]: wetsvoorstel LAGASSE tot instelling van een „nationaal en Europees district Brussel”.
34. *Gedr.St., Senaat*, 73 [1965-66]: wetsvoorstel LAGASSE tot wijziging van de taalregeling van de nationale luchthaven.
35. *Gedr.St., Senaat*, 279 [1965-66]: wetsvoorstel TERFVE tot instelling van een gebied „Brussel-Hoofdstad”.
36. *Gedr.St., Kamer*, 287 [1966-67]: wetsvoorstel DEVOS tot aanvulling van art. 60 S.W.T.
37. *Gedr.St., Senaat*, 42, [1966-67]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijzigingen in de Wet van 2 augustus 1963.
38. *Gedr.St., Senaat*, 44, [1966-67]: wetsvoorstel JORISSEN tot wijziging van de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs en de Wet van 2 augustus 1963.
39. *Gedr.St., Senaat*, 45 [1966-67]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijzigingen in de Wet van 2 augustus 1963 en wijziging van de kiesomschrijvingen.
40. *Gedr.St., Senaat*, 90 [1966-67]: wetsvoorstel VANAUDENHOVE tot wijziging van de Wetten van 8 november 1962 en 2 augustus 1963 en de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs.

41. *Gedr.St., Senaat*, 110 [1966-67]: wetsvoorstel BALLET tot instelling van de functie van taalcommissaris in de gemeenten van het arrondissement Brussel-Hoofdstad.
42. *Gedr.St., Kamer*, 370 [1966-67]: wetsvoorstel LINDEMANS tot wijziging van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming.
43. *Gedr.St., Kamer*, 416 [1966-67]: wetsvoorstel SCHILTZ tot oprichting van informatie- en onthaaldiensten voor de Brusselse agglomeratie.
44. *Gedr.St., Kamer*, 468 [1966-67]: wetsvoorstel SIMONET tot aanvulling van de S.W.T.
45. *Gedr.St., Senaat*, 14 [B.Z. 1968]: wetsvoorstel JORISSEN tot wijziging van de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs en van de Wet van 2 augustus 1963.
46. *Gedr.St., Senaat*, 18 [B.Z. 1968]: wetsvoorstel MACTENS tot aanvulling van de S.W.T.
47. *Gedr.St., Kamer*, 23 [B.Z. 1968]: wetsvoorstel SIMONET tot aanvulling van de S.W.T.
48. *Gedr.St., Kamer*, 205 [1968-69]: wetsvoorstel LINDEMANS tot wijziging van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming.
49. *Gedr.St., Kamer*, 227 [1969-70]: wetsvoorstel RASKIN houdende wijziging van de Wet van 28 juni 1932, de Wet van 8 november 1962 en van de S.W.T.
50. *Gedr.St., Kamer*, 259 [1968-69]: wetsvoorstel SCHIJS tot toekenning van een vergoeding voor de kennis van de tweede taal aan de personeelsleden van de gemeenten, de provincie en de overheidsdiensten die hun ambt uitoefenen in het arrondissement Verviers.
51. *Gedr.St., Senaat*, 176 [1968-69]: wetsvoorstel WIARD tot nadere bepaling van de werkingssfeer van art. 32, 7° van de Wet van 2 augustus 1963.
52. *Gedr.St., Senaat*, 194 [1968-69]: wetsvoorstel BAERT houdende wijziging van de Wet van 2 augustus 1963 en de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs.
53. *Gedr.St., Senaat*, 195 [1968-69]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijziging 1) van de Wet van 8 november 1962, de Wet van 28 juni 1932 en de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs; 2) van de Wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken; 3) van de wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs.
54. *Gedr.St., Senaat*, 218 [1968-69]: wetsvoorstel BALLET tot instelling van de functie van taalcommissaris in de gemeenten van het arrondissement Brussel-Hoofdstad.
55. *Gedr.St., Senaat*, 226 [1968-69]: wetsvoorstel LAGASSE tot uitlegging van art. 2 van de S.W.T.
56. *Gedr.St., Senaat*, 295 [1968-69]: wetsvoorstel POMA tot aanvulling van de S.W.T.
57. *Gedr.St., Senaat*, 301 [1968-69]: wetsvoorstel JORISSEN en BOUWENS tot verlening aan de Koning van het benoemingsrecht van gemeenteambtenaren in de gemeenten van Brussel-Hoofdstad, die in gebreke blijven bij het naleven van hun taalverplichtingen.
58. *Gedr.St., Senaat*, 342 [1968-69]: wetsvoorstel BAERT tot wijziging van de Wet van 2 augustus 1963.
59. *Gedr.St., Senaat*, 539 [1968-69]: wetsvoorstel VAN HAEGENDOREN tot uitlegging van de Wet van 2 augustus 1963.
60. *Gedr.St., Senaat*, , 551 [1968-69]: wetsvoorstel BOLOGNE tot wijziging van de Wet van 2 augustus 1963.
61. *Gedr.St., Kamer*, 490 [1969-70]: wetsvoorstel SAINT-REMY betreffende het taalgebruik inzake verkeers- of andere signalisatie in verband met een bestaand gevaar.
62. *Gedr.St., Senaat*, 16 [1969-70]: wetsvoorstel JORISSEN tot uitvoering van een Duitse taalrol en tot vrijwaring van de taalrechten van onze Duitstalige landgenoten.
63. *Gedr.St., Senaat*, 35 [1969-70]: wetsvoorstel LOUIS tot instelling van een vertaalcentrum te Sankt-Vith.
64. *Gedr.St., Senaat*, 95 [1969-70]: wetsvoorstel SLEDESENS tot wijziging van de S.W.T.
65. *Gedr.St., Kamer*, 503 [1969-70]: wetsvoorstel COPPIETERS houdende toezicht op en sancties tegen het niet-naleven van de wetten op het taalgebruik.
66. *Gedr.St., Senaat*, 133 [1969-70]: wetsvoorstel BOUWENS houdende overheveling van het Ministerie van Openbare Werken.

67. *Gedr.St., Senaat*, 130 [1969-70]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijzigingen in de Wet van 2 augustus 1963.
68. *Gedr.St., Senaat*, 168 [1969-70]: wetsvoorstel BAERT houdende toezicht op en sancties tegen het niet-naleven van de wetten op het taalgebruik.
69. *Gedr.St., Senaat*, 244 [1969-70]: wetsvoorstel SNYERS d'ATTENHOVEN betreffende het gebruik van de talen op de verkeersborden.
70. *Gedr.St., Kamer*, 723 [1969-70]: wetsvoorstel MUNDELEER tot wijziging van de Wet van 2 augustus 1963 en ertoe strekkende een einde te maken aan de uit die wet voortvloeiende discriminatie die door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens uitdrukkelijk werd veroordeeld in zijn arrest van 23 juli 1968.
71. *Gedr.St., Kamer*, 850 [1970-71]: wetsvoorstel BROUHON tot wijziging van art. 58, laatste lid, van de S.W.T.
72. *Gedr.St., Kamer*, 798 [1970-71]: ontwerp van wet tot wijziging van de S.W.T.
73. *Gedr.St., Kamer*, 863 [1970-71]: wetsvoorstel RASKIN tot wijziging van de S.W.T.
74. *Gedr.St., Kamer*, 882 [1970-71]: wetsvoorstel CHABERT tot wijziging van art. 1 van de Wet van 30 juli 1894 betreffende de eedaflegging in een der in het land gebruikte talen.
75. *Gedr.St., Senaat*, 288 [1970-71]: wetsvoorstel VAN HAEGENDOREN tot aanvulling van het Koninklijk Besluit van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het rijkspersoneel.
76. *Gedr.St., Kamer*, 973 [1970-71]: ontwerp van wet houdende organisatie van de agglomeraties en federaties van gemeenten.
77. *Gedr.St., Kamer*, 974 [1970-71]: ontwerp van wet tot aanvulling van art. 22 van de S.W.T.
78. *Gedr.St., Kamer*, 981 [1970-71]: ontwerp van wet tot wijziging van: 1) de Wet van 30 juli 1894 betreffende de eedaflegging in een der in het land gesproken talen; 2) de Wet van 1 juli 1860 waarbij wijzigingen worden gebracht in de provinciewet en in de gemeentewet, voor wat de eed betreft.
79. *Gedr.St., Senaat*, 17 [1970-71]: wetsvoorstel COOREMAN tot wijziging van de S.W.T.
80. *Gedr.St., Senaat*, 54 [1970-71]: wetsvoorstel SNYERS d'ATTENHOVEN betreffende het gebruik van de talen op de verkeersborden.
81. *Gedr.St., Senaat*, 81 [1970-71]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijziging: 1) van de Wet van 28 juni 1932; 2) van de Wet van 28 juni 1932 en van de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs, 3) van de S.W.T.
82. *Gedr.St., Senaat*, 84 [1970-71]: wetsvoorstel JORISSEN tot wijziging van de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs en van de Wet van 2 augustus 1963.
83. *Gedr.St., Senaat*, 111 [1971-72]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijzigingen van de Wet van 2 augustus 1963.
84. *Gedr.St., Senaat*, 115 [1971-72]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot reorganisatie van sommige gewestelijke diensten onderworpen aan de S.W.T.
85. *Gedr.St., Senaat*, 129 [1971-72]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot wijziging van hoofdstuk 5 van de S.W.T.
86. *Gedr.St., Senaat*, 130 [1971-72]: wetsvoorstel VANDEZANDE houdende toezicht op en sancties tegen het niet-naleven van de wetten en decreten op het taalgebruik.
87. *Gedr.St., Senaat*, 131 [1971-72]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot aanvulling van het Koninklijk Besluit van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het rijkspersoneel.
88. *Gedr.St., Senaat*, 156 [1971-72]: wetsvoorstel JORISSEN tot uitvoering van een Duitse taalrol en tot vrijwaring van de taalrechten van onze Duitstalige landgenoten.
89. *Gedr.St., Senaat*, 189 [1971-72]: wetsvoorstel SLEDESENS tot wijziging van de S.W.T.
90. *Gedr.St., Senaat*, 191 [1971-72]: wetsvoorstel JORISSEN tot instelling van een vertaalcentrum te Sankt-Vith.
91. *Gedr.St., Senaat*, 212 [1971-1972]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot wijziging van art. 48 S.W.T.
92. *Gedr.St., Senaat*, 213 [1971-72]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot wijziging van art. 1 S.W.T.

93. *Gedr.St., Senaat*, 214 [1971-72]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot wijziging van sommige bepalingen van afdeling III van Hoofdstuk III van de S.W.T.
94. *Gedr.St., Kamer*, 75 [1971-72]: wetsvoorstel RASKIN tot wijziging van de S.W.T.
95. *Gedr.St., Kamer*, 91 [1971-72]: wetsvoorstel SCHIJS tot toekenning van een vergoeding voor de kennis van de tweede taal aan de personeelsleden van de gemeenten, de provincie en de overheidsdiensten die hun ambt uitoefenen in het arrondissement Verviers.
96. *Gedr.St., Senaat*, 244 [1971-72]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijziging: 1) van de Wet van 8 november 1962, de Wet van 28 juni 1932 en de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs; 2) van de Wet van 2 augustus 1963; 3) van de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs.
97. *Gedr.St., Senaat*, 245 [1971-72]: wetsvoorstel JORISSEN tot wijziging van de S.W.T. wat het Duitse taalgebied betreft.
98. *Gedr.St., Senaat*, 260 [1971-72]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijziging: 1) van de Wet van 8 november 1962, de Wet van 28 juni 1932 en de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en middelbaar onderwijs; 2) van de Wet van 2 augustus 1963; 3) van de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs.
99. *Gedr.St., Kamer*, 168 [1971-72]: wetsvoorstel RASKIN tot wijziging van de S.W.T.
100. *Gedr.St., Senaat*, 351 [1971-72]: wetsvoorstel BASCOUR tot toekenning van een tweetaligheidspremie aan het gemeentepersoneel van de randgemeenten met taalfaciliteiten.
101. *Gedr.St., Kamer*, 389 [1972-73]: wetsvoorstel VANDAMME tot vaststelling van het criterium voor de afschaffing van de zogenaamde faciliteitenregeling.
102. *Gedr.St., Senaat*, 511 [1972-73]: wetsontwerp tot wijziging van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken.
103. *Gedr.St., Kamer*, 541 [1972-73]: wetsvoorstel DEFOSSET tot wijziging van de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs en van de S.W.T.
104. *Gedr.St., Senaat*, 629 [1972-73]: ontwerp van wet strekkende tot het tot stand brengen van de pariteit, voorgeschreven in art. 21, § 7, tweede lid, S.W.T.
105. *Gedr.St., Kamer*, 641 [1972-73]: wetsvoorstel OUTERS betreffende de benaming van de nationale luchthaven.
106. *Gedr.St., Kamer*, 690 [1972-73]: wetsvoorstel DAMSEAUX tot wijziging van de S.W.T.
107. *Gedr.St., Kamer*, 718 [1973-74]: wetsvoorstel SAINT-REMY betreffende het taalgebruik inzake verkeers- of andere signalisatie in verband met een bestaand gevaar.
108. *Gedr.St., Senaat*, 11 [1973-74]: wetsvoorstel JORISSEN tot wijziging van de Wet van 2 augustus 1963, gewijzigd bij de Wet van 23 december 1970.
109. *Gedr.St., Senaat*, 92 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot wijziging van art. 1 S.W.T.
110. *Gedr.St., Senaat*, 93 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot wijziging van sommige bepalingen van afdeling III van Hoofdstuk III van de S.W.T.
111. *Gedr.St., Senaat*, 94 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot reorganisatie van sommige gewestelijke diensten onderworpen aan de S.W.T.
112. *Gedr.St., Senaat*, 96 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot wijziging van art. 48 S.W.T.
113. *Gedr.St., Senaat*, 97 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel VANDEZANDE houdende toezicht op en sancties tegen het niet-naleven van de wetten en decreten op het taalgebruik.
114. *Gedr.St., Kamer*, 51 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel VALKENIERS tot opheffing van art. 7 Wet van 2 augustus 1963.
115. *Gedr.St., Kamer*, 51 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel JORISSEN tot invoering van een Duitse taalrol en tot vrijwaring van de taalrechten van onze Duitstalige landgenoten.
116. *Gedr.St., Senaat*, 209 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel JORISSEN tot instelling van een vertaalcentrum te Sankt-Vith.

117. *Gedr.St., Senaat*, 210 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel JORISSEN tot wijziging van de S.W.T. wat het Duitse taalgebied betreft.
118. *Gedr.St., Senaat*, 211 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijziging: 1) van de Wet van 28 juni 1932; 2) van de Wet van 8 november 1962, de Wet van 28 juni 1932 en de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs; 3) van de S.W.T.
119. *Gedr.St., Senaat*, 212 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijziging: 1) van de Wet van 8 november 1962, de Wet van 28 juni 1932 en de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en middelbaar onderwijs; 2) van de Wet van 2 augustus 1963; 3) van de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs.
120. *Gedr.St., Senaat*, 295 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel FEVRIER houdende wijziging van de S.W.T.
121. *Gedr.St., Senaat*, 393 [B.Z. 1974]: wetsvoorstel FEVRIER tot wijziging van de S.W.T.
122. *Gedr.St., Kamer*, 262 [1974-75]: wetsvoorstel DEFOSSET tot wijziging van de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs en van de S.W.T.
123. *Gedr.St., Senaat*, 91 [1974-75]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot wijziging van Hoofdstuk 5 van de S.W.T.
124. *Gedr.St., Senaat*, 505 [1974-75]: wetsvoorstel DELFORGE/SAINT-REMY betreffende het taalgebruik op de verkeersborden.
125. *Gedr.St., Senaat*, 506 [1974-75]: wetsvoorstel SAINT-REMY/DELFORGE betreffende het taalgebruik inzake verkeers- of andere signalisatie in verband met een bestaand gevaar.
126. *Gedr.St., Senaat*, 513 [1974-75]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot invoering van een art. 43bis in de S.W.T.
127. *Gedr.St., Kamer*, 453 [1974-75]: voorstel van resolutie ANCIAUX betreffende de toepassing van de Wet van 2 augustus 1963 door het gemeentebestuur van Schaarbeek.
128. *Gedr.St., Kamer*, 469 [1974-75]: voorstel van resolutie CLERFAYT betreffende de toepassing van de Wet van 2 augustus 1963 door de diensten van de Brusselse randfederaties.
129. *Gedr.St., Kamer*, 510 [1974-75]: wetsvoorstel ANCIAUX betreffende de organisatie van het contact met het publiek in de gemeentelijke overheidsdiensten van het bestuurlijk arrondissement Brussel-Hoofdstad.
130. *Gedr.St., Kamer*, 517 [1974-75]: wetsvoorstel VALKENIERS tot afschaffing van de taalfaciliteiten in de gemeente Bever.
131. *Gedr.St., Kamer*, 518 [1974-75]: wetsvoorstel VALKENIERS tot overheveling van een aantal taalgrensgemeenten uit Henegouwen naar Brabant.
132. *Gedr.St., Senaat*, 613 [1974-75]: wetsvoorstel VANDEZANDE strekkende tot vernietiging van de beslissing van 1 september 1971 van de gemeente Schaarbeek, waarbij eentalige loketten worden ingericht.
133. *Gedr.St., Senaat*, 657 [1974-75]: wetsvoorstel FEVRIER waarbij administratieve rechtsmacht wordt verleend aan de Vaste Commissie voor Taaltoezicht.
134. *Gedr.St., Kamer*, 948 [1975-76]: wetsvoorstel DE KEERSMAEKER betreffende de reorganisatie van de Brusselse intercommunale watermaatschappij en van de nationale maatschappij der waterleidingen.
135. *Gedr.St., Senaat*, 188 [1975-76]: wetsvoorstel VANDEZANDE tot invoering van een art. 43bis in de S.W.T.
136. *Gedr.St., Kamer*, 140 [B.Z. 1979]: wetsvoorstel DEVOS betreffende het gebruik van de talen in de taalgrensgemeenten.
137. *Gedr.St., Kamer*, 141 [B.Z. 1979]: wetsvoorstel DEVOS betreffende het gebruik van de talen in de taalgrensgemeenten waar het bijzondere taalstatuut eerlang wordt opgeheven.
138. *Gedr.St., Kamer*, 168 [B.Z. 1979]: wetsvoorstel BERTOUILLE tot wijziging van de S.W.T. betreffende Moeskroen, Komen en Vloesberg.
139. *Gedr.St., Kamer*, 194 [B.Z. 1979]: wetsvoorstel DAMSEAUX tot wijziging van de S.W.T. in de gemeenten Malmédy en Warines.
140. *Gedr.St., Kamer*, 223 [B.Z. 1979]: wetsvoorstel EVERS tot wijziging van de wetten op het gebruik van de

talen in bestuurszaken gecoördineerd op 18 juli 1966.

141. *Gedr.St., Senaat*, 257 [1979-80]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijziging: 1) van de Wet van 8 november 1962, de Wet van 28 juni 1932 en de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs; 2) van de Wet van 2 augustus 1963; 3) van de Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs.
142. *Gedr.St., Kamer*, 366 [1979-80]: wetsvoorstel VALKENIERS tot overheveling van een aantal taalgrensgemeenten uit Henegouwen naar Brabant.
143. *Gedr.St., Kamer*, 370 [1979-80]: wetsvoorstel VALKENIERS tot afschaffing van de taalfaciliteiten in de gemeente Bever.
144. *Gedr.St., Kamer*, 372 [1979-80]: wetsvoorstel VALKENIERS tot opheffing van art. 7 van de Wet van 2 augustus 1963.
145. *Gedr.St., Senaat*, 338 [1979-80]: wetsvoorstel LAGASSE tot aanvulling van art. 7, § 3 van de Wet van 2 augustus 1963.
146. *Gedr.St., Senaat*, 350 [1979-80]: wetsvoorstel JORISSEN houdende wijziging: 1) van de Wet van 28 juni 1932; 2) van de Wet van 8 november 1962, de Wet van 28 juni 1932 en de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en in het middelbaar onderwijs, 3) van de S.W.T.
147. *Gedr.St., Senaat*, 351 [1979-80]: wetsvoorstel JORISSEN tot wijziging van de Wet van 2 augustus 1963 gewijzigd bij de Wet van 23 december 1970.
148. *Gedr.St., Senaat*, 361 [1979-80]: wetsvoorstel HUMBLET betreffende het taalstelsel van de gemeenten Moeskroen, Komen en Vloesberg.
149. *Gedr.St., Kamer*, 430 [1979-80]: wetsvoorstel DAMSEAUX tot wijziging van de art. 19 en 20 S.W.T.
150. *Gedr.St., Kamer*, 447 [1979-80]: wetsvoorstel GABRIELS houdende wijziging enz. (als hierboven, 146).
151. *Gedr.St., Senaat*, 561 [1980-81]: wetsvoorstel MATHIEU-MOHIN/HUMBLET tot wederinvoering van de taalvraag bij de tienjaarlijkse telling.
152. *Gedr.St., Kamer*, 731 [1980-81]: wetsvoorstel BERTOUILLE tot wijziging van art. 62 S.W.T.
153. *Gedr.St., Senaat*, 385 [1980-81]: wetsvoorstel MAES tot wijziging van art. 49 S.W.T.
154. *Gedr.St., Kamer*, 323 [1982-82]: wetsvoorstel CLERFAYT tot interpretatie van art. 23 S.W.T.

TITEL II

TAAALREGELING IN BESTUURSZAKEN

HOOFDSTUK I

TOEPASSINGSGBIED, DIENSTEN, PERSONEN, HANDELINGEN

AFDELING I

WETTEKST — BEGRIPPEN

27 Artikel 1 van de gecoördineerde wetten, hierna kortheidshalve als S.W.T. vermeld, luidt als volgt:

„§ 1 Deze gecoördineerde wetten zijn toepasselijk:

1. op de gecentraliseerde en gedecentraliseerde openbare diensten van de Staat, van de provinciën, van de agglomeraties, van de federaties van gemeenten, en van de gemeenten, voor zover zij inzake taalgebruik niet beheerst worden door een andere wet;
2. op de natuurlijke en rechtspersonen die concessiehouder zijn van een openbare dienst of die belast zijn met een taak die de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en die de wet op de openbare machten hun hebben toevertrouwd in het belang van het algemeen;
3. op de administratieve werkzaamheden, het administratief personeel en de organisatie van de diensten van de Raad van State en het Rekenhof;
4. op de administratieve handelingen van de rechterlijke macht, van dezer medewerkers en van de schooloverheden;
5. op de verrichtingen bij de parlements-, provincieraads- en gemeenteraadsverkiezingen;
6. binnen de bij artikel 52 bepaalde perken, op de handelingen en bescheiden uitgaande van de private nijverheids-, handels- of financebedrijven.

§ 2 De onderscheiden diensten, met een bepaalde territoriale bevoegdheid van de in § 1 bedoelde besturen, openbare diensten en instellingen, alsook de in dezelfde paragraaf vermelde natuurlijke personen, worden hierna diensten genoemd.

Tenzij zij onder het gezag van een openbare macht staan, zijn de in § 1, 2) bedoelde personen niet onderworpen aan de bepalingen die in deze gecoördineerde wetten betrekking hebben op de organisatie van de diensten, op de rechtspositie van het personeel en op dit laatste verkregen rechten''.

De verschillende diensten, personen en handelingen die aldus onder de wet worden gebracht, zullen in dit hoofdstuk één na één worden onderzocht.

AFDELING II

OVERHEIDSDIENSTEN VAN DE STAAT, DE PROVINCIES, AGGLOMERATIES, FEDERATIES EN GEMEENTEN

§ 1. Begrippen

28 De term dienst is in de gecoördineerde wetten een verzamelnaam, die verwijst naar alle verrichtingen van overheidspersonen en gezagdragers, maar ook naar die van privé-personen die hetzelfde objectieve kenmerk hebben. M.a.w., nu eens wordt met dienst een bestuursorgaan, een rechtspersoon, of een natuurlijk persoon bedoeld, dan weer een verrichting tot openbaar nut (*vgl.* M. HENRARD, *L'emploi des langues...*, blz. 12).

29 Overheidsdienst is eveneens een ruim en algemeen begrip dat op alle gecentraliseerde en gedecentraliseerde openbare diensten van de Staat, de provincies, de agglomeraties, de federaties van gemeenten, en de gemeenten kan slaan.

Het betreft diensten die rechtstreeks of onrechtstreeks afhangen van een parlementaire, uitvoerende, gerechtelijke, provinciale, gewestelijke, gemeentelijke of daarmee gelijkgestelde macht. Het kan zelfs een kerkelijke overheid betreffen, b.v. in de sector van het vrij onderwijs, waarvan de administratieve handelingen onder de toepassing van de wet vallen.

30 Volgens MAST wordt een gecentraliseerde dienst hoofdzakelijk gekenmerkt door zijn hiërarchische gebondenheid aan de hoogste administratieve overheid, die in principe en volgens de Grondwet de Koning is. (MAST, *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, nr. 45 e.v.).

Deze hiërarchische onderworpenheid houdt volgens dezelfde auteur in:

1. dat de meerdere aan de ondergeschikte bevelen mag geven omtrent de gepastheid, de inhoud, de voorwaarden, het tijdstip en de vorm van de te verrichten rechtshandeling en dat de ondergeschikte zich naar die bevelen moet schikken;
2. dat de meerdere principieel de beslissing van de ondergeschikte mag wijzigen en zich in zijn plaats stellen, zodat de door de ondergeschikte verrichte rechtshandeling slechts geldig is indien zij door de meerdere niet wordt ingetrokken.

31 Een gedecentraliseerde openbare dienst is een uitvoeringsdienst waaraan een zekere technische autonomie en zelfs rechtspersoonlijkheid wordt verleend.

Hij heeft een eigen vermogen en een eigen financieel beheer. De zelfstandigheid van deze dienst wordt beperkt door de voogdij van de hogere overheid. In tegenstelling tot de gecentraliseerde dienst mag de voogdij-overheid echter geen bevelen of instructies geven aan het ondergeschikt bestuur en kan ze op eigen gezag de beslissing van dat bestuur niet wijzigen.

De voogdij over de gedecentraliseerde dienst ontstaat in principe op basis van uitdrukkelijke wetsbepalingen.

Ook deze openbare dienst kan zowel door de Staat, de agglomeratie, de federatie van gemeenten als door de provincies en gemeenten worden georganiseerd (MAST, *a.w.*, nr. 51; BUTTGENBACH, „*Manuel de droit administratif*”, nr. 57 e.v. en WIGNY, „*Principes généraux de droit administratif*”, Brussel, 1962, nr. 83).

32 Ook de verkozen mandatarissen vormen een openbare dienst in de zin van de S.W.T. De afwezigheid van enig vereiste inzake taalkennis voor hun verkiesbaarheid bewijst niet dat zij niet verplicht kunnen zijn in de uitoefening van hun ambt een bepaalde taal te spreken (R.v.St., arrest nr. 15990 van 17 augustus 1973, *T.Best.*, 1974, 403).

De moeilijkheden die in dat verband rijzen, zullen verder worden besproken (zie nr. 88, 91).

§ 2. De eigenlijke centrale openbare dienst

A. BEGRIP — GEVALLEN

33 De wet geeft geen bepaling van wat onder centrale openbare dienst moet worden verstaan. Toch lijkt het geen twijfel dat hier de hoofddiensten van de Staat worden bedoeld: de diensten die rechtstreeks afhangen van de wetgevende of uitvoerende macht, waarvan leiding uitgaat en waarvan de bevoegdheid, zoals die van de gezagdragers of gezagslichamen waaronder ze ressorteren, zich normaal over het hele land uitstrekt.

Overheidsdiensten zoals het Rekenhof en de ministeriële departementen zijn voorbeelden bij uitstek van centrale openbare diensten (zie DREZE-LEBON/ERAUW, *La Cour des comptes, Rep.P.Dr.B.*, Complém. V, nr. 39-40).

Bij de voorbereiding van de taalwetgeving worden de ministeries herhaaldelijk als centrale diensten beschreven (zie o.a. Memorie van toelichting, *Gedr.St.*, 331 [1961-62] nr. 1, blz. 5 en 7, het verslag van de Raad van State, blz. 22, het verslag SAINT-REMY namens de Commissie voor de Binnenlandse Zaken, *Gedr.St.*, *Kamer*, nr. 331 [1961-62] nr. 7, blz. 5 en 35, het verslag DE STEXHE namens de Commissie voor de Binnenlandse Zaken, *Gedr.St.*, *Senaat*, nr. 304 [1962-63] blz. 18 en 23). Verder zullen vele diensten uitdrukkelijk worden vermeld (zie nr. 211 en 266).

34 In zijn advies nr. A 21903 van 6 mei 1977 aan de eerste minister heeft de Raad van State getracht het begrip centrale openbare dienst nader te omschrijven:

„1. Een eerste kenmerk wordt aangegeven in de titel van hoofdstuk V van de bestuursstaalwet met name de „werkkring” van een centrale dienst die het ganse land bestrijkt, wat in 1963 voor de hand lag voor een hoofdbestuur van een ministerieel departement in een unitaire staat.

Op te merken valt dat de uitgebreidheid van de werkkring van een centrale dienst gemeten wordt aan zijn opdrachten, globaal beschouwd. Niet alle onderverdelingen van de centrale dienst zijn immers bevoegd voor het gehele land. De centrale diensten die in één of ander opzicht bevoegd zijn voor de regeling van de zaken die de zeehavens

aangaan, hebben uiteraard een territoriaal beperkte bevoegdheid, wat dat gedeelte van hun opdracht betreft. Niettemin blijven de hoofdbesturen waarin een dienst is opgenomen met dergelijke territoriaal beperkte opdrachten, centrale diensten in de zin van de bestuursstaalwet.

2. De centrale dienst heeft als wezenlijke opdracht het door de overheid in een bepaalde maatschappelijke sector te voeren beleid te bepalen (en dus de normerende functie te vervullen om dat beleid de vereiste juridische, daarin begrepen institutionele infrastructuur te geven) en in te staan voor de algemene leiding van de diensten die worden georganiseerd om dat beleid tot werkelijkheid te maken. Dit kenmerk van de centrale dienst — typisch voor het hoofdbestuur van een ministerieel departement — is weer niet exclusief: centrale diensten kunnen uiteraard ook belast zijn met uitvoering; maar dat deel van hun opdracht, ook al kan dat deel zeer belangrijk en omvangrijk zijn, is niet wat ze in wezen kenmerkt.

3. De hoofdbesturen van de ministeriële departementen zijn gevestigd daar waar de Regering gevestigd is. Op grond van artikel 126 van de Grondwet is dat te Brussel. Voorbeelden van centrale openbare diensten zijn: het Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers (R.v.St., arrest nr. 17987 van 8 december 1976), de Nationale Kas voor Beroepskrediet (R.v.St., arrest nr. 18582 van 24 november 1977).

B. AARD VAN DE GESPLITSTE MINISTERIES

35 Er rees aanvankelijk dan ook geen enkele juridische moeilijkheid bij de interpretatie en de toepassing van de taalwetgeving op deze overheidsdiensten.

Bij Koninklijk Besluit van 25 september 1969 werd evenwel het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur gesplitst in twee ministeries, namelijk het Ministerie van Nationale Opvoeding en Franse Cultuur en het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur (*Stbl.*, 30 september 1969).

Dit besluit geeft de hoofddeling van de diensten waaruit elk van de gesplitste ministeries bestaat. Het bepaalt dat de ter zake bevoegde ministers van de twee taalstelsels samenwerken om de structuur, de organisatie en de verdere regels van de gemeenschappelijke werking van beide ministeries van zeven nader bepaalde diensten te regelen; het bepaalt dat raden, comités of commissies van coördinatie tussen beide ministeries worden opgericht door de Koning, die er de samenstelling van bepaalt. Voorts zijn de ministers gezamenlijk bevoegd voor:

- a) de organieke bepalingen die betrekking hebben op het schoolpact, de onderwijsstructuren, de leerplicht, de diploma's, de toelagen, de wedden, de schoolbevoelingsnormen, de andere reglementen met budgettaire weerslag;
- b) de nationale en internationale instellingen waarvan de activiteit zich over twee culturen uitstrekt;
- c) de zaken van het Duitse taalgebied.

Hetzelfde Koninklijk Besluit regelt de overgang van het personeel naar het éne of het andere Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur al naar hun taalrol. De Koninklijke Besluiten die de personeelsformaties vaststellen voorzien in volledig onder-

scheiden personeelsformaties voor het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur enerzijds en voor het Ministerie van Nationale Opvoeding en Franse Cultuur anderzijds.

Tot in 1976 waren er geen besluiten bekendgemaakt waarin bepaald werd dat de ministers gezamenlijk structuur, organisatie en verdere regels van gemeenschappelijke werkzaamheden zouden vaststellen.

36 De vraag rees nu of beide ministeries verder als centrale diensten in de zin van artikel 39 en volgende van de Gecoördineerde Wetten van 18 juli 1966 moesten worden beschouwd.

De Vaste Commissie voor Taaltoezicht beantwoordde die vraag bevestigend.

Deze stellingname wordt als volgt gestaafd:

- de besturen van de ministeries staan de ministers terzijde, die de dragers zijn van de koninklijke verantwoordelijkheid en die deel uitmaken van de regering in de zin van de Grondwet (Art. 63, 64 en 66 S.W.);
- de gesplitste Ministeries van Nationale Opvoeding en Cultuur hebben en behouden een algemeen concipiërende activiteit;
- de bevoegdheid van elk gesplitst ministerie is niet beperkt tot één taalgebied in de zin van de gecoördineerde wetten.

37 Op grond van deze vaststellingen meent de Vaste Commissie voor Taaltoezicht

a) enerzijds dat een aantal bepalingen betreffende de centrale diensten op beide gesplitste ministeries van toepassing zijn, met name de bepalingen die betrekking hebben op:

- artikel 39 § 1 voor wat het taalgebruik in de binnendiensten en in de betrekkingen met de plaatselijke of gewestelijke diensten uit „Brussel-Hoofdstad” betreft;
- artikel 39 § 2 voor wat de betrekkingen met de plaatselijke en gewestelijke diensten uit het Nederlandse, Franse en Duitse taalgebied betreft;
- artikel 40 voor wat de berichten en mededelingen betreft die via de plaatselijke diensten tot het publiek worden gericht, de berichten en mededelingen die rechtstreeks tot het publiek worden gericht en de formulieren die rechtstreeks ter beschikking van het publiek worden gesteld;
- artikel 41 voor wat de betrekkingen met particulieren en privé-bedrijven betreft;
- artikel 42 voor wat betreft de akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen, en vergunningen die door particulieren worden aangevraagd.

b) anderzijds dat de voorgenomen bepaling van de personeelsformaties van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur op bepaalde punten verder gaat dan de bij artikel 43, § 1 bedoelde indeling in Nederlandse en Franse directies, onderafdelingen, bureaus en secties.

De indeling van de twee gesplitste ministeries bij de gewestelijke diensten, meer bepaald bij de diensten bedoeld in art. 35 van de gecoördineerde wetten, zou van de binnendiensten verregaande tweetaligheid of toch een degelijke kennis van de tweede taal vereisen. Deze oplossing is moeilijk in overeenstemming te brengen met de bepalingen van de artikelen 8 en 10 van het splitsingsbesluit: de indeling als gewestelijke dienst in de zin van artikel 35, § 2 veronderstelt de samenstelling van taalkaders in de zin van artikel 43, § 3.

Geen van beide oplossingen beantwoordt volledig aan het specifieke karakter van de betrokken ministeries.

38 De Vaste Commissie besluit dat de splitsing een feitelijke toestand en een rechts-toestand gecreëerd heeft die verder reiken dan de toestanden voorzien in artikel 43, § 1. Zij meent dat het de taak van de regering is om de vigerende taalwetgeving en de splitsingsbesluiten met elkaar in overeenstemming te brengen. Zij oordeelt tevens dat de wet van toepassing blijft op de gemeenschappelijke diensten waarin is voorzien (V.C.T., advies nr. 3420, 29 juni 1972).

Uit dit advies blijkt dat de Vaste Commissie van mening is dat sedert 1969 een situatie is geschapen waarin blijvend onzekerheid bestaat over de regels die op de gesplitste ministeries moeten worden toegepast.

39 De Raad van State kwam drie jaar later op grond van andere overwegingen eveneens tot de conclusie dat deze gesplitste ministeries verder als centrale diensten moesten worden beschouwd en besliste dat artikel 43 S.W.T. niet meer van toepassing was op die ministeries (arrest nr. 17128 van 9 juli 1975, *T.Best.*, 1976, 359).

Het arrest kan als volgt worden samengevat:

De Koning als hoofd van de uitvoerende macht is volgens de Grondwet bevoegd het rijksbestuur te organiseren volgens de vereisten van de wisselende behoeften van tijd en plaats. De herziening van de Grondwet van 1968 tot 1970 heeft aan de taalgebieden, aan de cultuurgemeenschappen en aan de gewesten een grondwettelijke erkenning gegeven die uiteraard toelaat een nieuwe organisatie van de besturen te verwezenlijken.

Artikel 43 S.W.T. voorziet in institutionele regels die enkel betrekking hebben op centrale diensten waarvan de werkkring zich uitstrekt over het gehele land en waar uiteraard waarborgen moeten ingebouwd worden voor de eerbiediging van de rechten van iedere taalgroep en ieder taalgebied.

De splitsing van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur is echter bedoeld om twee centrale diensten op te richten waarin vanzelfsprekend alles verloopt in de taal van de cultuurgemeenschap waarin elke centrale dienst gevestigd is.

De institutionele waarborgen en regels van artikel 43 hebben dus geen reden van bestaan meer. De statutaire bepalingen blijven van kracht om het uitsluitend gebruik van een bepaalde taal veilig te stellen.

Weliswaar blijven er in het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur gemeenschappelijke diensten bestaan maar uit het splitsingsbesluit en het organisch besluit blijkt dat deze diensten institutioneel zijn gescheiden, ook al zijn ze ertoe verplicht ieder hun eigen taal te gebruiken bij het uitvoeren van hun taak in de gemeenschappelijke diensten.

Bijgevolg zijn volgens de Raad van State de institutionele regels vervat in artikel 43 niet meer van toepassing, ook al blijven in beide gesplitste ministeries de kenmerken van de centrale dienst behouden.

40 Als men de beschrijving nagaat die de Raad van State in zijn advies van 6 mei 1977 (zie ook verder, nr. 67) geeft van de kenmerken van de centrale openbare dienst, moet men wel constateren dat de werkkring van de twee ministeries van Nationale Opvoeding en Cultuur zich niet over het gehele land uitstrekt.

Anderzijds lijkt de redenering van de Vaste Commissie, waarin zij besluit tot toepassing van bepaalde, ook institutionele artikelen van de taalwet en waarin zij tevens vaststelt dat andere bepalingen niet meer kunnen worden toegepast, ook steek te houden.

Ingevolge deze tegenstrijdigheid tussen het advies van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht en het arrest van de Raad van State blijft er dus juridische onzekerheid bestaan ten aanzien van de regels die inzake taalwetgeving in de gemeenschappelijke diensten van de gesplitste ministeries moeten worden toegepast.

C. DE WIJZIGINGEN VAN DE GRONDWET IN 1968-1980 EN HUN BETEKENIS VOOR DE TAAIWETGEVING

41 Van de verschillende wijzigingen tussen 1968 en 1970 en in 1980 in de Grondwet aangebracht worden hier alleen die artikelen onderzocht die voor de taalwetgeving van belang zijn, nl. de artikelen 1, 4e en 5e lid, *1bis*, *3bis*, *59bis*, *107quater*, *108bis* en 132.

42 Artikel 1 van de Grondwet bepaalt dat België is ingedeeld in negen provincies. De wet kan zo nodig het grondgebied in een groter aantal provincies indelen (tot hier de Wet van 7 september 1893) en zelfs een deel van het grondgebied aan de indeling in provincies onttrekken: dit onttrokken deel kan de wet dan onder het directe gezag van de uitvoerende macht plaatsen en het een eigen statuut toekennen (Wet van 24 december 1970, *Stbl.*, 31 dec. 1970).

Om die twee laatste wijzigingen te kunnen uitvoeren, moet er een meerderheid zijn in iedere taalgroep van iedere kamer, moet de meerderheid van de leden van iedere taalgroep aanwezig zijn en moet de wijziging met een meerderheid van tweederde van de stemmen in iedere taalgroep worden goedgekeurd.

Zo kan de splitsing van de provincie Brabant slechts met de bovengeschetste meerderheden gerealiseerd worden, terwijl het ook niet mogelijk is „Brussel-Hoofdstad” of de Voerstreek uit de provincie Brabant of Limburg weg te halen en deze gebieden een eigen statuut te geven zonder dat aan de zelfde voorwaarden is voldaan.

Volgens titel *Ibis* en artikel *3ter*, ingevoegd bij Wet van 24 december 1970, omvat België drie cultuurgemeenschappen, ingevolge de Wet van 17 juli 1980 (*Stbl.*, 18 juli 1980, nr. 139) drie gemeenschappen geworden: de Vlaamse, de Franse en de Duitstalige, elk met de bevoegdheden die haar of krachtens de Grondwet worden toegekend.

43 Volgens artikel *3bis* van de Grondwet wordt België ingedeeld in vier taalgebieden: het Nederlandse, het Franse, het Duitse taalgebied en het tweetalig gebied „Brussel-Hoofdstad” (Wet van 24 december 1970, *Stbl.*, 31 december 1970).

Elke gemeente maakt deel uit van één van deze taalgebieden.

De grenzen ervan kunnen niet gewijzigd worden dan onder de voorwaarden bepaald in artikel 1, 4e en 5e lid.

De taalgrenzen kunnen bijgevolg alleen met een ruime consensus van beide taalgemeenschappen worden gewijzigd.

De zes randgemeenten behoren sinds de Wet van 23 december 1970 onbetwistbaar tot het Nederlandse taalgebied (R.v.St., arrest nr. 22186, R.W., 1982-83, 24).

44 Artikel 59*bis* van de Grondwet bepaalde dat de Cultuurraden uitsluitende bevoegdheid krijgen om het gebruik van de talen te regelen o.m. in bestuurszaken zoals reeds eerder is aangeduid (zie boven, nr. 3) (Wet van 24 december 1970, *Stbl.*, 31 december 1970 en *erratum* 22 januari 1971). Bij wet van 7 juli 1980 werd dit artikel in die zin gewijzigd en aangevuld dat de cultuurraden Gemeenschapsraden werden, een Raad voor de Vlaamse en een Raad voor de Franse gemeenschap, beide bestaande uit te verkiezen leden, beide voorzien van een Executieve en beide met een bevoegdheid, binnen ieders homogeen taalgebied, niet alleen voor o.m. culturele aangelegenheden en het gebruik van de talen in bestuurszaken, het onderwijs en de sociale betrekkingen, maar ook voor o.m. alle persoonsgebonden materies.

Voor de toekomst wordt aldus een belangrijk deel van de taalwetgeving aan de bevoegdheid van het nationaal parlement onttrokken. Het zijn de (Cultuur)raden die voortaan door middel van decreten voor hun eigen taalgemeenschap wetgevende bevoegdheid hebben.

Dit geldt echter alleen voor het homogeen Nederlandse of homogeen Franse taalgebied en voor de instellingen uit Brussel-Hoofdstad wier activiteit op één cultuurgemeenschap gericht is. De taalregeling in de 19 gemeenten van „Brussel-Hoofdstad”, in de 25 taalgrensgemeenten, in de 6 randgemeenten, in het Duitse taalgebied en in de gemeenten uit het Malmedyse blijven dus tot de bevoegdheid van het nationaal parlement behoren.

Hetzelfde geldt voor de diensten waarvan de werkkring gemeenten met een speciale taalregeling of met verschillende taalregelingen uit het Nederlandse of Franse taalgebied omvat en die hun zetel hebben in datzelfde gebied, alsook voor de nationale of internationale instellingen waarvan de werkkring de beide grote cultuurgemeenschappen omvat.

Als voorbeelden van dergelijke diensten kunnen SABENA, het Atoomcentrum te Mol en het Instituut voor Radio-Isotopen te Charleroi worden genoemd.

44bis Wat de Duitse cultuurgemeenschap betreft, artikel 59*ter*, in de versie van de voornoemde Wet van 24 december 1970, luidt alsnog: „Er is een Raad van de Duitse cultuurgemeenschap. De wet bepaalt zijn samenstelling en zijn bevoegdheid.” Hieraan zou volgens een in de Kamer goedgekeurd wetsontwerp een derde lid worden toegevoegd, volgens hetwelk: „Op voorstel van hun respectieve executieve kunnen de Raad van de Duitstalige gemeenschap en de Waalse gewestraad in onderlinge overeenstemming en elk bij decreet beslissen dat de Raad en de Executieve van de Duitstalige gemeenschap in het Duitse taalgebied geheel of gedeeltelijk bevoegdheden van het Waalse gewest uitoefenen. Die bevoegdheden worden naar gelang van het geval uitgeoefend bij wege van decreten, besluiten of verordeningen.”

45 Artikel 107*quater* van de Grondwet (Wet van 24 december 1970, *Stbl.*, 31 december 1970) betreft de gewestelijke indeling van het land in gewesten.

België omvat drie gewesten: het Vlaamse, het Waalse en het Brusselse gewest.

Aan de gewestelijke organen, die bij de wet worden opgericht en die zijn samengesteld uit verkozen mandatarissen, wordt de bevoegdheid verleend om de aangelegenheden te regelen die in de wet worden vermeld, met uitsluiting van die welke zijn bedoeld in de artikelen 23 en 59*bis* en zulks binnen het toepassingsgebied en op de wijze die in de wet wordt bepaald.

Deze wet moet worden aangenomen met een meerderheid van stemmen in elke taalgroep van elke kamer, op voorwaarde dat de meerderheid van de leden van elke taalgroep aanwezig is en voorzover het totaal van de ja-stemmen in beide taalgroepen tweederde van de uitgebrachte stemmen bereikt.

Deze bepalingen zijn belangrijk voor de diensten die op basis van dit nieuwe begrip worden opgericht. Het is inderdaad bij een oppervlakkige lezing al duidelijk dat de diensten of instellingen van de gewesten, opgericht in de zin van artikel 107*quater*, niet overeenstemmen met de gewestelijke diensten waarvan het taalgebruik werd geregeld in Hoofdstuk IV van de S.W.T. (art. 32 tot en met art. 38).

46 Op 1 maart 1976 vroeg de eerste minister het advies van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht over het taalstelsel dat van toepassing zou zijn in de nieuwe, volgens art. 107*quater* van de Grondwet op te richten gewestelijke diensten.

De vraag gaf aanleiding tot het advies nr. 4291 van 24 juni 1976, dat als volgt kan worden samengevat. De S.W.T. voorzien in drie categorieën van diensten:

1. de diensten waarvan de werkkring het gehele land bestrijkt. Onder deze categorie vallen, volgens de parlementaire werkzaamheden en de rechtspraak van de Raad van State, alle gecentraliseerde of gedecentraliseerde diensten van algemeen bestuur belast met algemene conceptie en directie (de centrale administratie van een ministerie) en de uitvoeringsdiensten wier activiteit essentieel gericht is op uitvoering en toepassing;
2. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring meer dan één gemeente bestrijkt;
3. de plaatselijke diensten waarvan de werkkring zich beperkt tot één gemeente.

Volgens de Wet van 1 augustus 1974 op de gewestvorming zullen de nieuwe gewestelijke diensten in hun taalgebied over eigen centrale diensten, uitvoeringsdiensten, gewestelijke en plaatselijke diensten beschikken.

Het is bijgevolg duidelijk dat de gewestelijke ministeries of hun uitvoeringsdiensten waarvan de werkkring beperkt is tot één volledig taalgebied niet beantwoorden aan het begrip gewestelijke dienst zoals het voorkomt in de S.W.T. Nochtans meent de V.C.T. dat de nieuwe gewestelijke diensten centrale diensten *sui generis* zijn en dat de bepalingen van de S.W.T., die normaal van toepassing zijn, ook verder moeten worden toegepast in afwachting dat de wetgever een aangepaste taalregeling tot stand heeft gebracht.

47 Op 6 mei 1977 bracht de Raad van State bij de eerste minister over dezelfde kwesties advies uit.

„De drie regionale hoofdbesturen waarvan de oprichting overwogen wordt zijn geen „centrale diensten” in de zin van de bestuurstaalwet; ze kunnen ook niet ondergebracht worden bij één van de verschillende soorten gewestelijke diensten in de zin van die wet, ook al zou het Brussels hoofdbestuur zuiver formeel in artikel 35, § 1, van de bestuurstaalwet kunnen worden ingepast. Voor de Vlaamse en Waalse regionale hoofdbesturen is er dus geen wettelijk taalregime; voor het Brussels hoofdbestuur is er één, maar niet aangepast.

Het nader bepalen van de werking van de grondwetsartikelen 3*bis*, 23 en 59*bis*, § 4, tweede lid, die op de regeling van het gebruik der talen in bestuurszaken betrekking hebben, ligt in de constitutioneel gereserveerde bevoegdheid van de wetgever.

Door artikel 1, § 1, 1° van de bestuurstaalwet heeft de wetgever bovendien de vereiste van de vaststelling bij de wet van een uitgewerkt taalregime voor iedere openbare dienst gevestigd en op die wijze het hele domein van de vaststelling van het taalregime van openbare diensten aan de voor de wetgever gereserveerde bevoegdheid toegevoegd.

De ontstentenis van een wettelijk taalregime voor de Vlaamse en Waalse regionale hoofdbesturen heeft dan tot gevolg dat de voorwaarden om die hoofdbesturen wettig te kunnen oprichten, niet vervuld zijn, zolang hun taalregime niet bij de wet geregeld is.

Daarbij komt dat het taalregime dat voor het Brussels regionaal hoofdbestuur in de taalwet kan worden gevonden niet alleen onaangepast voorkomt, maar ook op een gevoelig punt onvolledig is." (R.v.St., 4de Kamer, advies nr. A 21903/IV 9.667 van 6 mei 1977).

48 Zoals reeds eerder vermeld: de Vaste Commissie voor Taaltoezicht stelde dat de nieuwe gewestelijke diensten eigenlijk centrale diensten *sui generis* zijn en dat de bepalingen van de wet, die normaal van toepassing zijn, verder moeten worden toegepast totdat de wetgever een aangepaste taalregeling tot stand heeft gebracht. De Raad van State was daarentegen van oordeel dat deze nieuwe gewestelijke diensten geen centrale diensten zijn zoals in de wet is bepaald en dat eerst een aangepaste, nieuwe taalwetgeving tot stand moet komen vooraleer de betrokken diensten kunnen worden opgericht.

Invorens zijn ter voorbereiding van de toepassing van artikel 107^{quater} van de Grondwet de ministeries van de gemeenschappen en van de gewesten opgericht (K.B. 17 april 1979 (*Stbl.*, 19 april 1979) gewijzigd door twee K.B.'s van 12 februari 1980 (*Stbl.*, 19 februari 1980), zie ook het advies R.v.St. over het K.B. van 12 februari 1980 (*Stbl.*, 19 februari 1980). Een taalregeling van de diensten en executieven van de gemeenschappen en van de gewesten is opgenomen in de gewone wet tot hervorming van de instellingen van 9 augustus 1980 (zie verder, titel III).

49 Met artikel 108bis en *ter* van de Grondwet wordt de mogelijkheid geschapen agglomeraties en federaties van gemeenten op te richten (Wet van 24 december 1970, *Stbl.*, 31 december 1970). Hun inrichting en bevoegdheid wordt bij de wet geregeld.

50 Artikel 132 van de Grondwet bepaalt dat tot op het ogenblik dat de Université Catholique de Louvain, met inbegrip van haar hulpafdelingen voor middelbaar en technisch onderwijs in afwijking van artikel 59bis § 4, eerste lid, buiten het Nederlands taalgebied is ondergebracht, de cultuurraad van de Franse cultuurgemeenschap voor deze instelling bevoegd is (Wet 21 april en 24 december 1970, *Stbl.*, 5 mei en 31 december 1970).

Tot op hetzelfde tijdstip blijft het taalstelsel dat thans zowel in onderwijs als in bestuurszaken van kracht is van toepassing.

Hierin moest worden voorzien om te verhinderen dat ingevolge de bepalingen van art. 59bis, § 4, de Nederlandse Cultuurraad ook voor de Katholieke Franstalige Universiteit van Leuven wetgevende bevoegdheid zou hebben.

Het betreft dus een tijdelijke maatregel waarbij een speciale dienst belast wordt met de taak om binnen de Leuvense Universiteit de Franstalige professoren, studenten, personeelsleden en hun gezinnen in hun taal te woord te staan en hun de vereiste akten, getuigschriften, formulieren en mededelingen af te leveren (art. 51 S.W.T. en K.B. nr. X van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966).

§ 3. Gedecentraliseerde diensten

51 Het begrip „gedecentraliseerde dienst” werd eerder reeds omschreven (zie nr. 31). De gedecentraliseerde diensten kenden een snelle ontwikkeling, niettegenstaande de waarschuwing geuit in de memorie van toelichting op het wetsontwerp betreffende de controle van sommige instellingen van openbaar nut, dat het staatsgezag dreigde te worden verminderd tot een eenvoudige soevereiniteit over in feite onafhankelijke diensten.

De gedecentraliseerde diensten van de Staat, aldus het eerste verslag SAINT-REMY, omvatten met name de staatsbedrijven, openbare instellingen en parastatale diensten, b.v. de vier categorieën van instellingen die bedoeld zijn bij de Wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut (zie ook: R.v.St., arrest nr. 18264 van 11 mei 1977 en nr. 18361 van 24 juni 1977).

In hetzelfde verslag wordt als bijlage een lijst opgenomen van de openbare diensten die in artikel 1, § 1, 1 zijn bedoeld (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 7).

Eerst worden enkele instellingen opgesomd die voorkwamen in het verslag dat door Frans VAN CAUWELAERT namens de Commissie van Binnenlandse Zaken van de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd uitgebracht over de Wet van 28 juni 1932 betreffende het gebruik van de talen in bestuurszaken.

Daarna volgt een lijst van instellingen die volgens de toen reeds bestaande rechtspraak van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht al dan niet onder de wet vielen en ten slotte een lijst van instellingen opgesomd in de voormelde Wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut.

In het aanvullend verslag SAINT-REMY wordt in bijlage een lijst gepubliceerd van de uitvoeringsdiensten waarvan de werkkring het ganse land bestrijkt en die hun zetel buiten „Brussel-Hoofdstad” hebben (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 35).

Ook als bijlage bij het advies van de Raad van State over het wetsontwerp betreffende het gebruik van de talen in bestuurszaken, is bij wijze van voorbeeld een lijst van dergelijke instellingen gevoegd.

Het zijn instellingen waarvoor bij hun oprichting enkele taalverplichtingen op basis van de Wetten van 1 juli 1921 of van 28 juli 1932 golden.

Klassieke voorbeelden van dergelijke instellingen zijn het Rode Kruis van België, de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en de Nationale Bank van België.

Zij behoren tot de categorie van instellingen waar jaren lang over getwist werd of ze al dan niet onder de toepassing van de wet vielen.

Hieruit kan ook het vaste voornemen van de wetgever blijken om in de toekomst een einde te maken aan elke betwisting ter zake en tevens duidelijk te maken dat de wet voortaan op alle overheidsinstellingen van toepassing dient te zijn.

52 Uit de besprekingen in Kamer en Senaat is duidelijk gebleken dat alle bestaande en nog op te richten gedecentraliseerde diensten onder de wet vallen.

De formulering van artikel 1, § 1, 1° „voorzover zij inzake taalgebruik niet beheerst worden door een andere wet” zou kunnen betekenen, aldus de Raad van State in zijn advies over het wetsontwerp, dat de toepassing van de Wet van 1932 of van andere bijzondere wetsbepalingen mogelijk zou zijn ondanks de intrekking van de Wet van 1932 en de algemene strekking van de nieuwe wet.

Om dit te verhinderen wordt aan de Koning in artikel 58, 3° en nr. 4 van de Wet van 2 augustus 1963 de bevoegdheid gegeven om met een verwijzing naar deze laatste wet,

de verwijzing naar vroegere wetten te vervangen, alsook de bevoegdheid om de vroegere wetten die voorschriften bevatten betreffende het gebruik van de talen in bestuurszaken aan te passen (*Gedr.St., Senaat*, 304 [1962-63] blz. 8).

Daaruit mag dus worden afgeleid dat de nieuwe wet de enige basis is waarop het gebruik van de talen in bestuurszaken wordt geregeld.

In het verslag DE STEXHE wordt dienaangaande gezegd: zij (dit is de wet) is dus in al haar bepalingen van toepassing, met name op de openbare instellingen en op de gedecentraliseerde openbare diensten en op de semi-overheidsinstellingen. Tot nu toe bleven de semi-overheidsinstellingen vrij om hun diensten in te richten, als zij maar de algemene verplichtingen naleefden de zaken volgens de streektaal te behandelen. In de toekomst zullen de semi-overheidsinstellingen ressorteren onder al de voor de staatsbesturen van kracht zijnde regelen en, met name, onder die welke betrekking hebben op het houden van taalrollen, de drie kaders en het taalstatuut van het personeel.

In een nabije toekomst zal een nieuwe wet de enige tekst zijn waardoor het gebruik der talen in alle bestuurszaken zal geregeld worden (*Gedr.St., Senaat*, 304 [1962-63] blz. 8).

53 Voorbeelden van gedecentraliseerde openbare diensten zijn buiten de reeds genoemde: de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting (R.v.St., arrest nr. 18264 van 11 mei 1977, nr. 18361 van 29 juni 1977); de Rijksdienst voor Arbeiderspensioenen (R.v.St., arrest nr. 12067 van 22 november 1966); de Rijksdienst voor Overzeese Sociale Zekerheid (R.v.St., arrest nr. 17156 van 11 september 1975, nr. 18039 van 13 januari 1977).

§ 4. Buitenlandse diensten

54 Met de invoeging van artikel 47 S.W.T. heeft de wetgever speciaal aandacht besteed aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de samenstelling van het diplomatiek corps en de evenwichtige vertegenwoordiging van België in de verschillende landen waarmee ons land betrekkingen onderhoudt.

De speciale aard en structuur van deze diensten, het feit dat hun werking in en met het buitenland hoofdzakelijk in het Frans geschiedde, de oude traditie van het gebruik van de Franse taal in vele diplomatieke diensten in de wereld, de samenstelling van het Belgische diplomatiecorps dat lange tijd uit een bepaalde sociale klasse werd gerecrueteerd, dat alles bracht mee dat de Wet van 1932 in de buitenlandse diensten niet werd toegepast.

Met uitdrukkelijke bepalingen heeft de wetgever in 1963 een definitief einde gemaakt aan de juridische betwisting over de toepassing van de taalwet in deze sector.

De vrees dat het prestige van België zou worden geschaad door wat „de export van onze taaltwisten” werd genoemd, bleek vrij spoedig alleen maar een argument voor binnenlandse polemieken te zijn.

Gelet op de algemene bewoordingen waarin artikel 47 is gesteld, moet worden aangenomen dat hier alle in het buitenland gevestigde diensten worden bedoeld zonder een onderscheid te maken volgens hun aard of bevoegdheid, of volgens het ministerie waartoe ze behoren.

§ 5. Provinciale diensten

55 In provinciale instellingen wordt in de Grondwet voorzien. De wet regelt hun bevoegdheid en werking.

MAST noemt de provincie een publiekrechtelijk zelfstandig orgaan waaraan het beleid van algemeen omschreven gewestelijke belangen is opgedragen. In de S.W.T. vallen de provinciediensten normaal onder de gewestelijke diensten (zie nr. 56).

De provincieoverheden ontleen hun bevoegdheid niet aan het centrale rijksbestuur. De gouverneur is evenwel ook de vertegenwoordiger van de Koning en zodoende oefent hij een gedeconcentreerde bevoegdheid uit.

De deconcentratie is een vorm van beheer over een openbare dienst waarvan de bevoegdheid tot het verrichten van rechtshandelingen die het overheidspersoneel binden, opgedragen wordt aan ambtenaren die onderworpen blijven aan het hiërarchisch gezag van de hoogste autoriteit van de betrokken dienst (A. MAST, *a.w.*, nr. 47 e.v.).

De provinciale diensten of de door de provincie opgerichte diensten vielen reeds onder de bepalingen van de Wet van 28 juni 1932 over het gebruik van talen in bestuurszaken.

§ 6. Gewestelijke diensten

56 Volgens art. 32 S.W.T. moet onder gewestelijke diensten worden verstaan de diensten waarvan de werkkring meer dan één gemeente, maar niet het gehele land bestrijkt. De provinciediensten zijn in deze zin gewestelijke diensten.

„Gewestelijke diensten” mogen niet worden verward met diensten van de gewesten in de zin van artikel 107 *quater* van de Grondwet, waarvan het taalgebruik is geregeld bij de Wet van 8 augustus 1980 (zie hiervoor, nr. 45, en verder, nr. 388 e.v.). De wet onderscheidt in de artikelen 33 tot 37 verschillende soorten gewestelijke diensten:

a. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring uitsluitend gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt en die hun zetel in dat gebied hebben (art. 33, § 1, S.W.T.). De bepalingen desaangaande worden nog aangevuld door verscheidene decreten.

b. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring uitsluitend gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse of uit het Franse taalgebied bestrijkt en die hun zetel hebben in „Brussel-Hoofdstad” (art. 33, § 2, S.W.T.);

c. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten met een speciale regeling of met verschillende regelingen uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt en die hun zetel hebben in hetzelfde gebied (art. 34, § 1a, S.W.T.);

d. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten uit het Duitse taalgebied bestrijkt en die hun zetel hebben in datzelfde gebied (art. 34, § 1b, S.W.T.);

e. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten bestrijkt die behoren tot het Nederlandse en Franse taalgebied en die hun zetel hebben in Brussel-Hoofdstad (art. 34, § 2, S.W.T.);

- f. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring uitsluitend gemeenten uit Brussel-Hoofdstad omvat (art. 35, § 1a, S.W.T.);
- g. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten uit Brussel-Hoofdstad, gemeenten uit het Nederlandse of Franse taalgebied of uit beide gebieden omvat (art. 35, § 1b, S.W.T.);
- h. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten uit de vier taalgebieden omvat (art. 35, § 2, S.W.T.);
- i. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten uit de verschillende taalgebieden, met uitzondering van Brussel-Hoofdstad, omvat en met zetel die niet in een gemeente uit het Malmeyse of uit het Duitse taalgebied gevestigd is (art. 36, § 1, S.W.T.);
- j. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten van verschillende gebieden, met uitzondering van Brussel-Hoofdstad, omvat en met zetel gevestigd in een gemeente van het Malmeyse of van het Duitse taalgebied (art. 36, § 2, S.W.T.);
- k. de gewestelijke diensten gevestigd in het Nederlandse taalgebied en de gewestelijke diensten waaronder de plaatselijke diensten van de randgemeenten ressorteren, in hun betrekkingen met deze diensten (art. 37 S.W.T.).

Hierboven is reeds gezegd dat de gewestelijke diensten bedoeld in artikel 107^{quater} van de Grondwet niet beantwoorden aan de beschrijving van gewestelijke diensten in de zin van de taalwet (zie nr. 45 en 383 e.v.).

§ 7. Gemeentelijke en plaatselijke diensten

57 De taalregeling voor de gemeentelijke en plaatselijke diensten is uiteraard afhankelijk van de taal van het gebied waarin zij hun werkkring hebben (art. 9 tot 31, S.W.T.).

Zowel de gemeenten als de provincies behoren tot de territoriaal gedecentraliseerde diensten (zie boven, nr. 31).

Volgens de Grondwet worden de gemeentelijke instellingen bij de wet geregeld (art. 108 G.W.).

De bevoegdheid van de gemeente is normaal beperkt tot het gebied waarvan de grenzen bij de wet zijn vastgelegd.

Nochtans kan een gemeente ten behoeve van haar eigen diensten of ten behoeve van door haar opgerichte instellingen bevoegdheid krijgen over een buiten die grenzen gelegen gebied.

Zo b.v. begraafplaatsen die door bepaalde stedelijke gemeenten worden aangekocht buiten het eigenlijk gemeentelijk grondgebied, alsook de gezondheidsinstellingen en recreatie-oorden die aan zee of in de Ardennen ten behoeve van bepaalde gemeentelijke inwoners worden gekocht of gehuurd.

De diensten op dit buitengemeentelijk gebied vallen onder dezelfde bepalingen van de wet als de eigen, op het grondgebied van de gemeente gelegen diensten.

Plaatselijke diensten zijn, volgens art. 9 S.W.T., diensten waarvan de werkkring niet meer dan één gemeente omvat.

Voorbeelden hiervan zijn die diensten van het Rode Kruis van België, de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en die postkantoren, waarvan de werkkring zich uitstrekt tot niet meer dan één gemeente (adviezen van de V.C.T. o.m. nr. 1338 van 9 november 1965, nr. 1482 van 16 juni 1966, nr. 1084 en 1204 van 24 juni 1965, nr. 1635 van 24 november 1966, nr. 508 van 14 november 1965, nr. 1766 van 12 januari 1967, nr. 635 van 6 mei 1965, nr. 77 van 13 mei 1965, nr. 1068 van 20 mei 1965, nr. 509, 519, 893 en 941 van 3 juni 1965).

§ 8. Agglomeraties en federaties van gemeenten

58 Bij de Organieke Wet van 26 juli 1971 werden agglomeraties en federaties van gemeenten opgericht. De opgerichte randfederaties rond Brussel werden weer afschaffen bij art. 3, § 1, van de Wet van 30 december 1975.

In artikel 87 van eerstgenoemde wet wordt bepaald:

„In artikel 1, § 1, 1° van de Wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd bij Koninklijk Besluit van 18 juli 1966 worden de woorden „van de agglomeraties van de federaties van gemeenten” ingevoegd na het woord „provincies” (Wet van 26 juli 1971, *Stbl.*, 24 augustus 1971).

Door deze uitdrukkelijke wetsbepaling wordt elke betwisting betreffende de vraag of de diensten van agglomeraties en federaties van gemeenten al dan niet aan de bestaande taalwet onderworpen zijn voorkomen.

§ 9. Concessiehouders en verstrekkers van een opgedragen openbare dienst

59 De wet is toepasselijk op natuurlijke en rechtspersonen die concessiehouder zijn van een openbare dienst of die belast zijn met een taak die de wet of de openbare machten hun hebben toevertrouwd in het algemeen belang (art. 1, § 1, 2°, S.W.T.). Deze bepaling kwam reeds voor in de Wet van 28 juni 1932 (art. 1, § 3).

In het verslag DE STEXHE wordt hierover het volgende gezegd:

„Deze bepaling beoogt in werkelijkheid twee verschillende toestanden: eerst de door de openbare macht tot stand gebrachte en aan het gezag onderworpen rechtspersonen; dan de private en natuurlijke rechtspersonen die, hetzij concessiehouders van een openbare dienst zijn, hetzij met een taak belast zijn die de perken van een particulier bedrijf te buiten gaat en die hun door de wet of door de openbare machten in het algemeen belang zijn opgedragen.”

Het verslag gaat verder als volgt:

„M.a.w. de private natuurlijke of rechtspersonen vallen niet onder toepassing van de wet, onder voorbehoud van het verder te bespreken punt 6 (het gaat daar over de private, nijverheids-, handels- of financiebedrijven bedoeld bij art. 52 S.W.T.), ongeacht of zij concessiehouder van een openbare instantie zijn of van de wet of van de openbare instanties een opdracht gekregen hebben die de perken van een particulier bedrijf te buiten gaat. Die personen vallen onder de wet binnen het kader en de perken van de concessie of van de opgedragen taak. Immers de bedoelde personen mogen, samen met de opdracht die ze onder de wet brengt een private activiteit uitoefenen die geheel aan de wet ontkomt (R.v.St., advies, *Gedr. St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 35, blz. 23).

A contrario betekent dit dat onder meer niet onder toepassing van de wet vallen, de natuurlijke of rechtspersonen die een opdracht vervullen welke de grenzen van het particulier bedrijf te buiten gaan, wanneer die taak hun niet door de wet of de openbare machten is opgedragen.

Om een concreet voorbeeld te nemen, de universiteiten te Leuven en te Brussel zijn vrije universiteiten: hun taak is er een van algemeen belang maar die opdracht is hun niet verleend door de wet of door de overheid. Zij vallen dus niet onder die bepaling.

De minister heeft terecht in herinnering gebracht dat de Grondwet er zich tegen verzet dat de wet zich zou bemoeien met het taalstelsel van de private natuurlijke personen of organen als daar zijn de vakbonden, de ziekenbonden. Inmenging is enkel toegestaan voor zover er devolutie van het openbaar gezag aanwezig is en in de mate van die devolutie'' (*Gedr. St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 7, blz. 12; *Gedr. St., Senaat*, 304 [1962-63] met verslag DE STEXHE, blz. 9 e.v.).

Er zijn geen taalverplichtingen wanneer de N.M.B.S. aan een particulier een deel van het openbaar domein toekent tot uitoefening van een activiteit van private aard; in de overeenkomst moet dan worden ingeschreven dat ieder particulier in zijn eigen taal moet kunnen worden te woord gestaan (V.C.T., advies nr. 10144/II/P van 22 november 1979).

Het komt er dus op aan van geval tot geval te onderzoeken of de voorwaarden om tot toepassing van de wet te besluiten vervuld zijn.

Voorbeelden zijn: de compensatiekassen voor kinderbijslagen (R.v.St., arrest nr. 7806 van 13 april 1960 met advies H. LENAERTS, *Arr. R.v.St.*, 1960, 520), de academische ziekenhuizen die een concessiecontract sluiten met een O.C.M.W. en daardoor onder dezelfde bepalingen vallen als de plaatselijke dienst waaronder ze ressorteren (V.C.T., N.A., advies nr. 957 van 9 febr. 1965), de beheermaatschappij van een gemengde intercommunale (V.C.T., N.A., advies nr. 814A van 11 jan. 1966), de landsbonden van ziekenfondsen (R.v.St., arrest nr. 11938 van 13 sept. 1968).

AFDELING III

DE ADMINISTRATIEVE WERKZAAMHEDEN, HET ADMINISTRATIEF PERSONEEL EN DE ORGANISATIE VAN DE DIENSTEN VAN DE RAAD VAN STATE EN VAN HET REKENHOF

60 Deze handelingen worden uitdrukkelijk vermeld in artikel 1, § 1, 3°, S.W.T. Het verslag SAINT-REMY geeft de volgende toelichting:

„De procedure van de eigenlijke Raad van State is geregeld bij de wet tot instelling van die Raad en bij de uitvoeringsbesluiten waaronder één vooral op die aangelegenheden betrekking heeft. Artikel 27 van de Wet van 23 december 1946 bepaalt immers dat het geheel van de regelen, die het gebruik van de talen bij de Raad van State moeten beheersen, vastgesteld wordt bij een in ministerraad overlegd Koninklijk Besluit overeenkomstig de bepalingen van titel III van die wet en met inachtneming van de beginselen van de Wet van 28 juni 1932 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, zomede van de Wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik van de talen in gerechtszaken.

De bezwaren die bij de bespreking van de Wet van 28 juni 1932 werden geopperd tegen de rechtstreekse toepassing van de Wet op het Rekenhof, blijken niet langer in aanmerking genomen te moeten worden, vermits de wetgever desalniettemin aan genoemd college verplichtingen op taalgebied heeft opgelegd.

Het ligt echter voor de hand dat de uitvoeringsreglementen niet door de Regering doch door het Hof zelf, onder goedkeuring van de Kamer van Volksvertegenwoordigers moeten getroffen worden.”

Opgemerkt zij dat de Raad van State en het Rekenhof als administratieve rechtscolleges onder de wet vallen ingevolge art. 1, § 1, 1°; ze zijn centrale openbare diensten (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 7, zie boven nr. 33).

AFDELING IV

DE ADMINISTRATIEVE HANDELINGEN VAN DE RECHTERLIJKE MACHT EN VAN HAAR MEDEWERKERS

61 De proceshandelingen (actes de procédure) van de rechterlijke macht, van haar medewerkers en van de procespartijen, worden, wat het taalgebruik betreft, beheerst door de Wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken.

Onder procesbehandeling wordt hierbij in de eerste plaats verstaan een handeling die, mondeling of schriftelijk verricht, uitgaat van partijen, magistraten, griffiers, gerechtsdeurwaarders, gerechtelijke deskundigen, getuigen, en strekkende tot beslissing van een geschil (*Cass.*, 17 april 1950, *Pas.*, 1950, I, 553; L. LINDEMANS, A.P.R., *Taalgebruik in Gerechtszaken*, nr. 25; Verslag SAINT-REMY, *Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 7).

De term proceshandeling mag in dit verband niet eng worden begrepen. Ook alle verrichtingen van onderzoek en van tenuitvoerlegging behoren daartoe, zowel in strafzaken en tuchtzaken als in burgerlijke zaken (LINDEMANS, *t.a.p.*).

Maar ook de handelingen van rechters die ter uitoefening van de zogenaamde „willige rechtsmacht” worden verricht, vallen onder de genoemde wet: familieraden, machtigingen, vergunningen e.d.m. (art. 9). De hiervoren gegeven omschrijving van „proceshandeling” is derhalve te eng om de werkingssfeer van de Wet van 15 juni 1935 te bepalen. Overigens maakt het Gerechtelijk Wetboek nergens een onderscheid tussen eigenlijke en willige rechtspraak (A. FETTWEIS, *Droit judiciaire privé*, vijfde druk, 1980, II, 323; vgl.: LINDEMANS, *a.w.*, nr. 33).

Tegenover proceshandelingen (gerechtelijke handelingen) in het algemeen staan buitengerechtelijke handelingen, meestal verricht door gerechtsdeurwaarders (exploiten van pandbeslag, „verzet”, protest, opzegging, bevinding) maar ook door partijen (aangifte van een niet betwiste schuldvordering tegen een faillissement, verwerping van een nalatenschap). Zij staan dicht bij het gerechtelijk gebeuren, maar worden niet verricht ter beslissing van een geschil noch ter uitoefening van rechtsmacht. De Wet van 15 juni 1935 is daarop niet van toepassing (LINDEMANS, *a.w.*, nr. 27). Zulke handelingen kunnen onder de taalregeling in bestuurszaken vallen.

62 Tegenover de proceshandelingen — van eigenlijke of van willige rechtsmacht — staan ook de administratieve handelingen van magistraten, van de rechtscolleges en parketten. Deze vallen in beginsel onder de Gecoördineerde Wetten op het taalgebruik in bestuurszaken.

Alleen de taal van de algemene vergadering der hoven en rechtbanken is mede in de Wet van 1935 geregeld (art. 39; zie LINDEMANS, *a.w.*, nr. 39). Deze wet verwijst overigens naar de taal voor de plaatselijke besturen voorgeschreven in de Wet op het taalgebruik in bestuurszaken (thans de Gecoördineerde Wetten) voor de taal voor de algemene vergaderingen van hoven en rechtbanken. Het Hof van Beroep en het Arbeidshof te Brussel alsmede het Hof van Cassatie moeten echter hun openbare algemene vergadering het ene jaar in het Nederlands, het andere jaar in het Frans houden.

Reeds in zijn verslag bij het wetsontwerp van 1932 had Frans VAN CAUWELAERT onderstreept dat een rechter die in de uitoefening van zijn eigen taak optreedt, niet als een ambtenaar in de zin van de Wet op het taalgebruik in bestuurszaken kan worden beschouwd (*Gedr.St., Kamer*, 67 [1931-32] blz. 4 en 5). In het Kamerverslag van de Wet van 2 augustus 1963 wordt gezegd dat de van de rechterlijke overheid uitgaande administratieve handeling wordt bepaald bij wijze van tegenstelling tot de gerechtelijke handeling. De gerechtelijke handeling wordt bepaald als de handeling verricht wordt met het doel een geschil te beslissen (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 7).

Het onderscheid tussen administratieve handeling en gerechtelijke handeling ligt in de aard van de verrichting, zoals hierboven is gezegd. Wanneer een ernstige twijfel rijst, moet men zich laten leiden door de hoedanigheid van de optredende persoon (Verslag SAINT-REMY, *t.a.p.*; LINDEMANS, *a.w.*, nr. 35; *Adm.Lex., Taalgebruik in bestuurszaken*, nr. 10 en 11).

63 De administratieve handelingen van hoven en rechtbanken, met inbegrip van de parketten en griffies, volgen de taalregeling van de gewestelijke administratieve diensten, daar hun rechtsgebied altijd meer dan één gemeente omvat (art. 9 en 32 S.W.T.). Het Hof van Cassatie vormt een centrale dienst, waarvan het bestuurlijk taalgebruik geregeld wordt in de artikelen 39 tot 42 S.W.T. Een en ander onder voorbehoud van wat hierboven is gezegd omtrent de algemene vergaderingen. Er mag dan ook verwezen worden naar de uiteenzettingen elders in deze verhandeling; een samenvatting vindt men overigens bij LINDEMANS (*a.w.*, nr. 37 tot 39).

Toch moet daarbij worden opgemerkt dat, in tegenstelling met wat deze auteur leert, de rechterlijke overheid in haar administratief optreden niet de taal van de particulier gebruikt, maar in bepaalde gevallen de taal van het gebied moet gebruiken. Zo zal, volgens de interpretatie van de V.C.T., een gewestelijke of centrale dienst zich tot een

particulier wenden in de taal van het gebied. Deze diensten zullen nochtans wel gehouden zijn te antwoorden in de taal van de particulier volgens de regelen uiteengezet in nr. 183 tot 185 en 225. Voor de rechterlijke overheid waarvan de werkkring uitsluitend gemeenten zonder speciale regeling omvat, is het gebruik van de taal van het gebied verplicht.

Ook de gerechtelijke politie, de rijkswacht en de openbare veiligheid moeten de taalwet in bestuurszaken naleven in zoverre het taalgebruik voor hen niet geregeld is in een andere wet. Maar juist de Wet van 15 juni 1935 bepaalt welke taal moet worden gebruikt bij het opstellen van processen-verbaal die, anders dan een proces-verbaal van een onderzoeksrechter of procureur des Konings, geen proceshandelingen zijn (art. 11, Wet 15 juni 1935, LINDEMANS, *a.w.*, nr. 173 e.v.; V.C.T. verslag 1937, 9; *id.*, 1938, 81; *id.*, 1949, 15; Verslag SAINT-REMY, *t.a.p.*). Voor zulke processenverbaal geldt dus niet de verplichting van artikel 38 van die wet, om bij de betekening een vertaling bij te voegen (Cass., 22 april 1980, *Arr.Cass.*, 1979-80, nr. 532; *R.W.*, 1980-81, 856).

64 Gerechtsdeurwaarders zijn „ministeriële officieren” een apart soort van „openbare officieren” of „openbare ambtenaren”. Zij oefenen een stuk van de openbare macht uit dat hun rechtstreeks door de wet is verleend, maar ze bewegen zich hoofdzakelijk op privaatrechtelijk terrein en wel ten dienste van de rechtsbedeling. Hun statuut wordt thans geregeld in de artikelen 509 e.v. Ger. W.: de taal van de gerechtelijke handelingen die zij verrichten en van hun tuchtprocedure alsook de van hen vereiste taalkennis worden bepaald door de Wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken. Een gerechtsdeurwaarder kan, als hij krachtens zijn ambt optreedt, niet gelijkgesteld worden met een ambtenaar van het bestuur en het betekenen van een exploit is als zodanig geen bestuurshandeling.

In hoeverre zijn dan de handelingen van een gerechtsdeurwaarder aan de Gecoördineerde Wetten van 18 juli 1966 onderworpen?

1. Hoewel hij niet als een „openbare dienst” kan worden beschouwd en een bijzonder soort van „ambtenaar” uitmaakt, is de gerechtsdeurwaarder ongetwijfeld belast met een openbare functie. Als zodanig moet hij niet minder dan de gewone ambtenaar de ten behoeve van de uitoefening van een openbare dienst voorgeschreven regelen nakomen, wanneer hij administratieve handelingen verricht.

Dit wil o.m. zeggen dat de gerechtsdeurwaarder die zich in de uitoefening van zijn ambt aan een ministerie richt, onder de taalwetten in bestuurszaken valt (verslag SAINT-REMY, *t.a.p.*).

2. De gerechtsdeurwaarder die op verzoek van een gewone particulier een buitengerechtelijke akte betekent, b.v. een huuropzegging die niet door enige wet is voorgeschreven, of een akte van bevinding (constatering) opmaakt, doet dat alleen krachtens een privaatrechtelijke opdracht (dienstverlening met lastgeving), die als zodanig niet onder de wet op het taalgebruik in gerechtszaken, noch onder die op het taalgebruik in bestuurszaken valt. Zo'n akte heeft geen wettelijke bewijswaarde; zij is niet authentiek, noch een bewijs tot of bewijs van het tegendeel (*vgl.*, *Rép.P.Dr.B.*, Tw., *Huissier*, nr.

130; DE PAGE, *Traité*, deel 3, nr. 755); zij kan in gelijk welke taal worden gesteld, behoudens wat hierna zal worden gezegd.

3. Anders is het wanneer een gerechtsdeurwaarder daarbij optreedt krachtens de opdracht van een natuurlijk of rechtspersoon die zelf aan de wet op het taalgebruik in bestuurszaken onderworpen is. Hij mag als „openbaar ambtenaar” zeker niet meewerken aan enige overtreding van die wet en moet veeleer zijn cliënt de bepalingen ervan doen naleven.

4. Wanneer hij optreedt op bevel van de rechter is de Wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken toepasselijk, ongeacht de vraag of de rechter daarbij de wet al dan niet juist interpreteert.

5. Betekent hij een buitengerechtelijke akte in opdracht van een openbare dienst, dan moet de gerechtsdeurwaarder de regels volgen welke die openbare dienst in acht moet nemen.

6. De betekening door een gerechtsdeurwaarder van een wissel- of chequeprotest wordt als een buitengerechtelijke akte beschouwd en valt niet onder de Wet van 15 juni 1935 (LINDEMANS, *a.w.*, nr. 27, Kh.-Brussel, 15 april 1960, *R.W.*, 1961-62, 754; *J.Comm.Br.*, 1962; 225; *anders*: Verslag SAINT-REMY, *t.a.p.*). Volgens de Vaste Commissie van Taaltoezicht valt deze akte evenwel onder de taalwet in bestuurszaken (V.C.T., advies nr. 3285 van 20 april 1972; LINDEMANS, *a.w.*, nr. 27).

Als argumenten voert de V.C.T. aan dat de protestakten betreffende geaccepteerde wissels en orderbriefjes, ook als ze niet op verzoek van een openbare dienst worden betekend, door de ontvangers der registratie in een tabel moeten worden opgenomen, welke zij binnen de eerste tien dagen van elke maand moeten toezenden aan de voorzitter van de Rechtbank van Koophandel in wier rechtsgebied het protest is geschied (art. 443 Kh.). Welnu, het opmaken van de tabel is een administratieve handeling (FREDERICQ, *Traité*, X, 428 e.v.), die derhalve moet worden verricht in de taal voorgeschreven in de gecoördineerde wetten. Daaruit kan worden afgeleid dat de protesten eveneens moeten worden gesteld in de taal door die wetten opgelegd. Ook is het moeilijk aan te nemen dat officiële akten, uitgaande van openbare ambtenaren, aan iedere taalregeling zouden ontsnappen.

Een protest aangezegd door een postbeambte is een administratieve handeling van een bestuursambtenaar en hierop is ongetwijfeld de taalregeling in bestuurszaken toepasselijk (V.C.T., *t.a.p.*).

Een cheque of overschrijvingsformulier valt op zichzelf als document onder art. 52 S.W.T., zoals verder nog zal blijken.

7. Artikel 3*bis* van de Grondwet maakt van het Nederlandse taalgebied een juridisch eentalig gebied, waarin behoudens wettelijke uitzonderingen de enige officiële taal voor gezagdragers het Nederlands is.

65 De notarissen zijn eveneens ambtenaren „van de wet”. Als zodanig vallen zij, in de uitoefening van hun ambt, niet onder de Gecoördineerde Wetten op het taalgebruik in bestuurszaken. Slechts in welbepaalde gevallen zijn zij medewerkers van het gerecht en is de Wet van 15 juni 1935 toepasselijk. Maar ook voor hen geldt artikel 3*bis* G.W.

Daar de positie van de notarissen op dit stuk nogal ingewikkeld en tevens belangrijk is, zal hierover in een afzonderlijke titel worden gehandeld, nadat ook het Decreet van 19 juli 1973 en de latere decreten zijn bestudeerd.

AFDELING V

DE ADMINISTRATIEVE HANDELINGEN VAN SCHOOLOVERHEDEN

66 Ook de bestuurshandelingen van schooloverheden vallen onder artikel 1, § 2, S.W.T.

Zulke handelingen zijn, volgens de Vaste Commissie voor Taaltoezicht o.m. de briefwisseling (V.C.T. N.A., advies nr. 1086 van 4 mei 1965), het drukwerk (V.C.T. N.A., advies nr. 910 van 16 februari 1965), de reclame (V.C.T. N.A., advies nr. 1918 van 4 april 1967), het opstellen van geneeskundige dossiers (V.C.T. N.A., advies nr. 1951 van 30 mei 1967), de oprichting en werking van restaurants (V.C.T. N.A., advies nr. 1846 van 16 januari 1968), de boekhouding (zie ook omzendbrief van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur van 14 maart 1969).

De schooloverheden die in het kader van de wet op de taalregeling in het onderwijs het bewijs van de kennis van de tweede taal hebben geleverd, zullen deze taal gebruiken waar dit gebruik is voorgeschreven, nl. het Nederlands in Franstalige scholen in het Nederlandse taalgebied (randgemeenten en andere gemeenten van het Nederlandse taalgebied) en het Frans in de Nederlandstalige scholen in het Franse taalgebied. Voor de schooloverheden die het voormeld bewijs van kennis van de tweede taal niet hebben geleverd, kan de benoemende overheid, aangezien de S.W.T. geen taalproeven op administratief vlak hebben ingevoerd, van deze schooloverheden een aan hun functie aangepaste kennis van de taal van het gebied eisen in zoverre deze schooloverheden gewoonlijk gehouden zijn handelingen met administratief karakter te verrichten (V.C.T., advies nr. 4078/I/P van 22 januari 1976).

De Raad van State is van oordeel dat de directeur van een Nederlandstalige school in het tweetalige gebied „Brussel-Hoofdstad” geen bewijs moet leveren van kennis van de tweede taal, omdat hij alleen Nederlands gebruikt in binnendienst en met de diensten waarvan hij afhangt en de overige diensten van Brussel-Hoofdstad (R.v.St., arrest nr. 21213 van 5 juni 1981, *Adm. Publ.*, 1980-81, 148).

67 Vrije universiteiten vallen niet onder deze wetsbepaling.

Het verslag DE STEXHE zegt daaromtrent:

„De wettelijke administratieve traditie onderscheidt het universitair en hoger onderwijs van de „schooloverheden” van de lagere en secundaire afdelingen. Niettemin, in aansluiting met die bepaling had een amendement van de Regering aanvankelijk in een uitzondering voorzien ten opzichte van de handelingen van administratieve aard van de universiteiten, die in beide talen wettelijk erkende diploma's of studiegetuigschriften uitreiken, wanneer die universiteiten op het grondgebied van een gemeente zonder bijzonder taalstelsel gelegen zijn. Dit is thans het geval met de Leuvense universiteit.”

Na beraad is evenwel gebleken, dat die uitzondering nutteloos was. Een wet op het gebruik der talen in bestuurszaken is, in beginsel, niet van toepassing op de universiteiten van Leuven en Brussel omdat dit vrije universiteiten zijn. Daarom werd de uitzondering voor de universiteiten in de loop van de debatten in de Kamer weggelaten.

Daaruit volgt dat:

a. artikel 1, § 2, niet van toepassing is op de universiteiten van Leuven en Brussel.

Zij zijn immers noch „concessiehouders van een openbare dienst” noch „personen die belast zijn met een taak

die de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en die de wet op de openbare macht hun heeft toevertrouwd in het belang van het algemeen”.

b. die universiteiten dus niet moeten worden gevisieerd in artikel 1, § 4, van het ontwerp, zelfs niet om ze aan de teneur van de wet te onttrekken.

M.a.w., evenals de overige particuliere rechtspersonen zonder winstoogmerk blijven ook de vrije universiteiten de meest volledige taalvrijheid genieten, zowel in hun interne organisatie als in hun betrekkingen met de overheid.

Een schooloverheid in de zin van de wet is wel o.m. het Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel, als ondergeschikt openbaar bestuur (R.v.St., arrest nr. 6430 van 30 juni 1958, *T.Best.* 1958, 442, met noot R. RAUWS).

AFDELING VI

DE VERRICHTINGEN BIJ DE PARLEMENTS-, PROVINCIERAADS- EN GE- MEENTERAADSVERKIEZINGEN

68 Omtrent de kiesverrichtingen geeft het verslag SAINT-REMY volgende commentaar:

„Deze verrichtingen worden beheerst door de bepalingen van het ontwerp. Het is echter niet mogelijk geweest de talenkennis van de voorzitters en bijzitters van de kies- en stembureaus te bepalen. Een dergelijke bepaling zou al te gemakkelijk aan de burgers de gelegenheid bieden om aan de verplichtingen die de Kieswet hun kan opleggen, te ontsnappen.

Het zij echter wel verstaan dat op alle andere gebieden: berichten, onderrichtingen, stembiljetten, processen-verbaal, enz. het ontwerp van toepassing is. In deze verschillende aangelegenheden gelden volgens het geval de voorschriften die in het ontwerp het taalstelsel voor de plaatselijke diensten (stemming, gebeurlijke stemopneming) en voor de gewestelijke diensten (stemopneming) regelen” (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] blz. 10).

Bij Decreet van 16 juni 1982 van de Vlaamse Raad is bepaald dat binnen het Nederlandse taalgebied waarvoor de Raad bevoegd is, niemand tot voorzitter, bijzitter of secretaris van een stembureau kan worden aangesteld, indien hij de taal van het gebied niet kent (zie verder, nr. 502-503).

69 In een uitvoerig advies (nr. 1117 van 18 maart 1965) stelt de Vaste Commissie voor Taaltoezicht vast:

- a. de kiezerslijst is een mededeling aan het publiek;
- b. de oproepingsbrief kan wegens zijn algemeen karakter niet als een betrekking met een particulier worden beschouwd maar wel als een mededeling aan het publiek (zie verder, nr. 70);
- c. verkiezingsaanplakbiljetten zijn mededelingen aan het publiek;
- d. de stembiljetten worden zowel aan de bepalingen van de kieswet als aan de taalwet-

geving getoetst. De Vaste Commissie komt tot de conclusie dat die wetten met elkaar strijdig zijn en dat de wetgever klaarheid moet brengen;

e. voor de stempels op de stembiljetten komt de V.C.T. tot dezelfde conclusie als voor de stembiljetten;

f. de processen-verbaal moeten als een activiteit in buitendienst worden beschouwd;

g. de briefwisseling voor de aanwijzing van de voorzitters is een briefwisseling tussen een overheidsinstantie en een particulier met de bedoeling een wettelijke opdracht uit te voeren. Deze briefwisseling moet geschieden in de taal van de plaatselijke of gewestelijke dienst.

70 De V.C.T. heeft die rechtspraak herhaaldelijk bevestigd (V.C.T. advies nr. 1237, 1249, 1254, en 929 van 7 en 9 december 1965).

Later nochtans heeft de V.C.T. de kiesoproepingsbrief beschouwd als een betrekking met een particulier, voor zover de taal van die particulier vooraf gekend is door het betrokken bestuur. In dit geval moet de taal van de particulier worden gebruikt. In Brussel moet de oproepingsbrief worden opgesteld op twee eentalige kanten. Indien de taal van de kiezer gekend is, dient enkel de overeenkomstige kant te worden ingevuld; indien de taal niet gekend is, dienen beide kanten te worden ingevuld. Dezelfde *recto-verso* formule geldt voor de randgemeenten en de gemeenten met faciliteiten, met dien verstande dat hier, indien de taal van de kiezer niet gekend is, er een vermoeden *juris tantum* bestaat om de kiesoproepingsbrief in de taal van het gebied in te vullen (V.C.T., advies nr. 3840/II/P van 5 juni 1975; nr. 4259/II/P van 13 mei 1976; nr. 13056/II/P van 2 december 1982).

De vice-gouverneur van Brabant beschouwde de kiezerslijsten als mededelingen aan het publiek, terwijl de oproepingsbrief volgens hem zowel kan worden beschouwd als een betrekking met een particulier dan als een mededeling aan het publiek. Aangezien echter de gemeentelijke overheid niet weet in welke taal de particulier wenst te worden aangesproken, besluit de vice-gouverneur dat in „Brussel-Hoofdstad” de oproepingsbrieven tweetalig moeten zijn (Omzendbrief 4 juni 1964).

AFDELING VII

SOMMIGE HANDELINGEN EN BESCHEIDEN UITGAANDE VAN PRIVÉ NIJVERHEIDS-, HANDELS- OF FINANCIEBEDRIJVEN

§ 1. Beginsel en wetsgeschiedenis

71 Blijkens de tekst van artikel 1, § 1, 6°, S.W.T. vallen de bedoelde handelingen en bescheiden alleen binnen de grenzen van artikel 52 S.W.T. onder de taalregeling in bestuurszaken. Sinds het van kracht worden van het Decreet van 29 juli 1973 (*Stbl.*, 6 september 1973) gelden de gecoördineerde wetten in bestuurszaken op dit punt overigens niet meer onverkort binnen het bevoegdheidsgebied van de Nederlandse Cultuurraad (thans Vlaamse Raad) en dus als zodanig alleen nog binnen het Franse taalgebied, het Duitse taalgebied, Brussel-Hoofdstad en de taalgrens- en randgemeenten (zie verder, nr. 405 e.v.).

Dat decreet heeft immers de regeling van de artikelen 52 en 59 S.W.T. enerzijds ten dele impliciet vervangen, anderzijds uitgebreid en door verdergaande sancties versterkt. Voor het Franse taalgebied moet bovendien nog rekening worden gehouden met een tweetal decreten van de Franse Cultuurgemeenschap (zie verder, nr. 505-506).

Gelet op de strijd die door sommigen tegen de besproken bepaling is gevoerd, is het belangrijk niet alleen de tekst ervan aan te halen maar ook de totstandkoming ervan te beschrijven en vooral het verslag van de Senaatscommissie te onderzoeken.

Artikel 52 S.W.T. luidt als volgt:

„Voor de akten en bescheiden, die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen en voor die welke bestemd zijn voor hun personeel, gebruiken de private nijverheids-, handels- of financiebedrijven de taal van het gebied waar hun exploitatiezetel of onderscheiden exploitatiezetels gevestigd zijn.

In „Brussel-Hoofdstad” stellen de bedrijven die bescheiden in het Nederlands wanneer zij bestemd zijn voor het Nederlandssprekend personeel en in het Frans wanneer zij bestemd zijn voor het Franssprekend personeel.

Onverminderd deze verplichtingen mogen dezelfde bedrijven bij de berichten, mededelingen, akten, getuigschriften en formulieren bestemd voor het personeel een vertaling voegen in één of meer talen, zo de samenstelling van dat personeel zulks rechtvaardigt.”

71bis In het wetsontwerp ingediend door de regering was oorspronkelijk geen sprake van een taalregeling in de privé-bedrijven (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 1).

Het is pas na de bespreking van het ontwerp in de Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken dat de regering, nadat J. VERROKEN op 3 juli 1972 een amendement in die zin heeft ingediend, zelf een ontwerp voorlegt waarbij de handelingen, bescheiden en brieven die bestemd zijn voor de plaatselijke en gewestelijke diensten van hun gebied en voor de diensten waarvan de werking het ganse land bestrijkt, onder de bepalingen van de wet worden gebracht. Dezelfde verplichtingen gelden, aldus het ontwerp, voor de berichten, mededelingen, akten, getuigschriften en formulieren die bestemd zijn voor het personeel, met dien verstande dat een of meer vertalingen kunnen worden bijgevoegd wanneer de samenstelling van het personeel zulks rechtvaardigt (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 22).

In deze eerste tekst van de regering waren alle handelingen en bescheiden bedoeld die uitgaan van privé-bedrijven, alsook die welke voor hun personeel zijn bestemd.

Deze bepalingen komen, aldus SAINT-REMY in zijn verslag aan de Kamer, tegemoet aan de wensen die door verscheidene leden van de Kamercommissie van Binnenlandse Zaken werden geformuleerd bij de eerste bespreking van het ontwerp. Het gaat hier om een eis van de Vlaamse publieke opinie. Volgens de Vlaamse woordvoerders dient rekening te worden gehouden met de evolutie in de sociale verhoudingen die heeft meegebracht dat de overheidsdiensten steeds nauwere betrekkingen onderhouden met de particuliere bedrijven en de beroepsorganisaties. De bedrijven die een andere taal dan de streektaal gebruiken verstoren de diensten en werken de verwijdering tussen de sociale klassen in de hand.

Indien dit probleem niet wordt opgelost, kan de regering het gestelde doel niet bereiken.

Hetzelfde taalprincipe werd trouwens eerder reeds in verschillende sociale wetten opgelegd zonder dat er ooit moeilijkheden of betwistingen daaromtrent zijn gerezen. De regering acht het daarbij onlogisch een taalregeling voor de overheidsdiensten in te voeren, zonder enige overeenkomstige verplichting op te leggen aan diegenen die zich tot deze diensten richten. Ze is de mening toegedaan dat een ruime interpretatie van de Grondwet de door haar voorgestelde regeling mogelijk maakt.

Het gaat dus om de handelingen, bescheiden en briefwisseling, maar ook om de balansen van vennootschappen, aangezien deze gedeponereerd moeten worden ter griffie van de Rechtbank van Koophandel. Sommige kamerleden hebben evenwel bezwaren geopperd:

waarom de briefwisseling erbij betrekken en waarom de verplichting alleen opleggen aan de bedrijven met meer dan vijftig werknemers?

De regering antwoordde, bij monde van de bevoegde minister, dat zij met haar amendement alleen de grote bedrijven bedoelde. Ze verwees daarbij naar art. 14 van de Wet van 20 september 1948 waar als omschrijving van het bedrijf wordt gegeven: de technische bedrijfseenheid.

Met de uitdrukkelijke verwijzing naar artikel 14 van deze wet heeft de regering gemeend eventuele overtredingen van de wet te kunnen tegengaan.

Na discussie in de bevoegde Kamercommissie aanvaardde de regering een amendement op haar tekst waarbij de briefwisseling uit het toepassingsgebied wordt gelicht, maar de verplichte taalregeling wordt uitgebreid tot alle bedrijven die op zijn minst tien werknemers permanent in dienst hebben (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27).

In de Senaatscommissie wordt deze tekst nog verder gewijzigd zodat hij toepasselijk wordt op alle privé-, nijverheids-, handels- en financiebedrijven ongeacht het aantal werknemers.

Uiteindelijk wordt door de beide Kamers aangenomen dat de bedrijven de taal van hun exploitatiezetel gebruiken:

— voor alle akten en bescheiden bij wetten en reglementen voorgeschreven;

— voor alle documenten die bestemd zijn voor het personeel, met dien verstande dat indien de samenstelling van het personeel zulks rechtvaardigt, door de werkgever vertalingen van deze documenten ter beschikking mogen worden gesteld.

72 In de commentaar die Senator DE STEXHE in zijn verslag aan artikel 52 S.W.T. wijdt, herinnert hij aan artikel 23 van de Grondwet, waarbij bepaald wordt dat het gebruik van de talen in België vrij is en dat het gebruik ervan alleen bij wet kan worden geregeld voor de handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken. Om tegemoet te komen aan de grondwettelijke bezwaren van sommige senatoren verstrekt dezelfde verslaggever de volgende toelichting:

1. De bedrijven hebben van de wet administratieve taken van maatschappelijke aard gekregen, die zij uit naam van het algemeen belang moeten vervullen.
2. In verscheidene sociale wetten werden vroeger maatregelen op het taalgebruik voorgeschreven zonder dat ooit iemand de grondwettigheid ervan heeft betwist.
3. Ten gevolge van de sociale evolutie hebben de werknemers het recht kennis te nemen van allerlei documenten. Deze sociale bepalingen zouden nutteloos zijn indien de documenten opgesteld werden in een taal die niet de hunne is.
4. Gelet op het algemeen belang verplichten de wet en de reglementen de ondernemingen om bepaalde handelingen en bescheiden te publiceren of bij te houden. Gelet op datzelfde algemeen belang mag men het gewettigd achten, dat nader wordt bepaald, welke de taal van de hier bedoelde documenten zal zijn, aangezien de overheidsdiensten er meestal ook ééntalig zullen zijn.

Daaraan voegt DE STEXHE evenwel een ten dele niet te verantwoorden beperkende interpretatie toe:

1. De wet geldt niet voor alle rechtspersonen maar alleen voor de nijverheids-, handels- en financiebedrijven. Onder die bepalingen vallen dus niet: de verenigingen zonder winstoogmerken, de vakbonden, de ziekenfondsen, de landbouw-, gezins- of ambachtsbedrijven noch de handelaars, natuurlijke personen, die geen „personeel” tewerkstellen.
2. Bij gebrek aan een nadere precisering van het begrip bedrijf, lijkt het verstandig om als bedrijf te beschouwen: de rechtspersonen, de vennootschappen die een industriële, commerciële of financiële werkzaamheid uitoefenen, de handelaars die personeel in dienst hebben dat bijdrageplichtig is voor de sociale zekerheid en die tenminste verschillende personen tellen. Zoniet gaat het vrijwel altijd om ambachtsbedrijven,

die trouwens zeer weinig wettelijke akten moeten bijhouden.

3. De door de wet en de reglementen voorgeschreven akten en bescheiden zijn met name de verplichte koopmansboeken opgesomd in artikel 16 en 17 van het Wetboek van Koophandel: het dagboek, het jaarlijks inventarisregister of de boeken voorgeschreven door de artikelen 12, 78 en andere van de wet op de vennootschappen. Hiertoe behoren dus alle akten die normaal moeten worden gepubliceerd in de bijlagen van het Staatsblad of neergelegd ter griffie van de rechtbank van de maatschappelijke zetel van de vennootschappen, balans-, winst- en verliesrekening, verslag van de commissarissen, bijeenroeping van de algemene vergadering enz., alsook in het algemeen alle door de reglementen op de sociale zekerheid vereiste documenten.

De bedrijven blijven volgens het verslag volledig vrij de taal hunner keuze te gebruiken voor alles wat niet uitdrukkelijk onder de wet valt, met name de briefwisseling, zelfs met openbare besturen, voor de organisatie van hun inwendige diensten, voor hun boekhouding, voor de betrekkingen met hun cliënteel, zelfs indien sommige documenten onderworpen zijn aan formele en fundamentele voorschriften, zoals het verlijden van een akte van verkoop in authentieke vorm of het opstellen van een verzekeringspolis overeenkomstig de wettelijke bepalingen (*Gedr.St., Senaat*, 304 [1962-63]).

De in het voormelde nummer aangehaalde beperkende interpretatie van DE STEXHE werd reeds tijdens de publieke debatten in de Senaat gecorrigeerd door Senator R. VANDEKERKCHOVE die betoogde:

„In het compromis is nergens sprake van een onderscheid tussen de rechtspersonen. Het compromis moet worden toegepast door alle rechtspersonen ook die zonder personeel. Het verslag maakt echter een onderscheid en beperkt daarbij de toepassing van de bepalingen inzake de vervlaamsing van de bedrijven volgens de ligging van hun „maatschappelijke zetel”. Dat is onjuist. De toepassing moet verbonden zijn aan de „uitbatingsplaats”.

Hij werd onmiddellijk bijgevallen door de senatoren CROMMEN en SLEDSSENS waarbij deze laatste onderstreepte dat dit ook de bedoeling van de commissie was geweest (*Beknopt Verslag, Senaat*, vergad. 24 juli 1963, blz. 618).

Hieraan mag nu reeds worden toegevoegd dat de tekst van de wet geen onderscheid maakt wat betreft de belangrijkheid of de personeelsbezetting van de bedrijven en evenmin wat betreft de aard van de wettelijk voorgeschreven documenten.

§ 2. De begrippen privé-bedrijf en exploitatiezetel

73 De begrippen „privé-bedrijf” en „exploitatiezetel” zijn door de Vaste Commissie van Taaltoezicht nader toegelicht.

Onder particulier bedrijf moet volgens de Vaste Commissie worden verstaan iedere vereniging van materiële productiefactoren en menselijke elementen in een natuurlijke persoon of in een rechtspersoon (V.C.T., adviezen 512 van 25 mei 1966 en 736 van 26 november 1964). Deze definitie is ontleend aan VAN RYN (*Principes de droit commercial*, I, nr. 33-41).

Een bedrijf in deze zin valt dus, anders dan DE STEXHE voorhield, onder de wet, ongeacht zijn vorm en ook wanneer het geen enkel personeelslid in dienst heeft. De wettekst laat niet toe een onderscheid te maken tussen „kleine” en „grote” bedrijven (*anders*; M. HENRARD, *L'emploi des langues*, nr. 34, blz. 79); het doel van de wet evenmin.

Voor het begrip exploitatiezetel is door de V.C.T. de definitie overgenomen die in de Wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven voorkomt (*Stbl.*, 27-28 september 1948) en die nader wordt omschreven in het ministeriële rondschrijven van 30 januari 1967 betreffende de verkiezingen voor de ondernemingsraden en de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen, in de rubriek III, begrippen „onderneming” en „technische bedrijfseenheid” (*Stbl.*, 16 februari 1967).

„Onder onderneming verstaat men de technische bedrijfseenheid. Deze stemt niet noodzakelijk overeen met de bedrijfszetel of bedrijfszetels. Ze stemt overeen met de bedrijfszetel of bedrijfszetels indien deze zich onderling kenmerken door een bepaalde economische zelfstandigheid (een zekere onafhankelijkheid der directie van de zetel) en door een bepaalde sociale zelfstandigheid (verscheidenheid van mensenkringen).

De splitsing in verschillende technische eenheden is slechts gerechtvaardigd voor zover het blijkt dat zij niet tot doel heeft de gehele onderneming of een gedeelte ervan aan de toepassing van de wet te onttrekken.”

De Vaste Commissie wees erop dat de exploitatiezetel tegenover de „maatschappelijke” zetel staat en dat de technische bedrijfseenheid niet noodzakelijk samenvalt met de juridische zetel van het bedrijf (advies 1560 van 23 februari 1967). Toch kan de „maatschappelijke” of ook de administratieve zetel soms als exploitatiezetel worden beschouwd. Zo zal bij het oprichten van een vennootschap die nog geen afzonderlijke exploitatie- of bedrijfszetel heeft de maatschappelijke zetel voor de toepassing van de taalwet als exploitatiezetel gelden bij het verlijden en publiceren van de oprichtingsakte (V.C.T., N.A., Decreet op het taalgebruik, 13).

Een bepaalde economische onafhankelijkheid t.o.v. de maatschappelijke zetel, een zekere sociale zelfstandigheid en een verscheidenheid van personeel zijn de criteria van een zelfstandige exploitatiezetel (V.C.T., advies nr. 80 van 18 maart 1965, V.C.T. N.A., advies nr. 3136 van 24 november 1972, zie ook de ministeriële omzendbrieven van 30 januari 1967 en 25 februari 1971 betreffende de verkiezingen van de ondernemingsraden (*Stbl.*, 16 februari 1967 en 27 februari 1971) V.B.N. De ondernemingsraden en de comités voor veiligheid en hygiëne, Brussel 1972; *vgl.* met de rechtspraak in verband met de wet van 20 september 1948: Cass., 12 november 1979, *Arr.Cass.*, 1979-80, nr. 167, *Pas.*, 1980, 330).

Een bouwplaats met een duurzaam karakter kan een technische exploitatiezetel zijn (V.C.T., advies 2129 van 28 maart 1968; *Werkr. v. beroep Antwerpen*, 17 maart 1967, *R.W.*, 1966-67, 1629; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 130; *anders*: *Vred. Gent*, 9 september 1966, *R.W.*, 1966-67, 903).

Aldus ook een zeeschip (V.C.T., N.A., advies nr. 792 van 15 juni 1965; V.C.T., advies nr. 1061 van 9 september 1965; zie ook nr. 1976 van 17 oktober 1967; I. DE WEERDT, *a.w.*, nr. 131; zie ook verder, nr. 410).

§ 3. De taal van het gebied

74 De privé, nijverheids-, handels- of financiebedrijven gebruiken de taal van het gebied waar hun exploitatiezetel of hun onderscheiden exploitatiezetels zijn gevestigd. Volgens artikel 3*bis* van de Grondwet en artikel 2 S.W.T. is het land ingedeeld in vier taalgebieden: het Nederlandse, het Franse, het Duitse en het tweetalige gebied van „Brussel-Hoofdstad”.

Alle gemeenten behoren tot één van deze vier taalgebieden. De taalgrensgemeenten behoren tot het taalgebied bepaald in artikel 8 S.W.T., terwijl de zes randgemeenten tot het Nederlandse taalgebied behoren (V.C.T. advies 81 van 21 oktober 1965, 1500 van 21 oktober 1965, 507 van 25 november 1965, 150 van 9 december 1965, 1236 van 9 december 1965, 1173 van 22 september 1966; Europees Hof van de Rechten van de mens, 3 juli 1978; Wet van 24 december 1970 (*Stbl.* 31 december 1970)).

Een taalgebied heeft in beginsel maar één taal. In faciliteiten is niet voorzien voor de bedrijven gevestigd in de taalgrensgemeenten, in de randgemeenten of in het Duitse taalgebied. Dit is vroeger betwist. Sommige auteurs meenden ten onrechte dat tweetalige akten uitgaande van bedrijven waarvan de exploitatiezetel in een ééntalig gebied is gevestigd, toegelaten zijn. (W. VEROUGSTRAETE, *R.W.*, 1963-64; M. HENRARD, *L'emploi des langues dans l'administration et dans les entreprises privées*, blz. 80; J. EECKHOUT, *La langue d'Epose, la loi du 2 août 1963 et la publication des actes de sociétés*, *J.T.*, 28 maart 1965; P. DE STEXHE, *La loi du 2 août 1963 et la publication des actes de sociétés*, *J.T.*, 11 april 1965).

Deze stelling is in strijd met de geest van de wet en ook met het eerste lid van artikel 52 S.W.T. waarin eentaligheid voor de akten en bescheiden voorgeschreven door wetten en reglementen wordt opgelegd. Ze is ook in strijd met de tekst van het tweede lid van hetzelfde artikel, dat zegt: „onverminderd de bepalingen voorzien bij § 1 van artikel 52 mogen vertalingen toegevoegd worden bij de documenten bestemd voor het personeel, wanneer de samenstelling van het personeel zulks rechtvaardigt”. Een vertaling is geen anderstalig origineel en mag maar in het bij de wet bepaalde geval verstrekt worden.

In die zin adviseerde de V.C.T. herhaaldelijk voor de randgemeenten en voor het Duitse taalgebied (V.C.T. advies 3064 van 24 juni 1971). Dezelfde stelling wordt o.m. verdedigd door DE WEERDT (*Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 100 e.v.) en VAN SOEST (*a.w.*, nr. 126). Anders is het in Brussel-Hoofdstad.

74bis Voor Brussel-Hoofdstad gelden de volgende regels (V.C.T., alg. verg., advies nr. 1560 van 23 februari 1967):

A. Krachtens artikel 52, § 1, tweede lid stellen de privé, nijverheids-, handels- en financiebedrijven waarvan de exploitatiezetel in Brussel-Hoofdstad is gevestigd, hun akten en bescheiden, voorgeschreven door wetten en reglementen op in de taal hunner keuze, hetzij het Nederlands hetzij het Frans. Zij kunnen deze documenten ook in de beide talen opstellen.

B. De centrale diensten, de diensten van Brussel-Hoofdstad, van de taalgrensgemeenten, van de randgemeenten en van het Duitse taalgebied „antwoorden” aan deze bedrijven in de taal door hen gebruikt, zoals voor deze diensten in hun betrekkingen met particulieren wordt bepaald:

- d.w.z. in het Nederlands, in het Frans of in het Duits door de centrale diensten;
- in het Nederlands of in het Frans door de diensten gevestigd in Brussel-Hoofdstad, de taalgrensgemeenten of de randgemeenten;
- in het Duits of in het Frans door de diensten gevestigd in het Duitse taalgebied.

C. Voor de akten en bescheiden bestemd voor het personeel, gebruiken diezelfde bedrijven het Nederlands voor hun Nederlandstalig en het Frans voor hun Franstalig personeel.

De wetgever heeft hier geen criteria bepaald om het Nederlandstalig van het Franstalig personeel te onderscheiden. De V.C.T. oordeelde dat de woonplaats van de belanghebbende werknemer in het Nederlandse of Franse taalgebied als beslissend criterium moet worden aanvaard. In de gevallen die minder duidelijk zijn, zal een geheel van feiten en gegevens, zoals de gewoonlijk gesproken taal, de taal waarin een verzoek is opgesteld, moeten worden onderzocht (V.C.T. N.A., advies nr. 3063 van 23 juni 1970; V.C.T. adviezen nr. 80 van 18 maart 1965, nr. 1102 van 18 maart 1965, nr. 1690 van 19 januari 1967 en nr. 3552 van 8 februari 1973).

D. Wanneer het bedrijf exploitatiezetels heeft in verschillende taalgebieden, is het voorschrift cumulatief:

1. wanneer de exploitatiezetels te Brussel-Hoofdstad en in een homogeen taalgebied zijn gevestigd, dan dient men de taal van dit taalgebied of de twee te Brussel-Hoofdstad wettelijk erkende talen te gebruiken.
2. Wanneer de exploitatiezetels hetzij in Brussel-Hoofdstad, in het Nederlandse en in het Franse taalgebied, hetzij in deze twee taalgebieden zijn gevestigd, dan geschiedt de publikatie in de twee landstalen.
3. Wanneer een bedrijf exploitatiezetels heeft in het Duitse taalgebied, in de twee homogene taalgebieden en eventueel te Brussel-Hoofdstad dan geschiedt de publikatie in het Duits, het Nederlands en het Frans.
4. Heeft het bedrijf exploitatiezetels in het Duitse taalgebied en te Brussel-Hoofdstad dan geschiedt de publikatie in het Duits en naar keuze in het Nederlands of in het Frans, ofwel in het Nederlands en in het Frans.
5. Heeft het bedrijf exploitatiezetels in het Duitse taalgebied en in één homogeen taalgebied dan geschiedt de publikatie in het Duits en in de taal van dit homogeen gebied.

Aldus de V.C.T., alg. verg., advies nr. 1560 van 23 februari 1967.

§ 4. De akten en bescheiden die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen

75 Artikel 52 S.W.T. bedoelt, zoals uit de tekst blijkt, alle bij wet of reglement voorgeschreven stukken zonder uitzondering (V.C.T., N.A., *Het decreet op het taalgebruik in het bedrijfsleven*, blz. 12; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, nr. 25; anders: DE STEXHE in het Senaatsverslag, zie hierboven, nr. 72). Reeds in de memorie van toelichting van de Wet van 1932 werd gewaarschuwd voor beperkende interpretaties (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1931-32] nr. 1, blz. 2).

Onder reglementen moeten mede worden begrepen alle reglementen uitgaande van administratieve instanties, inclusief machtigingen of vergunningen (I. DE WEERDT, *t.a.p.*).

De toepassing van de wet mag evenmin worden beperkt tot stukken waarvan neerlegging of publikatie is voorgeschreven, zoals DE STEXHE beweerde, of tot stukken die in het algemeen belang zouden zijn voorgeschreven, zoals HENRARD stelde (*a.w.*, nr. 328, blz. 75).

Samenvattend kan worden gezegd dat de volgende stukken onder de wet vallen:

1. de akten voorgeschreven voor de erkenning en het voortbestaan van het bedrijf en alle akten van het vennootschapsrecht;

2. de akten en documenten die betrekking hebben op de interne organisatie van het bedrijf;

3. de akten en documenten die voorgeschreven zijn in de betrekkingen van het bedrijf met de overheidsdiensten en ook die welke voorgeschreven zijn in de betrekkingen van het bedrijf met derden.

In talrijke adviezen heeft de V.C.T. geleidelijk aan een ruime jurisprudentie opgebouwd die in het algemeen door de hoven en rechtbanken wordt aangenomen.

De V.C.T. maakt ter zake, anders dan sommige auteurs wel doen, geen onderscheid tussen akten waarvan het opstellen van een origineel wettelijk voorgeschreven is, en akten waarvan publikatie bij afschrift of uittreksel voorgeschreven is. Het doel van de wet kan maar bereikt worden wanneer de gepubliceerde akten conform zijn met het origineel en wanneer alle naar wettelijk voorschrift bekendgemaakte akten in de voorgeschreven taal zijn bekendgemaakt. Bijzondere gevallen zullen worden onderzocht bij de behandeling van het Taaldecreet van 1973 (zie verder, nr. 403-485). Men raadplege eveneens de Taalcodex en het werk van DE WEERDT.

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen de akten en bescheiden voorgeschreven bij wet of reglement en de akten of bescheiden bestemd voor het personeel, daar de wettelijke regeling niet helemaal dezelfde is.

Nochtans moet worden opgemerkt dat velerlei stukken bestemd voor het personeel bovendien voorgeschreven zijn bij een wet of reglement.

§ 5. De akten en bescheiden bestemd voor het personeel

76 Met akten en bescheiden bestemd voor het personeel bedoelt artikel 52 S.W.T. niet de stukken die het personeel van de betrokken bedrijven in het raam van zijn taak of van een opdracht moet behandelen, wel de stukken die het bedrijf opmaakt ten behoeve van het personeel. Het heeft geen belang of het stuk bestemd is voor het personeel in zijn geheel of voor een bepaald personeelslid (*anders*: M. HENRARD, *a.w.*, nr. 33C, blz. 78). „Bestemd voor” moet ruim geïnterpreteerd worden. Het betekent zoveel als „ter attentie van”, „ten gerieve van”, „van belang voor” d.w.z. met het personeel als wezenlijke zin en bestemming (V.C.T., advies nr. 1431 van 21 december 1965 en nr. 1511 van 30 juni 1966).

Voor bijzondere gevallen raadplege men de Taalcodex en verder, bij de behandeling van het Taaldecreet, nr. 403-485. Hier mag nochtans onderstreept worden dat de S.W.T. integraal en onverminderd blijven gelden 1) binnen het Franse taalggebied, Brussel-Hoofdstad, de taalgrens- en de randgemeenten en 2) voor materies die buiten het decreet vallen. Behoudens wetsconflicten, waarover verder, nr. 497.

76bis De hiervoor besproken verplichtingen van de privé-bedrijven hebben ook gevolgen voor het taalgebruik in gerechtszaken. De verweerder in een geding voor een vrederecht, burgerlijke rechtbank of rechtbank van koophandel waarvan de zetel gevestigd is in het arrondissement Brussel — met uitzondering van de vrederechten wier rechtsgebied uitsluitend uit Vlaamse gemeenten bestaat, gelegen buiten de Brusselse agglomeratie — kan vóór enig verweer of acceptie vragen dat de procedure wordt voortgezet in een andere taal dan die van de inleidende akte. De rechter kan weigeren op die vraag in te gaan, indien uit de gegevens van de zaak blijkt dat de verweerder een toereikende kennis heeft van de taal van de inleidende akte (art. 4, § 1 en 2, Wet van 15 juni 1935; L. LINDEMANS, *a.w.*, nr. 113-114).

Is de verweerder een rechtspersoon gevestigd in Brussel-Hoofdstad, die bij lasthebber verschijnt, b.v. bij

advocaat, dan dient de rechter geen rekening te houden met de taalkennis van de natuurlijke personen die de organen zijn van de rechtspersoon, maar met de taalkennis „bij” (= van) de rechtspersoon. Die kennis kan de rechter afleiden uit de werkelijke bedrijvigheid van de rechtspersoon (betreffende Brussel: Cass., 13 maart 1978, *Arr.Cass.*, 1978, 803, met ten dele strijdige conclusie O.M.; betreffende randgemeenten: Cass., 21 december 1979, *Arr.Cass.*, 1979-80, 498, *Pas.*, 1980, 496; 6 november 1981, *onuitg.*). De verplichte hantering van het Nederlands in het leven van de rechtspersoon en in de sociale betrekkingen levert volgens het Hof geen onweerlegbaar vermoeden van toereikende taalkennis van de rechtspersoon op, enkel een vermoeden *juris tantum*.

Dit standpunt is niet dat van LINDEMANS, die een onweerlegbaar vermoeden aanneemt (*t.a.p.*). Vóór de stelling van LINDEMANS pleit a) dat een privaatrechtelijke rechtspersoon ongetwijfeld een taal kan hebben en gebruiken even goed als een publiekrechtelijke (*anders*: de evengemelde conclusie bij Cass., 13 maart 1978), b) dat het wettelijk voorschrijven van een bepaald taalgebruik insluit dat de rechtspersoon zich zo organiseert (d.w.z. van organen voorziet) dat hij die taal kan hanteren, c) dat de tegengestelde oplossing het doel van de wetgever van 1963 niet dient en tot chicane leidt.

Overigens is het onderscheid dat het Hof maakt tussen de rechtspersoon die door een orgaan „persoonlijk” verschijnt en diegene die bij volmacht verschijnt, betwistbaar, gelet op b) hierboven en de willekeur die dan mogelijk is vanwege een rechtspersoon die het orgaan dat zal verschijnen zelf kiest. Men verliese bij dat alles niet uit het oog dat het hier niet gaat om de taal van een persoonlijk verhoor, wat de andere partij niet kan schaden, maar om een wijziging van de taal van de procedure, die aan de eisende partij wordt opgelegd.

§ 6. Mogelijkheid tot vertalen

77 Vertalingen kunnen worden toegevoegd aan de voor het personeel bestemde bescheiden indien de samenstelling van het personeel zulks rechtvaardigt. De vertalingen kunnen nooit het origineel bescheid vervangen. Ze worden eraan toegevoegd in één of meer talen (V.C.T. N.A., nr. 1431 van 21 december 1965, V.C.T. N.A., nr. 1511 van 30 juni 1966, I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 98, 111). Alleen het in de wettelijk voorgeschreven taal gestelde stuk heeft rechtskracht.

De wetgever heeft die afwijking alleen als een sociale tegemoetkoming gezien t.o.v. de werknemers uit andere gewesten of t.o.v. werknemers die nog niet de gelegenheid hadden zich aan de taal van hun arbeidsmilieu aan te passen.

Deze speciale tegemoetkoming mag in geen geval langer duren dan nodig is om het gestelde doel te bereiken, nl. de integratie van de inwijkeling in zijn nieuw sociaal milieu. De regel blijft dat het bedrijf de taal van het gebied waar de exploitatiezetel is gevestigd, moet gebruiken.

Deze afwijking van eentaligheid is alleen mogelijk voor de bescheiden die bestemd zijn voor het personeel. De bedrijven die vertalingen toevoegen, moeten het bewijs leveren dat de samenstelling van het personeel zulks rechtvaardigt. Deze samenstelling moet van die aard zijn dat het uitsluitend gebruik van de streektaal de sociale betrekkingen tussen de werkgever en de werknemers zou verstoren. Het systematisch invoeren van meertaligheid of tweetaligheid in een bedrijf door misbruik te maken van de mogelijkheid tot vertalen, is strijdig met de wet (V.C.T. N.A., Decreet op het taalgebruik..., 16).

Als regel geldt dat een bedrijf waarvan de exploitatiezetel in het Nederlands taalgebied gevestigd is, het Nederlands als voertaal gebruikt. Dit geldt als een absolute verplichting en eerst nadat aan die verplichting is voldaan kan bij bepaalde stukken een vertaling worden gevoegd (V.C.T. N.A., advies nr. 1799 van 30 juni 1966).

78 Voor het toevoegen van vertalingen dienen volgende regels in acht te worden genomen:

- a. behoudens tegenbewijs bestaat er een vermoeden *juris tantum* dat het in het Nederlands taalgebied werkzame personeel de taal van het gebied voldoende begrijpt.
- b. Het bedrijf moet het bewijs leveren dat het personeel ook werkelijk anderstaligen omvat die de taal van het gebied onvoldoende kennen. Iemand is niet anderstalig omdat hij geen grondige kennis van de taal van het gebied bezit.
- c. Van het kaderpersoneel, d.w.z. het personeel dat leiding geeft en bijgevolg contact heeft met het lagere personeel, evenals van het personeel dat reeds sedert lange tijd het Nederlands taalgebied bewoont, mag normaal worden verwacht en bestaat er een aan zekerheid grenzend vermoeden dat het de taal van de streek voldoende verstaat.
- d. Wat het toevoegen van een vertaling op grond van de samenstelling van het personeel betreft, moet rekening worden gehouden met de aard van het stuk. Voor individuele stukken, b.v. contracten en dergelijke, zal er een geïndividualiseerde vertaling zijn. Voor het vertalen van collectieve bescheiden kan niet van te voren een minimum-percentage anderstaligen worden vastgesteld en zelfs de sociale wetgeving is nu eens strenger dan weer milder.

Volgens HENRARD bedoelt de wetgever, wanneer hij over het personeel spreekt, alleen het personeel in zijn geheel. Deze stelling is hiervoren weerlegd. Individuele vertalingen zouden echter volgens dezelfde auteur mogelijk blijven op basis van artikel 23 van de Grondwet, dat immers de taalvrijheid waarborgt voor alles wat niet door de wet is geregeld, alsmede op basis van de algemene principes van het burgerlijk recht. Zo zou een individuele arbeidsovereenkomst volgens HENRARD in de taal van de werknemers moeten worden gesteld op straffe van nietigheid wegens afwezigheid van toestemming (M. HENRARD, *L'emploi des langues dans l'administration et dans les entreprises privées*; P. DE STEXHE, *La loi du 2 août 1923 et la publication des actes des sociétés*; Parl. Vr. en Antw., *Kamer*, nr. 17 [1964-65]). Hij verwijst hiervoor naar DE PAGE, *Traité*, deel I, nr. 35. Maar juist voor het geval van onbekendheid met die taal heeft de wet een vertaling toegelaten, die het origineel uiteraard weergeeft. Overigens heeft DE PAGE het alleen over zodanige onbekendheid met de taal van het contract dat zij afwezigheid van toestemming insluit. Dit kan nauwelijks het geval zijn met arbeidsovereenkomsten die grotendeels door dringende wetsbepalingen en door C.A.O.'s zijn geregeld en waarvoor het bewijs van bestaan al door de uitvoering wordt geleverd.

Over het bevoegdheidsbeding bedoeld in artikel 17 van het Executieverdrag van 27 september 1968, zie verder, nr. 495bis.

HOOFDSTUK II

DE TAALGEBIEDEN

AFDELING I

INDELING IN VIER TAALGEBIEDEN

79 De indeling in vier taalgebieden berust op de gegevens van het bekende verslag van het Centrum Harmel.

Einde 1950 rezen in het parlement moeilijkheden wegens het niet publiceren van de uitslagen van de tienjaarlijkse volkstelling van 1947. Deze telling, die tegelijk een talentelling was, werd door de Vlamingen verworpen omdat ze onbetrouwbaar en onjuist was; de cijfers over de gesproken of geschreven taal waren niet de afspiegeling van het reële taalgebruik, maar waren tot stand gekomen onder sociale, economische, financiële en morele druk. De Franstaligen meenden evenwel dat de cijfers van de laatste talentelling van 1930 volledig achterhaald waren en dat die van 1947 moesten worden gepubliceerd.

Het belang van die publikatie vloeide o.m. voort uit de Wet van 1932 waarin werd bepaald dat de gemeenten waarvan de meerderheid der inwoners volgens de jongste tienjaarlijkse volkstelling een andere taal spreekt dan die van de taalgroep waarbij zij is ingedeeld, voor hun inwendige diensten en voor de briefwisseling de taal van die meerderheid dienen te gebruiken (Wet van 28 juni 1932, art. 3, *Stbl.*, 29 juni 1932; zie boven, nr. 20).

Ten einde de groeiende malaise op te vangen werd besloten tot de oprichting van een centrum voor onderzoek van een nationale oplossing voor de maatschappelijke, politieke en rechtskundige vraagstukken in de Vlaamse en Waalse gemeenten: het zgn. „Centrum Harmel” (Wet van 3 mei 1948, *Stbl.*, 4 juni 1948).

80 De taak van dit „Centrum Harmel” bestond erin de plaatselijke of gewestelijke eisen te verzamelen en te rangschikken, over te gaan tot alle nuttige onderzoeken over de omvang en het belang van de sociale, economische, culturele, morele, politieke en juridische crises of malaises waaronder één of meer streken van het land mochten lijden, verslag uit te brengen bij het parlement en heelmiddelen voor te stellen die er toe kunnen bijdragen om aan elke streek van het land de grootste welvaart en bloei te verzekeren in het kader van het algemeen welzijn (*id.*, art. 1).

Prominente politici van diverse partijen en wetenschapslui uit verschillende disciplines verleenden aan dit centrum hun medewerking.

Het centrum werd ingedeeld in verschillende afdelingen die elk een aantal speciale problemen bestudeerden en de politieke afdeling besloot het delicate vraagstuk van de vaststelling van de taalgrens te onderzoeken.

Filologen, etnologen, dialectologen en statistici streden over het bestaan van een grens of een zone. De afdeling bereikte vrij spoedig een algemene consensus over het bestaan van een vaste en onveranderlijke taalgrens.

Volgens VAN CROMBRUGGE, lid van het Bestendig Comité van het Waalse nationale Congres, was deze grens een echte beschavingsgrens.

Volgens dezelfde VAN CROMBRUGGE had het opnemen van de taalgrens als bestuurlijke grens in de Wet van 28 juni 1932 tot gevolg dat ze minder vast werd en de neiging vertoonde om plaats te maken voor een tweetalige zone, die even schadelijk is voor de zuiverheid van de cultuur als voor het oorspronkelijke karakter van de gewestelijke gemeenschappen. Daarom moet de taalgrens een limiet zijn, een afbakening die eens en voor altijd door middel van een wettelijke of zelfs grondwettelijke tekst het eeuwenoude bestaan van de twee gemeenschappen vastlegt (*Gedr.St., Kamer*, 940 [1957-58] blz. 255).

81 Als besluit van zijn talrijke debatten en onderzoeken ter plaatse stelde het centrum eenparig voor om, op basis van de kaart van Van Crombrugge en Verroken, de taalgrens voorgoed af te bakenen. Het centrum stelde immers vast dat het bepalen van de taalgrens geen moeilijkheden opleverde behalve in Moeskroen, Ronse, Edingen en in het gebied van Overmaas, waarvoor het stelsel van faciliteiten werd gesuggereerd. Voor de Brusselse agglomeratie werd voorgesteld deze definitief vast te leggen na de gemeenten Evere, Ganshoren, en Sint-Agatha-Berchem er bijgevoegd te hebben. Deze voorstellen werden aan de regering voorgelegd, met name aan de heer BRASSEUR, toenmalig minister van Binnenlandse Zaken.

De minister beloofde op basis van de conclusies van het Centrum Harmel een wetsontwerp bij het parlement te zullen indienen.

Ingevolge politieke ontwikkelingen werd de heer BRASSEUR vervangen door de heer MOYERSOEN, die een ontwerp voorbereide waarin de taalgrens zou worden aanvaard en waarin aan Moeskroen en Ronse een tweetalig stelsel zou worden opgelegd; voor Edingen als „verfranse gemeente” zou eveneens een tweetalig stelsel gelden. In de voerstreek zou ook een tweetalig stelsel worden ingevoerd, maar terzelfdertijd zou deze streek tot de provincie Luik blijven behoren.

Evere, Ganshoren en Sint-Agatha-Berchem zouden bij Brussel worden gevoegd, terwijl de hele Brusselse agglomeratie tweetalig zou worden. Een aantal randgemeenten zouden tijdelijk onder een tweetalig stelsel vallen.

Deze voorstellen werden na onderzoek door het Centrum afgewezen. Zijn kritiek beklemtoonde dat de conclusies die het eerder had voorgesteld, een geheel vormden en als dusdanig diende te worden behandeld.

Intussen werden bij de Wet van 2 juli 1954 de gemeenten Evere, Ganshoren en Sint-Agatha-Berchem bij Brussel-Hoofdstad gevoegd.

Ingevolge nieuwe politieke ontwikkelingen kon de taalgrens pas in 1962 definitief worden vastgesteld (Wet van 8 november 1962 tot wijziging van provincie-, arrondissements- en gemeentegrenzen en tot wijziging van de Wet van 28 juni 1932 op het gebruik van de talen in bestuurszaken en van de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en middelbaar onderwijs (*Stbl.*, 22 november 1962).

Zoals reeds is vermeld heeft de wetgever in 1962 op basis van de door VAN CROMBRUGGE en VERROKEN getekende kaart de taalgebieden zo homogeen mogelijk gemaakt door al wat overwegend Vlaams was bij het Nederlandse taalgebied te voegen terwijl wat overwegend Waals was bij het Franse taalgebied werd gevoegd (zie boven, nr. 22).

82 Bij de Wet van 2 augustus 1963 gecoördineerd bij het Koninklijk Besluit vanaf 18 juli 1966 werd het land wettelijk in vier taalgebieden ingedeeld: het Nederlandse, het Franse en het Duitse taalgebied en Brussel-Hoofdstad (art. 2 S.W.T.).

1. Het Nederlandse taalgebied

Dit gebied omvat volgens art. 3 S.W.T. de provincies Antwerpen, Limburg, Oost- en West-Vlaanderen, het arrondissement Halle-Vilvoorde en het arrondissement Leuven. (Wet van 8 november 1962 tot wijziging van provincie-, arrondissements- en gemeentegrenzen en tot wijziging van de Wet van 28 juni 1932 op het gebruik van de talen in bestuurszaken en van de Wet van 14 juli 1932 houdende taalregeling in het lager en middelbaar onderwijs (*Stbl.*, 22 november 1962).

Zoals reeds gezegd, behoren ook de Vlaamse taalgrensgemeenten, waaronder zes Voergemeenten, nu Voeren, in het arrondissement Tongeren en de zes randgemeenten rondom Brussel-Hoofdstad tot het Nederlandse taalgebied.

2. Het Franse taalgebied

Dit gebied omvat volgens art. 4 S.W.T. de provincies Henegouwen, Luxemburg, Namen, Luik, de Waalse taalgrensgemeenten en het arrondissement Nijvel.

3. Het Duitse taalgebied

Tot dit gebied behoren krachtens art. 5 S.W.T. de gemeenten Eupen, Eynatten, Hauset, Hergenrath, Kalmis, Kettenis, Lontzen, Neu-Moresnet, Roeren, Walhorn, Amel, Bullingen, Butgenbach, Crombach, Elsenborn, Heppenbach, Lommersweiler, Manderfeld, Meyerode, Recht, Reuland, Rocherath, Sankt-Vith, Schoenberg en Thommen.

4. Brussel-Hoofdstad

Dit gebied wordt ingevolge art. 6 S.W.T. een speciaal arrondissement dat de volgende gemeenten omvat: Anderlecht, Brussel, Elsene, Etterbeek, Evere, Ganshoren, Jette, Koekelberg, Oudergem, Schaarbeek, Sint-Agatha-Berchem, Sint-Gillis, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Joost-ten-Node, Sint-Lambrechts-Woluwe, Sint-Pieters-Woluwe, Ukkel, Vorst en Watermaal-Bosvoorde. Samen negentien.

AFDELING II

GEMEENTEN MET EEN SPECIALE REGELING

83 Tot deze categorie behoren de taalgrensgemeenten, de randgemeenten, de gemeenten uit het Malmedyse en de gemeenten uit het Duitse taalgebied.

Ook de gemeenten uit de Platdietse streek zijn in principe gemeenten met een speciale regeling. De mogelijkheid om in deze gemeenten faciliteiten in te voeren werd echter niet benut.

1. De taalgrensgemeenten

Deze liggen uiteraard alle aan de taalgrens. Alhoewel het Centrum Harmel had vastgesteld dat er slechts problemen rezen voor Moeskroen, Ronse, Edingen en de gemeenten van Overmaas, kregen in de Wet van 2 augustus 1963, vijftientig gemeenten een speciale taalregeling ten gunste van hun minderheden.

In het Nederlandse taalgebied zijn dit de gemeenten Mesen, Helkijn, Spiere, Ronse, Bever, Herstappe, Moelingen, Remersdael, 's Gravenvoeren, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren en Teuven (de zes laatstgenoemde nu Voeren) (art. 8 S.W.T.).

In het Franse taalgebied zijn dit de gemeenten Dottenys, Herseaux, Houthem, Komen, Luingne, Moeskroen, Neerwaasten, Ploegsteert, Waasten, Vloesberg, Edingen, Letelingen, Mark (art. 8 S.W.T.).

2. *De randgemeenten*

Dat zijn Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem (art. 7 S.W.T.).

3. *De gemeenten uit het Malmédysse*

Bellevaux-Ligneuville, Bevercé, Faymonville, Malmédy, Robertville, Weismes (art. 8 S.W.T.).

4. *De gemeenten uit het Duitse taalgebied*

Zoals hierboven in nr. 82, 3 aangeduid (art. 5 en 8 S.W.T.).

AFDELING III

BEGRENZING VAN DE TAALGEBIEDEN IN DE GRONDWET

84 Zoals reeds vermeld werden in de Grondwet de bepalingen van de Wet van 2 augustus 1963 over de taalgebieden letterlijk overgenomen zodat in 1970 eindelijk werd verwezenlijkt wat reeds in het Centrum Harmel was voorgesteld, namelijk de grondwettelijke vastlegging van de taalgebieden (zie boven, nr. 43).

AFDELING IV

GEVOLGEN VOOR HET TAALGEBRUIK

85 Met het vastleggen van de taalgrens en van de taalgebieden werd in de eerste plaats beoogd een einde te maken aan de voortdurende en jarenlange betwistingen over wat tot het ene of tot het andere gebied behoorde.

a. Door het trekken van een taal- en cultuurgrens zou ieder gebied zich beschermd voelen en werd definitief de opvatting verlaten dat het verplicht gebruik van één officiële taal als bindteken en cement van de staatseenheid moest fungeren. Aldus werd met de Wet van 1963 en met de wijziging van de Grondwet in 1970 een definitief einde gemaakt aan de politieke opvatting over de Belgische Staat die in 1830 was ontstaan en meer dan een eeuw lang op openlijke of bedekte wijze in praktijk werd gebracht.

Vier taalgebieden, drie eigen cultuurgebieden en één gemengd hoofdstedelijk gebied met eigen taalverplichtingen tegenover de Nederlandse en Franse taal en cultuur werden erkend.

b. Met het overbrengen van de gemeenten met faciliteiten naar het taalgebied van de gemeenschap waartoe ze behoren werd tevens de bedoeling van de wetgever onderstreept om het eigen culturele en taalkarakter van deze gemeenten te beschermen door ze in hun eigen gebied te integreren.

c. Het lijkt daarbij nogal vanzelfsprekend dat de wetgever met het vastleggen van de taalgrens en het invoeren van de taalgebieden een definitieve regeling heeft nagestreefd.

De taalwetgeving kon volgens de nieuwe bepalingen van de Grondwet alleen nog maar met een dubbele meerderheid worden gewijzigd, terwijl het opnemen van de bepalingen betreffende de taalgrens en de taalgebieden in de grondwet onmiskenbaar de vaste wil van de wetgever uitdrukte om het probleem eens en voor goed op te lossen.

Op basis van deze opvatting werden in Vlaanderen en Wallonië dezelfde taalrechten en -verplichtingen tot stand gebracht en werden in bepaalde gemeenten uit het Nederlandse, Franse of Duitse taalgebied overeenkomstige faciliteiten ingevoerd.

d. Vanuit die opvatting was het ook normaal dat Brussel als hoofdstedelijk gebied definitief werd begrensd en dat het bepaalde taalverplichtingen opgelegd kreeg die het mogelijk moesten maken dat de beide grote culturen in Brussel werden erkend en gewaardeerd en dat Brussel aldus een bruggehoofd werd en een bindteken tussen de twee grote taalgebieden in dit land.

Het toekennen van faciliteiten aan zes randgemeenten rondom Brussel ging gepaard met strenge en nauwkeurig uitgewerkte wetsbepalingen ten einde zoveel mogelijk het Nederlandse karakter van die gemeenten tegenover de druk van Brussel-Hoofdstad te beschermen en te versterken.

e. Voor de eerste keer in onze nationale geschiedenis werd het Duitstalige gebied als dusdanig wettelijk erkend en bevestigd, zij het met wettelijke faciliteiten voor de Franstalige minderheden maar toch met de nadruk op zijn eigen karakter.

f. De erkenning van twee gelijke en gelijkwaardige taalgebieden, het Nederlandse en het Franse, waar op taalgebied dezelfde beginselen van toepassing zijn, heeft er ongetwijfeld sterk toe bijgedragen om het gevoel van gelijkheid en gelijkwaardigheid van alle Belgen, ongeacht hun taal of cultuur, te verstevigen.

Het feit dat de wetgever het in 1963 niet heeft aangedurfd of niet noodzakelijk heeft geacht de betrekkingen tussen de niet-hiërarchische diensten uit verschillende taalgebieden te regelen en de betrekkingen van een dienst uit een homogeen taalgebied met een particulier uit een ander taalgebied aan de regels van de hoffelijkheid heeft overgelaten, wijst er op dat er in de werkelijkheid of in de mentaliteit nog remmingen bestonden die hebben verhinderd dat de volledige gelijkheid in rechte en in feite tussen de twee taal- en cultuurgemeenschappen werd verwezenlijkt (art. 12, § 1, S.W.T.; *Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62], Verslag SAINT-REMY, blz. 26; *Gedr.St., Senaat*, 304 [1961-63], Verslag DE STEXHE, blz. 20).

HOOFDSTUK III

HET TAALGEBRUIK IN DE PLAATSELIJKE DIENSTEN

AFDELING I

HET BEGRIP PLAATSELIJKE DIENST

86 Volgens de omschrijving in artikel 9 S.W.T. is de plaatselijke dienst een dienst waarvan de werkkring niet meer dan één gemeente bestrijkt.

Alhoewel de bepalingen omtrent het taalgebruik in de plaatselijke diensten van een homogeen Nederlands of Frans taalgebied en van Brussel-Hoofdstad totaal verschillend zijn, gaat het in beide gevallen om plaatselijke diensten.

In zijn verslag citeert SAINT-REMY, als voorbeelden van gecentraliseerde openbare plaatselijke diensten, de postkantoren en gemeentebesturen.

Bij de gedecentraliseerde openbare plaatselijke diensten noemt hij de commissies van openbare onderstand (nu openbare centra voor maatschappelijk welzijn), de gemeente-bedrijven, de kerkfabrieken enz. (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 6).

Het gaat dus duidelijk om openbare diensten. Met deze diensten worden gelijkgesteld de diensten die hun openbaar karakter ontleen aan een concessie of aan een opdracht van een openbare dienst (zie boven, nr. 59).

De werking van deze diensten is beperkt tot het gebied van één gemeente. Iedere openbare dienst heeft een bevoegdheid *ratione loci*, die bepaald wordt, hetzij door de wet, hetzij door de overheid die zijn opdracht heeft bepaald.

Sommige diensten hebben daarbij een exclusieve territoriale bevoegdheid verkregen, zodat alleen de inwoners van één gemeente hierop een beroep kunnen doen, zoals in het geval van de meeste eigenlijke gemeentediensten, terwijl andere plaatselijke diensten ook kunnen worden gebruikt door inwoners uit andere streken en zelfs door vreemdelingen, zoals b.v. de stations van de N.M.B.S. en de postkantoren, zonder dat ze daarom hun plaatselijk karakter verliezen.

87 De aard van een dienst wordt wettelijk, door beslissingen of voorschriften, statutair of feitelijk bepaald en men zal bijgevolg al deze elementen moeten onderzoeken om het al dan niet plaatselijke karakter van een dienst te kunnen bepalen.

Zo oordeelde de Vaste Commissie voor Taaltoezicht dat een afdeling van het Rode Kruis van België, de stations van de Nationale Maatschappij van de Belgische Spoorwegen, de brandweerdiensten, de discontokantoren van de Nationale Bank van België, de consultatiebureaus van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn als plaatselijke diensten moeten worden beschouwd (V.C.T. N.A., 1338 van 9 november 1965; V.C.T., 1482 van 16 juni 1966; V.C.T., 1084 van 24 juni 1965; V.C.T. F.A. 1635 van 26 november 1966; V.C.T. N.A., 1289 van 2 december 1965; V.C.T. N.A., 1680 van

11 oktober 1966; V.C.T. N.A., 2370 van 23 juni 1970).

Ook de gemeenteraad is volgens de rechtspraak van de V.C.T. een plaatselijke dienst en is als dusdanig onderworpen aan de bepalingen betreffende de werking van de plaatselijke diensten zowel voor het mondelinge als voor het schriftelijke taalgebruik (advies V.C.T., 1708 van 19 januari 1967).

88 Veel delicateser en moeilijker wordt dit probleem bij de uitoefening van wettelijke opdrachten door de burgemeester of schepen, bijvoorbeeld wanneer de burgemeester optreedt in zijn hoedanigheid van hoofd van de politie, wanneer hij als verantwoordelijke overheid zijn administratieve diensten leidt of wanneer een schepen van de burgerlijke stand een huwelijk sluit. In al deze gevallen oordeelde de Vaste Commissie voor Taaltoezicht dat de burgemeester of schepen als een openbare dienst moet worden beschouwd en bijgevolg de verplichtingen van de plaatselijke openbare dienst moet naleven (adviezen V.C.T. N.A., 811 van 15 oktober 1964, V.C.T. N.A., 966 B van 6 april 1965; V.C.T. N.A., 966 A van 27 april 1965).

Wel stelde de V.C.T. zowel als de Raad van State vast dat, op grond van de wettekst alleen, geen enkele burgemeester of schepen van Brussel-Hoofdstad kan worden verplicht een andere taal dan zijn moedertaal te verstaan of te spreken, daar aan de openbare mandatarissen geen enkele verplichting inzake taalkennis wordt opgelegd (adviezen V.C.T., 1444 van 12 januari 1967; V.C.T., 1708 van 19 januari 1967; zie boven, nr. 32). En wel bevat de kieswetgeving geen enkele bepaling omtrent de taalkennis van de kandidaat-openbare mandataris.

Maar wanneer een burgemeester of schepen een wettelijke opdracht uitvoert, moet hij de voorschriften van de taalwetgeving volledig en strikt naleven. Het ontbreken van uitdrukkelijke bepalingen inzake taalkennis in de kieswetgeving, ontslaat de openbare mandataris niet van de dwingende verplichtingen bij het uitoefenen van bepaalde wettelijke taken die op hem rusten en die duidelijk onder toepassing van de taalwetgeving vallen.

Analoge beschouwingen gaven onlangs nog aanleiding tot een resolutie van de Vlaamse Raad inzake het burgemeesterschap van de gemeente Voeren (*Gedr.St., Vlaamse Raad*, 146 [1982-83] nr. 1; *Parl.Handel.*, nr. 2 [1982-83] 16 november 1982, blz. 12). De politieke verwickelingen om hetzelfde thema behoeven hier niet te worden beschreven. Wat vaststaat is dat de benoeming van een burgemeester die de taal van de gemeente niet machtig is, niet in overeenstemming kan zijn met de toepassing van de S.W.T.

AFDELING II

HET TAALGEBRUIK IN DE PLAATSELIJKE DIENSTEN VAN HET NEDERLANDSE, FRANSE EN DUITSE TAALGEBIED

§ 1. Intern taalgebruik

A. IN HET NEDERLANDSE TAALGEBIED

89 De wet bepaalt dat iedere dienst die gevestigd is in het Nederlandse taalgebied en waarvan de werkkring beperkt is tot één gemeente, in zijn binnendiensten uitsluitend het Nederlands gebruikt (art. 50, § 1).

Met binnendienst wordt bedoeld de werkzaamheden van de overheidspersonen en de ambtenaren van de dienst, voor zover zij daarbij niet in de openbaarheid treden of niet in

contact komen met overheidspersonen of ambtenaren van andere diensten, zoals dat begrip bepaald is in artikel 1 van de wet, met particulieren of met het publiek.

Het begrip „bestuurswerkzaamheden in binnendienst” valt echter niet samen met het begrip „inwendig bestuur” omdat de meeste zaken die „in de binnendiensten” worden behandeld niets met inwendig bestuur te maken hebben. Inwendig bestuur daarentegen kan niet alleen aanleiding geven tot werkzaamheden binnen de dienst maar eveneens tot beslissingen die helemaal niet „in de binnendiensten” worden genomen, zoals b.v. een gemeenteraadsbesluit tot vaststelling van het in artikel 78 van de Gemeentewet bedoelde reglement van huishoudelijk bestuur (R.v.St., arrest nr. 15990 van 17 augustus 1973, *T.Best.*, 1974, 403; *Pas.*, 1975, IV, 72, met noot; zie ook verder, nr. 91).

90 Uitsluitend betekent dat wettelijk alleen de taal van het gebied op wettige wijze gebruikt kan worden door de gezagdragers bij de uitoefening van hun opdrachten en door de ambtenaren bij de uitvoering van hun administratieve taken.

Uit de parlementaire stukken blijkt voorts dat het uitsluitend gebruik van de taal van de streek impliceert dat geen beroep wordt gedaan op vertalingen.

De V.C.T., N.A., oordeelt dan ook terecht dat gemeentelijk personeel en gezagsdragers in het gehele Nederlandse taalgebied wettelijk ééntalig zijn en dat niemand onder hen een vertaler kan vragen of kan eisen om in een vreemde taal te worden verstaan (advies 2 december 1980, *R.W.*, 1980-81, 2749).

91 Wat de eedaflegging door de gekozen gemeentelijke mandatarissen betreft, waren de meningen in de V.C.T. verdeeld.

In de Nederlandse afdeling werd gesteld dat de eedaflegging (evenals de beëdiging) in de streektaal moet geschieden ten einde in overeenstemming te zijn met de door de wetgever beoogde territoriale ééntaligheid.

De Franse afdeling stelde dat de taalwetgeving van 1963 de Wet van 30 juli 1893 waarin wordt bepaald dat „iedere eed wordt afgelegd in één van de in het land gebruikelijke talen naar keuze van diegene aan wie zij wordt opgelegd”, niet heeft afgeschaft of gewijzigd en dat de gekozen mandatarissen bijgevolg de taal van de eedaflegging vrij kunnen kiezen (V.C.T., nr. 3166 van 10 december 1970).

De Raad van State schaarde zich in een lang betoog aan de zijde van de Nederlandse afdeling (arrest nr. 15990 van 17 augustus 1973, *T.Best.*, 1974, 403; *Pas.*, 1975, IV, 72, met noot).

In zijn arrest zegt de Raad van State in hoofdzaak het volgende. Uit de omstandigheden die aanleiding gaven tot de herziening van de Wet van 28 juni 1932, uit de parlementaire voorbereiding van de wet en uit de algemene opzet ervan blijkt de duidelijke bedoeling van de wetgever van 1963 het territorialiteitsbeginsel, dat reeds in de Wet van 1932 was opgenomen, verder door te drijven door in de ééntalige gebieden de bestuurstaal met de streektaal te doen samenvallen.

Het is ook ondenkbaar dat de wetgever aan de gemeentelijke gezagsdragers in de uitoefening van hun ambt enige taalvrijheid zou hebben toegelaten. De art. 1, § 3 en § 4, art. 3, § 3 en art. 4, § 1, van de Wet van 1932 slaan op de politieke gezagdragers evenals op de ambtenaren. De Wet van 1963 heeft deze principes bevestigd.

De uitdrukking „dienst” in de Wet van 1963 is een verzamelterm die alle verrichtingen

van de overheidsdiensten en de gezagdragers omvat. Artikel 58 S.W.T. voorziet overigens in sancties zowel tegen de ambtenaren als tegen de gezagdragers die de wet overtreden.

Deze stelling wordt in het arrest gestaafd met verwijzingen naar de parlementaire stukken en handelingen (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 1; *Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-63] nr. 27; *Gedr.St., Senaat*, 304 [1962-63]; *Parl.Handel., Kamer*, [9 juli 1963]).

De gemeentelijke autoriteiten, als de meest specifieke organen van het gemeentebestuur, zijn in de eerste plaats aan de wet onderworpen, zelfs wanneer de kieswetgeving geen specifieke kennis aan de kandidaten oplegt.

De gemeentelijke gezagdragers in een eentalig gebied moeten beschikken over de nodige talenkennis opdat zij de in art. 11 tot 14 van S.W.T. bedoelde bestuurshandelingen in de taal van de streek kunnen verrichten.

Het opnemen in 1970 van de vier taalgebieden in de Grondwet heeft geen geografisch maar wel een rechtsbegrip ingevoerd, d.w.z. in een bepaald gebied moet een bepaalde taal gesproken en gebruikt worden voor de handelingen van het openbaar gezag en voor de gerechtszaken. Daarvoor is een constitutionele waarborg gegeven t.o.v. de taal van het gebied, die als de officiële taal wordt erkend voor alle handelingen van de overheid. De beëdiging van de gemeenteraadsleden moet worden beschouwd als een handeling van inwendig bestuur en kan alleen rechtsgeldig gebeuren in de taal van het gebied. Het plechtige karakter van die eedaflegging onderstreept daarbij dat de gezagdrager al zijn verplichtingen die voortspruiten uit zijn functie, en ook die welke voortvloeien uit de taalwetgeving, moet nakomen.

Men leze ook het arrest nr. 17409 van 3 februari 1976 waarin o.m. wordt vastgesteld dat noch de Grondwet noch de S.W.T. de manier regelen waarop politieke mandatarissen moeten of kunnen doen blijken dat ze de officiële taal van hun kiesomschrijving kennen, alsook het arrest nr. 19522 van 20 maart 1979.

92 Zoals reeds vermeld bij de bespreking van de taalgebieden, omvat het Nederlandse taalgebied ook de taalgrensgemeenten die ingevolge de Wet van 8 november 1962 bij het Nederlandse taalgebied werden gevoegd en de zes randgemeenten uit Vlaams Brabant die ingevolge de Wet van 2 augustus 1963 een speciaal statuut kregen (art. 3 S.W.T., zie nr. 83).

Voor al de gemeenten van dit taalgebied geldt de dwingende regel van het uitsluitend gebruik van de taal van de streek in de binnendiensten. (art. 10, lid 1, S.W.T.; V.C.T., advies 1821 van 25 mei 1967; R.v.St., arrest nr. 12510 van 4 juli 1967).

B. IN HET FRANSE TAALGEBIED

93 Het Franse taalgebied, dat de Waalse gemeenten en taalgrensgemeenten omvat, kent de toestanden niet die in het Nederlandse taalgebied problemen en moeilijkheden doen rijzen. Het principe van het uitsluitend gebruik van de taal van de streek wordt dan ook automatisch en probleemloos toegepast. Niettemin heeft de wetgever dezelfde wetsbepaling voor het Franse taalgebied opgenomen.

De Franse afdeling van de V.C.T. behoefde geen enkele keer op te treden om deze regel te doen toepassen.

C. IN HET DUITSE TAALGEBIED

94 Voor het eerst in de geschiedenis van de taalwetgeving in België wordt voor het Duitse taalgebied hetzelfde beginsel van het uitsluitend gebruik van de streektaal in de interne dienst vastgelegd.

De toepassing van deze regel blijkt niet tot moeilijkheden te leiden.

§ 2. Betrekkingen met andere diensten

95 Artikel 10, eerste lid, van de S.W.T. bepaalt; dat wanneer een plaatselijke dienst die in het Nederlandse, het Franse of het Duitse taalgebied gevestigd is in contact treedt met andere diensten waaronder hij ressorteert, met andere diensten uit hetzelfde taalgebied of met andere diensten uit Brussel-Hoofdstad, deze dienst de taal van haar streek moet gebruiken.

De Nederlandse afdeling van de V.C.T. meent dat met het woord „ressorteren” niet enkel diensten worden bedoeld die rechtstreeks afhangen van een andere dienst maar ook diensten die weliswaar niet ondergeschikt zijn maar toch onder voogdij staan van een andere dienst of die zijn toegetreden tot een groter verband, b.v intercommunales (V.C.T. N.A. 1577 van 29 maart 1966).

Zowel de Franse als de Nederlandse afdeling van de V.C.T. hebben deze regel herhaaldelijk streng toegepast. Zo werd beslist dat de plaatselijke postkantoren alleen ééntalige kleefbandjes en stempels mogen gebruiken in hun betrekkingen met andere lokale diensten van hetzelfde taalgebied (V.C.T. N.A. 1058 van 23 februari 1965, V.C.T. N.A. 675 van 8 juli 1965, V.C.T. N.A. 1502 van 25 februari 1966, V.C.T. F.A. 1483 van 8 februari 1966 en V.C.T. F.A. 1576 van 28 juni 1966).

96 Artikel 10, derde lid, S.W.T. bepaalt dat iedere plaatselijke dienst die in het Nederlandse taalgebied gevestigd is, het Nederlands gebruikt in zijn contacten met de diensten die gevestigd zijn in de randgemeenten.

Ten overvloede wordt hier onderstreept dat deze regel ook geldt voor de betrekkingen van de plaatselijke diensten uit het Nederlandse taalgebied met de zes randgemeenten.

Dit blijkt overbodig als men de geldende wetteksten bestudeert. Hieruit kan met stelligheid worden afgeleid dat de randgemeenten tot het Nederlandse taalgebied behoren. Mocht er bij sommigen hierover enige twijfel hebben bestaan, dan werd die opgeheven door de Wet van 23 december 1970. (*Stbl.*, 1 januari 1971) en vooral door het nieuwe artikel 3*bis* van de Grondwet ingevoerd door de Wet van 24 december 1970, waarbij België in vier taalgebieden wordt ingedeeld (*Stbl.*, 31 december 1970).

97 De plaatselijke dienst die in het Duitse taalgebied gevestigd is mag echter, indien hij dit dienstig acht, bij de bescheiden die hij aan de diensten richt waaronder hij ressorteert en aan die uit Brussel-Hoofdstad een vertaling voegen (art. 10, tweede lid, S.W.T.).

Op de regel betreffende het uitsluitend gebruik van de taal van het gebied is een uitzondering gemaakt voor het Duitse taalgebied, waar de plaatselijke dienst, alleen indien hij het nuttig oordeelt, bij de bescheiden die hij aan de diensten richt waaronder hij ressorteert en aan die van Brussel-Hoofdstad, een vertaling mag bijvoegen.

In het verslag van de Kamer van Volksvertegenwoordigers wordt het volgende gepreciseerd: „Dit is evenwel geen verplichting, maar komt tegemoet aan het verlangen van sommige gemeentebesturen die vrezen dat hun in het Duits gestelde teksten niet altijd voldoende zullen begrepen worden door de diensten waaronder zij ressorteren.” (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 26).

De V.C.T. adviseerde dat het schrijven dat de bescheiden begeleidt eveneens mag worden vertaald indien de plaatselijke dienst dit nuttig vindt (V.C.T., 927 van 6 mei 1965).

§ 3. Voor het publiek bestemde berichten, mededelingen en formulieren

A. IN HET HOMOGEEN NEDERLANDSE OF FRANSE TAALGEBIED

98 Artikel 11, § 1, eerste lid, S.W.T. bepaalt:

„De plaatselijke diensten, die gevestigd zijn in het Nederlandse of Franse taalgebied stellen de berichten, mededelingen en formulieren die voor het publiek bestemd zijn uitsluitend in de taal van de streek.”

Hier geldt dezelfde regel als voor het taalgebruik in interne dienst nl. het uitsluitend gebruik van de taal van het gebied.

Volgens het verslag SAINT-REMY zijn berichten „opschriften” die op een in het oog springende wijze aangebracht worden op de muren van de administratieve gebouwen en kantoren of op alle andere plaatsen met de bedoeling inlichtingen te verstrekken aan de personen die bedoelde gebouwen, kantoren of plaatsen bezoeken. Zij kunnen gebeiteld, gegraveerd, geschilderd, gedrukt, gestencild, getikt, geschreven of met lichtgevende toestellen voorgesteld zijn. Zij kunnen een zekere omvang hebben of slechts uit één woord bestaan.

Mededelingen aan het publiek zijn de inlichtingen die in welke vorm dan ook verspreid worden. Hun draagwijdte kan algemeen zijn of beperkt tot een bepaald publiek.

Formulieren bestemd voor het publiek zijn onvolledig gedrukte of gestencilde teksten die door het publiek zelf moeten worden aangevuld (R.v.St., arrest nr. 14510 van 5 februari 1971). Drukwerken integendeel kunnen niet worden aangevuld (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 26; V.C.T. advies 1104 van 1 december 1966 en R.v.St., arrest nr. 13239 van 26 november 1968).

Het blijkt dus dat de wetgever met berichten en mededelingen alle middelen heeft bedoeld die voor de verspreiding van de publikaties van de overheidsdiensten worden gebruikt: ook aanplakbiljetten in administratieve gebouwen en langs de openbare weg, in treinen, huis-aan-huis-bestelling door de posterijen of via andere verspreidingsmiddelen, publikaties in de dagelijkse of periodieke pers, aankondigingen via radio of televisie en in de schouwburgzalen en bioscopen enz. (V.C.T. N.A., adviezen nr. 515 van 24 juli 1964 en 508 van 17 september 1964).

99 Volgens de V.C.T. zijn verkeersborden berichten aan het publiek en moeten die dus ook in toeristische centra eentalig zijn. Op de op particulier terrein geplaatste borden is de wet niet van toepassing (V.C.T. N.A. 515 van 24 juli 1964 en 508 van 17 september 1964).

De reclameteksten of datumstempels die door de postkantoren worden gebruikt en worden aangebracht ten gunste van de plaatselijke industrie of van het toerisme zijn berichten en mededelingen aan het publiek (V.C.T. N.A. 77 van 13 mei 1965, 817 II van 23 november 1965).

Platen met opschriften ter nagedachtenis aan de gesneuvelden worden niet als dusdanig beschouwd (V.C.T. F.A. 1231*bis* van 22 juni 1965).

De mondelinge mededelingen in de stations van de N.M.B.S. over de aankomst of het vertrek van treinen vallen onder de wet (V.C.T. 1084 van 24 juni 1965).

Een aangenomen gemeentebegroting valt als mededeling aan het publiek onder de taalwet (V.C.T. N.A. 1151/1 van 13 januari 1966).

De plaats- en straatnamen in de telefoongids mogen alleen in de officiële schrijfwijze worden gesteld (Parl. Vr. en Antw., vr. 2 van 17 november 1966).

De waarschuwingsborden van aannemers die handelen als natuurlijke of rechtspersonen belast met een taak die de grenzen van een particulier bedrijf te buiten gaat en die hun door de wet of de openbare machten is toevertrouwd in het algemeen belang, vallen onder de wet (Parl. Vr. en Antw., vr. 26 van 16 januari 1968; zie ook het principiële advies V.C.T. 1980 van 26 september 1967).

B. IN DE GEMEENTEN VAN HET MALMEDYSE

100 Deze bescheiden worden gesteld in het Frans en in het Duits in de gemeenten uit het Malmedyse indien deze gemeenteraad zulks beslist (art. 11, § 1, tweede lid, S.W.T.).

Geen enkele van deze gemeenten heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt, zodat hier alleen het Frans wordt gebruikt.

C. IN DE GEMEENTEN VAN HET DUITSE TAALGEBIED

101 In de gemeenten van het Duitse taalgebied worden de berichten, mededelingen en formulieren die voor het publiek bestemd zijn in het Duits en in het Frans gesteld (art. 11, § 2, eerste lid, S.W.T.).

Zo oordeelde de V.C.T. dat de bekendmaking van aanbestedingsvoorwaarden van openbare besturen als mededelingen aan het publiek in het Duits en in het Frans moet geschieden (*Parl. Vragen en Antw.*, nr. 50 van 11 maart 1964).

Ook berichten over de aanbestedingen van de gemeenten en advertenties voor de verkoop van hout door de gemeente moeten in de twee talen worden gesteld (V.C.T. 1185 van 10 maart 1966 en 1176 van 9 juni 1966).

Plaatsnamen die op voor het publiek zichtbare plaatsen zijn aangebracht zijn berichten

en mededelingen aan het publiek in de betekenis die de taalwetgeving hieraan verleent (V.C.T. 1547 van 16 juni 1966).

Er dient echter voorrang te worden verleend aan de taal van de streek door het Duits de eerste plaats te geven, hetzij van boven naar onder, hetzij van links naar rechts (V.C.T. 2142 van 28 maart 1968).

D. IN DE TAALGRENSGEMEENTEN

102 In de taalgrensgemeenten worden voor het publiek bestemde berichten, mededelingen en formulieren in het Nederlands en in het Frans gesteld (art. 11, § 2, tweede lid, S.W.T.).

Zo besliste de V.C.T. dat straatnamen, opschriften op rijkswachtgebouwen en op postkantoren in de twee talen moeten worden gesteld met voorrang voor de taal van de streek (V.C.T. 604 van 10 juni 1965).

De publikatie van een oproep tot werving van personeel in het Staatsblad, die eerst in het Frans en later in het Nederlands was geschied, werd door de V.C.T. beoordeeld als zijnde strijdig met de wet: de publikatie moet tegelijk in het Frans en in het Nederlands gebeuren (V.C.T. 1964 van 5 oktober 1967).

De Wet van 8 november 1962, waarbij artikel 6, § 4 van de Wet van 28 juni 1932 werd vervangen, bepaalde dat de bedoelde mededelingen in de twee talen gesteld moesten worden in die gemeenten die later in de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 18 juli 1966 houdende coördinatie der wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken, de taalgrensgemeenten worden genoemd.

103 In artikel 6, § 4 van de Wet van 1932 is alleen sprake van berichten en mededelingen.

Bij de coördinatie werden de formulieren, die blijkbaar vergeten waren bij het opstellen van de Wet van 8 november 1962, aan de berichten en mededelingen toegevoegd.

De Raad van State oordeelde evenwel dat die toevoeging onwettig was omdat het in 1962 gewijzigde artikel 6, § 4 van de Wet van 1932, onder afwijking van het beginsel van de eentaligheid van de streken, bepaalt dat in de taalgrensgemeenten de berichten en mededelingen die voor het publiek bestemd zijn in de beide landstalen moeten worden gesteld; dat die wetten deze afwijking niet doen slaan op voor het publiek bestemde formulieren, dat het coördinatiebesluit echter in artikel 11, § 2, tweede lid, stelt dat de berichten, mededelingen en formulieren in de bewuste gemeenten in het Nederlands en in het Frans worden gesteld; dat artikel 11, § 2, tweede lid, van de coördinatie dus iets toevoegt aan de in 1962 gewijzigde Wet van 1932. Omdat de wetgever de Koning enkel heeft gemachtigd tot coördineren en niet tot aanpassen of aanvullen van voorkomende leemten, moeten sinds het arrest van 1970 in de taalgrensgemeenten de formulieren, hoe onlogisch ook, niet meer in de twee landstalen worden gesteld.

Hieruit volgt dat in de taalgrensgemeenten alleen de berichten en mededelingen en niet de formulieren in het Nederlands en in het Frans moeten worden gesteld (R.v.St., arrest nr. 14241 van 12 augustus 1970, *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 271).

E. IN DE TOERISTISCHE CENTRA

104 De gemeenteraden van de toeristische centra kunnen beslissen dat voor de

toeristen bestemde mededelingen en berichten in ten minste drie talen worden gesteld. Binnen acht dagen delen zij de inhoud van hun beraadslagingen mee aan de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (art. 11, § 3, S.W.T.).

De wetgever heeft niet bepaald wat onder toeristische centra in de zin van de wet moet worden verstaan. Voor de V.C.T. is dat: „ieder centrum dat door zijn speciale geografische ligging en kenmerken een zeer groot aantal toeristen aantrekt, voor een min of meer langdurig verblijf, waardoor een bevolkingsaanwas ontstaat die zijn stempel drukt op de sociaal-economische structuur en op het cultuur- en ontspanningsleven en die zekere maatregelen op sociaal gebied noodzakelijk maakt.” (V.C.T. N.A. 63/B 22 juni 1967).

Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat de meertaligheid een afwijking is van het beginsel van de eentaligheid en derhalve strikt moet worden geïnterpreteerd. In ieder geval moet daarbij voorrang worden gegeven aan de taal van het gebied zodat over het taalstelsel van de gemeente niet de minste twijfel kan bestaan. Naast de taal van het gebied moeten ook de twee andere landstalen worden gebruikt, die dan op voet van strikte gelijkheid moeten worden behandeld. Ook geldt deze afwijking alleen voor berichten en mededelingen en niet voor formulieren (V.C.T. N.A. 59 van 2 juli 1964, N.A. 57 van 17 september 1964, N.A. 1302 van 21 september 1965, N.A. 1437 van 4 december 1965, N.A. 1995 van 27 juni 1967, F.A. 2292 van 30 april 1970 en 2305 van 24 juni 1971).

De V.C.T. was voorts van oordeel dat alleen de berichten en mededelingen uitgaande van de gemeente in ten minste drie talen kunnen worden gesteld en dat het daarbij vanzelfsprekend niet gaat om de berichten en mededelingen voor het publiek maar uitsluitend om die welke voor de toeristen zijn bestemd. Zo mogen de straatnamen enkel en alleen in de taal van het gebied worden gesteld, zelfs in voor de toeristen bestemde brochures (V.C.T. N.A. 3560 van 3 april 1973).

F. DE BEKENDMAKINGEN VAN DE BURGERLIJKE STAND

105 Art. 11, § 4 bepaalt dat iedere bekendmaking die betrekking heeft op de burgerlijke stand uitsluitend wordt gedaan in de taal van de akte waarmee ze in verband staat of in die van de vertaling welke de belanghebbende wettelijk kan vragen.

Deze regel werd vooral ingevoerd ter voorkoming van vergissingen die op dit gebied voor de belanghebbende zware gevolgen kunnen hebben.

Deze bekendmakingen, die als berichten en mededelingen worden beschouwd, kunnen wegens hun speciaal karakter alleen in één taal gepubliceerd worden zowel in de gemeenten uit het Malmedyse en het Duitse taalgebied als in de taalgrensgemeenten.

In de gemeenten van het homogeen eentalig gebied kunnen de belanghebbenden wettelijk alleen een bekendmaking in de taal van het gebied verkrijgen.

Wie belanghebbende is zal verder worden nagegaan bij het onderzoek van de taalregeling inzake het afgeven van vertalingen van akten (zie verder, nr. 110).

§ 4. Betrekkingen met particulieren

A. IN HET HOMOGEEN NEDERLANDSE OF FRANSE TAALGEBIED

106 Iedere plaatselijke dienst gebruikt krachtens art. 12, eerste lid, S.W.T. uitsluitend de taal van zijn gebied in de betrekkingen met particulieren uit zijn eigen taalgebied.

De betrekkingen omvatten evengoed briefhoofden als omslagen, facturen en telefoonrekeningen, ponskaarten en stempels, oproepingen van burgemeester en politie enz. (V.C.T. N.A. 1680 van 11 oktober 1966, V.C.T. 1606 van 13 oktober 1966, 1327 van 24 februari 1966, 1477 van 21 april 1966, N.A. 1058 van 23 februari 1965, N.A. 629 A en B van 8 december 1964 en N.A. 632 V van 8 december 1964).

Volgens hetzelfde lid behoudt iedere plaatselijke dienst echter de mogelijkheid om aan particulieren uit een ander taalgebied in hun taal te antwoorden.

De term antwoorden slaat evengoed op mondelinge als op schriftelijke betrekkingen (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62], nr. 27, blz. 29).

Ten einde de homogeniteit van de taalgebieden te beschermen heeft de V.C.T. de mogelijkheid om in een andere taal te antwoorden terecht beperkend geïnterpreteerd. Herhaaldelijk wijst zij erop dat het de plaatselijke diensten enkel vrijstaat in een andere taal te antwoorden op voorwaarde dat de betrokken persoon erom verzocht heeft, dat hij buiten het eigen taalgebied is gedomicilieerd en dat het antwoord aan zijn verblijfplaats buiten het eigen taalgebied is geadresseerd (V.C.T. N.A. 510 van 10 juli 1964 en V.C.T. N.A. 65 van 19 november 1964).

De mogelijkheid om te antwoorden in een andere taal mag er echter niet toe leiden dat aan het personeel de verplichting van kennis en gebruik van een andere taal wordt opgelegd (V.C.T. N.A. 1577 van 29 maart 1966).

106bis Krachtens het Decreet van 30 juni 1981 van de Vlaamse gemeenschap moeten de particulieren en bedrijven gevestigd in een gemeente zonder speciale regeling uit het Nederlandse taalgebied, uitsluitend het Nederlands gebruiken in hun betrekkingen o.m. met de plaatselijke diensten van het Nederlandse taalgebied waarvan de werking uitsluitend het ambtsgebied van de bedoelde gemeenten betreft (*Stbl.*, 16 juli 1981).

B. IN DE GEMEENTEN VAN HET MALMEDYSE

107 Particulieren krijgen krachtens art. 12, tweede lid S.W.T. antwoord in hun taal wanneer zij zich in het Frans of in het Duits tot een plaatselijke dienst van het Malmédysse wenden.

C. IN HET DUITSE TAALGEBIED

108 Ook hier wordt aan ieder particulier in zijn taal geantwoord wanneer hij zich in het Duits of het Frans tot een plaatselijke dienst uit het Duitse taalgebied wendt (art. 12, tweede lid S.W.T.).

D. IN DE TAALGRENSGEMEENTEN

109 In deze gemeenten wenden krachtens art. 12, derde lid S.W.T. de plaatselijke diensten zich tot particulieren in het Nederlands of het Frans naar gelang van de taal waarvan deze zich hebben bediend of waarvan ze het gebruik hebben gevraagd.

Aangezien het zowel mondeling als schriftelijk taalgebruik betreft, impliceert de toepassing van deze regel dat deze diensten zo worden georganiseerd dat altijd aan de verplichtingen kan worden voldaan (Parl.Vr. en Antw., nr. 93 van 28 maart 1973).

De betrekkingen met particulieren in de zes randgemeenten worden behandeld in Afdeling IV (zie verder, nr. 165).

§ 5. Opstellen van akten betreffende particulieren

A. IN HET HOMOGEEN NEDERLANDSE OF FRANSE TAALGEBIED

110 Volgens art. 13, § 1, eerste lid, S.W.T. stelt iedere plaatselijke dienst in een homogeen taalgebied de akten die particulieren betreffen, op in de taal van zijn gebied.

Onder akte wordt in het algemeen verstaan het geschrift waarin een handeling wordt opgetekend en dat dient om die handeling te bewijzen.

Volgens de Raad van State zijn akten alle stukken die dienen tot vaststelling van een rechtshandeling. Aangifteformulieren voor de directe belastingen, een vraag om inlichtingen door de controleur aan de belastingplichtige, een aanslagbiljet inzake onroerende voorheffing zijn geen akten in deze zin (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 1; *R.v.St.*, arrest nr. 11964/11965 van 20 september 1966; *R.J.Dr.Adm.*, 1964, 255; *R.v.St.*, arrest nr. 12509 van 4 juli 1967; *T.Best.*, 1968, 306, *R.W.*, 1967-68, 1282; *R.J.Dr.Adm.*, 1968, 64; Parl.Vr. en Antw., vr. 117 van 22 september 1967).

De V.C.T. oordeelde dat uitvoerbaar verklaarde belastingkohieren en protestakten als akten in de zin van de wet moeten worden beschouwd (V.C.T. N.A. 2111 van 12 december 1967; V.C.T. N.A. 3285 van 20 april 1972).

Toch kan ook in de homogene taalgebieden aan ieder belanghebbende die de noodzaak hiervan aantoot, gratis een gewaarmerkte vertaling in het Nederlands, Frans of Duits worden verstrekt.

De belanghebbende vraagt de vertaling aan de gouverneur van zijn provincie of, indien het een vertaling in het Duits betreft, aan de gouverneur van de provincie Luik (art. 13, § 1, tweede lid, S.W.T.).

Volgens de Raad van State geldt hier als belanghebbende uitsluitend de persoon die de noodzaak van een vertaling aantoot. Noodzaak in de zin van deze definitie kan slechts aanwezig zijn, wanneer het gaat om akten waarvan gebruik moet worden gemaakt tegenover derden die worden geacht de taal waarin de akte gesteld is niet te verstaan; de bekendheid of onbekendheid met die taal van de betrokken particulier doet dus niet ter zake bij de beoordeling van de vraag of er al dan niet noodzaak is; de belanghebbende moet de reden voor zijn verzoek opgeven (*R.v.St.*, arrest nr. 11964/1965 van 20 september 1966, voormeld en arrest nr. 12509 van 4 juli 1967, voormeld).

Volgens de V.C.T. kan een ééntalige plaatselijke dienst ook een vertaling aanvragen en geldt de beperking „geldend tegenover derden” slechts wanneer de vertaling door particulieren wordt aangevraagd, omdat particulieren voor zichzelf en ten behoeve van zichzelf geen vertaling kunnen vragen. „Belanghebbende” kan dus ook een belanghebbende dienst zijn (V.C.T. N.A., 1884 van 14 maart 1967).

B. IN DE GEMEENTEN VAN HET MALMEDYSE

111 Ieder belanghebbende uit deze gemeenten kan krachtens art. 13, § 1, derde lid, S.W.T. zonder bijkomende kosten en zonder zijn aanvraag te moeten verantwoorden, bij de dienst die de akte opmaakt een gewaarmerkte vertaling in het Duits verkrijgen, die de waarde heeft van een uitgifte of van een gelijkkluidend afschrift.

C. IN DE TAALGRENSGEMEENTEN

112 Hier geldt dezelfde regel als voor de gemeenten uit het Malmedyse. Derhalve zijn het de gemeenten die de akten hebben opgesteld in de taal van hun gebied, die ook voor de vertaling naar het Nederlands of het Frans zorgen.

Toch oordeelde de V.C.T. dat deze vertaling behoort tot de categorie van faciliteiten die alleen aan particulieren uit de eigen gemeente worden toegestaan. De door de taalgrensgemeenten opgestelde akten moeten dus niet door deze gemeenten ten behoeve van andere gemeenten worden vertaald; deze laatste gemeenten wendden zich daarvoor tot de gouverneur van de provincie (V.C.T. 138 van 24 februari 1966).

D. IN HET DUITSE TAALGEBIED

113 Volgens art. 13, § 2, eerste en tweede lid S.W.T. stellen de plaatselijke diensten de akten betreffende particulieren op in het Duits, maar ieder belanghebbende kan, zonder verantwoording en zonder bijkomende kosten, bij de dienst die de akte heeft opgemaakt, een in het Frans gestelde gewaarmerkte vertaling verkrijgen, die de waarde heeft van een uitgifte of van een gelijkkluidend afschrift.

§ 6. Overschrijving van akten van de burgerlijke stand

114 Artikel 13, § 3, S.W.T. bepaalt:

„Ieder gemeentebestuur schrijft de akten van de burgerlijke stand over in de taal van zijn gebied. Wanneer in een andere taal dan die van de akte moet worden overgeschreven:

1. vraagt het gemeentebestuur dat de akte van een gemeente zonder speciale regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied ontvangt, de vertaling daarvan aan de gouverneur van zijn provincie of aan de gouverneur van de provincie Luik, al naar het geval.

2. voegt het gemeentebestuur van een gemeente uit het Malmedyse, een gemeente uit het Duitse taalgebied, een taalgrensgemeente (zie evenwel nr. 115), een gemeente uit Brussel-Hoofdstad of een randgemeente, dat de akte verzendt, er zelf de vertaling bij,

tenzij het gemeentebestuur dat de akte ontvangt, wettelijk bevoegd is om die vertaling te maken. Voor de Duitse vertaling van akten uitgaande van een taalgrensgemeente, van een gemeente van Brussel-Hoofdstad of van een randgemeente en voor de Nederlandse vertaling van akten uit het Duitse taalgebied wendt het gemeentebestuur dat de akte ontvangt, zich tot de gouverneur van de provincie Luik. Voor de Nederlandse vertaling van de akte uitgaande van een gemeente uit het Malmedyse wendt de gemeente die ze ontvangt, indien zij zelf niet aan een speciale regeling onderworpen is, zich tot de gouverneur van haar provincie.”

115 De Raad van State heeft evenwel beslist en de V.C.T. is eveneens van oordeel dat het Coördinatiebesluit van 18 juli 1966 (S.W.T.) betreffende de taalgrensgemeenten op dit punt onwettig is.

Artikel 57, 1°, d. van de Wet van 2 augustus 1963 staat de Koning alleen toe de reeks gemeenten in artikel 6, § 4, van de door de Wet van 8 november 1962 gewijzigde wet van 1932 toe te voegen aan de lijst van gemeenten opgesomd in artikel 8 van de S.W.T., maar heeft hem niet gemachtigd toevoegingen aan te brengen aan de taalregeling van die gemeenten.

Een coördinatie van wetteksten mag geen vereenvoudiging, geen uitlegging of verbetering bevatten, tenzij de Koning daartoe speciaal is gemachtigd.

Op grond van het feit dat de Wet van 8 november 1962 de taalgrensgemeenten niet verplicht een vertaling van een akte bij te voegen, moeten de taalgrensgemeenten uit de tekst worden geschrapt en zijn ze dus niet verplicht om ten gerieve van een gemeente uit een homogeen taalgebied een vertaling van de akte toe te voegen (R.v.St., arrest nr. 14241 van 12 augustus 1970; *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 271; V.C.T. advies 3614 van 22 november 1973).

§ 7. Getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen uit te reiken aan particulieren

A. IN HET HOMOGEEN NEDERLANDSE OF FRANSE TAALGEBIED

116 Artikel 14, § 1, S.W.T. bepaalt:

„Iedere plaatselijke dienst die in het Nederlandse of in het Franse taalgebied is gevestigd, stelt de aan de particulieren te verstrekken getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen op in de taal van zijn gebied. Iedere belanghebbende die de noodzaak hiervan aantoonst, kan de vertaling hiervan verkrijgen onder de in artikel 13, § 1, bepaalde voorwaarden.”

De regel is dat de plaatselijke dienst uitsluitend de taal van zijn gebied gebruikt.

Ook hier moeten de termen „belanghebbende” en „noodzaak” worden verstaan zoals hierboven voor de akten is aangegeven (zie boven, nr. 110).

Het is vrijwel onmogelijk de in dit artikel gebruikte begrippen te omschrijven zonder het risico te lopen dat één of ander aspect uit het oog wordt verloren of dat de definitie te algemeen wordt.

De identiteitskaart, het identiteitsbewijs voor kinderen beneden twaalf jaar, het bewijs van inschrijving in het bevolkingsregister zijn getuigschriften zowel wat de gedrukte en de ingevulde tekst als wat het gemeentezegel betreft (V.C.T. N.A., advies nr. 66 van 2 juli 1964; J. CEELLEN, A.P.R., Tw. *Identiteitskaart*, nr. 29-30).

De door een plaatselijke dienst uitgegeven obligatie, een verhandelbare titel waaruit het recht van de geldschieder blijkt, is een getuigschrift. De obligatie moet dus ééntalig zijn wanneer ze uitgaat van een gemeente uit het homogeen Nederlandstalige of Franstalige gebied. Het stempel op een spaarboekje is een getuigschrift (V.C.T. N.A., advies nr. 1250 van 23 november 1965). Een trouwboekje is een getuigschrift met het oog op de toepassing van artikel 65 van de Grondwet en artikel 46 van het Burgerlijk Wetboek (V.C.T. N.A., advies nr. 1404 van 11 januari 1966; zie ook verder, nr. 135).

Getuigschriften zijn eveneens:

de kwijting die door een gemeentelijke parking wordt afgegeven als ontvangstbewijs voor de betaling van het standrecht (V.C.T. N.A. nr. 1681 van 13 september 1966);

het schrijven van de Dienst van het Wegverkeer betreffende de inschrijving van een motorvoertuig, dat door een plaatselijke dienst wordt ingevuld (V.C.T. N.A. nr. 1632 van 18 oktober 1966);

de door de gemeente afgegeven kwijting inzake de gebruikstaks op de in huur genomen bedden (V.C.T. N.A. nr. 1715 van 8 november 1966).

Het bewijs van inschrijving in een vreemdelingenregister, de identiteitskaart voor vreemdelingen, het attest van immatriculatie, het bijzonder doorlaatbewijs dat voorlopig als verblijfsbewijs geldt, en de zigeunerskaart die als tijdelijke verblijfsvergunning geldt, zijn allemaal getuigschriften of vergunningen en dit zowel voor de gedrukte als de ingevulde tekst (V.C.T. N.A. nr. 1492 van 12 januari 1967).

Het rijbewijs is een nationaal en internationaal bewijs. Het is een getuigschrift en een vergunning. Ingevolge een uitdrukkelijke internationale overeenkomst kan evenwel worden afgeweken van de verplichte ééntaligheid, en „permis de conduire” worden ingelast (V.C.T. N.A. nr. 1704 van 19 januari 1967).

Ook de legalisatie van de handtekening is een getuigschrift en de ticketten op parkeerplaatsen zijn verklaringen of getuigschriften. Ook de uittreksels uit de akten van de burgerlijke stand zijn getuigschriften (*Vr. en Antw.*, vr. 89 van 25 mei 1967; V.C.T. N.A. adviezen, nr. 3181 van 2 maart 1971, nr. 3402 van 9 mei 1972 en nr. 3614 van 22 november 1973).

B. IN DE GEMEENTEN VAN HET MALMEDYSE

117 In afwijking van § 1 van art. 14 bepaalt lid 2 van het betreffende artikel dat het bescheid, naar gelang van de wens van de belanghebbende, wordt opgesteld in het Frans of in het Duits, wanneer de dienst gevestigd is in een gemeente uit het Malmedyse.

C. IN DE TAALGRENSGEMEENTEN

118 In de taalgrensgemeenten wordt het bescheid, naar gelang van de wens van de

belanghebbende, afgegeven in het Nederlands of in het Frans wanneer de dienst gevestigd is in een taalgrensgemeente (art. 4, § 2, b, S.W.T.).

De getuigschriften worden verstrekt in de taal van de belanghebbende, in het Nederlands of in het Frans.

Maar de verklaringen, machtigingen en vergunningen moeten worden afgegeven in de taal van het gebied en vallen derhalve onder de regeling voor de ééntalige gebieden. De Raad van State besliste immers dat het Koninklijk Besluit tot coördinatie van de Taalwetten van 22 november 1962 en 2 augustus 1923 op dit punt onwettig was, aangezien volgens artikel 4, § 3, van de eerst genoemde wet alleen getuigschriften in de taal van de belanghebbende konden worden afgegeven (R.v.St., arrest nr. 14241 van 12 augustus 1970; *vgl.* hierboven, nr. 115).

D. IN HET DUITSE TAALGEBIED

119 Nochtans stelt volgens art. 14, § 3, S.W.T. iedere plaatselijke dienst, die in het Duitse taalgebied gevestigd is, de aan de particulieren te verstrekken getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen op in het Duits of in het Frans, naar de wens van de belanghebbende.

§ 8. Taalkennis in de plaatselijke diensten

A. IN HET HOMOGEEN NEDERLANDSE OF FRANSE TAALGEBIED

120 Artikel 15, § 1, eerste, tweede, derde en vierde lid S.W.T. bepaalt het volgende.

„In de plaatselijke diensten die in het Nederlandse en het Franse taalgebied gevestigd zijn, kan niemand in een ambt of betrekking worden benoemd of bevorderd, indien hij de taal van het gebied niet kent.

De examens met het oog op indienstneming of bevordering geschieden in dezelfde taal.

De kandidaat wordt enkel tot het examen toegelaten voor zover uit de voor te leggen diploma's of getuigschriften blijkt dat hij zijn onderwijs in de bovengenoemde taal heeft genoten. Bij ontstentenis van een dergelijk diploma of getuigschrift moet de taalkennis eerst door een examen bewezen worden.

Indien het ambt of de betrekking zonder toelatingsexamen wordt begeben, dient de vereiste taalkennis te worden vastgesteld aan de hand van de daartoe in het derde lid voorgeschreven bewijzen.”

De V.C.T. was niettemin, conform de rechtspraak van de Raad van State, van oordeel dat ook de burgemeester moet worden gelijkgesteld met een dienst en dat hij dus de nodige taalkennis moet hebben om zijn functie in een ééntalige gemeente uit te oefenen. Zulks, hoewel in de wet geen bijzondere taalkennis wordt vereist voor het ambt van burgemeester dat zowel een politiek als een administratief karakter heeft (V.C.T. N.A., nr. 966 B van 6 april 1965; zie boven, nr. 90 en 91).

121 Herhaaldelijk heeft de V.C.T. onderstreept dat de wet het niet mogelijk maakt het gebruik of de kennis van een andere taal aan de personeelsleden van plaatselijke diensten op te leggen (Parl. Vr. en Antw., vr. 40 van 4 juni 1964 aan de

Minister van P.T.T. en vr. 33 van 16 januari 1969 aan de minister van Financiën).

De V.C.T. oordeelde dat het opleggen van een examen over de kennis van de tweede taal strijdig is met de wet, wanneer dit examen zonder beding van uitsluiting tot gevolg heeft dat de rangschikking van de kandidaten wordt beïnvloed en aldus tot het achteruitschuiven van ééntalige kandidaten kan leiden (V.C.T. N.A., nr. 55 van 1 oktober 1964 en N.A., nr. 1253 van 8 juli 1965).

Wel mag de gemeente het personeel de kennis van een andere taal bijbrengen, mits het toetsen van die kennis geen deel uitmaakt van een examen met het oog op indiensttreding of bevordering (V.C.T. N.A., nr. 1497 A van 25 januari 1966; V.C.T. N.A., nr. 1544 van 11 oktober 1966).

In dezelfde zin werd geoordeeld dat de mogelijkheid om aan particulieren uit een ander gebied te antwoorden in de door deze particulier gebruikte taal, er niet toe mag leiden dat aan het personeel van een eentalige gemeente de verplichting wordt opgelegd om een andere taal dan de diensttaal te gebruiken (V.C.T. N.A., nr. 2053 van 5 maart 1968).

Lessen in de tweede taal mogen in een politie school van een ééntalige gemeente worden gegeven op voorwaarde dat de eindbeoordeling van de kandidaten bij het examen er niet door wordt beïnvloed (V.C.T. N.A., nr. 2053 van 5 maart 1968).

Aan een particuliere deskundige, die niet contractueel als personeelslid aan de gemeente is verbonden, kan geen taalexamen worden opgelegd of kunnen geen vereisten inzake taalkennis worden gesteld. Alle bescheiden, die voor de plaatselijke dienst worden opgemaakt door deze deskundige, moeten uitsluitend in de streektaal worden opgesteld (Vr. 12 van 3 september 1965 aan de minister van Binnenlandse Zaken; V.C.T. N.A., 1714 van 18 oktober 1966; V.C.T. N.A., 1758 van 25 oktober 1966; V.C.T. N.A., 1819 van 13 december 1966).

B. IN DE PLAATSELIJKE DIENSTEN VAN DE TAALGRENSGEMEENTEN

122 In de plaatselijke diensten van de taalgrensgemeenten geldt eerst en vooral de algemene regel van artikel 15, § 1, S.W.T., waardoor het onmogelijk is er een ambt of een betrekking te bekleden indien de kandidaat niet vooraf volgens de voorgeschreven normen bewijst de taal van het gebied te kennen. Nochtans voegt art. 15, § 2, S.W.T. er de navolgende vijf bepalingen aan toe:

„In de taalgrensgemeenten worden tot de ambten van gemeentesecretaris, gemeentontvanger, politiecommissaris, secretaris en ontvanger van de commissie van openbare onderstand (O.C.M.W.), alleen de kandidaten toegelaten die vooraf geslaagd zijn voor een examen over de voldoende kennis van de tweede taal, naar gelang het geval het Nederlands of het Frans.

In de besturen van de gemeenten en van de openbare personen die onder de gemeenten ressorteren, mag niemand een ambt bekleden, waarin hij in contact treedt met het publiek indien hij niet eerst geslaagd is voor een examen over de elementaire kennis van de tweede taal, naar gelang van het geval het Nederlands of het Frans. Van de in het eerste en tweede lid bedoelde taalexamens wordt vrijgesteld de kandidaat, die blijkens zijn diploma of getuigschrift zijn onderwijs in die taal genoten heeft.

De bovengenoemde taalexamens, alsmede het eventuele examen over de kennis van de taal van het gebied, geschieden onder het toezicht van de V.C.T.

In de andere plaatselijke diensten dan die van de gemeenten en van de openbare personen, die onder de gemeenten ressorteren, mag niemand een ambt bekleden, waarin hij in contact treedt met het publiek, indien hij niet een aan het ambt aangepast voldoende of elementaire kennis bezit van de tweede taal, naar gelang van het geval het Nederlands of het Frans. Die kennis wordt vastgesteld aan de hand van een examen."

123 In de gemeentelijke diensten worden de taalexamens betreffende de kennis van de taal van het gebied of betreffende de kennis van de tweede taal geplaatst onder het toezicht van de V.C.T.

In de niet-gemeentelijke diensten worden deze taalexamens georganiseerd door het Vast Wervingssecretariaat onder het toezicht van de V.C.T.

De Wet van 8 november 1962 voorziet inderdaad voor de gemeentelijke diensten alleen in het toezicht van de V.C.T., terwijl volgens de Wet van 2 augustus 1963 die deze examens ook voorschrijft voor de niet-gemeentelijke diensten, de taalexamens georganiseerd worden door het V.W.S. onder het toezicht van de V.C.T. (K.B. nr. IX van 30 november 1966 (*Stbl.*, 3 december 1966); art. 7 en art. 9, § 2).

Hoewel het personeel van de taalgrensgemeenten niet valt onder de bepalingen vastgesteld in het K.B. nr. IX dat de regels bepaalt, volgens welke de taalexamens waarin de S.W.T. voorziet worden georganiseerd, meende de V.C.T. toch dat deze gemeenten bij het organiseren van hun taalexamens, zowel wat betreft de kennis van de taal van het gebied als wat betreft de kennis van de tweede taal, zich moesten laten leiden door de principes opgenomen in het K.B. IX.

Daaruit volgt dat het examen voor de in art. 15, § 2, genoemde hoge ambtenaren een schriftelijk en een mondeling gedeelte bevat en dat de voldoende kennis die vereist wordt, overeenstemt met de kennis die vereist wordt van de ambtenaren van niveau I van het Rijkspersoneel (V.C.T. nr. 1845 van 9 februari 1967).

Het schriftelijk examengedeelte bestaat uit een verhandeling.

Het mondeling gedeelte omvat het lezen van een tekst, de uiteenzetting van die tekst en een conversatie.

Om te slagen moet de kandidaat 5/10 van de punten voor elk van de schriftelijke en mondelinge examengedeeltes en 6/10 van de punten over het geheel van het examen behalen (K.B. nr. IX van 30 november 1966, *Stbl.*, 2 december 1966 (art. 9, § 2)).

Personen die in de gemeenten en in de openbare lichamen die onder de gemeenten ressorteren een ambt bekleden waarin zij in contact komen met het publiek, moeten door een examen het bewijs leveren dat ze over een elementaire kennis van de tweede taal beschikken.

Ter staving van deze elementaire kennis wordt in het schriftelijk gedeelte een gemakkelijke verhandeling of een verhaal gevraagd voor functies van niveau 3 of voor gelijkwaardige betrekkingen.

Het mondeling gedeelte omvat het lezen van een tekst, de uiteenzetting van die tekst en een conversatie. De gekozen tekst is uiteraard aangepast aan het niveau van de categorie waartoe de kandidaat behoort.

Ook in dit geval moeten de kandidaten ten minste de hierboven vermelde cijfers behalen.

Het lijkt wenselijk dat de taalgrensgemeenten ook dezelfde regels toepassen inzake de geldigheidsduur als die welke gelden voor de taalexamens georganiseerd door het V.W.S.

C. IN DE GEMEENTEN VAN HET MALMEDYSE OF VAN HET DUITSE TAALGEBIED

124 Artikel 15, § 3, S.W.T. bepaalt:

„In de gemeenten uit het Malmedyse en in de gemeenten uit het Duitse taalgebied worden de diensten zo georganiseerd dat het publiek zonder enige moeite in het Frans of in het Duits te woord kan worden gestaan.”

De gemeenten van het Malmedyse behoren tot het Franse taalgebied. In de gemeenten van het Duitse taalgebied moet het personeel de eigen streektaal grondig kennen. Tegelijk zij opgemerkt dat de wet geen verplichte kennis van de tweede taal aan het personeel van die gemeenten oplegt, maar dat die taalkennis vereist kan zijn om het eventueel bij de wet vastgestelde faciliteitenstelsel normaal te kunnen toepassen (V.C.T. nr. 204 van 8 april 1965).

De geldigheidsduur van de bewijzen inzake taalkennis die door de Vaste Wervingssecretaris werden uitgereikt, is sedert 1971 onbeperkt (K.B. van 3 september 1971, *Stbl.*, 15 mei 1971). Vroeger was het in principe drie jaar. Het was evenwel onbeperkt geldig zolang de houder ervan werkzaam bleef in de functie of betrekking of in de groep van functies en betrekkingen waarvoor het werd uitgereikt. Voor het uitoefenen van een andere functie of betrekking of van een andere groep van functies of betrekkingen kon een aanvullend bewijs worden uitgereikt, voor zover de vereisten inzake taalkennis nagenoeg dezelfde waren als voor de functies die in het oorspronkelijk bewijs stonden vermeld (K.B. nr. IX van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966, art. 21 en 22).

D. TAALGEBRUIK EN TAALKENNIS IN DE PLATDIETSE STREEK

125 Artikel 16 S.W.T. bepaalt:

„In de gemeente Baelen, Gemmenich, Hendrik-Kapelle, Homburg, Membach, Montzen, Moresnet, Sippenaeken en Welkenraedt (arrondissement Verviers) kan de Koning, na de gemeenteraden te hebben gehoord, afwijken van de art. 11 tot 15 rekening houdend met de door de bevolking gesproken taal en met de administratieve noodwendigheden.

De door de Koning getroffen besluiten moeten uiterlijk één jaar na hun bekendmaking in het Belgisch Staatsblad bij de wet bekrachtigd worden.

Wat de taal van de berichten, mededelingen en formulieren voor het publiek betreft, de met de particulieren te gebruiken taal, de taal van de akten en vergunningen, en wat de taalkennis van het tewerkgestelde personeel betreft, zijn voor deze gemeenten geen speciale verplichtingen gesteld. Zij behoren tot het arrondissement Verviers en bijgevolg tot het Franse taalgebied.”

Alle pogingen om voor dit gebied in de wet ten minste faciliteiten te verkrijgen, stuiten op het hardnekkige verzet van de betrokken gemeentebesturen, die hierin door alle Waalse partijen worden gesteund.

De Koning heeft nooit gebruik gemaakt van de hem door de wetgever toegekende mogelijkheid.

AFDELING III

HET TAALGEBRUIK IN DE PLAATSELIJKE DIENSTEN VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD

§ 1. Binnendienst

126 De taalregeling van Brussel-Hoofdstad, vereist het maken van een duidelijk onderscheid.

In zijn binnendienst gebruikt iedere plaatselijke dienst die in Brussel-Hoofdstad gevestigd is, zonder een beroep te doen op vertalers, het Nederlands of het Frans, volgens navolgend onderscheid:

A. Indien de zaak gelokaliseerd of lokaliseerbaar is:

1. uitsluitend in het Nederlandse of in het Franse taalgebied: de taal van dit gebied.
2. In Brussel-Hoofdstad en in het Nederlandse of het Franse taalgebied: eveneens de taal van dat gebied.

De behandeling van dossiers over leveringen en installatiewerkzaamheden in het Nederlandse taalgebied moet op grond van dit beginsel in het Nederlands geschieden (V.C.T. nr. 1510 van 23 juni 1966). Aldus ook de indiening van een annulatieberoep betreffende zulk een zaak bij de Raad van State (R.v.St., arrest nr. 13385 van 27 mei 1969).

De bouw van een strook van de autoweg E5 wordt, wanneer de bouw van deze strook als een op zichzelf staande onderneming wordt aanbesteed, geacht een afzonderlijke zaak te zijn die als zodanig moet worden gelokaliseerd, ongeacht het tracé van de autoweg in zijn geheel. Daar de strook loopt van Schaarbeek over Evere, Sint-Lambrechts-Woluwe, Sint-Stevens-Woluwe en Kraainem, dit zijn respectievelijk drie gemeenten gelegen in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en twee gemeenten gelegen in het Nederlands gebied, staat daarmee vast dat de taal waarin de zaak van de aanbesteding in haar inwendige dienst moet handelen het Nederlands is (R.v.St., arrest nr. 16156 van 11 december 1973; *R.J.Dr.Adm.*, 1974, 106).

Alhoewel deze uitspraak van de R.v.St. handelt over een gewestelijke dienst, wordt hier uitdrukkelijk een interpretatie van artikel 17 gegeven.

3. Tegelijk in het Nederlandse en het Franse taalgebied: de taal van het gebied waar de zaak haar oorsprong vindt.

Een pensioenaanvraag die uitgaat van een persoon die in het Franse taalgebied woont en van wie de gescheiden echtgenote, later in het Nederlandse taalgebied komt wonen, moet in het Frans worden behandeld, omdat de zaak haar oorsprong vindt in het Franse taalgebied (R.v.St., arrest nr. 14488 van 28 januari 1971).

4. Tegelijk in het Nederlandse en het Franse taalgebied en in Brussel-Hoofdstad. Wanneer zij haar oorsprong vindt in één van de eerste twee gebieden: de taal van dat gebied.

5. Tegelijk in het Nederlandse en Franse taalgebied en in „Brussel-Hoofdstad”, wanneer zij haar oorsprong vindt in deze laatste: als onder B hierna.
6. Wanneer zij uitsluitend haar oorsprong vindt in Brussel-Hoofdstad: in de hieronder sub B voorgeschreven taal.

B. Indien de zaak niet gelokaliseerd is of niet gelokaliseerd kan worden.

1. Wanneer ze een ambtenaar van de dienst betreft: de taal van diens examen bij indiensttreding of bij ontstentenis van een dergelijk examen de taal van de groep waartoe de betrokkene op grond van zijn hoofdtaal behoort.
2. Wanneer ze door een particulier is ingediend: de door deze persoon gebruikte taal.
3. In andere gevallen dan *sub* nr. 1 en 2: de taal van het indiensttredingsexamen van de ambtenaar aan wie de zaak wordt opgedragen.

Indien de ambtenaar geen dergelijk examen heeft afgelegd, gebruikt hij zijn hoofdtaal.

127 Voor wat betreft de behandeling van het dossier in binnendienst moet de bouw van een gemeentegebouw in een gemeente van Brussel-Hoofdstad als een in dit gebied gelokaliseerde zaak worden beschouwd. Het betrokken dossier moet dus worden behandeld in de taal van de taalgroep van de ambtenaar die met de zaak wordt belast (Parl. Vr. en Antw., nr. 132 van 23 mei aan de minister van Binnenlandse Zaken).

Uit de tekst van de wet blijkt dat het dossier in de dienst of in het Nederlands of in het Frans moet worden behandeld, zonder dat een beroep wordt gedaan op vertalers.

De behandelende ambtenaar is niet noodzakelijk de hoge ambtenaar die ondertekent maar wel de ambtenaar die de zaak in feite behandelt (zie ook verder, nr. 213).

De ambtenaar aan wie het dossier wordt toevertrouwd, bepaalt meteen de taal waarin het dossier in de dienst verder zal worden behandeld.

De chefs die het dossier moeten nazien moeten hun opmerkingen, aanvullende notities, verbeteringen en wijzigingen opstellen in de taal waarin de behandelende ambtenaar met de behandeling van het dossier is begonnen (V.C.T. advies nr. 1265 A van 18 november 1965; Parl. Vr. en Antw., vr. 70 van 27 mei 1959; Parl. Vr. en Antw., vr. 69 van 10 april 1964; V.C.T. advies nr. 1265 B van 3 februari 1966; Parl. Vr. en Antw., vr. 91 van 3 mei 1966; omzendbrief vice-gouverneur van 27 juni 1966).

§ 2. Betrekkingen met de diensten waaronder de plaatselijke dienst ressorteert en met de andere diensten van Brussel-Hoofdstad

128 Hiervoor gelden dezelfde regels als voor het gebruik van de talen in binnendienst.

§ 3. Dienstorders, onderrichtingen aan het personeel, formulieren en drukwerken voor binnendienst

129 De dienstorders en de onderrichtingen aan het personeel, alsmede de formulieren en drukwerken van de binnendienst worden ingevolge artikel 17, § 2, S.W.T. in het Nederlands en in het Frans gesteld.

Dienstorders en onderrichtingen kunnen verschillende vormen aannemen. Uiteraard zijn de dienstorders meer beperkt wat hun inhoud en hun bestemming betreft. Onderrichtingen kunnen evengoed gaan over de toepassing van de wet, de ter uitvoering van de wet genomen besluiten, over het gebruik van het telefoonnet of de manier waarop bepaalde taken of opdrachten moeten worden uitgevoerd (Omzendbrief vice-gouverneur van Brabant van 7 oktober 1966, V.C.T. advies 1877 van 16 februari 1967 en V.C.T. advies 1580 van 15 februari 1968). Ze kunnen uiteraard schriftelijk of mondeling worden gegeven.

Wat formulieren en drukwerken zijn, is al eerder bepaald (zie boven, nr. 98).

Een besluit van een C.O.O. (thans O.C.M.W.) tot wijziging van de personeelsformatie is geen dienstorder noch een formulier (R.v.St., arrest nr. 14510 van 5 februari 1975).

Vóór de wet regelmatig uitgevaardigde eentalige dienstorders blijven gelden (R.v.St., arrest nr. 13239 van 26 november 1968).

De woorden „in het Nederlands en in het Frans” kunnen slechts in één betekenis worden geïnterpreteerd nl. dat alle teksten gelijktijdig en integraal in beide talen op hetzelfde document moeten voorkomen en dat de twee talen op voet van strikte gelijkheid dienen te staan (V.C.T. advies nr. 1235 van 24 juli 1965 en V.C.T. advies nr. 3471 van 8 maart 1973).

§ 4. Betrekkingen met de diensten van het Nederlandse of het Franse taalgebied

130 In zijn betrekkingen met de diensten uit het Nederlandse of het Franse taalgebied gebruikt iedere plaatselijke dienst uit Brussel-Hoofdstad, luidens artikel 17, § 3, S.W.T., de taal van dat gebied.

Alle betrekkingen tussen deze diensten en diensten uit het Nederlandse of Franse taalgebied geschieden in de taal van de dienst van het Nederlandse of Franse taalgebied. De regel geldt evengoed voor de mondelinge als voor de schriftelijke betrekkingen en zowel voor de betrekkingen die van de plaatselijke diensten van Brussel-Hoofdstad als voor die welke van de plaatselijke diensten van het Nederlandse of Franse taalgebied uitgaan.

De factuur die uitgaat van een Brussels Ziekenhuis dat afhangt van het O.C.M.W., en die bestemd is voor een dienst van het O.C.M.W. in Oostende moet, wat de hoofbestanddelen betreft, volledig in het Nederlands worden opgesteld (V.C.T. advies nr. 1886 van 4 april 1967; V.C.T. advies nr. 3456 van 19 juni 1973).

§ 5. Berichten, mededelingen en formulieren

131 De plaatselijke diensten die in Brussel-Hoofdstad gevestigd zijn stellen, ingevolge artikel 18, eerste lid, S.W.T., de berichten, mededelingen en formulieren die voor het publiek bestemd zijn op in het Nederlands en in het Frans.

Volgens een constante rechtspraak van de V.C.T. van 1932 en van die van 1963 moeten die berichten, mededelingen en formulieren tweetalig zijn.

Opschriften op de gemeentelijke parkeerplaatsen, straatnaamborden, lichtborden op

rijkswachtkazernes, aankondigingen voor vacatures en berichten in de gemeentelijke ziekenhuizen en bij alle inwoners bestelde gemeentelijke informatiebladen, moeten alle tweetalig zijn (V.C.T., advies nr. 1584 van 29 september 1966, nr. 2244/2 van 21 mei 1970, nr. 3120 van 4 februari 1971; omzendbrief vice-gouverneur van Brabant van 27 maart 1975; V.C.T., advies nr. 3471 van 8 maart 1973).

Ook de oproepingsbrieven en agenda's van de gemeenteraad en notulen van het College van Burgemeester en Schepenen van de Raad, gedrukte bladen die door de gemeente worden uitgegeven, door de gemeentelijke overheid georganiseerde manifestaties (bals van de burgemeester), alsmede de aanbestedingsvoorwaarden van een gemeentelijk gebouw moeten tweetalig zijn (V.C.T., advies nr. 1886 van 4 april 1967; nr. 1737 van 16 februari 1967; nr. 1909 van 14 december 1967; Parl. Vr. en Antw., vr. 132 van 23 maart 1973). Tenzij b.v. het gemeenteraadslid kenbaar heeft gemaakt in welke taal hij wil worden aangeschreven (R.v.St., nr. 19354 van 29 december 1978; R.W., 1978-79, 2423). Een besluit tot wijziging van een personeelsformatie is op zich zelf geen mededeling bestemd voor het publiek (R.v.St., arrest nr. 14510 van 5 februari 1971).

132 De bekendmakingen die betrekking hebben op de burgerlijke stand worden echter uitsluitend gedaan in de taal van de akte waarop zij betrekking hebben (art. 18, tweede lid, S.W.T.).

De bekendmaking van de akte van de burgerlijke stand gebeurt dus altijd en alleen in de taal die werd gekozen door de particulier die aanleiding gaf tot het opmaken van de akte.

§ 6. Betrekkingen met particulieren

133 Iedere plaatselijke dienst van Brussel-Hoofdstad gebruikt in zijn betrekkingen met een particulier de door deze gebruikte taal voor zover die taal het Nederlands of het Frans is (art. 19, eerste lid, S.W.T.).

a) Met gewone particulieren is het principe eenvoudig. De dienst gebruikt steeds de taal van de particulier, wanneer die taal het Nederlands of het Frans is. Wanneer de dienst de taal van de particulier kent, moet hij dezelfde taal mondeling of schriftelijk gebruiken. Weet de dienst niet welke taal de particulier gebruikt dan moet de dienst zich in de twee talen tot de particulier wenden zodat deze vrij, dat wil zeggen zonder druk of discriminatie kan kiezen. Zulks heeft gevolgen voor de taalkennis van het personeel en voor de organisatie van de diensten (loketten o.a.), waarover verder zal worden gehandeld.

Zo moeten de rekeninguittreksels van electriciteits- of gasbedrijven in de taal van de particulier worden opgesteld.

Ook de uitnodigingen, die van de gemeente uitgaan, moeten in de taal van de particulier worden opgesteld. Het personeel van het Paleis voor Schone Kunsten moet in staat zijn de particulieren in het Nederlands of in het Frans te woord te staan (Parl. Vr. en Antw., vr. 81 van 3 mei 1966; V.C.T. advies nr. 1479 van 2 juni 1966, nr. 3332 van 13 januari 1973, nr. 1993 van 30 november 1967, nr. 3570 van 10 mei 1974 en nr. 3584 van 24 mei 1973).

Ook voor een collectief orgaan zoals de gemeenteraad heeft de particulier het recht zich in Brussel-Hoofdstad te bedienen van het Nederlands of het Frans en het recht aldus door alle gemeenteraadsliden begrepen te

worden. Daar de wet aan gemeenteraadsleden geen bepaalde taal oplegt, kan zulks alleen met de hulp van tolken (R.v.St., arrest nr. 19907 van 13 november 1979).

134 b) Een privé-bedrijf, dat in een gemeente zonder speciale regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied is gevestigd, wordt ingevolge art. 19, tweede lid, S.W.T. in de taal van die gemeente aangesproken.

Een particulier bedrijf is volgens VAN RYN: „la réunion des facteurs matériels de production et des facteurs humains qui peut se réaliser même dans une seule personne physique.” Het privé-bedrijf is economisch gericht, of het personeel te werk stelt of niet (VAN RYN, *Principes de droit commercial* 1957-1965, Brussel).

De wetgever spreekt hier niet zoals in artikel 52 S.W.T. over „privé, nijverheids-, handels- of financiebedrijven”, zodat het begrip privé-bedrijven hier noodzakelijkerwijze veel breder is en alle bedrijven omvat.

Aan de privé-bedrijven van welke aard ook wordt door de diensten geantwoord in de taal van de streek waar het bedrijf gelegen is op voorwaarde dat die gemeente niet over wettelijke faciliteiten beschikt.

Het begrip „antwoorden” moet ruim worden geïnterpreteerd. Zo moet een dienst automatisch de taal van de streek gebruiken wanneer hij zich uit eigen initiatief tot een bedrijf wendt (V.C.T. advies nr. 512 van 26 mei 1966; Parl. Vr. en Antw., vr. 132 van 22 mei 1973).

§ 7. Akten betreffende particulieren en getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen ten behoeve van particulieren

135 Volgens artikel 20, § 1, S.W.T. stellen de plaatselijke diensten die in Brussel-Hoofdstad gevestigd zijn, akten die particulieren betreffen en getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen die aan particulieren worden afgegeven, in het Nederlands of in het Frans, al naar de wens van de belanghebbende.

Akten zijn zoals gezegd alle stukken die dienen tot vaststelling van een rechtshandeling (zie boven, nr. 110).

Zo zijn akten, in de zin van de wet, de beslissingen van een directeur van de R.V.A. waarbij een arbeider van de werkloosheidsuitkering wordt uitgesloten. Het is een executoire administratieve handeling en als dusdanig moet worden beschouwd „tout acte juridique qui, émanant d'un agent de l'administration qualifiée et agissant en tant que tel est susceptible de produire par lui-même et unilatéralement des effets de droit, est exécutoire sans l'intervention de l'autorité judiciaire.” (V.C.T. advies nr. 1173 van 22 september 1966, BUTTGEBACH, „*Manuel de droit administratif*”, I, derde druk, Brussel 1966, nr. 376). Ook het aanslagbiljet betreffende de gemeentelijke belastingen op motorvoertuigen, het aanslagbiljet inzake onroerende voorheffing, de notulen van de vergaderingen van de gemeenteraad, een telefoonabonnement door een notaris *qualite qua*, zijn akten. De protestakte, opgemaakt door een postbeambte, als authentieke vaststelling van het feit dat de betrokken schuldenaar niet heeft betaald, valt onder de bepalingen van de wet (V.C.T. advies nr. 1438 van 31 maart 1966; R.V.S. arrest nr. 12509, nr. 12510 van 4 juli 1967; V.C.T. advies nr. 512 C van 11 januari 1968; V.C.T.

advies nr. 3285 van 20 april 1972; VAN RYN, *Principes de droit commercial*; zie boven, nr. 64). Ook de geboorteakten en de schrijfwijze van de gemeentenamen bij de overschrijving van akten van de burgerlijke stand vallen onder de wet (*Parl.Vr. en Antw.*, vr. 82 van 7 augustus 1973, vr. 138 van 12 september 1973).

Getuigschriften zijn, zoals uit de term blijkt, schriftelijke bewijzen dat iets werkelijk *is*. Als getuigschriften worden beschouwd: identiteitskaarten, zowel wat de gedrukte als wat de ingevulde tekst betreft, hoffelijkheidsdiploma's afgeleverd door schooloverheden, fiscale kentekens, schouwingsbewijzen, pensioenbrevetten, door de gemeenten uitgegeven obligaties aan toonder, spaarboekjes van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas tesamen met de daarop voorkomende datumstempels, stempels van interesten en voorbehoudende clausules, lidmaatschapskaarten van het Rode Kruis, trouwboekjes, kwitanties van de intercommunales, rijbewijzen, ontvangstbewijzen voor de betaling van een standrecht, postassignaties, alsmede ontvangstbewijzen, die door de gemeente bij het indienen van een vraag om uitstel van militaire dienst worden afgeleverd (V.C.T. advies nr. 66 van 2 juli 1964, nr. 704 A van 20 mei 1965 en nr. 704 B van 20 mei 1965; DE TOLLENAERE, *Nouveau commentaire de la loi communale*, Brussel; V.C.T. advies nr. 601 van 22 oktober 1964, nr. 1027 van 23 september 1965, nr. 1050 van 23 september 1965, nr. 1316 van 23 september 1965, nr. 1139 van 30 september 1965; nr. 508 VII van 14 oktober 1965, nr. 1250 van 23 november 1965, nr. 1338 van 9 november 1965, nr. 1404 van 11 januari 1966, nr. 1476 van 28 juni 1966, nr. 1704 van 19 januari 1967, nr. 2042 van 19 september 1967, nr. 3012 A van 15 januari 1970 en nr. 2150 van 21 mei 1970; zie boven, nr. 116).

Onder verklaringen moeten officiële documenten worden verstaan, die uitgaan van overheidsdiensten, zoals b.v. de verklaring die aan een particulier wordt toegezonden bij het opzenden van een fietsplaat (V.C.T., advies nr. 2043 van 8 februari 1968).

Machtigingen zijn officiële documenten, die uitgaan van een overheidsdienst en waarbij een bepaalde toestemming wordt verleend.

De meest voor de hand liggende vergunningen zijn de jacht- of de visvergunningen, die als zodanig onder de regels van de taalwet vallen (V.C.T., advies nr. 3287 van 28 oktober 1971).

De begrippen: getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen werden in de evolutie door de jurisprudentie voortdurend gepreciseerd en nauwkeuriger omschreven (zie Taalcodex, Tw. *getuigschriften, verklaringen, machtigingen, vergunningen*).

§ 8. Overschrijving van akten van de burgerlijke stand

136 Artikel 20, § 2, eerste en tweede lid, S.W.T. bepaalt:

„De gemeentebesturen van Brussel-Hoofdstad schrijven de in het Nederlands of in het Frans gestelde akten van de burgerlijke stand over in de oorspronkelijke taal. Van iedere in het Duits gestelde over te schrijven akte vragen zij aan de gouverneur van de provincie Luik een gewaarmerkte vertaling met waarde van uitgifte of van gelijkkluidend afschrift, voor zover zij er geen hebben ontvangen van het bestuur dat de akte heeft verzonden. De vertaling wordt gesteld in het Nederlands of in het Frans naar gelang van de wens van belanghebbende of bij ontstentenis daarvan, naar gelang van de omstandigheden.

Zo nodig voegen dezelfde besturen een vertaling bij elke akte die buiten Brussel-Hoofdstad moet overgeschreven worden, behalve wanneer die in het Duits moet geschieden. In dit geval maakt het bestuur dat de akte ontvangt zelf de vertaling: van de Nederlandse akten die in een gemeente uit het Duitse taalgebied moeten worden overgeschreven, vraagt het bestuur dat ze ontvangt, de vertaling aan de gouverneur van de provincie Luik.’’

137 Bij de overschrijving wordt de akte overgeschreven in de oorspronkelijke taal, voor zover die het Nederlands of het Frans is.

De gemeenten uit het Duitstalige gebied worden door de wet in staat geacht de vertalingen naar het Frans te bezorgen.

Vertalingen uit het Duits kunnen door de gouverneur van Luik worden verstrekt. Wegens zijn voogdij over de gemeenten van het Duitse taalgebied beschikt de gouverneur over diensten die speciaal zijn uitgerust om vertalingen van en naar het Duits te verzorgen.

§ 9. Taalkennis van het personeel

A. TAALKENNIS VAN HET PERSONEEL IN HET ALGEMEEN

138 Artikel 21, § 1, eerste en tweede lid, S.W.T. luidt als volgt:

„Wanneer het voorgeschreven is, legt iedere kandidaat die dingt naar een ambt of een betrekking in de plaatselijke diensten gevestigd in Brussel-Hoofdstad, het toelatingsexamen af in het Nederlands of in het Frans, naar gelang van de taal waarin hij, naar luid van het opgelegde diploma, het vereiste studiegetuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd, zijn onderwijs genoten heeft.

Indien geen toelatingsexamen voorgeschreven is, wordt de hoofdtal van de kandidaat bepaald door het taalstelsel van het genoten onderwijs, zoals dat blijkt uit bovenvermelde bescheiden. Gedurende zijn loopbaan legt de ambtenaar de opgelegde bevorderingsexamens af in zijn hoofdtal zoals die bepaald werd op grond van bovenvermelde criteria’’.

In dit wetsartikel wordt uitsluitend gehandeld, over wat na de inwerkingtreding van de wet moet geschieden.

De toestand van het personeel dat vóór 1 september 1963 werkzaam was in een plaatselijke dienst van Brussel-Hoofdstad, wordt geregeld in het Koninklijk Besluit nr. VI van 30 november 1966 (*Stbl.*, 3 december 1966).

Op die situatie wordt verder ingegaan.

De personeelsleden die na 1 september 1963 in dienst treden, worden, wanneer ze een examen moeten afleggen, ondervraagd in hun taal, d.w.z. in de taal van het diploma, het getuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd die vóór de indiensttreding vereist is.

Indien er voor de te begeven plaats of promotie geen examen vereist is, moet de kandidaat in zijn taal worden ondervraagd en ingeschreven, d.w.z. in de taal van het volgens de vereiste bescheiden genoten onderwijs.

139 Artikel 21, § 1, derde lid, en § 2, luidt als volgt:

„De kandidaat die in het buitenland of in het Duitse taalgebied zijn onderwijs genoten heeft in een andere taal dan het Nederlands of het Frans en zich op een bij de wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of studiegetuigschriften kan beroepen, legt het toelatingsexamen af in het Nederlands of in het Frans, naar keuze.

Indien geen toelatingsexamen aan de benoeming voorafgaat, wordt de kennis van de gekozen hoofdtal vastgesteld aan de hand van een voorafgaand examen.

Wanneer het voorgeschreven wordt, omvat het toelatingsexamen voor iedere kandidaat een schriftelijk gedeelte over de elementaire kennis van de tweede taal.

Indien geen toelatingsexamen voorgeschreven wordt, moet de kandidaat voor zijn benoeming aan dezelfde kennis onderworpen worden.”

Onder benoeming wordt iedere indiensttreding van nieuw personeel verstaan, ongeacht of het gaat om vast, tijdelijk, stagedoend, voorlopig of contractueel personeel, alsmede iedere transfert, mutatie, bevordering, belasting met uitoefening van bepaalde functies enz. (V.C.T. advies nr. 1915 van 19 oktober 1967 en V.C.T. advies nr. 2365 van 28 mei 1970).

De kennis, waarvan hier sprake is, wordt natuurlijk beoordeeld rekening houdende met de uit te oefenen functie (V.C.T. advies nr. 204 van 8 april 1965).

Het Koninklijk Besluit betreffende de taalkennis geeft hieromtrent concrete aanwijzingen.

Het schriftelijk examen omvat voor de niveaus 1 en 2 een verhandeling, voor het derde niveau een gemakkelijke verhandeling, een brief, een verhaal of een beschrijving, voor het vierde niveau een brief of een verhaal (K.B. nr. IX tot vaststelling van de voorwaarden voor het uitreiken van de bewijzen omtrent de taalkennis voorgeschreven bij artikel 53 van de Wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken samengevat op 18 juli 1966 (*Stbl.*, 3 december 1966).

140 De paragrafen 1 en 2 van artikel 21 S.W.T. zijn volgens § 3 van hetzelfde artikel niet toepasselijk op het vak- en werkliedenpersoneel.

Dit personeel wordt wel ingedeeld bij de taalgroep waartoe het behoort op grond van diploma, getuigschrift of verklaring van het schoolhoofd (V.C.T. advies nr. 1458 van 16 juni 1966 en nr. 3275 van 29 juni 1972).

De vrije keuze van de taal van het examen voor alle personeelsleden wordt hier vervangen door de taal van het genoten onderwijs. De eventueel tijdens de loopbaan af te leggen bevorderingsexamens geschieden in dezelfde taal als het toelatingsexamen.

Voor een overheidsbetrekking van het vierde niveau is in principe geen diploma of getuigschrift vereist, maar de in de wet gebruikte termen „verklaring van het schoolhoofd” wijzen erop dat ook voor het vak- en werkliedenpersoneel vrije keuze uitgesloten is en dat de verklaring van het schoolhoofd als criterium wordt gebruikt (V.C.T. advies nr. 1444 van 12 januari 1967).

141 De leden van de examencommissie moeten vanzelfsprekend de taal waarin het examen wordt afgenomen kennen (R.v.St., arrest nr. 13239 van 26 november 1968). Naar analogie met de rijksdiensten moeten voor de bevorderingsexamens van de leden van het personeel van de gemeenten uit Brussel-Hoofdstad de examencommissies uit

Nederlandstalige en Franstalige leden worden samengesteld volgens de taal van de examens (V.C.T. advies nr. 3275 van 29 juni 1972).

B. TAALKENNIS VAN HOGERE AMBTENAREN

142 De van hogere ambtenaren vereiste taalkennis wordt bepaald in artikel 21, § 4, S.W.T. Door deze bepaling wordt iedere benoeming of bevordering tot een ambt waarvan de titularis tegenover de overheid waaronder hij ressorteert verantwoordelijk is voor het behoud van de eenheid in de rechtspraak of in het beheer van de dienst waarvan de hoge leiding hem is toevertrouwd, afhankelijk gemaakt van het slagen voor een schriftelijk examen over de voldoende kennis van de tweede taal.

Benoeming, bevordering en aanstelling zijn termen die een concrete betekenis hebben en die onderling verwisselbaar zijn. Het definitieve karakter behoort daarbij niet tot de wezenlijke kenmerken van een benoeming. Zo is een aanstelling b.v. van een politiecommissaris voor een periode van een jaar gelijk te stellen met een tijdelijke benoeming (R.v.St., arrest nr. 13956 van 12 februari 1970, *Pas.*, 1970, IV, 121; arrest nr. 14000 van 5 maart 1970, *De Gemeente*, 1970, 434; arrest nr. 14001 en 14137 van 3 juni 1970).

Dat degene die de leiding heeft van het technisch personeel van een dienst, zelf onder de directeur van die dienst staat, sluit niet uit dat hij zelf de leiding heeft van een dienst (R.v.St., arrest nr. 21123 van 28 april 1981, *Adm.Publ.*, 1980-81, 123).

Een commissaris van politie en een afdelingschef in de gemeentelijke administratie van Brussel-Hoofdstad zijn verantwoordelijk voor de eenheid in de rechtspraak en het beheer van de dienst (V.C.T. advies nr. 1971 van 19 oktober 1967, nr. 2381 van 28 mei 1970).

Ieder geval moet natuurlijk afzonderlijk en in zijn concrete context worden gezien. Gewoonlijk leveren de administratieve, structurele of juridische gegevens van het dossier voldoende argumenten op om ernstige betwistingen te voorkomen.

C. TAALKENNIS VAN PERSONEEL DAT IN CONTACT KOMT MET HET PUBLIEK

143 „Onverminderd de voorgaande bepalingen kan niemand benoemd of bevorderd worden tot een ambt of een betrekking waarvan de titularis omgang heeft met het publiek, indien hij er niet mondeling van laat blijken door een aanvullend examengedeelte of door een bijzonder examen dat hij een aan de aard van de waar te nemen functie aangepaste voldoende of elementaire mondelinge kennis bezit van de tweede taal.” Aldus artikel 21, § 5 S.W.T.

Deze mondelinge kennis, die aanvullende vereiste is voor personen die in contact komen met het publiek, moet vooraf worden aangetoond.

De kennis van de tweede taal moet voldoende of elementair zijn naar gelang van de aard van de uitgeoefende functie.

144 Wie treedt in contact met het publiek?

De uitdrukking „ambt waarvan de titularis omgang heeft met het publiek” wordt in de

wet nergens omschreven. Bovendien wordt in geen enkele wets- of verordeningsbepaling een opsomming gegeven van de in de gemeentebesturen van Brussel-Hoofdstad bestaande ambten waarvan de titularissen „omgang hebben met het publiek” in de zin van artikel 21, § 5, van de S.W.T.

Wel werd destijds in het Koninklijk Besluit van 25 april 1933 (*Stbl.*, 17 mei 1933) een opsomming gegeven van enkele functies, die vanzelfsprekend wegens de evolutie van de wetgeving en de administratieve gewoonten zijn voorbijgestreefd.

Het probleem kan dus alleen op concrete wijze worden opgelost, d.w.z. aan de hand van feitelijke gegevens, die het, via het leggen van een logisch verband, mogelijk maken om dit ambt in te delen bij de ambten „waarvan de titularis omgang heeft met het publiek”.

Deze term impliceert in zijn courante betekenis een contact weliswaar niet van continuë aard maar evenmin van louter toevallige of occasionele aard. Er is slechts sprake van „omgang met het publiek” wanneer de aard en de uitoefening van zijn ambt tot gevolg hebben dat de ambtenaar in direct contact komt met personen die zich noodzakelijkerwijs tot hem moeten wenden om bepaalde zaken van de dienst te regelen.

145 Tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet hebben de volksvertegenwoordigers BRACOPS en medestanders een amendement ingediend dat ertoe strekte aan de gemeenteraden de verplichting op te leggen om binnen een termijn van één jaar, te rekenen vanaf de inwerkingtreding van de wet, vast te stellen in welke diensten of dienstafdelingen het personeel omgang heeft met het publiek. (*Gedr.St.*, Kamer, 331 [1961-62] nr. 11).

Dit amendement werd ingetrokken in het kader van een door de regering voorgesteld compromis. Het verslag van de Kamercommissie zegt hierover dat de regering deze formule heeft aangenomen „omdat die de soepelste blijkt en rekening houdt met de belangen die op het spel staan”.

Zij biedt bovendien het voordeel — doordat zij fundamenteel weinig verschilt van de bestaande regelen — de onmiddellijke toepassing van de wet mogelijk te maken.

Zij vermijdt onoverkomelijke moeilijkheden in de politiediensten en nutteloze maatregelen, bijvoorbeeld in de loketdiensten, waar de eentaligheid slechts overeen te brengen is met een afdoende bediening van het publiek dat zich wendt tot het loket waar het meent het spoedigst bediend te zullen worden. De voorgestelde regeling biedt ten slotte het grote voordeel de betrekkingen niet te vermenigvuldigen, wat op het gebied van de openbare financiën van het hoogste belang is (*Gedr.St.*, Kamer, 27 nr. 331, blz. 31 en 32).

146 Uit al die gegevens kan, met de Raad van State, worden geconcludeerd dat de termen „omgang met het publiek” van geval tot geval door de benoemende overheid en onder supervisie van de toezichhoudende overheid in feite moeten worden beoordeeld. Een Koninklijk Besluit dat de benoeming van een directeur van financiën vernietigt op de enkele grond dat hij omgang heeft met het publiek, moet die beslissing laten steunen op een werkelijke beoordeling in feite (*R.v.St.*, nr. 16603 van 30 juli 1974; *R.J.Dr.Adm.*, 1975, 184 en nr. 16775 van 12 december 1974; *Rev.Comm.R.*, 1975, 90, *T.Best.*, 1976, 114).

De V.C.T. oordeelde dat loketbeambten in de posterijen een bewijs van mondelinge kennis van de tweede taal moeten overleggen. Hetzelfde geldt voor gemeente-ontvangers, kandidaten voor medische of paramedische functies bij de O.C.M.W., politieagenten, adjunct-controleurs van de belastingen, alsmede voor gewone brandweermannen, korporaals, onderofficieren en officieren van het brandweerkorps (V.C.T.

advies nr. 1464 van 10 maart 1966, nr. 1481 van 10 maart 1966, nr. 1427 van 17 maart 1966, nr. 1619 van 29 september 1966, nr. 1069 van 16 februari 1967, nr. 1629 van 20 oktober 1966; zie eveneens de omzendbrief van de vice-gouverneur van Brabant van 28 december 1966; V.C.T. advies nr. 2365 van 28 mei 1970, 1923, nr. 2134 en 2228 van 11 januari 1970; nr. 3277 van 8 maart 1973).

147 Het systeem van afzonderlijke loketten voor Nederlandsprekenden en voor Franssprekenden is veroordeeld in een berucht geworden arrest van de Raad van State betreffende de lokettenaffaire van Schaarbeek.

De Raad van State overweegt: „dat uit deze verplichting van de kennis van de tweede taal, zoals uit vele andere, moet worden afgeleid dat in de lokale diensten van Brussel-Hoofdstad de overheid verplicht is om de Nederlandsprekende geadmisteerde op gelijke voet te behandelen met de Franssprekende en hun, zonder enige discriminatie, dezelfde diensten en faciliteiten te verlenen; dat § 5 van artikel 21 evenwel nog iets meer doet, met name bepalen hoe de wetgever die gelijke behandeling in een bepaalde hypothese precies heeft gezien, de hypothese namelijk dat de geadmisteerde zich in persoon wendt tot een dienst die in een openbaar lokaal is ondergebracht om direct ten dienste te staan van het publiek; dat in die hypothese de gelijke, non-discriminatoire behandeling erin bestaat, niet dat de Nederlandsprekenden naar aparte loketten zouden worden verwezen, maar dat zij zich tot ieder bediende die ten dienste van het publiek gesteld is, kunnen wenden en door hem in het Nederlands kunnen worden te woord gestaan en in die taal kunnen worden bediend; dat die visie uitdrukkelijk onder woorden is gebracht tijdens de parlementaire voorbereiding van de Wet van 2 augustus 1963 maar ook in de tekst van artikel 21, § 5, begrepen is; dat het afleggen van een examen over de kennis van de andere bestuurstaal dan degene die de hoofdtaal van de lokale ambtenaar achter het loket is, enkel zin heeft in een organisatie waarin ieder ambtenaar door ieder geadmisteerde kan worden aangesproken, onverschillig of dat in het Nederlands of in het Frans gebeurt terwijl die eis van taalkennis bij de lokale ambtenaar geen zin heeft indien de tweetaligheid van de voor het publiek bestemde dienst mag verzekerd worden door van die dienst een of enkele ambtenaren af te splitsen tot een apart bestuursonderdeel, waar de Nederlandsprekenden naar verwezen worden; dat een dergelijke apartheid welke aan de Nederlandsprekende geadmisteerde wordt opgelegd, niet met artikel 21, § 5, en met de algemene bedoeling van het hoofdstuk van de taalwet gewijd aan Brussel-Hoofdstad strookt, niet alleen omdat de Nederlandsprekende geadmisteerde daardoor bepaalde faciliteiten bij het afdoen van zijn zaken met het bestuur kan verliezen, maar ook omdat de hele regeling opgenomen in het hoofdstuk van de taalwetgeving gewijd aan Brussel-Hoofdstad en speciaal in artikel 21, § 5, erop gericht is, de gelijke waardigheid van beide taalgemeenschappen te bevestigen en te voorkomen dat de Nederlandsprekende particulier in het principieel tweetalig gebied door de lokale besturen als een burger van tweede rang zou worden behandeld” (R.v.St., arrest nr. 16454 van 4 juni 1974; *T.Best.*, 1975, 308, *R.W.*, 1974-85, 2211 met noot W. LAMBRECHTS, *R.J.Dr.Adm.*, 1975, 62; arrest nr. 18053 van 18 januari 1977; arrest nr. 17529, Alg. Vergad. van 19 maart 1976, *R.W.*, 1975-76, 2362; *T.Best.*, 977, 56).

Ook de V.C.T. was van oordeel dat de formule van twee afzonderlijke loketten voor de Vlamingen en voor de Franstaligen, tegen de geest van de wet indruist (V.C.T. advies nr. 3301 van 6 maart 1975).

In dezelfde zin besliste ook het Hof van Cassatie in de zaak van de voormelde lokettenborden van de gemeente Schaarbeek, conform de evenwel niet gepubliceerde conclusie van het openbaar ministerie, dat zulke borden „voorwerpen tot algemeen nut” waren, „opgericht door de bevoegde overheid”, in de zin van artikel 526, derde lid, Sw., „ook al is de inrichting van die diensten in strijd met de taalwetgeving” (Cass., 22 juli 1975, *Arr.Cass.*, 1975; *R.W.*, 1975-76, 91, met noot).

148 Een voldoende kennis wordt geëist voor de functies of betrekkingen die worden

ingedeeld in niveau 1 van het rijkspersoneel of voor gelijkwaardige functies of betrekkingen in niet tot de rijksbesturen behorende diensten.

Een elementaire kennis is vereist voor functies of betrekkingen die worden ingedeeld in de niveaus 2, 3 of 4 van het rijkspersoneel of voor gelijkwaardige functies of betrekkingen in niet tot de rijksbesturen behorende diensten.

Voor het toetsen van de voldoende kennis omvat het examen het uitezetten van een tekst en een conversatie.

Voor het toetsen van de elementaire kennis, bevat het examen het lezen van een tekst en een conversatie (K. B. van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966, art. 9).

D. CONTROLE OVER DE TAALEXAMENS EN BEWIJZEN VAN TAALKENNIS

149 Artikel 21, § 6 bepaalt:

„De hierboven bedoelde taalexamens of examengedeelten worden afgenomen onder het toezicht van de Vaste Wervingssecretaris.”

Al deze taalexamens worden georganiseerd door de Vaste Wervingssecretaris die ook de bewijzen betreffende de vereiste taalkennis aflevert. De examinandus moet 6/10 van de punten behalen.

De Commissies voor de taalexamens vergaderen onder het voorzitterschap van de Vaste Wervingssecretaris of diens afgevaardigde. De voorzitter neemt deel aan de stemming en bij staking van stemmen is zijn stem doorslaggevend.

150 De commissies zijn samengesteld uit de voorzitter, ten minste drie bijzitters en een secretaris met adviserende stem.

Als bijzitters worden aangewezen:

1. Indien de *examinandi* bestemd zijn voor functies of betrekkingen van niveau 1 van het rijkspersoneel of voor gelijkwaardige functies of betrekkingen, door:

— een ambtenaar van niveau 1 van het rijkspersoneel of daarmee gelijkgesteld personeel met dien verstande dat die bijzitter een rang moet bekleden die minstens even hoog is als de rang van de betrekking waarvoor het examen is ingericht.

— twee professoren uit het hoger onderwijs.

2. Indien de *examinandi* bestemd zijn voor functies of betrekkingen die gerangschikt zijn in niveau 2 van het rijkspersoneel of voor gelijkwaardige functies of betrekkingen, door:

— een ambtenaar behorend tot niveau 1 van het rijkspersoneel of daarmee gelijkgesteld personeel

— twee leraren uit het secundair onderwijs van de hogere graad.

3. Indien de *examinandi* bestemd zijn voor functies of betrekkingen die in de niveaus 3 of 4 van het rijkspersoneel gerangschikt zijn of voor gelijkwaardige functies of betrekkingen van de niet tot de rijksbesturen behorende diensten, door:

— een ambtenaar behorend tot niveau 1 van het rijkspersoneel of een daarmee gelijkgesteld personeelslid

— twee leraren uit het secundair onderwijs van de lagere graad of bestuurders van lagere scholen.

De bijzitters en de secretaris worden aangewezen door de Vaste Wervingssecretaris: deze kan eventueel de vorenbedoelde ambtenaren niet aanwijzen en een of meer van de bijzitters vervangen door personen die wegens hun bevoegdheid speciaal in aanmerking komen.

Bij de aanwijzing van de professoren houdt de Vaste Wervingssecretaris rekening met de noodzakelijkheid het

evenwicht te bewaren tussen het officieel en het vrij onderwijs (K.B. nr. IX van 30 september 1966, *Stbl.*, 3 december 1966).

151 Al deze examens staan onder toezicht van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, die normaal waarnemers ter plaatse zendt om na te gaan of alles wettig verloopt. Aldus art. 61, § 4, S.W.T.

Het getuigschrift is sedert 1971 onbeperkt geldig.

Voordien gold het getuigschrift waarbij de taalkennis van een kandidaat wordt vastgesteld en dat afgegeven wordt door de Vaste Wervingssecretaris, in principe slechts drie jaar vanaf de datum waarop het werd uitgereikt. Het bleef evenwel onbeperkt geldig zolang de houder ervan in de functie of betrekking of in groep van functies of betrekkingen, waarvoor het werd uitgereikt, bleef fungeren (K.B. nr. IX van 30 september, *Stbl.*, 3 december 1966, art. 22; zie boven, nr. 124).

Het bewijs vermeldt de aard van het afgelegde examen, de bepaling van het besluit op grond waarvan het taalexamen werd georganiseerd en de functie of betrekking ofwel de groep functies of betrekkingen waarvoor het geldt (art. 21, K.B. nr. IX van 30 september 1966, *Stbl.*, 3 december 1966).

Zo geldt voor de taalexamens en voor de gedeelten van examens, die taalexamens omvatten, in feite een dubbele waarborg: de organisatie of het toezicht van de Vaste Wervingssecretaris en het algemeen toezicht van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (art. 21, § 6, S.W.T.).

152 Hoewel de burgemeester en de schepenen, in college en afzonderlijk, bij de uitoefening van bepaalde van hun taken moeten worden beschouwd als plaatselijke diensten vallende in de werkingssfeer van de wet, zijn geen concrete taalverplichtingen opgelegd aan een kandidaat-burgemeester of -schepenen (V.C.T. advies nr. 183 van 25 mei 1967, Omzendbrief van de minister van Binnenlandse Zaken aan de gemeentelijke overheden van Brussel-Hoofdstad van 31 januari 1968; R.v.St., nr. 8838 van 13 oktober 1961).

Hieruit is afgeleid dat deze politieke mandatarissen, in tegenstelling tot de ambtenaren, een beroep kunnen doen op vertalers wanneer anders geen rechtsgeldige beslissing zou kunnen worden genomen of het recht van verdediging in het gedrang zou komen (R.v.St., arrest nr. 15889 van 29 mei 1973, *T.Best.*, 1974, 241, *R.J.Dr.Adm.*, 1973, 208, *Pas.*, 1975, IV, 40).

Zoals reeds is onderstreept, komt deze uitspraak in tegenspraak met de letter en de geest van de S.W.T.; zij is het ook met het arrest van de R.v.St., nr. 15990 van 17 augustus 1973 waarin wordt aangenomen dat de afwezigheid van uitdrukkelijke voorschriften niet uitsluit dat politieke mandatarissen en gezagdragers ook „diensten” zijn in de zin van de S.W.T. en bij de verrichtingen van bestuurshandelingen die wetten moeten in acht nemen.

E. VERDELING VAN HET PERSONEEL OVER DE TWEE TAALGROEPEN

153 Bij de werving van hun personeel dienen krachtens artikel 21, § 7, S.W.T., de besturen van de gemeenten en die van openbare personen die aan de gemeenten

ondergeschikt zijn, ten minste 50 % van de te begeven betrekkingen in gelijke mate over de twee taalgroepen te verdelen.

Onder „werving” moet hier worden verstaan elke nieuwe inbreng of indiensttreding van personeel, zowel door een tijdelijke, voorlopige of andere niet vaste benoeming, als door een benoeming als stagiair of een benoeming in vaste dienst (zie ook, nr. 139).

Het gaat hier niet om de oproeping van gegadigden, maar om de eigenlijke aanwerving en benoeming.

Een gemeentebestuur voldoet niet aan de wet wanneer het bij elke oproep van de gegadigden 25 % van de betrekkingen voor een bepaalde taalgroep zou reserveren of wanneer het de benoeming van deze ambtenaren systematisch zou verhinderen.

Ten minste 50 % van het totaal aantal ambtenaren moet in gelijke mate over de twee taalgroepen worden verdeeld. De term „ten minste” maakt het de gemeenten mogelijk aan één der taalgroepen een hoger percentage toe te kennen. Hij biedt ook de mogelijkheid een percentage te bepalen wanneer het totale cijfer niet deelbaar is door vier.

De 25 % moet worden aangepast voor iedere trap van de hiërarchie, zodat aanzienlijke verschillen in een of andere rang of dienst worden voorkomen.

Maar die 25 % is een minimum dat moet worden nagegaan bij elke aanwerving, zelfs van een enkele ambtenaar; daarentegen vereist de wet niet dat de evenredige verdeling in acht wordt genomen voor elke graad of trap van de hiërarchie (R. v. St., arrest nr. 20597 van 30 september 1980, *Adm. Publ.*, 1980-81, 35). Het arrest stelde vast dat tussen 1 september 1973 en 15 juni 1977 287 ambtenaren waren aangeworven waarvan slechts 76 van de Nederlandse taalgroep.

Volgens de *ratio legis* slaat deze 25 % op alle betrekkingen of wettelijke graden in de administraties van de gemeenten of van de van die gemeenten afhangende besturen, zoals de O.C.M.W. en het medisch corps. Apothekers worden niet uitgezonderd (R. v. St., arrest nr. 18200 van 29 maart 1977, *Rev. Comm.*, 1974, 219, *Pas.*, 1980, IV, 10).

De 25 % moeten ook effectief aan iedere taalgroep worden toegekend, eventueel zelfs zonder rekening te houden met de voor het examen geslaagde kandidaten (V.C.T. advies 1915 van 19 oktober 1967, *Gedr. St.*, *Senaat* (Verslag DE STEXHE), nr. 304, blz. 22; Verslag aan de Koning bij het K.B. van 30 december 1965).

154 Overgangsbepalingen komen voor in het Koninklijk Besluit van 30 december 1969 (*Stbl.*, 19 jan. 1966).

De personeelsleden van de gemeenten van Brussel-Hoofdstad of van openbare personen ondergeschikt aan die gemeenten, die vóór 1 september 1963 in dienst waren, worden vóór 15 februari 1966 ingedeeld bij de één of andere taalgroep naar gelang van de taal van het opgelegd diploma, studiegetuigschrift of van de verklaring van het schoolhoofd.

Is de taal waarin het personeelslid zijn toelatingsexamen heeft afgelegd een andere dan die van diploma, getuigschrift of verklaring dan kan hij zich laten inschrijven in de taal van zijn keuze.

Is het personeelslid vóór 1 januari 1967 geslaagd in een examen over de grondige kennis van de tweede taal bij de Vaste Wervingssecretaris dan kan hij zich in de taalgroep, die overeenkomt met het examen waarvoor hij slaagde, laten inschrijven.

F. VERDELING VAN DE BETREKKINGEN VANAF DE GRAAD VAN AFDELINGSCHIEF

155 Artikel 21, § 7, tweede lid, S.W.T. bepaalt: Onverminderd de bepalingen van artikel 68, eerste lid, betreffende de vrijwaring van de verkregen rechten, moeten ten laatste tien jaren na 1 september 1963 in betrekkingen, gelijk aan of hoger dan die van afdelingschef in gelijke mate bezet zijn door ambtenaren van beide taalgroepen.

De Wet van 20 juli 1973 houdende bijzondere maatregelen met het oog op de taalpariteit (*Stbl.*, 2 augustus 1973) maakte definitief een einde aan alle termijnen: taalpariteit wordt ingevoerd voor de betrekkingen gelijk aan en hoger dan afdelingschef, met dien verstande dat afwijkingen door de ministers van Binnenlandse Zaken en van Volksgezondheid alleen nog kunnen toegestaan worden na gunstig advies van speciale examencommissies *ad hoc*, opgericht in beide departementen. Toch loont het de moeite te herinneren aan de interpretatie die van de aangehaalde wetsbepaling is gegeven. Het beoogde evenwicht moet immers bewaard blijven.

156 Verkregen rechten moesten worden geëerbiedigd, maar mogen de toepassing van de wet niet in de weg staan.

Wanneer wordt bepaald dat de gelijkheid tussen de taalgroepen ten laatste op 1 september 1973 moet worden bereikt, dan betekent dit dat geleidelijk en systematisch naar die pariteit moet worden gestreefd.

Op een parlementaire vraag naar aanleiding van de bespreking van de wet, antwoordde de minister van Binnenlandse Zaken: „C'est bien dans cet esprit, qu'il faut comprendre qu'il s'agit évidemment d'une application pratique qui doit être complètement assurée dans les dix ans. Il ne pourrait d'ailleurs pas en être autrement puisqu'aussi bien ce sont des emplois auxquels il faut pourvoir suivant la vacance et au fur et à mesure des possibilités administratives”.

In het verslag aan de Koning, dat aan het Koninklijk Besluit van 30 december 1965 voorafgaat, was gezegd: „Daardoor wordt een overgangperiode geopend gedurende welke de besturen ervoor moeten waken dat de aanwervingen en bevorderingen in alle graden van hun personeelskader oordeelkundig geschieden om een wervingsreserve voor iedere taalgroep mogelijk te maken waaruit de afdelingschefs kunnen geput worden. Wanneer immers geen geleidelijke aanpassing plaatsheeft in de verschillende ondergeschikte graden dan zal het door de wet beoogde evenwicht in 1973 niet kunnen worden bereikt.”

157 Bij de beoordeling van de graad van afdelingschef moet rekening worden gehouden met:

- a. de plaats van die graad in de algemene hiërarchie;
- b. de aan die graden verbonden salarisschaal;
- c. de ministeriële instructies waarbij de graden in trappen van de hiërarchie ingedeeld worden,

maar niet met een vergelijking van de verantwoordelijkheid met die van een afdelingschef (R.v.St., arrest nr. 19359 van 12 januari 1979).

De V.C.T. was van mening dat hieronder alle betrekkingen vielen die hoger zijn dan of gelijk aan de rang 11 van de hiërarchie der graden zoals die worden toegepast in de ministeriële departementen (V.C.T. advies nr. 1965 van 19 oktober 1967).

De gelijkheid moest progressief worden verwezenlijkt. Bovendien moest zij niet alleen voor het geheel van de betrekkingen die gelijk zijn aan of hoger zijn dan die van afdelingschef worden gerealiseerd, maar eveneens voor iedere trap van de hiërarchie vanaf de graad van afdelingschef (V.C.T. advies nr. 1421/A van 23 december 1965).

Artikel 43, § 3, S.W.T. betreffende de centrale diensten is niet van toepassing op de plaatselijke en gewestelijke diensten gevestigd in „Brussel-Hoofdstad”. Daar moet telkens de overheid, die benoemingsbevoegdheid heeft, beslissen hoe het evenwicht moet worden gehandhaafd volgens de behoeften van de dienst; aldus de raad van beheer van de N.M.B.S. (R.v.St., arrest nr. 21873, *Adm.Publ.*, 1982, 19).

158 De wetgever had echter niet bepaald hoe en met welke middelen de gemeentebesturen die gelijkheid tegen 1973 tot stand moesten brengen.

De minister gaf als antwoord op een parlementaire vraag:

„Een van de middelen om deze doelstelling te verwezenlijken ligt ongetwijfeld in het zoeken naar en het aanwenden van de daartoe meest gepaste verhouding bij het toekennen van bevorderingen tot graden die tussen de gewone aanvangsgraden en die van afdelingschef liggen. Deze verhouding zal uiteraard van gemeente tot gemeente verschillen.” (Parl.Vr. en Antw., vr. 39 van 1 februari 1967, *Senaat*, nr. 17, 1966-67 van 28 februari 1967).

De Raad van State sprak zich herhaaldelijk hierover uit: Uit de door de wetgever gebruikte termen „gelijk aan” blijkt dat het niet alleen gaat om functies van het administratief kader, maar ook om die van de technische diensten. Daarbij is het niet voldoende dat de Gemeentewet wordt geëerbiedigd, aangezien de toepassing van een gemeentereglement de uitvoering van een wet niet kan verhinderen. De termijn van tien jaar, die aan de gemeenten werd toegekend om de taalpariteit te verwezenlijken, is bedoeld om het evenwicht geleidelijk tot stand te doen komen en om de ontwrichting en uitgaven te voorkomen welke uit de onmiddellijke verwezenlijking van de pariteit zouden zijn voortgevloeid. De toezichhoudende overheid, die als opdracht heeft te waken voor de toepassing van de wet, moet bij de beoordeling van de haar voorgelegde gevallen alleen rekening houden met de op dat ogenblik beschikbare objectieve en onbetwistbare gegevens en niet met hypothetische mogelijkheden zoals sterfgevallen, ontslag uit de dienst of uitbreiding van de personeelsformatie (R.v.St., arrest nr. 14166 van 12 juni 1970; R.W., 1970-71, 1709; R.v.St., arrest nr. 14347 van 12 november 1970; *Rev.Comm.B.*, 1971, 16; R.v.St., arrest nr. 14970 van 28 oktober 1971, nr. 15194 van 2 maart 1971; nr. 15338-39 van 8 juni 1972).

G. TAALREGELING VAN DE OP EEN TAALGROEP GERICHTE CULTURELE INSTELLINGEN

159 Volgens artikel 22 S.W.T. zijn, in afwijking van de bepalingen van deze afdeling, instellingen waarvan de culturele activiteit op één enkele taalgroep betrekking heeft, onderworpen aan de in het overeenkomstige gebied geldende regeling.

Een Franstalige muziekacademie mag uitsluitend Franstalig personeel in dienst nemen dat beschikt over een getuigschrift waaruit grondige kennis van die taal blijkt (V.C.T. nr. 3286 van 27 januari 1972).

Ingevolge de Wet van 30 maart 1972 worden de crèches en de peuterafdelingen met deze culturele instellingen gelijkgesteld (*Stbl.*, 21 april 1972).

Bekendmaking van vacatures bij dergelijke instellingen moeten echter duidelijk gesteld zijn, zodat er geen twijfel over bestaat dat de bekendmaking slechts voor één enkele taalgroep is bestemd (V.C.T. advies nr. 3463 van 11 januari 1973).

AFDELING IV

HET TAALGEBRUIK IN DE PLAATSELIJKE DIENSTEN VAN DE RAND-GEMEENTEN

§ 1. Gemeenschappelijke bepalingen voor alle randgemeenten

A. TAALGEBRUIK

*1. Binnendienst***160** Artikel 23 S.W.T. bepaalt:

„Iedere plaatselijke dienst die gevestigd is in de gemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, St. Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem gebruikt in zijn binnendienst uitsluitend het Nederlands.”

Er was bij sommigen twijfel gerezen over de vraag of de zes randgemeenten al dan niet tot het Nederlandse taalgebied behoren.

Zo kon ook de minister van Binnenlandse Zaken op 5 november 1968 nog antwoorden dat ze niet zijn ingedeeld in één van de vier taalgebieden, hoewel hun taalregeling veel gelijkenis vertoont met die van de taalgrensgemeenten (Parl. Vr. en Antw., vr. 21 van 5 november 1968).

De V.C.T. had herhaaldelijk geadviseerd dat de zes randgemeenten, hoewel ze niet expliciet bij een van de vier taalgebieden waren ingedeeld, op basis van hun intern taalstatuut en op grond van de talrijke verklaringen in het parlement bij de totstandkoming van de Wet van 2 augustus 1963, alsook op grond van de opvatting van de Wet van 30 juli 1963 houdende taalwijziging in het onderwijs en van de Wet van 9 augustus 1963 tot wijziging van het rechtsgebied van sommige rechterlijke indelingen, moesten worden geacht tot het Nederlandse taalgebied te behoren (V.C.T., nr. 1500 van 21 oktober 1965; nr. 81 van 21 oktober 1965; nr. 94D van 25 november 1965).

Bij de Wet van 23 december 1970 (*Stbl.*, 1 januari 1971) werd een einde gemaakt aan alle betwistingen door de randgemeenten uitdrukkelijk bij het Nederlandse taalgebied in te delen.

Voor de toepassing van de wet moeten de zes randgemeenten derhalve worden beschouwd als behorend tot het Nederlandse taalgebied (R.v.St., arrest nr. 19522 van 20 maart 1979, nr. 22186 van 6 april 1982, *R.W.*, 1982-83, 24, met noot LAMBRECHTS, *W.*; *Adm.Publ.*, 1982, 60).

161 Tot de binnendienst behoren volgens de jurisprudentie van de V.C.T. en de Raad van State de notulen van de vergaderingen van de gemeenteraad, aangezien ze de werking van het bestuur als zodanig betreffen.

Uitgaande van de stelling dat de gemeenteraad in de eerste plaats een administratief corps is, stelde de V.C.T. dat de gemeenteraad een dienst is waarop de wet dus van toepassing is. Weliswaar worden aan de politieke mandatarissen geen verplichtingen op taalgebied opgelegd en kunnen ze dus niet worden verplicht in de gemeenteraad een bepaalde taal te gebruiken. De bescheiden en mededelingen betreffende de vergaderingen mogen echter uitsluitend in het Nederlands worden opgesteld en de gemeenteraadsleden kunnen geen aanspraak maken op een vertaling van die bescheiden of mededelingen. Hetzelfde geldt voor de agenda's bij de oproepingen van de gemeenteraad en voor de verklarende nota's (R.v.S., arrest nr. 12510 van 4 juli 1967; *T.Best.*, 1968, 307; *R.J.Dr.Adm.*, 1968, 65; *Pas.*, 1968, IV, 25; V.C.T., advies nr. 1067 van 3 maart 1966;

nr. 3431 van 25 mei 1972). De eed kan enkel in het Nederlands worden afgelegd (R.v.St., arrest nr. 19521 van 20 maart 1979).

Elk optreden in de gemeenteraad moet zonder gevolg blijven indien niet de Nederlandse taal wordt gebruikt (R.v.St., arrest nr. 22186 voormeld). Het met voorafgaande arresten en twee adviezen van de Raad van State strijdige rondschrijven van minister BUSQUIN (1 april 1981) is daar ook „onbegrijpelijk” (LAMBRECHTS, W., *R.W.*, t.a.p.).

Het wetsvoorstel CLERFAYT van 9 juni 1982 (*Gedr.St.*, Kamer, 323 [1981-82] nr. 1) tot interpretatie van artikel 23 S.W.T. miskent de draagwijdte van de Taalwet en maakt dan ook geen kans (*R.W.*, 1982-83, 333).

Ook de privé-bedrijven in de zes randgemeenten moeten de regels die gelden voor het Nederlandse taalgebied naleven.

Volgens de V.C.T. moeten zij hun belastingaangiften in het Nederlands indienen en de centrale besturen moeten zich in het Nederlands tot de in deze gemeente gevestigde privé-bedrijven richten op dezelfde manier als de plaatselijke diensten van Brussel-Hoofdstad (V.C.T. advies nr. 507 van 25 november 1965; nr. 150 van 9 december 1965; nr. 1236 van 9 december 1965; nr. 3431 van 25 mei 1972; zie boven, nr. 126-159). Deze stellingname van de V.C.T. betreffende de centrale besturen lijkt wel in tegenspraak met de uitdrukkelijke bepalingen van artikel 41, § 2, waarin wordt gezegd dat aan de door de wet bedoelde bedrijven in het Nederlands of in het Frans wordt geantwoord, wanneer deze gevestigd zijn in een gemeente zonder speciale taalregeling.

2. Betrekkingen met de diensten waaronder de zes randgemeenten ressorteren en betrekkingen met de diensten van het Nederlandse taalgebied en van Brussel-Hoofdstad

162 Iedere plaatselijke dienst gevestigd in de zes randgemeenten gebruikt, aldus artikel 23 S.W.T., uitsluitend de Nederlandse taal in zijn betrekkingen met de diensten waaronder hij ressorteert, in zijn betrekkingen met de diensten uit het Nederlandse taalgebied en met die uit Brussel-Hoofdstad.

Deze betrekkingen moeten uitsluitend in het Nederlands geschieden. Dit geldt zowel voor de schriftelijke als voor de mondelinge betrekkingen. De term betrekkingen moet trouwens ruim worden geïnterpreteerd ten einde tegemoet te komen aan de wens van de wetgever om op die manier de integriteit van de taalgebieden te beschermen.

3. Berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek

163 Artikel 29, eerste lid, S.W.T. bepaalt:

De plaatselijke diensten die gevestigd zijn in de randgemeenten stellen de berichten, mededelingen en formulieren die voor het publiek bestemd zijn in het Nederlands en in het Frans.

De formulieren moeten tweetalig zijn in de bovenbedoelde zin, d.w.z. dat de twee talen op hetzelfde bescheid op gelijke wijze moeten voorkomen, telkens wanneer dit materieel mogelijk blijkt.

Blijkt dit niet mogelijk, dan moeten altijd eentalige formulieren in het Nederlands en in het Frans ter beschikking van het publiek worden gesteld, zoals blijkt uit het principieel advies van de V.C.T. (V.C.T. nr. 1980 van 28 september 1967).

4. Bekendmakingen betreffende akten van de burgerlijke stand

164 De bekendmakingen die betrekking hebben op de burgerlijke stand worden volgens artikel 24, tweede lid, S.W.T., gesteld in de taal van de akte waarmee zij in verband staan.

Zoals verder nog zal blijken, worden deze akten in het Nederlands of in het Frans opgesteld volgens de wens van de belanghebbende.

De bekendmakingen moeten in de door de particulier gekozen taal worden opgesteld.

5. Betrekkingen met een particulier

165 Voor zover de taal van de particulier het Nederlands of het Frans is, zijn de overheidsdiensten verplicht de taal van de particulier te gebruiken (art. 25, eerste lid).

Deze verplichting geldt zowel voor het mondelinge als voor het schriftelijke taalgebruik.

Aldus moeten electriciteits- of gasmaatschappijen hun rekeninguittreksels in de taal van de aangeslotene opstellen. Aldus ook de uitnodigingen van de gemeentelijke overheid om zich op het gemeentehuis aan te melden (V.C.T., advies nr. 1479 van 2 juni 1966), geïndividualiseerde belastingformulieren, militiebescheiden en kennisgevingen van de postdienst (V.C.T. advies nr. 1557 van 28 juni 1966; nr. 2007 van 21 december 1967; nr. 3570 van 10 mei 1973).

Wanneer de bevoegde dienst niet weet welke de taal van de particulier is, moeten deze documenten in het Nederlands aan de betrokkene worden toegezonden. De belanghebbende kan vervolgens eventueel gebruik maken van de in de gemeente bestaande faciliteiten en verzoeken dat de voormelde stukken hem in het Frans worden toegezonden.

6. Betrekkingen met privé-bedrijven in gemeenten zonder speciale regeling

166 Ingevolge artikel 25, tweede lid, S.W.T. wordt aan een privé-bedrijf dat in een gemeente zonder speciale regeling uit het Franse of het Nederlandse taalgebied gevestigd is, geantwoord in de taal van deze gemeente.

Voor wat onder privé-bedrijf moet worden verstaan, verwijzen we naar de definitie van VAN RYN (zie boven, nr. 73).

Wanneer de wetgever hier de betrekkingen regelt tussen de overheidsdiensten en de bedrijven, maakt hij niet het onderscheid dat hij wel duidelijk heeft gemaakt bij het opstellen van artikel 52 (zie boven nr. 71 e.v.).

De bedrijven die bedoeld worden, zijn privé-bedrijven van welke aard dan ook.

In al deze gevallen gebruikt de overheidsdienst naar gelang van het gebied waar de exploitatiezetel van het bedrijf gevestigd is, de Nederlandse of de Franse taal in zijn betrekkingen met deze ondernemingen, zowel wanneer de dienst zelf het initiatief neemt als wanneer hij op initiatieven van de bedrijven antwoordt.

7. Aan particulieren verstrekte getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen

167 Meergenoemde diensten stellen de aan de particulieren uitgereikte getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen in het Nederlands of in het Frans op naar gelang van de wens van de belanghebbende. Aldus artikel 26 S.W.T.

B. TAALKENNIS

168 Artikel 27 S.W.T. bepaalt, in drie leden:

„In de plaatselijke diensten van de randgemeenten kan niemand tot een ambt of een betrekking benoemd of bevorderd worden, indien hij de Nederlandse taal niet kent. De toelatings- en bevorderingsexamens gebeuren in dezelfde taal.

De kandidaat wordt enkel tot het examen toegelaten voor zover uit de vereiste diploma's of getuigschriften blijkt dat hij zijn onderwijs in het Nederlands heeft genoten. Bij ontstentenis van een dergelijk diploma of getuigschrift moet de taalkennis vooraf door een examen worden bewezen.

Indien het ambt of de betrekking begeven wordt zonder toelatingsexamen dient de vereiste taalkennis vastgesteld aan de hand van de daar toe in lid 2 voorgeschreven bewijzen.”

169 De kennis van de taal moet dus blijken uit de voor de functie vereiste diploma's of studiegetuigschriften. Normaal moet een ambtenaar of iemand die een betrekking bekleedt in een overheidsdienst van een randgemeente, onderwijs in het Nederlands hebben genoten. Is dat niet het geval, dan moet de kandidaat eerst een examen afleggen waaruit blijkt dat zijn kennis van het Nederlands even goed is als de kennis die hij zou hebben gehad indien hij onderwijs in het Nederlands had genoten. Daaruit blijkt dus dat niet alleen personeel dat tot de Nederlandse taalgroep behoort kan worden tewerkgesteld of benoemd, maar dat iedere kandidaat over een grondige kennis van het Nederlands moet beschikken en dat die grondige kennis moet blijken uit diploma's en studiegetuigschriften of uit een examen (V.C.T. advies nr. 204 van 8 april 1965, V.C.T. advies nr. 79 van 9 maart 1967).

§ 2. Bijzondere bepalingen ten behoeve van de te Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel gevestigde plaatselijke diensten

A. TAAL VAN DE AKTEN

170 In de gemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel worden naar gelang van de wens van de belanghebbende de akten gesteld in het Nederlands of in het Frans (art. 28, eerste lid, S.W.T.).

Het gaat hier om stukken, die ten behoeve van particulieren worden opgesteld en waarbij deze particulieren voor het opmaken de taal van de akte moeten kiezen, wat een van tevoren aanwijsbaar verband tussen de akte en de betrokkene impliceert (R.v.St., arrest

nr. 12510 van 4 juli 1967; *T.Best.* 1968, 307; *R.J.Dr.Adm.*, 1968, 65; *Pas.*, 1968, IV, 25).

Toch zijn de telkaarten, die bij de volkstelling, de nijverheids- en handelstelling moeten worden ingevuld, ook akten (Wet van 4 juli 1961 waarbij het houden van de algemene volks-, nijverheids- en handelstelling in 1961 wordt voorgeschreven, *Stbl.*, 1 augustus 1961).

171 De in het Nederlands of in het Frans gestelde akten van de burgerlijke stand worden in hun oorspronkelijke taal door de gemeentebesturen overgeschreven (art. 28, tweede lid, S.W.T.).

Voor iedere in het Duits gestelde over te schrijven akte vragen genoemde gemeentebesturen aan de gouverneur van de provincie Luik een gewaarmerkte vertaling met de waarde van uitgifte of van een gelijkkluidend afschrift voor zover zij er geen ontvangen hebben van het bestuur dat de akte heeft verzonden. Die vertaling wordt in het Nederlands of in het Frans gesteld naar gelang van de wens van de belanghebbende of bij ontstentenis daarvan naar gelang van de omstandigheden (*id.*, derde lid).

Zo nodig voegen de gemeentebesturen van de voormelde gemeenten een vertaling bij van iedere akte, die buiten deze gemeenten moeten worden overgeschreven, behalve wanneer dit in het Duits moet geschieden. In dit geval maakt de gemeente die de akten ontvangt, zelf de vertaling; van de Nederlandse akten echter, die in een gemeente uit het Duits taalgebied moeten worden overgeschreven, vraagt het bestuur dat ze ontvangt de vertaling aan de gouverneur van de provincie Luik (*id.*, vierde lid).

B. TAALKENNIS VAN HET PERSONEEL

172 In de vier gemeenten waarvan sprake is in deze onderafdeling, mag niemand een ambt bekleden waarin hij omgang heeft met het publiek, zo hij geen elementaire kennis van het Frans bezit (art. 29, eerste lid, S.W.T.).

De bevoegde overheden organiseren de in dezelfde gemeenten gevestigde diensten derwijze dat zonder moeite kan voldaan worden aan de artikelen 23 tot 28 en aan lid 1 (*id.*, tweede lid). Dit betekent dat zij het Nederlands moeten gebruiken als inwendige diensttaal en ook in de betrekkingen met de diensten waaronder zij ressorteren evenals met de diensten uit het Nederlands taalgebied en Brussel-Hoofdstad. Tevens moet worden gezorgd dat in de omgang met het Franstalige publiek Frans kan worden gebruikt.

Ook alle berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek moeten in het Nederlands en in het Frans kunnen worden gesteld.

Voor de betrekkingen met privé-bedrijven uit het Nederlandse of het Franse taalgebied moet de taal van het gebied waar de exploitatiezetel van die bedrijven is gelegen, worden gebruikt.

De diensten moeten ook zo worden georganiseerd dat de getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen in de taal van de betrokkene, hetzij in het Nederlands, hetzij in het Frans worden gesteld.

173 Ieder personeelslid moet vanzelfsprekend de Nederlandse taal kennen en die kennis wordt vastgesteld aan de hand van diploma's of getuigschriften of door een examen. De toelatings- en bevorderingsexamens geschieden in het Nederlands.

Indien er geen toelatingsexamen is, wordt de taalkennis vastgesteld aan de hand van diploma's of getuigschriften. Ten slotte moeten de bevoegde ambtenaren akten kunnen opstellen in de taal van de belanghebbende.

De elementaire kennis van de tweede taal wordt vastgesteld door een examen georganiseerd door het Vast Wervingssecretariaat volgens de normen bepaald in het Koninklijk Besluit van 30 november 1966 (K.B. nr. IX van 30 november 1966 (*Stbl.*, 3 december 1966) gewijzigd door het K.B. van 20 april 1970 (*Stbl.*, 12 juni 1970)).

Het toekennen van een bijzondere premie voor het voldoen aan de bedoelde wettelijke verplichting een tweede taal volledig of op beperkte wijze te kennen, is voor de toepassing van de taalwetten niet vereist (R.v.St., arrest nr. 16609 van 3 september 1974).

174 De taalexamens die een dergelijke kandidaat zal moeten afleggen, bestaan uit een schriftelijk en een mondeling gedeelte.

Het schriftelijk gedeelte omvat:

- a. voor de functies of betrekkingen die gelijkaardig zijn aan die van de niveaus 1 of 2 van het rijkspersoneel:
 - een verhandeling
 - een vertaling, in de taal van de beoogde betrekking, van een in de taal van het diploma gestelde tekst (thema)
- b. voor de functies of betrekkingen die gelijkwaardig zijn aan die van niveau 3 van het rijkspersoneel:
 - een gemakkelijke verhandeling
 - een brief, een verhaal of een beschrijving
- c. voor de functies of betrekkingen die gelijkwaardig zijn aan het niveau 4 van het rijkspersoneel:
 - een brief of een verhaal.

Het mondeling gedeelte bestaat uit het lezen van een tekst, de uitlegging van die tekst en een conversatie.

De *examinandi* moeten 6/10 behalen voor elk gedeelte en ontvangen van de vaste wervingssecretaris een attest over de aard van het examen, de bepaling van de grond waarop het examen werd georganiseerd en de functie of de groep van functies waarvoor het geldt.

Al deze taalexamens staan onder toezicht van de V.C.T. (K.B. nr. IX van 30 november 1966 (*Stbl.*, 3 december 1966), art. 7, 20 en 21).

§ 3. Bijzondere bepalingen ten behoeve van te Sint-Genesius-Rode en te Wezembeek-Oppem gevestigde plaatselijke diensten

A. TAAL VAN DE AKTEN

175 Art. 30 S.W.T. bepaalt:

„In de gemeenten Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem worden de akten gesteld in het Nederlands. Ieder belanghebbende kan daarvan, zonder bijkomende onkosten en zonder verantwoording van zijn aanvraag, bij de dienst die de akten opmaakte, een gewaarmerkte vertaling met waarde van uitgifte of gelijkluidend afschrift bekomen.

De akten van de burgerlijke stand worden in de gemeente overgeschreven in het Nederlands.

Van iedere in het Duits gestelde, over te schrijven akte vragen genoemde gemeentebesturen aan de gouverneur van de provincie Luik een gewaarmerkte vertaling met waarde van uitgifte of van gelijkwaardig afschrift voor zover ze er geen ontvangen van het bestuur dat de akte heeft verzonden.

De vertaling gebeurt in het Nederlands met het oog op de overschrijving van de akte. Iedere belanghebbende kan zich nochtans een Franse vertaling laten uitreiken door de dienst die de overschrijving verricht en dit zonder bijkomende onkosten en zonder verantwoording van zijn aanvraag.

Deze vertaling heeft waarde van uitgifte of gelijkkluidend afschrift.

Lid 4 van artikel 28 is toepasselijk op de akten die moeten overgeschreven worden buiten de 2 gemeenten waarvan sprake in deze onderafdeling."

Tot zover artikel 30 S.W.T.

Onder akten worden hier enkel bedoeld die gesteld ten behoeve van particulieren, niet processen-verbaal van vergaderingen van de gemeenteraad, die tot de binnendienst behoren (R.v.St., arrest nr. 12510 van 4 juli 1967).

176 De akten van de burgerlijke stand worden dus in de twee genoemde gemeenten in het Nederlands opgesteld.

De overschrijving van dergelijke akten, wettelijk in het Frans gesteld en komende van andere gemeenten, geschiedt in het Nederlands door de zorgen van de gemeente die de akte ontvangt.

De overschrijving van een akte van de burgerlijke stand, wettelijk in het Duits gesteld, geschiedt in het Nederlands door het gemeentebestuur dat de akte ontvangt nadat dit laatste de vertaling ervan aan de gouverneur van Luik heeft gevraagd.

Wanneer een akte van de burgerlijke stand uit een van de twee randgemeenten naar een gemeente die gemachtigd is een Franse akte te vragen, moet overgeschreven worden, dan moet dit gebeuren door de zorgen van het bestuur van deze randgemeente. Wanneer die overschrijving bestemd is voor een Duitstalige gemeente, dan vraagt dit laatste gemeentebestuur de vertaling van de akte aan de gouverneur van Luik.

B. TAALKENNIS

177 De bevoegde overheden organiseren de diensten die in Sint-Genesius-Rode en te Wezembeek-Oppem gevestigd zijn, derwijze dat, zonder moeite, kan worden voldaan aan de artikelen 23 tot 27 en aan artikel 30 (art. 31 S.W.T.).

Voor de kennis van de taal van het gebied gelden de regels in artikel 27 vastgesteld voor alle randgemeenten (zie nr. 168).

De verplichting de diensten zo te organiseren dat zonder moeite kan worden geantwoord in het Nederlands of in het Frans, dat berichten, mededelingen en formulieren in beide talen kunnen geschieden of beschikbaar zijn, dat de akten, getuigschriften, verklarin-

gen, machtigingen en vergunningen in de taal van de belanghebbende particulieren kunnen gesteld worden, veronderstelt vanzelfsprekend dat sommige ambtenaren een bijzondere taalkennis hebben. Deze taalkennis moet vastgesteld worden door een diploma, getuigschrift, een verklaring van het schoolhoofd of een examen (vgl. nr. 173).

HOOFDSTUK IV

HET TAALGEBRUIK IN DE GEWESTELIJKE DIENSTEN

AFDELING I

HET BEGRIP GEWESTELIJKE DIENST

178 Voor de toepassing van de gecoördineerde wetten worden onder gewestelijke diensten verstaan diensten in de zin van artikel 1, § 2, waarvan de werkring meer dan één gemeente, maar niet het gehele land bestrijkt. De werkring van een gewestelijke dienst wordt het „ambtsgebied” genoemd (art. 32, eerste en tweede lid, S.W.T.).

Deze werkring, in de wet ambtsgebied genoemd, is de werkelijke activiteits sfeer van de dienst (V.C.T. N.A. advies nr. 1115 van 12 oktober 1965).

De provinciale directie van de provincie Brabant is een gewestelijke dienst (R.v.St., arrest nr. 8462 van 28 februari 1961). Intercommunales zijn gewestelijke diensten (V.C.T. N.A., nr. 1512 van 15 februari 1966 en nr. 1620 van 25 oktober 1966, R.W., 1965-66, 1948 en 1966-67, 1547; A.P.R., Tw. *Intercommunale maatschappij*, nr. 384).

Aldus ook de kinderbijslagfondsen voor werknemers (V.C.T., adviezen nr. 663/857 van 16 juni 1966, R.v.St., arrest nr. 7806 van 13 april 1960), het Zoniënwoud (V.C.T., advies nr. 1003 van 9 februari 1967), de automobielininspectie (V.C.T., advies nr. 1847 van 14 februari 1967), buitendiensten van het Ministerie van Openbare Werken (V.C.T. advies nr. 1627 van 18 mei 1967, het N.V. Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel (R.v.St., arrest nr. 19523 van 20 maart 1979, advies V.C.T., nr. 3192 van 10 juni 1971).

Ook de luchthaven van Oostende-Middelkerke is een gewestelijke dienst (R.v.St., arrest nr. 16506 van 27 juni 1974).

AFDELING II

DE VERSCHILLENDE GEWESTELIJKE DIENSTEN

§ 1. Gewestelijke, op taalgebied homogene diensten met zetel in het eigen gebied

A. BEGRIP

179 De gewestelijke, op taalgebied homogene dienst heeft als werkring uitsluitend gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied en de zetel ervan is gevestigd in dat gebied (art. 33, § 1, eerste lid, S.W.T.).

B. BINNENDIENST

180 Zulk een dienst gebruikt in zijn binnendiensten uitsluitend de taal van zijn gebied (*id.*, V.C.T., advies nr. 1990 van 30 november 1967).

De kennis van een andere taal kan aan het personeel van deze diensten niet worden opgelegd, tenzij de kennis van die andere taal inherent is aan de functie en de V.C.T. eerst over elk geval afzonderlijk heeft geadviseerd (R.v.St., arrest nr. 13106 van 2 juli 1968. *Parl.Vr. en Antw.*, vr. 33 van 16 januari 1969, V.C.T., advies nr. 3017 van 3 oktober 1971).

De betrekkingen in een ééntalige gewestelijke dienst zijn uitsluitend bestemd voor ambtenaren van diezelfde taalgroep (R.v.St., arrest nr. 15282 van 4 mei 1972).

Kandidaten moeten vóór hun aanstelling of benoeming inzake taalkennis voldoen aan de voorschriften van de wet (V.C.T., advies nr. 3483 van 7 december 1972 en advies nr. 3620 van 22 maart 1973; R.v.St., arrest nr. 16506 van 27 juni 1974; R.v.St., arrest nr. 16534 van 9 juli 1974).

C. BETREKKINGEN MET DE DIENSTEN WAARONDER DE GEWESTELIJKE DIENST RESORTEERT, MET DE ANDERE DIENSTEN VAN HETZELFDE TAALGEBIED EN MET DE DIENSTEN VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD

181 In al deze gevallen gebruikt de gewestelijke dienst uitsluitend de taal van zijn gebied (art. 33, § 1, eerste lid, S.W.T.).

D. BERICHTEN, MEDEDELINGEN EN FORMULIEREN VOOR HET PUBLIEK

182 De dienst stelt de berichten, mededelingen en formulieren die voor het publiek bestemd zijn, uitsluitend in de taal van zijn gebied (art. 33, § 1, tweede lid, S.W.T.).

E. BETREKKINGEN MET DE PARTICULIEREN

183 In zijn betrekkingen met de particulieren gebruikt zulk een dienst uitsluitend de taal van zijn gebied, onverminderd de mogelijkheid die gelaten wordt, zich te bedienen van de taal van het andere taalgebied in de briefwisseling met de particulieren die in dit ander taalgebied gevestigd zijn (art. 33, § 1, derde lid, S.W.T.).

Buiten het geval van artikel 52 kunnen particulieren zelf zich in een andere taal tot een kamer van beroep van de O.C.M.W.'s richten, maar de S.W.T. zijn op die kamers zoals op alle administratieve rechtscolleges toepasselijk voor zover de bijzondere wet daar niet van afwijkt (R.v.St., arrest nr. 20275 van 23 april 1980, *Rev.Comm.*, 1980, 143).

184 Uit hoffelijkheid mag in de taal van het andere taalgebied worden geantwoord op voorwaarde dat de belanghebbenden erom hebben verzocht, dat ze buiten hetzelfde taalgebied wonen en dat het antwoord aan hun verblijfplaats buiten het eigen taalgebied wordt geadresseerd (V.C.T. N.A., nr. 510 van 10 juli 1964).

Hoffelijkheid tegenover anderstaligen uit het andere taalgebied mag er niet toe leiden dat

de overheid aan het personeel de kennis van een andere dan de streektaal oplegt, buiten de gevallen waar de kennis van een vreemde taal inherent is aan de functie (V.C.T. N.A., nr. 1577 van 29 maart 1966).

De V.C.T. meende zelfs dat bij akten opgesteld door de gemeenten geen tekst in een andere taal mag worden bijgevoegd ten behoeve van particulieren die in een ander taalgebied of in het buitenland wonen (V.C.T. N.A., nr. 2111 van 12 december 1967).

Bij Decreet van 30 juni 1981 van de Vlaamse Raad is bepaald dat de particulieren, bedrijven inbegrepen, gevestigd in een gemeente zonder speciale taalregeling uit het Nederlandse taalgebied, uitsluitend het Nederlands gebruiken in hun betrekkingen met o.m. de gewestelijke diensten waarvan de werkkring zich beperkt tot het Nederlandse taalgebied en uitsluitend gemeenten zonder speciale taalregeling betreft (*Sibl.*, 10 juli 1981; zie verder, nr. 501 e.v.).

185 Ook zogenaamde vrije vertalingen bij opsporingen van de politie of van de rijkswacht oordeelde de V.C.T. strijdig met de wet, o.m. omdat de wetsbepalingen zijn ingevoerd niet alleen opdat diegenen die bij het verrichten van een bestuurshandeling betrokken zijn of er belang bij hebben hun eigen taal zouden kunnen spreken, maar ook om de verschillende nationale talen te beschermen door de plaats die hun in het bestuursleven toekomt te waarborgen (V.C.T. N.A., nr. 3190 van 8 juni 1971; *R.v.St.*, arrest nr. 11796 van 28 september 1966; zie overigens, L. LINDEMANS, *A.P.R.*, Tw., *Taalgebruik*, nr. 173-177).

De aangehaalde jurisprudentie van de V.C.T. handelt weliswaar over de betrekkingen van de plaatselijke diensten uit het homogene taalgebied met particulieren uit een ander taalgebied. In de gewestelijke diensten die alleen gemeenten uit hetzelfde taalgebied bestrijken, kunnen niettemin dezelfde principes worden toegepast.

De wetgever gebruikt immers dezelfde uitdrukkingen „onverminderd de mogelijkheid die hun gelaten wordt, zich te bedienen van de taal van het andere taalgebied”, wanneer het gaat over de betrekkingen van de plaatselijke en gewestelijke diensten van het homogene taalgebied met particulieren uit een ander taalgebied.

F. AKTEN, GETUIGSCHRIFTEN, VERKLARINGEN, MACHTIGINGEN EN VERGUNNINGEN TEN BEHOEVE VAN PARTICULIEREN

186 De akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen die aan de particulieren worden afgegeven, stellen de diensten in de taal van hun gebied. Ieder belanghebbende die er de noodzaak van aantoonst, kan er een vertaling van bekomen onder de in artikel 13, § 1, bepaalde voorwaarden (art. 33, § 1, vierde lid). Het betreft hier dezelfde voorwaarden als die besproken in hoofdstuk III (zie nr. 135).

Hiervoren is reeds duidelijk gemaakt wat moet worden verstaan onder akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen in de zin van de wet. Daarbij zijn ook enkele voorbeelden gegeven van wat de Raad van State of de V.C.T. daaronder verstaan (zie nr. 110, 116, 135).

§ 2. Gewestelijke, op taalgebied homogene diensten met zetel in Brussel-Hoofdstad

187 Iedere gewestelijke dienst waarvan de zetel gevestigd is in „Brussel-Hoofdstad” en waarvan de werkring uitsluitend gemeenten zonder speciale taalregeling uit het Nederlandse of uit het Franse taalgebied bestrijkt, is onderworpen aan de regeling van artikel 33, § 1, art. 33, § 2, S.W.T.).

De taalregeling voor deze in één van de 19 gemeenten van „Brussel-Hoofdstad” gevestigde diensten is dus juist dezelfde als die voor de gewestelijke, op taalgebied homogene diensten waarvan de zetel in het eigen gebied is gevestigd. Er mag dus worden verwezen naar de nummers 179 tot 186.

§ 3. Gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten met een speciale taalregeling of met verschillende regelingen uit het Franse of uit het Nederlandse taalgebied bestrijkt en waarvan de zetel in dit gebied gevestigd is (art. 34, § 1, a S.W.T.)

A. BINNENDIENST

188 De aldus omschreven gewestelijke diensten gebruiken in hun binnendiensten uitsluitend de taal van het gebied waar zij gevestigd zijn (art. 34, § 1 b, tweede lid, S.W.T.).

B. BETREKKINGEN VAN DE DIENSTEN WAARONDER DE GEWESTELIJKE DIENST RESORTEERT MET DE ANDERE DIENSTEN UIT HETZELFDE TAALGEBIED EN MET DE DIENSTEN VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD

189 De taal die altijd moet worden gebruikt is de taal van het gebied waar de dienst is gevestigd (art. 34, § 1, b, tweede lid, S.W.T.; V.C.T. advies nr. 1273 van 26 mei 1966; V.C.T. advies nr. 3504 van 25 januari 1973).

C. BETREKKINGEN MET DE PLAATSELIJKE DIENSTEN UIT HET AMBTSGEBIED VAN DE GEWESTELIJKE DIENSTEN

190 De gewestelijke diensten moeten het eigen karakter van de plaatselijke diensten eerbiedigen en de daar gesproken interne diensttaal gebruiken (art. 34, § 1, b, tweede lid, S.W.T.).

D. BERICHTEN, MEDEDELINGEN EN FORMULIEREN

191 Volgens art. 34, § 1, b, derde lid, S.W.T. stelt de gewestelijke dienst de berichten, mededelingen en formulieren, die hij rechtstreeks aan het publiek richt en de formulieren, die hij op dezelfde wijze afgeeft, in de taal of talen die ter zake opgelegd zijn aan de plaatselijke diensten van de gemeenten waar zijn zetel gevestigd is. Nochtans, wanneer de gewestelijke dienst gevestigd is in een gemeente zonder speciale

taalregeling, geniet het publiek uit de gemeenten van het ambtsgebied die aan een andere taalregeling onderworpen zijn of die begiftigd zijn met een speciale taalregeling, ten aanzien van de rechtstreeks afgegeven formulieren dezelfde rechten als in genoemde gemeenten. De berichten, mededelingen en formulieren die aan het publiek worden verstrekt door de bemiddeling van de plaatselijke diensten, worden gesteld in de taal of de talen welke die diensten voor soortgelijke bescheiden moeten gebruiken.

Deze regel bedoelt de gewestelijke dienst waarvan de werkkring gemeenten met een speciale regeling of met verschillende regelingen uit het Nederlandse of uit het Franse taalgebied omvat en die gevestigd zijn in hetzelfde gebied. Deze diensten gebruiken voor de berichten en mededelingen die zij rechtstreeks aan het publiek richten, de taal of de talen die ter zake aan de plaatselijke diensten van de gemeente waar zij hun zetel hebben, wordt of worden opgelegd.

192 De letterlijke toepassing van deze bepaling kan problemen doen rijzen, enerzijds in de veronderstelling dat de betrokken gewestelijke dienst gelegen is in een gemeente met een speciale regeling terwijl tot zijn „ambtsgebied” o.m. gemeenten zonder speciale regeling behoren en anderzijds in het geval dat de zetel van de dienst zich in een gemeente zonder speciale regeling bevindt en tot zijn ambtsgebied o.m. sommige gemeenten met een speciale regeling behoren. In het eerste geval zou de letterlijke toepassing van de wet tot gevolg hebben dat de berichten en mededelingen, die rechtstreeks aan het publiek van de eentalige gemeenten van het ambtsgebied worden gericht, tweetalig zouden moeten zijn, terwijl in het tweede geval deze toepassing het gebruik van de tweetaligheid onmogelijk zou maken voor de berichten en mededelingen voor het publiek van de gemeenten uit het ambtsgebied, die met een speciale regeling zijn begiftigd.

Een dergelijke interpretatie zou klaar en duidelijk indruisen tegen de algemene opzet van de wet; deze heeft immers enerzijds de homogeniteit van de eentalige gebieden willen verstevigen en anderzijds, in sommige gevallen, uitdrukkelijk faciliteiten toegekend aan de taalminderheden van sommige gemeenten. Daarom, rekening houdend met de doeleinden van de wetgever, moet bij het gebruik van de taal die is opgelegd aan de plaatselijke diensten van de gemeenten waar de zetel van de diensten is gevestigd, onderstreept worden dat de wetgever slechts de berichten en mededelingen, heeft willen bedoelen, die in of op de gebouwen van deze diensten rechtstreeks aan het publiek worden gericht, terwijl de berichten en mededelingen die in de andere gemeenten van het ambtsgebied aan het publiek worden gericht, normaliter de taalregeling dienen te volgen, die ter zake aan de plaatselijke diensten van deze gemeenten is opgelegd.

Deze interpretatie wordt trouwens bevestigd door de redactie van artikel 34, § 1 zelf, waar gepreciseerd wordt: „Wanneer de gewestelijke dienst gevestigd is in een gemeente zonder speciale taalregeling, geniet het publiek uit de gemeenten van het ambtsgebied, die aan een andere taalregeling onderworpen zijn of die begiftigd zijn met een speciale taalregeling ten aanzien van de rechtstreeks afgegeven formulieren, dezelfde rechten als in genoemde gemeenten (V.C.T., advies nr. 1581 van 2 februari 1967; advies nr. 1868 van 5 oktober 1967; F.A., advies nr. 1916 B van 17 oktober 1967; advies nr. 3261 van 18 november 1971).

Wat de formulieren betreft, heeft de Raad van State beslist, zoals reeds opgemerkt, dat in de Wet van 1962 alleen sprake is van berichten en mededelingen, die in de taalgrensgemeenten in beide talen moeten worden gesteld en dat de S.W.T. er zonder uitdrukkelijke opdracht van de wetgever de formulieren niet kon aan toevoegen. De formulieren zullen dus ook hier op basis van de Wet van 8 november 1962 en het bovenvermelde arrest van de Raad van State eentalig moeten zijn (R.v.St., arrest nr. 14241 van 12 augustus 1970; zie boven, nr. 119).

E. BETREKKINGEN MET PARTICULIEREN

193 Deze gewestelijke dienst gebruikt, volgens art. 34, § 1, b, vierde lid, S.W.T. in zijn betrekkingen met een particulier de taal die te dezer zake opgelegd is aan de plaatselijke diensten van de woonplaats van de betrokken particulier.

De gewestelijke dienst gebruikt de taal die te dezer zake opgelegd is aan de plaatselijke diensten van de woonplaats van de betrokkene waarbij dan als regel van de dienst mag worden aangenomen dat er een vermoeden *juris tantum* bestaat dat de taal van het gebied ook de taal van de particulier is (V.C.T., advies nr. 886 van 10 maart 1966, advies nr. 2104 B van 4 december 1969).

F. AKTEN, GETUIGSCHRIFTEN, VERKLARINGEN, MACHTIGINGEN EN VERGUNNINGEN

194 De akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen worden gesteld in de taal die de plaatselijke diensten van de woonplaats van de aanvrager moeten gebruiken. Wanneer ingevolge die regeling aan betrokkene geen taalkeuze gelaten wordt kan hij, voor zover hij er de noodzaak van aantoot, een vertaling van het bescheid bekomen onder de in artikel 13, § 1 bepaalde voorwaarden (art. 34, § 1, b, vijfde lid, S.W.T.).

Bij de bespreking van de plaatselijke diensten werd reeds aangeduid wat onder noodzaak moet worden verstaan en onder welke voorwaarden een vertaling kan worden verkregen. Hier moeten dezelfde regels worden toegepast (zie boven, nr. 110).

§ 4. Taalregeling in de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit het Duitse taalgebied en waarvan de zetel in dat gebied is gevestigd

195 De taalregeling van zo'n gewestelijke dienst is juist dezelfde als die uiteengezet onder § 3 (art. 34, § 1, b, S.W.T.; zie nr. 188 tot 194).

§ 5. Taalregeling in de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten die behoren tot het Nederlandse en het Franse taalgebied en met zetel gevestigd in Brussel-Hoofdstad

196 Voor de toepassing van deze bepaling wordt de gemeente van de zetel beschouwd als een tot het ambtsgebied behorende gemeente.

Ook hier gelden, krachtens art. 34, § 2, S.W.T., dezelfde regels als die toepasselijk op

de gewestelijke diensten van artikel 35, § 1, d.w.z. dezelfde regels die toepasselijk zijn voor Brussel-Hoofdstad (zie boven, nr. 187).

Onder bepaalde voorwaarden is splitsing van een gewestelijke dienst in de provincie Brabant in twee eentalige diensten niet uitgesloten. Zie het arrest R.v.St., nr. 22281 van 25 mei 1982, *Adm.Publ.*, 1982, 72, betreffende het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering voor Zelfstandigen.

§ 6. Gewestelijke diensten die uitsluitend gemeenten uit Brussel-Hoofdstad, of gemeenten uit Brussel-Hoofdstad en gemeenten uit het Nederlandse of het Franse taalgebied of die beide taalgebieden omvatten

197 Zulke gewestelijke diensten, zoals die onder § 5, passen dezelfde regelen toe als die welke gelden voor de plaatselijke diensten van Brussel-Hoofdstad (art. 35, § 1, a en b, S.W.T.; zie boven, nr. 126 e.v.).

Volgens de Raad van State moeten als een gewestelijke dienst in de zin van artikel 35, § 1, worden beschouwd: de Intercommunale Vereniging voor de Autoweg E5 (arrest nr. 16156 van 11 december 1973), de directie Wegen van Brussel-Hoofdstad (nr. 15269 van 25 april 1972), de permanente kantoren Brussel 1 en 2 van de Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringen (nr. 15801 van 3 april 1973), de gezondheidsinspectiediensten van de provincie Brabant (o.m. nr. 17565 van 13 april 1976), de bestendige deputatie van de provincie Brabant (R.v.St., arrest nr. 20095 van 5 februari 1980). Een te Brussel lokaliseerbare maar met het Nederlands taalgebied kennelijk verbonden aanvraag om vergunning moet derhalve in het Nederlands worden behandeld (zelfde arrest).

§ 7. Taalregeling in de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit de vier taalgebieden

198 Deze gewestelijke diensten passen de taalregeling toe, die voorgeschreven is voor de in Hoofdstuk V bedoelde uitvoeringsdiensten waarvan de werkkring het gehele land bestrijkt. Aldus art. 35, § 2, S.W.T.

De V.C.T. beschouwt de N.V. Wagon-Lits met zetel te Oostende als zulk een gewestelijke dienst (V.C.T., advies nr. 1677 van 13 december 1966). Deze regeling geldt ook voor de provinciale directie Brabant van het Bestuur van Stedebouw en van de Telegrafie en Telefonie van Brussel (V.C.T., advies nr. 2016 van 21 december 1967; V.C.T. advies nr. 2377 van 11 juni 1970).

Dit zal verder worden toegelicht.

§ 8. Taalregeling in de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit verschillende taalgebieden — met uitzondering van Brussel-Hoofdstad — en waarvan de zetel niet in een gemeente uit het Malmeyse of het Duitse taalgebied gevestigd is

199 De regels hiervoor zijn vervat in artikel 36, § 1, S.W.T.

1. In zijn binnendiensten en de diensten waaronder de gewestelijke dienst ressorteert:

- a. voor de zaken gelokaliseerd of lokaliseerbaar in het Nederlandse of het Franse taalgebied: de taal van dit gebied (V.C.T., advies nr. 1261 van 24.2.1966);
 - b. voor de akten van een ambtenaar van de dienst: de taal waarin hij zijn toelatings-examen heeft afgelegd of, bij ontstentenis van dergelijk examen, de taal van de groep waartoe hij behoort wegens de taal, waarin hij, naar luid van het vereiste diploma of studiegetuigschrift, zijn onderwijs heeft genoten;
 - c. voor alle andere zaken: de taal van het gebied waarin de zetel van de dienst gevestigd is.
2. In zijn betrekkingen met de plaatselijke diensten uit zijn ambtsgebied: de taal van de plaatselijke dienst.
 3. Voor de berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek moeten dezelfde regels worden gevolgd als die uiteengezet in nr. 191.
 4. Voor het opstellen van akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen geldt dezelfde regeling als voor de gewestelijke diensten vermeld onder nr. 194 (art. 36, § 1, nr. 3, eerst lid, S.W.T.).

Zo moet de directeur der belastingen te Luik zijn beslissing op het bezwaar ingediend door een belastingplichtige met woonplaats te Eupen in het Duits stellen (Cass., 30 april 1980, *Arr.Cas.*, 1979-80, nr. 556, *J.Dr.F.*, 1981, 104, Cass., 30 juni 1980, *R.W.*, 1980-82, 1266).

§ 9. Taalregeling in de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit verschillende taalgebieden — met uitzondering van Brussel-Hoofdstad — en waarvan de zetel gevestigd is in het Malmedyse of het Duitse taalgebied

200 Indien daartoe aanleiding bestaat, bepaalt de Koning aan de hand van de principes die § 1 beheersen, de taalregeling van de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten van verschillende taalgebieden, behalve „Brussel-Hoofdstad”, bestrijkt en waarvan de zetel gevestigd is in een gemeente uit het Malmedyse of in het Duitse taalgebied (art. 36, § 2, S.W.T.).

De Koning kan derhalve aan de hand van de beginselen die gelden voor de gewestelijke dienst behandeld onder nr. 199 in voorkomend geval voor deze diensten een eigen taalregeling bepalen.

De Koning heeft van die mogelijkheid echter geen gebruik gemaakt zodat de wet een leemte vertoont. De V.C.T. meende dat die leemte door een Koninklijk Besluit moest worden aangevuld maar dat intussen een oplossing diende te worden gezocht in de zin van artikel 34, § 1 (V.C.T., advies nr. 1503 van 23 juni 1966; V.C.T., advies nr. 2313 van 8 januari 1970).

§ 10. Taalregeling in de gewestelijke diensten in hun betrekkingen met de randgemeenten

201 In hun betrekkingen met de plaatselijke diensten gevestigd in de randgemeenten, gebruiken de gewestelijke diensten waaronder de genoemde randgemeenten ressorteren, en ook de in het Nederlandse taalgebied gevestigde gewestelijke diensten, de Nederlandse taal (art. 37 S.W.T.).

AFDELING III

TAALKENNIS VAN HET PERSONEEL

§ 1. In de op taalgebied homogene gewestelijke diensten met zetel in het eigen gebied

202 In deze diensten, bedoeld in artikel 33, § 1, S.W.T., kan niemand tot een ambt of betrekking benoemd of bevorderd worden indien hij de taal van de streek niet kent. De taalkennis wordt vastgesteld volgens de regels aangeduid in art. 15, § 1, d.w.z. zoals in de plaatselijke diensten van het Nederlandse, Franse of Duitse taalgebied (art. 38, § 1, eerste en tweede lid, S.W.T.; zie boven, nr. 120).

§ 2. In de op taalgebied homogene gewestelijke dienst met zetel te „Brussel-Hoofdstad”

203 Op deze, in art. 33, § 2, S.W.T. bedoelde diensten worden dezelfde regelen toegepast als *sub* nr. 202 (art. 38, § 1, eerste en tweede lid, S.W.T.).

§ 3. In de gewestelijke dienst met als werkkring gemeenten met een speciale taalregeling of met verschillende regelingen uit het Franse of uit het Nederlandse taalgebied en met zetel gevestigd in dit gebied

204 De diensten bedoeld bij art. 34, § 1, S.W.T. moeten zo georganiseerd worden dat het publiek, zonder enige moeite, kan te woord gestaan worden in de talen die deze wet voor de gemeenten uit het ambtsgebied erkent (art. 38, § 3, S.W.T.).

Alhoewel de wet de ééntaligheid van het personeel als principe voor de binnendienst erkent, houdt deze bepaling natuurlijk in dat deze diensten, naar gelang van hun praktische behoeften, dienen te beschikken over ambtenaren die een bijzondere taalkennis bezitten, zo niet zouden de woorden „de diensten dienen te worden georganiseerd” geen betekenis hebben.

Deze taalkennis moet door een examen worden bewezen, zoals blijkt uit de formulering van de tekst van het Koninklijke Besluit dat uitdrukkelijk naar dergelijke diensten verwijst (art. 15 K.B. nr. IX van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966; V.C.T., advies nr. 1701 van 19 januari 1967).

In dezelfde zin oordeelde de V.C.T. dat de gewestelijke ontvanger van Moeskroen eerst een examen moest afleggen bij de Vaste Wervingssecretaris over de kennis van de tweede taal (V.C.T., advies nr. 666*bis* 25 februari 1965, advies nr. 1161 22 april 1965). Ook een brigadier-veldwachter die werkzaam is in de gerechtelijke kantons Templeuve, Komen en Moeskroen, moet een examen over de kennis van de tweede taal afleggen (V.C.T., advies nr. 2162 van 28 maart 1968; Parl.Vr. en Antw., vr. 164 van 22 juni 1971).

§ 4. In de gewestelijke diensten bedoeld in art. 34, § 1, S.W.T. met als werkkring gemeenten uit het Duitse taalgebied en met zetel in dat gebied

205 Dezelfde regels als sub § 3 moeten hier worden toegepast (art. 38, § 3, S.W.T.).

§ 5. In de gewestelijke diensten, bedoeld in art. 34, § 2, S.W.T., met als werkkring gemeenten die behoren tot het Nederlandse en het Franse taalgebied en met zetel gevestigd in Brussel-Hoofdstad

206 De regels geldend voor de plaatselijke diensten van Brussel-Hoofdstad dienen hier te worden toegepast (art. 38, § 4, S.W.T.; zie nr. 138 e.v.).

§ 6. In de gewestelijke diensten die uitsluitend gemeenten uit Brussel-Hoofdstad, uit het Nederlandse of het Franse taalgebied of uit beide taalgebieden omvatten (art. 35, § 1, S.W.T.)

207 Ook hier gelden dezelfde regels als voor de plaatselijke diensten van Brussel-Hoofdstad (art. 38, § 4, S.W.T.; zie nr. 138 e.v.).

§ 7. In de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit de vier taalgebieden (art. 35, § 2, S.W.T.)

208 Voor het personeel van deze diensten gelden de regels die voorgeschreven zijn voor de uitvoeringsdiensten waarvan de werkkring gans het land bestrijkt (art. 38, § 5, S.W.T.).

Deze regels, vervat in artikel 38, § 5, S.W.T., zullen worden onderzocht in Hoofdstuk V, afdeling II, betreffende deze diensten (zie verder, nr. 265-284).

§ 8. In de gewestelijke diensten met als werkkring gemeenten uit verschillende taalgebieden — met uitzondering van Brussel-Hoofdstad — en met zetel die niet in een gemeente uit het Malmedyse of het Duitse taalgebied gevestigd is (art. 36, § 1, S.W.T.).

209 Het personeel van de diensten moet krachtens art. 38, § 2, S.W.T. de taal kennen van het gebied waar de zetel gevestigd is. De overheid kan personeel aanstellen dat bovendien één van beide andere talen kent.

Deze tekst moet natuurlijk samen gelezen worden met de tekst die bepaalt dat een dergelijke gewestelijke dienst zo moet worden georganiseerd dat het publiek zonder moeite in zijn eigen taal kan worden te woord gestaan (V.C.T., advies nr. 1107 van 28 september 1965; V.C.T. advies nr. 1409 van 9 juni 1966).

Dit betekent dat het personeel dat in contact treedt met het publiek, de taal van dit publiek hetzij het Duits, het Nederlands of het Frans, moet kennen.

§ 9. Betrekkingen met randgemeenten

210 In hun betrekkingen met de plaatselijke diensten die gevestigd zijn in de randgemeenten, gebruiken de gewestelijke diensten waaronder genoemde plaatselijke diensten ressorteren alsook de in het Nederlandse taalgebied gevestigde gewestelijke diensten de Nederlandse taal (art. 37, S.W.T.).

De gewestelijke diensten, waaronder de zes randgemeenten ressorteren, dienen, ongeacht waar ze gevestigd zijn, het Nederlands te gebruiken in hun betrekkingen met deze gemeenten of met de daar gevestigde plaatselijke diensten.

Dit geldt vanzelfsprekend *a fortiori* voor de gewestelijke diensten die hun zetel hebben in één van de zes randgemeenten.

Voor het overige gelden de regels betreffende de taalkennis, bepaald voor de gewestelijke dienst waarvan de werkring gemeenten met een speciale taalregeling of met verschillende regelingen uit het Nederlandse of Franse taalgebied omvat en waarvan de zetel in dat gebied gevestigd is (zie nr. 213).

HOOFDSTUK V

HET TAALGEBRUIK IN DE DIENSTEN WAARVAN DE WERK- KRING HET GEHELE LAND BESTRIJKT

AFDELING I

DE CENTRALE DIENSTEN

§ 1. Begrip

211 Centrale diensten moeten worden onderscheiden van uitvoeringsdiensten.

Volgens het Kamerverslag over het wetsontwerp van de Wet van 1963 moet onder centrale dienst worden verstaan de dienst waarvan de werkring het gehele land bestrijkt, waarvan leiding uitgaat en die te Brussel gevestigd is (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 35; zie ook boven, nr. 33).

Hierbij moet rekening worden gehouden met de aard van de dienst en niet met de opdrachten die de administratie geeft aan de ambtenaren die de betrekkingen in de dienst bekleden (R.v.St., arrest nr. 18512 van 27 oktober 1977).

Bij de voorbereiding van de wet werden als centrale diensten aangeduid:

— de ministeries (advies R.v.St., *Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 1, blz. 5 en 35; *Gedr.St., Senaat*, 304 [1962-63] blz. 18 en 23). Talrijke adviezen van de V.C.T. en talrijke arresten van de Raad van State betreffen centrale diensten van ministeries. De thans gesplitste ministeries zijn weliswaar ook centrale diensten maar van een bijzondere aard (zie boven, nr. 46).

— de centrale diensten van parastatale instellingen (advies R.v.St., *Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 1, blz. 31; *Gedr.St., Senaat*, 304 [1962-63], blz. 8 en 24, *Parl.Handel., Kamer*, 11 juli 1963, blz. 48).

— de Raad van State wat betreft de administratieve werkzaamheden en de organisatie van de diensten (art. 68 van de bij K.B. 12 januari 1973 gecoördineerde wetten (zie boven, nr. 60).

Wat betreft het gebruik der talen voor de Raad van State gelden de artikelen 47 tot 68 van dezelfde gecoördineerde wetten, die evenwel afzonderlijk moeten worden bestudeerd.

Andere centrale diensten zijn:

— de centrale administratieve rechtscolleges (R.v.St., arrest nr. 10547 van 10 april 1964, *R.W.*, 1964-65, 101, met noot W. LAMBRECHTS, *id.*, nr. 14488 van 28 januari 1971). Aldus de militierechtscolleges (*Cass.*, 12 februari 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 680, *R.W.*, 1978-79, 2028 met concl. adv. gen. LENAERTS, *Pas.*, 1979, 682; H. VAN EECKE, *A.P.R.*, Tw. *Dienstplicht*, nr. 353, 395).

Voorts in alfabetische volgorde:

— de Commissie van Beroep voor medisch-farmaceutische cumulatie (R.v.St., arrest nr. 11496 van 9 november 1965, nr. 11496; *id.*, 17 oktober 1975; *ib.*, 1975, nr. 17221);

- de Commissie van beroep voor Vergoedingspensioenen (R.v.St., nr. 5451 van 10 januari 1957);
- de Dienst voor Ontwikkelingssamenwerking (R.v.St., arrest nr. 14817 van 17 juni 1971);
- de Dienst van Overzeese Sociale Zekerheid (R.v.St., arrest nr. 18304 van 8 juni 1977);
- het Economisch en Sociaal Instituut voor de Middenstand (*id.*, nr. 17707 van 11 juni 1976; *id.*, nr. 17746 van 29 juni 1976);
- de Hoge Commissie voor Pensioenen (R.v.St., arrest nr. 14140 van 3 juni 1970, *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 206);
- de Homologatiecommissie voor het onderzoek van de diploma's (V.C.T., nr. 1456 van 6 maart 1966, 1600 van 20 september 1966, 1517 van 18 mei 1967);
- de Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringen (R.v.St., nr. 15801 van 3 april 1973; nr. 16665 van 24 oktober 1971);
- de Kamers voor erkenning van dokters-specialisten (V.C.T., nr. 4935/I/P van 2 maart 1978);
- het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (*Parl. Vr. en Antw.*, vr. 68 van 25 december 1970);
- de Nationale Dienst voor de Opgravingen (*idem*);
- de Nationale Kas voor Bediendenpensioenen (R.v.St., nr. 16981 van 18 april 1975);
- de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting (R.v.St., nr. 18264 van 11 mei 1977, nr. 18361 van 29 juni 1977);
- de N.M.K.N. (V.C.T., nr. 4746/II/P van 23 maart 1978);
- het Nationale Werk voor Oudstrijders en Oorlogsinvaliden (R.v.St., nr. 13834 van 10 december 1969, *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 52, met noot P. MAROY; nr. 16164 van 5 december 1973; zie verder, nr. 266);
- de Regie der Luchtwegen (o.m. R.v.St., arrest nr. 15637 van 21 december 1972, *R.W.*, 1973-74, 1395, *R.J.Dr.Adm.*, 1973, 113; nr. 15699 van 5 februari 1973; nr. 18575 van 23 november 1977);
- de Regie der Posterijen (R.v.St., nr. 16313 van 20 maart 1974);
- de Regie van Telegrafie en Telefonie (R.v.St., nr. 17589 van 29 april 1976; nr. 18834 van 9 maart 1978);
- de Rijksdienst voor de Jaarlijkse Vakantie (R.v.St., nr. 15742 van 6 maart 1973);
- de Rijksdienst voor Werknemerspensioenen (o.m. R.v.St., nr. 14236 van 16 juli 1970, nr. 16975 van 16 april 1975);
- de Rijksentstofinrichting (R.v.St., nr. 17490 van 10 maart 1976);
- het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (R.v.St., nr. 16980 van 18 april 1975);
- de Rijkskas voor Rust- en Overlevingspensioenen (o.m. R.v.St., nr. 15097 van 28 december 1971, nr. 16124 van 30 november 1973);
- SABENA (zie verder, nr. 285-291);
- het vroegere ongesplitste Waterbouwkundig Laboratorium (R.v.St., nr. 15086 van 17 december 1971, *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 135, *Pas.*, 1973, IV, 26, nr. 15637 van 21 december 1972).

§ 2. Taalgebruik

A. BETREKKINGEN IN BINNENDIENST EN MET GEWESTELIJKE EN PLAATSELIJKE DIENSTEN VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD

212 In hun binnendiensten en in hun betrekkingen met de gewestelijke en plaatselijke diensten van Brussel-Hoofdstad gedragen de centrale diensten zich naar artikel 17, § 1, met dien verstande dat de taalrol bepalend is voor het behandelen van de zaken vermeld onder A, 5° en 6° en B, 1° en 3° van genoemde bepaling (art. 39, § 1, S.W.T.).

De regels vastgesteld voor „Brussel-Hoofdstad’’ moeten hier dus worden toegepast. Dit wil onder meer zeggen:

- (a) dat alle zaken gelokaliseerd of lokaliseerbaar in het Nederlandse of het Franse taalgebied dan wel in een van die taalgebieden en tegelijk in Brussel-Hoofdstad, in de taal van het homogene taalgebied moeten worden behandeld,
- (b) dat, wanneer de zaak haar oorsprong vindt tegelijk in het Nederlandse en het Franse taalgebied en in Brussel-Hoofdstad, de taalrol van de behandelende ambtenaar beslissend is voor het taalgebruik (zie boven, nr. 126 en *Parl. Vr. en Antw.*, vr. 20 van 19 mei 1964),
- (c) dat de taalrol van de ambtenaar eveneens beslissend is, wanneer de zaak uitsluitend gelokaliseerd of lokaliseerbaar is in Brussel-Hoofdstad, of wanneer de zaak niet gelokaliseerd of lokaliseerbaar is en een ambtenaar van de dienst betreft, of wanneer ze noch een ambtenaar van de dienst noch een particulier betreft (V.C.T., advies nr. 1118 van 6 april 1965, nr. 1316 van 23 september 1965, nr. 1051, A en B, van 28 oktober 1965),
- (d) dat de zaak zal moeten worden behandeld in de taal van de particulier die ze heeft ingediend, wanneer de zaak geen ambtenaar van de dienst betreft en gelokaliseerd is of kan worden, hetzij tegelijk in het Nederlandse of het Franse taalgebied en in Brussel-Hoofdstad, hetzij uitsluitend in Brussel-Hoofdstad, of in het geheel niet gelokaliseerd is of kan worden (R.v.St., arrest nr. 17131 van 14 juli 1975).
- e) dat onder behandelende ambtenaar moet worden verstaan het personeelslid dat de zaak werkelijk behandelt en niet het hoofd van de dienst of de ambtenaar die ondertekent (V.C.T., advies nr. 1265 A van 18 november 1965; zie ook boven, nr. 127).

Ook wanneer de particulier een andere taal gebruikt moet de centrale dienst de zaak behandelen in de taal van het gebied waar de zaak gelokaliseerd of lokaliseerbaar is. De particulier krijgt wel een antwoord in de door hem gebruikte taal, indien die taal het Nederlands of het Frans is (V.C.T., advies nr. 10184/II/P van 18 oktober 1979).

Dossiers in het Frans of in het Nederlands ingediend door een in het buitenland gevestigde kamer van koophandel moeten in de taal van de indiening behandeld worden. Wanneer een andere taal dan het Frans of het Nederlands gebruikt is dan moet de taal van de behandelende ambtenaar gebruikt worden (V.C.T., advies nr. 10154/II/P van 15 februari 1979).

Alhoewel niet uitdrukkelijk in de S.W.T. geregeld, dient voor het taalgebruik tussen centrale diensten te worden verwezen naar art. 39, § 1 en art. 17, § 1, A, 6° en B, 1° S.W.T. (V.C.T., advies nr. 10302/II/P van 27 september 1979).

213 Wat ambtenaren betreft, alle stukken betreffende bestuurszaken van welke aard ook en ongeacht of ze rechtsgevolg hebben of niet, moeten in de taal van de taalrol worden gesteld, wanneer zij worden opgemaakt naar aanleiding van een bestuursactiviteit die erop gericht is een ambt dat aan een ambtenaar van die taalrol toekomt, aan een titularis te begeben (R.v.St., arrest nr. 11976 van 28 september 1966, advies R.v.St., *Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 1, blz. 28).

De hiërarchische meerdere moet de zaak kunnen behandelen zonder vertaler of tolk (zie o.m. R.v.St., arrest nr. 12527 van 13 juli 1967, *R.J.Dr.Adm.*, 1968, 92, met noot

A. DEPONDT, *id.*, 11 december 1978, *ib.*, 1978, nr. 19322).

Alle stukken waarvan de geldigheid die van de beslissing mede bepalen, moeten in die taal worden gesteld, o.m. het signalement (R.v.St., arrest nr. 15086 van 17 december 1971, *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 135, *Pas.*, 1973, IV, 26). De hiërarchische meerdere moet overigens tot dezelfde taalrol behoren, omdat zijn taalkennis objectief verifieerbaar moet zijn (*id.*, *ib.*).

Dezelfde regeling geldt voor het college van diensthoofden dat over de voordracht tot bevordering van een ambtenaar moet adviseren. Zij geldt hier echter niet voor ieder van de diensthoofden afzonderlijk, maar wel voor het korps, waarvan de samenstelling dan ook zodanig moet zijn dat iedere ambtenaar in zijn eigen taal kan worden ondervraagd en gehoord (R.v.St., arrest nr. 12951 van 10 mei 1968; *T.Best.*, 1969, 377; *R.J.Dr.Adm.*, 1969, 90, met noot P. MAROY, R.v.St., nr. 13366 van 30 januari 1969, R.v.St., nr. 15712 van 16 februari 1973, *R.J.Dr.Adm.*, 1973, 135). Hier kan vertaling vereist zijn en volgens de Raad van State ook toegestaan (zie o.m. *Arr. R.v.St.*, nr. 18258 van 4 mei 1977).

De behandeling in de binnendienst overeenkomstig de voorschriften van de wet vereist dus soms het inschakelen van een taaladjunct (niet een vertaler of tolk), wanneer de betrokken chef de taal van de ondergeschikte niet kent. De tweetalige adjunct heeft immers o.m. tot opdracht zijn chef ter zijde te staan bij de afwikkeling van de zaken in de taal die deze niet kent (art. 6 en 7, K.B. nr. III van 30 november 1966 betreffende de aanwijzing van tweetalige adjuncten in de centrale diensten, *Sibl.*, 3 december 1966; V.C.T., advies nr. 3062 van 17 december 1970; R.v.St., arrest nr. 14563 van 2 maart 1971.; *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 35, R.v.St., 17 december 1971, voormeld; zie verder, nr. 261 e.v.).

Voldoende is dat in een directieraad een lid aanwezig is behorend tot de taalgroep van de ambtenaar en dat bovendien een beroep kan worden gedaan op een taaladjunct of een tweetalig collega (R.v.St., arrest nr. 21889 van 13 januari 1982). De taal die moet gebruikt worden bij een niet gelokaliseerde of lokaliseerbare zaak is die van de behandelende ambtenaar. Maar het stelselmatig toewijzen van niet gelokaliseerde of niet lokaliseerbare zaken aan ambtenaren van dezelfde taalgroep is strijdig met de doelstellingen van de wet (V.C.T., advies nr. 10245/II/P van 21 juni 1979).

214 Voor de behandeling van zaken die niet de ambtenaren betreffen, heeft het dubbelbegrip gelokaliseerd en lokaliseerbaar grote betekenis. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 1963 blijkt dat een zaak gelokaliseerd is, wanneer zij haar oorsprong heeft in een van de taalgebieden, lokaliseerbaar wanneer theoretisch aanvaard wordt dat de voorwaarden verenigd zijn om ze in een bepaalde streek te lokaliseren (*Gedr.St.*, *Kamer*, 331 [1961-62] nr. 17, blz. 32).

Artikel 17, § 1, sub 3°, 4° en 5° bepaalt — dat, wanneer de zaak gelokaliseerd of lokaliseerbaar is, de taal moet worden gebruikt van het gebied waar die zaak haar oorsprong vindt. Bovendien moet worden aangenomen dat elk verband tussen een zaak en een taalgebied aan de orde komt bij de lokalisering ervan. Uit de hele bepaling blijkt duidelijk de strekking om alleen bij afwezigheid van enig aanwijsbaar verband van een zaak met een taalgebied, de behandeling in de taal van de behandelende ambtenaar toe te staan (R.v.St., arrest nr. 13208 van 12 november 1968; *T.Best.*, 1970, 197; *R.W.*, 1968-69, 1942; *R.J.Dr.Adm.*, 1969, 281; *id.*, 28 januari 1971, *ib.*, 1971, nr. 14488).

215 Hierna volgen enkele voorbeelden.

Iedere bestuurswerkzaamheid die betrekking heeft op een onroerend goed, heeft

uiteraard betrekking op een zaak gelokaliseerd in het taalgebied waar het goed gelegen is; aldus een aanbestedingsdossier (R.v.St., arrest nr. 12882 van 19 maart 1968), een zaak betreffende onroerende oorlogsschade (*id.*, nr. 7273 van 12 oktober 1959), de ligging van een weg (*id.*, nr. 17830 van 19 oktober 1976), het gebruik van een kanaal (*id.*, nr. 18470 van 6 oktober 1977).

De zaak is vaak te lokaliseren of gelokaliseerd op de plaats waar de aanvraag wettig is ingediend (*id.*, nr. 14488 van 28 januari 1971); aldus moet de pensioenaanvraag ten gunste van een Poolse arbeider, ingediend door een Westvlaamse gemeente, door de Rijksdienst voor Arbeiderspensioenen in het Nederlands worden behandeld (*id.*, nr. 12067 van 22 november 1966; *R.J.Dr.Adm.*, 1967, 62; *id.*, nr. 12144 tot 12146 van 11 januari 1967; *id.*, nr. 12526 van 13 juli 1967). Zelfs als de betrokken vreemdeling in het buitenland woont, is de zaak te lokaliseren in het taalgebied waarin zijn vroegere werkgever gevestigd is, wanneer de zaak aan de gang is gebracht door een brief aan die werkgever, de pensioenaanvraag formeel is ingediend in de taal van dat gebied door een aldaar gevestigde verzekeringsinstelling en wanneer de tewerkstelling uitsluitend in dat gebied heeft plaatsgehad (*id.*, nr. 13208 van 12 november 1968).

Vaststelling van een onverschuldigde betaling ten nadele van iemand die in een eentalig gebied woont, moet in de taal van dat gebied geschieden (*id.*, nr. 13845 van 12 december 1969); aldus ook de zaak met betrekking tot de inschrijving van een leerling in een school in zulk een gebied gelegen (*id.*, nr. 12867 van 13 maart 1968).

Voor administratieve rechtscolleges in hoger beroep, o.m. de Hoge Commissie voor Pensioenen, is in de regel de in eerste aanleg gebruikte taal bepalend (R.v.St., arrest nr. 14140 van 3 juni 1970; *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 206).

Voor de militiegerechten moet de aanvraag in het Nederlands worden behandeld, wanneer de aanvraag uitgaat van iemand die in het Nederlandse taalgebied op de militielijst is ingeschreven, in dit geval te Voeren (Cass., 12 februari 1979, *Arr.Cass.*, 1978-79, 680, *R.W.*, 1978-79, 2028 met conclusie adv. gen. LENAERTS, *Pas.*, 1979, 682).

Dossiers van privé-bedrijven uit een eentalig gebied moeten in de taal van dat gebied worden behandeld; dossiers van privé-bedrijven gevestigd in gemeenten met een speciale regeling moeten conform artikel 17 worden afgehandeld, d.w.z. zoals die van particulieren (V.C.T., advies nr. 1949 van 12 oktober 1967; *vgl.* R.v.St., arrest nr. 17987 van 8 december 1976).

De minister van de Middenstand oordeelde in 1967 dat een parlementaire vraag conform artikel 17 S.W.T. moest worden behandeld, hoewel de tekst voor de publikatie in het officiële bulletin van vragen en antwoorden door de vertaaldienst van het departement wordt vertaald (*Parl.Vr. en Antw.*, vr. nr. 38 van 15 juni 1967).

216 Op het stuk van de betrekkingen van een centrale dienst met een buitenlandse dienst is de taalrol bepalend wanneer het zaken betreft die een personeelslid aanbelangen (V.C.T., advies nr. 3062 van 17 december 1970 en 3199 van 28 oktober 1971).

Voor de betrekkingen tussen de centrale diensten en de diensten die aanbestedingen uitschrijven in het Duitse taalgebied is, aangezien ze niet gelokaliseerd of lokaliseerbaar zijn in het Nederlandse of het Franse taalgebied, de taal van de behandelende

ambtenaar bepalend (V.C.T., advies nr. 927 van 6 mei 1965).

B. BETREKKINGEN TUSSEN DE CENTRALE DIENSTEN EN DE PLAATSSELIJKE OF GEWESTELIJKE DIENSTEN UIT HET NEDERLANDSE, FRANSE OF DUITSE TAALGEBIED

217 Krachtens art. 39, § 2, S.W.T. gebruiken de centrale diensten voor die betrekkingen de taal van het gebied. Zij gebruiken het Nederlands in hun betrekkingen met de diensten die gevestigd zijn in de randgemeenten.

Deze laatste bepaling bevestigt dat de randgemeenten volgens de opvatting van de wetgever tot het Nederlandse taalgebied behoren (zie boven, nr. 160).

Ook tot de plaatselijke diensten die gevestigd zijn in een gemeente met een speciale regeling, moeten de centrale diensten zich richten in de taal van hun gebied (V.C.T. advies nr. 3470 van 23 november 1972; V.C.T. advies nr. 3496 van 23 november 1972; R.v.St., arrest nr. 12144 tot 12146 van 11 januari 1967).

218 In de betrekkingen tussen centrale diensten onderling, is wanneer het gaat om zaken die een personeelslid aanbelangen, de taal van dit personeelslid bepalend voor het behandelen van het dossier (V.C.T. advies nr. 3062 van 17 december 1970).

De betrekkingen tussen de centrale diensten en de plaatselijke en gewestelijke diensten uit het Duitse taalgebied geschieden in het Duits via de vertaaldiensten, aangezien er in binnendienst wettelijk alleen van het Nederlands of van het Frans gebruik kan worden gemaakt (V.C.T. advies nr. 1410 van 15 december 1966).

C. ONDERRICHTINGEN AAN HET PERSONEEL, FORMULIEREN EN DRUKWERKEN VAN DE BINNENDIENSTEN

219 Zulke onderrichtingen worden ingevolge art. 39, § 3, S.W.T. in het Nederlands en in het Frans gesteld.

In het Frans *en* in het Nederlands betekent dat alle teksten gelijktijdig en integraal in beide talen op hetzelfde document moeten voorkomen (V.C.T., advies nr. 1825 van 29 februari 1968; N.A. advies nr. 1235 van 24 juni 1965; N.A. advies nr. 1866 van 7 februari 1967).

Door het Centrum voor Sociale Studies van het Ministerie van Landsverdediging uitgegeven studies moeten als drukwerken worden beschouwd en in het Nederlands en in het Frans worden gesteld, aangezien ze niet *a priori* bestemd zijn voor ééntalige diensten of voor personeelsleden van een welbepaalde taalgroep (V.C.T., advies nr. 1580 van 15 februari 1968).

Inlichtingsbulletins van SABENA moeten, ook al zijn ze bestemd voor het boordpersoneel en het personeel in landingsplaatsen en hebben ze betrekking op inlichtingen van familiale of professionele aard of op technische opmerkingen betreffende het monteren of vervangen van onderdelen, in beide talen worden gesteld (V.C.T., advies nr. 3105 van 11 februari 1971).

Dienstnota's zijn onderrichtingen voor het personeel. Onderrichtingen van de minister

van Binnenlandse Zaken omtrent de uitvoeringsbesluiten van 30 november 1961 moeten conform de wet in beide talen worden gesteld (V.C.T., advies nr. 1496 van 22 september 1966; nr. 1877 van 16 februari 1967). Nochtans zijn de onderrichtingen bestemd voor één pesoneelslid of voor een groep van personeelsleden die behoren tot dezelfde taalgroep, ééntalig. Dit vloeit voort uit de hele opzet van de wet in verband met de behandeling van de zaken in binnendienst en met de bepalingen van artikel 17 S.W.T.

D. BERICHTEN, MEDEDELINGEN EN FORMULIEREN VAN DE CENTRALE DIENSTEN DIE VIA DE PLAATSELIJKE DIENSTEN AAN HET PUBLIEK WORDEN VERSTREKT

220 De berichten en de mededelingen die de centrale diensten aan het publiek richten door bemiddeling van de plaatselijke diensten, zijn onderworpen aan de taalregeling die ter zake aan laatst genoemde diensten worden opgelegd. Hetzelfde geldt voor de formulieren die zij op dezelfde wijze ter beschikking stellen van het publiek (art. 40, eerste lid, S.W.T.; V.C.T., advies nr. 1980 van 28 september 1967).

De aanplakbiljetten van de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen waarin de directie extratreinen aankondigt en de mededelingen in de lokale stations zijn berichten en mededelingen van de centrale besturen die via plaatselijke diensten worden bekendgemaakt.

Ook de gebruiksaanwijzingen in de telefooncellen, de formulieren voor het verkrijgen van een rijbewijs of een leervergunning, de opschriften op agentschappen van het Gemeentekrediet, de reclame van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas op de trams te Brussel, de mededelingen van wetenschappelijke instellingen, van de plaatselijke diensten, de mededelingen over de posttarieven via de lokale postdienst, moeten als dergelijke berichten of mededelingen worden beschouwd (V.C.T. N.A., advies nr. 1279 van 14 december 1965; V.C.T. N.A., advies nr. 1663 van 13 september 1966; V.C.T. N.A., advies nr. 1599 van 20 september 1966; V.C.T., advies nr. 2001 van 29 juni 1967; V.C.T. N.A., advies nr. 1987 B van 9 september 1967; V.C.T. advies nr. 2137 van 15 februari 1968; V.C.T., advies nr. 1825 van 29 februari 1968; Parl. Vr. en Antw., vr. 68 van 16 januari 1974).

E. BERICHTEN, MEDEDELINGEN EN FORMULIEREN, DIE DE CENTRALE DIENSTEN RECHTSTREEKS AAN HET PUBLIEK RICHTEN

221 De taal van die berichten en mededelingen is volgens art. 40, tweede lid, S.W.T. het Nederlands en het Frans.

Een klein verschil in redactie brengt geen nietigheid mee (R.v.St., arrest nr. 18916 van 19 april 1978, *Pas.*, 1980, IV, 104).

Vroeger heeft de V.C.T. beklemtoond dat de bewoordingen „in het Nederlands en in het Frans” zoals ze voorkomen in artikel 40, tweede lid van de wet, in die zin moeten worden begrepen dat alle teksten gelijktijdig en integraal in de twee talen op het document moeten voorkomen (V.C.T., advies nr. 1235 van 24 juni 1965).

Nochtans dient te worden gepreciseerd dat dit advies zo moet worden geïnterpreteerd dat het slechts betrekking heeft op de wijze van publikatie en dit in de gevallen waarin de Nederlands-Franse tweetaligheid is vereist en de gelijkheid tussen de twee talen krachtens de wet dient te worden verzekerd.

222 Uit de parlementaire voorbereiding van de Wet van 2 augustus 1963 blijkt immers duidelijk dat de wetgever de bedoeling had de taalhomogeniteit van de ééntalige gebieden te handhaven en zelfs te verstevigen. Daarbij komt nog dat een systematisch gebruik van de twee talen in deze gebieden niet alleen geen nut heeft maar bovendien tegen de wil van de wetgever zou indruisen.

Bovendien kan men in de nota van de regering die in het verslag SAINT-REMY is opgenomen i. v. m. de centrale diensten lezen dat de vigerende regelen gehandhaafd blijven (*Gedr. St., Kamer*, 331 [1961-62], nr. 27, blz. 36).

Zowel uit de rechtspraak van de V.C.T. van 1932 als uit de onderrichtingen van de regering blijkt dat eentaligheid de regel was voor alle berichten en mededelingen die de centrale diensten tot de homogeen ééntalige gemeenten richtten, terwijl tweetaligheid vereist was wanneer de betrokken diensten zich rechtstreeks tot het publiek richtten, hetzij in of op hun gebouwen, hetzij in de gemeenten van de Brusselse agglomeratie of in de gemeenten die een taalminderheid van minstens 30 % bezaten (Omzendbrief van de minister van Binnenlandse Zaken van 31 mei 1935).

Deze interpretatie, die conform de geest van de Wet van 1932 is, kan als basisprincipe gehandhaafd blijven.

De letterlijke toepassing van artikel 40, tweede lid zou er trouwens toe leiden dat naargelang een centraal bestuur zich rechtstreeks of via de plaatselijke diensten tot de gemeenten zonder speciale regeling wendt, de berichten en mededelingen tweetalig of ééntalig zouden moeten zijn. Ook wanneer die berichten en mededelingen slechts de burgers van een enkele gemeenschap aanbelangen zoals b. v. voor de culturele manifestaties van de K.N.S. moet slechts één taal gebruikt worden (V.C.T., advies nr. 1980 van 28 september 1967).

223 Wegens de menigvuldige vragen daaromtrent preciseerde de V.C.T. haar standpunt in haar advies nr. 1980 van 28 september 1967:

a. Berichten en mededelingen van de centrale en gelijkgestelde diensten die rechtstreeks ter kennis van het publiek worden gebracht via aanplakbiljetten.

Dergelijke berichten en mededelingen in en op de gebouwen van de bovengenoemde diensten moeten tweetalig zijn. Hetzelfde geldt voor Brussel-Hoofdstad en voor de randen taalgrensgemeenten. In deze laatste gevallen dient voorrang te worden verleend aan de taal van het gebied.

Voor het Duitse taalgebied rijst er een probleem omdat er in de wet niets wordt bepaald over in het Duits gestelde berichten en mededelingen.

Het ware echter wenselijk dat men in de mate van het mogelijke een beroep zou doen op de plaatselijke diensten voor de aan de inwoners van die gemeenten gerichte berichten en mededelingen.

b. Berichten en mededelingen van de centrale en gelijkgestelde diensten die door de pers worden gepubliceerd.

De regel is dat deze berichten en mededelingen alleen gesteld worden in de taal van het persorgaan waarin ze worden gepubliceerd.

c. Berichten en mededelingen van de centrale en gelijkgestelde diensten die, hetzij mondeling, hetzij op het scherm, in privé-schouwburgzalen of bioscopen worden bekendgemaakt.

Hier geldt dezelfde regeling als sub a. aangezien de schouwburgzalen in dit geval geacht worden op te treden als privé-medewerkers van de overheid in de zin van artikel 50.

Dit geldt evenwel niet wanneer de berichten en mededelingen in Brussel-Hoofdstad of in

rand- of taalgrensgemeenten worden bekendgemaakt in schouwburgzalen waarvan de culturele activiteit exclusief één taalgroep aanbelangt: dan worden ze vanzelfsprekend uitsluitend in de taal van deze taalgroep gesteld.

d. In treinen aangeplakte berichten en mededelingen.

De tweetaligheid lijkt hier wegens de aard van de zaak zelf de enige oplossing.

e. Door de post bekendgemaakte berichten en mededelingen.

— In Brussel-Hoofdstad: tweetaligheid

— In homogene gebieden: de taal van het gebied

— In de taalgrens- en randgemeenten: tweetaligheid (V.C.T., advies 1980 van 28 september 1967).

F. TAAL VAN DE FORMULIEREN DIE DE CENTRALE DIENSTEN OF GELIJKGESTELDE DIENSTEN RECHTSTREEKS TER BESCHIKKING VAN HET PUBLIEK STELLEN

224 De taal van deze formulieren valt onder dezelfde regeling als de berichten en mededelingen rechtstreeks door de centrale of gelijkgestelde diensten aan het publiek gericht (zie nr. 221 tot 223).

In het Duits gestelde formulieren worden, zo nodig, ter beschikking gesteld van het Duitssprekende publiek (art. 40, tweede lid, S.W.T.).

Hierbij zij opgemerkt dat de wetgever deze diensten uitdrukkelijk verplicht heeft in het Duits gestelde formulieren ter beschikking van inwoners van het betrokken gebied te stellen.

De formulieren die in de kantoren van de centrale en gelijkgestelde diensten naamloos ter beschikking van het publiek worden gesteld, moeten in het Nederlands en in het Frans worden gesteld. De twee teksten dienen op hetzelfde bescheid voor te komen, telkens wanneer dat materieel mogelijk blijkt.

Het gebruik van ééntalige formulieren zou alleen aanvaardbaar zijn wanneer bescheiden zowel in de ene als in de andere taal altijd ter beschikking van het publiek zouden zijn (V.C.T., advies nr. 1980 van 28 september 1967).

G. BETREKKINGEN VAN DE CENTRALE DIENSTEN MET PARTICULIEREN

225 De centrale diensten maken krachtens artikel 41, § 1, S.W.T. in hun betrekkingen met particulieren gebruik van die van de drie talen, Nederlands, Frans of Duits, waarvan de betrokkenen zich hebben bediend.

Onder particulieren moet worden verstaan niet alleen de Belgische onderdanen, maar ook de vreemdelingen die in België verblijven.

Ook de in het buitenland wonende Belgen worden beschouwd als Belgische particulieren (V.C.T., advies nr. 133 van 26 november 1964).

De mededelingen en rekeninguittreksels van het Bestuur der Postchecks zijn betrekkingen met particulieren, evenals de aanmaningen tot het betalen van radio- en televisiebelasting (V.C.T., advies nr. 1324 van 24 februari 1966). Daarbij moet de centrale dienst uitgaan van een vermoeden *juris tantum* dat de taal van het gebied ook

de taal van de particulier is (V.C.T., advies nr. 1477 van 21 april 1966; V.C.T. N.A., advies nr. 1669 van 13 september 1966; V.C.T. N.A., advies nr. 1632 van 18 oktober 1966).

Het bestuur van de Postchecks moet postwissels gebruiken waarvan de taal overeenstemt met de taal van het gebied of van de particulier (V.C.T. F.A., advies nr. 3012 A van 15 januari 1970).

De uitleendienst van de Centrale Bibliotheek van een ministerie moet zo worden georganiseerd dat de lezer steeds in zijn taal, Nederlands, Frans of Duits, te woord kan worden gestaan (V.C.T., advies nr. 1293 van 23 juni 1966).

Wanneer zij de taal van de particulieren niet kennen en het bestuur geen geldige middelen bezit om die te kennen, richten de centrale diensten in Brussel-Hoofdstad zich tot de particulieren door middel van tweetalige bescheiden, met dien verstande dat de twee talen op voet van strikte gelijkheid moeten worden geplaatst (V.C.T., advies nr. 1685 van 22 december 1966).

Ministeriële kabinetten zijn centrale diensten en bijgevolg aan dezelfde regels onderworpen (V.C.T. N.A., advies nr. 2101 van 13 februari 1968).

H. BETREKKINGEN TUSSEN DE CENTRALE DIENSTEN EN PRIVE-BEDRIJVEN DIE GEVESTIGD ZIJN IN EEN GEMEENTE VAN HET NEDERLANDSE OF HET FRANSE TAALGEBIED ZONDER SPECIALE REGELING

226 Aan de private bedrijven, die gevestigd zijn in een gemeente zonder speciale regeling uit het Nederlandse of uit het Franse taalgebied wordt in de taal van dat gebied geantwoord (art. 41, § 2, S.W.T.).

De term geantwoord, die in de artikelen 19, 25 en 41 voorkomt, dient in ruime zin te worden verstaan en is geenszins beperkt tot briefwisseling. Met deze term worden alle contacten met de bedrijven bedoeld.

Met de term privé-bedrijven verwijst men hier naar alle privé-bedrijven van welke aard dan ook. De beperking tot een bepaalde categorie van bedrijven, gesteld in artikel 52, § 1, kan hier niet ingeroepen worden.

Zo moeten de door een erkende vereniging zonder winstoogmerk opgemaakte processen-verbaal en attesten waarbij bepaalde apparaten worden getest en goedgekeurd, in de taal van het gebied worden gesteld (V.C.T., advies nr. 1648 van 2 februari 1967).

Ook offerte-aanvragen, die uitgaan van een centrale dienst en aan privé-bedrijven worden toegestuurd, prijsaanvragen van centrale diensten, die aan privé-bedrijven worden gericht, alsmede de dossiers betreffende dezelfde in gemeenten zonder speciale regeling gevestigde bedrijven moeten in de taal van het gebied worden behandeld; de vergunningen, die aan deze bedrijven worden uitgereikt, moeten in de taal van hun gebied worden gesteld. Alleen ambtenaren die tot dezelfde taalgroep behoren kunnen in beginsel deze dossiers behandelen (V.C.T., advies nr. 1857 van 25 mei 1967, advies nr. 1872 van 22 juni 1967, advies nr. 1949 van 12 oktober 1967, advies nr. 2010 van 21 december 1967).

I. AKTEN, GETUIGSCHRIFTEN, VERKLARINGEN, MACHTIGINGEN EN VERGUNNINGEN

227 Deze documenten worden volgens artikel 42, S.W.T. door de centrale of gelijk-gestelde diensten opgesteld in één van de drie talen waarvan de belanghebbende particulier het gebruik heeft gevraagd.

Uitvoerbaar verklaarde belastingkohieren en uittreksels daarvan zijn akten (V.C.T. N.A., advies nr. 2111 van 12 december 1967; *Pand.B.*, Tw., Avertissement extrait).

Identiteitskaarten, hoffelijkheidsdiplooma's, schorsingsbesluiten, spaarboekjes afgeleverd door de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, datumstempels en stempels aangebracht naar aanleiding van de bijschrijving van interesten, alsmede stempels met voorbehoudsclausules, lidmaatschapskaarten van het Rode Kruis en trouwboekjes zijn getuigschriften (V.C.T. N.A., advies nr. 66 van 22 juli 1964; V.C.T., advies nr. 601 van 22 oktober 1964; V.C.T., advies nr. 1027 van 23 september 1965; V.C.T., advies nr. 508/VIII van 14 oktober 1965; V.C.T. N.A., advies nr. 1338 van 9 november 1965; V.C.T. N.A., advies nr. 1404 van 11 januari 1966; zie ook *A.P.R.*, Tw., Identiteitskaart).

Een postassignatie is een betrekking met een particulier en een getuigschrift (V.C.T., advies nr. 10099/II/P van 27 september 1979); een brevet betreffende een ereteken is een akte of een getuigschrift (V.C.T., advies nr. 4964/II/P van 11 mei 1978). De ticketten voor maaltijden uitgereikt door de centrale of uitvoeringsdiensten zijn akten of getuigschriften maar mogen om praktische redenen in de twee talen worden gesteld (V.C.T., advies nr. 10119/II/P van 29 juni 1978).

§ 3. Organisatie van de centrale diensten

A. HET BEGRIP CENTRALE DIENST — VERWIJZING

228 Onder centrale diensten dient volgens de parlementaire voorbereiding te worden verstaan: diensten waarvan de werkkring het gehele land bestrijkt en waarvan leiding uitgaat. Zij zijn gevestigd te Brussel (*Gedr.St.*, *Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 35; zie ook *Circulaire* 27 april 1967: Onderrichtingen betreffende de K.B. van 30 november 1966 genomen ter uitvoering van de wet op het gebruik der talen in bestuurszaken). Hierover is reeds gesproken in nr. 33 e.v. en 211.

B. SPLITSING VAN DE DIENSTEN IN EENTALIGE EENHEDEN

229 Artikel 43, § 1 bepaalt: „Telkens als de aard van de zaken en het aantal personeelsleden het rechtvaardigen, worden de afdelingen in de centrale diensten ingedeeld in Nederlandse en Franse directies of onderafdelingen, bureaus en secties.”

Uit de tekst en de voorbereiding van artikel 43 kan niet precies worden afgeleid hoe de taalkaders moeten worden samengesteld (zie verder, nr. 230 e.v.). Wel is een amendement strekkende tot volledige splitsing verworpen (*R.v.St.*, arrest nr. 15565 van 14 november 1972, *Arr. R.v.St.*, 1972).

De hergroepering dient te beantwoorden aan behoeften van functionele en objectieve aard ten einde tot een betere administratieve organisatie te komen (*Gedr.St.*, *Senaat*, 304 [1962-63] blz. 24).

Uit de voorschriften van de wet kan niet worden afgeleid dat de Koning, in de akte waarbij hij de sterkte van ieder taalkader trap per trap vaststelt, bovendien verplicht is te

doen blijken van het bestaan van eentalige bestuursafdelingen als bedoeld in artikel 43, § 1, S.W.T. (R.v.St., arrest nr. 15802 van 3 april 1973, *Pas.*, 1975, IV, 20).

C. INSTELLING VAN TAALKADERS VOOR DE AMBTENAREN

230 Ingevolge art. 43, § 2, S.W.T. worden de ambtenaren gelijk aan en hoger dan directeur verdeeld over drie kaders: een Nederlands, een Frans en een tweetalig kader. De andere ambtenaren worden verdeeld over twee kaders: een Nederlands en een Frans. Alle ambtenaren worden op een taalrol ingeschreven: een Nederlandse of een Franse (Circulaire van 27 april 1967 van de minister van Binnenlandse Zaken over de onder-richtingen betreffende de toepassing van de Koninklijke Besluiten nr. I tot X van 30 november 1966 genomen ter uitvoering van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken. Zie ook R.v.St., arrest nr. 15802 van 3 april 1973, voormeld, en nr. 16667 van 11 oktober 1974).

De bedoeling hiervan is een controleerbaar evenwicht te verzekeren. Van taalevenwicht was reeds sprake in artikel 9, § 4, Wet van 28 juni 1932 en art. 6 K.B. van 6 januari 1953. Daar betrof het evenwel alleen de rijksbesturen terwijl de huidige regeling alle centrale openbare diensten betreft met inbegrip van de uitvoeringsdiensten waarvan de werkring heel het land bestrijkt.

De betekenis van de taalkaders wordt door de Raad van State als volgt omschreven. Sinds het in werking treden van de Wet van 2 augustus 1963 moet het billijk evenwicht tussen de ambtenaren waarvan sprake in de Wet van 28 juni 1932 uitdrukkelijk bepaald worden in speciaal daarvoor te nemen Koninklijke Besluiten, die uiteraard voor langere perioden blijven gelden en die vastgesteld worden op grond van een appreciatie volgens een weliswaar niet precies maar dan toch in de wet zelf opgenomen criterium, op de hantering waarvan een speciaal toezicht is georganiseerd; het voorwerp van de appreciatie — de te verdelen betrekkingen — moet naar aard en aantal bepaald worden, al is het zo dat de verwantschap tussen de betrekkingen, die op een zelfde trap worden geplaatst, niet noodzakelijk heel nauw is en dat betrekkingen, die krachtens akten tot vaststelling van de personeelsformatie een juridisch bestaan hebben, niet noodzakelijk ook in werkelijkheid in gelijke mate aan de twee taalgroepen worden toegekend, aangezien een kader — van welk soort ook — geen benoemingsverplichting doet ontstaan (R.v.St., arrest nr. 15802 van 3 april 1973, voormeld).

Het K.B. is niet wettig genomen als de Raad van State daarin niet kan nagaan of er rekening gehouden is met het belang dat elk taalgebied vertegenwoordigt voor elke dienst (R.v.St., arrest nr. 19996 van 21 december 1979).

D. TOEWIJZING VAN BETREKKINGEN AAN DE TAALKADERS

1. Begrip, doel en werking

231 Volgens artikel 43, § 3, eerste en tweede lid, bepaalt de Koning voor iedere centrale dienst het aantal betrekkingen dat aan het Nederlandse en aan het Franse kader dient toegewezen met inachtneming, op alle trappen van de hiërarchie, van het wezen-

lijk belang dat de Nederlandse en Franse taalggebieden respectievelijk voor iedere dienst vertegenwoordigen. Nochtans worden van de rang van directeur af en daarboven de betrekkingen op alle trappen van de hiërarchie in gelijke mate toegewezen aan beide taalkaders. Het tweetalig kader omvat 20 % van de betrekkingen gelijk aan en hoger dan die van directeur. Die betrekkingen worden op alle trappen van de hiërarchie in gelijke mate voorbehouden aan ambtenaren van de beide taalrollen.

Die paritaire indeling in bepaalde diensten waar zowel een Franssprekende als een Nederlandssprekende de zaak kan behandelen, berust op een gelijke eerbied voor beide landstalen (R.v.St., arrest nr. 22309 van 3 juni 1982, *Adm.Publ.*, 1982, 81).

232 Onder taalkader moet worden verstaan het getal der ambtenaren die wettig van een met dat kader overeenstemmende taalkennis doen blijken en die in een bepaalde dienst op de verschillende trappen van de gradenhiërarchie door de bestuursoverheid mogen worden benoemd tot de betrekkingen van een bepaalde graad, ingesteld door de akte tot vaststelling van de personeelsformatie van die dienst, ten einde te worden belast met een van de functies of bestuursopdrachten die, blijkens een organigram of een gelijkaardige akte, in die dienst bestaan.

Die taalkaders stellen derhalve contingenten van mogelijke benoemingen van ambtenaren van een bepaalde taalgroep tot betrekkingen van bepaalde graden vast, maar hebben helemaal niet tot doel en mogen niet tot gevolg hebben dat bepaalde, in een organigram vermelde functies of bestuursopdrachten aan een bepaalde taalgroep worden voorbehouden. Het voorbehouden van bepaalde functies aan ambtenaren van een bepaalde taalgroep in een centrale dienst of in een uitvoeringsdienst waarvan de werkkring het ganse land bestrijkt, is slechts mogelijk indien, met toepassing van art. 43, § 1, S.W.T. die centrale dienst of die uitvoeringsdienst wordt opgesplitst in grotere of kleinere eentalige onderafdelingen, welke opsplitsing, tot het uiterste doorgedreven, zou kunnen bestaan in een regeling waarbij de bevoegdheid, die de substantie van een enkele bepaalde functie uitmaakt, in het organiek reglement van de dienst uitdrukkelijk wordt beperkt tot zaken die in een bepaald eentalig taalgebied lokaliseerbaar zijn. Buiten die hypothese mogen in centrale en daarmee voor de taalwetgeving gelijk te stellen diensten geen functies voor een bepaalde taalgroep worden gereserveerd, wat betekent dat alle functies, binnen de grenzen van een vastgesteld taalkader en met inachtneming van de voorwaarden van bevoegdheid, door de leden van beide taalgroepen moeten kunnen worden waargenomen (R.v.St., arrest nr. 15282 van 4 mei 1972; *T.Best.*, 1973, 264; *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 260, met noot J.P.; nr. 15565 van 14 november 1972; nr. 16915 van 5 maart 1975).

Een taalkader mag niet worden verward met een organiek personeelskader of personeelsformatie. De verdeling van betrekkingen over taalkaders veronderstelt logischerwijze het bestaan van een organiek kader dat alle betrekkingen opricht (R.v.St., arrest nr. 12887 van 21 maart 1968 en nr. 16189 van 9 januari 1974). Maar voor een wettige benoeming is het bestaan én van de betrekking binnen een personeelsformatie én van een toewijzing van die betrekking aan een taalkader noodzakelijk (zie verder, nr. 235, 260). Een voorbeeld vindt men in het *Staatsblad* van 5 februari 1983.

Het tweetalig kader is geen onderdeel van de eentalige kaders, maar een apart kader

dat voor alle betrekkingen die in dat kader worden opgenomen een afzonderlijk evenwicht tot stand brengt, dat niet mag worden beoordeeld naar het geheel van de betrekkingen die op de drie taalkaders voorkomen (R.v.St., arrest nr. 18796 van 28 februari 1978; V.C.T., advies nr. 4389, 4664, 4750/II/P van 23 februari 1978).

233 Het doel en de zin van artikel 43, § 3, is de overheid op te leggen de betrekkingen evenwichtig tussen de ambtenaren van de twee taalgroepen te verdelen, niet alleen en zelfs niet in de eerste plaats — dat blijkt uit het in de wet aangegeven verdelingscriterium — in het belang van de bij de verdeling betrokken ambtenaren, maar ook en vooral ter vrijwaring van de fundamentele regel van de taalwetgeving dat het bestuur moet worden gevoerd in de taal van het gebied waarop de bestuursactiviteit betrekking heeft. De wetgever, hoe belangrijk de evenwichtige verdeling der betrekkingen voor de toepassing van de taalwetgeving ook is, heeft niettemin willen vermijden de overheid in dit opzicht een mogelijk te eng keurslijf aan te trekken, waardoor de organisatie van de diensten en het kiezen van de geschikte kandidaten al te zeer bemoeilijkt zou worden. De wet laat het daarom aan de regering over te bepalen op welke betrekkingen dat evenwicht precies zal berekend worden. De ruimste administratieve groep, waarbinnen het evenwicht in ieder geval moet worden verwezenlijkt, wordt gevormd, overeenkomstig artikel 43, § 3, door de titularissen van de graden geplaatst op dezelfde trap van de hiërarchie zoals die trap in het algemeen of voor bepaalde diensten in het bijzonder door de Koning wordt bepaald.

Loyale toepassing van artikel 43, § 1 vergt, volgens de omzendbrief van de minister van Binnenlandse Zaken van 27 april 1967, dat de evenwichtige verdeling der betrekkingen zover mogelijk wordt doorgedreven, niet alleen voor een hele dienst per trap, maar enerzijds ook per graad van een zelfde trap en anderzijds per onderafdeling van de dienst (R.v.St., arrest nr. 15961 van 10 juli 1973, *T.Best.*, 1974, 352). Het evenwicht wordt immers niet alleen bepaald door het aantal toegekende betrekkingen maar ook door het belang van die betrekkingen, wat betekent dat, indien op een trap betrekkingen van verschillend belang bijeengebracht worden, het evenwicht bepaald wordt, niet alleen door het aantal maar ook door de gewichtigheid der aan iedere taalgroep toegekende ambten (*Ibid.*).

234 De taalkaders hebben in feite een dubbele functie: enerzijds zorgen dat de overheid in de dienst over het nodige personeel beschikt om de zaken met inachtneming van de voorschriften betreffende het gebruik van de talen in bestuurszaken te kunnen afhandelen, anderzijds aan de ambtenaren van iedere taalgroep het hun toekomende deel van de betrekkingen te garanderen en hen te beschermen tegen mededinging van de leden van de andere taalgroep.

Die laatste functie heeft tot gevolg dat de taalkaders een essentieel instrument zijn geworden ter bescherming van de ambtenaren van iedere taalgroep, zodat geen benoeming nog rechtmatig is waarvan niet vaststaat dat:

1. zij binnen de grenzen van een bepaald taalkader mogelijk is en dus aan een van de leden van de bij dat taalkader horende taalgroep kan worden toegewezen;
2. de benoemde ambtenaar inderdaad rechtens tot die taalgroep moet worden gerekend

(R.v.St., arrest nr. 13834 van 10 december 1969, *R.W.*, 1969-70; 1091; *T.Best.*, 1971, 408, *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 52 met noot P. MAROY; nr. 14068 van 21 april 1970; *R.W.*, 1970-71, 331; *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 141 met advies A. DE PONDY).

235 Artikel 3 van het Koninklijk Besluit nr. 1 van 30 november 1966 bepaalt dat artikel 43, § 1 tot 5, in werking treedt vanaf de datum waarop het K.B. in het Staatsblad is bekendgemaakt d.i. vanaf 30 november 1966.

Vanaf die datum moeten alle ambtenaren van centrale en uitvoeringsdiensten ingedeeld worden in taalkaders. Vanaf de graad van directeur worden er drie taalkaders opgericht: een Nederlands, een Frans en een tweetalig kader.

Onder de graad van directeur moet een Nederlands en een Frans taalkader worden opgericht.

Met het Koninklijk Besluit nr. I van 30 november 1966 heeft de uitvoerende macht haar bevoegdheid tot tussenkomst met het oog op het vaststellen van het ogenblik waarop de wetsbepalingen in werking treden geheel uitgeoefend en kan zij de uitwerking van de wet noch direct noch indirect ongedaan maken, schorsen of onmogelijk maken (R.v.St., zelfde arresten).

Bevoegd is, behalve de wetgever, alleen de Koning, niet de minister, ook niet voor gedecentraliseerde openbare diensten (R.v.St., arrest nr. 14108 van 29 april 1970; nr. 15282 van 4 mei 1972).

Zulk een Koninklijk Besluit is geen organiek en reglementair besluit waaromtrent ingevolge artikel 3, eerste lid, van de bij K.B. 12 januari 1973 gecoördineerde wetten voorafgaand advies van de Raad van State moest worden ingewonnen (R.v.St., arrest nr. 16475 van 14 januari 1974); althans vóór de Gewone Wet van 9 augustus 1980 betreffende de institutionele hervormingen.

Het bevat echter regels van organisatorische aard bestemd om lange tijd van toepassing te blijven. Bijgevolg kan het binnen de wettelijke termijn worden aangevochten door een annulatieberoep bij de Raad van State en de nietigheid ervan kan ook bij wijze van exceptie worden tegengeworpen (R.v.St., arrest nr. 18144 van 1 maart 1977, nr. 18386 van 13 juli 1977).

De V.C.T., de vakorganisaties en de Raad van State moeten kunnen nagaan of de Administratie zich op juiste feiten heeft gebaseerd en een juiste schatting heeft gemaakt t.o.v. de moeilijkheid bij het behandelen van de zaken (R.v.St., arrest nr. 22309 van 3 juni 1982, *Adm.Publ.*, 1982, 81).

Voorafgaand advies van de parastatale instellingen waarvan de Koning het taalkader wil bepalen, is door de Gecoördineerde Wetten van 18 juli 1966 niet voorgeschreven (R.v.St., arrest nr. 19266 en 19267 van 17 november 1978).

Zolang de Koning de verhoudingen voor de betrekkingen van beide taalkaders niet heeft bepaald, is het, gelet op de algemeenheid van de wettekst, onmogelijk de door de wet opgelegde verhoudingen in acht te nemen en moeten de bevorderingen die inmiddels zijn geschied, als onrechtmatig worden beschouwd (R.v.St., arrest nr. 14230 van 9 juli 1970 en nr. 14236 van 16 juli 1970). Zulks tenzij becijferde verhoudingen kunnen worden vastgesteld op grond van de wet zelf (R.v.St., nr. 16712 van 14 november 1974).

Het is tevens niet mogelijk aan de taalkaders terugwerkende kracht te geven. Niet alleen, omdat de rechtsregel van de retro-activiteit niet kan worden toegepast tenzij de wet uitdrukkelijk in die mogelijkheid voorziet (Cass., eerste Kamer, 22 oktober 1970; *R.W.*, [1971-72], 1179). Maar ook wegens de gevolgen op praktisch gebied, waar het

niet mogelijk blijkt rechtsgeldige toestanden te scheppen (V.C.T., advies nr. 3070 van 18 februari 1971).

236 De rang dekt het begrip „graad” gebruikt in de besluiten betreffende de rechts-toestand van het rijkspersoneel.

De trappen van de hiërarchie zijn uitsluitend ingesteld om de graden te rangschikken bij de toepassing van de S.W.T. en omvatten de verschillende rangen die tot dezelfde hiërarchie behoren (Omzendbrief van de minister van Binnenlandse Zaken betreffende de toepassing van de Koninklijke Besluiten van 30 november 1966).

2. *Betrekkingen gelijk aan en boven die van directeur*

237 Deze betrekkingen worden in gelijke mate toegewezen aan ieder taalkader.

Ingevolge de aangehaalde bepalingen worden deze betrekkingen op alle trappen van de hiërarchie, overeenkomstig de volgende verhouding toegewezen of voorbehouden:

1. 40 % voor de ambtenaren van het Nederlandse kader, die noodzakelijk ingeschreven zijn op de Nederlandse taalrol;
2. 40 % voor de ambtenaren van het Franse kader, die noodzakelijk ingeschreven zijn op de Franse taalrol;
3. 10 % voor de tweetalige ambtenaren van het tweetalig kader, ingeschreven op de Nederlandse taalrol;
4. 10 % voor de tweetalige ambtenaren van het tweetalig kader ingeschreven op de Franse taalrol.

De term toegewezen betreft de vaststelling van het kader, terwijl de term voorbehouden veeleer slaat op de toelating van de ambtenaren tot deze betrekkingen. De toewijzing kan onmiddellijk geschieden, terwijl de toelating onderworpen is aan bepaalde regels van taalkundige (taalkennis of taalexamens) en statutaire (minimum-anciënniteit b.v.) aard. Zolang de toelating niet verwezenlijkt is blijven de betrekkingen voorbehouden (Circulaire van de minister van Binnenlandse Zaken betreffende de Koninklijke Besluiten van 30 november 1966 (*Stbl.* 3 december 1966; V.C.T. advies nr. 514 van 24 december 1964).

De percentages moeten worden berekend op alle directiebetrekkingen samen (R.v.St., nr. 16712 van 14 november 1974; nr. 19503 van 7 maart 1979). Maar de wet is niet geschonden wanneer het percentage van de betrekkingen van het tweetalige kader het wettelijk percentage zoveel mogelijk benadert (R.v.St., arrest nr. 16475 van 14 juni 1974).

De benaming van een functie is niet altijd beslissend. In de A.S.L.K. is de graad van onderdirecteur gelijk te stellen met die van directeur in de centrale diensten en moet die graad dus meegerekend worden bij de paritaire verdeling van de hogere kaders tussen beide taalgroepen (art. 43, § 2 S.W.T.; R.v.St., arrest nr. 22309 van 3 juni 1982, *Adm.Publ.*, 1982, 81).

238 Wanneer een bevordering binnen een van de eerste twee trappen geschiedt, zijn

alle ambtenaren van de trap erbij betrokken en mag de minister de oproeping van kandidaten niet beperken tot de ambtenaren van een bepaalde taalgroep (R.v.St., arrest nr. 14670 van 16 april 1971; *T.Best.*, 1972, 434; *Pas.*, 1972, IV, 43).

De benoeming van een ambtenaar die op het ogenblik van zijn benoeming wettelijk eentalig is, tot een van de betrekkingen van de eerste twee trappen van de hiërarchie kan, bij ontstentenis van taalkaders, in strijd zijn met de wet, indien blijkt dat andere ambtenaren die bewezen hebben de tweede taal machtig te zijn, op dat ogenblik op dezelfde betrekking aanspraak konden maken (R.v.St., arrest nr. 14358 van 20 november 1970; *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 290).

Het toekennen van een enige betrekking op de eerste trap van de hiërarchie aan een van de taalkaders is niet conform de wet omdat numerieke gelijkheid hier geboden is (V.C.T., advies nr. 3303/B/A van 25 februari 1973).

Het is niet altijd mogelijk het effectief van het tweetalig kader te bepalen, omdat de voorgeschreven 20 % niet slaan op het effectief van elke trap van de hiërarchie maar op het totaal effectief van de betrekkingen gelijk aan en hoger dan die van directeur en de toepassing van die regel verschillende oplossingen toelaat (R.v.St., arrest nr. 16712 van 14 november 1974, *T.Best.*, 1976, 110; nr. 16475 van 14 juni 1974, *T.Best.*, 1975, 310; nr. 19503 van 7 maart 1979).

239 De regel van de pariteit tussen beide taalkaders vanaf de rang van directeur in alle rangen van de hiërarchie is een absolute regel en de Koning kan er niet van afwijken dan volgens de procedure voorgeschreven bij art. 43, § 3, derde lid (zie verder, nr. 248, 250).

3. *Betrekkingen beneden de graad van directeur*

240 Deze betrekkingen worden toegewezen volgens het wezenlijk belang dat ieder taalgebied voor de dienst vertegenwoordigt. Om het wezenlijk belang te bepalen dat aan ieder taalgebied moet worden toegekend, moet rekening gehouden worden met de belangrijkheid en met de zedelijke en stoffelijke belangen van ieder taalgebied ten opzichte van de diensten (*Gedr.St.*, *Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 36).

Het wezenlijk belang van het Nederlandse of Franse taalgebied t.o.v. een bepaalde dienst wordt concreet en praktisch uitgedrukt door de juiste en objectieve waardering van het volume en het belang van de te behandelen zaken waardoor de zedelijke en stoffelijke belangen van beide taalgemeenschappen beschermd worden en geen afbreuk wordt gedaan aan de gelijke eerbied die aan beide landstalen is verschuldigd (zie o.m. R.v.St., arrest nr. 16342 van 2 april 1974, *T.Best.*, 1975, 187; *R.J.Dr.Adm.*, 1974, 287 met advies Ch. HUBERLANT). Niet alleen het aantal zaken, maar ook de daarvoor vereiste tijd komt in aanmerking (R.v.St., arrest nr. 22309 van 3 juni 1982, *Adm.Publ.*, 1982, 81).

Voor de berekening van het aantal betrekkingen wordt het personeelslid met vlakke loopbaan geacht de laagste graad in die loopbaan te bekleden, omdat de graden in de vlakke loopbaan met een bepaald automatisme worden toegekend (slagen voor examen, anciënniteit) en als zodanig geen afzonderlijke betrekkingen vormen (K.B. nr. I van 30

november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966; R.v.St., arrest nr. 19324 van 13 december 1978; V.C.T. advies nr. 514/B van 23 september 1965).

Nochtans kan deze redenering volgens de V.C.T. niet worden doorgetrokken wanneer die ambtenaren in de vlakke loopbaan de hoogste rang hebben bereikt en in feite uit de vlakke loopbaan zijn getreden, aangezien zij opnieuw in aanmerking komen voor betrekkingen van een hogere rang tesamen met hun collega's met een normale administratieve loopbaan (V.C.T. advies nr. 3046 A en B van 21 mei 1970). De Raad van State maakt dit onderscheid niet en past het K.B. nr. I van 30 november 1966 strikt toe (R.v.St., arrest nr. 14817 van 17 juni 1971).

241 De taalkaders moeten, ten einde iedere betwisting te voorkomen, in absolute cijfers en niet in procentuele verhoudingen worden vastgesteld (V.C.T. advies nr. 3155 van 1 april 1971).

De taal of de talen die bij multilaterale of bilaterale internationale of supranationale overeenkomsten worden gebruikt en die door de betrokken internationale en supranationale instellingen zijn erkend, vormen geen criterium dat in acht mag worden genomen bij de verdeling van het aantal betrekkingen over de twee taalrollen (V.C.T., advies nr. 3233 van 1 juli 1971).

242 De verdeling van de betrekkingen over alle trappen moet op hetzelfde ogenblik gebeuren, aangezien de verdeling van de lagere trappen de hogere kan beïnvloeden en omgekeerd (V.C.T., advies nr. 3298 van 28 november 1971).

Het voorschrift om de betrekkingen beneden de graad van directeur te verdelen, naar gelang van het wezenlijk belang van het Nederlandstalige of Franstalige gebied voor de betrokken dienst, vormt een onmisbaar onderdeel van de gehele regeling.

Het volstrekt verzuim de taalkaders voor een bestuur vast te stellen moet gerekend worden tot die vergrijpen die, zoals de memorie van toelichting op de Wet van 2 augustus 1963 het uitdrukt „doordien zij het wezen van de wet zelf aantasten veel erger zijn dan het behandelen van een zaak in een andere taal dan die welke de wet voorschrijft.”

Benoemingen verricht alvorens het taalkader is vastgesteld zijn nietig; die nietigheid raakt de openbare orde en moet derhalve ambtshalve worden opgeworpen (R.v.St., arrest nr. 15099 van 4 januari 1972, *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 140).

Gevolgen daarvan zijn dat een vernietigde benoeming niet rechtsgeldig kan worden overgedaan alvorens het kader is vastgesteld; zij komt in strijd met het gezag van gewijsde van het vernietigingsarrest (zie o.m. R.v.St., arrest nr. 16727 van 20 november 1974, nr. 16394 van 14 maart 1975 en nr. 18700 van 18 januari 1978).

Is het besluit tot vaststelling van het taalkader vernietigd, dan zijn alle benoemingen, gedaan op basis van dat kader eveneens nietig, gelet op de terugwerking van het vernietigingsbesluit (R.v.St., arrest nr. 17804 van 5 oktober 1976).

E. TOELATING TOT HET TWEETALIG KADER

243 Vooraf zij opgemerkt dat toelating tot het tweetalig kader niet zonder meer recht

geeft op een benoeming. Daarvoor moet ook voldaan zijn aan de met de taalwetgeving niet onverenigbare bepalingen van het statuut van het rijks personeel. Zoals b.v. die omtrent een voorafgaand advies van de directieraad (R.v.St., arrest nr. 1008 van 10 juli 1951, *T.Best*, 1952, 65 met noot R. ROOSENS, *id.*, nr. 4791 van 24 december 1955; *id.*, nr. 14464 van 20 januari 1971; nr. 16954 van 26 maart 1975). Het tweetalige kader maakt geen deel uit van de eentalige kamers (zie boven, nr. 232).

Om tot het tweetalig kader te worden toegelaten moeten de ambtenaren voor een examencommissie, samengesteld door de vaste wervingssecretaris, het bewijs leveren dat zij de tweede taal voldoende kennen. Tot het examen worden toegelaten de ambtenaren die titularis zijn van een graad 13 of van een hogere rang, alsmede de ambtenaren die voldoen aan de voorwaarden om tot een graad van rang 13 te worden benoemd of bevorderd.

Van dit examen worden vrijgesteld, volgens art. 43, § 3, derde lid, S.W.T., de ambtenaren wier diploma bewijst dat hun tweede taal de voertaal was van het onderwijs dat zij genoten hebben.

De vrijstellingen voor het taalexamen worden door de Vaste Wervingssecretaris verleend aan de hand van het diploma dat bewijst dat de tweede taal de voertaal was van het onderwijs dat de verzoeker genoten heeft (art. 43, § 3, derde lid, S.W.T.).

De term diploma mag niet beperkend worden opgevat maar moet worden geïnterpreteerd als een verzamelterm waarvan de inhoud niet beperkt is tot de diploma's die van de rijks personeelsleden worden vereist om te worden toegelaten tot niveau 1. Die term omvat ook de getuigschriften, akten en brevetten van de gedane studies. De ambtenaar die vrijstelling van het taalexamen voor toelating tot het tweetalig kader wil verkrijgen, kan zich slechts beroepen op het diploma dat het bewijs levert van de op het hoogste niveau gedane studies (*Parl.Vr. en Antw.*, vr. 21 van 16 januari 1968).

244 Het taalexamen bestaat uit een schriftelijk en mondeling gedeelte.

Het schriftelijk gedeelte omvat:

- a. het vertalen van een administratieve tekst vanuit de tweede taal naar de eerste taal;
- b. het schrijven van een verhandeling of verslag in de tweede taal.

Het mondeling gedeelte omvat:

- a. het lezen van een administratieve tekst in de tweede taal en de samenvatting ervan;
- b. een conversatie in de tweede taal over algemene en administratieve aangelegenheden.

Om te slagen moet de *examinandus* 5/10 der punten voor elk van de vier oefeningen en 6/10 der punten voor het geheel van elk der schriftelijke en mondelinge gedeelten behalen.

Uit het examen moet blijken dat de *examinandus* de tweede taal voldoende beheerst voor de uitoefening van betrekkingen of ambten van een graad van rang 13 of van een hogere rang.

245 De vaste wervingssecretaris organiseert de examens en stelt hun modaliteiten vast. Hij stelt het reglement van orde voor de organisatie van de examens op, geeft er de nodige bekendheid aan en waakt over de toepassing ervan.

De examencommissies houden zitting onder het voorzitterschap van de vaste wervingssecretaris of zijn afgevaardigde. De voorzitter stemt mede en in geval van staking van stemmen is zijn stem doorslaggevend. De examencommissie is samengesteld uit de voorzitter, ten minste drie bijzitters en een secretaris met raadgevende stem. Als bijzitter wordt aangewezen een ambtenaar bekleed met een rang die ten minste even hoog is als de rang van de betrekking waarvoor het examen wordt georganiseerd en twee professoren uit het hoger onderwijs.

Volgens art. 61, § 4, S.W.T. staan al deze examens onder toezicht van de V.C.T., die er waarnemers naar toe kan sturen.

246 Het getuigschrift, uitgereikt aan iemand die volgens de hierboven uiteengezette procedure geslaagd is voor het taalexamen, zal kunnen dienen voor de betrekking in het tweetalig kader van de centrale diensten en uitvoeringsdiensten waarvan de werkkring het ganse land bestrijkt, voor het bezetten in de centrale diensten van een functie van tweetalige chef van een afdeling, voor het uitoefenen van de functie van tweetalig adjunct van een ééntalige chef van een afdeling in de centrale diensten, en voor het uitoefenen van de functie van hoofd van een uitvoeringsdienst waarvan de werkkring het gehele land bestrijkt en waarvan de zetel buiten Brussel-Hoofdstad gevestigd is. De ambtenaren die zich uitdrukkelijk laten inschrijven voor het taalexamen voor opname in het tweetalig kader, drukken daardoor de wens uit om in dat kader te worden opgenomen (*Parl.Vr. en Antw.*, vr. 124bis van 15 september 1967).

Artikel, 43, § 3, S.W.T. betreffende het tweetalig kader moet strikt worden geïnterpreteerd: alleen het slagen voor een bijzonder taalexamen bepaalt de toegang tot het tweetalig kader in de rijksbesturen (R.v.St., arrest nr. 13685 van 16 september 1969, *R.W.*, 1969-70, 1933; *Rev.Adm.*, 1970, 189, *R.J.Dr.Adm.*, 1970, 220 met noot P.M.) behalve voor hen wier diploma bewijst dat de tweede taal de voertaal was van het genoten onderwijs.

247 Het bewijs van het afgelegde taalexamen bleef aanvankelijk drie jaar geldig. Het bleef echter onbeperkt geldig zolang de houder ervan werkzaam bleef in de functie of de betrekking of in de groep van functies of betrekkingen waarvoor het werd uitgeschreven. Dit bewijs kon enkel voor een andere functie of betrekking geldig zijn mits het gepaard gaat met een aanvullend bewijs van de vaste wervingssecretaris die het alleen kan uitreiken voor de functies waarvoor de vereiste taalkennis nagenoeg dezelfde is als voor de functies die in het oorspronkelijk bewijs zijn vervuld (K.B. van 30 november 1966, IX, *Stbl.*, 3 december 1966, artikelen 2, 3, 4 en 12). Sinds 1971 is, zoals al eerder is gezegd, het bewijs van taalkennis onbeperkt geldig gemaakt (K.B. van 3 mei 1971, *Stbl.*, 15 mei 1971).

248 De Koning moet de tweetalige betrekkingen verdelen over de eerste twee trappen van de hiërarchie: de eerste trap bestaat uit de graden ingedeeld in de rangen 17, 16 en 15 en de tweede trap uit de graden ingedeeld in de rangen 14 en 13 (R.v.St., arrest nr. 16423 en 16424 van 17 mei 1974; R.v.St., arrest nr. 16475 van 14 juni 1974; *T.Best.*, 1975, 310).

Indeling in het tweetalige kader kan, zoals reeds is opgemerkt, op straffe van nietigheid slechts gebeuren door de Koning, na advies van de V.C.T. de minister is niet bevoegd (R.v.St., arrest nr. 16712 van 14 november 1974; nr. 17466 van 25 februari 1976; *T.Best.*, 1976, 110; zie boven, nr. 232).

Benoemingen en bevorderingen van wettelijk ééntalige ambtenaren, die op de eerste en tweede trap bij ontstentenis van taalkaders zijn gedaan, zijn nietig indien ze niet strekken

tot het herstellen of het handhaven van het evenwicht voorgeschreven bij artikel 43, § 3, S.W.T. en indien niet tegelijk vaststaat dat 20 % der titularissen van de betrekkingen van de graad van directeur en hoger, ingeschreven op het kader waarop de benoemingen en bevorderingen betrekking hebben, tweetalig zijn in de zin van de wet (V.C.T., advies nr. 3117 van 17 december 1970, nr. 3290 van 18 november 1971, nr. 3139, 3150, 3151 van 17 december 1970, nr. 3541 van 5 april 1971).

Voor zover het niet mogelijk is in ieder bestuur en op iedere taalrol de gelijkheid van betrekkingen voor het tweetalig kader volledig in te voeren, moet de V.C.T. geraadpleegd worden over de vraag hoe de verdeling dient te geschieden (V.C.T., advies nr. 514 van 24 december 1964; omzendbrief van 23 april 1967).

F. VASTSTELLING VAN DE RANGEN DIE TOT EEN ZELFDE TRAP VAN DE HIERARCHIE BEHOREN

249 Deze vaststelling gebeurt, volgens artikel 43, § 3, vierde lid, S.W.T. door de Koning. Deze verdeelde, bij Koninklijk Besluit nr. I van 30 november 1966, de graden die één trap van de hiërarchie vormen, over twaalf trappen:

— eerste trap: de graden ingedeeld in de rangen 17, 16, 15

— tweede trap: de graden ingedeeld in de rangen 14 en 13. Het betreft leidinggevende en op studie afgestemde ambten die nagenoeg op hetzelfde niveau liggen (*Stbl.*, 3 december 1966; omzendbrief Binnenl. Zaken van 27 april 1967; V.C.T., advies nr. 514 van 24 december 1964).

De Koning schendt de taalwetten niet, wanneer hij het evenwicht tussen de taalkaders tot stand brengt, niet alleen voor alle rangen van de eerste trap samen, maar ook, selectief, voor elk van die rangen (R.v.St., arresten nr. 18786 tot 18788 van 23 februari 1978). Is het getal der ambtenaren op elke van de twee trappen oneven, dan is een Koninklijk Besluit tot afwijking van het evenwicht vereist (R.v.St., arrest nr. 17797 van 29 september 1976) of de Koning kan telkens die ene betrekking buiten beschouwing laten totdat de formatie gewijzigd is (R.v.St., arresten 18786 tot 18788, voormeld).

— derde trap: de graden ingedeeld in de rangen 12 en 11. Het betreft hier onmiddellijke bevorderingsbetrekkingen van de ambtenaren van rang 10, waartoe het principaal vaak automatisch toegang verleent. Voor deze betrekkingen is de verplichting om ze in gelijk aantal over de twee taalkaders te verdelen niet bestaande;

— vierde trap: de graden ingedeeld in de rangen 10. Het gaat hier om aanvangsbetrekkingen in het eerste niveau.

— vijfde trap: de graden ingedeeld in de rangen 24 en 25. Deze trap omvat de graden „leadership” in het tweede niveau.

— zesde trap: de graden ingedeeld in de rangen 23 en 22. Hij omvat de eerste bevorderingsgraden in het tweede niveau.

— zevende trap: de graden ingedeeld in de rangen 21 en 20. Hij omvat in het algemeen de aanvangsgraden in het tweede niveau.

— achtste trap: de graden ingedeeld in de rangen 35 en 34. Hij omvat de graden „leadership” in het derde niveau.

- negende trap: de graden ingedeeld in de rangen 33 en 32. Hij omvat de bevorderingsgraden in het derde niveau.
- tiende trap: de graden ingedeeld in de rangen 31 en 30. Hij omvat in het algemeen de aanvangsgraden in het derde niveau.
- elfde trap: de graden ingedeeld in de rangen 44 en 43. Hij omvat de bevorderingsgraden in het vierde niveau.
- twaalfde trap: de graden ingedeeld in de rangen 42, 41 en 40. Deze trap omvat in het algemeen de aanvangsgraden in het vierde niveau.

G. VERPLICHT VOORAFGAAND ADVIES VAN DE SYNDICALE ORGANISATIES EN VAN DE V.C.T.

250 Het Koninklijk Besluit dat met het oog op het bepalen van de taalkaders de graden van hiërarchie vaststelt die een zelfde trap van de hiërarchie vormen, betreft uiteraard de rechtspositie van het personeel en moet voor advies voorgelegd worden aan de erkende syndicale organisaties (R.v.St., arrest nr. 16383 van 24 april 1974).

De in het vooruitzicht gestelde verdeling van de betrekkingen over de verschillende taalkaders moet vooraf aan het advies van de V.C.T. onderworpen worden (art. 43, § 3, vijfde lid, S.W.T.).

Volgens een constante rechtspraak in de Raad van State is deze raadpleging voorgeschreven op straffe van nietigheid; daarbij moet de commissie in het bezit worden gesteld van alle inlichtingen, o.m. het advies van de erkende syndicale organisaties (zie o.m. R.v.St., arrest nr. 18914 van 19 april 1978; nr. 19266 en 19267 van 17 november 1978; zie verder, nr. 360 e.v.).

H. AFWIJKING VAN DE NUMERIEKE GELIJKHEID IN DE DIRECTIEBETREKKINGEN

251 Krachtens artikel 43, § 3, zesde lid, S.W.T. kan de Koning, na raadpleging van de V.C.T., bij een in de ministerraad overlegd en met redenen omkleed besluit van de regel van de numerieke gelijkheid tussen de directiebetrekkingen afwijken ten behoeve van de centrale diensten waarvan de attributen of werkzaamheden de Nederlandse en Franse taalgebieden in ongelijke mate betreffen.

De vastgestelde procedure wijst op het belang dat de wetgever hecht aan de regel van de pariteit.

Vandaar de noodzaak slechts afwijkingen toe te staan wanneer de werkzaamheden van de dienst de Nederlandse of de Franse taalgebieden in zodanige ongelijke mate betreffen dat de afwijking als normaal en verantwoord voorkomt.

Zo oordeelde de V.C.T. het aanvaardbaar dat slechts één op de vier directiebetrekkingen aan de Nederlandse taalrol van het Bestuur van Waters en Bossen worden toegekend, omdat 81 % van de zaken van deze dienst het Franse taalgebied aanbelangen (V.C.T., advies nr. 2027 van 16 november 1967, K.B. van 17 december 1968; R.v.St., nr. 16475 van 14 juni 1974; *T.Best.*, 1975, 310).

Ook in het Bestuur van Zeewezen en Binnenvaart is een ongelijke verdeling van de directiebetrekkingen door de V.C.T. aanvaard, omdat 90 % van de activiteiten van dat

bestuursorgaan uitgeoefend worden in het Nederlandse taalgebied (V.C.T., advies nr. 4129/1/P van 24 februari 1977).

§ 4. Taalkennis van het personeel — examens — taalrollen

252 De Wet van 2 augustus 1963 behoudt de twee taalrollen waarin reeds was voorzien door de Wet van 28 juni 1932. Alle ambtenaren van de centrale diensten of van de diensten waarvan de werkkring geheel het land bestrijkt, worden op grond van artikel 43, § 2, derde lid, S.W.T. ingeschreven op een Nederlandse of een Franse taalrol.

De procedure van inschrijving is vastgelegd in artikel 43, § 4, eerste en tweede lid, S.W.T., dat bepaalt: „Indien het voorgeschreven is, leggen de ambtenaren hun toelatingsexamen af in het Nederlands of in het Frans naar gelang van de taal waarin zij, naar luid van het opgelegde diploma, het vereiste getuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd, hun onderwijs genoten hebben, tenzij zij vooraf aan de hand van een examen het bewijs leveren dat zij de andere taal even goed kennen.”

Het taalstelsel van het toelatingsexamen bepaalt de taalrol waarbij de ambtenaren worden ingedeeld. Bij ontstentenis van een dergelijk examen is het taalstelsel van het genoten onderwijs zoals dat blijkt uit het opgelegde diploma, het vereiste getuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd, bepalend.

De regels voorgeschreven voor de inschrijving op een taalrol wijken gevoelig af van de criteria opgelegd door het K.B. van 6 januari 1933, getroffen ter uitvoering van de Wet van 28 juni 1932. Op basis van dit K.B. moesten ook alle ambtenaren ingeschreven worden hetzij op een Nederlandse, hetzij op een Franse taalrol. Het criterium voor het inschrijven echter was het correct kennen, spreken en schrijven van de taal, het vaststellen ervan en de aanduiding op een bepaalde rol was een overheidsdaad.

253 Vanaf 3 november 1966, datum waarop het K.B. nr. II van dezelfde datum in werking treedt, blijven alle ambtenaren in dienst bij de centrale besturen van de Staat op de taalrol waarop zij op dat ogenblik zijn ingeschreven. De ambtenaren die na de inwerkingtreding van de Wet van 2 augustus 1963 zijn aangeworven, worden ingeschreven op een taalrol volgens het taalstelsel van hun toegangsexamen. Wanneer in een dergelijk examen niet is voorzien, is volgens art. 43, § 4, eerste en tweede lid, S.W.T. het taalstelsel van het genoten onderwijs, zoals dit blijkt uit het opgelegde diploma, het vereiste getuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd, bepalend. Eventueel is het voorafgaand taalexamen beslissend (Omzendbrief van de minister van Binnenlandse Zaken van 27 april 1967).

254 Er is bijgevolg geen taalkeuze meer mogelijk voor de ambtenaren bij het afleggen van hun eventueel toegangsexamen: hun taal wordt bepaald door het diploma, door het getuigschrift of door de verklaring van het schoolhoofd.

Willen zij toch op een andere taalrol worden ingeschreven, dan moeten zij eerst met een examen het bewijs leveren dat zij die andere taal even goed kennen als de taal van het genoten onderwijs.

Dit examen omvat een schriftelijk en een mondeling gedeelte.

Het schriftelijk gedeelte bestaat uit:

a. voor functies of betrekkingen die gerangschikt zijn in de niveaus 1 of 2 of voor gelijkaardige functies of betrekkingen in de niet tot de rijksbesturen behorende diensten:

— een verhandeling

— een vertaling van een in de taal van het diploma gestelde tekst in de taal van de betrekking;

b. een gemakkelijke verhandeling, een brief, een verhaal of een beschrijving voor functies of betrekkingen die gerangschikt zijn in niveau 3 van het rijkspersoneel of voor gelijkwaardige functies of betrekkingen in de niet tot de rijksbesturen behorende diensten;

c. een brief of een verhaal voor functies of betrekkingen die gerangschikt zijn in niveau 4 van het rijkspersoneel of voor gelijkwaardige functies of betrekkingen in de niet tot de rijksbesturen behorende diensten.

Het mondeling gedeelte bestaat uit het lezen van een tekst, de uiteenzetting van die tekst en een conversatie.

Om te slagen moet de kandidaat 6/10 der punten voor elk van de twee examengedeelten behalen. De kandidaat van niveaus 1 of 2 moet bovendien 5/10 der punten behalen voor elk schriftelijk onderdeel.

256 Artikel 43, § 4, derde lid, S.W.T. bepaalt: „De kandidaten die hun onderwijs in het buitenland genoten hebben in een andere taal dan het Nederlands of het Frans en zich op een bij de wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of getuigschriften kunnen beroepen, leggen het toelatingsexamen af in het Nederlands of in het Frans, naar keuze. Indien geen toelatingsexamen aan de benoeming voorafgaat, wordt de kennis van

255 De examens worden georganiseerd door de vaste wervingssecretaris, die alleen bevoegd is voor de uitreiking van de getuigschriften betreffende de taalkennis. De taalexamens staan onder toezicht van de V.C.T. Op het door de Vaste Wervingssecretaris afgegeven attest worden de aard van de afgelegde examens vermeld, alsmede de bepaling van het besluit op grond waarvan het taalexamen werd georganiseerd en de functie of betrekking ofwel de groep functies of betrekkingen waarvoor het geldt (K.B. nr. IX van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966).

Zoals men kan opmerken, moeten de toelatingsexamens of bevorderingsexamens uitsluitend in het Nederlands of in het Frans worden afgelegd, hoewel de centrale diensten verplicht zijn voor hun betrekkingen met particulieren gebruik te maken van één van de drie nationale talen waarvan de betrokkenen zich hebben bediend. De V.C.T. oordeelde evenwel dat de verplichte kennis van de Duitse taal in sommige omstandigheden, die haar telkens moeten worden voorgelegd, inherent kan zijn aan de functie (V.C.T., advies nr. 1343/1607 van 15 december 1966).

Zoals voor het tweetalig kader loopt de geldigheidsduur van het bewijs door de V.W.S. afgeleverd, vanaf de datum dat het werd uitgereikt, en is het onbeperkt geldig. De vaste wervingssecretaris kan ook hier een aanvullend bewijs afleveren voor functies die nagenoeg dezelfde zijn als die welke in het oorspronkelijk bewijs zijn vermeld (art. 22, K.B. nr. IX van 30 november 1966 (*Stbl.* van 3 december 1966); R.v.St., arrest nr. 13685 van 16 september 1969; *R.W.*, 1969-70, 1933; *Rev. Adm.*, 1970, 189; *R.J.Dr.Adm.*, 1970, 220; K.B. van 3 mei 1971 (*Stbl.*, 15 mei 1971), V.C.T., advies nr. 3043 van 21 oktober 1971).

de taal van de rol, waarbij betrokkene wenst ingedeeld te worden, vastgesteld aan de hand van een voorafgaand examen.”

Deze mogelijkheid, waarin door de wetgever is voorzien ten gunste van in het buitenland verblijvende Belgen, heeft blijkbaar geen aanleiding gegeven tot moeilijkheden bij de toepassing. De V.C.T. werd nooit over een dergelijk geval om advies verzocht.

Een buitenlands diploma van genoten Frans of Nederlands onderwijs is eveneens bepalend voor de taalrol, niet een buitenlands diploma betreffende de studie van een van die talen, als niet het Frans of het Nederlands de onderwijstaal was (R.v.St., arrest nr. 19400 van 30 januari 1979).

257 „De kandidaten die hun onderwijs genoten hebben in het Duitse taalgebied, aldus artikel 43, § 4, vierde lid, mogen hun toelatingsexamen in het Duits afleggen op voorwaarde dat zij bovendien een examen afleggen over de kennis van de Nederlandse of de Franse taal naargelang zij wensen ingedeeld te worden bij de Nederlandse of de Franse rol.”

De bevorderingsexamens van deze kandidaten hebben plaats in de taal van de rol waarin zij werden ingeschreven. Een diploma of getuigschrift waaruit blijkt dat een volledige cyclus in het Duits werd doorlopen, ontslaat de houder hoe dan ook van het examen over de elementaire kennis van het Duits (V.C.T., advies nr. 1691 van 15 december 1966).

§ 5. Overgang van de ene rol naar de andere

258 Volgens artikel 43, § 4, vijfde lid, S.W.T. is „de overgang van de ene rol naar de andere verboden, behoudens klaarblijkelijke vergissing bij de indeling.”

De inschrijving van een ambtenaar op een bepaalde taalrol is definitief en geldt als taalbepalend criterium (V.C.T., advies 1311 van 6 april 1967 en V.C.T. advies 1986 van 20 november 1969; R.v.St. arresten 12526, 12527 van 23 juli 1967, *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 301; nr. 14407 van 17 december 1970, nr. 16503 van 26 juni 1974; Koninklijk Besluit nr. II van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966).

Een klaarblijkelijke vergissing als bedoeld in de wet is een probleem dat moet worden voorgelegd aan het advies van de V.C.T. (V.C.T., advies nr. 1311 van 6 april 1967).

§ 6. Bevordering van ambtenaren

259 Artikel 43, § 4, zesde lid, en artikel 43, § 5, bepalen achtereenvolgens:

„De bevorderingsexamens geschieden in de taal van de rol waarbij de *examinandi* zijn ingedeeld.

De bevorderingen geschieden per kader. De ambtenaren die het bewijs van hun wetelijke tweetaligheid hebben geleverd mogen deelnemen aan de bevorderingen zowel in het tweetalig kader als in het kader dat overeenkomt met de rol waarop zij ingeschreven zijn. De toepassing van deze regel mag nochtans het ten behoeve van het tweetalig kader bepaalde evenwicht niet schaden.” Over het bewijs van tweetaligheid, zie boven, nr. 253.

De overheid kan, telkens wanneer een benoeming moet worden gedaan, de geschiktheid van de kandidaten qua taalkennis mee in haar beoordeling betrekken. Alhoewel de stelselmatige benoeming van ambtenaren van een bepaalde taalrol, met uitsluiting van die van de andere taalrol, in de hoogste in een zelfde trap ingedeelde betrekkingen niet zou stroken met de geest van de wet, kan in artikel 43, § 3, geen grond gevonden worden om de regeling vervat in de wet en in de uitvoeringsbesluiten, aan te vullen met naar gelang van de omstandigheden wisselende maatregelen. Hierdoor zouden geïndividualiseerde betrekkingen nu eens aan het ene, dan aan het andere taalkader worden toegewezen en aan alle statutaire, voor bevordering in aanmerking komende ambtenaren van één van beide taalrollen, zou elke mogelijkheid om hun aanspraak op bevordering te doen gelden of om hun verdiensten en geschiktheid onderling en met die van de ambtenaren van de andere rol te vergelijken, worden ontzegd. Dit zou strijdig zijn met het gelijkheidsbeginsel en met de bepalingen van het statuut van het rijkspersoneel betreffende de bevorderingen (R.v.St., arrest nr. 14670 van 16 april 1971).

In dezelfde zin kan evenmin uit artikel 43 als uit de parlementaire voorbereiding van de wet precies worden afgeleid hoe de taalkaders moeten worden vastgesteld. Een amendement strekkende tot volledige splitsing van de centrale diensten in de zin van art. 43, § 1, werd echter uitdrukkelijk verworpen op grond van een door de regering voorgestelde motivering (Amendement DUVIEUSART en de verklaring van de minister, Parl. Vr. en Antw., *Senaat*, 25 juli 1963, blz. 1577 en 1579).

260 Afwezigheid van taalkaders heeft tot gevolg dat alle benoemingen en bevorderingen onwettig en nietig zijn, zoals herhaaldelijk in de adviezen van de V.C.T. en de arresten van de Raad van State is beslist.

Aanvankelijk hebben zowel de V.C.T. als de Raad van State benoemingen in betrekkingen vanaf de graad van directeur goedgekeurd zonder dat taalkaders werden voorgelgd, omdat zij de wettelijk voorgeschreven pariteit in de hand werkten.

Vrij vlug echter groeide zowel bij de Raad van State als bij de V.C.T. het inzicht dat zonder voorafgaande taalkaders ook benoemingen in de eerste twee trappen van de hiërarchie als onwettig moesten worden beschouwd, hetzij wegens de onzekerheid die bestond over de juiste toepassing van de wet inzake het tweetalig kader, hetzij wegens de overtuiging van de noodzakelijke wisselwerking en samenhang in het geheel van de taalkaders (V.C.T., advies nr. 1608 van 11 januari 1968; nr. 3337 van 3 februari 1972; R.v.St., arrest nr. 16475 van 24 juni 1974; nr. 16712 van 14 november 1976, nr. 19536 van 27 maart 1979; nr. 21047 van 19 maart 1981, *Adm. Publ.*, 1980-81, 110).

Is een nieuw ambt ingesteld in het organiek kader (personeelsformatie), dan moet het taalkader worden gewijzigd en dit nieuwe ambt daarin voor een der taalrollen alvorens een wettige benoeming kan gedaan worden (R.v.St., arrest nr. 20657 van 22 oktober 1980).

§ 7. De tweetalige adjunct

261 Wanneer de chef van een afdeling eentalig is, wordt hem, luidens artikel 43, § 6, S.W.T., met het oog op het behoud van de eenheid in de rechtspraak een tweetalig

adjunct toegevoegd. De adjunct mag niet tot dezelfde taalrol behoren. Hij wordt vooraf met dezelfde of de onmiddellijk lagere rang bekleed.

Deze regeling is veel strakker dan die van de Wet van 1932. Uit de nieuwe regels vloeit voor de overheid een werkelijke verplichting voort om een taaladjunct te benoemen en tevens om hem de passende graad te verlenen (R.v.St., arrest nr. 14463 van 20 januari 1971; *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 18). Uitzondering kan alleen dan worden gemaakt, wanneer geen enkele ambtenaar voldoet aan de wettelijke vereisten om taaladjunct te worden (R.v.St., arrest nr. 19039 van 1 juni 1978).

De chef van een afdeling in de hierboven omschreven zin, is gesitueerd op het ambtelijk niveau waar in laatste instantie beslissingen worden genomen of waar ze voor de minister worden voorbereid. Bedoeld is een hoge ambtenaar aan wie enerzijds volgens de departementale organisatieregels de hoogste leiding voor de behandeling van bepaalde zaken van beide taalstelsels is toegekend, maar die anderzijds ook direct verantwoordelijk is tegenover de minister voor de genomen of voorbereide beslissingen, m.a.w. die verantwoordelijk is voor de eenheid in het beleid van de administratieve „rechtspraak” (R.v.St., arrest nr. 13820 van 25 juli 1968; V.C.T., advies nr. 3149 van 6 mei 1971).

Bij Koninklijk Besluit nr. III van 30 november 1966 is nader bepaald dat, wanneer niet is bewezen dat de chef tweetalig is in de zin der wet, hem een tweetalige adjunct moet worden toegevoegd (*Stbl.*, 3 december 1966). Inzake taalkennis moet de tweetalige adjunct voldoen aan dezelfde voorwaarden als die welke voor toelating tot het tweetalige kader gelden. De taaladjunct oefent al zijn werkzaamheden uit in dezelfde afdeling en staat zijn chef ter zijde bij de behandeling van zaken die worden behandeld in de taal die de chef niet kent. De adjunct mag in geen geval worden verplicht een woordelijke en schriftelijke vertaling van het dossier te verstrekken. De betrekkingen tussen de chef en de ambtenaren wier taal hij niet kent, geschieden via de adjunct.

262 Artikel 4, derde lid, van het genoemde Koninklijk Besluit verplicht de overheid, als zij eenmaal de noodzakelijkheid van de benoeming van een taaladjunct inziet, eerst te pogen daartoe te komen volgens de normale bevorderingsregels. Voor de toepassing daarvan moet o.m. de ambtenaar die reeds tweetalig adjunct was, geacht worden slechts titularis te zijn van de hoogste graad die hem, voor of na zijn aanstelling tot taaladjunct, met toepassing van de normale bevorderingsregels is verleend (R.v.St., arrest nr. 14464 van 20 januari 1971).

De omstandigheid dat de betrokken ambtenaar een opdracht vervult in het kabinet van de minister is geen beletsel voor een aanwijzing als taaladjunct (R.v.St., arrest nr. 14902 van 14 september 1971).

Geen enkele wet of verordening schrijft voor dat de aanwijzing van een tweetalige adjunct in werking moet treden op de dag van de ondertekening van het besluit, of verbiedt dat dit in werking treedt op de dag van de bekendmaking (R.v.St., arrest nr. 14902 van 14 september 1971).

Absolute prioriteit wordt gegeven aan de kandidaat die voldoet aan twee voorwaarden: ten eerste de kennis van de tweede taal bezitten, en ten tweede de graad bekleden en in die graad de anciënniteit hebben welke door de bepalingen betreffende de statutaire

hiërarchie inzake bevorderingen is opgelegd (R.v.St., arrest nr. 19039 van 1 juni 1978). Hiermee zijn de bevorderingen bedoeld die aan de tweetalige adjunct ingevolge die aanwijzing moeten worden gegeven, nl. de graad onmiddellijk lager dan of gelijk aan die van de ambtenaar aan wie een tweetalig adjunct wordt toegevoegd. Daaruit kan evenwel niet worden afgeleid dat voorrang moet worden gegeven aan degene die reeds bekleed is met de graad onmiddellijk lager dan die van de bedoelde ambtenaar, boven degene die slechts bekleed is met een rang die toegang verleent tot die onmiddellijk lagere graad (R.v.St., arrest nr. 14902 van 14 september 1971 voormeld).

In het Ministerie van Binnenlandse Zaken is bepaald dat de kandidaten voor het ambt van tweetalig adjunct op zijn minst titularis moeten zijn van de graad 11. Verder zijn nog procedureregels vastgesteld betreffende de manier waarop de vacatures bekend worden gemaakt en de voordrachten moeten worden ingediend (K.B. 31 juli 1973, *Stbl.*, 4 september 1973).

Ook in het Ministerie van Financiën bestaat een dergelijke regeling: om in aanmerking te komen voor het ambt van tweetalig adjunct moet de gegadigde er behoren (a) tot de afdeling die onder de leiding staat van de betrokken eentalige chef, en (b) ten minste tot de rang 13 (K.B. 13 juni 1969 tot vaststelling van de regelen van aanwijzing van tweetalige adjuncten bij het Ministerie van Financiën, *Stbl.* 20 juni 1969).

263 De functie van tweetalig adjunct kan een einde nemen o.m. ingevolge ontlasting door de minister, wanneer de ambtenaar slechts tijdelijk met de uitoefening van de hogere functie was belast als tweetalig adjunct van een tijdelijk ambtenaar (R.v.St., arrest nr. 14006 van 10 maart 1970).

De taaladjunct moet worden beschouwd als de adjunct van de chef in de welbepaalde graad of voor de welbepaalde taak welke de chef bij de aanwijzing van de adjunct had; de revalorisatie van het ambt van de chef en diens bevordering tot de nieuwe graad maken uit zichzelf een einde aan de opdracht van de taaladjunct (R.v.St., arrest nr. 14464 van 20 januari 1971, voormeld).

Wanneer de functie van de tweetalige adjunct wegvalt omdat de chef van de afdeling zelf tweetalig is geworden, behoudt de tweetalige adjunct de bezoldiging van de graad waarmee hij als tweetalig adjunct werd bekleed. Inzake bevorderingen blijft hij titularis van de graad die hij, vóór zijn bevordering in overtal, als tweetalige adjunct bekleedde. Indien de nieuw benoemde chef van de afdeling tot een andere taalrol behoort dan de vroegere, vervalt de opdracht van de adjunct, want deze moet behoren tot een andere taalrol dan die van de chef (R.v.St., arrest nr. 14902 van 14 september 1971). Behoort de nieuw benoemde chef van de afdeling tot dezelfde taalrol als de vroegere chef en is hij ook éentalig, dan kan de tweetalige adjunct opnieuw als zodanig worden aangesteld. In dat geval loopt zijn mandaat gewoon door of krijgt hij een nieuwe aanstelling (V.C.T., advies nr. 3289 van 18 november 1971; Omzendbrief van de minister van Openbare Werken van 13 april 1972).

§ 8. Uitvoeringsbesluiten en overgangsmaatregelen

264 Volgens artikel 43, § 7, eerste lid, S.W.T. moeten de koninklijke besluiten ter uitvoering van artikel 43, § 1 tot § 6, in het Belgische Staatsblad worden bekendgemaakt binnen een jaar volgend op 1 september 1963.

In feite zou het tot 30 november 1966 duren voordat de uitvoeringsbesluiten werden genomen (*Stbl.*, 3 december 1966).

Ingevolge het tweede lid van het genoemde artikel bepalen die besluiten op welke data de bepalingen van die paragrafen gedeeltelijk of geheel in werking treden en stellen „gedurende de hierna volgende termijn” voor de ambtenaren die op 1 september 1963 in dienst zijn, overgangsmatregelen vast, met dien verstande dat het te rekenen van de inwerkingtreding van die besluiten zelf, niet langer dan vijf jaar mag duren vooraleer dit artikel volledig wordt toegepast.

AFDELING II

DE UITVOERINGSDIENSTEN

§ 1. Begrip

265 De uitvoeringsdiensten waarvan geen leiding uitgaat zijn gedecentraliseerde openbare diensten die met een uitvoeringstaak zijn belast en waarvan de werkring zich uitstrekt over gans het land (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27 van 25 juni 1963; *Gedr.St., Senaat*, [1962-63] nr. 304 van 18 juli 1963; Circulaire van de minister van Binnenlandse Zaken van 27 april 1967; V.C.T., advies nr. 3479 van 25 januari 1973; R.v.St., arrest nr. 15577 van 20 november 1972).

Het Nationaal Werk voor Oudstrijders en Oorlogsinvaliden is een uitvoeringsdienst waarvan de werkring het gehele land bestrijkt (R.v.St., arrest nr. 15577 van 20 november 1972, zie nochtans nr. 211).

Aldus ook het Koninklijk Meteorologisch Instituut (R.v.St., arrest nr. 17210 van 14 oktober 1975); de luchthaven van Brussel-Nationaal (R.v.St., arrest nr. 19454 van 16 februari 1979; het nog steeds omstreden Algemeen Bestuur van Ontwikkelingssamenwerking (A.B.O.S.) voor zover dit niet onder de buitenlandse diensten valt (WECKX, H., *De Standaard*, 29 december 1982; zie verder, nr. 284).

De omstandigheid dat in een dienst twee inspecteurs-generaal een werkring hebben die in feite beperkt is tot het Nederlandse en het Franse ambtsgebied, is niet onvereenigbaar met het feit dat die twee ambtenaren-generaal behoren tot een dienst waarvan de werkring het hele land bestrijkt (R.v.St., arrest nr. 18673 van 6 januari 1978).

§ 2. Diensten met zetel in Brussel-Hoofdstad

266 Volgens art. 44 S.W.T. zijn de bepalingen betreffende de centrale diensten (zie nr. 211-264), met uitzondering van artikel 43, § 6, toepasselijk op de uitvoeringsdiensten waarvan de zetel in Brussel-Hoofdstad gevestigd is en waarvan de werkring het ganse land bestrijkt.

Dezelfde regels als die geldende voor de eigenlijke centrale diensten zijn toepasselijk op de uitvoeringsdiensten, behalve dat hier geen taaladjunct kan worden benoemd. Hiervoor mag worden verwezen naar nr. 229 tot 260.

Daarbij moet voor de toepassing van de taalwetten in bestuurszaken worden gelet op de aard van de administratieve dienst waaraan de betrekkingen verbonden zijn en niet op de taak welke het bestuur opdraagt aan de ambtenaren die deze betrekkingen bekleden

(R.v.St., arrest nr. 18673 van 6 januari 1978; nr. 18990 van 22 mei 1978).

Krachtens art. 45 S.W.T. worden de diensten zo georganiseerd dat het publiek zonder enige moeite in het Nederlands of in het Frans kan worden te woord gestaan.

§ 3. Diensten met zetel buiten Brussel-Hoofdstad

A. TOEPASSELIJKE REGELS

267 Onverminderd de beschikkingen van § 2 tot § 6 zijn de bepalingen van afdeling I — met uitzondering van artikel 43, § 6 — toepasselijk op de uitvoeringsdiensten waarvan de zetel gevestigd is buiten Brussel-Hoofdstad en waarvan de werkkring gans het land bestrijkt (art. 46, § 1, S.W.T.).

Dezelfde regels als die welke gelden voor de eigenlijke centrale diensten zijn van toepassing, behalve wat betreft de taaladjunct die ook in deze diensten niet kan worden benoemd. Ook in deze diensten moeten dus taalkaders worden georganiseerd (R.v.St., arrest nr. 15599 van 6 december 1972; nr. 17496 van 9 juni 1976; nr. 17715 van 16 juni 1976; nr. 18250 van 28 april 1977; nr. 18711 van 25 januari 1978). Zo'n dienst is b.v. de inrichting tot bescherming van de maatschappij te Doornik (V.C.T., 19 januari 1967, *R.W.*, 1966-67, 1879; zie ook boven, nr. 231 e.v.), de Koninklijke musea voor kunst en geschiedenis (V.C.T., advies nr. 10035/II/P van 27 april 1978).

B. TAALGEBRUIK IN BINNENDIENST EN IN BETREKKINGEN MET DE CENTRALE DIENSTEN

268 Volgens art. 46, § 2, wordt, voor de behandeling van de zaken betreffende de organisatie van de dienst ter plaatse — met uitzondering van de zaken die het personeel betreffen — en voor de betrekkingen die in verband daarmee met de centrale diensten ontstaan, gebruik gemaakt van de taal van de gemeente waar de zetel van de dienst gevestigd is.

Andermaal blijkt hieruit duidelijk de bezorgdheid van de wetgever om de taalhomogeniteit van de bij de wet afgebakende gebieden te doen eerbiedigen.

De V.C.T. oordeelde dat het Rijksinstituut voor Grondmechanica te Gent in zijn betrekkingen met de centrale diensten te Brussel het Nederlands moet gebruiken en dat de dossiers en rapporten van het instituut ten behoeve van privé-bedrijven die in het Nederlandse taalgebied gevestigd zijn, in het Nederlands moeten gesteld worden (V.C.T. advies 1051 A en B van 28 oktober 1965; *vgl.* onder de Wet van 1932 R.v.St., arrest nr. 1411 van 27 maart 1952, *T.Best.*, 1957, 420 met noot F. BOVE en nr. 10664 van 4 juni 1964, *R.W.*, 1964-65, 776).

C. TAALKENNIS VAN HET PERSONEEL

269 De personeelsleden van het eentalig kader dat niet overeenkomt met de taalgroep van de gemeente waar de zetel van de dienst gevestigd is, moeten volgens art. 46, § 3 een elementaire kennis van de taal van de gemeente bezitten, wanneer zij wegens hun

functie geregeld omgang hebben met het werkliedenpersoneel.

Deze kennis moet, volgens de bepalingen van het K.B. nr. IX van 30 november 1966 blijken uit een mondeling examen, dat bestaat uit het lezen en de uiteenzetting van een tekst en een conversatie. Om te slagen moet de *examinandus* 6/10 van de punten behalen.

D. TAALKENNIS VAN HET HOOFD VAN DE DIENST

270 De ambtenaar die aan het hoofd van de dienst staat moet, ingevolge art. 46, § 4, S.W.T., door een examen afgelegd voor het Vast Wervingssecretariaat, doen blijken dat hij een voldoende kennis van de tweede taal bezit.

Het K.B. nr. IX van 30 november 1966 bepaalt dat het taalexamen dat moet worden afgelegd hetzelfde is als voor de opnemingskader in het tweetalig kader (zie boven, nr. 243 tot 247).

E. TAALKENNIS VAN DE PERSONEELSLEDEN DIE IN CONTACT KOMEN MET HET PUBLIEK

271 Volgens art. 46, § 5, moeten „de personeelsleden die omgang hebben met het publiek een voldoende of een elementaire kennis van de tweede taal bezitten naargelang zij tot de eerste of tot de volgende klassen behoren”.

Het taalexamen is schriftelijk en mondeling en geschiedt op de zelfde wijze als dat voor het personeel van de taalgrensgemeenten (zie nr. 123, alsook nr. 173-174).

Het niveau van het examen zal hier ook verschillen naar gelang van het niveau waartoe het personeel behoort (art. 9, § 2, K.B. nr. IX van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966).

F. BEPERKINGSMAATREGELEN

272 De Koning zal volgens art. 46, § 6, S.W.T. maatregelen treffen om het aantal van de in dit artikel bedoelde diensten binnen vijf jaar tot het noodzakelijk minimum te beperken. Bedoeld worden: de centrale uitvoeringsdiensten gevestigd buiten Brussel-Hoofdstad.

Om aan de wens van de wetgever te voldoen, en ook omdat de organisatie van die diensten op veel moeilijkheden stuitte, heeft de V.C.T. herhaaldelijk bij de regering en bij elke minister aangedrongen op de uitvoering van dit artikel. Zonder veel resultaat, omdat telkens werd gesteld dat deze diensten er dringend nodig waren.

§ 4. Buitenlandse diensten

273 Lange tijd is er betwisting geweest of de buitenlandse diensten al dan niet de Taalwet van 1932 moesten toepassen.

Van Franstalige zijde werd beweerd dat de buitenlandse diensten, de diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers van België in het buitenland niet aan de Taalwet waren onderworpen. De wetgever heeft daarom in 1963 een afzonderlijk hoofdstuk gewijd aan

de toepassing van de taalwetgeving op de buitenlandse diensten.

A. TAALGEBRUIK IN BINNENDIENST

274 Artikel 47, § 1, bepaalt: „Ter behandeling in binnendienst van de in België gelocaliseerde of lokaliseerbare zaken, zomede voor de verslagen die zij dienaangaande richten aan de centrale diensten zijn de buitenlandse diensten onderworpen aan dezelfde regeling als die centrale diensten. In de andere gevallen gebruikt de behandelende ambtenaar de taal van de rol waartoe hij behoort.”

De betrekkingen tussen de centrale dienst en een buitenlandse dienst zijn niet uitdrukkelijk door de wet geregeld, evenmin als de betrekkingen tussen de centrale diensten onderling.

Maar uit de geest en de algemene opzet van de S.W.T. kan worden afgeleid dat ook voor die betrekkingen de taalrol bepalend is, wanneer het gaat om zaken die een bepaald personeelslid aanbelangen (V.C.T., advies nr. 3062 van 17 december 1970).

De *ratio legis* van de andere gevallen waarover de wet spreekt komt duidelijk tot uiting in het in de Kamer ingediende amendement DEWULF-DETIEGE en in het antwoord dat de minister van Binnenlandse Zaken hierop gaf tijdens de bespreking in de openbare vergadering van de Kamer en waaruit blijkt dat voor de buitenlandse diensten ter zake dezelfde regeling geldt als voor de centrale diensten (Gedr.St., *Kamer*, 331 [1961-62], nr. 33; *Parl.Handel.*, *Kamer*, van 11 juli 1963, p. 61; V.C.T., advies nr. 3199 van 28 oktober 1971; R.v.St., arrest nr. 12526 en nr. 12527 van 13 juli 1967).

B. TAAL VAN DE BERICHTEN, MEDEDELINGEN EN FORMULIEREN BESTEMD VOOR HET BELGISCHE PUBLIEK

275 De berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het Belgische publiek stellen de buitenlandse diensten, volgens art. 47, § 3, S.W.T., ter beschikking in het Nederlands en in het Frans en, zo daartoe aanleiding bestaat, ook in het Duits.

Zo nodig in het Duits betekent dat het Duits normaal niet voorkomt op de berichten, mededelingen en formulieren. Het Duits zal eraan worden toegevoegd wanneer het gaat om een dienst, een diplomatieke of consulaire post waar geregeld Duitssprekende Belgen komen. Het is bijgevolg een feitelijke kwestie die aan de hand van cijfermateriaal objectief moet worden opgelost.

C. TAALGEBRUIK IN DE BETREKKINGEN MET PARTICULIEREN

276 Met Belgische particulieren corresponderen de bedoelde diensten, ingevolge artikel 47, § 3, S.W.T., in de taal waarvan zij zich hebben bediend.

Wanneer de diensten de taal van de particulier niet kennen zullen zij zich tot hem wenden in de taal van zijn gebied op basis van een vermoeden *juris tantum* dat de taal van de streek ook de taal van de particulier is.

De diensten gebruiken dus het Nederlands, het Frans of het Duits naargelang zij zich wenden tot particulieren uit het Nederlandse, het Franse of het Duitse taalgebied

(V.C.T. N.A., advies nr. 2039, 19 september 1967; V.C.T., advies nr. 3607 van 15 februari 1973).

Deze regel geldt evengoed voor de inhoud van de brieven als voor de briefhoofden, de omslagen of de gebruikte stempels.

Wanneer particulieren zich tot de buitenlandse diensten gericht hebben in een bepaalde taal, wordt hun in die taal geantwoord. Aan de in gemeenten zonder speciale regeling gevestigde privé-bedrijven wordt in de taal van het gebied geantwoord.

Deze regeling is vastgesteld voor de centrale diensten in het algemeen, waartoe ongetwijfeld ook de buitenlandse diensten behoren. Wanneer hier bepaald wordt dat met Belgische particulieren in hun taal wordt gecorrespondeerd, dan moet de term „particulier” zo geïnterpreteerd worden dat geen afbreuk wordt gedaan aan de algemene regel die in artikel 41, § 2, S.W.T. voor de centrale diensten in het algemeen voor hun correspondentie met privé-bedrijven in de zin van de wet is vastgesteld (zie nr. 226).

D. TAAL VAN DE AKTEN, GETUIGSCHRIFTEN, VERKLARINGEN, MACTHIGINGEN EN VERGUNNINGEN

277 Art. 47, § 4, preciseert: „Zij (de buitenlandse diensten) stellen de akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen bestemd voor Belgische onderdanen in de taal waarvan deze het gebruik vragen” (V.C.T., advies nr. 1716 van 12 januari 1967).

E. ORGANISATIE VAN DE DIENSTEN

278 Volgens artikel 47, § 5, S.W.T., worden „de buitenlandse diensten zo georganiseerd dat aan voorgaande bepalingen kan worden voldaan en dat het Belgische publiek zonder enige moeite in het Nederlands of in het Frans kan worden te woord gestaan.”

In gelijk welke ambassade, in eender welk consulaat of buitenlandse dienst moet iedere Belg in zijn eigen taal te woord kunnen worden gestaan.

F. VERDELING VAN DE BETREKKINGEN

279 De laatste drie leden van artikel 47, § 5, S.W.T. bepalen met het oog daarop: „De betrekkingen die voor de gezamenlijke buitenlandse diensten aangewezen zijn, worden op alle trappen van de hiërarchie in gelijke mate verdeeld over de Nederlandse en Franse taalkaders.

De titularissen van die betrekkingen moeten voor de examencommissie, samengesteld door de Vaste Wervingssecretaris, het bewijs leveren dat zij een aan hun functie aangepaste kennis van de tweede taal, het Frans of het Nederlands bezitten.

Het tweede lid wordt trapsgewijze toegepast zodat het volledige uitwerking heeft vijf jaar na 1 september 1963.”

280 De gelijke verdeling van de betrekkingen over beide taalrollen veronderstelt niet dat vooraf taalkaders worden vastgesteld, aangezien die verdeling ook mogelijk is

zonder taalkaders en de wet hier geen taalkaders voorschrijft zoals in de andere centrale diensten (R.v.St., arrest nr. 12500 van 29 juni 1976, arrest nr. 14655 van 6 april 1971).

De term „verdeling in gelijke mate” slaat op het aantal betrekkingen die voor de gezamenlijke buitenlandse diensten zijn aangewezen, niet op het aantal personeelsleden ingedeeld in de carrière buitenlandse dienst. Onder „carrière buitenlandse dienst” moet worden verstaan, een gezamenlijk aantal personeelsleden, onderworpen aan een bijzonder statuut, die zowel in de buitenlandse als in de centrale diensten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken kunnen worden tewerkgesteld (R.v.St., arrest nr. 12500, voormeld).

Het ideaal is natuurlijk het wettelijk vereiste evenwicht in de gezamenlijke diensten te doen samenvallen met een evenwicht voor iedere post. In talrijke gevallen is dit om redenen in verband met de organisatie van de dienst uitgesloten (Parl. Vr. en Antw., vr. 18 van 13 juni 1974).

Dit belet niet dat de trappen van de hiërarchie van de betrekkingen die voor de gezamenlijke buitenlandse diensten zijn aangewezen, door een Koninklijk Besluit moeten worden vastgelegd en dat voor zover een trap van de hiërarchie toegankelijk is voor twee of meer administratieve klassen, de gelijkmatige verdeling van de betrekkingen over de Nederlandse en Franse taalrollen niet alleen voor het geheel van de trap maar voor elk van de toeganggevend administratieve klassen dient te worden verwezenlijkt (V.C.T., advies nr. 1166/2 van 22 april 1965).

281 De „aangepaste taalkennis” van de titularissen voor betrekkingen in de buitenlandse diensten is een nieuw begrip en moet worden geïnterpreteerd in overeenstemming met het bepaalde in de artikelen 6, vijfde lid, 9, 1°, 42, zevende lid en 44, 1°, van het Koninklijk Besluit houdende het statuut van de personeelsleden van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel, waarbij vereist wordt dat de betrokken ambtenaren bij de aanwerving een voldoende kennis en bij het einde van de proeftijd een gebruikelijke kennis van de tweede landstaal bezitten (V.C.T., advies nr. 1055 van 11 februari 1965).

Het taalexamen bestaat uit:

1. voor de tot niveau 1 behorende personeelsleden:

a. een schriftelijk gedeelte, dat omvat:

- een vertaling uit de tweede in de eerste taal
- een opstel

b. een conversatie over onderwerpen van algemene aard.

Om te slagen moet de kandidaat 5/10 der punten behalen voor iedere oefening en 6/10 voor het geheel van het schriftelijk en mondeling examen.

2. voor de tot niveau 2 behorende personeelsleden:

a. een schriftelijk gedeelte dat omvat:

- een vertaling uit de tweede taal in de eerste taal
- een opstel

b. een conversatie over onderwerpen van algemene aard.

Ook hier moeten voor iedere proef en voor het geheel de hierboven genoemde procenten worden behaald.

3. voor de tot niveau 3 behorende personeelsleden:

- een gemakkelijk opstel
- een conversatie.

Dezelfde procenten als hierboven moeten voor iedere proef en voor het geheel worden behaald.

4. voor de tot niveau 4 behorende personeelsleden:
— een conversatie.

Om te slagen moet de kandidaat 6/10 van de punten behalen (Art. 14, K.B. nr. IX van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966).

282 Welke personeelsleden van de buitenlandse dienst moeten een examen afleggen voor een door de vaste wervingssecretaris samengestelde examencommissie?

- a. alle personeelsleden die geen enkel toelatingsexamen tot de carrière buitenlandse dienst hebben afgelegd;
- b. alle personeelsleden die wel een toelatingsexamen tot de carrière buitenlandse dienst en een examen over de kennis van de tweede taal hebben afgelegd maar die aangeworven zijn met het statuut van het K.B. van 30 november 1924, aangezien de omvang en de aard van de kennis van de tweede taal niet is aangegeven (*Stbl.*, 14 januari 1925).

De ambtenaren daarentegen die worden aangenomen met het statuut van het Regentsbesluit van 16 oktober 1946, van het Koninklijk Besluit van 14 januari 1954 en van het Koninklijk Besluit van 25 april 1956 (*Stbl.*, 16 januari 1954 en 28 april 1956), alsmede de ambtenaren die in 1938 en 1939 werden aangeworven, hebben in feite een examen over de tweede taal afgelegd dat conform is aan het begrip „een aan hun functie aangepaste taalkennis” en worden dus geacht aan de wet te hebben voldaan (V.C.T., advies nr. 1055 van 11 februari 1965).

283 De trappen van de hiërarchie der betrekkingen zijn in het Ministerie van Buitenlandse Zaken ingevolge het Ministerieel Besluit van 30 december 1965 als volgt bepaald (*Stbl.*, 19 januari 1966, genomen ter uitvoering van art. 33 D.K.B., 25 april 1965, gewijzigd bij K.B. van 29 december 1965; zie verder V.C.T., advies nr. 1166/2 van 22 april 1965 en R.v.St., arrest nr. 14634 van 6 april 1971):

1. hoofden van diplomatieke zendingen en daarmee gelijkgestelde zendingen
2. hoofden van consulaire posten
3. ministerraden en adjunct-permanente vertegenwoordigers
4. raden
5. eerste secretarissen en consuls
6. secretarissen, attachés en vice-consuls.

De trappen van de hiërarchie der betrekkingen van de kanselarijcarrière zijn:

1. kanseliers der diplomatieke zendingen en daarmee gelijkgestelde zendingen
2. kanseliers der consulaire posten
3. adjunct-kanseliers
4. kanselarij-opstellers (ingevolge het Ministerieel Besluit van 3 december 1965; V.C.T. nr. 1166/2 en 22 april 1965. R.v.St., arrest nr. 14634 van 6 april 1971).

Dit ministerieel besluit heeft geen betrekking op het personeelskader van de carrière buitenlandse zaken, noch op het statuut van het personeel; advies van vakbonden was niet vereist (R.v.St., arrest nr. 14634 van 6 april 1971).

284 Trapsgewijze toepassing betekent dat iedere benoeming het bij de wet opgelegde taalevenwicht moet bevorderen zodat dit geleidelijk, na vijf jaar, kan worden

verwezenlijkt (V.C.T., advies nr. 631 van 1 april 1965).

Dit voorschrift is nog steeds niet toegepast o.m. ten aanzien van de Dienst voor Technische Samenwerking van het A.B.O.S., dat, voor zover het niet valt onder het begrip van uitvoeringsdienst waarvan de werkring het gehele land bestrijkt, als een buitenlandse dienst moet worden beschouwd. Het voorwendsel dat de S.W.T. zelf zouden moeten bepalen of en in hoeverre ter zake artikel 43 dan wel artikel 47 moet worden toegepast, gaat niet op, want deze wetten voorzien volgens de Raad van State in een voldoende regeling en een dienst die niet onder die wetten valt, kan niet wettig worden opgericht (advies van 6 mei 1977, dat daarmee een vroegere, aarzelende stellingname van 1967 rechtzet).

HOOFDSTUK VI

BIJZONDERE BEPALINGEN

AFDELING I

TOEPASSING VAN DE WET OP BEDRIJVEN VAN INTERNATIONAAL LUCHTVERKEER (SABENA)

285 Bij artikel 48 S.W.T. wordt de Koning gemachtigd bijzondere maatregelen te treffen om de toepassing van de Taalwet op de bedrijven van internationaal luchtverkeer te regelen met inachtneming van de omstandigheden die eigen zijn aan hun exploitatie.

Het bedrijf van internationaal luchtverkeer dat hier wordt bedoeld is SABENA. Volgens de rechtsleer is SABENA een dienstgewijze gedecentraliseerde dienst van de Staat. Deze diensten vertonen het kenmerk dat zij openbare diensten zijn met een eigen rechtspersoonlijkheid: specialiteit en zelfstandigheid zijn de twee eigenschappen van die vorm van beheer. SABENA wordt gerangschikt bij de gemengde economische ondernemingen. Dergelijke ondernemingen doen zich voor als openbare diensten of diensten van openbaar belang en doen, zowel wat de samenstelling van het kapitaal als wat het beheer van de onderneming betreft een beroep op de medewerking van particulieren (A. MAST, *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, nr. 77, BUTTGENBACH, *Manuel de droit administratif*, 1966, nr. 237).

Volgens deze omschrijving valt SABENA onder de bepalingen van art. 1, § 1. Het is nochtans pas na discussie in de bevoegde Commissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers dat de integrale toepassing van de S.W.T. op SABENA werd aanvaard.

286 Uit de enigszins vage verklaringen van de minister van Binnenlandse Zaken op een parlementaire tussenkomst blijkt dat zowel het Rode Kruis van België als SABENA moeten beschouwd worden hetzij als openbare diensten (art. 1, § 1, 1°, S.W.T.), hetzij als concessiehouders van een openbare dienst of belast door de wet of door de openbare overheid met een taak in het belang van het algemeen (art. 1, § 1, 2° S.W.T.) (*Parl. Handel., Kamer*, 12 juli 1963, blz. 20-21).

In de tweede hypothese staan ze onder het gezag van de openbare macht (art. 1, § 2, tweede lid, S.W.T.).

In ieder van deze gevallen moet de S.W.T. integraal worden toegepast.

De verslaggever DE STEXHE meende, in zijn tussenkomst in de Senaat dat SABENA valt onder de bepalingen van art. 1, § 1, 2°. Hij voegde eraan toe, zoals ook de bevoegde minister reeds eerder in de Kamer had gedaan, dat de tussenkomst van de Koning nodig was om rekening te kunnen houden met de speciale exploitatiegegevens en met de noodzakelijke veiligheidsvoorschriften van SABENA (*Parl. Handel., Senaat*, 25 juli 1963, blz. 1581).

De bedoeling van de wetgever om SABENA te beschouwen als een dienst waarop de S.W.T. integraal van toepassing zijn, komt eveneens tot uiting in de tekst zelf van artikel 48, waarbij de Koning wordt gemachtigd bijzondere maatregelen te treffen „om de toepassing van deze gecoördineerde wetten op de bedrijven van internationaal luchtverkeer te regelen met inachtneming van de omstandigheden eigen aan hun exploitatie”.

Indien de wetgever van oordeel was geweest dat de bepalingen betreffende de rechtspositie van het personeel en de organisatie van de diensten op SABENA niet van toepassing waren, dan rijst de vraag waarom zowel de minister van Binnenlandse Zaken als de verslaggever van de Senaat hebben verwezen naar de aanwezigheid

van buitenlands technisch personeel en de bijzondere veiligheidsmaatregelen om het huidige art. 48 in de S.W.T. te rechtvaardigen.

287 De V.C.T. was *ab initio* van oordeel dat de wetsgeschiedenis van de S.W.T. ten overvloede bewijst dat de wet integraal op SABENA moet worden toegepast. Ook de statuten, de opdracht en de feitelijke toestand van die instelling bevestigen deze zienswijze.

Immers, uit de statuten blijkt dat:

1. de regering bij de wet gemachtigd is om mee te werken aan de oprichting van de vennootschap;
2. aan SABENA het monopolie voor het geregeld luchtvervoer in binnen- en buitenland is verleend door de Staat (art. 6);
3. de Staat de betaling van de renten en van de aflossing van de door de vennootschap aangegane leningen garandeert, kredieten verleent om de afschrijving van het materieel te dekken, voor zover de resultaten van de vennootschap zulks niet mogelijk maken (art. 10 en 33);
4. de Staat, sinds 1960, 90 % van het maatschappelijk kapitaal bezit);
5. dertien van de vijftien leden van de raad van beheer (art. 11) en vijf van de zes commissarissen (art. 20) op voordracht van de Staat worden benoemd.

Ten slotte heeft de twistvraag of SABENA onder art. 1, § 1, 1° valt dan wel onder art. 1, § 1, 2°, ofwel een dienst is in de zin van art. 1, § 2, die onder het gezag staat van een openbare macht, weinig praktisch belang, aangezien in ieder geval dezelfde taalregeling van toepassing is (V.C.T., advies nr. 3701/8 van 19 april 1977; *Gedr.St., Kamer*, 331 [1962-63] nr. 36, blz. 4; *Parl. Handel., Kamer*, 11 juli 1963, p. 62; *Parl. Handel., Senaat*, 25 juli 1963, p. 1581.

288 Bij SABENA bestaan er drie soorten diensten:

1. de gewestelijke diensten: te Antwerpen, Gent, Hasselt, Charleroi, Luik en Bergen (zie nr. 178);
2. de eigenlijke centrale of gelijkgestelde diensten (zie nr. 211);
3. de diensten in het buitenland.

Er zijn geen plaatselijke diensten.

De te Brussel gevestigde diensten vertonen de kenmerken van centrale diensten d.w.z. diensten waarvan leiding uitgaat en die in Brussel-Hoofdstad gevestigd zijn.

De te Zaventem gevestigde diensten kunnen eerder worden beschouwd als uitvoeringsdiensten waarvan de werkring het ganse land bestrijkt.

Niettegenstaande de herhaalde pogingen van de V.C.T. om vanwege de opeenvolgende ministers van Verkeerswezen en van SABENA de uitvoering van de wet te bekomen, werden haar pas in 1977 de nodige gegevens voorgelegd.

289 Het Koninklijk Besluit van 10 oktober 1978 stelt nadere regels betreffende de toepassing van de S.W.T. op Sabena (*Stbl.*, 29 november 1978).

A. Algemene bepalingen voor alle diensten:

1. Wanneer redenen van technische aard, redenen van veiligheid of de behoeften of gebruiken van het luchtverkeer het wettigen kan SABENA:

- in haar binnendienst, in haar betrekkingen met haar in België gevestigde diensten, de op luchtvaartgebied gebruikelijke taal gebruiken;
- voor de dienstorders en onderrichtingen aan het personeel, voor de formulieren en

drukwerken in binnendienst, ook andere dan de wettelijk voorgeschreven talen gebruiken;

— in de betrekkingen tussen haar in België en de in het buitenland gevestigde diensten, ook andere dan de wettelijk voorgeschreven talen gebruiken.

2. Wanneer de behoeften van de concurrentie zulks vereisen kan SABENA in haar betrekkingen met een klant, diens taal gebruiken. Voor haar betrekkingen met de in België gevestigde privé-bedrijven gebruikt SABENA echter altijd de door de S.W.T. opgelegde taal, d.w.z. de taal van de exploitatiezetel van het gebied waar het privé-bedrijf gevestigd is.

3. Om redenen van technische aard, om redenen van veiligheid of wegens de behoefte van de concurrentie kan aan het personeelslid een aan zijn functie aangepaste taalkennis worden opgelegd.

Nochtans kan deze maatregel niet worden opgelegd aan een groep van functies of betrekkingen zonder voorafgaand advies van de V.C.T.

4. De aangepaste bijkomende kennis van de tweede landstaal wordt vastgesteld door een examencommissie samengesteld door de raad van beheer van SABENA onder toezicht van de V.C.T.

290 B. Taalgebruik in de gewestelijke diensten:

1. Wegens de behoeften van de concurrentie mogen de voor het publiek bestemde berichten, mededelingen en formulieren ook in andere talen opgesteld worden.

In dit geval moeten de landstalen aan de vreemde talen voorafgaan.

2. Inzake reclame en in uitzonderlijke gevallen kan de bevoegde minister op voorstel van de raad van beheer toestaan dat alleen vreemde talen worden gebruikt of dat wordt afgezien van de voorrang van de landstaal.

3. Met het oog op de concurrentie mogen de akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen ten gunste van particulieren opgesteld worden in andere dan de wettelijk voorgeschreven talen.

In dit geval moeten de landstalen steeds aan de vreemde taal voorafgaan.

4. Inzake vervoerdocumenten kan de minister op voorstel van de raad van beheer toestaan dat alleen vreemde talen worden gebruikt of dat van de voorrang van beide landstalen wordt afgeweken.

291 C. Taalgebruik in de diensten waarvan de werkkring geheel het land bestrijkt:

1. In haar buitendienst, in haar onderlinge betrekkingen en in haar betrekkingen met de uitvoeringsdiensten waarvan de werkkring gans het land bestrijkt, gebruikt SABENA: voor de in Zaventem gelokaliseerde of lokaliseerbare zaken het Nederlands of het Frans naargelang het dossier aan een Nederlandstalig of Franstalige personeelslid werd toevertrouwd, met dien verstande nochtans dat de helft van de zaken aan de ambtenaren van iedere taalrol wordt toegewezen.

2. Wanneer de behoeften van de concurrentie het vereisen kan SABENA de voor het publiek bestemde berichten, mededelingen en formulieren in andere talen stellen dan die welke wettelijk voorgeschreven zijn.

In dat geval moet aan de landstalen voorrang worden verleend.

Inzake reclame kan de minister op voorstel van de raad van beheer toestaan dat alleen vreemde talen worden gebruikt of dat van de voorrang der landstalen wordt afgeweken.

3. De voor de particulier bestemde akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen kunnen om redenen van concurrentie in andere talen aan de klanten worden afgeleverd.

In dit geval moet voorrang verleend worden aan beide landstalen.

4. De diensten van SABENA in het buitenland zijn zo georganiseerd dat het Belgisch publiek zonder moeite gebruik kan maken van het Nederlands of van het Frans.

5. Organisatie van het personeel:

— ieder beambte van Belgische nationaliteit wordt op een Nederlandse of Franse taalrol ingeschreven;

— de betrekkingen worden op alle trappen van de hiërarchie gelijkmatig tussen de Nederlandse en de Franse taalrol verdeeld;

— een afwijking op de pariteitsregel kan door de minister op voorstel van de raad van beheer ten gunste van het werkliedenpersoneel worden toegestaan;

— daarbuiten kunnen uitzonderlijk waardevolle personen door de raad van beheer met een tweederde meerderheid worden aangeworven;

— in geval van feitelijke onmogelijkheid om de pariteitsregel na te leven kan de raad van beheer met tweederde meerderheid beslissen over te gaan tot aanwerving of bevordering van personeelsleden van de andere taalrol;

— de twee laatstgenoemde afwijkingen kunnen alleen na advies van de V.C.T. worden toegepast.

6. Overgangsbepalingen:

— de pariteit moet vijf jaar na het in werking treden van het K.B. verwezenlijkt worden;

— de minister legt aan de wetgevende Kamers een plan en een tijdschema voor met een uiteenzetting over de middelen om de pariteit te verwezenlijken;

— ieder jaar in de maand maart brengt de minister bij de V.C.T. omstandig verslag uit over de toepassing van de wet in het afgelopen jaar.

7. Vrijwaring van de verkregen rechten:

— de ambtenaren in dienst worden in overtal benoemd wanneer ze door toepassing van de wet voorbijgestreefd worden door personeelsleden van de andere taalrol;

— gedurende vijf jaar wordt het eentalig personeelslid in overtal bevorderd, indien hij zonder de invoering van het tweetalig kader zou bevorderd zijn;

— de in overtal benoemde agent wordt bij de eerste vacature in zijn eigen taalkader benoemd indien hij aan de gestelde eisen voldoet;

— in afwachting blijft de belanghebbende zijn betrekking in zijn eigen kader bekleden;

— ook de rechten op bevordering van de in dienst zijnde personeelsleden blijven behouden.

8. Inschrijving op een taalrol:

— de inschrijving op een taalrol gebeurt bij beslissing van de raad van beheer volgens de taal waarin het betrokken personeelslid zijn studie heeft gedaan d.w.z. volgens de taal van zijn diploma, getuigschrift, of verklaring van het schoolhoofd;

— ieder ambtenaar die door een examen bewijst een grondige kennis te hebben van de

tweede landstaal kan gedurende één jaar na het in werking treden van het K.B. in de andere taalrol ingeschreven worden;

— wanneer geen diploma, geen getuigschrift of geen verklaring van het schoolhoofd bij de in diensttreding werd vereist wordt de grondige kennis van de taal door een examen vastgesteld.

Ieder personeelslid waarvan het diploma, het getuigschrift of de verklaring van het schoolhoofd bewijst dat het zijn studies uitsluitend in het Nederlands of in het Frans heeft gedaan, wordt van dit examen vrijgesteld. De raad van beheer schrijft in dit geval de belanghebbende in op de taalrol die overeenstemt met de taal van zijn studies;

— alleen de vaste wervingssecretaris is bevoegd om taalexamens over de grondige kennis in te richten, volgens de voorschriften van het K.B. nr. IX van 30 november 1966;

— binnen vier maanden na het in werking treden van het K.B. worden de taalrollen door SABENA bekendgemaakt (*Stbl.*, 6 april 1979);

— ieder personeelslid krijgt mededeling van zijn inschrijving op een taalrol;

— het bestaan van de taalrollen wordt eveneens in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt;

— binnen twee maanden na het bekendmaken van de taalrollen kan ieder personeelslid, bij een gemotiveerd verzoekschrift gericht aan de voorzitter van de raad van beheer, zijn inschrijving of die van andere personeelsleden betwisten. Na betrokkene gehoord te hebben en na advies van de V.C.T. beslist de raad van beheer definitief over de inschrijving;

— de inschrijving op een taalrol wordt van kracht binnen een jaar na het in werking treden van het K.B. van 20 oktober 1978;

— voor zover door dit K.B. niet uitdrukkelijk werd afgeweken van de S.W.T. is de vennootschap onderworpen aan alle bepalingen van de wet.

AFDELING II

TAALGEBRUIK IN DE STEM BUREAUS

292 Artikel 49 S.W.T. bepaalt: de voorzitters van de stembureaus die niet bij machte zijn de kiezers te woord te staan of voor te lichten in de talen die deze gecoördineerde wetten voorschrijven te gebruiken in de betrekkingen van de plaatselijke diensten met de particulieren, wijzen een secretaris aan die hen daarin kan bijstaan.

Het stembureau in een gemeentelijke verkiezing is een plaatselijke dienst (zie boven, nr. 86 e.v.). De verplichtingen die aan de voorzitter bij de mondelinge verrichtingen worden opgelegd of kunnen worden opgelegd, vallen onder de taalwet. De mogelijkheid en de verplichting die de voorzitter heeft om een secretaris aan te wijzen die de kiezers in hun taal te woord staat, geldt alleen voor de mondelinge betrekkingen tussen de voorzitter en de kiezers en kan niet worden uitgebreid tot de mondelinge verrichtingen die bij het Kieswetboek of de Gemeentekieswet aan de voorzitter zelf zijn opgedragen (V.C.T. N.A., 929 van 7 december 1965).

Met artikel 49 wordt beoogd te voorkomen dat het bij de kiesverrichtingen tot taal-

cidenten komt. Het is onmogelijk aan de voorzitters en bijzitters van de stembureaus eisen te stellen i.v.m. de taal. Het valt immers te vrezen dat al te veel mensen die vereisten zouden aanvoeren om aan de verplichtingen uit het kieswetboek te ontsnappen (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 39).

Enigszins in tegenstelling met de V.C.T. beweerde de minister van Binnenlandse Zaken dat de voorzitter die niet bij machte is de kiezers te woord te staan of voor te lichten in de talen die de wet voorschrijft in de betrekkingen van de plaatselijke diensten met de particulieren, een secretaris kan aanwijzen die hem daarin kan bijstaan.

Het aanstellen van een secretaris die over de vereiste talenkennis beschikt maar die vrij kan worden gekozen, vormt een wezenlijk bestanddeel van de opdracht van de voorzitter.

De voorzitter kan de onmogelijkheid om een onderlegde secretaris te vinden niet aanvoeren om zich aan zijn plicht te onttrekken (Onderrichtingen van de minister van Binnenlandse Zaken van 1 februari 1974 A., 1., blz. 3, *Stbl.*, 9 februari 1974).

293 Het lijkt echter t.o.v. de hele opzet van de taalwetgeving, o.m. het beklemtonen van de homogeniteit van de taalgebieden, onmogelijk dat artikel 49 bedoeld zou zijn voor andere dan de gemengde gebieden zoals „Brussel-Hoofdstad”, de taalgrensgebieden, de randgemeenten en het Duitse taalgebied, waar problemen met betrekking tot de taalkennis van de voorzitter kunnen rijzen. Trouwens, ook wanneer de burgemeester, de schepen of de voorzitter van het stembureau in een dergelijke gemeente officieel optreedt, is hij gehouden de wet correct toe te passen.

De voorzitter van een stembureau in een homogeen taalgebied moet immers uitsluitend de taal van het gebied gebruiken bij het controleren van de naam, hoedanigheid en inschrijving op de kiezerslijsten (V.C.T. N.A., advies nr. 3419 van 5 juli 1972).

Op 16 juni 1982 is door de Vlaamse Raad een decreet aangenomen waarin wordt bepaald dat in het Nederlandse taalgebied niemand tot voorzitter, bijzitter of secretaris van een stembureau kan worden aangesteld indien hij de taal van het gebied niet kent (*Stbl.*, 14 september 1982; *Gedr.St., Vlaamse Raad*, 22 [1981-82] nr. 1 tot 3; *Handel. Vl.Raad*, nr. 16, 16 juni 1982, blz. 463). Het werd door vele leden overbodig geacht, maar volgens anderen had het althans een politieke betekenis.

AFDELING III

TAALGEBRUIK VAN DE PRIVE-MEDEWERKERS, OPDRACHTHOUDERS EN DESKUNDIGEN VAN OVERHEIDSDIENSTEN

294 Volgens artikel 50 ontslaat „de aanstelling, uit welchen hoofde ook, van private medewerkers, opdrachthouders of deskundigen de diensten niet van de toepassing van deze gecoördineerde wetten.”

Zo is een privé-kliniek in dienst van het O.C.M.W. waar het geneeskundig en verplegend personeel door de universiteit wordt aangesteld, onderworpen aan de regels die op het O.C.M.W. van toepassing zijn (V.C.T. N.A., advies nr. 957 van 5 februari 1965).

De studie bureaus die voor rekening van de Regie van de Luchtwegen opdrachten

uitvoeren, vallen onder de regeling die geldt voor de Regie van de Luchtwegen (V.C.T., advies nr. 838 van 24 juni 1925).

Een stedenbouwkundige die bij een gemeente wordt aangesteld, is onderworpen aan de taalregeling van de gemeente (*Parl. Vr. en Antw.*, vr. 12 van 3 september 1965).

De berichten en mededelingen die de Muntschouwborg via privé-organisaties tot het publiek richt, moeten worden beschouwd als uitgaande van de Muntschouwborg zelf, die als openbare instelling de wet moet toepassen (V.C.T., advies nr. 1221/A van 13 januari 1966).

De voor het publiek bestemde reclamefilm van SABENA is, ook wanneer hij uitgaat van een privé-firma, onderworpen aan de regels die op SABENA toepasselijk zijn (V.C.T. N.A., advies nr. 1523 van 30 juni 1966).

Voor de geneesheren die aan een gemeentelijk ziekenhuis verbonden zijn, maar geen lid zijn van het personeel, gelden dezelfde regels als voor het aan de gemeente of aan het O.C.M.W. verbonden personeel (V.C.T. N.A., advies nr. 1819 van 13 december 1966).

Voor busdiensten die aan particulieren of particuliere bedrijven worden verpacht of verhuurd, gelden dezelfde verplichtingen als voor de N.M.B.S. waarmee een overeenkomst werd afgesloten (V.C.T. F.A., advies nr. 1772 van 21 februari 1967).

Een voor een kinderbewaarpplaats aangestelde arts moet de personen die zich aanmelden op de zuigelingenraadpleging in hun taal te woord staan, ook wanneer hij geen ambt of betrekking in openbare dienst vervult (V.C.T., advies nr. 2107 van 15 februari 1968).

De aannemer die wegwerken voor de staat of voor de gemeente uitvoert, moet voor de berichten en mededelingen aan het publiek de ter zake geldende bepalingen betreffende het taalgebruik naleven (V.C.T. F.A., advies 3548 van 7 december 1972).

AFDELING IV

DE SPECIALE DIENST AAN DE UNIVERSITEIT TE LEUVEN

295 Art. 51 S.W.T. bepaalt in twee leden: „Na advies van de V.C.T. organiseert de Koning in overleg met de academische overheid en in de lokalen van de tweetalige universiteit die gevestigd is in een gemeente zonder speciale regeling, een dienst die ermee belast wordt in hun taal het personeel, de leerlingen en professoren zomede de leden van hun familie die met hen samenwonen bij te staan en hen zonder onkosten en zonder dat de belanghebbenden er de noodzaak moeten van bewijzen de voor echt verklaarde vertaling uit te reiken van alle akten, getuigschriften, mededelingen en formulieren. De vertaling van de akten en getuigschriften heeft waarde van uitgifte of van gelijkkluidend afschrift.

Lid 1 is toepasselijk op de instellingen van internationale aard, met dien verstande, dat het advies van de V.C.T. eensluidend moet zijn.’’

Zoals bekend wordt het taalgebruik op de universiteiten zelf door andere wetten geregeld (*Parl. Vr. en Antw.*, vr. 110 van 1 april 1965).

Chaque fois que le législateur a visé les autorités scolaires, il ne visait en réalité que les établissements de toute nature à l'exception des établissements universitaires et ... chaque fois que l'on avait voulu viser ces autorités on les avait qualifiées d'autorités universitaires (Parl. Handel., Kamer, 1 juli 1963, blz. 29).

De universiteiten te Leuven en te Brussel zijn vrije universiteiten, hun taak is er wel een van algemeen belang, maar die opdracht werd hun niet verleend door de wet of door de overheid. Zij vallen ook niet onder die bepaling (*Gedr.St., Senaat, [1962-63] nr. 304, blz. 9*).

296 Een student is iemand die de verplichting heeft ingeschreven te zijn in een instelling van hoger onderwijs en cursussen te volgen die overeenstemmen met een volledig programma en leerplan. Onder een volledig programma en leerplan wordt verstaan dat men hierdoor een academische graad d.w.z. een wetenschappelijke of een wettelijke graad behalen kan (V.C.T., advies nr. 1164 van 17 februari 1966; R.v.St., arrest nr. 13116 van 1968).

De akten, getuigschriften, mededelingen en formulieren worden uitgereikt:

1. aan de leerlingen en aan de leden van het academisch en wetenschappelijk personeel die deel uitmaken van de Franse sectie van de Universiteit te Leuven;
2. aan de leden van het administratief en technisch personeel van wie het bureau van de beheerraad verklaart dat het Frans hun eerste taal is;
3. aan de familieleden van de onder 1 en 2 bedoelde personen indien zij met hen samenwonen."

Het behoort tot de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken om in overleg met de academische overheid nadere regels vast te stellen voor de tewerkstelling van het nodige personeel van de universiteit (K.B. nr. X van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966).

297 De werking van deze dienst was weinig belangrijk en is sporadisch geworden ingevolge de snel daaropvolgende splitsing van de universiteit op 25 juni 1970, waarbij de twee afdelingen van de universiteit een eigen rechtspersoonlijkheid verwierven.

Op een totaal van 16.576 op 1 februari 1978 aan de *Université Catholique de Louvain* ingeschreven studenten waren er 8.322 of iets meer dan de helft ingeschreven te Louvain-la-Neuve (de nieuwe katholieke universiteit van de Waalse gemeenschap opgericht te Ottignies), 4.677 of bijna 30 % in Louvain en Woluwe (de nieuwe katholieke Franstalige geneeskundige faculteit) en bleven er nog 3.657 of iets meer dan 30 % te Leuven zelf. Einde 1980 zullen ook zij Leuven hebben verlaten (H. TODTS/W. JONCKHEERE, *Splitsingsgeschiedenis aan de Katholieke Universiteit Leuven*, Davidsfonds Leuven, blz. 384).

AFDELING V

PRIVE NIJVERHEIDS-, HANDELS- of FINANCIEBEDRIJVEN (art. 52, § 1)

298 Ingevolge artikel 52, § 1, S.W.T. gebruiken de private nijverheids-, handels- of financiebedrijven, voor de akten en bescheiden, die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen en voor die welke bestemd zijn voor hun personeel, de taal van het gebied waar hun exploitatiezetel of onderscheiden exploitatiezetels gevestigd zijn. In „Brussel-Hoofdstad” stellen de bedrijven die bescheiden in het Nederlands wanneer zij bestemd zijn voor het Nederlandsprekend personeel en in het Frans wanneer zij bestemd zijn voor het Franssprekend personeel."

299 In het wetsontwerp ingediend door de regering was oorspronkelijk geen sprake van een taalregeling in de privé-ondernemingen (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62]; zie boven, nr. 71-72).

Eerst ten gevolge van de besprekingen van het wetsontwerp in de Kamercommissie van Binnenlandse Zaken, heeft de regering bij amendement een nieuwe tekst voorgelegd, waarbij de handelingen, bescheiden en briefwisseling, die bestemd zijn voor de plaatselijke en gewestelijke diensten van hun gebied en voor de diensten waarvan de werking het ganse land bestrijkt, onder de wet worden gebracht. Dezelfde taalverplichtingen worden opgelegd voor de berichten, mededelingen, akten, getuigschriften en formulieren, bestemd voor hun personeel met dien verstande dat één of meer vertalingen kunnen worden bijgevoegd wanneer de samenstelling van het personeel zulks rechtvaardigt (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 22).

Bij de voorstelling van haar amendement wees de regering op de noodzaak om aan de Grondwet, wegens de groeiende sociale verplichtingen, een ruime interpretatie te geven en er tevens over te waken dat de plaatselijke, gewestelijke en centrale diensten die een wettelijk taalstatuut hadden gekregen, niet zouden worden gestoord door het gebruik van een andere taal door een of ander bedrijf.

Oorspronkelijk wilde de regering alleen de grote bedrijven, met ten minste vijf (later tien) werknemers, aan de S.W.T. onderwerpen. Na bespreking in de Commissies van Kamer en Senaat en na behandeling in openbare zitting van de Senaat bleek echter dat de wetgever uiteindelijk alle private nijverheids-, handels- en financiebedrijven heeft bedoeld, zoals artikel 52 voorschrijft, zij het met uitsluiting van de commerciële briefwisseling (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 14 en 15; *Gedr.St., Senaat*, 304 [1962-63] van 18 juli 1963, blz. 7, 11, 12, 13).

300 Het begrip „exploitatiezetel” is hier van bijzonder belang. In herhaalde adviezen heeft de V.C.T., zoals reeds is onderstreept (zie boven, nr. 72 tot 78) haar jurisprudentie omtrent de begrippen „maatschappelijke -, exploitatiezetel, privé-onderneming, bestemd voor het personeel” vastgesteld en toegepast.

Een vennootschap heeft maar één „maatschappelijke” d.w.z. vennootschapszetel, maar kan verscheidene technische exploitatiezetels hebben. De splitsing in verschillende technische eenheden mag dan evenwel niet tot doel hebben het bedrijf of een gedeelte ervan aan de taalwet te onttrekken.

Het begrip exploitatiezetel is reeds besproken onder nr. 71 e.v.; Over de sanctie, zie verder, nr. 329 e.v.

Een werf met een duurzaam karakter kan een technische exploitatiezetel zijn, waardoor de exploitatiezetel van een aannemersbedrijf kan samenvallen met de plaats van de werf (V.C.T., advies nr. 114/903/973 van 6 mei 1965).

Een adres waarop alleen briefwisseling wordt gevoerd, kan niet met een exploitatiezetel worden gelijkgesteld (V.C.T. N.A., advies nr. 8000; V.C.T., advies nr. 3347 van 13 juni 1967 en 21 september 1972).

301 Artikel 52, § 2, S.W.T. bepaalt: „Onverminderd de hun bij § 1 opgelegde verplichtingen mogen dezelfde bedrijven bij de berichten, mededelingen, akten, getuigschriften en formulieren bestemd voor het personeel een vertaling voegen in één of meer talen, zo de samenstelling van dat personeel zulks rechtvaardigt.

Alleen voor de voor het personeel bestemde bescheiden wordt een vertaling toegestaan.” Hierover is reeds gehandeld onder nr. 77.

Voor de akten en bescheiden die voorgeschreven zijn door de wetgever en reglementen is de algemene regel daarentegen de taal van het gebied waar de exploitatiezetel is gevestigd, d.w.z. het Nederlands, het Frans of het Duits en dit zonder vertaling. Alleen in „Brussel-Hoofdstad” geldt een bijzondere regeling zoals blijkt uit artikel 52, § 1, tweede lid (zie nr. 298).

De vertalingen mogen en kunnen nooit het origineel bescheid vervangen, zij mogen in één of meer talen gesteld worden.

Alleen het in de voorgeschreven taal gestelde stuk heeft rechtskracht.

De werkgever heeft met die afwijking alleen een sociale tegemoetkoming beoogd tegenover werknemers uit andere gewesten of werknemers die nog niet de gelegenheid hadden zich wat de taal betreft aan hun arbeidsmilieu aan te passen.

Deze speciale tegemoetkoming mag in geen geval langer duren dan nodig om het gestelde doel te bereiken, nl. de volledige integratie van de uitgewekene in zijn nieuw sociaal milieu. De regel blijft immers dat het bedrijf de taal van het gebied waar de exploitatie gevestigd is moet gebruiken (V.C.T., N.A., Decreet op het taalgebruik in het bedrijfsleven..., 16).

302 De ondernemingen die vertalingen toevoegen, moeten het bewijs leveren dat de samenstelling van het personeel zulks rechtvaardigt. Een systematische meertaligheid of tweetaligheid invoeren in een bedrijf door misbruik te maken van vertalingen is strijdig met de wet (V.C.T., *ib.*).

Vertaling blijft uitzondering. Regel is, met toepassing van artikel 52, dat voor bedrijven met exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied, het Nederlands de te gebruiken taal is. Dit geldt als een absolute verplichting en eerst als aan die verplichting voldaan is, staat de mogelijkheid open om wettig een vertaling te voegen bij bepaalde stukken (V.C.T. N.A., advies nr. 1799 van 30 juni 1966).

303 Tweetalige stukken zijn uitgesloten wanneer zij uitgaan van een exploitatiezetel die in een eentalig gebied is gelegen.

Ten onrechte is de tegengestelde mening verdedigd door bepaalde auteurs, in het zog van de opsteller van het Senaatsverslag (DE STEXHE, *La loi du 2 août 1963 et la publication des actes de sociétés*, J.T., 1965, 252; J. ECKHOUT, *La Langue d'Esopo*, J.T., 1965, 205, M. HENRARD, *L'emploi des langues dans l'administration et dans les entreprises privées*, Uga, Heule, z.d.; W. VEROUSTRAEETE, *Moeten akten in strijd met de taalwet worden gepubliceerd*, R.W., 1963-64, 2137). Het Senaatsverslag, dat in die richting wees, is in strijd met de tekst van de wet en zulks is door twee ministers van justitie, in antwoord op parlementaire vragen, duidelijk erkend (*Parl. Vr. en Antw.*, Kamer, 101 [1963-64] blz. 1927; *id.*, vr. 17 en 28 [1964-65] blz. 61 en 577). Die stelling is evenzeer in strijd met het erkende doel van de wet, te weten het bevorderen van de eentaligheid van de gebieden buiten Brussel-Hoofdstad.

Weliswaar stelt artikel 59 geen nietigheid op overtredingen, maar de sancties zijn niettemin velerlei: verplichte weigering van publikatie van anders- of tweetalige stukken; vertaling op kosten van het bedrijf (art. 59) disciplinaire sancties voor ambtenaren, ook notarissen, die medewerking verlenen aan het opstellen van onwettige stukken (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 98-111).

De gecoördineerde wetten hebben anderzijds aan de centrale diensten (art. 41, § 2), aan de plaatselijke diensten van „Brussel-Hoofdstad” (art. 19, tweede lid) en aan de zes randgemeenten (art. 25, tweede lid) voor hun betrekkingen met bedrijven het gebruik opgelegd van de taal van het gebied waar de bedrijven gevestigd zijn, voor zover deze hun zetel hebben in een gemeente zonder speciale regeling; de hierbij bedoelde bedrijven zijn overigens alle bedrijven en niet alleen die bedoeld in artikel 52 (zie hierboven, nr. 73 en 166).

304 Voorts dienen de nu volgende regels in acht te worden genomen:

a. behoudens tegenbewijs bestaat er een vermoeden dat het in het Nederlandse taalgebied tewerk gesteld personeel de taal van het gebied voldoende verstaat;

- b. op de onderneming rust de bewijslast dat er onder het personeel anderstaligen zijn die de taal van het gebied niet voldoende verstaan;
- c. van het stafpersoneel en van het personeel dat reeds sedert lange tijd het Nederlands taalgebied bewoont, mag normaal verwacht worden dat het de taal van het gebied voldoende verstaat;
- d. wat het verstrekken van een vertaling betreft, moet er rekening worden gehouden met de aard van het stuk, nl. van individuele stukken moet er een bijzondere vertaling worden gemaakt terwijl een vertaling van collectieve bescheiden maar in aanmerking komt als eerst een bepaald aantal anderstaligen in de personeelsbezetting moet zijn vastgesteld (V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967; zie boven, nr. 77).

305 De Cultuurraad van de Nederlandse Cultuurgemeenschap vaardigde op 19 juli 1973 een decreet uit dat aan het streven van de wetgever van 1963 een veel ruimer toepassingsgebied geeft en waardoor artikel 52 in het Nederlandse taalgebied praktisch werd opgeheven (*Stbl.*, 6 september 1973).

Artikel 52 gold voor het hele land. Na het decreet blijft het rechtsgeldig voor de erin bedoelde ondernemingen in het Franse taalgebied, het Duitse taalgebied, Brussel-Hoofdstad en de taalgrens- en randgemeenten.

Deze beperking *ratione loci* is logisch omdat de Cultuurraad geen wetgevende bevoegdheid heeft voor de gemeenten met faciliteiten.

De S.W.T. blijven ook van kracht niet alleen waar het decreet niet van toepassing is maar ook in de gevallen die naar de materie buiten de toepassing van het decreet vallen.

Hiervoor zij verwezen naar titel IV, nr. 399 e.v.

AFDELING VI

BEVOEGDHEID VAN DE VASTE WERVINGSSECRETARIS VOOR HET UITREIKEN VAN BEWIJZEN INZAKE TALENKENNIS

306 Artikel 53, eerste tot vierde lid, S.W.T., thans ten dele achterhaald, bepaalt het volgende: „de vaste wervingssecretaris alleen is bevoegd om bewijzen omtrent de bij de wet van 2 augustus 1963 vereiste taalkennis uit te reiken.

Binnen een termijn van twee jaar, te rekenen van 1 september 1963, bepaalt de Koning de voorwaarden waaronder die bewijzen in plaats van de bij de wet bepaalde examens, mogen gevergd worden voor de werving van de ambtenaren die een bijzondere taalkennis moeten bezitten.

Bovenbedoelde termijn wordt verlengd tot vijf jaar wanneer het gaat om het begeven, bij wijze van bevordering, van betrekkingen waarvoor een bijzondere taalkennis vereist is.

Met betrekking tot de gemeenten echter blijft voor het personeel, van de rang van onderbureauchef en daarmee gelijkgestelde rangen af, dat op 1 juli 1963 in dienst was, de huidige regeling gelden, die op het stuk van taalexamens is bepaald voor de bevorderingen. In de examencommissies die deze examens organiseren treedt een vertegenwoordiger van de vaste wervingssecretaris als voorzitter op, met medebeslissende stem.”

Deze wetsbepalingen zijn uitvoerbaar gemaakt door het Koninklijk Besluit nr. IX van 30 november 1966 (*Stbl.*, 3 december 1966) waarin de nadere regeling en de organisatie van de taalexamens door de vaste wervingssecretaris worden vastgesteld.

307 Zoals reeds gezegd, is alleen de vaste wervingssecretaris belast met de organi-

satie van de taalexamens en met de uitreiking van de getuigschriften betreffende de taalkennis voorgeschreven door de Wet van 2 augustus 1963.

Hijzelf of zijn afgevaardigde heeft zitting in de examencommissies. Hij heeft een medebeslissende stem en in geval van staking van stemmen is zijn stem zelfs doorslaggevend. De examencommissies zijn samengesteld uit de voorzitter, ten minste drie bijzitters en een secretaris met adviserende stem.

Bij de bijzitters is er steeds een ambtenaar, die naargelang van het niveau van het examen tot een verschillend niveau behoort, en voorts twee professoren uit het hoger onderwijs of twee leraren uit het secundair onderwijs van de hogere graad of twee leraren uit het secundair onderwijs van de lagere graad of bestuurders van lagere scholen.

Ook deze laatste categorieën van examinatoren zijn dus verschillend naar gelang van het niveau van de kandidaten die de taalexamens moeten afleggen.

In principe heeft de ambtenaar ten minste dezelfde rang als de te ondervragen kandidaten.

De bijzitters, de eventuele plaatsvervangende bijzitters en de secretaris worden door de vaste wervingssecretaris benoemd voor een bepaalde periode of aangewezen voor een bepaald examen.

Bij de samenstelling van de examencommissies wordt een passend evenwicht in acht genomen tussen de kandidaten uit het officiële en het vrije onderwijs.

De voorzitter en de juryleden van de examencommissies moeten de nodige taalkennis bezitten om hun beoordeeling in de taal van de examinandus onder woorden te kunnen brengen; met een passieve taalkennis kan dus niet worden volstaan (V.C.T., advies nr. 3037 van 27 mei 1971; R.v.St., arrest nr. 13239 van 26 november 1968).

Dit beginsel is zo vanzelfsprekend en fundamenteel dat het niet in een wettekst behoeft te worden ingeschreven om toepassing te vinden (R.v.St., arrest nr. 14934 van 6 oktober 1971).

De aanwezigheid van politieke mandatarissen in de examenjury's stelt een deontologisch probleem (V.C.T., Jaarverslag 1979, blz. 52 e.v.).

308 De uitslag van de examens wordt in een proces-verbaal vastgelegd en bekrachtigd. De V.C.T. en de meest representatieve organisaties van gemeente- of provinciepersoneel van de openbare diensten kunnen altijd waarnemers aanwijzen om de examens bij te wonen.

Iedere geslaagde kandidaat ontvangt van de vaste wervingssecretaris een bewijs, waarin de aard van het examen is vermeld, de bepaling op grond waarvan het examen is georganiseerd en de functie of betrekking, ofwel de groep van functies of betrekkingen waarvoor het geldt.

Ook de niet geslaagde kandidaten worden schriftelijk in kennis gesteld van de uitslag van het voor hen afgelegde examen (V.C.T., advies nr. 1525 van 28 juni 1966; R.v.St., arrest nr. 13640 van 24 juni 1969).

De Vaste Commissie van Taaltoezicht kan voor de Raad van State de geldigheid van het afgegeven bewijs betwisten, ook al heeft zij in haar verzoekschrift niet uitdrukkelijk de nietigverklaring gevorderd van de beslissing van de commissie waarvoor het examen is afgelegd (R.v.St., arrest nr. 19007 van 23 mei 1978).

Het door het Ministerie van Verkeerswezen, van Posterijen- en Telegrafie en Telefonie georganiseerde taalexamen, kan niet de taalkennis bewijzen die gevergd wordt door de Wet op het gebruik van de talen (Parl. Vr. en Antw., vr. 11 van 7 februari 1967; *vgl.*, R.v.St., arrest nr. 12335 van 19 april 1967).

De taalexamens die door hetzelfde ministerie vóór de periode van 1 september 1963 tot 31 december 1963, d.w.z. vóór de publikatie van de uitvoeringsbesluiten werden georganiseerd, moeten echter als geldig worden beschouwd (V.C.T., advies nr. 3432 van 25 januari 1973).

Hoewel door de vaste wervingssecretaris normaal uitgereikte bewijzen vroeger slechts voor drie jaar geldig waren, behalve wanneer de ambtenaar in dezelfde functie of groep van functies bleef fungeren, werd nadien beslist aan deze bewijsschriften een onbepaalde geldigheidsduur te verlenen (Parl. Vr. en Antw., vr. 4 van 1 februari 1972; K.B. van 3 mei 1971, *Stbl.*, 15 mei 1971). De Vaste Wervingssecretaris kan geen andere attesten over taalkennis afgeven dan de S.W.T. toelaten (V.C.T., advies nr. 4425/II/P van 18 mei 1978).

309 De taalgrensgemeenten kunnen zelf hun taalexamen organiseren. Maar aangezien alleen de vaste wervingssecretaris bewijzen over de taalkennis betreffende de examens voorgeschreven door de S.W.T. kan uitreiken, is het wenselijk dat deze gemeenten bij de organisatie van deze taalexamens de bepalingen van het K.B. nr. IX van 30 november 1966 naleven (V.C.T., advies nr. 1845 van 9 februari 1967; advies nr. 2064 A van 29 februari 1968; zie verder in dit nr.).

Ook de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel vallen niet onder de bepalingen van dit Koninklijk Besluit, aangezien artikel 29 alleen een elementaire kennis van het Frans voorschrijft voor de ambtenaren die in contact komen met het publiek.

Volgens artikel 9, § 2, van het Koninklijk Besluit nr. IX van 30 november 1966, werd niettemin een „voldoende” kennis vereist voor de functies of betrekkingen die gerangschikt zijn in niveau I van het rijkspersoneel of voor gelijkwaardige functies of betrekkingen in niet tot de rijksbesturen behorende diensten (V.C.T., advies nr. 2145 van 28 maart 1968).

De Raad van State verklaarde evenwel deze bepaling van het Koninklijk Besluit onwettig (R.v.St., arrest nr. 13640 van 24 juni 1969).

In het Koninklijk Besluit van 20 april 1970 zijn de voorwaarden waaronder het taalexamen over de elementaire schriftelijke en mondelinge kennis zou worden georganiseerd opnieuw vastgesteld (*Stbl.*, 12 juni 1970). Over de aard van dit laatste K.B. zie R.v.St., arrest nr. 15502 van 10 oktober 1972.

310 Een vrijstelling van het taalexamen over de grondige kennis van de tweede taal kan door de vaste wervingssecretaris alleen worden verleend wanneer de kandidaat kan aantonen dat hij zijn hoogste studie die hem onmiddellijk toegang tot de functie verschaft, in die tweede taal heeft gedaan (R.v.St., arrest nr. 13894 van 13 januari 1970, *R.J.Dr.Adm.*, 1971; 76; *Pas.*, 1970, IV, 108).

De schriftelijke en mondelinge examens moeten geschieden vóór elke indienstneming van nieuw personeel door transfert, mutatie, bevordering, belasting met de uitoefening van bepaalde functies enz. (V.C.T., advies nr. 2365 van 28 mei 1970; R.v.St., arrest nr. 13956 van 12 februari 1970).

AFDELING VII

RAADPLEGING VAN DE VAKORGANISATIES

311 Krachtens artikel 54 S.W.T. moeten „de maatregelen tot uitvoering van de gecoördineerde wetten niet onderworpen worden aan de adviezen die voorgeschreven zijn door de syndicale statuten.” Het artikel gaat echter verder als volgt: „Wanneer die maatregelen rechtstreeks betrekking hebben op de rechtspositie van het personeel, worden de erkende syndicale organisaties nochtans geraadpleegd. De niet-naleving van andere voorafgaande formaliteiten, die in verband met de rechtspositie van het personeel voorgeschreven zijn door wetten en verordeningen, heeft geen invloed op de geldigheid van de maatregelen die ter uitvoering van deze gecoördineerde wetten getroffen worden”.

In de verslagen van de Commissie van Kamer en Senaat wordt de nadruk gelegd op de redenen voor het beperken van de tussenkomst van de vakbonden tot de problemen betreffende de rechtspositie van het personeel. De wetgever wou inderdaad vermijden de vakbonden te betrekken in steriele discussies over taalproblemen met als enig mogelijk gevolg dat de toepassing van de S.W.T. vertraagd of verhinderd zou worden (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 42; *Gedr.St., Senaat*, 304 [1962-63] van 18 juli 1963; Omzendbrief van de minister van Binnenlandse Zaken van 27 april 1967; V.C.T., advies nr. 514/B van 23 september 1965 en 514/C van 15 september 1966).

312 De Raad van State oordeelde daaromtrent: „Uit het eerste lid van art. 54 volgt dat de wetgever de gewone procedure tot het inwinnen van door de syndicale statuten voorgeschreven adviezen volledig heeft uitgesloten, terwijl in het tweede lid een bijzondere syndicale raadpleging wordt ingesteld waarbij „de erkende syndicale organisaties” betrokken zijn. Gelet op de bijzondere aard van de voorgeschreven raadpleging en op de *ratio legis* van de aangehaalde bepaling, o.m. de vlugge inwinning van die adviezen, moet aangenomen worden dat algemene maatregelen, nl. die welke betrekking hebben op de rechtspositie van het personeel der openbare besturen in het algemeen, slechts moeten worden voorgelegd aan de syndicale organisaties die erkend zijn bij alle ministeries en openbare instellingen overeenkomstig het geldende syndicale statuut; organisaties en verenigingen die enkel erkend zijn bij bepaalde ministeries en instellingen moeten slechts geraadpleegd worden wanneer maatregelen worden overwogen die uitsluitend de personeelsleden betreffen van de ministeries en instellingen waardoor ze erkend worden (R.v.St., arrest nr. 16124 van 30 november 1973).

Wanneer echter de maatregelen ter uitvoering door de overheid getroffen, zo rechtstreeks verbonden zijn met de wet zelf, moeten de syndicale organisaties niet geraadpleegd worden (R.v.St., arrest nr. 16189 van 7 januari 1974).

De vaststelling van personeelskaders is geen maatregel ter uitvoering van de wet en behoeft derhalve niet aan het advies van de erkende syndicale organisaties te worden voorgelegd (R.v.St., arrest nr. 16383 van 24 april 1974). Anders is het met een besluit tot vaststelling van graden in de hiërarchie, met het oog op het vaststellen van een taalkader (zie boven, nr. 249).

313 Erkende syndicale organisaties zijn o.m., wat ambtenaren betreft: A.C.O.D., C.C.O.D, A.C.L.V., L.B.C. enz.

Twee andere vakverenigingen spelen echter een zeer directe rol bij de toepassing van de taalwetten: de V.Z.W. Verbond van het Vlaams overheidspersoneel (V.V.O.) en zijn Franstalige tegenhanger, de a.s.b.l. Association du personnel wallon et francophone des services publics.

Een vereniging zoals het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel opgericht ter behartiging van Vlaamse belangen door te streven naar het scheppen van een voor dat personeel gunstig klimaat o.m. door zijn belangen op taalgebied te verdedigen en zich te verzetten tegen elke actie gericht tegen die belangen, doet zich voor als een vakvereniging in de brede zin. Zij is opgericht ter verdediging van partiële beroepsbelangen, nl. alle soorten van belangen die een ambtenaar kan hebben in en tegenover zijn werkkring voor zover die deel uitmaakt van de Nederlandse taalgroep.

Als dusdanig kan het Vlaams Verbond van Overheidspersoneel aanspraak maken op erkenning en het heeft die trouwens verkregen bij de diensten van de eerste minister en van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

In zoverre het binnen de grenzen van zijn doel en van artikel 54 S.W.T. ligt, kan het Verbond derhalve een annulatieberoep instellen voor de Raad van State (zie o.m. R.v.St., arrest nr. 13640 van 24 juni 1969; nr. 15565 van 14 november 1972, nr. 15802 van 3 april 1973).

Wat de a.s.b.l. Association du personnel wallon et francophone des services publics betreft, zie o.m. R.v.St., arrest nr. 16475 van 14 januari 1974, nr. 16342 van 2 april 1974, *R.J.Dr.Adm.*, 1974, 287 met advies van HUBERLANT.

Vereist is dat zo'n vereniging rechtspersoonlijkheid heeft (R.v.St., arrest nr. 18726 van 25 januari 1978). Maar het voorschrift dat de samenstelling van het bestuur openbaar moet worden gemaakt, betreft niet de openbare orde (R.v.St., arrest nr. 22309, *Adm.Publ.*, 1982, 81).

De Vlaamse Bond van de A.S.L.K. kan niet erkend worden als syndicale organisatie omdat het K.B. van 20 juni 1955 niet toepasselijk is op het personeel van de A.S.L.K. en de Wet van 19 december 1974 niet door een K.B. in uitvoering is gebracht (zelfde arrest).

AFDELING VIII

DIPLOMA'S EN STUDIEGETUIGSCHRIFTEN

314 Artikel 55 S.W.T. bepaalt dat, in afwijking van de artikelen 14, 20 en 42 de diploma's en studiegetuigschriften steeds gesteld worden in de voertaal van het onderwijs.

Art. 14, § 1, eerste lid, bepaalt, zoals reeds is vermeld, dat alle getuigschriften in de plaatselijke diensten van het Nederlandse of Franse taalgebied uitsluitend in de taal van het gebied moeten worden gesteld; krachtens het tweede lid kan in geval van bewezen noodzaak een vertaling worden uitgereikt. In art. 14, § 2, wordt bepaald

dat getuigschriften kunnen afgegeven worden in een andere taal naar de wens van de belanghebbende; dit geldt voor de taalgrensgemeenten, voor de gemeenten uit het Malmédysse en uit het Duitse taalgebied.

In art. 20, § 1, wordt bepaald dat de getuigschriften in Brussel-Hoofdstad gesteld worden in de taal van de particulier als die taal het Nederlands of het Frans is. In art. 42 wordt bepaald dat de getuigschriften in de centrale diensten ook in de taal van de particulier worden gesteld.

Op de bepalingen van de art. 14, 20 en 42 van de S.W.T. wordt hier een belangrijke uitzondering gemaakt, waardoor de studiegetuigschriften alleen in de taal van het genoten onderwijs mogen worden gesteld.

Art. 55 S.W.T. wijkt eveneens af van artikel 20 S.W.T., waarin wordt bepaald dat getuigschriften en verklaringen in „Brussel-Hoofdstad” naar de wens van de belanghebbende in het Nederlands of het Frans worden afgegeven.

Hiervoren is reeds onderstreept dat aanwervingen en bevorderingen, indeling in taalrollen en taalkaders alleen kunnen geschieden op basis van het diploma of het getuigschrift (zie nr. 120, 141, 170, 212, 255).

De term diploma mag niet restrictief worden opgevat, maar moet worden geïnterpreteerd als een verzamelterm waarvan de inhoud niet beperkt is tot de diploma's vereist voor de rijkspersoneelsleden om te worden toegelaten tot niveau 1 (Advies van de Raad van State over het ontwerp van Wet van 28 juni 1932 op het gebruik van de talen; Europees Hof voor de Rechten van de Mens 23 juli 1968).

315 De regel is dus dat het getuigschrift wordt gesteld in de taal van het genoten onderwijs.

De vertaling van een ander getuigschrift dan voor onderwijs kan wel worden verkregen, maar toch enkel wanneer de belanghebbende er de noodzaak van aantoonst.

De verslaggever van de Wet van 28 juni 1932 heeft hierover reeds opgemerkt: „Het geldt hier niet een volstrekte noodzakelijkheid en evenmin een strenge bewijsvoering. De afdeling hecht aan de door de regering gebruikte uitdrukking deze betekenis dat de belanghebbende een ernstige reden moet kunnen laten gelden.” (Gedr.St., Kamer, [1931-32] nr. 67, blz. 23).

Noodzaak kan slechts aanwezig zijn wanneer het gaat om akten waarvan tegenover derden gebruik moet worden gemaakt (R.v.St., arrest nr. 11965 van 20 september 1966).

AFDELING IX

KONINKLIJKE EN MINISTERIELE BESLUITEN

316 Artikel 56, § 1, S.W.T., waarvan het eerste lid gewijzigd is bij de Wet van 20 juli 1979, luidt oorspronkelijk als volgt:

„De koninklijke en ministeriële besluiten worden gesteld in het Nederlands en in het Frans.

Zij mogen echter eentalig zijn wanneer zij uitsluitend betrekking hebben, hetzij op het

Nederlandse of op het Franse taalgebied, hetzij op één van de taalkaders of rollen van de diensten bedoeld in de artikelen 39 tot 47.

De tweetalige koninklijke en ministeriële besluiten worden eerst gesteld in de taal voorgeschreven bij artikel 39 en daarna vertaald.

De tweetalige koninklijke en ministeriële besluiten worden integraal in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt, de Nederlandse tegenover de Franse, binnen een maand van hun dagtekening. Nochtans wanneer zij geen belang hebben voor de meerderheid van de burgers, mogen zij bij uittreksel bekendgemaakt worden of het voorwerp zijn van een gewone vermelding in het Belgisch Staatsblad; wanneer hun bekendmaking geen openbaar nut heeft, mag daarvan afgezien worden.

De koninklijke en ministeriële besluiten die in één taal gesteld zijn, mogen enkel het voorwerp zijn van een gewone vermelding in de twee talen in het Belgisch Staatsblad, indien zulke vermelding geen openbaar nut heeft, mag daarvan afgezien worden.

De wetten en verordeningen mogen bovendien voorschrijven dat de koninklijke en ministeriële besluiten op een andere wijze bekendgemaakt worden" (zie ook: V.C.T., advies nr. 773 van 18 maart 1965 en nr. 1119 van 18 maart 1965).

Het voorlaatste lid betekent niet dat de betrokken besluiten alleen bij wijze van vermelding mogen worden bekendgemaakt, maar wel dat met zo'n bekendmaking kan worden volstaan. De ontleding van de begrippen „belang voor de meerderheid..." en „openbaar nut" valt buiten het bestek van deze verhandeling.

Het gehele artikel betreft alleen koninklijke en ministeriële besluiten en regelt de bekendmaking daarvan ter uitvoering van artikel 129 van de Grondwet. De publikatie van wetten, decreten, provinciale en andere verordeningen wordt door andere wetten geregeld. Wat betreft het K.B. ter uitvoering van decreten, zie nr. 319.

Bij gebrek aan regelmatige publikatie is een besluit niet ongeldig, maar wel niet-verbindend voor de particulieren (Cass., 29 november 1977; Arr. Cass., 1978, 300; A. MAST, *Administratief Recht*, nr. 24).

317 Op basis van de tekst van de wet moeten de koninklijke en ministeriële besluiten die betrekking hebben op het Duitse taalgebied enkel in het Nederlands en in het Frans worden gesteld. De gouverneur van Luik is niet gehouden vertalingen van deze besluiten ten behoeve van het Duitse taalgebied af te geven. Wel past het dat algemene onderrichtingen door de gouverneur van Luik in het Duits worden vertaald (V.C.T., advies nr. 607 van 20 mei 1965; V.C.T., advies nr. 1169 B van 17 februari 1966). Een beroep op de grondwetsherziening en op de oprichting van een Duitse Cultuurraad is kritiek van de wetgever; de Raad van State kan daar niet op ingaan (R.v.St., arrest nr. 19678 van 6 juni 1979). In 1979 en 1980 is in deze regeling wijziging gekomen (zie verder, nr. 319).

De besluiten houdende benoeming of bevordering tot een hogere graad van de ambtenaar van het eerste niveau moeten ten minste bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt, dit ten einde waarborgen aan een ieder te verschaffen betreffende de regelmatige toepassing van het statuut van de ambtenaren (Parl.Vr. en Antw., vr. 13 van 23 maart 1972 en vr. 59 van 23 maart 1972).

Een ministerieel besluit waarbij het deficit van een ziekenhuis ten laste van gemeenten uit verschillende taalgebieden wordt gelegd, moet op straffe van nietigheid in het Nederlands en het Frans worden gesteld (R.v.St., arrest nr. 18313 van 10 juni 1977; nr. 18840 en 18842 tot 18844 van 15 maart 1978).

318 In antwoord op een parlementaire vraag gaf de minister van Binnenlandse Zaken bij de bespreking van het ontwerp van de Wet van 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken de volgende beperkende interpretatie van het tweede lid van artikel 56, § 1: „La règle est formelle. En principe, les arrêtés royaux ou ministériels sont rédigés dans les deux langues. L'alinéa qui suit n'a été introduit par les services que pour des raisons techniques, parce que déjà à l'heure actuelle, une série d'arrêtés ministériels peuvent être rédigés dans une langue.

Mais cela a un caractère très exceptionnel, par exemple lorsque, manifestement leur objet ne tend, en réalité, à traiter que le cas de quelques uns ou, de façon très limitative et certaine, que celui d'agents, de personnel ou, de situations qui ne concernent qu'une partie du pays.

Mais je reconnais que toute interprétation qui pourrait faire de cela une règle dont on se servirait davantage qu'à l'heure actuelle, pourrait être dangereux, comme vous l'avez dit. Par conséquent, je considère que dans l'application de cette loi, il faudrait s'en tenir pratiquement à ce qui se fait déjà et ne pas aller au delà.” (*Parl. Handl., Senaat, 25 juli 1963, blz. 5*).

Uit die woorden mag worden afgeleid dat in geval van twijfel moet worden gekozen voor tweetalige publikaties. Hiervoor en voor de overige problemen in dit verband mag worden verwezen naar A. VANDERSTICHELE (*Het gebruik der talen inzake verordeningen, T.Best., 1964, 156 e.v.*).

319 Bij de Wet van 20 juli 1979 tot wijziging van de S.W.T., werden § 1, eerste lid en § 2 van art. 56 van die wetten gewijzigd. Dientengevolge is § 1 van artikel 56 niet van toepassing op koninklijke en ministeriële besluiten, vastgesteld ter uitvoering van decreten van de cultuurraden voor de Nederlandse en Franse cultuurgemeenschap. Die besluiten worden gesteld in de taal van het decreet dat zij uitvoeren. Zij worden in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt binnen een maand na hun dagtekening, samen met een vertaling in het Frans of in het Nederlands, naar gelang van het geval. Wanneer zij geen algemeen karakter hebben, mogen zij, bij uittreksel bekendgemaakt worden of het voorwerp zijn van een gewone vermelding in het Belgisch Staatsblad, samen met een vertaling van dat uittreksel of van die vermelding; wanneer hun bekendmaking geen openbaar nut heeft, mag daarvan afgezien worden.

Ingevolge artikel 58 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen worden de decreten van de Waalse Raad, wanneer die de bevoegdheden van de Waalse Gewestraad uitoefent, in het Staatsblad bekendgemaakt met een Duitse vertaling. Artikel 86, tweede lid, van dezelfde wet bepaalt dat de koninklijke besluiten en de besluiten van de Waalse executieve die betrekking hebben op onderwerpen waarvoor het Waalse Gewest bevoegd is, in het Staatsblad bekendgemaakt worden met een Duitse vertaling.

HOOFDSTUK VII

SANCTIES

AFDELING I

SOORTEN — DISCIPLINAIRE SANCTIES

320 De gecoördineerde wetten voorzien in sancties van verschillende aard: tuchtmaatregelen tegen ambtenaren, nietigheid van handelingen of stukken, vervanging van onregelmatige stukken. Ook het algemeen beginsel van verbod van wetsontduiking kan een rol spelen (zie boven, nr. 1). De wetten behandelen eerst het disciplinaire aspect.

Volgens artikel 57, eerste en tweede lid, S.W.T. worden „de gezagsdragers en ambtenaren die door bevelen of handelingen de bepalingen van de gecoördineerde wetten omzeilen of pogen ongedaan te maken, disciplinair gestraft. Wanneer de overtreder behoort tot het personeel van een provincie, een gemeente of een andere gedecentraliseerde of zelfstandige openbare dienst en de overheid aan wie de disciplinaire macht is opgedragen, geen sanctie toepast die in verhouding is met de ernst van het vergrijp, kan de Koning in de plaats van die overheid de afzetting, de schorsing of de tuchtstraf uitspreken; dezelfde macht wordt toegekend aan de gouverneur ten opzichte van het personeel van gemeenten met minder dan tienduizend inwoners en van de gedecentraliseerde of zelfstandige openbare diensten die er in gemeentelijk verband hun taak vervullen”.

In de memorie van toelichting wordt het volgende gezegd. De menigvuldige overtredingen, waarvan de Wet van 28 juni 1932 het voorwerp was, zijn vooral te wijten aan de omstandigheid dat de wetgever te goeder trouw meende dat het volstond van de bestaande sancties gebruik te maken. De ondervinding echter heeft geleerd dat een taalwet zonder sancties al te gemakkelijk wordt over het hoofd gezien. Voorzeker is het gebeurd dat een personeelslid een sanctie opliep om een zaak te hebben behandeld in een andere taal dan die welke door de wet was voorgeschreven. Doch er waren vergrijpen die, doordat zij het wezen van de wet zelf aantasten, veel erger waren en toch ongestraft bleven. Het zijn die vergrijpen die in de eerste plaats moeten worden beteugeld (*Gedr. St., Kamer, 331* [1961-62], nr. 1, memorie van toelichting op het ontwerp van de Wet op het gebruik van de talen in bestuurszaken van 30 maart 1962).

Door de gedecentraliseerde diensten te verplichten tuchtrechtelijk in te grijpen of althans een tuchtonderzoek in te stellen voor tekortkomingen aan taalvoorschriften beperkt het ontwerp hun autonomie, maar zelfs in het ontworpen systeem blijft het zaak van de tuchtoverheid, het bestaan en de ernst van de feiten te beoordelen en uit te spreken straf te kiezen (zie in *Gedr.St., Kamer, 331* [1961-62] nr. 1, het advies R.v.St.; vgl. HENRARD, *L'emploi des langues*, 84).

321 De wet betreft uitdrukkelijk niet alleen de ambtenaren in enge zin, maar alle gezagsdragers.

Nochtans spreken zowel het Kamerverslag als het Senaatsverslag enkel van ambtenaren (*Gedr.St.*, *Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 42) of van ambtenaren en beampten (*Gedr.St.*, *Senaat*, 304 [1962-63] blz. 32).

Meer dan eens heeft de V.C.T. de bevoegde minister om de toepassing van disciplinaire sancties verzoekt wegens herhaald overtreden van de taalwetten. Aan die verzoeken is geen gevolg gegeven (V.C.T. N.A., advies nr. 515 van 16 februari 1965, nr. 1662 van 13 september 1966; zie ook de Jaarverslagen V.C.T.).

De Raad van State verklaarde zich onbevoegd om ter zake sancties aan ambtenaren op te leggen (*R.v.St.*, arrest nr. 17074 van 13 juni 1975).

AFDELING II

NIETIGHEID VAN ONWETTIGE HANDELINGEN

§ 1. Regels

322 De doelmatigste sanctie voor overtreding van de wet is ongetwijfeld de nietigheid van de handeling. Zulk een sanctie is overigens ook de regel in de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken (art. 40; zie J. LINDEMANS, *A.P.R.*, Tw., *Taalgebruik*, nr. 260-263).

Daarom bepaalt artikel 58 S.W.T.: „Nietig zijn alle administratieve handelingen en verordeningen die naar vorm of naar inhoud strijdig zijn met de bepalingen van deze gecoördineerde wetten.” En het tweede lid van het artikel luidt: „Onverminderd de toepassing van artikel 61, § 4, derde lid, wordt de nietigheid van die handelingen en verordeningen vastgesteld op verzoek van ieder belanghebbende, hetzij door de overheid van wie die handelingen en verordeningen uitgaan, hetzij, naar gelang van het geval en de rangorde van hun respectieve bevoegdheden, door de toezichthoudende overheid, de hoven en rechtbanken of de Raad van State.” Het derde lid vervolgt: „Wanneer aldus wordt vastgesteld dat handelingen of reglementen nietig zijn wegens hun vorm, worden zij door de overheid van wie zij uitgaan, vervangen door bescheiden die naar de vorm regelmatig zijn; die vervanging heeft uitwerking op de datum van het vervangen bescheid.”

Op welke handelingen zijn deze bepalingen van toepassing? Aangezien de wetgever aan de woorden „administratieve handelingen” de ruimste betekenis heeft willen geven, is de nietigheidssanctie niet alleen toepasselijk op bestuurshandelingen in de zin van „rechtsgevolgen hebbende handelingen van een bestuur” maar ook op „alle handelingen van openbare diensten” in de zin van artikel 1 S.W.T., ongeacht of zij uit zichzelf rechtsgevolgen hebben.

Nietig kunnen derhalve worden verklaard niet alleen rechtshandelingen zoals het opstellen van een akte van de burgerlijke stand en uitvoerbare beslissingen, maar ook proceshandelingen, bekendmakingen en mededelingen allerhande, zoals eenvoudige berichten (advies *R.v.St.*, *Gedr.St.*, *Kamer*, 331 [1961-62] nr. 1) en formuleren zoals voor een belastingaangifte (*Cass.*, 10 november 1970; *Arr.Cass.*, 1971, 233; *R.W.*,

1970-71, 1083; *J.T.*, 1971, 42; *Bull.Dir.Belast.*, 1971, 2161, *J.P.Dr.Fisc.*, 1971, 21; *Rép.Fisc.*, 1970, 343). Ook de weigering te beslissen (R.v.St., arrest nr. 19521 van 20 maart 1979).

Nietig naar de vorm is een akte die niet in de wettelijk voorgeschreven taal is gesteld; nietigheid naar de vorm heeft in de regel nietigheid van de handeling tot gevolg, maar vervangbaarheid van het stuk, met terugwerking tot de datum van het oorspronkelijke stuk.

Nietig naar de inhoud is b.v. de benoeming (het besluit tot benoeming) van een ambtenaar die niet de wettelijk vereiste taalkennis bezit, in welke taal het besluit ook moge gesteld zijn (Advies R.v.St., voormeld).

§ 2. Aard

323 Er is geen nietigheid van rechtswege, d.w.z. los van enige vaststelling door de bevoegde overheid. Uit het tweede lid van artikel 58, dat hierboven is aangehaald, en ook uit de daarop volgende artikelen blijkt dat de nietigheid, hetzij vastgesteld, hetzij aangeklaagd moet worden, wat overheidsbemoeiing onderstelt. Voorts is het een beginsel van administratief recht dat nietigheid van rechtswege hoge uitzondering is. Aangezien de tekst van de wet geen strijdige aanwijzingen bevat, zal overheidsbemoeiing hier dan ook vereist zijn (Advies R.v.St., voormeld).

Bevoegd tot vaststelling van de nietigheid zijn, blijkens de tekst van de wet: het handelende bestuur zelf, de toezichthoudende overheid, de rechtbanken en hoven, de Raad van State, telkens binnen de grenzen van hun bevoegdheid en binnen de wettelijke termijnen.

De onwettigheid zal uiteraard het snelst ongedaan worden gemaakt door de handelende overheid zelf, die op haar onwettige daad terugkomt, hetzij ambtshalve, hetzij op enig bezwaar.

De toezichthoudende of voogdij-overheid kan de handeling nietigverklaren om taalredenen, zoals zij het eventueel kan om andere redenen. Zij moet dan echter optreden binnen de wettelijke termijnen (R.v.St., arrest nr. 19522 en 19523 van 20 maart 1979).

De nietigverklaring van stukken of van handelingen kan worden gevorderd voor de hoven en rechtbanken. Ten aanzien van besluiten en verordeningen kunnen deze evenwel geen vernietiging uitspreken, maar moeten ze zich ertoe beperken de aangevochten regel buiten toepassing te verklaren op grond van artikel 107 G.W.

Zij zijn ook niet bevoegd om een dienst te veroordelen om in de toekomst al zijn mededelingen aan een bepaalde werkgever in een bepaalde taal te doen (Cass., 28 mei 1975, *Arr. Cass.*, 1975, 1026, *Pas.*, 926).

De nietigverklaring kan voor de afdeling administratie van de Raad van State worden gevorderd overeenkomstig artikel 14 van de bij Koninklijk Besluit van 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State en overeenkomstig de daarin bepaalde procedure.

De vordering ligt in handen van ieder „belanghebbende” in de ruimste zin (*Parl.Han-*

del., Senaat, zitting 1962-1963, blz. 1585). Degene die de onwettigheid heeft begaan, is uiteraard ook belanghebbende.

Ten slotte ligt het in de bevoegdheid van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht om de nietigverklaring te vorderen krachtens haar functie (zie verder, nr. 357).

§ 3. Vordering en belanghebbenden

324 De vordering tot nietigverklaring onderstelt, zoals gezegd, dat de klager belanghebbende is. Voor de gerechten van de rechterlijke macht is het belang de maat van de vordering. Voor de Raad van State speelt het belang bij het annulatieberoep een belangrijke rol en is het begrip enigszins ruimer dan voor de justitiële gerechten.

Opdat een annulatieberoep bij de Raad van State ontvankelijk zij, is vereist dat de klager bij de gevorderde vernietiging een persoonlijk, rechtstreeks en een bij het verzoek en bij de uitspraak bestaand rechtmatig belang heeft en dat ook bewijst. Leden van een vertegenwoordigend lichaam zoals een gemeenteraad, adviserende organen, zoals de V.C.T. en organen van publiekrechtelijke personen kunnen eventueel volstaan met een functioneel belang, d.w.z. een belang voor de door hen beklede functie, of met een institutioneel belang, d.w.z. een belang van de vertegenwoordigde instelling (A. MAST, *Overzicht van het Belgisch Administratief Recht*, nr. 502 en 504; W. VAN ASSCHE, *A.P.R.*, Tw., *Raad van State, Ontvankelijkheid der aanvragen*, nr. 82 tot 164; R.v.St., arrest 17796 van 29 september 1976, nr. 18710 van 25 januari 1978 en nr. 19220 van 27 oktober 1978). Over vakverenigingen, zie boven, nr. 313.

Maar als de verzoeker belang heeft, hoe dan ook, bij de door hem gevorderde vernietiging van de handeling, is het geen vereiste dat hij bij het middel uit schending van de taalwetten een belang heeft als het hierboven beschrevene of dat hij voordeel haalt uit het ongedaan maken van precies die onregelmatigheid. Het middel uit overtreding van de taalwetten moet immers ambtshalve worden opgeworpen (R.v.St., arrest nr. 17804 van 5 oktober 1976).

Enkele voorbeelden kunnen deze regels verduidelijken:

Belang heeft:

- de ambtenaar wiens verzoek om als tweetalig adjunct bekleed te worden met de graad gelijk aan of onmiddellijk lager dan die van het diensthoofd, niet is ingewilligd (R.v.St., arrest nr. 14464 van 20 januari 1971; *T.Best.*, 1971, 360);
- de kandidaat die ook in aanmerking komt (R.v.St., arrest nr. 18725 van 25 januari 1978);
- de ambtenaar die voor een bepaalde bevordering zijn kandidatuur niet heeft kunnen stellen, omdat de minister de bevordering op onwettige wijze heeft gereserveerd voor ambtenaren van de andere taalrol (R.v.St., arrest nr. 14670 van 16 april 1971, *Pas.*, 1971, IV, 43);
- de ambtenaar die de bevordering van een ambtenaar van dezelfde taalrol aanvecht op grond dat zij in strijd komt met het doel van de artikelen 39 tot 42 van de S.W.T. (R.v.St., arrest nr. 15097 van 28 december 1971, *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 138; R.v.St., arrest nr. 15140 van 1 februari 1972);
- de ambtenaar die de bevordering van een collega aanvecht, ofschoon hij in de loop van het geding intussen zelf bevorderd is tot dezelfde graad, wanneer het kader pas in de loop van het geding is bekendgemaakt en de ambtenaren van die graad, zonder onderscheid van taalrol, tot een hogere graad van dezelfde trap kunnen worden bevorderd (R.v.St., arrest nr. 15160 van 5 januari 1972);
- de ambtenaar die een graad bekleedt van de tweede trap in de hiërarchie van een eentalige taalrol, wanneer

het besluit dat het aantal betrekkingen in die trap op één minder vaststelt dan in het ontwerp dat aan het advies van de V.C.T. was onderworpen (R.v.St., arrest nr. 18781 tot 18788 van 23 februari 1978).

Geen belang heeft (nog):

- de ambtenaar die, wanneer bij twee benoemingen de taalrollen zijn omgekeerd, slechts een van die benoemingen aanvecht (R.v.St., arrest nr. 12924 tot 12926 van 26 april 1968);
- de ambtenaar die een benoeming aanvecht, wanneer de ten gevolge van verlangde vernietiging open te komen plaats toekomt aan een ander taalkader of een andere taalrol dan deze waartoe hij behoort, of aan een boventallig ambtenaar van zijn eigen taalrol; de vernietiging zou wel zijn bevorderingskansen verbeteren, maar zijn belang daarbij is niet rechtstreeks (R.v.St., arrest nr. 14847 van 29 juni 1971, arrest nr. 15195 van 7 maart 1972; *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 209; *id.*, arrest nr. 15282 van 4 mei 1972);
- degene die toch niet benoemd kan worden (R.v.St., arrest nr. 18710 van 25 januari 1978);
- de ambtenaar die ingevolge zijn klassering niet kan worden bevorderd (geen belang bij het middel: R.v.St., arrest nr. 15756 van 12 maart 1973, *R.J.Dr.Adm.*, 1973, 150);
- de ambtenaar die de vernietiging vordert van een benoeming bij een vlieghaven gelegen in een eentalig gebied, wanneer hij het wettelijk bewijs niet levert dat hij de vereiste taalkennis heeft (R.v.St., arrest nr. 19197 van 18 oktober 1978);
- de beheerder van een intercommunale maatschappij in een eentalig taalgebied die tweetalige formulieren ter invulling krijgt, welke hij maar in een taal behoeft in te vullen (R.v.St., arrest nr. 14241 van 12 augustus 1970, *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 271).

325 Uit de imperatieve bewoordingen van artikel 58, eerste lid, S.W.T. (zie nr. 322), blijkt dat, in de opvatting van de wetgever, de bevoegde overheid de nietigheid moet vaststellen, zodra zij tot de bevinding komt dat een handeling of akte strijdig is met de dwingende voorschriften van de wet. Uit het tweede lid blijkt dat het optreden van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht daartoe niet vereist is.

Deze verplichting geldt reeds voor de toezichthoudende overheid. Niet alleen een verkeerd besluit op dit gebied, maar ook het verzuim op een ingesteld beroep desaan gaande een beslissing te nemen, is onwettig en kan voor de Raad van State worden bestreden (R.v.St., arrest nr. 19522 van 20 maart 1979).

De nietigheid raakt immers de openbare orde en bestaat afgezien van enig geschaad belang; zulks is door een vaste rechtspraak bevestigd. De Raad van State werpt daarom het middel ambtshalve op, zodra het annulatieberoep ontvankelijk is (zie boven, nr. 322).

Het middel behoeft dan ook niet in de eerste memorie te worden aangevoerd (zie o.m. R.v.St., arrest nr. 12066 van 22 november 1966, *R.J.Dr.Adm.*, 1967, 62; R.v.St., arrest nr. 13239 van 26 november 1968, *De Gem.*, 1969, 300, *Mouv. Comm.*, 1969, 364; R.v.St., arrest nr. 14068 van 21 april 1970, *R.J.Dr.Adm.*, 1971, 141 met advies DEPONDT; R.v.St., arrest nr. 15099 van 4 januari 1972, *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 140 betreffende het opwerpen in de eerste memorie; R.v.St., arrest nr. 17129 van 9 juli 1975, *T.Best.*, 1976, 366, voor vernietiging van een onwettig eentalig ministerieel besluit geen geschaad belang vereist; R.v.St., arrest nr. 18840 tot 18847 van 15 maart 1978).

Afstand van het beroep bij de Raad van State heeft dan ook niet noodzakelijk tot gevolg dat het onderzoek naar de wettigheid van de litigieuze handeling vervalft (R.v.St., arrest nr. 15586/7 van 28 november 1972 en nr. 16958 van 27 maart 1975).

De bewijslast berust bij het bestuur; dit moet bewijzen dat de taalwetten in acht zijn genomen (R.v.St., arrest nr. 14563 van 2 maart 1971, *T.Best.*, 1972, 430, *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 35).

§ 4. Gevolgen

326 De gevolgen van de nietigheid zijn, zoals reeds is aangegeven, verschillend naar gelang zij de inhoud of de vorm betreffen (zie boven, nr. 322): in het eerste geval volstreekte nietigheid, in het andere geval nietigheid zolang de vervanging niet is geschied.

De nietigheid kan de rechten van derden niet schaden (R.v.St., arrest nr. 19374 van 17 januari 1979).

De ernst van de gevolgen blijkt uit de overvloedige rechtspraak van de Raad van State ter zake van benoemingen verricht vóór de invoering van taalkaders of zonder de voorgescreven voorafgaande adviezen (zie o.m. nr. 250 en 355).

Maar ook vormnietigheid kan leiden tot ernstige moeilijkheden.

Allereerst moet erop worden gewezen dat handelingen die op onwettige wijze in twee talen zijn verricht, in beide talen nietig zijn (R.v.St., arrest nr. 17830 van 19 oktober 1976, *R.W.*, 1976-77, 1528, met noot).

Een nietig verklaarde akte van de burgerlijke stand kan enkel gerechtelijk worden verbeterd (advies R.v.St., voormeld; art. 52 B.W. en 1383-1385 Ger.W.).

De nietigverklaring van een besluit b.v. een besluit tot vaststelling van de graden in de trappen van hiërarchie werkt terug, met als gevolg dat de op grond van zo'n besluit verrichte benoeming of bevordering nietig is en blijft, al wordt in de loop van het geding een nieuw besluit genomen met bepaling dat het terugwerkt tot vóór de dag van de vernietigende beslissing (R.v.St., arrest nr. 16854 van 5 februari 1975; *id.*, arrest nr. 17187 van 1 oktober 1975; *id.*, arrest nr. 18479 van 12 oktober 1977).

En zulks geldt ook wanneer het besluit slechts wegens een vormgebrek is vernietigd, zolang de nietige bescheiden niet overeenkomstig artikel 58 S.W.T. vervangen zijn (R.v.St., 5 februari 1975, voormeld).

Zelfs indien aan een nieuw, regelmatig besluit tot vaststelling van de trappen van hiërarchie achteraf terugwerkende kracht wordt verleend, neemt zulks nog niet de onwettigheid weg van de ondertussen op grond van het nietige besluit gedane benoeming van hetzelfde personeelslid tot dezelfde graad, daar zo'n besluit in strijd komt met het gezag van gewijsde van het annulatiearrest van de Raad van State (R.v.St., arrest nr. 18732 en 18733 van 1 februari 1979).

De nietigheid van een wegens vormverzuim ter zake van de taal vernietigde handeling blijft bestaan zolang de stukken niet vervangen zijn (R.v.St., 5 februari 1975, voormeld).

In het nieuwe besluit stelt de betrokken overheid eerst zelf de nietigheid van de oorspronkelijke handeling wegens het gebruik van een verkeerde taal vast, hetgeen het best kan geschieden door die akte uitdrukkelijk te vervangen door een nieuwe, maar dan

gesteld in de wettelijk voorgeschreven taal. Het nieuwe besluit heeft volledig dezelfde strekking als de nietigverklearde akte en moet de datum dragen van de dag waarop het genomen wordt. Het bevat tevens de nodige gegevens om ter kennis te brengen tot op welke datum de vervangende handeling terugwerkt. Zo'n besluit kan genomen worden op zijn minst zolang de zaak aanhangig is voor de Raad van State (R.v.St., arrest nr. 17830 van 19 oktober 1976, *R.W.*, 1976-77, 1528, met noot).

In het nieuwe besluit mag derhalve niet de inhoud van het nietigverklearde besluit worden gewijzigd (R.v.St., arrest nr. 19692 van 14 juni 1979).

§ 5. Termijnen

327 Wordt de nietigheid van handelingen wegens onwettigheid naar de vorm verzacht door de regel van de vervangbaarheid, ook de nietigheid naar de inhoud wordt verzacht. Dit gebeurt door de bepaling van artikel 58, vierde lid, S.W.T., volgens welke de handelingen en verordeningen waarvan wordt vastgesteld dat ze nietig zijn wegens de inhoud, de verjaring stuiten evenals de termijnen die, met betrekking tot de procedure inzake administratieve geschillen, op straffe van verval zijn voorgeschreven.

Het betreft hier niet een schorsing, maar een stuiting van de verjaring. De termijn begint derhalve opnieuw te lopen voor de gehele wettelijk bepaalde tijd en zulks te rekenen van de dag waarop de wettelijke toestand is hersteld.

328 Het vijfde en laatste lid van artikel 58 S.W.T. bepaalt enigszins raadselachtig: „De vaststelling van de nietigheid van de bij dit artikel bedoelde handelingen en veroordelingen verjaart na vijf jaar. In feite hoort deze bepaling thuis onder artikel 61, § 4 (V.C.T., advies van 5 juni 1971, *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 31).

De termijn van vijf jaar is ingevoerd ingevolge een amendement van volksvertegenwoordiger KIEBOOMS. De bedoeling was een redelijk lange termijn in te stellen enkel ten behoeve van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, ten einde haar niet te hinderen bij de uitoefening van haar taak, met name het vorderen van de vernietiging van met de taalwet strijdige handelingen (*Gedr.St.*, *Kamer*, 331 [1961-62] nr. 29, blz. 2 en 3), maar de mogelijkheid van de vordering toch ook in de tijd te beperken (*Parl. Handel.*, *Kamer*, 11 juli 1963, blz. 69).

De nietigheid zal niettemin soms bij wijze van exceptie blijvend kunnen worden opgeworpen (HENRARD, *L'emploi des langues...*, blz. 89); b.v. ter gelegenheid van een tijdig ingesteld annulatieberoep gericht tegen een onwettig Koninklijk Besluit dat betrekkingen verdeelt tussen taalgroepen (art. 107 Gw.; R.v.St., arrest nr. 18144 en 18386 van 1 maart 1977 en 13 juli 1977).

Alleen de V.C.T. kan zich op de termijn van vijf jaar beroepen (R.v.St., arrest nr. 14188 van 23 juni 1970, *R.W.*, 1970-71, 1709, *T.Best.*, 1972, 200, *Pas.*, 1971, IV, 64; *id.*, arrest nr. 15212 van 4 november 1974). Anderen moeten derhalve de nietigheidsvordering instellen bij de Raad van State binnen de termijn in de desbetreffende procedureregels bepaald (art. 4, derde lid, Rgtbsl. van 23 augustus 1948), d.w.z. in de regel zestig dagen, ook als de aangevoerde nietigheidsgrond een miskennis van de taalwetten is (R.v.St., arrest nr. 13748 van 22 oktober 1969; *T.Best.*, 1971, 343; *J.T.*, 1970, 475 met

noot van R. ANDERSEN; R.v.St., arrest nr. 15212 van 15 maart 1972).

Artikel 58 doet dan ook niets af aan de termijnen van de artikelen 86 en 87 van de Gemeentewet, zodat de toezichhoudende overheid na het verstrijken van die termijnen de onwettige handeling niet meer kan schorsen of vernietigen (R.v.St., arrest nr. 14511 van 5 februari 1971, *R.W.*, 1971-72, 909, *R.J.Dr.Adm.*, 1972, 29, *Pas.*, 1972, IV, 17).

Het uitgangspunt van de vijfjarige termijn kan niet de dag zijn waarop de V.C.T. feitelijk in kennis wordt gesteld van de onwettige handeling, maar wel de dag waarop de bevoegde overheid de vereiste formaliteiten heeft vervuld om de akte uitvoerbaar te maken of werking te verlenen ten aanzien van derden. Anders zou de „redelijke termijn” waarop het amendement KIEBOOMS steunde niet meer gehandhaafd kunnen worden wegens het onbepaalde uitgangspunt (R.v.St., arrest nr. 13748 van 22 oktober 1969, *T.Best.*, 1971, 343, *J.T.*, 1970, 475, met noot R. ANDERSEN, *R.J.Dr.Adm.*, 240, met advies A. DEPONDT en noot P. MAROY, *Pas.*, 1970, IV, 58).

Zo begrepen heeft de beroepstermijn van vijf jaar, hoewel hij inderdaad een „redelijk belangrijke termijn” is, welke de V.C.T. in staat stelt de door de wetgever opgedragen taak van wetshandhaving effectief te vervullen, aan de andere kant toch een beperking van haar bevoegdheid tot gevolg, waardoor de rechtszekerheid wordt gediend, wat overeenstemt met de strekking van de mondeling bij het indienen van het amendement gegeven toelichting; het instellen van een heel bijzondere beroepstermijn voor de V.C.T. ligt overigens helemaal in de lijn van het bijzonder karakter van de opdracht die aan de V.C.T. is toegekend, te weten de handhaving van de taalwet om haarzelfs wil, een opdracht die uitsluitend in het openbaar belang wordt vervuld, wat ook in verband met een andere voorwaarde voor de ontvankelijkheid van rechtsvorderingen een afwijkende regel ten behoeve van de V.C.T. heeft meegebracht, in zoverre nl. de normale vereiste van een direct persoonlijk belang bij de vordering ten aanzien van de V.C.T. is weggevallen (R.v.St., 23 juni 1970 en 4 november 1974, voormeld; *id.*, arrest nr. 15212 van 15 maart 1972, *Pas.*, 1973, IV, 65).

Daarentegen loopt de termijn voor een annulatieberoep bij de Raad van State vanaf de dag waarop de aangevochten akte is bekendgemaakt of betekend, of, ingeval ze niet behoeft te worden bekendgemaakt of betekend, de dag waarop de verzoeker er kennis van heeft gekregen (R.v.St., arrest nr. 15212 van 15 maart 1972, voormeld).

AFDELING III

VERVANGING VAN NIETIGE STUKKEN VAN PRIVE-ONDERNEMINGEN

329 Artikel 59 S.W.T. bepaalt in drie leden: „Wanneer wordt vastgesteld dat de handelingen en bescheiden naar (de) vorm in strijd met de beschikkingen van artikel 52 zijn opgesteld, moeten zij, hetzij uit eigen beweging, hetzij op aanmaning van de bevoegde dienst, overheid of rechtsinstantie door de betrokken private nijverheids-, handels- of financiebedrijven door bescheiden of handelingen vervangen worden die naar de vorm regelmatig zijn.

Mocht binnen een maand aan deze aanmaning geen gevolg gegeven worden, dan kan door de bedoelde overheid, dienst of rechtsinstantie of door iedere belanghebbende een verzoekschrift ingediend worden bij de vrederechter die beveelt dat aan deze handelingen en bescheiden een vertaling wordt toegevoegd, opgesteld door een door hun aan te

wijzen beëdigde vertaler en dit op kosten van het betrokken bedrijf.

De vervanging der bescheiden en handelingen heeft uitwerking op de datum van het vervangen bescheid.”

De aldus in artikel 59 bepaalde sanctie is alleen gericht tegen de werkgever en is, wat de bedoelde onregelmatigheid van de stukken betreft, de enige.

In de Kamer van Volksvertegenwoordigers verklaarde MEYERS, die de tekst van artikel 59 indiende, dat het gevaarlijk is de nietigheid te stellen van de bescheiden bedoeld in artikel 52 omdat die in het gebied van de burgerlijke en sociale wetgeving vallen. Nietigheid wegens vormgebreken van dergelijke bescheiden zou uiterst belangrijke gevolgen hebben niet alleen voor degene die de bescheiden heeft opgesteld, maar vooral voor diegene voor wie ze bestemd zijn. Het lijkt dan ook wenselijk niet in penale sancties te voorzien voor een dergelijke materie (*Parl. Handel., Kamer, 1961-62, nr. 69, blz. 70*).

Zúlks doet nochtans niets af aan de toepassing van artikel 58, krachtens hetwelk ambtenaren die de taalwet niet toepassen disciplinair kunnen worden gestraft (zie boven, nr. 320). Deze sanctie geldt ook in verband met de voorschriften van artikel 52 (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 157).

330 Artikel 59 gewaagt niet van nietigheid en de vraag is dan ook gerezen of en in welke zin de onregelmatige stukken als nietig kunnen worden beschouwd.

De woorden van volksvertegenwoordiger MEYERS zijn hiervoren reeds weergegeven. Minister van Binnenlandse Zaken GILSON en de verslaggever DE STEXHE verklaarden in de Senaat dat de onregelmatige bescheiden geldig waren (*Parl. Handel., 1961-62, 1555 en 1556*).

In de Senaat preciseerde VANDEKERCKHOVE evenwel dat DE STEXHE in zijn verslag alleen had gesproken over een vervangingsverplichting hoewel volgens het verslag van de kamer de nietigheid als sanctie is voorzien. Hierop repliceerde ROLIN dat het alleen om een voorlopige nietigheid gaat (*Beknopt Verslag Senaat, 24 juli 1963*).

Bij nadere ontleding van de wet blijkt dat de gebruikte termen niet geheel met elkaar overeenstemmen. Eerst is sprake van vervanging (eerste lid), dan van vertaling (tweede lid), dan opnieuw van de vervanging. De vertaling blijkt dus als een vervanging te moeten worden beschouwd. Uit het geheel van de tekst volgt dat het onregelmatige, te vervangen stuk helemaal geen rechtsgevolgen heeft, behalve wat de datum betreft en dat de rechtsgevolgen, vanaf deze datum, aan het vervangende stuk worden verbonden. Het betreft derhalve een gedeeltelijke nietigheid wegens vormverzuim, die herstelbaar is door vervanging, een relatieve nietigheid *sui generis*, verbonden aan een voorschrift van openbare orde en die om die reden ambtshalve moet worden opgeworpen.

Dat een voorschrift van openbare orde in de regel gesanctioneerd wordt door een absolute nietigheid, zoals het geval is met het voorschrift van artikel 50 S.W.T. (zie boven, nr. 322), sluit niet uit dat de wetgever aan bepaalde voorschriften van openbare orde een eigen soort van nietigheid verbindt.

331 Er is in dit verband vaak over „niet-tegenstelbaarheid” gesproken (V.B.O., *Syllabus sur l'emploi des langues dans les entreprises*, 37; I. DE WEERDT, *a.w.*, nr. 165 en 166, blz. 71 en 72; Werkr. beroep Brussel, 4 september 1968, *R.W.*, 1968-69, 1908, *J.T.*, 1968, 583, met noot J.E., betreffende een arbeidsovereenkomst; Arbrb. Gent, 10 mei 1971, *J.T.T.*, 1971, 176, betreffende een opzeggingsbrief; Arbh. Brussel, 2 maart

1971, vermeld bij DE WEERDT, *t.a.p.*, betreffende een werkhuisreglement).

„Niet-tegenstelbaarheid” is in de regel evenwel een middel dat aan derden is gegeven opdat een handeling hun niet nadelig zou kunnen zijn (DE PAGE, *Traité*, I, nr. 100). Het gebruik van deze term lost derhalve niets op, want de sanctie van artikel 59 S.W.T. betreft zowel partijen als derden. De vraag of de sanctie een soort van nietigheid inhoudt of niet is overigens zuiver theoretisch (in de laatste zin o.m. Arbrb. Brussel, 8 februari 1973, *R.W.*, 1973-74, 44, met noot I.D.W.; Arbrb. Brugge, 22 juni 1971, *J.T.T.*, 1973, 31). In geen geval heeft het onregelmatige stuk enig rechtsgevolg tot het is vervangen en dan heeft het vervangende stuk rechtsgevolgen.

Daar, zoals eerder gezegd, deze sanctie de enige is, kan uit de afwezigheid van vervanging geen ander gevolg worden afgeleid dan dat de vervanging moet geschieden door een opgelegde vertaling op kosten van het bedrijf. Een arbeidsovereenkomst die voor een bepaalde tijd is gesloten, wordt niet een overeenkomst voor onbepaalde tijd (*anders*: Werkr. beroep Brussel, 4 september 1968, voormeld). Een opzegging krijgt uitwerking na de vervanging (Arbrb. Brugge, 22 juni 1971, *J.T.*, 1973, 31; Arbrb. Gent, 19 oktober 1973, *R.W.*, 1973-74, 2279, *R.D.S.*, 1974, 363); aldus ook een circulaire (Werkr. beroep Antwerpen, 17 maart 1967, *R.W.*, 1966-67, 1629).

332 De procedure tot herstel van de onwettigheid is in artikel 59 S.W.T. omschreven. Zij omvat aanmaning en dwanguitvoering. Herstel is ook mogelijk uit eigen beweging. In dat geval maakt het bedrijf een geheel nieuw stuk op, voorzien van de nodige handtekeningen.

Het bijvoegen van een gewone vertaling is onvoldoende (Werkr. Gent, 5 juli 1966, *R.W.*, 1966-67, 269; Werkr. beroep Antwerpen, 17 maart 1967, *R.W.*, 1966-67, 1629).

Een beëdigde vertaling kan niet door het bedrijf in de plaats van de onregelmatige akte worden gesteld, daar deze vorm van vervanging slechts mogelijk is bij wijze van dwanguitvoering.

333 Bij gebrek aan vrijwillig herstel, maant de bevoegde dienst, overheid of rechtsinstantie het bedrijf aan om in vervanging te voorzien.

Het betreft hier een verplichting van openbare orde, opgelegd aan o.m. de administratie, de hypotheekbewaarder, de griffier van de rechtbank, het bestuur van het Belgisch Staatsblad, op straffe van disciplinaire maatregelen (art. 57 S.W.T.; V.C.T., advies nr. 1560 van 23 februari 1967 en nr. 1718-1719 van 8 juni 1967; F. DE KEMPENEER, *R.W.*, 1967-68, 374 en 378).

De vraag rijst hoe de verplichting over een akte, b.v. een akte van oprichting van een vennootschap, voorgeschreven door de wet, te doen vervangen omdat zij in strijd met artikel 52 S.W.T. is opgesteld, moet worden overgebracht met de verplichting om de akte van oprichting binnen de wettelijke termijn door te zenden naar het Belgisch Staatsblad, resp. daarin op te nemen (K.B. 7 augustus 1973, *Stbl.*, 15 augustus 1973, voorheen K.B. 21 mei 1873). De minister van Justitie meende, in antwoord op een parlementaire vraag, dat artikel 59 S.W.T. de griffier niet oplegt een onregelmatige akte te weigeren, maar alleen voor de vervanging ervan te zorgen, zodat de twee voorschrijf-

ten cumulatief kunnen worden toegepast (*Parl. Vr.*, nr. 127 van 13 oktober 1967, *R.W.*, 1967-68, 1247).

Hoe dan ook, het bekendgemaakte stuk kan geen uitwerking hebben zolang het niet is vervangen en het lijkt logisch te eisen dat het vervangende stuk op dezelfde wijze bekend wordt gemaakt als het vervangen stuk.

Wat de gevolgen van het verzuim van publikatie van een vennootschapsakte betreft, moge naar de desbetreffende literatuur worden verwezen. Zie daarover ook verder in verband met het Taaldecree van 19 juli 1973, nr. 462 e.v.

Het lijkt wel geen twijfel dat de griffier niet bevoegd is om te beslissen waar de exploitatiezetel van een vennootschap is gelegen; een griffier, die dat wel had gedaan, werd tot een frank schadevergoeding veroordeeld (Rb. Brussel, 8 november 1966, *J.T.*, 685).

De situatie van notarissen is echter anders, zoals verder nog zal blijken.

334 Wat kan een belanghebbende doen, wanneer de betrokken instantie nalaat het bedrijf aan te manen? DE WEERDT meent dat de V.C.T. de aanmaning kan doen in de plaats van de overheid (L. LINDEMANS, A.P.R., Tw., *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, nr. 164, blz. 70), hetgeen door HENRARD wordt ontkend, blijkbaar op grond dat haar daartoe geen uitdrukkelijke bevoegdheid is toegekend in artikel 61, § 4, derde lid, S.W.T.

Op grond van de in artikel 60, § 1, S.W.T. aan de V.C.T. toegekende algemene bevoegdheid te waken voor de toepassing van de wet, heeft de V.C.T. herhaaldelijk de in gebreke bevonden bedrijven aangemaand artikel 52 S.W.T. correct toe te passen. Tevens werd hun medegedeeld dat kopie van het uitgebrachte advies aan de bevoegde minister was toegezonden. Deze werkwijze van de V.C.T. is nooit betwist door het parlement of door de regering en heeft in praktisch alle gevallen geleid tot een snelle toepassing van de wet in de betrokken bedrijven.

Volgens DE WEERDT zou ook de arbeidsrechtbank, op grond van zijn algemene bevoegdheid inzake betwistingen tussen werkgever en werknemer, bevoegd zijn om de aanmaning te doen, b.v. in verband met een arbeidsovereenkomst (*a.w.*, *t.a.p.*; art. 578, 1°, Ger.W.). Dit houdt in dat de belanghebbende het bedrijf dagvaardt tot vervanging van het stuk als voldoening aan een wettelijke verplichting inzake sociale betrekkingen. De hypothese dat de griffier de aanmaning niet doet, nadat de arbeidsrechtbank heeft vastgesteld dat vervanging noodzakelijk is, moet wel niet worden gesteld.

335 Bij gebrek van vrijwillige vervanging en na het verstrijken van een maand na de dag van de aanmaning, kan de bevoegde instantie of ieder belanghebbende een verzoekschrift indienen bij de vrederechter. Er is al aangetoond dat zulks voor de bevoegde overheid een verplichting is.

De wet zegt niet welke vrederechter bevoegd is. De vrederechter van het eerste kanton Brussel oordeelde dat dan ook gelijk welke vrederechter bevoegd is (Vred. 1e K. Brussel, 23 augustus 1966, *R.W.*, 1966-67, 959). Er zijn in bepaalde gevallen meer redenen om het verzoek in te dienen bij de vrederechter van de exploitatiezetel van het

bedrijf (vgl. art. 624, 2° en 627, 9°, Ger.W.), hetgeen in elk geval bevoegdheidsincidenten zal vermijden.

Men mag aannemen dat ook de rechter die van een geschil kennis neemt naar aanleiding waarvan de vraag naar de vervanging van het onregelmatige stuk rijst, bevoegd is om over deze vraag te oordelen, met toepassing van de regel dat de rechter die bevoegd is, ten aanzien van het bodemgeschil, ook kennis neemt van alle tussengeschillen en onderzoeksmaatregelen waartoe dat geschil aanleiding geeft (art. 38, Bevoegdheidswet, 25 maart 1876, thans art. 564, 634 Ger.W.; M. HENRARD, *L'emploi des langues*, nr. 40B, blz. 91; vgl. Arbrb. Antwerpen, 20 juni 1974, *R.W.*, 1975-76, 45 inzake het Taaldecreet, zie verder nr. 403-405).

Deze oplossing lijkt aannemelijk: hoewel het Gerechtelijk Wetboek in principe geen afbreuk kan doen aan de taalwetten — zelfs de Wet op het taalgebruik in gerechtszaken is buiten het Gerechtelijk Wetboek gelaten — en hoewel de Gecoördineerde Wetten op het taalgebruik in bestuurszaken in een eenvoudige procedure voorzien, sluiten deze wetten niet uit dat een partij een andere dagvaardt tot vervanging van het onregelmatige stuk, met dien verstande dat overbodige kosten dan ten laste van de eisende partij blijven. De vordering kan dan ook, zonder bijkomende kosten ingesteld worden voor de rechter bij wie het bodemgeschil aanhangig is. Overigens kan de procedure ook voor de vrederechter contradictoir worden, indien namelijk het bedrijf tussenkomt met toepassing van de artikelen 812 en 1028 Ger.W.

335 De procedure is die op eenzijdig verzoekschrift. Verzet en hoger beroep zijn dus mogelijk, maar het bedrijf zal die rechtsmiddelen niet kunnen instellen wanneer het niet eerst is tussengekomen (Cass., 11 december 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 367, *R.W.*, 1970-71, 1704, *Pas.*, 1971, 345). Oproeping van het bedrijf is niet voorgeschreven en niet vereist (art. 1028 Ger.W.; *anders*: M. HENRARD, *t.a.p.*). Derdenverzet blijft mogelijk (art. 1033 Ger.W.).

Het verzoekschrift kan worden ingediend door „iedere belanghebbende”. Deze uitdrukking moet, volgens minister GILSON, „in de ruimste zin” worden begrepen (*Parl. Handel., Senaat*, 196, 1585). Derhalve kunnen ook verenigingen optreden zoals beroepsverenigingen. Omtrent de vraag in hoeverre hiervoor rechtspersoonlijkheid vereist is, kan worden verwezen naar de rechtsleer en rechtspraak op dat punt (zie o.m. boven, nr. 313; zie ook: H. DELEECK, *De Vervlaamsing van het Bedrijfsleven en de jongste Taalwetgeving, De Gids op Maatschappelijk Gebied*, 1963, 850; zie ook verder nr. 311 e.v., 466).

Gelet op het doel van de wet, de tijd waarin zij tot stand is gekomen en de gebruikte uitdrukking, mag worden aangenomen dat medewerking van een advocaat om het opstellen van het verzoekschrift aan de vrederechter niet vereist is.

HOOFDSTUK VIII

TOEZICHT

AFDELING I

ALGEMEEN TOEZICHT — DE VASTE COMMISSIE VOOR TAALTOEZICHT

§ 1. Instelling en doel

336 Bij artikel 60, § 1, S.W.T. wordt een Vaste Commissie voor Taaltoezicht ingesteld die tot taak heeft voor de toepassing van deze gecoördineerde wetten te waken.

Over deze Commissie zie inzonderheid haar brochure *Tien jaar V.C.T.*, van maart 1976, en B. Ruys, *Adm. Lex.*, Tw. *Vaste Commissaris van Taaltoezicht*, 1980.

In de memorie van toelichting bij het ontwerp van de Wet van 2 augustus 1963 worden de instelling en de inrichting van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht geschetst en verantwoord als volgt:

„De wetgever van 1932 had het toezicht toevertrouwd aan een commissie van zes leden die door de koning benoemd werden op de voordracht van de Koninklijke Academie van Taal en Letterkunde.

Uit de ervaring is evenwel gebleken dat zowel door haar samenstelling als door haar attributen en werkwijze die Commissie aan de verwachtingen niet beantwoord heeft. Daarom wordt voorgesteld dit college grondig te hervormen.

Bij zijn samenstelling zullen de Cultuurraden worden betrokken. Voorlopig zullen de kandidaten voorgedragen worden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers. De leden zullen een zekere leeftijdsgrens niet mogen overschrijden, wat de werking van de commissie ten goede zal komen. De tweetalige voorzitter al aangewezen worden door de kamer van Volksvertegenwoordigers. De Koning zal de rechtspositie van die voorzitter bepalen en zich te dier gelegenheid spiegelen aan die van het rijkspersoneel. De rechtspositie van de Commissie zelf en van haar uitvoeringsorganen zal insgelijks door de Koning vastgesteld worden.

De werkwijze van de V.C.T. wordt doeltreffender; zij treedt zelfstandig op, doch er worden maatregelen getroffen om te vermijden dat de vragen om advies en de klachten op de lange baan worden geschoven zoals zulks al te vaak het geval was in het verleden.

Ook op het stuk van de attributen wordt de taak van de Commissie metterdaad verruimd.

Ten slotte zal haar splitsing in twee afdelingen de vlotte afhandeling van de zaken in de hand werken.

Een vertegenwoordiger van het Duitse taalgebied wordt in de Commissie opgenomen.” (*Gedr.St.*, *Kamer*, 331 [1961-62] nr. 1. Memorie van toelichting op het ontwerp van Wet op het gebruik van de talen in bestuurszaken).

In feite is dit orgaan hetzelfde als datgene dat door de Wet van 28 juni 1932 was ingesteld; alleen worden echte verbeteringen aangebracht in zijn statuten en werkwijze en wordt zijn onafhankelijkheid t.o.v. de uitvoerende macht versterkt doordat de voorzitter door het parlement wordt benoemd en over een grote onafhankelijkheid beschikt om op te treden ten einde de toepassing van de wet te verzekeren (*Gedr.St.*, *Kamer*, 67 [1931-32]).

De wetgever van 1963 onderstreept daarmee ten overvloede dat er meer nog dan in 1932 redenen waren om de toepassing van de wet aan de controle van de uitvoerende macht te onttrekken (*Ons Erfdeel*, 22° jaargang 3/79, biz. 347 tot 349).

§ 2. Samenstelling

337 De samenstelling van de V.C.T. wordt als volgt geregeld in artikel 60, § 2, S.W.T.: „De Commissie bestaat uit elf leden, voor een duur van vier jaar door de Koning benoemd onder de kandidaten voorgedragen door de Nederlandse, Franse en Duitse Cultuurraden, de Nederlandse en Franse Cultuurraden ieder voor vijf van de te begeven mandaten en de Duitse Cultuurraad voor een mandaat.

De Koning benoemt bovendien onder dezelfde kandidaten elf plaatsvervangende leden. Het lidmaatschap van de V.C.T. is onverenigbaar met het uitoefenen van enig politiek mandaat.

De benoemingsvoordracht geschiedt op driedubbele lijsten.

Voorgedragen mogen enkel worden de kandidaten die in de loop van het te begeven mandaat van de bij artikel 1, § 1, van de Wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen gestelde leeftijdsgrens niet overschrijden.

In afwachting dat de nieuwe Cultuurraden bij de wet ingesteld worden, doet de Kamer van Volksvertegenwoordigers de in deze paragraaf voorgeschreven voordrachten.”

338 Op grond van een driedubbele lijst van kandidaten die door de Kamer van Volksvertegenwoordigers waren voorgedragen, werden in 1964 vijf leden en vijf plaatsvervangende leden van de Nederlandse en evenveel van de Franse taalgroep en één Duitstalig lid en een plaatsvervangend Duitstalig lid door de Koning benoemd (K.B. van 23 maart 1964, *Stbl.*, 1 april 1964).

In 1969 werden de mandaten van de leden van de V.C.T. vernieuwd (K.B. van 4 augustus 1969, *Stbl.*, 30 augustus 1969; zie verder nr. 342).

In 1973 werden voor de eerste keer de mandaten voorgedragen door de Cultuurraden (K.B. van 31 augustus 1973, *Stbl.*, 30 oktober 1973).

Ingevolge de politieke samenstelling van de Kamer van Volksvertegenwoordigers werden voor de twee eerste mandaattermijnen van de Nederlandstaligen: 2 leden voorgedragen door de C.V.P., 2 door de S.P., 1 door de P.V.V. Voor de Franstaligen: 2 leden voorgedragen door de P.S.C., 2 door de P.S.B., 1 door de P.R.L. Het Duitssprekend lid behoorde tot de christelijke strekking.

Na de inwerkingtreding van de Cultuurraden werd de samenstelling enigszins gewijzigd. Voor de Nederlandstaligen: 2 leden voorgedragen door de C.V.P., 1 door de B.S.P. (thans S.P.), 1 door de P.V.V., 1 door de V.U. Voor de Franstaligen: 2 leden voorgedragen door de P.S., 1 door de P.S.C., 1 door de P.R.L., 1 door de R.W. Het Duitstalig lid bleef tot de christelijke strekking behoren.

De leeftijdsgrens is 65 jaar voor de mannen en 60 jaar voor de vrouwen.

§ 3. De voorzitter en de ondervoorzitter(s)

339 De Kamer van Volksvertegenwoordigers wijst de voorzitter van de Commissie aan. Hij moet Nederlands en Frans kennen. Zijn statuut wordt vastgesteld bij koninklijk besluit (art. 60, § 3 en § 4, S.W.T.).

De aanwijzing van de voorzitter door de Kamer is voorgeschreven om de onafhankelijk-

heid t.o.v. de uitvoerende macht te verzekeren (*Parl. Handel. Kamer*, nr. 67 van 9 juli 1963 verklaring van de minister van Binnenlandse Zaken en van het Openbaar Ambt).

Zijn statuut is voor het eerst vastgesteld bij de Koninklijke Besluiten van 17 maart en 21 juli 1964 (*Stbl.*, 20 maart en 31 juli 1964). Krachtens die besluiten zit hij de Commissie voor, roept de leden op voor de zitting, leidt de besprekingen, maar is niet stemgerechtigd. Hij vertegenwoordigt de Commissie. De klachten en vragen om advies worden hem toegezonden. Hij stelt de betrokken overheden en belanghebbenden in kennis van de beslissingen die door de Commissie worden genomen.

Tot in 1969 stelde alleen de voorzitter de agenda op van de vergadering en zat hij ook de vergaderingen voor van zowel de Franse als de Nederlandse afdeling. Ingevolge het nieuwe statuut dat in 1969 door de regering werd opgedrongen (zie verder, nr. 342), wordt de agenda nu opgesteld door de voorzitter in overleg met de twee ondervoorzitters, van wie elk zijn eigen afdeling voorziet. De voorzitter behoudt evenwel het recht alle vergaderingen van de afdelingen bij te wonen.

De ambtenaren en de leden van het personeel, die door de regering ter beschikking van de Commissie worden gesteld, staan onder het gezag en de leiding van de voorzitter.

De voorzitter legt de eed af in handen van de minister van Binnenlandse Zaken waarbij hij trouw zwoert aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en aan de wetten van het Belgische volk. Zijn financieel statuut is vastgesteld op basis van dat van een staatsraad en zijn pensioenregeling is vastgesteld met verwijzing naar de regeling die geldt voor de ambtenaren (*Wet van 22 juni 1977, Stbl.*, 26 augustus 1972).

Hoe de kennis van het Frans en het Nederlands bij de voorzitter moet worden vastgesteld wordt in de wet niet bepaald, maar aangezien hij de voltallige commissie voorziet zal zijn taalkennis vlug blijken.

Onder de leden van de V.C.T. werd volgens het statuut van 1964 één ondervoorzitter aangewezen. Hij behoorde tot een andere taalrol dan die van de voorzitter, bleef gewoon lid van zijn afdeling en van de V.C.T. en verving de Voorzitter in geval van afwezigheid (K.B. van 2 maart 1964, gewijzigd door het K.B. van 18 maart 1964, *Stbl.*, 4 en 24 maart 1964). Nu zijn er twee ondervoorzitters, die elk een afdeling voorzitten (zie verder, nr. 342).

§ 4. Rechtstoestand van de Commissie

340 Zoals die van de voorzitter wordt de rechtstoestand van de Commissie vastgesteld door de Koning (art. 60, § 4, S.W.T.).

Die rechtstoestand is eerst vastgesteld bij de Koninklijke Besluiten van 17 maart en 21 juli 1964, maar daarna gedeeltelijk gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 4 augustus 1969.

A. HET STATUUT VAN 1964 TOT 1969

Het Koninklijk Besluit dat het statuut van de Commissie vaststelde, bepaalde o.m.: om geldig te kunnen beraadslagen en besluiten, moet tenminste de helft van de leden van de voltallige vergadering aanwezig zijn, met dien verstande dat iedere afdeling door ten minste één van haar leden vertegenwoordigd moet zijn. In de Commissie worden de leden bijgestaan door twee secretarissen die door de voorzitter worden aangewezen en die onder zijn toezicht de dossiers voorbereiden. De vergaderingen van de Commissie en

van de afdelingen worden voorgezeten door de voorzitter, of bij diens afwezigheid door de ondervoorzitter.

B. HET REGLEMENT VAN ORDE

341 Op haar eerste vergadering besloot de V.C.T. een reglement van orde op te stellen om over concrete en duidelijke regels te beschikken voor de werkwijze en de te volgen procedure in de Commissie. Dit huishoudelijk reglement werd door vijf Nederlandstaligen en drie Franstaligen goedgekeurd. Het bepaalde o.m. dat minderheidsnota's konden worden ingediend om bij het advies te worden gevoegd, wanneer ten minste drie leden dit wensten en voor zover het ging om adviezen betreffende wetsontwerpen of onderrichtingen van algemene aard (reglement van orde V.C.T. aangenomen in de algemene vergadering van 1 oktober 1964).

Met deze laatste beperking wou men vooral voorkomen dat de toepassing van de wet zou worden uitgehold of ontkracht door onderling strijdige interpretaties in een bepaalde conflictsituatie.

Een vooraanstaand Franstalig lid van de Commissie, bij wie zich later een tweede Franstalige lid aansloot, kon geen genoegen nemen met deze zienswijze. In tegenstelling met wat in het K.B. werd bepaald, nl. dat de besluiten in de Commissie bij meerderheid van stemmen werden genomen, waren de twee dissidenten van mening dat de V.C.T. moest worden beschouwd als de verenigde vergadering van de twee afdelingen en dat ze alleen dan kon beslissen als ten minste drie leden van iedere afdeling aanwezig waren en als in iedere afdeling een meerderheid het advies goedkeurde. Diezelfde dissidenten meenden voorts dat elke minderheid, zelfs binnen elke afdeling, haar mening in alle adviezen tot uiting moest kunnen brengen.

Deze stelling werd door de andere commissieleden afgewezen als een poging om de werking van de V.C.T. lam te leggen of haar doeltreffendheid uit te hollen. Daarop trokken de twee dissidenten zich terug, weigerden ontslag te nemen, maar namen niet verder deel aan de werkzaamheden van de Commissie.

Herhaalde pogingen van de voorzitter en van de minister van Binnenlandse Zaken om hen tot redelijkheid te brengen botsten op de eis van de twee dissidenten om eerst en tegen alle overige leden in, in het gelijk te worden gesteld (*Ons Erfdeel*, 22ste jaargang, 3/79; R. RENARD, *De Vaste Commissie voor Taaltoezicht, Opzet, werkwijze en resultaten*, blz. 350-351).

Na een interpellatie in de Kamer verklaarde de minister van Binnenlandse Zaken andermaal dat hij bereid was het statuut van de Commissie in overleg met alle leden aan te passen (*Parl. Handel.*, Kamer, 21 en 22 maart 1967).

Ook toen de V.C.T. op 17 april 1967 op zijn uitdrukkelijk verzoek vergaderde om de gerezen betwistingen te onderzoeken, weigerden de dissidenten iedere discussie. De Commissie besloot haar werkzaamheden zonder hen voort te zetten tot aan het einde van het mandaat van haar leden, d.w.z. tot in maart 1968.

Ten gevolge van politieke verwickelingen kreeg de V.C.T. pas in 1969 een nieuw statuut waarin zonderling genoeg aan bijna alle belangrijke eisen van de dissidenten tegemoet werd gekomen.

C. HET STATUUT VAN 4 AUGUSTUS 1969

342 Krachtens het nieuw statuut vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 4 augustus 1969 (*Stbl.*, 30 augustus 1969) krijgt iedere afdeling een eigen voorzitter, die door de Koning onder de leden van de afdeling wordt aangewezen. De voorzitter leidt de werkzaamheden van de afdeling. Beide afdelingsvoorzitters zijn tevens ondervoorzitter

van de Commissie en vervangen beurtelings de voorzitter in geval van afwezigheid. De agenda wordt door de voorzitter te zamen met de ondervoorzitters opgesteld.

De V.C.T. wordt nu een gezamenlijke vergadering met twee afdelingen en kan slechts beraadslagen en besluiten als ten minste drie leden van elke afdeling aanwezig zijn. De adviezen komen tot stand bij meerderheid van de aanwezige leden. Wanneer die meerderheid uitsluitend uit de leden van één afdeling bestaat, dan is er geen advies. Als uit de stemming blijkt dat twee leden een afwijkende mening hebben, dan wordt die mening ook in het advies opgenomen, ook als die leden niet tot dezelfde afdeling behoren. Als de meerderheid bestaat uit leden van een zelfde afdeling of als in de verenigde vergadering geen meerderheid tot stand komt, dan zendt de voorzitter aan de bevoegde minister een beknopte nota met de uitgebrachte opinies. Het nieuwe statuut bepaalt eveneens dat een verzoek om advies alleen aanhangig kan worden gemaakt via een door de minister ondertekend verzoekschrift en dat het door de Commissie uitgebrachte advies alleen aan die minister mag worden medegedeeld. Ook de klachten kunnen voortaan slechts ingediend worden via een aangetekend schrijven dat gericht is aan de voorzitter van de V.C.T. De twee secretarissen worden nu door de voorzitter in overleg met de ondervoorzitters aangewezen (zie ook de brochure *Tien jaar Vaste Commissie voor Taaltoezicht*, van 24 maart 1969).

De vraag kan worden gesteld of dit statuut wel overeenstemt met de geest en de letter van de wet. Noch de V.C.T. noch de Raad van State, noch het parlement hebben zich ter zake uitgesproken of hebben het nieuwe statuut betwist.

De verregaande interventie van de uitvoerende macht in de werking van een instelling die tot taak heeft de handelingen van diezelfde uitvoerende macht in taalaangelegenheden te controleren, en zulks zonder zich om het advies van de meerderheid van die instelling te bekommeren, is beslist geen fraai voorbeeld van eerbied voor de wil van de wetgever om de onafhankelijkheid van de V.C.T. tegenover de regering te verzekeren.

§ 5. Personeel

343 Volgens art. 60, § 4, tweede lid, S.W.T. wordt de Commissie bijgestaan door rijkspersoneel, dat door de regering te harer beschikking wordt gesteld.

De personeelsformatie staat onder leiding van de voorzitter. Er is voorzien in zes betrekkingen op directieniveau en vierentwintig betrekkingen voor administratief en uitvoerend personeel (K.B. van 17 maart 1964, *Stbl.*, 20 maart 1964 en K.B. van 29 juli 1964, *Stbl.*, 31 juli 1964).

Later werden hieraan zes betrekkingen van het eerste niveau toegevoegd.

De V.C.T. had voortdurend problemen wegens een tekort aan personeel. Er worden uitsluitend personeelsleden van het ministerie van Binnenlandse Zaken ter beschikking van de V.C.T. gesteld, wat tot een nauwe administratieve band met dit ministerie heeft geleid. De ambtenaren van de V.C.T. staan ingeschreven op de taalkaders van het ministerie van Binnenlandse Zaken. De beperkingen op de personeelsaanwerving in een klein departement, de mutaties en de detachering bij ministeriële kabinetten hadden tot gevolg dat met een bestendig personeelstekort werd geworsteld (Brochure V.C.T.: *Tien jaar V.C.T.*, blz. 7).

De voorzitter beschikt over geen enkele mogelijkheid om zelf degelijke medewerkers te kiezen of zelfs maar inspraak te hebben bij hun aanwijzing. Hij krijgt een personeelsbeleid opgedrongen waarin helemaal geen rekening wordt gehouden met het goed functioneren van de Commissie. Hij beschikt over geen middelen om waardevolle medewerkers te bevorderen of te belonen. Daarbij komt dat de personeelsbesluiten eigenlijk tot stand zijn gekomen vóór de V.C.T. met haar werkzaamheden begon en op een tijdstip waarop niemand haar behoeften precies kon voorzien. Niettegenstaande alle inspanningen, mislukte iedere poging om de werkelijke behoeften van de Commissie als basis voor de herziening van het kader te doen aannemen. De loopbanen in het kader van de V.C.T. zijn trouwens onvolledig, zodat goede ambtenaren noodgedwongen de Commissie moeten verlaten, als ze niet in hun carrière willen worden geschaad.

Nadat aan de Nederlandse afdeling de controle over verschillende taaldecreeën was toevertrouwd, heeft de regering systematisch verwaarloosd of geweerigd nieuw personeel te benoemen.

§ 6. Kredieten — Kosten

344 De kredieten die voor de werking van de V.C.T. vereist zijn, worden krachtens artikel 60, § 5, uitgetrokken op de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

De begroting van de V.C.T. is volledig in die van het Ministerie van Binnenlandse Zaken opgenomen. De voorzitter mag wel voorstellen doen, maar de begroting mag niet worden gewijzigd of worden aangepast zonder dat met zijn standpunt rekening wordt gehouden.

De kosten die de V.C.T. moet maken worden voorgeschoten door het bestuur van registratie en domeinen (zie verder, nr. 365).

§ 7. Aard van de opdracht

345 De Vaste Commissie voor Taaltoezicht brengt advies uit.

Dat haar opdracht adviserend is, heeft tot gevolg:

1. dat een uitspraak van de V.C.T., in welke vorm ook gegeven, niet bindend is voor de betrokken overheid noch voor de klager; hier is dus geen beslissing in de zin van artikelen 14 van de Gecoördineerde Wetten op de Raad van State (K.B. 12 januari 1973), die vatbaar zou zijn voor een annulatieberoep bij de Raad (R.v.St., arrest nr. 17367 van 13 januari 1976, *R.W.* 1975-76, 1940, *Pas.*, 1978, IV, 127, nr. 22296 van 1 juni 1982, *Adm. Publ.*, 1982, 81).

Maar als een advies gevraagd en verkregen is op een ontwerp van besluit, kan het betrokken bestuur niet een op essentiële punten afwijkend besluit nemen zonder vooraf een nieuw ontwerp aan de V.C.T. voor te leggen (R.v.St., arrest nr. 15961 van 10 juli 1973, *T.Best.*, 1974, 352);

2. dat een uitspraak van de V.C.T. niet de draagkracht noch de uitwerking heeft van een rechtsregel, waarvan het niet nakomen machtsoverschrijding zou uitmaken (R.v.St., arrest nr. 630 en 2060 van 15 december 1950 en 22 december 1952, beide arresten nog omtrent de Commissie ingesteld door de Wet van 1932);

3. dat degene die bij de Raad van State de nietigverklaring verzoekt van een handeling die de taalwet schendt, niet verplicht is zich vooraf tot de V.C.T. te wenden (R.v.St.,

arrest nr. 1411 van 27 maart 1952, *T.Best.*, 1957, nr. 420, met noot F. BOVE; ook dit arrest nog in verband met de Commissie conform de Wet van 1932).

Zodat er ook geen reden is om in te gaan op de vraag van een personeelslid wiens benoeming wordt bestreden, om de zaak aan te houden tot de V.C.T. advies heeft verleend op een klacht die dat personeelslid heeft ingediend bij de V.C.T. en waarin wordt aangevoerd dat de verzoeker ten onrechte op een bepaalde taalrol is ingeschreven (R.v.St., arrest nr. 13266 van 6 december 1968).

4. dat de V.C.T. niet bevoegd is om de gegrondheid van een rechterlijke beslissing te beoordelen (V.C.T., advies van 29 februari 1968, *R.D.S.*, 1968, 415).

§ 8. Bevoegdheid en procedure

A. ALGEMENE BEVOEGDHEID: SPONTAAN ADVIES AAN DE REGERING

346 In de uitoefening van haar opdracht brengt de Commissie de regering op de hoogte van alle wenken en opmerkingen die zij na gedane bevindingen nodig acht (art. 61, § 1, S.W.T.).

De algemene opdracht van de Commissie bestaat erin te waken voor de juiste toepassing van de wet.

Op grond van de opgedane ervaring kan zij aan de regering suggesties doen en wenken geven die tot een verbetering van de toepassing van de wet of tot een betere verstandhouding tussen de gemeenschappen kunnen leiden.

Hoewel de V.C.T., zoals de wet het voorschrijft, aan regering en parlement systematisch wenken en suggesties heeft voorgelegd, kan men zich niet van de indruk ontdoen dat noch de regering noch het parlement hiermee veel rekening hebben gehouden.

347 Zo heeft de V.C.T. reeds in haar eerste jaarverslag, over een periode van 4 juni 1964 tot 28 februari 1965 vier suggesties gedaan (*Gedr.St.*, *Kamer*, [B.Z. 1965]):

1. de onafhankelijkheid van de V.C.T. t.o.v. de uitvoerende macht zou beter moeten worden uitgebouwd;
2. de administratieve dienst van de V.C.T. zou een eigen statuut moeten krijgen;
3. de V.C.T. dient over een eigen budget, los van dat van het ministerie van Binnenlandse Zaken, te kunnen beschikken;
4. de betrekkingen tussen de plaatselijke en gewestelijke diensten, behorend tot verschillende taalgebieden zouden moeten worden geregeld (*Gedr.St.*, *Kamer*, Jaarverslag van 4 juni 1964 tot 28 februari 1965).

348 In haar tweede jaarverslag, over de periode van 1 maart 1965 tot 31 december 1965, vraagt de V.C.T. (*Gedr.St.*, *Senaat*, 307 [1965-66]):

1. dat haar administratieve dienst op ernstige wijze zou worden georganiseerd;
2. dat de uitvoeringsbesluiten voor de toepassing van de wet spoedig zouden worden genomen;
3. dat de regering zou tussenkomen opdat de bevoegde instanties zo spoedig mogelijk gevolg zouden geven aan de adviezen van de V.C.T. en haar op de hoogte zouden brengen van deze gevolgen;
4. dat de administratieve structuren van de staat zouden worden aangepast aan de bepalingen van de taalwet

(*Gedr. St., Kamer*, 6 oktober 1965, Jaarverslag van 4 juni 1964 tot 28 februari 1965. Parl. Doc. (S.E. 1965) nr. 1).

349 In het derde jaarverslag, over het jaar 1966, verzoekt de V.C.T. (*Gedr. St., Kamer*, 7 [B.Z. 1968] van 17 juni 1968):

1. de minister van Binnenlandse Zaken alle openbare diensten ertoe aan te zetten, alle brieven in ontvangst te nemen die in een andere landstaal zijn gesteld en die afkomstig zijn van een dienst gevestigd in een gebied waar alleen deze taal wordt gebruikt, en aan de correspondent in zijn taal te antwoorden;
2. zoveel mogelijk taalhomogene ambtsgebieden op te richten;
3. het ambtsgebied van de gewestelijke diensten met zetel te Brussel-Hoofdstad te beperken tot Brussel-Hoofdstad;
4. een spoedige regeling te treffen voor de buiten Brussel-Hoofdstad gevestigde uitvoeringsdiensten;
5. de regeling voor „parastatale” instellingen, waarin nog naar de Taalwet van 1932 wordt verwezen, ten spoedigste aan de nieuwe wet aan te passen;
6. op internationaal gebied rekening te houden met het bestaan van twee taalgemeenschappen;
7. de bevoegde ministers aan de beroeps- en vakverenigingen de nodige inlichtingen betreffende de toepassing van de wet op de privé-bedrijven te verschaffen;
8. de bevoegde minister eventuele maatregelen voor SABENA voor te leggen;
9. iedere minister bij koninklijk besluit het aantal betrekkingen te bepalen dat in iedere centrale dienst aan de taalkaders worden toebedeeld;
10. de regering gebruik te maken van de mogelijkheid in de plat-Dietse streek speciale maatregelen te treffen;
11. de regering gebruik te maken van de mogelijkheid om een eigen taalregeling in te voeren voor de gewestelijke diensten waarvan de werkring verschillende taalgebieden behalve Brussel-Hoofdstad bestrijkt en waarvan de zetel gevestigd is in een gemeente uit het Malmédysse of uit het Duitse taalgebied.

350 In het vierde jaarverslag, over het jaar 1967, wordt gevraagd (*Gedr. St., Senaat*, 249 [1968-69]):

1. spoedig werk te maken van de toepassing van de wet op de buitenlandse diensten;
2. op basis van de algemene richtlijnen van de V.C.T. maatregelen te nemen voor SABENA;
3. de verantwoordelijke ministers er op te wijzen dat zij in gebreke blijven bij de toepassing van de wet inzake taalkaders;
4. te wijzen op de noodzaak in de gemeentelijke en gelijkgestelde diensten van Brussel-Hoofdstad leidende ambtenaren te benoemen ten einde, zoals door de wet wordt bepaald, het taalevenwicht vóór 1 september 1973 te verzeuenlijken;
5. dat de regering het beginsel van de wederzijdse hoffelijkheid in de betrekkingen tussen de diensten van de twee homogene taalgebieden zou aanvaarden;
6. de gewestelijke diensten met zetel te Brussel-Hoofdstad tot dat gebied te beperken;
7. de uitvoeringsdiensten buiten Brussel-Hoofdstad tot een minimum te beperken: tot dusver was daartoe geen enkele maatregel getroffen;
8. de regering erop te wijzen dat sommige parastatalen zich niet aan de nieuwe wet aanpassen en in hun statuten blijven verwijzen naar de Wet van 1932;
9. er akte van te nemen dat noch de bevoegde minister noch de beroeps- of vakverenigingen initiatieven hebben genomen om algemene richtlijnen te verschaffen inzake de toepassing van de wet op de privébedrijven;
10. er kennis van te nemen dat de leden sterk betwijfelen of de verantwoordelijke overheid aan de V.C.T. wel de aangepaste middelen en het nodige personeel wil verschaffen om de taken te vervullen die haar door de wet zijn opgedragen.

351 Het vijfde jaarverslag bestrijkt de periode van 1 januari tot en met 31 maart 1968 (*Gedr.St., Kamer*, 617 [1969-70]). Rekening houdende met de korte periode van werkzaamheden en met de lange onderbreking ten gevolge van interne moeilijkheden in de V.C.T. en politieke verwickelingen, heeft de V.C.T. zich in dit verslag tot een louter technische uiteenzetting beperkt.

Het zesde jaarverslag gaat over de periode van 13 november tot en met 31 december 1969 en bleef om dezelfde redenen als hierboven genoemd beperkt tot een louter technische uiteenzetting (*Gedr.St., Senaat*, 698 [1970-71]).

352 In het zevende jaarverslag, over het jaar 1970, komen volgende opmerkingen, wenken en suggesties voor (*Gedr.St., Kamer*, 634 [1972-73]).

1. Er is een grote vertraging bij het invoeren van de taalkaders in de verschillende departementen. Daarbij wordt de afwerking van de dossiers bemoeilijkt door de slordigheid waarmee vele departementen hun dossiers aan de V.C.T. voorleggen.

Anderzijds hebben de meeste „parastatale” instellingen de wet nog niet toegepast. De V.C.T. deelt de regering mee dat ze vast besloten is de benoemingen of bevorderingen in strijd met de wet te doen vernietigen en eventueel de zaak aanhangig te maken bij de Raad van State.

2. Inzake „Brussel-Hoofdstad” constateert de V.C.T. eensgezind dat de wet slechts moeizaam wordt toegepast en dat ze op die manier niet binnen de overeengekomen termijn van 10 jaar kan zijn verwezenlijkt.

3. SABENA stelt geen afwijkende maatregelen voor in verband met de toepassing van de wet. De V.C.T. meent dat in afwachting de wet onverkort moet worden toegepast. Ze zal de nodige maatregelen nemen om de wet te doen eerbiedigen.

4. Inzake uitvoeringsdiensten met zetel buiten Brussel-Hoofdstad dringt de V.C.T. er nogmaals op aan dat die diensten zouden worden beperkt zoals de wetgever van 1963 heeft gewild.

5. De V.C.T. meent dat de niet-homogene gewestelijke diensten zoveel mogelijk moeten worden afgeschaft.

6. De V.C.T. verzoekt de eerste minister of de minister van Binnenlandse Zaken er bij alle diensten op aan te dringen om de V.C.T. systematisch te laten weten welk gevolg aan haar adviezen is gegeven.

7. Andermaal dringt de V.C.T. erop aan dat de regering maatregelen zou treffen als bedoeld in punt 11 van het derde jaarverslag (nr. 343).

8. De V.C.T. vraagt dat de Wetten van 11 juli 1860 en 30 juli 1894 over het gebruik van de talen bij de eedaflegging van de gemeenteraadsleden zouden worden aangepast overeenkomstig artikel 57, 4° van de Wet van 2 augustus 1963.

353 Het achtste jaarverslag, over het jaar 1971, vermeldt (*Gedr.St., Senaat*, 131 [1972-73]):

1. Een onderhoud op 22 februari 1971 van de voorzitter en de twee ondervoorzitters met de eerste minister in verband met de traagheid waarmee de centrale diensten hun dossiers betreffende taalkaders aan de V.C.T. voorleggen en de onvolledigheid van deze dossiers. Voorts werd gepraat over de middelen waarover de V.C.T. zou moeten beschikken om haar opdracht te kunnen vervullen. De eerste minister trof onmiddellijk maatregelen om het personeelskader van de V.C.T. aan te vullen.

2. In Buitenlandse Zaken is de bij artikel 47 voorgeschreven termijn verstreken zonder dat aan de voorschriften van de wet is voldaan.

3. In Brussel-Hoofdstad is er in de gemeenten en de O.C.M.W. een onevenwicht en dit vooral voor de betrekkingen vanaf de graad van afdelingschef wegens de traagheid waarmee dit onevenwicht wordt weg-gewerkt, zodat de vereiste termijn van 10 jaar op die manier niet kan worden geëerbiedigd.

4. De V.C.T. heeft de nietigheid vastgesteld van alle benoemingen, bevorderingen en aanstellingen bij

SABENA wegens het ontbreken van taalkaders en gevraagd aan de bevoegde minister en aan de Raad van Beheer van SABENA eveneens die nietigheid vast te stellen. Tegelijk wordt om dezelfde redenen op 8 oktober 1971 een beroep ingesteld tegen SABENA bij de Raad van State.

5. De V.C.T. herinnert aan haar wens de niet-homogene gewestelijke diensten zoveel mogelijk af te schaffen. De toepassing van art. 36, § 2, waaraan de V.C.T. ten derde maal herinnert, dient dringend te worden uitgevoerd.

6. Nogmaals herinnert de V.C.T. aan de moeilijkheden betreffende de uitvoeringsdiensten waarvan de zetel buiten Brussel-Hoofdstad gevestigd is. De Koning dient die diensten tot een minimum te beperken.

7. Andermaal maant de V.C.T. de regering aan haar de gevolgen gegeven aan haar adviezen te laten kennen.

354 In haar negende jaarverslag, over het jaar 1972, onderstreept de V.C.T. (*Gedr.St., Kamer, 7 [B.Z. 1974]*):

1. dat alle centrale diensten die nog geen taalkaders indienden in de onwettelijkheid leven aangezien de voorziene termijnen verstreken zijn; zij looft het initiatief van de minister van Binnenlandse Zaken wegens het zenden van een circulaire aan alle centrale diensten en heeft zelf een schrijven aan de ingebreke gebleven diensten gericht. Naar de mening van de V.C.T. leven er 56 centrale instellingen in de onwettigheid.

2. De V.C.T. kreeg geen jaarverslag over de toestand van het Departement van Buitenlandse Zaken zoals voorgeschreven is door artikel 36*bis* van het organiek reglement van zijn departement.

3. Inzake de gemeentelijke diensten van Brussel-Hoofdstad is er een ruime verbetering waar te nemen in de toepassing van de wet. De evolutie in de diensten van het O.C.M.W. is daarentegen erbarmelijk. In de niet-gemeentelijke, plaatselijke en gewestelijke diensten zijn er belangrijke en ernstige overtredingen.

4. Inzake SABENA is er geen enkele evolutie.

5. Op basis van een overeenkomst tussen de minister van Binnenlandse Zaken en de voorzitter van de V.C.T. inzake de taalgrensgemeenten zullen de speciale commissarissen voor Moeskroen en voor de Voerstreek om de zes maand aan de V.C.T. een omstandig verslag voorleggen over de toestand in hun gebied.

Inzake de randgemeenten is overeengekomen dat de vice-gouverneur ook regelmatig verslag zal uitbrengen bij de V.C.T.

6. Niettegenstaande de opmerkingen en suggesties in de jaarverslagen 1970 en 1971 constateert de V.C.T. geen vooruitgang voor wat betreft de toepassing van artikel 46, § 6, betreffende de vermindering van de uitvoeringsdiensten met zetel buiten Brussel-Hoofdstad.

7. De V.C.T. vraagt andermaal de afschaffing van de niet-homogene gewestelijke diensten in verband met de moeilijkheden die aan de werking van die diensten verbonden zijn.

8. Opnieuw herinnert de V.C.T. de ministers aan de noodzaak om haar in kennis te stellen van de gevolgen die zij geven aan de adviezen van de V.C.T.

355 In haar tiende jaarverslag (*Gedr.St., Senaat, 391 [B.Z. 1974]*), over het jaar 1973, staat o.m. het volgende:

1. 41 centrale diensten hebben het verplichte artikel 43 over de taalkaders niet toegepast. De noodzakelijke gegevens die de V.C.T. in staat moeten stellen advies uit te brengen worden niet of niet tijdig verstrekt.

Volgens de N.A. moet bij het bepalen van het wezenlijk belang dat het Nederlandstalige of Franstalige gebied voor een bepaalde dienst hebben, met Brussel-Hoofdstad geen rekening worden gehouden. Volgens de F.A. moet Brussel-Hoofdstad wel in aanmerking worden genomen omdat anders de Franstalige ambtenaren een overmaat van werk krijgen t.o.v. hun Nederlandstalige collega's.

2. Met betrekking tot het departement van Buitenlandse Zaken moet worden vastgesteld dat het verslag laattijdig is ingediend en dat de termijn om het evenwicht te bereiken als bedoeld artikel 47, § 5, derde lid, reeds vier jaar is verstreken zonder dat het doel werd bereikt.

3. Inzake Brussel-Hoofdstad heeft de regering bij de Wet van 20 juli 1973 het evenwicht opgelegd in de

gemeenten en de diensten van het O.C.M.W. vanaf de graad van afdelingschef. De Wet van 20 juli 1973 en de in de ministeries van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid opgerichte examencommissies kwamen tot stand zonder enige raadpleging of inspraak van de V.C.T., zulks in tegenspraak met artikel 61, § 2, van de S.W.T.

4. De minister van Verkeerswezen heeft een ontwerp van koninklijk besluit ingediend om de wet op SABENA toe te passen. Daaruit blijkt dat de minister, zoals de V.C.T., de mening is toegedaan dat in afwachting alle bepalingen van de wet ook op SABENA toepasselijk zijn.

5. De V.C.T. vraagt geen fusies door te voeren tussen gemeenten die aan een verschillend taalstelsel onderworpen zijn.

6. Inzake de afschaffing van de uitvoeringsdiensten met zetel buiten Brussel-Hoofdstad dringt de V.C.T. er bij de eerste minister op aan om tot uitvoering over te gaan.

7. Voor zover niet-homogene gewestelijke diensten niet kunnen worden afgeschaft vraagt de V.C.T. die diensten te splitsen.

8. De minister van Economische Zaken wordt verzocht de Raad van State te raadplegen inzake het betwiste statuut van het Studiecencentrum voor Kernenergie te Mol. De V.C.T. is de mening toegedaan dat de wet integraal moet worden toegepast, terwijl de minister van Economische Zaken meent dat het Studiecencentrum valt onder artikel 1, § 1, 2°, en onder artikel 1, § 2, 2° lid en dus niet gehouden is de wet toe te passen op de organisatie van haar diensten en op de rechtspositie van haar personeel.

9. De V.C.T. N.A. is de mening toegedaan dat de interpretatie en de toepassing van het decreet onder haar bevoegdheid valt en zij vraagt bijgevolg meer personeel om deze nieuwe taken te kunnen uitvoeren. De V.C.T. N.A. protesteert tegen het feit dat een Franstalige ambtenaar zich uitspreekt over de administratieve geldboeten bij overtreding van het decreet.

356 In het elfde jaarverslag (*Gedr.St., Kamer*, 654 [1974-75]), over het jaar 1974, worden o.m. volgende punten behandeld:

1. De V.C.T. acht het onverantwoord dat sommige ministers acht jaar na het van kracht worden van de wet voorstellen voorleggen die voor wat betreft de eerste en tweede trap van de hiërarchie niet in overeenstemming zijn met artikel 43.

De V.C.T. heeft de eerste minister gevraagd de aandacht van zijn collega's op deze onwettelijke toestand te vestigen.

2. De V.C.T. vraagt andermaal aan de minister van Economische Zaken de Raad van State te raadplegen over het statuut van het Studiecencentrum voor Kernenergie te Mol.

3. Opnieuw vraagt de V.C.T. N.A. aan de minister van Binnenlandse Zaken bijkomend personeel ter beschikking te stellen om haar in staat te stellen haar bijkomende taken die voortvloeien uit de toepassing van het Decreet van 19 juli 1973 op de vernederlandsing van het bedrijfsleven, te verwezenlijken.

357 In het twaalfde jaarverslag (*Gedr.St., Senaat*, 949 [1976-77]), over het jaar 1975, worden de volgende punten ter sprake gebracht:

1. Aan de ministers die toezicht uitoefenen op de instellingen waarop het K.B. van 8 januari 1973 tot vaststelling van het statuut van de personeelsleden van sommige instellingen van openbaar nut van toepassing is, wordt gevraagd de graden langs reglementaire weg in rangen in te delen ten einde de indeling zelf van de graden in de trappen van de hiërarchie te vergemakkelijken om te voorkomen dat de bestaande besluiten voortdurend moeten worden aangepast.

2. Inzake taalkaders moeten volledige dossiers worden voorgelegd ten einde de afwerking ervan te bespoedigen. Sommige ministers hebben de nodige maatregelen voor de oprichting van taalkaders nog altijd niet genomen.

3. Tussen de minister van Buitenlandse Zaken en de voorzitter van de V.C.T. wordt overeengekomen het

jaarverslag over de toestand van het departement te zamen met de commentaar van de V.C.T. in het Belgisch Staatsblad te publiceren.

4. De V.C.T. vraagt aan de minister van Economische Zaken om het advies van de Raad van State over de toepassing van de wet op het studiecentrum voor Kernenergie te Mol te verzoeken. Aangezien bij de Raad van State een vraag tot nietigverklaring is ingediend, acht deze zich momenteel niet bevoegd advies uit te brengen. De V.C.T. betreurt dat het na zoveel jaar niet mogelijk blijkt ter zake een advies van deze hoge juridische instantie ter zake te verkrijgen.

5. De gemeentelijke plaatselijke dienst te Schaarbeek maakt het voorwerp uit van een advies van de V.C.T. waarin wordt vastgesteld dat de afzonderlijke loketten voor Franstaligen en Nederlandstaligen strijdig zijn met de wet. De regering sluit zich aan bij dit advies. Het College van Burgemeester en Schepenen weigert het advies uit te voeren en op verzoek van de regering besluit de V.C.T. beroep in te stellen bij de Raad van State.

6. De Nederlandse afdeling stelt een brochure op over de vernederlandsing van het bedrijfsleven en toepassing van het Decreet van 19 juli 1973. Op haar verzoek werkt de minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse aangelegenheden mee aan de ruime verspreiding ervan.

7. De Raad van State en de V.C.T. hebben de eed van raadsleden van gemeenten of van de O.C.M.W. uit het homogeen Nederlandse taalgebied die in het Frans of in het Frans en het Nederlands werd afgelegd, nietig verklaard.

De V.C.T. N.A. vraagt de bevoegde ministeries de gemeenten aan de wetgeving ter zake te herinneren (o.m. aan het Decreet van 3 mei 1972).

8. Onder voorbehoud van goedkeuring door de bevoegde instanties wordt voorgesteld permanent ambtenaren en documenten uit te wisselen tussen de *Régie de langue française* van Québec (Canada) en de V.C.T.

358 In het dertiende jaarverslag (*Gedr.St., Kamer, 439 [1979-80]*), over het jaar 1976, worden o.m. volgende punten behandeld:

1. In enkele centrale diensten zijn in 1977 nog altijd geen trappen van de hiërarchie of taalkaders opgericht. De betrokken ministers worden verzocht onverwijld de nodige maatregelen te treffen.

2. Er wordt gewezen op een tekort aan tweetalige ambtenaren voor het tweetalig kader, vooral bij de Franstalige ambtenaren.

3. Inzake regionalisering is de V.C.T. van mening dat de S.W.T. moeten worden toegepast ofwel dat sommige bepalingen van de S.W.T. moeten worden herzien.

4. De N.A. van de V.C.T. vestigt nogmaals de aandacht van de ministers van Binnenlandse Zaken en van Volksgezondheid op de verplichting voor de raadsleden uit het homogeen Nederlandse taalgebied de eed uitsluitend in het Nederlands af te leggen.

5. De N.A. van de V.C.T. vraagt dat bijkomende inspecteurs zouden worden aangesteld met het oog op de toepassing van het decreet op de vernederlandsing van het bedrijfsleven.

359 Het veertiende jaarverslag, over het jaar 1977, bevat volgende suggesties:

1. Vierenzestig diensten hebben 10 jaar na het in werking treden van artikel 43 nog geen enkel gevolg gegeven aan de bepalingen betreffende de trappen van de hiërarchie en de taalkaders. De V.C.T. wijst op de onregelmatigheid van deze situatie.

2. Bij SABENA zijn nog altijd geen trappen van de hiërarchie of taalkaders vastgesteld.

3. De V.C.T. wijst erop dat er nog altijd een schromelijk gebrek aan evenwicht bestaat tussen het aantal Franse en Nederlandse geneesheren verbonden aan de O.C.M.W. van Brussel-Hoofdstad.

4. De Nederlandse afdeling van de V.C.T. klaagt het nijpend personeelstekort aan bij de uitvoering van haar taak in verband met de toepassing van de taalwetgeving.

B. VERPLICHTE RAADPLEGING DOOR DE MINISTERS INZAKE TOEPASSING VAN DE TAALWET

360 Artikel 61, § 2, S.W.T. bepaalt: de ministers raadplegen de Commissie voor alle zaken van algemene aard die de toepassing van deze gecoördineerde wetten betreffen. Wordt het gevraagde advies niet binnen vijftien dagen verleend, dan legt de betrokken minister de zaak voor aan de minister van Binnenlandse Zaken, die in de plaats van de Commissie adviseert.

De V.C.T. voldoet aan haar verplichtingen wanneer geen wettige meerderheid volgens art. 9 van het K.B. van 4 augustus 1969 is bereikt en de Voorzitter een korte nota verstrekt waarin de mening van iedere afdeling is uiteengezet (R.v.St., arrest nr. 22309 van 3 juni 1982, *Adm.Publ.*, 1982, 81).

Het verplicht advies van de V.C.T. is een substantiële vorm. De afwezigheid van advies heeft nietigheid van het besluit (b.v. inzake taalkaders) tot gevolg en kan niet worden goedge maakt door een latere handeling (R.v.St., arrest nr. 18194 en 18915 van 19 april 1978).

Wanneer de V.C.T. oordeelt dat ze wegens gebrek aan gegevens geen advies kan uitbrengen, dan is het K.B. dat getroffen wordt betreffende taalkaders zonder advies van de V.C.T. nietig (R.v.St., arrest nr. 19266 van 17 november 1978).

Over deze nietigheid is reeds eerder gehandeld (zie boven, nr. 322 e.v.).

Dezelfde nietigheid is aanwezig, wanneer het door de V.C.T. verleende advies zelf onwettig is omdat het niet aangeeft welke taal vereist is (R.v.St., arrest nr. 19266 en 19267 van 17 november 1978).

Met deze regel is moeilijk te verzoenen dat de V.C.T. zelf niet werd geraadpleegd toen haar statuut in 1969 werd gewijzigd.

361 Het verplicht advies betreft niet:

1. anderen dan de ministers, b.v. het beheerscomité van het R.I.Z.I.V. (R.v.St., arrest nr. 14019 van 13 maart 1970);
2. het ontwerp van Coördinatiebesluit van 1966 (R.v.St., arrest nr. 14241 van 12 augustus 1970);
3. de inschrijving van een personeelslid op een taalrol (R.v.St., arrest nr. 17156 van 17 september 1975).

Advies is wel verplicht:

1. voor een besluit tot invoering van taalkaders (R.v.St., 19 april 1978, voormeld);
2. voor een besluit tot vaststelling van de graden die de trappen van hiërarchie uitmaken, en dit na advies van de vakbondsorganisaties.

362 Het optreden van de minister van Binnenlandse Zaken in plaats van de V.C.T. onderstelt dat het gebrek aan advies aan de V.C.T. zelf te wijten is (R.v.St., arrest nr. 18914 van 19 april 1978).

Een enkele keer is het wel gebeurd dat een minister heeft geprobeerd het advies van de minister van Binnenlandse Zaken te verkrijgen, toen de V.C.T. over zijn verzoek niet binnen vijfenveertig dagen advies had uitgebracht.

De V.C.T. heeft er echter in haar jaarverslagen en in haar adviezen steeds op gewezen dat het haar onmogelijk was binnen de vastgestelde termijn adviezen te verstrekken indien de regering niet het nodige personeel ter beschikking stelde. Tegelijk was de V.C.T. de mening toegedaan dat het hier ging om een termijn van orde waardoor de minister van Binnenlandse Zaken zich indien hij een zaak tot zich zou trekken, in een uiterst delicate positie zou plaatsen.

363 De mogelijkheid, ingevoerd bij art. 61, § 2, S.W.T., moet veeleer worden beschouwd als een uiting van de zorg van de wetgever om de zaken niet al te lang te laten aanslepen. Bovendien zouden politieke of andere redenen kunnen meespelen om bepaalde delicate dossiers aan het advies van het onafhankelijk en paritair samengestelde college te onttrekken. Een dergelijke handelswijze zou voor de serene toepassing van de wet niet bevorderlijk zijn (zie: *Tien jaar Vaste Taalcommissie*, blz. 18).

Dit was blijkbaar ook de mening van de opeenvolgende ministers van Binnenlandse Zaken, die gedurende het hele bestaan van de V.C.T. nooit een zaak aan zich hebben getrokken.

C. VORDEREN VAN ONDERZOEK DOOR OVERHEIDSDIENSTEN

364 De Commissie treedt in contact met de verantwoordelijke overheden om in hun diensten onderzoeken in te stellen. Die overheden delen haar mede welk gevolg aan haar opmerkingen werd gegeven (art. 61, § 3, S.W.T.).

Uit de eerst aangehaalde bepaling volgt dat de V.C.T., mits zij de voorgeschreven procedure in acht neemt, in alle overheidsdiensten onderzoekingen kan instellen en om overlegging van de nodige stukken kan verzoeken, en dat zowel van ambtswege als ingevolge een klacht.

Wanneer de V.C.T. wil optreden om een onderzoek in te stellen, dan deelt zij dat evenwel eerst mede aan de bevoegde overheid. Dit is alleen een regel van wellevendheid, voorgeschreven om te verhinderen dat zonder voorkennis van de overheid onderzoekingen in haar dienst zouden gebeuren. In geen geval kan een overheidsdienst verhinderen dat de Commissie zelf het door haar nodig geachte onderzoek instelt. Nadat de V.C.T. een onderzoek heeft ingesteld of nadat ze een advies heeft uitgebracht, heeft ze de bevoegde overheid telkens verzocht haar het gevolg mede te delen dat aan haar advies werd gegeven.

Hierboven is reeds gezegd dat de overheid vaak nalaat de V.C.T. de nodige inlichtingen hieromtrent te verschaffen (zie nr. 346 e.v.).

D. EIGEN RECHT VAN ONDERZOEK, TOEZICHT EN ANNULATIEVORDERING

365 Artikel 61, § 4, eerste lid, omschrijft het onderzoeksrecht van de V.C.T. als volgt. De Commissie mag ter plaatse alle vaststellingen doen en zich alle bescheiden of inlichtingen doen mededelen, die zij nodig acht voor het onderzoek van de zaken en alle daarbij betrokken personen.

Zij is gemachtigd toezicht te houden op de examens, die in het kader van deze gecoördineerde wetten met of zonder tussenkomst van de vaste wervingssecretaris uitgeschreven worden, of er waarnemers naar toe te zenden. Zij vraagt aan de bevoegde

overheden of rechtscolleges de nietigheid vast te stellen van alle administratieve handelingen, verordeningen, bescheiden, benoemingen, bevorderingen en aanstellingen, die zij strijdig acht met deze gecoördineerde wetten of met de koninklijke besluiten die ermee in verband staan (zie de *Jaarverslagen V.C.T.* en *Brochure Tien jaar Vaste Commissie voor Taaltoezicht*, blz. 22).

De eventuele kosten worden door het bestuur van de registratie en domeinen voorschoten en als uitgaven geboekt ten bezware van de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

366 Uit de tekst van deze bepaling volgt dat de V.C.T., mits zij de voorgeschreven procedure naleeft, in alle overheidsdiensten onderzoeken kan instellen en overlegging van de nodige stukken kan verzoeken.

Zij houdt voorts toezicht op alle taalexamens, zowel op de examens die worden georganiseerd door de vaste wervingssecretaris overeenkomstig het Koninklijk Besluit nr. IX van 30 november 1966 (zie nr. 252 e.v.; 396 e.v.), als op de examens die worden georganiseerd door bepaalde gemeenten, die de mogelijkheid om zelf taalexamens te organiseren hebben behouden. Zij zendt er waarnemers naartoe en gaat na of deze examens volgens de voorgeschreven regels en met de nodige ernst worden georganiseerd.

De Commissie kan ten slotte bij de rechtbanken en hoven, bij de Raad van State of zelfs bij Europese instanties alle onwettige handelingen, benoemingen of bevorderingen doen vernietigen op grond o.m. van art. 58 S.W.T. (zie nr. 322 tot 327).

367 De wetgever heeft aldus een onafhankelijk college ingesteld, dat permanent en nauwlettend op alle overheidsdiensten toeziet om na te gaan of ze de wet naar behoren toepassen en hij heeft aan dit college daarenboven zowel juridisch als feitelijk de mogelijkheid gegeven om overtredingen te doen vaststellen en de gewraakte besluiten door de bevoegde rechtscolleges nietig te doen verklaren.

De moeilijkheid om in een paritair samengesteld college tot een beslissing te komen en ook de ingewikkeldheid en de duur van procedures hebben de V.C.T. er niet van weerhouden de nodige stappen te doen. Dit blijkt uit menig arrest van de Raad van State.

§ 9. De afdelingen

368 Art. 61, § 5, bepaalt dat de commissie gesplitst wordt in twee afdelingen: een Nederlandse en een Franse. De Nederlandse afdeling is bevoegd omtrent de zaken die gelokaliseerd of lokaliseerbaar zijn in gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse taalgebied. De Franse afdeling is bevoegd omtrent de zaken die gelokaliseerd of lokaliseerbaar zijn in gemeenten zonder speciale regeling uit het Franse taalgebied.

De verenigde vergadering van de twee afdelingen is bevoegd omtrent alle andere zaken, met inbegrip van de bescherming van de minderheden.

Het Duitssprekend lid wordt alleen opgeroepen voor zaken waarin gemeenten uit het Duitse taalgebied of uit het Malmedyse betrokken zijn.

Bij de bespreking van de rechtstoestand van de V.C.T. is reeds aangetoond hoe deze enigszins dubbelzinnige tekst aanleiding heeft gegeven tot twee zeer verschillende interpretaties (zie nr. 341, 342). De ene interpretatie legde er de nadruk op dat er één Commissie was bestaande uit één voorzitter en tien of elf leden bevoegd om bij gewone meerderheid alle algemene vraagstukken te behandelen, terwijl de andere interpretatie de Commissie vooral zag als de verenigde vergadering van de twee afdelingen, die met een meerderheid van de aanwezige leden in iedere afdeling en bij meerderheid van de aanwezige leden van de verenigde vergadering zich over dergelijke zaken diende uit te spreken. Het Koninklijk Besluit van 4 augustus 1969 koos voor de tweede interpretatie (zie boven, nr. 342).

De bevoegdheid van iedere afdeling voor eigen gelokaliseerde en lokaliseerbare zaken gaf geen aanleiding tot betwisting of moeilijkheden. Evenmin als de oproeping van het Duitstalig lid voor de zaken waarin gemeenten uit het Duitse taalgebied of uit het Malmeyse betrokken zijn.

§ 10. Termijnen voor de behandeling van klachten

369 De Commissie en de minister moeten de ingediende klachten binnen een bepaalde termijn behandelen. Wanneer de commissie, honderdtachtig dagen na het ontvangen van een klacht, in verband hiermee geen advies heeft uitgebracht, wordt de zaak krachtens art. 61, § 6, S.W.T. door de minister van Binnenlandse Zaken aan zich getrokken. De minister doet uitspraak binnen dertig dagen.

De Commissie kan ambtshalve optreden, zodat een klacht niet noodzakelijk is. Artikel 61, § 6 sluit niet in dat de minister van Binnenlandse Zaken in plaats van de Commissie kan treden om de nietigverklaring van enige handeling te vorderen bij de bevoegde overheid of rechtscolleges; de minister is derhalve niet verplicht in de zin van artikel 14 van de Gecoördineerde Wetten van 12 januari 1973 om te beschikken op een aanmaning die hem is gedaan op grond van artikel 61, § 4, S.W.T. (R.v.St., arrest nr. 17691 van 3 juni 1976).

Ook hier geldt wat hierboven reeds is opgemerkt, nl. dat de wetgever daardoor zijn bekommernis heeft uitgedrukt om binnen een redelijke termijn een advies te krijgen.

De V.C.T. heeft ook deze termijn als een termijn van orde beschouwd: het verstrijken ervan kan niet betekenen dat zij niet meer bevoegd zou zijn om advies uit te brengen (*Brochure V.C.T., Tien jaar V.C.T.*).

Dit standpunt van de V.C.T. steunt op de opgedane ervaring: vele ingediende klachten vergen een lang onderzoek en een ernstige voorbereiding. Het onderzoek in de overheidsdiensten is niet altijd gemakkelijk. Sommige besturen zijn niet geneigd om ruchtbaarheid te geven aan de onwettige toestand waarin zij leven. Daarbij komt vanzelfsprekend dat het permanent tekort aan personeel bij de V.C.T. een oplossing binnen de gestelde termijnen bemoeilijkt ofwel onmogelijk maakt zoals blijkt uit de jaarverslagen van de Commissie.

§ 11. Het jaarverslag

370 Ingevolge art. 62 S.W.T. brengt de V.C.T. ieder jaar de regering in de loop van de maand maart een omstandig verslag uit over haar werkzaamheden. Dit omstandig verslag wordt aan de leden van de wetgevende Kamer overgemaakt. In een aanvullend verslag deelt de minister van Binnenlandse Zaken aan de Wetgevende Kamers mee welk gevolg gegeven is aan de zaken waarin hij bij toepassing van artikel 61, § 2 en § 6, in de plaats van de Commissie is opgetreden.

De V.C.T. heeft steeds gemeend dat deze tekst betekent dat zij aan de regering en aan het parlement een

gedetailleerd verslag moet voorleggen waarin een volledige uiteenzetting over haar werkzaamheden wordt gegeven.

Dit gebeurde slechts twee keren. Toen het derde jaarverslag via de minister van Binnenlandse Zaken aan de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers werd doorgezonden, oordeelde deze laatste dat het drukken ervan te duur uitviel en dat het jaarverslag slechts in geresumeerde vorm in het officieel document kon worden opgenomen. Na tevergeefs gepoogd te hebben de voorzitter van de Kamer er van te overtuigen dat de wetgever uitdrukkelijk een omstandig verslag had gewenst, werd uiteindelijk in 1968 besloten de uitgebrachte adviezen niet meer *in extenso* in de bijlagen op te nemen. Van die tijd af werden de adviezen *in extenso* ter griffie neergelegd, terwijl de samenvatting van de adviezen alleen het beschikkend gedeelte behandelde (*Gedr.St., Kamer, [1967-68] nr. 7, blz. 13*).

Van de inhoud van de jaarverslagen is een en ander meegedeeld onder de nummers 341 tot 354.

Wegens het tekort aan personeel poogde de V.C.T., ook tevergeefs, om tijdig met haar jaarverslag klaar te komen. Dit lukte niet en dit betekende meteen dat het jaarverslag, dat reeds handelde over zaken van het vorige jaar, veel te laat in handen kwam van de regering en van de leden van de Kamer of de Senaat.

Er is nimmer een aanvullend verslag van de minister van Binnenlandse Zaken geweest, omdat deze nooit gebruik heeft gemaakt van de bevoegdheid die hem bij artikel 61, § 2 en § 6 wordt toegekend.

AFDELING II

BIJZONDERE ORGANEN VAN TOEZICHT

§ 1. De arrondissementscommissaris te Moeskroen

371 Artikel 63 S.W.T. bepaalt dat de Koning een arrondissementscommissaris benoemt te Moeskroen. Behoudens zijn normale ambtsopdrachten is die commissaris er bijzonder mee belast te waken over de toepassing van de bepalingen van deze gecoördineerde wetten in de plaatselijke diensten van de gemeenten die het arrondissement Moeskroen vormen. In het kader van die opdracht, kan hij te allen tijde zowel in als buiten de kantoren van die besturen alle dienstige vaststellingen doen en de geboden maatregelen nemen. Zo daartoe aanleiding bestaat, is hij de gemeentebesturen en de besturen die onder de gemeenten ressorteren in hun betrekkingen met de provinciale diensten behulpzaam, inzonderheid bij het vertalen van ambtelijke bescheiden. Hij is tevens de particulieren behulpzaam in hun betrekkingen met de provinciegouverneur en andere administratieve overheden.

In de loop van 1972 werd tussen de minister van Binnenlandse Zaken en de V.C.T. een overeenkomst gesloten, waarbij de commissaris om de zes maanden verslag zou uitbrengen over zijn activiteit en over de problemen die ter zake in zijn ambtsgebied zijn gerezen (*Gedr.St., Kamer, 1974, nr. 7; Jaarverslag V.C.T., blz. 25 en 26*). De V.C.T. beschikte in feite over te weinig inspectiepersoneel om op een behoorlijke manier de toepassing van de wet in deze gemeenten na te gaan.

Wel kreeg men bij de studie van de taaltoestand ter plaatse de indruk dat de Vlamingen weinig gebruik durfden te maken van faciliteiten die te hunnen gerieve waren ingevoerd. Dit hield hoofdzakeijk verband met de sociale toestand van de ingeweken Vlamingen, arbeiders en kleine ambachtshuizen die zich zo spoedig mogelijk aan de plaatselijke toestanden probeerden aan te passen. De geschiedenis van de Vlaamse school te Komen is eveneens tekenend voor de plaatselijke toestand.

§ 2. De adjunct-commissaris te Sint-Martens-Voeren

372 Artikel 64 S.W.T. bepaalt het volgende: te Sint-Martens-Voeren oefent een commissaris-adjunct van de arrondissementscommissaris van Tongeren de ambtsopdrachten uit van de arrondissementscommissaris ten aanzien van de gemeenten Moelingen, 's Gravenvoeren, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren en Remersdael en Teuven. Hij oefent bovendien ten aanzien van dezelfde gemeenten de ambtsopdrachten uit die omschreven zijn in artikel 63. Zijn persoonlijke rechtstoestand wordt door de koning bepaald.

Zoals voor de arrondissementscommissaris van Moeskroon werd ook in dit geval bij overeenkomst met de minister van Binnenlandse Zaken bepaald dat hij om de zes maanden een omstandig verslag zou voorleggen aan de V.C.T. over de toestand in zijn ambtsgebied in verband met de toepassing van de wet. Uit de studie van deze verslagen blijkt dat de Franstaligen de hun bij de wet toegekende faciliteiten voortdurend proberen uit te breiden.

De genoemde gemeenten vormen thans de gemeente Voeren.

§ 3. De regeringscommissaris van de Hoofdstad

373 De regeringscommissaris van de provincie Brabant is bij art. 65 S.W.T. belast met het toezicht op de toepassing van de wetten en verordeningen op het gebruik van de talen in bestuurszaken zowel in Brussel-Hoofdstad als in de randgemeenten. Te dien einde wordt hij door de organen die belast zijn met het toezicht op de uitvoering van deze wetten op de hoogte gehouden van wat zij vaststelden. De regeringscommissaris van de Hoofdstad van het rijk, vice-gouverneur van de provincie Brabant, moet blijk geven van een grondige kennis van de Nederlandse en Franse taal.

De regeringscommissaris oefent blijkens het aangehaalde artikel over de gemeenten en over de in deze gemeenten bestaande openbare instellingen die een bijzonder bestuur hebben, een speciaal toezicht uit met betrekking tot de toepassing van de taalwetten.

De burgemeesters van het arrondissement Brussel-Hoofdstad moeten hem binnen acht dagen een afschrift voorleggen van alle besluiten van de gemeenteverhuden die rechtstreeks of onrechtstreeks in verband staan met de toepassing van de wet. Dezelfde verplichting geldt voor de burgemeesters van de zes randgemeenten (K.B. van 13 januari 1964 tot vaststelling van de bevoegdheid van de vice-gouverneur van Brabant en tot wijziging van het K.B. van 15 december 1830 houdende onderrichtingen voor de provinciegouverneurs, *Stbl.*, 25 februari 1962).

Brussel-Hoofdstad omvat uitsluitend de 19 gemeenten van de Brusselse agglomeratie zoals bepaald is in artikel 6 van de S.W.T.

De andere gemeenten van het arrondissement Brussel zijn ingedeeld bij het arrondissement Halle-Vilvoorde (K.B. 24 september 1963 tot uitvoering van art. 3, § 2, van de Wet van 2 augustus 1963, *Stbl.*, 11 oktober 1963).

374 De V.C.T. heeft de vice-gouverneur systematisch over haar adviezen inzake de taalwetgeving ingelicht en zij heeft herhaaldelijk contactvergaderingen met de vice-gouverneur georganiseerd ten einde het toezicht op de toepassing van de wet in Brussel-Hoofdstad en in de zes randgemeenten te coördineren. Want niettegenstaande de verschillende methodes zijn zowel de vice-gouverneur als de V.C.T. ter zake bevoegd en is onderlinge samenwerking wenselijk en noodzakelijk. Ook de gemeenten en de diensten van het O.C.M.W. van Brussel-Hoofdstad verstrekten aan de V.C.T. op haar verzoek driemaandelijkse statistieken over de toestand en de evolutie in hun diensten (*Gedr.St., Kamer*, 654 [1972-73], blz. 8 e.v.; *Gedr.St., Senaat*, 131 [1972-73], blz. 20 e.v.; *Gedr.St., Kamer*, 7 [1974], blz. 17 e.v.; *Gedr.St., Senaat*, 391 [1974] blz. 27; *Gedr.St., Senaat*, 949 [1976-77], blz. 227 e.v.; Jaarverslag V.C.T. over het jaar 1976, blz. 80 e.v.; Jaarverslag V.C.T. over het jaar 1977, blz. 38 e.v.).

In 1976 werden door de vice-gouverneur 199 schorsingsbesluiten genomen waarvan: 94 voor de agglomeratie Brussel, 51 voor de gemeenten en 54 voor een of andere O.C.M.W.

De rechtsgrond voor deze besluiten was de miskenning van de bepalingen van artikel 21 van de S.W.T., met name het ontbreken van een schriftelijk examen bij de benoeming of aanstelling van personeelsleden, van een bijkomend mondeling examen voor diegenen die in contact treden met het publiek of het ontbreken van een schriftelijk examen voor de titularissen van een ambt die tegenover de overheid verantwoordelijk zijn voor het behoud van de eenheid in de rechtspraak of het beheer van de dienst die door hen wordt geleid.

Op deze schorsingen volgden slechts 58 vernietigingsbesluiten. In 49 gevallen besliste de minister niet te vervolgen. Aan 64 gevallen, vooral voor de agglomeratie en de brandweer, werd geen gevolg gegeven binnen de wettelijke termijn.

In 24 gevallen heeft de plaatselijke en vooral de agglomeratie-overheid geen akte genomen van het besluit van de vice-gouverneur zodat de procedure geen normaal verloop kende.

In drie gevallen slaagden de betrokken personen later voor hun taalexamen (Jaarverslag V.C.T. over het jaar 1976).

In 1977 werden door de vice-gouverneur 169 schorsingsbesluiten getroffen waarvan: 45 voor de agglomeratie Brussel, 47 voor de gemeenten en 77 voor een of andere O.C.M.W.

Zoals in 1976 werden ook hier de beslissingen genomen op grond van overtreding van artikel 21, hetzij bij ontstentenis van een schriftelijk examen bij de aanwerving of aanstelling, hetzij bij ontstentenis van een bijkomend mondeling examen, hetzij bij ontstentenis van het schriftelijk examen voor diegenen die verantwoordelijk zijn voor de eenheid van rechtspraak of voor de leiding van een dienst.

Enkele schorsingsbesluiten werden genomen omdat bij de aanwerving de pariteitsregel niet was geëerbiedigd.

Op de schorsingen volgden 106 vernietigingsbesluiten; in 33 gevallen besliste de minister niet te vervolgen; in 8 gevallen heeft de agglomeratieraad geen akte genomen van het schorsingsbesluit zodat de procedure nog steeds hangende is; in 10 gevallen slaagden de betrokken personen later voor de opgelegde taalexamens; in 5 gevallen werden de belanghebbenden ontslagen of namen ze ontslag; in 7 gevallen trok de Raad of het College het geschorste besluit in (Jaarverslag V.C.T. over het jaar 1977).

HOOFDSTUK IX

OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

AFDELING I

VRIJWARING VAN VERKREGEN RECHTEN

§ 1. Wettteksten

375 De artikelen 66 tot 68 S.W.T. regelen de vrijwaring van verkregen rechten. De vrijwaring van de persoonlijke rechten, die moeten verkregen zijn door de ambtenaren die in dienst waren op 9 juli 1932, mag de toepassing van deze gecoördineerde wetten niet in de weg staan. Binnen zes maanden te rekenen van 1 september 1963 af, worden de maatregelen tot vrijwaring van die verkregen rechten bij Koninklijk Besluit bepaald ten behoeve van de ambtenaren van alle openbare diensten (art. 66 S.W.T.).

De persoonlijke rechten, die op 1 september 1963 verkregen zijn door personeelsleden verbonden aan de plaatselijke diensten die gevestigd zijn in de taalgrensgemeenten, worden gevrijwaard.

Niettemin zal, vijf jaar na 1 september 1963, geen enkele van die personeelsleden benoemd of bevorderd kunnen worden tot één van de ambten bedoeld in artikel 15, § 2, eerste en tweede lid, indien hij niet geslaagd is in het bij die bepalingen voorgeschreven taalexamen.

De overheden van de gemeenten of van de aan de gemeenten ondergeschikte openbare personen, waarvan de personeelsleden aanspraak maken op de toepassing van lid 1 moeten de maatregelen treffen, die nodig zijn voor de toepassing van de artikelen 11, § 2, tweede lid; 13, § 1, vierde lid; 14, § 2, tweede lid en artikel 15, § 2, eerste en tweede lid. Die maatregelen mogen in geen geval de betrokken personeelsleden schaden (art. 67, § 2, eerste tot derde lid, S.W.T.).

Voor zover zulks mocht nodig blijken, treft de Koning overgangsmaatregelen ter vrijwaring van de verkregen rechten ten behoeve van het personeel, dat op 1 september 1963 verbonden was aan de plaatselijke en gewestelijke diensten, die gevestigd zijn in Brussel-Hoofdstad. In geen geval mogen die maatregelen de toepassing van deze gecoördineerde wetten in de weg staan.

Deze bepaling geldt ook voor het personeel dat op 1 september 1963 verbonden was aan de diensten gevestigd in de randgemeenten.

Onder het voorbehoud, waarvan sprake *in fine* van lid 1, treffen de provinciegouverneurs maatregelen om de voordelen te vrijwaren, die verkregen werden door de gewestelijke gemeente-ontvangers wier ambtsgebied beïnvloed werd door de artikelen 1 en 2 van de Wet van 8 november 1962 tot wijziging van de Wet van 28 juni 1932 op het gebruik van de talen in bestuurszaken en van de Wet van 14 juli 1932 houdende

taalregeling in het lager en het middelbaar onderwijs (art. 68, eerste tot derde lid, S.W.T.).

Ter uitvoering van deze wetsbepalingen zijn talrijke koninklijke besluiten genomen.

§ 2. Ambtenaren in dienst op 9 juli 1932

376 Om voor vrijwaring van hun verkregen rechten in aanmerking te komen, moeten de betrokkenen zonder onderbreking sedert 9 juli 1932 in dienst zijn of verbonden zijn aan één van de openbare diensten bedoeld in artikel 1 van de S.W.T. of aan in hetzelfde artikel bedoelde personen voor zover die onder het gezag staan van een openbare macht (K.B. nr. IV van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966).

De beambte die in een betrekking van een bevorderingsgraad benoemd zou zijn geweest, indien de wetgeving op het gebruik der talen in bestuurszaken niet toegepast had behoeven te worden, wordt in overtal bevorderd in dezelfde graad en op dezelfde datum als de inderdaad bevorderde beambte, die tot de andere taalrol behoort (K.B. nr. IV van 30 november 1966 houdende maatregelen ter vrijwaring van de rechten verkregen door ambtenaren die in dienst waren op 9 juli 1932, *Stbl.*, 3 oktober 1966).

In feite herhaalt artikel 66 wat reeds door de wetgever van 1932 werd bekrachtigd, met dit verschil echter dat deze regel nu uitgebreid wordt tot alle diensten en personen, bedoeld in artikel 1 S.W.T. (onderrichtingen betreffende de toepassing van de K.B. van 30 november 1966 en van 27 april 1967).

Uit de bewoordingen van de wetsbepaling en uit de parlementaire voorbereiding van de wet blijkt dat de rechten die de wetgever aan de uitvoerende macht toestond te vrijwaren op voorwaarde dat zij zodoende de toepassing van de wet niet belemmerde, die waren welke bij de inwerkingtreding van de wet in dienst zijnde ambtenaren en bedienden reeds op dat ogenblik hadden verkregen. Voorts blijkt uit de parlementaire voorbereiding van de wet dat het begrip verkregen rechten ook de normale verwachtingen inzake bevordering dekt, die een ambtenaar ingevolge zijn indiensttreding mag koesteren. Deze stelling werd in verschillende adviezen van de V.C.T. bevestigd. Ook de rechtspraak van de Raad van State was in die zin (*Gedr.St.*, *Kamer*, [1931-32] nr. 67; *Gedr.St.*, *Senaat* [1931-32] nr. 100; R.v.St., arrest nr. 12066 van 22 november 1966, *R.J.Dr.Adm.*, 1967, 62).

Een tijdelijk ambtenaar, ook al was hij op 9 juli 1932 in dienst, kan geen aanspraak maken op de verkregen rechten, want op grond van statutaire regelen komt hij niet in aanmerking voor bevorderingen (V.C.T., advies nr. 1188/B van 11 januari 1968).

De op 9 juli 1932 verkregen rechten houden op te bestaan bij verandering van functie.

In de bepalingen van het statuut van het rijkspersoneel, die op 9 juli 1932 van kracht waren, wordt immers geen gewag gemaakt van het begrip „verandering van graad” (V.C.T., advies nr. 2025 van 18 januari 1969).

De benoeming van een kandidaat door meetrekking om taalredenen is alleen gerechtvaardigd wanneer de betrokken ambtenaar zodanige titels bezit dat hij normaal tot die graad zou bevorderd worden, hetzij wegens zijn anciënniteit, hetzij wegens zijn verdienste, hetzij om beide redenen samen (R.v.St., arrest nr. 13662 van 3 juli 1969).

De in overtal op grond van taalredenen bevorderde ambtenaar moet zodra de mogelijkheid daartoe bestaat in zijn eigen kader de benoeming krijgen waarvan hij werd uitgesloten. De overheid heeft trouwens de gegrondheid van zijn aanspraak op bevordering erkend door zijn benoeming in overtal (R.v.St., arrest nr. 19668 van 8 juli 1969).

§ 3. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een gemeentelijke plaatselijke dienst in de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel

377 De ambtenaar van een dergelijke dienst of van een aan de gemeente ondergeschikte dienst, die niet overeenkomstig artikel 29, eerste lid, over de elementaire kennis van het Frans beschikt, kan in gevolge artikel 67 S.W.T., indien hij dat wenst, zijn betrekking met zijn normale bevorderingskansen behouden, ook al heeft hij in die betrekking of in één van die betrekkingen, waarin hij kan worden bevorderd, onvermijdelijk omgang met het publiek.

Hij mag echter niet worden belast met taken die hem omgang doen hebben met het Franssprekend publiek (K.B. nr. VII van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966, art. 2 en 3).

Deze tekst vergt geen nader commentaar.

§ 4. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een niet-gemeentelijke plaatselijke of gewestelijke dienst in Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel

378 De ambtenaar van een dergelijke dienst, die niet overeenkomstig artikel 29, eerste lid, een elementaire kennis van de Franse taal laat blijken, behoudt, indien hij dat wenst, zijn betrekking ook al heeft hij in die betrekking onvermijdelijk omgang met het publiek. Hij behoudt zijn ambt tot het mogelijk wordt hem, hetzij op eigen verzoek of met zijn instemming in de graad waarvan hij titularis is, hetzij naar aanleiding van een bevordering die hij aanvaardt, over te plaatsen naar een in het Nederlandse taalgebied gevestigde dienst, waarvoor hij in taalopzicht geschikt is.

Intussen mag hij niet worden belast met taken, die hem omgang doen hebben met het Franstalige publiek (K.B. nr. VII van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966).

In zijn commentaar preciseert de minister van Binnenlandse Zaken dat de gebruikte term „overplaatsen” moet worden verstaan in zijn algemene betekenis en niet in de specifieke zin die eraan wordt gegeven in het statuut van het rijkspersoneel.

Dit betekent dat ook nieuwe aanwijzingen of zagezegde mutaties voor een andere dienst die behoort tot hetzelfde bestuur, gedekt zijn door deze termen en bijgevolg niet kunnen geschieden zonder instemming van de ambtenaar, wiens rechten door dit besluit gevrijwaard zijn (Circulaire van de minister van Binnenlandse Zaken houdende onderrichtingen betreffende de toepassing van de K.B. genomen ter uitvoering van de Wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken van 27 april 1967).

§ 5. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een gemeentelijke plaatselijke dienst in een van de zes randgemeenten

379 Een ambtenaar op 1 september 1963 aan een dergelijke dienst verbonden, die de Nederlandse taal kent maar niet aan de eisen van artikel 27 van de S.W.T. voldoet, hetzij omdat zijn kennis niet gebleken is uit zijn diploma of studiegetuigschrift of uit een examen *ad hoc*, hetzij omdat hij het eventuele toelatingsexamen of bevorderingsexamen

niet in het Nederlands heeft afgelegd, behoudt zijn normale bevorderingskansen. Hij moet echter alle verdere normale bevorderingsexamens in het Nederlands afleggen.

De kennis, die verondersteld wordt, is vergelijkbaar met die voortspruitend uit het diploma, het getuigschrift of de verklaring (K.B. nr. VII van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966, art. 5 en 6).

Ook hier is commentaar overbodig.

§ 6. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een niet-gemeentelijke plaatselijke of gewestelijke dienst in een van de zes randgemeenten

380 In een dergelijke dienst behoudt de ambtenaar die de Nederlandse taal niet kent en die op 1 september 1963 aan die dienst verbonden was, onder dezelfde voorwaarden zijn rechten als in nr. 379 hierboven aangeduid.

Hij wordt echter naderhand, hetzij op eigen verzoek of met zijn instemming in de graad waarvan hij titularis is, hetzij naar aanleiding van een bevordering die hij aanvaardt, overgeplaatst naar een dienst waarvoor hij de wettelijke eisen vervult, tenzij hij, om ter plaatse bevorderd te kunnen worden, het eventueel bevorderingsexamen in het Nederlands aflegt.

In de plaatselijke, gemeentelijke of niet-gemeentelijke diensten en in de gewestelijke diensten gevestigd in de randgemeenten, behouden de Nederlandssprekende ambtenaren die vóór 1 september 1963 slaagden in het voorgeschreven examen over de elementaire kennis van de Franse taal, de voordelen die aan het slagen van dat examen verbonden waren (K.B. nr. VII van 30 november 1966, *Stbl.*, 3 december 1966, art. 6 en 7).

§ 7. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een dienst gevestigd in het Nederlandse, Franse of Duitse taalgebied

381 De vrijwaring van rechten geldt alleen voor de ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een niet-gemeentelijke plaatselijke dienst en aan een gewestelijke dienst:

- a. hetzij aan een gewestelijke dienst waarvan de werkkring gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse of Franse taalgebied omvat en waarvan de zetel in dat gebied is gevestigd;
- b. hetzij aan een gewestelijke dienst waarvan de werkkring gemeenten met een bijzondere regeling of met een verschillende regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied omvat en waarvan de zetel in hetzelfde gebied is gevestigd;
- c. hetzij aan een gewestelijke dienst waarvan de werkkring gemeenten uit het Duitse taalgebied omvat en waarvan de zetel in dat gebied is gevestigd;
- d. hetzij aan een gewestelijke dienst waarvan de werkkring gemeenten uit verschillende taalgebieden maar niet uit Brussel-Hoofdstad omvat en waarvan de zetel noch in een gemeente van het Malmédysse noch in een gemeente van het Duitse taalgebied is gevestigd.

Indien hij dat wenst, behoudt de belanghebbende ambtenaar die de taal van het gebied

waar de dienst gevestigd is kent, maar niet aan de eisen van artikel 15 S.W.T. voldoet, hetzij omdat hij zijn kennis niet kan bewijzen door een diploma of een studiegeuigschrift of door een examen *ad hoc*, hetzij omdat hij het toelatings- of bevorderingsexamen niet in de taal van het gebied heeft afgelegd, zijn betrekking. Naderhand kan hij overgeplaatst worden naar een dienst waarvoor hij in taalopzicht voldoet, hetzij op eigen verzoek of met zijn instemming in de graad waarvan hij titularis is, hetzij naar aanleiding van een bevordering die hij aanvaardt, tenzij hij, om ter plaatse bevorderd te kunnen worden, het eventuele bevorderingsexamen aflegt in de taal van het gebied (K.B. nr. VIII van 30 november 1966, *Stbl.* 3 december 1966, art. 2 en 3).

Het K.B. nr. VIII regelt niet uitdrukkelijk de indeling op taalgebied van de ambtenaren, die op 1 september 1963 verbonden waren aan een buitendienst van het Nederlandse of Franse taalgebied.

De V.C.T. is van mening dat deze personeelsleden, die de door artikel 15, § 1, tweede tot vierde lid van de S.W.T. gestelde voorwaarden vervullen, behoren tot de taalgroep die overeenstemt met de taal van het gebied. Bij hun overplaatsing worden zij op de overeenstemmende taalrol of taalgroep ingeschreven.

Zij die deze voorwaarden niet vervullen, worden bij een eventuele overplaatsing ingedeeld bij de taalrol of de taalgroep ten aanzien waarvan zij aan de wettelijke eisen voldoen (V.C.T., advies nr. 3043 van 21 oktober 1971).

382 De uitdrukking ter plaatse, gebruikt in het K.B. nr. VIII, betekent de plaatselijke of gewestelijke dienst waartoe het personeelslid behoort en het ambtsgebied waarbinnen hij tewerkgesteld is.

De ambtenaren die wensen bevorderd te worden in de plaatselijke of gewestelijke dienst in het Nederlandse, Franse of Duitse taalgebied, moeten het bevorderingsexamen in de taal van het gebied afleggen.

Gaat het om bevorderingen die zonder examen worden toegekend, moet de kandidaat die de taal van het gebied niet kent, voor een taalexamen *ad hoc* slagen.

De termen verbonden aan een dienst betekenen dat het gaat om elke inbreng van personeel, afgezien van het feit of dit gebeurt door benoeming in vast of tijdelijk verband, op stage of contract, door bevordering, affectatie, mutatie, detachering, belasting met hogere functies enz.

Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat de aard van de diensten t.a.v. de S.W.T. uitsluitend wordt bepaald door de werkkring van de diensten (V.C.T., advies nr. 2394 van 25 juni 1970; zie boven, nr. 56-57).

§ 8. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan de plaatselijke of gewestelijke diensten in de taalgrensgemeenten

383 Hier moet een onderscheid worden gemaakt tussen gemeentelijke diensten en andere.

a. In de niet-gemeentelijke plaatselijke diensten en in de gewestelijke diensten gevestigd in een taalgrensgemeente waarvan de werkkring gemeenten met een speciale

regeling of verschillende regelingen uit het Nederlandse of Franse taalgebied omvat en waarvan de zetel in een taalgrensgemeente gevestigd is.

De ambtenaar die op 1 september 1963 in dienst was, maar die niet door een examen *ad hoc* van een voldoende of elementaire kennis van de tweede taal doet blijken overeenkomstig art. 15, § 2, tweede lid, S.W.T., behoudt volgens de bepalingen van art. 4 van de Wet van 8 november 1962 en van de artikelen 4, 5 en 6 van het K.B. nr. XIII van 30 november 1966, indien hij het wenst, zijn betrekking, zelfs indien hij daardoor onvermijdelijk omgang heeft met het publiek. Deze ambtenaar behoudt zijn betrekking tot het mogelijk wordt hem, hetzij op eigen verzoek of met zijn instemming in de graad waarvan hij titularis is, hetzij naar aanleiding van een bevordering die hij aanvaardt, over te plaatsen naar een dienst waarvoor hij uit taaloogpunt geschikt is.

Inmiddels mag hij niet worden belast met taken die vereisen dat hij omgang heeft met dat gedeelte van het publiek waarvan hij de taal niet kent zoals is voorgeschreven.

Wanneer deze ambtenaar vóór 1 september 1963 is geslaagd in dit examen over de kennis van de tweede taal behoudt hij de voordelen aan het slagen van dit examen verbonden.

Zoals eerder vermeld, is voor sommige van deze ambtenaren een voldoende kennis van de tweede taal vereist, terwijl voor andere met een elementaire kennis kan worden volstaan.

b. In de gemeentelijke plaatselijke diensten.

Art. 4 van de Wet van 8 november 1962 vrijwaart de persoonlijke rechten van de gemeentelijke ambtenaren.

Art. 67, § 2, eerste lid vrijwaart de rechten verkregen door de personeelsleden verbonden aan de plaatselijke diensten gevestigd in de taalgrensgemeenten maar bepalen niet hoe die rechten moeten worden gevrijwaard.

Het K.B. nr. XIII van 30 november 1966 gewaagt alleen van de regels die moeten worden toegepast op de ambtenaren verbonden aan een niet-gemeentelijke plaatselijke dienst.

Het lijkt echter billijk, t.a.v. de uitdrukkelijke tekst van de Wet van 8 november 1962, dat ten gunste van de gemeentelijke ambtenaren maatregelen worden getroffen die gelijkwaardig zijn met die welke voor het niet-gemeentelijk personeel van dezelfde gemeenten gelden, zonder evenwel afbreuk te doen aan de toepassing van de wet (V.C.T., advies nr. 2064 B van 29 februari 1968).

§ 9. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een niet-gemeentelijke plaatselijke of gewestelijke dienst in Brussel-Hoofdstad

384 Deze maatregelen gelden voor de ambtenaren die op 1 september 1963 verbonden waren aan:

— een niet-gemeentelijke plaatselijke dienst

— één van de volgende gewestelijke diensten:

a. een dienst waarvan de werkkring tegelijk gemeenten uit het Nederlandse en het Franse taalgebied omvat;

b. een dienst waarvan de werkkring uitsluitend gemeenten uit Brussel-Hoofdstad omvat of zodanige gemeenten en tevens gemeenten uit het Nederlandse of uit het Franse taalgebied of uit beide taalgebieden omvat.

De ambtenaar, die slechts van de kennis van één taal doet blijken, behoudt, volgens art. 2, 3 en 4 van het K.B. nr. VI van 30 november 1966 indien hij het wenst, zijn betrekking, tot het mogelijk wordt hem naar aanleiding van een bevordering die hij aanvaardt, over te plaatsen naar een dienst, waarvoor hij uit taalopzicht geschikt is.

Inmiddels mag hij niet worden belast met taken, die hem omgang doen hebben met het publiek.

De ambtenaar die vóór 1 september 1963 slaagde voor het voorgeschreven examen over de voldoende kennis of over de elementaire kennis van de tweede taal, behoudt het voordeel dat aan het slagen van dit examen verbonden was met het oog op:

— hetzij een benoeming in een betrekking waarbij de titularis omgang heeft met het publiek;

— hetzij een benoeming of bevordering in een betrekking waarvan de titularis tegenover de overheid waaronder hij ressorteert, verantwoordelijk is voor het behoud van de eenheid in de rechtspraak of in het beheer van de dienst waarvan de hoge leiding hem is toevertrouwd.

Diezelfde rechten worden gevrijwaard voor de ambtenaar, die de tweede taal wegens zijn omgang met het publiek moet kennen en wiens kennis door de benoemende overheid regelmatig is vastgesteld.

§ 10. Ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan een gemeentelijke plaatselijke dienst in Brussel-Hoofdstad

385 Voor deze ambtenaren, die vóór 1 september 1963 geslaagd waren voor een examen over de voldoende kennis of de elementaire kennis van de tweede taal, gelden krachtens art. 5, 6 en 7 van het K.B. nr. VI van 30 november 1966 de normen voorgeschreven door artikel 9, § 6 of § 7 van de Wet van 1932. Zij zijn tevens vrijgesteld van het examen over de voldoende of elementaire kennis van de tweede taal zoals voorgeschreven in artikel 21, § 4 en § 5, S.W.T.

De ambtenaren die normaal tot afdelingschef zouden bevorderd zijn indien de regel van de pariteit niet was toegepast, worden gedurende tien jaren in overtal benoemd.

De termen van de wet „voor zover zulks mocht nodig blijken” geven aan de regering een ruime beoordelingsbevoegdheid in het bepalen van de overgangsmatregelen ter vrijwaring van de verkregen rechten. Diezelfde beoordelingsbevoegdheid werd aan de Koning niet gelaten met betrekking tot de ambtenaren die in 1932 in dienst waren. Daaruit blijkt dat de wetgever niet bedoeld heeft ten behoeve van de ambtenaren die in 1963 in dienst waren, één zelfde vrijwaringsregel in stand te houden als voor de ambtenaren die reeds in 1932 in dienst waren.

Uit het verslag van de Senaatscommissie blijkt geenszins dat de Koning verplicht zou zijn die beide groepen van ambtenaren op gelijke wijze te behandelen, maar dat alleen de Koning „zich dienstig zal kunnen inspireren op de toepassingsmaatregelen van de Wet van 1932 en met name op het K.B. van 6 november 1933

en van het Besluit van de Regent van 28 april 1947 „om het lot te regelen van de ambtenaren, bedoeld in artikel 66 S.W.T.”

Niets dergelijks is echter gezegd in verband met de ambtenaren, bedoeld in de art. 67 en 68 S.W.T.

De Koning heeft hoegenaamd geen met de letter of de geest van artikel 68 strijdige bepaling opgelegd toen hij besliste dat de bevorderingen in overtal — welke verantwoord mochten zijn doordat er voorbijgang is geweest ten gevolge van de eis van taalpariteit in de betrekkingen die gelijk zijn aan of hoger dan die van afdelingschef — slechts mochten plaatshebben tot 1 september 1973, d.w.z. tot de dag waarop die pariteit in elk gemeentebestuur van Brussel-Hoofdstad verwezenlijkt moet zijn (R.v.St., arrest nr. 14061 van 16 april 1970, R.W., 1970-71, 378; T.Best., 1972, 121, R.J.Dr.Adm., 1971, 139, met advies G. BOLAND).

386 Artikel 7 van het K.B. nr. VI van 30 november 1966 voorziet alleen in de mogelijkheid om in overtal te bevorderen de ambtenaar, die van bevordering in een betrekking is uitgesloten om de enige reden dat die betrekking aan een ambtenaar van de andere taalgroep moet worden toegekend. Er wordt niet nader bepaald dat de om die reden geweerde ambtenaar roeping heeft om te worden aangewezen voor de eerste betrekking van zijn graad, die vacant wordt en dat hij in afwachting van die vacature zijn vroegere betrekking blijft bekleden. Uit het verschil tussen de tekst van artikel 7 en die van de bepalingen van de K.B. nr. IV en V mag echter niet worden afgeleid dat die gevolgen, die onafscheidelijk gepaard gaan met de bevordering in overtal, voor de gemeentambtenaren uitgesloten zijn.

Art. 7 van K.B. nr. VI voorziet geenszins ten behoeve van die ambtenaren in een buitengewone bevordering, die niet alleen de overgang naar een hogere graad maar ook de oprichting van een nieuwe, in de vroeger vastgestelde personeelsformatie niet voorkomende betrekking, zou insluiten.

Een benoeming in overtal, bij gemis aan uitdrukkelijke voorziening in die zin, betekent alleen dat aan een ambtenaar, met alle daaraan verbonden voordelen, een graad wordt verleend, waarin hij tijdelijk geen aanwijzing kan krijgen bij gemis aan een overeenkomstige vacante betrekking.

Aangezien een gemeenteambtenaar, evenmin als een rijksambtenaar, niet buiten de regelmatig vastgestelde personeelsformatie kan worden benoemd, blijft de aldus bevorderde ambtenaar de betrekking, die hij voor zijn bevordering bekleedde, blokkeren en wel tot hij kan worden aangewezen voor een betrekking die met zijn bevorderingsgraad overeenstemt (R.v.St., arrest nr. 16588 van 23 juli 1974, R.J.Dr.Adm., 1975, 181).

§ 11. Eéntalige ambtenaren op 1 september 1963 verbonden aan de centrale besturen en de in België zetelende uitvoeringsdiensten

387 Gedurende vijf jaar na 1 december 1966 wordt de eentalige beambte, in dienst op 1 september 1963, die in een betrekking van een bevorderingsgraad zou zijn benoemd indien die betrekking niet tot het tweetalige kader had behoord, in overtal bevorderd, als de in de betrekking benoemde tweetalige beambte op dezelfde taalrol als hij is ingeschreven.

Daartoe moeten de betrokkenen zonder onderbreking sinds 1 september 1963 de hoedanigheid bezitten van beambte in een van de diensten vermeld in artikel 1 S.W.T.

Die bevorderingen hebben uitwerking op dezelfde datum als de bevordering tot de betrekking van het kader, die er aanleiding toe geeft.

De aldus bevorderde beambte wordt voor de eerste betrekking van zijn graad in zijn eigen taalrol benoemd, ten minste als hij aan de eisen van een dergelijke benoeming voldoet.

In afwachting van deze laatste benoeming blijft hij de vroegere betrekking in zijn kader bekleden (K.B. nr. V van 30 november 1966, houdende maatregelen ter vrijwaring van de rechten verkregen door de ééntalige beambten op 1 september 1963 in dienst in de

centrale besturen en in de in België zetelende uitvoeringsdiensten, 30 november 1966, *Stbl.*, 2 december 1966).

Zo'n bevordering in overtal was maar mogelijk als de ambtenaar voldeed aan de statutaire voorwaarden voor een benoeming in de graad waarin de tweetalige ambtenaar is benoemd (R.v.St., nr. 20433 (VI) van 19 juni 1980, *Adm.Publ.*, 1980-81, 9).

Noch de S. W. T. noch de uitvoeringsbesluiten voorzien in overgangsmaatregelen of vrijwaring van verkregen rechten van ambtenaren die op 1 september in dienst waren van de centrale of daarmee gelijkgestelde diensten behalve voor wat het tweetalig kader betreft (V.C.T., advies nr. 3162 van 17 juni 1971).

Alleen de Koning is bevoegd in de periode volgende op het van kracht worden van de Wet van 2 september 1963 maatregelen te treffen in verband met de voorheen in werking zijnde taalstatuten van centrale diensten of uitvoeringsdiensten (R.v.St., arrest nr. 13669 van 8 juli 1969).

388 Wanneer ambtenaren met een hogere graad worden bekleed „in overtal” om als tweetalige adjuncten te worden aangewezen of om verkregen rechten te vrijwaren, blijft de sterkte van het kader ongewijzigd.

Wanneer b.v. een adviseur in het eerste geval om als tweetalig adjunct te worden aangewezen „in overtal” met de graad van inspecteur-generaal wordt bekleed, heeft dit niet tot gevolg dat een betrekking van adviseur vacant wordt. Het is pas wanneer die tweetalige adjunct ter gelegenheid van een gewone statutaire bevordering tot een vacante betrekking van inspecteur-generaal wordt benoemd dat er een betrekking van adviseur vacant wordt. Wanneer een adviseur in het tweede geval wegens voorbijgang om taalredenen wordt bevorderd „in overtal” tot de graad van inspecteur-generaal, heeft dit evenmin tot gevolg dat een betrekking van adviseur vacant wordt.

Het is pas wanneer de bevordering „in overtal” kan worden weggewerkt doordat er in het kader een betrekking van inspecteur-generaal vrijkomt ingevolge opruiststelling, ontslag, overlijden, e.d. dat er een betrekking van adviseur vacant wordt (V.C.T., advies nr. 600 III van 23 september 1965; Circulaire van de minister van Binnenlandse Zaken van 27 april 1927).

389 Een benoeming in overtal behelst op zichzelf niet het recht op prioritaire opname in het kader, tenzij het gaat om een voorbij streven wegens taalredenen. De prioritaire opname van een wegens meesleping om taalredenen in overtal bevorderde agent, ligt in de logica van het systeem zelf vervat.

Een dergelijke bevordering in overtal is immers slechts denkbaar wanneer vooraf is komen vast te staan dat de in overtal bevorderde de bevordering krijgen moest, d.w.z. wanneer de overheid reeds de gegrondheid van de aanspraak op bevordering van de voorbijgestreefde erkend heeft. De benoeming in overtal is de blijvende door de overheid gegeven erkenning van de gegrondheid van die aanspraak op bevordering. Deze erkenning moet noodzakelijk haar volle effect hebben zodra de mogelijkheid te bevorderen in het kader bestaat, zodat de om taalredenen in overtal bevorderde ambtenaar in de essentie van zijn bijzondere situatie zelf, noodzakelijk het recht op een prioritaire benoeming in het kader vindt. Aan dat recht zal slechts dan niet kunnen worden voldaan, enerzijds, indien voor de vacant gekomen betrekking in het kader bijzondere voorwaarden van geschiktheid gelden waarvan kan worden vastgesteld dat de in overtal bevorderde ambtenaar er niet aan voldoet, en anderzijds, indien de

persoonlijke situatie van de agent fundamenteel gewijzigd zou zijn, waardoor de grondslag van de erkenning zou vervallen (R.v.St., arrest nr. 13688 van 8 juli 1969).

§ 12. Gewestelijke ontvangers

390 De gouverneurs kunnen, op basis van art. 68, derde lid, S.W.T., ten gunste van de gewestelijke ontvangers wier ambtsgebied is veranderd, door de wijziging van de grenzen van de provincies, arrondissementen of gemeenten ingevolge de Wet van 8 november 1962, vrijwaringsmaatregelen treffen. Dergelijke maatregelen mogen de toepassing van de wet niet verhinderen. De provinciegouverneurs hebben geen gebruik gemaakt van de hun geboden mogelijkheid.

AFDELING II

EVENTUELE OVERGANGSMAATREGELEN VOOR BEPAALDE DIENSTEN

391 Binnen een jaar te rekenen vanaf 1 september 1963, kan de Koning overgangsmaatregelen vaststellen of laten vaststellen, naar gelang van het geval, voor de diensten waarvan de taalregeling gewijzigd wordt.

Vooraf raadpleegt hij de V.C.T. omtrent de wenselijkheid van die maatregelen. In geen geval mag haar duur vijf jaar overschrijden (art. 67, § 1, S.W.T.).

De V.C.T. oordeelde dat de termijn van één jaar in dit geval een vervaltermijn is. Dat blijkt uit het verslag SAINT-REMY waarin wordt gepreciseerd dat het geen zin heeft dat overgangsmaatregelen tot in het oneindige kunnen worden getroffen op aanvraag van overheden die er niet naar streven om de inwerkingtreding van de wet binnen redelijke termijnen te verzekeren.

In het verslag DE STEXHE wordt daaromtrent overigens opgemerkt: „De regering heeft gemeend dat de bijzondere toestand van de negen gemeenten (Baelen, Gemmenich, Hendrik-Kapelle, Homburg, Membach, Montzen, Moresnet, Sippenaeken en Welkenraedt) bijzondere maatregelen rechtvaardigt. In de gemeenten van de provincie Luik, waar krachtens de wet de regeling normaal, die van de Franse eentaligheid moest zijn, is in feite gebleken dat er in verschillende gemeenten thans reeds een faciliteitenstelsel bestaat, dat trouwens van gemeente tot gemeente verschilt en dat rekening houdt met de volkstaal, die er gesproken wordt. De Regering is van plan deze faciliteiten te bekrachtigen door een Koninklijk Besluit, na het advies van de betrokken gemeenteraden te hebben ingewonnen. Om deze besluiten een definitief karakter te geven moeten zij, op straffe van verval, uiterlijk een jaar na de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad bij wet worden bekrachtigd.” (*Gedr.St., Senaat*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 40; V.C.T., advies nr. 1158 van 10 juni 1965; V.C.T., advies nr. 93 van 1 december 1966).

De regering maakte, in weerwil van wat tijdens de voorbereiding van de wet werd verklaard, geen gebruik van deze mogelijkheid, zodat de regeling voor deze gemeenten van de Platdietse streek wettelijk ééntalig Frans is geworden.

TITEL III

**TAALREGELING IN DE DIENSTEN EN EXECUTIEVEN
VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN**

392 De Gewone Wet tot hervorming der instellingen van 9 augustus 1980 (*Stbl.*, 15 augustus 1980) heeft onder titel III drie hoofdstukken gewijd aan het gebruik van de talen in de diensten van de gemeenschappen en van de gewesten en van hun executieven.

Aangezien deze diensten niet bestonden bij het totstandkomen van de Wet van 20 augustus 1963 en zowel de V.C.T. als de Raad van State adviseerden dat, alvorens gemeenschappen of gewesten op te richten de desbetreffende taalregeling diende te worden vastgelegd, was het noodzakelijk dat de wetgever nieuwe voorschriften uitvaardigde.

De Wet van 9 augustus 1980 heeft aan de bestaande S. W. T. niets essentieels gewijzigd, maar heeft er wel nieuwe bepalingen aan toegevoegd, waardoor het mogelijk werd de principes van de Wet van 2 augustus 1963 op de nieuwe instellingen toe te passen.

Inderdaad, in de nieuwe centrale diensten en in de instellingen door die diensten opgericht wordt het Nederlands gebruikt in de Vlaamse gemeenschap en zijn executieven, het Frans in de Franse gemeenschap en in het Waalse gewest hun executieven. Met de bijzondere taalregeling in de taalgrensgemeenten, de randgemeenten, de gemeenten uit het Duitse taalgebied, de gemeenten uit het Malmédysse en eventueel de gemeenten uit de Platdietse streek moeten de nieuwe diensten evenwel rekening houden.

In de wederzijdse betrekkingen tussen de nieuwe centrale diensten en de openbare diensten van de gemeenten met een speciale regeling moet de taal van het gebied worden gebruikt.

De betrekkingen tussen de nieuwe centrale diensten en de diensten van Brussel-Hoofdstad geschieden in de taal van hun gebied.

De genoemde Wet van 8 augustus 1980 (*Stbl.*, 15 augustus 1980) bepaalt in Hoofdstuk III in de artikelen 39 e.v., hoe de executieven worden samengesteld en hoe de bevoegdheid van de executieven wordt uitgeoefend in afwachting dat de executieven zijn samengesteld.

HOOFDSTUK I

DE MINISTERIES VAN DE GEMEENSCHAP EN VAN HET GEWEST

AFDELING I

REGEL

393 Artikel 34 van de genoemde Wet van 9 augustus 1980 voegt een artikel *43bis* toe aan de S.W.T. Artikel *43bis*, § 1, bepaalt dat de diensten van de ministeries van de Vlaamse gemeenschap, van de Franse gemeenschap, van het Waalse gewest, van het Brusselse gewest en van de door een gewest of gemeenschap opgerichte instellingen waarvan de werkring het gehele ambtsgebied van het gewest of van de gemeenschap omvat, hoofdbesturen worden genoemd.

In deze hoofdbesturen gelden volgens art. *43bis*, § 2, de bepalingen van hoofdstuk V, afdeling I van de S.W.T., behalve de hierna vermelde afwijkingen (zie nr. 211 e.v., betreffende de diensten waarvan de werkring het gehele land bestrijkt.).

AFDELING II

AFWIJKINGEN

394 1. De berichten, mededelingen, formulieren van de hoofdbesturen worden volgens art. *43bis*, § 3, gesteld in de taal van de plaatselijke diensten waaronder de belanghebbende particulieren ressorteren.

2. Volgens art. *43bis*, § 4, zijn de artikelen 39, 41, 42 en 43, § § 1, 2, 3, 5 en 6, van de S.W.T. niet toepasselijk op diensten van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap, van de Waalse gemeenschap en van het Brusselse gewest. Deze bepalingen van de S.W.T. zijn hiervoren behandeld.

Ter herinnering:

Art. 39, § 1, S.W.T. handelt over de regels die door de traditionele centrale diensten moeten worden toegepast in hun binnendiensten en in hun betrekkingen met de gewestelijke en plaatselijke diensten van Brussel-Hoofdstad. Art. 39, § 2, S.W.T. bepaalt de taal waarin de betrekkingen van de centrale diensten met de plaatselijke en gewestelijke diensten uit het Nederlandse, Franse en Duitse taalgebied en met de randgemeenten moeten geschieden.

Art. 39, § 3, S.W.T. handelt over de onderrichtingen aan het personeel, de formulieren, de drukwerken bestemd voor het personeel, voor de binnendienst in de centrale besturen.

Art. 41, § 1, S.W.T. regelt het gebruik van de talen in de centrale diensten voor hun betrekkingen met particulieren.

Art. 41, § 2, S.W.T. bepaalt het taalgebruik van de centrale diensten in hun betrekkingen met de privé handels-, financie- en industriële bedrijven.

Art. 42 S.W.T. schrijft de taal voor waarin de centrale diensten akten, getuigschriften, verklaringen,

machtigingen en vergunningen aan particulieren afleveren.

Art. 43, § § 1, 2, 3, 5, en 6 S.W.T. regelt de indeling van de ambtenaren van de centrale diensten in taalrollen en taalkaders, bepaalt de manier waarop de toelatingsexamens, de benoemingen en bevorderingen geschieden, de onmogelijkheid van de ene naar de andere taalrol over te gaan, regelt de aanstelling van tweetalige adjuncten en stelt overgangsmaatregelen vast.

3. Volgens art. 43*bis*, § 5, eerste en tweede lid, gebruikt het hoofdbestuur van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap het Nederlands als bestuurstaal. De ambtenaren behoren tot de Nederlandse taalrol.

Het hoofdbestuur van het ministerie van de Franse gemeenschap en van het ministerie van het Waalse gewest gebruikt het Frans als bestuurstaal. De ambtenaren behoren tot de Franse taalrol.

4. De hierboven bedoelde hoofdbesturen zijn volgens art. 43*bis*, § 5, derde lid, onderworpen aan dezelfde verplichtingen als die opgelegd door de S.W.T. aan de gemeenten met een speciale taalregeling, voor hun betrekkingen met de particulieren, het opstellen van akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen ten gunste van de particulieren uit die gemeenten (zie nr. 107 e.v., 111 e.v., 117 e.v.).

5. De bovengenoemde hoofdbesturen gebruiken volgens art. 43*bis*, § 5, vierde lid, het Duits in hun betrekkingen met de openbare besturen van het Duitse taalgebied.

6. Volgens art. 43*bis*, § 6, zijn de instellingen opgericht door de gemeenschappen of de gewesten onderworpen aan dezelfde regelen als die van het hoofdbestuur.

HOOFDSTUK II

DE DIENSTEN VAN DE EXECUTIEVEN VAN DE GEMEENSCHAP EN VAN HET GEWEST

AFDELING I

EXECUTIEVEN WAARVAN DE WERKKRING HET GEHELE AMBTSGEBIED OMVAT

395 Volgens art. 35 van de genoemde Wet van 9 augustus 1980 zijn de bepalingen van deze afdeling van toepassing op de gecentraliseerde of gedecentraliseerde diensten van de Vlaamse executieven, de Franse gemeenschapsexecutieven, de Waalse gewestexecutieven.

In de diensten van de Vlaamse executieve wordt volgens art. 36, § 1, het Nederlands gebruikt. In de diensten van de Franse gemeenschapsexecutieve en die van de Waalse gewestexecutieve wordt het Frans gebruikt.

Nochtans wordt in artikel 36, § 2, eerste lid, een uitzondering gemaakt; de diensten moeten de bepalingen van de S.W.T. opgelegd aan de lokale diensten van de gemeenten met een speciale taalregeling voor wat betreft de berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek en voor het opstellen van akten, getuigschriften, verklaringen en vergunningen inacht nemen.

Artikel 36, § 2, tweede lid, bepaalt dat de diensten van de Waalse gewestexecutieve het Duits gebruiken voor hun betrekkingen met de openbare besturen waarvan de zetel gevestigd is in een gemeente van het Duitse taalgebied.

Niemand kan in de diensten bepaald in artikel 35 tot een ambt of een betrekking benoemd of bevorderd worden als hij niet volgens de regels vastgesteld in artikel 15, § 1, S.W.T. de kennis van de bestuurstaal bewijst, aldus artikel 36, § 3, eerste lid.

Volgens artikel 36, § 3, tweede lid, kunnen de kandidaten die het onderwijs genoten hebben in het Duits taalgebied, of die hun onderwijs in het Duits genoten hebben in het buitenland en zich op de door de wet erkende gelijkwaardigheid van diploma's of getuigschriften kunnen beroepen, op voorwaarde dat zij het bewijs leveren van de voldoende kennis van het Frans, benoemd of bevorderd worden in de diensten van de Waalse gewestexecutieve.

De diensten bepaald in artikel 35 worden zo georganiseerd dat zij zonder enige moeite aan de bepalingen van artikel 36, § 2, kunnen voldoen. De V.C.T. heeft deze formulering, die ook voorkomt in de S.W.T., toegelicht en duidelijk gemaakt hoe deze regels moeten worden geïnterpreteerd.

AFDELING II

EXECUTIEVEN WAARVAN DE WERKKRING NIET HET GEHELE AMBTS-
GEBIED VAN DE VLAAMSE EN FRANSE GEMEENSCHAP OF VAN HET
WAALSE GEWEST BESTRIJKT

396 1. Wat betreft die gecentraliseerde en gedecentraliseerde diensten van de Vlaamse executieve, van de Franse gemeenschapsexecutieve en van de Waalse gewest-executieve, waarvan de werkring uitsluitend gemeenten met een speciale regeling omvat, gelden de volgende regels:

a. Deze diensten vallen volgens art. 38, eerste lid, onder de bepalingen van de S.W.T. betreffende de plaatselijke diensten van die gemeenten (zie boven, nr. 89 e.v.);

b. Niemand kan, aldus art. 38, tweede lid, in deze diensten benoemd of bevorderd worden tenzij hij overeenkomstig artikel 15, § 1, S.W.T. het bewijs levert van de kennis van de taal van het gebied (zie boven, nr. 120 e.v.);

c. De diensten worden zo georganiseerd dat zonder enige moeite aan de bepalingen van art. 38, eerste lid, kan worden voldaan. Aldus art. 38, derde lid. *Vgl.* nr. 109, 124, 233.

2. De genoemde diensten waarvan de werkring zowel gemeenten zonder speciale regeling als gemeenten met een speciale regeling uit een zelfde taalgebied omvat, moeten volgens art. 39, eerste lid, voor de gemeenten met een speciale taalregeling de bepalingen van de S.W.T. voor de plaatselijke diensten van die gemeenten toepassen, evenals voor de berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek en het opstellen van akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen. Deze diensten moeten derwijze worden georganiseerd dat zonder enige moeite kan worden voldaan aan de evengenoemde regel.

3. De diensten van de Vlaamse executieve en van de Franse gemeenschap waarvan de werkring gemeenten uit Brussel-Hoofdstad omvat, gebruiken, volgens art. 40, eerste lid, respectievelijk het Nederlands of het Frans. Maar hier gelden ook de volgende regels:

a. als de werkring van die diensten zich *eveneens* uitstrekten over gemeenten van het Nederlandse, respectievelijk Franse taalgebied met een speciale taalregeling, passen zij de bepalingen van de S.W.T. toe die gelden voor de plaatselijke diensten van de gemeenten met een speciale taalregeling, inzake berichten, mededelingen en formulieren voor het publiek bestemd, voor hun betrekkingen met particulieren, voor het opstellen van akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen. Aldus art. 40, tweede lid.

b. Niemand kan volgens art. 40, derde lid, tot een ambt of een functie benoemd of bevorderd worden indien hij niet overeenkomstig art. 15, § 1, van de S.W.T. het bewijs levert van kennis van de taal van het gebied.

c. Ook deze diensten worden volgens art. 40, vierde lid, zo georganiseerd dat zonder enige moeite kan worden voldaan worden aan de bepalingen van art. 40, tweede lid.

4. Diensten van de Waalse gewestexecutieve waarvan de werkring zowel gemeenten van het Franse als van het Duitse taalgebied omvat, nemen de volgende regels in acht:

- a. Naargelang hun zetel gevestigd is in het Duitse of in het Franse taalgebied gebruiken deze diensten volgens art. 41, eerste lid, het Duits of het Frans als bestuurs taal.
- b. Volgens art. 41, tweede lid, gebruiken zij voor de berichten, mededelingen en formulieren bestemd voor het publiek, voor de betrekkingen met particulieren, voor het opstellen van akten, getuigschriften, verklaringen, machtigingen en vergunningen de taal, die door de S.W.T. wordt opgelegd aan de plaatselijke diensten van hun ambtsgebied.
- c. Niemand kan volgens art. 41, derde lid, benoemd of bevorderd worden indien hij niet overeenkomstig art. 15, § 1, van de S.W.T. het bewijs levert van de kennis van de taal van het gebied.
- d. De diensten worden, aldus art. 41, vierde lid, zo georganiseerd dat zonder enige moeite kan voldaan worden aan de bepalingen van art. 41, tweede lid.

AFDELING III

SANCTIES EN TOEZICHT

397 Volgens artikel 42 van de Gewone Wet van 9 augustus 1980 zijn de bepalingen van de hoofdstukken VII en VIII S.W.T. betreffende de sancties en betreffende het toezicht toepasselijk op de diensten bedoeld in de afdelingen I en II.

Alleen de vaste wervingssecretaris is bevoegd tot het afleveren van de bewijzen van de vereiste taalkennis waarvan sprake is in de afdelingen I en II. Hier kan dus verwezen worden naar nr. 320 e.v. hierboven.

INWERKINGTREDING

398 Wat de inwerkingtreding van de taalregeling betreffende de ministeries en de diensten van de gemeenschappen en gewesten betreft, kan beknopt op de volgende punten worden gewezen.

1. Volgens art. 44 treden de bepalingen van hoofdstuk II in werking op de dag van de in art. 88, § 2, van de Bijzondere Wet tot hervorming der instellingen bedoelde overname van de ministeries van de Vlaamse gemeenschap, van de Franse gemeenschap en van het Waalse gewest door hun respectieve executieven.

Op dezelfde dag houden de bepalingen van hoofdstuk II, die betreffende het ministerie van het Brusselse gewest uitgezonderd, op uitwerking te hebben.

2. Artikel 88, § 2, van de Wet van 8 augustus 1980 (*Stbl.*, 15 augustus 1980) bepaalt dat de overname gebeurt bij een in de ministerraad voorgelegd Koninklijk Besluit en regelt de rechtstoestand van de ambtenaren die naar de nieuwe diensten worden overgeheveld.

Het K.B. van 12 februari 1980 (*Stbl.*, 19 februari 1980) waarbij het overhevelen van personeelsleden naar de vier ministeries van de gemeenschappen en de gewesten wordt geregeld bepaalt in art. 14 dat, tot wanneer overeenkomstig art. 43, § 3, van de S.W.T. de taalkaders van de traditionele ministeries zullen zijn aangepast in overeenstemming met de overheveling van betrekkingen, de overgeheveldde betrekkingen worden geacht te blijven behoren tot het taalkader waarin zij vóór de overheveling waren opgenomen.

De voorstellen van de nieuwe taalkaders moeten bij de V.C.T. worden ingediend binnen 90 dagen na het van kracht worden van het besluit houdende vaststelling van de nieuwe personeelsformatie.

3. Ten slotte wijst het verslag aan de Koning bij het K.B. van 23 februari 1980 houdende wijziging van het K.B. van 17 april 1979 tot oprichting van vier ministeries van de gemeenschappen en van de gewesten en vaststelling van bijzondere bepalingen betreffende de ambtenaren-generaal die de leiding hebben in de ministeries van de gemeenschappen en van de gewesten (*Stbl.*, 19 februari 1980), dat deze nieuwe ministeries moeten worden beschouwd als centrale diensten zoals de destijds opgerichte ministeries van nationale opvoeding.

4. De artikelen 52 en volgende van de Wet van 8 augustus 1980 bepalen dat de leden van de executieven door hun raden worden gekozen. De executieve van de Vlaamse Gemeenschap telt negen leden, de Voorzitter inbegrepen. Een ervan is afkomstig van Brussel-Hoofdstad. De executieve van de Waalse gewestraad telt zes leden. Volgens de artikelen 17 en volgende oefenen de raden samen met de executieven hun respectieve decreterende bevoegdheid uit.

De executieven bekrachtigen en kondigen de decreten af en zorgen voor hun uitvoering.

Zolang de executieven niet door hun raden zijn gekozen worden volgens de artikelen 23

en 67 hun bevoegdheden uitgeoefend door de Koning.

Bij de overgangsmaatregel bepaalt artikel 66 dat de Koning bij een in de ministerraad overlegd K.B. de voorzitter en de leden van elke executieve aanwijst.

TITEL IV

**TAALGEBRUIK IN DE BEDRIJVEN EN IN DE SOCIALE BETREK-
KINGEN BINNEN HET NEDERLANDSE TAALGEBIED
(TAALDECREET VAN 19 JULI 1973)**

GESCHIEDKUNDIGE INLEIDING

399 De vernederlandsing van het bedrijfsleven heeft een heel lange aanloop gekend.

Van 1830 tot 1860 was de belangstelling vooral op de bescherming van taal en cultuur, *sensu stricto*, gericht (M. LAMBERTY, „*Philosophie van de Vlaamse gedachte*”, 1933, *De Vlaamse Beweging nu* (1948). Slechts heel langzaam wordt het doel ruimer gesteld en ook op de sociaal-economische problemen gericht (A. VERMEYLEN, „*Kritiek der Vlaamse Beweging*”, 1925).

De vernederlandsing van het gerecht, het onderwijs, het bestuur, het leger slorpten daarbij vele krachten op en anderzijds belette het heersende absolute liberalisme aanvankelijk iedere wettelijke tussenkomst op sociaal-economisch terrein.

Nochtans hebben reeds in de tweede helft van de 19e eeuw VUYLSTEKE, VLIBERGH, MACLEOD, DE RAET, DOSFEL, VERMEYLEN, DESWAERTE en vele anderen gewezen op de diepe sociale kloof die door het gebruik van een vreemde taal in de ondernemingen tussen werkgevers en werknemers ontstaat.

400 In 1926 sticht Lieven GEVAERT het Vlaams Economisch Verbond. Een van de doelstellingen van de vereniging is de volkstaal in het zakenleven de plaats te geven die haar van rechtswege toekomt (Th. LUYKX, M. LAMBERTY, F. WILDIERS, *Geschiedenis van de economische bewustwording in Vlaanderen — De rol van het V.E.V.*, Antwerpen 1967).

Ook de eerste sociale bewegingen onder impuls van o.m. E. ANSEELE, Priester DAENS en EYLENBOSCH willen de taaltoestanden in het bedrijfsleven verbeteren.

In 1938 publiceert K. PINXTEN een document over de taaltoestanden in de Limburgse mijnen (K. PINXTEN: *Cultuur en economie in Vlaanderen, Het Limburgse vraagstuk*, Brussel 1938. *Limburg een colonisatiegebied*, K.V.O.H.V. Brussel, 1939.

In 1947 spreekt R. VANDEPUTTE op de katholieke Landsbond te Leuven over het Vlaams programma op financieel en economisch vlak en dringt hij aan op de vernederlandsing van het bedrijfsleven (R. VANDEPUTTE, *De vervlaamsing van het bedrijfsleven*).

In 1957 wordt door het V.E.V. onder de auspiciën van een indrukwekkend beschermingscomité een permanent comité voor de vernederlandsing van het bedrijfsleven opgericht.

In 1957 en 1958 verschijnen onder impuls van A. MICHIELSEN drie brochures onder de titel „Waarom vervlaamsing van het bedrijfsleven?”

De eerste twee zijn hoofdzakelijk van de hand van A. MICHIELSEN zelf, de derde is een meer sociologische benadering van de vernederlandsing van het bedrijfsleven door F. VAN MECHELEN (Studiecentrum voor de vervlaamsing van het bedrijfsleven I, II en III, uitgave V.E.V.).

In 1959 publiceerde H. DELEECK, hoofd van de studiedienst van het A.C.W., een enquête over de taaltoestanden in de grote bedrijven in Oost-Vlaanderen (H. DELEECK, *De taaltoestanden in het Vlaamse bedrijfsleven*, Arbeiderspers, Brussel 1959).

Ook door de voorzitter van het A.C.V. en de secretaris-generaal van het A.B.V.V. wordt een duidelijk standpunt ingenomen ten gunste van de vernederlandsing van het bedrijfsleven (L. ROMMENS, *Het Nederlands in ons bedrijfsleven*, B.R.T. brochure 18, Brussel, 1963).

HOOFDSTUK II

WETSBEPALINGEN BETREFFENDE HET TAALGEBRUIK IN DE BEDRIJVEN

AFDELING I

BEPALINGEN VAN VÓÓR 1963

401 Vóór de belangrijke wetten van 1962, 1963 en 1973 werden reeds herhaaldelijk in afzonderlijke wetten maatregelen aangenomen:

1. de Wet van 10 juli 1883 (*Stbl.*, 11 juli 1883): het betreft de werkmansboekjes waarbij bepaald wordt dat de tekst van de wet en het K.B. ter uitvoering hiervan in het Nederlands worden vermeld;
2. de Wet van 15 juni 1896 (*Stbl.*, 25 juni 1896): het werkplaatsreglement moet in het Frans, in het Nederlands, in het Duits of in verschillende talen worden gesteld, zodat het door alle werknemers kan worden verstaan;
3. de Wet van 16 augustus 1927 (*Stbl.*, 21 augustus 1927) en het K.B. van 31 december 1958 (*Stbl.*, 30 januari 1959); wat de veiligheidsvoorschriften betreft, dient er zo nodig een gedelegeerde werknemer als tolk te worden aangesteld, zodat alle werknemers deze voorschriften in acht kunnen nemen;
4. de Wet betreffende de arbeidsovereenkomst inzake scheepsdienst van 5 juni 1928 (*Stbl.*, 26 juli 1928), waarin verschillende verplichtingen inzake taalgebruik ten gunste van de werknemers worden opgenomen;
5. de Wet van 1 april 1936 (*Stbl.*, 16 april 1936) over de arbeidsovereenkomst op de binnenschepen: ook hier worden verschillende verplichtingen inzake taalgebruik opgelegd;
6. de Wet van 20 september 1948 (*Stbl.*, 27 en 28 sept. 1948) over de ondernemingsraad. Deze wet wijst op het belang van het gebruik van de streektaal voor de sociale betrekkingen tussen werkgevers en werknemers en voorziet in de mogelijkheid om suggesties te doen over het gebruik van de taal in de onderneming;
7. de Wet van 17 juni 1957 (*Stbl.*, 26 juli 1957) over de gezondheid en de veiligheid van de werknemers en de verfraaiing van de werkplaatsen herhaalt voorschriften uit de wet op het werkplaatsreglement;
8. het Algemeen Reglement van de Arbeidsbescherming (ministerie van Arbeid, Brussel 1959): hierin wordt bepaald dat alle bevelen, raadgevingen of alle opvoedende aanbevelingen vanwege de diensten van veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen, die schriftelijk door middel van aanplakbiljetten of individuele nota's aan de werknemers worden gegeven eventueel in één of in verscheidene talen moeten worden gesteld, zodat zij door alle werknemers van de onderneming worden begrepen;
9. De Wet van 28 juni 1932 (*Stbl.*, 29 juni 1932). Deze belangrijke wet op het gebruik

van de talen in bestuurszaken bevat geen enkele uitdrukkelijke bepaling betreffende de toepassing van de wet op het sociaal-economisch gebied. Wel precificeert deze wet dat de ondernemingen en particulieren die als concessiehouder van een openbare dienst optreden, de aan die dienst opgelegde taal moeten gebruiken.

AFDELING II

BEPALINGEN IN DE WET VAN 2 AUGUSTUS 1963 EN IN DE GECOORDINEERDE WETTEN OP HET TAALGEBRUIK IN BESTUURSZAKEN

402 De inhoud van deze wetten is besproken in titel II van deze verhandeling. Hier mag worden volstaan met een verwijzing naar de nummers 71 tot 78 alsook 328 en 329, betreffende de akten en documenten voorgeschreven door de wetten en verordeningen en die bestemd voor hun personeel, welke door bepaalde categorieën van bedrijven worden opgemaakt. Toch moet ook nog worden gewezen op de in dezelfde wetten voorkomende bepalingen betreffende de betrekkingen tussen sommige overheidsdiensten en de privé-bedrijven.

De artikelen 19, 25 en 41 S.W.T. schrijven immers voor dat de diensten gevestigd in de gemeenten van Brussel-Hoofdstad en in de randgemeenten, alsook de centrale diensten, aan privé-bedrijven die in een gemeente zonder speciale regeling zijn gevestigd, antwoorden in de taal van het gebied waarin het betrokken bedrijf is gevestigd. Zie achtereenvolgens nr. 134, 166 en 226.

De term „antwoorden” die in deze bepalingen van de S.W.T. voorkomt, dient in ruime zin te worden verstaan en is geenszins beperkt tot briefwisseling. Hiermee worden alle contacten met de bedrijven bedoeld, zodat alles wat door deze diensten met de betrokken bedrijven wordt afgehandeld, in de taal van het gebied moet gebeuren (zie boven nr. 134).

In al deze artikelen wordt gesproken over privé-bedrijven en niet over de nijverheids-, handels- en financie-bedrijven, zoals in artikel 52 S.W.T.

De regels van de artikelen 19, 25 en 41 S.W.T. gelden bijgevolg voor alle bedrijven ongeacht hun aard, hun structuur of hun omvang en ongeacht of zij al dan niet personeel in dienst hebben.

AFDELING III

HET DECREET VAN 19 JULI 1973: VOORBEREIDING EN VOORSTELLEN TOT WIJZIGING OF AANVULLING

402bis Zoals in verband met de Taalwet in bestuurszaken is gedaan, wordt hierna de lijst opgegeven van ontwerpen of van voorstellen van decreet betreffende het taalgebruik in de bedrijven of in bestuurszaken ingediend bij de Cultuurraad van de Nederlandse Cultuurgemeenschap of bij de Vlaamse Raad. Hierbij worden de titels eveneens verkort, zoals is aangegeven in nr. 26 hierboven.

1. *Gedr.St., Cultuurraad, 26* [1971-72] nr. 1: voorstel van decreet VANDEZANDE tot regeling van de sociale

betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeelsleden, alsmede van de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen. *Gedr.St., Cultuurraad*, 26 [1971-72] nr. 2: amendement LINDEMANS.

2. *Gedr.St., Cultuurraad*, 8 [1971-72] nr. 1: voorstel van decreet CHABERT betreffende de Nederlandse taal bij de eedaflegging. *Gedr.St., Cultuurraad*, 8 [1971-72] nr. 2: verslag LINDEMANS. *Gedr.St., Cultuurraad*, 8 [1971-72] nr. 3: amendement VANDERPOORTEN. *Handel. Cultuurraad*, 3-4-5 [1971-72] blz. 53 e.v.

3. *Gedr.St., Cultuurraad*, 18 [1971-72] nr. 1: voorstel van decreet VANDEZANDE betreffende het taalgebruik in bepaalde openbare diensten. *Gedr.St., Cultuurraad*, 18 [1971-72] nr. 2: amendementen VANDEZANDE. *Gedr.St., Cultuurraad*, 26 [1972-73] nr. 3: amendement VANDEZANDE. *Gedr.St., Cultuurraad*, 26 [1972-73] nr. 4: verslag ANCIAUX en COOREMAN.

4. *Gedr.St., Cultuurraad*, 60 [1972-73] nr. 1: voorstel van decreet CLAEYS tot vernederlandsing van het bedrijfsleven. *Gedr.St., Cultuurraad*, 60 [1972-73] nr. 2: verslag ANCIAUX en COOREMAN. *Handel. Cultuurraad*, 10 [1972-73] blz. 381 e.v.

5. *Gedr.St., Cultuurraad*, 51 [1972-73] nr. 1: voorstel van decreet LINDEMANS tot aanvulling op het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming. *Gedr.St., Cultuurraad*, 51 [1972-73] nr. 2: amendement BASCOUR.

6. *Gedr.St., Cultuurraad*, 117 [1972-73] nr. 1: voorstel van decreet VAN GEYT tot aanvulling van het Decreet van 19 juli 1973.

7. *Gedr.St., Cultuurraad*, 44 [1972-73] nr. 1: voorstel van decreet VANACKERE betreffende de regeling van het taalgebruik in gemeenteraden, federatieraden, agglomeratieraden, provincieraden, colleges van burgemeester en schepenen, federatiecolleges, agglomeratiecolleges, bestendige deputaties, aan gemeenten, ondergeschikte besturen en intercommunale verenigingen. *Gedr.St., Cultuurraad*, 44 [1972-73] nr. 2: verslag LARIDON. *Handel. Cultuurraad*, 3 [1972-73] blz. 106, 107, 108, 109, 110.

8. *Gedr.St., Cultuurraad*, 95 [1972-73] nr. 1: voorstel van decreet VAN HAEGENDOREN tot taalregeling in het nationaal werk van kinderwelzijn.

9. *Gedr.St., Cultuurraad*, 129 [1973-74] nr. 1: voorstel van decreet BOEY over het taalgebruik voor de verkeersborden.

10. *Gedr.St., Cultuurraad*, 28 [B.Z. 1974] nr. 1: voorstel van decreet LINDEMANS tot aanvulling van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming.

11. *Gedr.St., Cultuurraad*, 34 [B.Z. 1974] nr. 1: voorstel van decreet VAN HAEGENDOREN tot taalregeling in het nationaal werk voor kinderwelzijn. *Gedr.St., Cultuurraad*, 34 [B.Z. 1974] nr. 2: verslag BOEL. *Gedr.St., Cultuurraad*, 34 [B.Z. 1974] nr. 3: amendement DE VLIES. *Gedr.St., Cultuurraad*, 34 [B.Z. 1974] nr. 4: amendement minister DE SAEGER. *Handel. Cultuurraad*, 7 [B.Z. 1974] blz. 249 e.v. *Gedr.St., Cultuurraad*, 28 [1974-75] nr. 2: verslag VAN KEIRSBlick over het voorstel van decreet tot aanvulling van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming. *Gedr.St., Cultuurraad*, 28 [1974-75] nr. 3: amendement VANDEZANDE. *Gedr.St., Cultuurraad*, 28 [1974-75] nr. 4: amendement DE VLIES. *Handel. Cultuurraad*, 7 [1974-75] blz. 124 e.v. *Handel. Cultuurraad*, 8 [1974-75] blz. 135 e.v.

12. *Gedr.St., Cultuurraad*, 112 [1974-75] nr. 1: voorstel van decreet VAN HAEGENDOREN tot taalregeling in het nationaal werk voor kinderwelzijn. *Gedr.St., Cultuurraad*, 112 [1974-75] nr. 2: verslag BOEL. *Handel. Cultuurraad*, 17 [1974-75] blz. 503 e.v., 520 e.v.

13. *Gedr.St., Cultuurraad*, 122 [1974-75] nr. 1: voorstel van decreet VAN HAEGENDOREN betreffende de regeling van de aanwerving van personeel en het verlenen van opdrachten door natuurlijke personen of rechtspersonen die onder toepassing vallen van artikel 1 § 1, 2° van de Wet op het gebruik van de talen in bestuurszaken van 2 augustus 1963.

14. *Gedr.St., Cultuurraad*, 137 [1975-76] nr. 1: voorstel van decreet COPPIETERS tot wijziging van de gebruikelijke eedformule.

15. *Gedr.St., Cultuurraad*, 62 [B.Z. 1977] nr. 1: voorstel van decreet VANDEZANDE betreffende de regeling van de aanwerving van personeel en het verlenen van opdrachten voor overheidsdiensten en door natuurlijke personen of rechtspersonen die onder toepassing vallen van artikel 1, § 1, 2° van de Wet op het gebruik van de talen in bestuurszaken van 2 augustus 1963.

16. *Gedr.St., Cultuurraad*, 82 [1977-78] nr. 1: voorstel van decreet VANDEZANDE, VAN IN tot aanvulling van sommige bepalingen van de S.W.T.

17. *Gedr.St., Cultuurraad*, 86 [1977-78] nr. 1: voorstel van decreet LINDEMANS tot wijziging van artikel 12 van de S.W.T.
18. *Gedr.St., Cultuurraad*, 91 [1977-78] nr. 1: voorstel van decreet VAN ELEWIJCK tot aanvulling van de S.W.T.
19. *Gedr.St., Cultuurraad*, 101 [1977-78] nr. 1: voorstel van decreet DE KEERSMAEKER tot regeling van het taalgebruik in zake bepaalde voor het publiek bestemde mededelingen.
20. *Gedr.St., Cultuurraad*, 43 [B.Z. 1979 — G.Z. 1979-80] nr. 1: voorstel van decreet VANDEZANDE tot wijziging van de gebruikelijke eedformules.
21. *Gedr.St., Cultuurraad*, 31 [B.Z. 1979 — G.Z. 1979-80] nr. 1: voorstel van decreet LINDEMANS tot wijziging van artikel 12 van de S.W.T. *Gedr.St., Cultuurraad*, 31 [B.Z. 1979 — G.Z. 1979-80] nr. 2: amendement LINDEMANS. *Gedr.St., Cultuurraad*, 31 [B.Z. 1979 — G.Z. 1979-80] nr. 3: subamendement LINDEMANS.
22. *Gedr.St., Cultuurraad*, 47 [B.Z. 1979 — G.Z. 1979-80] nr. 1: voorstel van decreet VANDEZANDE tot regeling van de aanwerving van personeel en het verlenen van opdrachten door overheidsdiensten en door natuurlijke personen of rechtspersonen die onder de benaming vallen van artikel 1, § 1, 2° van de Wet op het gebruik van de talen in bestuurszaken van 2 augustus 1963.
23. *Gedr.St., Cultuurraad*, 48 [B.Z. 1979 — G.Z. 1979-80] nr. 1: voorstel van decreet VANDEZANDE tot aanvulling van sommige bepalingen van de S.W.T.
24. *Gedr.St., Cultuurraad*, 54 [B.Z. 1979 — G.Z. 1979-80] nr. 1: voorstel van decreet DE KEERSMAEKER voor de regeling van het taalgebruik in zake bepaalde voor het publiek bestemde mededelingen.
25. *Gedr.St., Cultuurraad*, 7 [B.Z. 1979 — G.Z. 1979-80] nr. 1: voorstel van decreet VAN ELEWIJCK tot aanvulling van de S.W.T.
26. *Gedr.St., Vlaamse Raad*, 57 [1980-81] nr. 1: voorstel van decreet LINDEMANS c.s. tot wijziging van artikel 12 S.W.T.
27. *Gedr.St., Vlaamse Raad*, 66 [1980-81] nr. 1: voorstel van decreet VAN ELEWIJCK c.s. houdende aanvulling van de S.W.T.
28. *Gedr.St., Vlaamse Raad*, 71 [1980-81] nr. 1: voorstel van decreet DIEGENANT c.s. betreffende de Nederlandse benaming van buiten het Nederlandse taalgebied gelegen plaatsen.
29. *Gedr.St., Vlaamse Raad*, 111 [1980-81] nr. 1: voorstel van decreet VANDEZANDE houdende aanvulling van sommige bepalingen van de S.W.T.
30. *Gedr.St., Vlaamse Raad*, 127 [1980-81] nr. 1: voorstel van decreet LINDEMANS, VAN ELEWIJCK, VANDERPOORTEN, VANDEZANDE, houdende aanvulling van de artikelen 12 en 33 S.W.T., wat betreft het gebruik van de talen in de betrekkingen tussen de bestuursdiensten van het Nederlands taalgebied en de particulieren.
31. *Gedr.St., Vlaamse Raad*, c.s. 141 [1980-81] nr. 1: houdende wijziging van artikel 49 S.W.T.
32. *Gedr.St., Vlaamse Raad*, 22 [1981-82] nr. 1: voorstel van decreet R. MAES c.s. houdende wijziging van art. 49 S.W.T.
33. *Gedr. St., Vlaamse Raad*, 140 [1981-82] nr. 1: voorstel van decreet C. DE CLERCQ, c.s. houdende wijziging van het Decreet van 19 juli 1973; nr. 2 Amendement BELMANS.
34. *Gedr.St., Vlaamse Raad*, 143 [1981-82] nr. 1: voorstel van decreet VAN GREMBERGEN houdende regeling van het gebruik van de talen in bestuurszaken voor de ontvangers van de registratierechten; nr. 2 en 3 amendementen.
35. *Gedr. St., Vlaamse Raad*, 162 [1982-83] nr. 1: voorstel van decreet VERVAET en CARDOEN houdende regeling van het taalgebruik inzake bepaalde voor het publiek bestemde mededelingen.
36. *Gedr.St., Vlaamse Raad*, 169 [1982-83] nr. 1: voorstel van decreet DE BEUL e.a. houdende voorkoming van de schadelijke gevolgen van maatregelen uitgaande van gemeenschaps- of gewestelijke overheden, andere dan de VI.Raad en de VI.Executieven.
37. *Gedr.St., Vlaamse Raad*, 172 [1982-83] nr. 1: voorstel van decreet VERHAEGEN e.a. betreffende de rechtsgeldigheid van benoemingen in het Nederlandse taalgebied.

HOOFDSTUK III

HET DECREET VAN 19 JULI 1973 (Stbl., 6 SEPTEMBER 1973)

AFDELING I

DOEL EN KENMERKEN VAN HET DECREET

403 Op het ogenblik dat in de Cultuurraad van de Nederlandse Cultuurgemeenschap, door R. VANDEZANDE en D. CLAEYS voorstellen tot vernederlandsing van het bedrijfsleven werden ingediend, was de V.C.T. N.A. bezig met een onderzoek naar de toepassing van de S.W.T. in enkele sectoren van nijverheid, handel en financiën.

De bedoeling was niet alleen om zich op een objectieve manier te vergewissen van de knelpunten bij de toepassing van de S.W.T. maar ook om eventueel voor de regering of het parlement gegevens te verzamelen om de noodzakelijk geachte aanpassingen op concrete basis te kunnen aanbrengen.

Uit de resultaten van het onderzoek in 41 bedrijven met maatschappelijke zetel in het Nederlandse taalgebied, bleek hoe slordig de verplichtingen van de S.W.T. werden toegepast (BLANPAIN, *Taaldecreet*). De Cultuurraad erkende dat de S.W.T. in de praktijk vruchten hebben afgeworpen maar dat de resultaten nog ontoereikend zijn.

VANDEZANDE en D. CLAEYS, de initiatiefnemers van het decreet, betoogden:

1. heel wat instellingen, die geen privé, nijverheids-, handels- of financiële bedrijven zijn, vallen niet onder sommige bepalingen van de S.W.T.;
2. talrijke documenten die niet voor het personeel zijn „bestemd”, maar door het personeel moeten worden gebruikt om het opgedragen werk te kunnen verrichten, zijn „taalvrij”;
3. het taalgebruik van de privé-bedrijven in hun betrekkingen met de openbare diensten is niet bij de wet geregeld; alleen het taalgebruik in de betrekkingen van de openbare diensten met „de bedrijven” is geregeld. Wel is de wens uitgedrukt dat de bedrijven de wettelijke regeling van de diensten niet zouden verstoren. Vandaar de interpretatie van de V.C.T. (N.A., advies nr. 651 en 858 van 19 november 1964 en van 15 december 1964, advies nr. 1512 van 15 december 1966);
4. de sancties op het niet-naleven van de wettelijke bepalingen zijn onvoldoende (*Gedr.St., Cultuurraad*, 26 [1971-72] nr. 1 van 16 maart 1972; *Gedr.St., Cultuurraad*, 60 [1972-73] nr. 1 van 7 december 1972).

404 Volgens het verslag dat namens de commissie voor taalwetgeving en taalbescherming door ANCIAUX en COOREMANS werd uitgebracht, beoogt het decreet de vernederlandsing van het bedrijfsleven en de taalbescherming van arbeiders en bedienden werkelijk en praktisch veilig te stellen (*Gedr.St., Cultuurraad*, 26 [1971-72] nr. 4).

Ingaande op de heftige kritiek van sommige Franstalige kringen publiceerde het se-

cretariaat van de Cultuurraad op 17 oktober 1973 een brochure waarin, in overleg met de verslaggevers, het doel van het decreet als volgt wordt omschreven (blz. 11):

1. de taalvrijheid van de Vlaamse werknemers waarborgen door de misbruiken, ontstaan uit de sociale dwang van de werkgevers, uit te schakelen;
2. het Nederlands als interne taal van de bedrijven opleggen;
3. beletten dat de leiding van de bedrijven in handen komt van Nederlandsonkundigen.

De reden waarom de decreetgever gemeend heeft zo ruim mogelijk te moeten tussenkomen, dient te worden gezocht in de noodzaak discriminatie, moeilijkheden van sociale doorstroming en hinder bij de promotie van Nederlandstalige gediplomeerden in de ondernemingen weg te werken of volwaardig gestalte te geven aan het recht van de Vlaamse werknemers zich zelf te zijn in de onderneming (J. COCQUERAUX, *De ver nederlandseling van het bedrijfsleven*, Antwerpen 1977).

Een eerste fundamentele toelichting bij het decreet gaf R. BLANPAIN (*Het taalgebruik voor de arbeidsverhoudingen*, R.W., 1973-74, 1457-1490).

Wat de kenmerken van het Decreet betreft moge verwezen worden naar die van de taalwetgeving in bestuurszaken (zie boven, nr. 25). Het Decreet onderscheidt zich evenwel van die wetgeving in zoverre het vooral sociale doeleinden nastreeft.

AFDELING II

TOEPASSINGSGEBIED: ARTIKEL 1 VAN HET DECREET

405 Artikel 1 van het Decreet bepaalt dat het decreet van toepassing is op de natuurlijke personen en rechtspersonen die een exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied hebben of die personeel in het Nederlandse taalgebied tewerkstellen. Het regelt het taalgebruik voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede voor de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen.

Voor de toepassing van het decreet worden door hetzelfde artikel 1 gelijkgesteld:

1. met werknemers: de personen die anders dan krachtens een arbeidsovereenkomst arbeid verrichten onder het gezag van een ander persoon of die arbeid verrichten in gelijkaardige voorwaarden als die van een arbeidsovereenkomst;
2. met werkgevers: de personen die de in 1. genoemde werknemers tewerkstellen, ongeacht de aard van hun bedrijvigheid;
3. met een onderneming: de inrichting van werkgevers en met werkgevers gelijkgestelde personen, die een activiteit buiten het bedrijfsleven uitoefenen.

AFDELING III

TOEPASSING TEN AANZIEN VAN DE PLAATS

406 Het landsgedeelte waarin het Taaldecreet toepasselijk is, wordt bepaald door de bevoegdheid van de Cultuurraad die het heeft uitgevaardigd.

Artikel 2 S.W.T. had het land in vier taalgebieden ingedeeld.

In art. 3*bis*, eerste lid, van de Grondwet wordt dezelfde tekst herhaald. De taalgebieden zijn: het Nederlandse, het Franse en het Duitse taalgebied en het tweetalig gebied.

Elke gemeente van het rijk maakt krachtens artikel 3*bis*, tweede lid, van de Grondwet deel uit van één van deze taalgebieden.

Volgens artikel 3*ter* van de Grondwet omvat België drie cultuurgemeenschappen: de Nederlandse, de Franse en de Duitstalige gemeenschap.

Elke gemeenschap heeft de bevoegdheden welke haar bij de Grondwet of bij de krachtens de Grondwet aangenomen wetten worden verleend.

Art. 59*bis*, § 3, van de Grondwet bepaalt dat de Gemeenschapsraden bij uitsluiting van de wetgever, ieder wat hem betreft, bij Decreet het gebruik van de talen regelen voor:

1. bestuurszaken
2. het onderwijs in de door de overheid ingestelde, gesubsidieerde of erkende inrichtingen
3. de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen (Grondwetsbepaling van 17 juli 1980 [*Stbl.*, 18 juli 1980]).

Deze bevoegdheid werd voordien op basis van dezelfde beschikkingen uitgeoefend door de Cultuurraden (Grondwetsbepaling van 24 december 1970 [*Stbl.*, 31 december 1970 en *erratum* van 21 januari 1971]).

Volgens artikel 3, § 1 en § 2 van de Wet van 2 augustus 1963, gewijzigd door de Wet van 23 december 1970 (*Stbl.*, 1 januari 1971) omvat het Nederlandse taalgebied:

- de provincie Antwerpen
- de provincie Limburg
- de provincie Oost-Vlaanderen
- de provincie West-Vlaanderen
- het arrondissement Halle-Vilvoorde
- het arrondissement Leuven.

De decreten aangenomen met toepassing van artikel 59*bis*, § 3, hebben, volgens artikel 59, § 4, van de Grondwet, kracht van wet, respectievelijk in het Nederlandse taalgebied en in het Franse taalgebied, behalve voor:

1. de gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat;
2. de diensten waarvan de werkkring verder reikt dan het taalgebied waarin zij gevestigd zijn;

3. de door de wet aangewezen nationale of internationale instellingen waarvan de werking gemeen is aan meer dan een gemeenschap.

De decreten, genomen krachtens artikel 59*bis*, § 3, gelden ook voor de instellingen van Brussel-Hoofdstad die wegens hun organisatie moeten worden beschouwd als behorend tot één of andere gemeenschap, behalve wanneer een wet aangenomen met een meerderheid van stemmen in elke taalgroep van elke Kamer, op voorwaarde dat de meerderheid van de leden van elke taalgroep aanwezig is en voor zover het totaal van de ja-stemmen in beide taalgroepen tweederde van de uitgebrachte stemmen bereikt, er anders over beschikt (G.W. art. 59*bis*, § 4, Grondwetsbepalingen van 24 november 1970; *Stbl.*, 31 december 1970 en *erratum* van 21 januari 1971).

407 Concreet wil dit zeggen dat de bepalingen van artikel 1 van het Decreet van 29 juli 1973 toepasselijk zijn op het grondgebied:

— van de provincie West-Vlaanderen behalve in de gemeenten Spiere, Helkijn en Mesen;

— van de provincie Oost-Vlaanderen behalve in de stad Ronse (Arbrb. Oudenaarde, 6 maart 1978, *BLANPAIN, Taaldecreeet*, 64);

— van de provincie Antwerpen;

— van de provincie Limburg met uitzondering van de gemeenten Herstappe en Voeren (de vroegere zes Voergemeenten)

— van de provincie Brabant, in het arrondissement Leuven, in het arrondissement Halle-Vilvoorde met uitzondering van de gemeente Bever en de zes randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezenbeek-Oppem (Brochure van het secretariaat van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap).

Het Decreet is niet van toepassing in Brussel-Hoofdstad (Arbrb. Brussel, 15 december 1978, *R.W.*, 1978-79, 2596).

408 De wetgever heeft de nationale of internationale instellingen waarvan de werking gemeen is aan meer dan één gemeenschap niet nader aangeduid. In talrijke adviezen heeft de V.C.T. er herhaaldelijk en tevergeefs op aangedrongen om de uitvoeringsdiensten waarvan de zetel buiten Brussel-Hoofdstad is gevestigd en die bijgevolg gemeen zijn aan de twee gemeenschappen overeenkomstig het bepaalde in artikel 46, § 6, S.W.T. tot het noodzakelijke minimum te beperken (*Gedr.St.*, *Kamer*, 654 [1972-73] van 6 juli 1973, blz. 10 e.v.).

Het studiecentrum voor kernenergie te Mol en het I.R.E. te Charleroi zijn volgens de V.C.T. onderworpen aan artikel 1, 1, 2° van de S.W.T. (V.C.T., advies nr. 1247 van 3 februari 1966; nr. 13184/II/P van 26 november 1981).

De opeenvolgende ministers van Economische Zaken beschouwden het centrum te Mol en het I.R.E. te Charleroi weliswaar als instellingen belast met een in het belang van het algemeen toevertrouwde taak die de grenzen van die van een privé-bedrijf overschrijdt, maar niet als instellingen die rechtstreeks onder het gezag van een openbare macht ressorteren.

Het taalgebruik in het studiecentrum van Mol wordt in overeenstemming met de minister van Economische Zaken, slechts geregeld bij interne dienstnota (Parl. Vr. en Antw., vr. 23 van 8 januari 1971).

Eurochem te Mol, voor zover deze onderneming haar activiteiten zou hernemen, behoort, wegens zijn uitgesproken Europees en internationaal karakter, zijn statuten en de samenstelling van zijn raad van beheer, tot de categorie van internationale instellingen waarvan de werking de twee gemeenschappen aanbelangt. Er bestaat dus in bepaalde gevallen een duidelijke contradictie tussen de feitelijke toestand en de grondwettelijke voorschriften.

409 De Gecoördineerde Wetten op het taalgebruik in bestuurszaken blijven vanzelfsprekend van toepassing: 1°) buiten het Nederlandse taalgebied, 2°) in de taalgrens- en randgemeenten, 3°) in het Nederlandse taalgebied voor alle bepalingen die niet strijdig of onverenigbaar zijn met het Decreet.

Het Decreet heeft de vroegere bepalingen van de S.W.T. inzake taalgebruik in het bedrijfsleven namelijk niet expliciet maar slechts impliciet en ten dele opgeheven en die wetten blijven van kracht niet alleen in de gevallen waarin het Decreet niet van toepassing is, maar ook in de gevallen die wat de materie betreft buiten de toepassing van het Decreet vallen (V.C.T., N.A., *Decreet op het taalgebruik in het bedrijfsleven en de arbeidsverhoudingen*, blz. 53; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 266, blz. 110).

410 Artikel 52 S.W.T. zegt dat de bepalingen van deze wetten toepasselijk zijn op de privé handels- of financiebedrijven naargelang hun exploitatiezetel of onderscheiden exploitatiezetels in het ene of het andere taalgebied zijn gelegen.

Artikel 1 van het Decreet schrijft voor dat de bepalingen van het Decreet van toepassing zijn op de natuurlijke of rechtspersonen die een exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied hebben of die personeel in het Nederlandse taalgebied tewerkstellen.

Voor de toepassing van het Decreet kan wat het begrip exploitatiezetel betreft worden verwezen naar de interpretatie die daaraan bij de toepassing van de S.W.T. wordt gegeven (zie boven, nr. 73 e.v.). Het betreft niet de zetel van de vennootschap, de zogenaamde „maatschappelijke” zetel (Arbrb. Brussel, 5 september 1974, BLANPAIN, *Taaldecreet*, 65; zie ook Rb. Leuven, 6 september 1977, a.w., 66).

De vraag kan dan rijzen wanneer een exploitatiezetel bestaat en of en in hoever stukken die met het oog op de oprichting van de zetel worden opgesteld, aan het decreet onderworpen zijn (Arbrb. Antwerpen, 28 februari 1978, BLANPAIN, a.w., 67). Van een rondreizend circus meende de Arbeidsrechtbank te Leuven de exploitatiezetel te vinden in de woonplaats van de exploitant (18 oktober 1977, BLANPAIN, a.w., 72).

411 Maar het Decreet is ook van toepassing op alle werkgevers die personeel in het Nederlandse taalgebied tewerkstellen, ongeacht of dat personeel uitsluitend in het Nederlands taalgebied is tewerkgesteld en of de onderneming daar haar exploitatiezetel heeft, terwijl de plaats van tewerkstelling geen belang heeft als de onderneming in het Nederlandse taalgebied is gevestigd (Cass., 2 arresten van 11 juni 1979, R.W., 1979-80, 299 en 1129; Arr. Cass., 1978-79, 1192 en 1207; T.Best., 1979, 497, met de concl. adv. gen. LENAERTS; Pas., 1979, 1166 en 1170; J.T., 1979, 642; Rev.Dr.Soc., 1979, 250 met noot W. REYNDERS; R. BLANPAIN, *Arbeidsrecht*, 1, 8, 25 en 26, 1, 8; zie ook: M. LEROY, *Les conflits de compétence en matière d'emploi des langues et leur règlement*, Adm.Publ., maart 1981, 39).

De arbeidsrechtbank van Luik oordeelde niettemin dat het Decreet niet gold voor de werkgever met enige zetel in het Nederlandse taalgebied ten aanzien van het daarbuiten tewerkgestelde personeel (17 januari 1979, *J.T.T.*, 179, 160, *J.Liège*, 1979, 214).

Over het mogelijke conflict dat aldus zou ontstaan tussen Decreet en Grondwet enerzijds en tussen Decreet en S.W.T. anderzijds, zie verder nr. 492 en 496.

Deze tekst van artikel 1 van het Decreet impliceert zeker t.o.v. van de gecoördineerde wetten een aanzienlijke uitbreiding van het toepassingsgebied tot alle natuurlijke en rechtspersonen die een exploitatiezetel hebben in het Nederlandse taalgebied of die personeel tewerkstellen in dit taalgebied.

De universiteiten, de vakbonden, de ziekenfondsen, de landbouw-, gezins- en ambachtsbedrijven en de natuurlijke personen vallen nu onder de bepalingen van het Decreet, voor zover zij personeel in het Nederlandse taalgebied tewerkstellen (V.C.T., N.A., advies nr. 3499 van 5 december 1972; R. BLANPAIN, *R.W.*, 1973-74, 1477).

412 De vraag rijst of het Decreet aldus niet de bevoegdheid van de Nederlandse Cultuurraad, thans Vlaamse Raad, te buiten gaat door voorschriften te geven voor ondernemers die in een ander taalgebied gevestigd zijn.

De tekst werd aangenomen op voorstel van de minister van Binnenlandse Zaken, na advies van de V.C.T., N.A.

In haar advies onderstreepte de V.C.T. dat de tekst van het voorstel namelijk dat het decreet van toepassing is „op alle natuurlijke en rechtspersonen die personeel tewerkstellen en die in het Nederlands taalgebied woonachtig of gevestigd zijn”, wel een verruiming van het toepassingsgebied beoogt, maar dat het begrip „exploitatiezetel” van artikel 52 S.W.T. moet worden verduidelijkt.

Een restrictieve toepassing zou tot gevolg hebben dat een natuurlijk persoon, die personeel te werk stelt in het Nederlandse taalgebied, maar woonachtig is in een ander taalgebied (b.v. Brussel-Hoofdstad), aan de toepassing van het decreet ontsnapt. Dat was b.v. nog de mening van de Arbeidsrechtbank te Brussel, in geval van tewerkstelling in het Nederlands taalgebied en te Brussel (4 juni 1980, *J.T.T.*, 1980, 294).

Om zulks te voorkomen stelde de V.C.T. de huidige tekst van het Decreet voor, die in de Cultuurraad unaniem werd goedgekeurd.

413 Uit de voorbereiding van het Decreet blijkt derhalve dat het niet de bedoeling was de territoriale bevoegdheid te overschrijden, maar wel de integrale vernederlandsing van het bedrijfsleven in het Nederlandse taalgebied te verwezenlijken. VANDEZANDE, wiens voorstel aan de basis van het decreet ligt, verwijst trouwens uitdrukkelijk naar art. 59bis van de Grondwet, waarin de bevoegdheden van de Cultuurraden worden geregeld.

Hieruit kan worden afgeleid dat de decreetgever zeker niet wenste in te grijpen in de taalregeling van de bedrijven van een ander taalgebied, maar deze bedrijven wel wilde verplichten om de documenten en bescheiden bestemd voor het Nederlandstalige personeel, tewerkgesteld in het homogeen Nederlandse taalgebied in het Nederlands te stellen (Mededelingen van het Verbond van Belgische ondernemers, nr. 30 van 1 december 1973, Commentaar over het decreet betreffende het taalgebruik in de ondernemingen).

Dit betekent derhalve niet dat het Decreet o.m. toepasselijk is op de *akten* betreffende een vennootschap die voor een bepaald werk personeel in het Nederlands taalgebied

tewerkstelt, wel dat de taalverplichting geldt voor de sociale betrekkingen met het personeel (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 194, 83).

Hierbij kan worden gedacht aan een buitenlandse vennootschap die bepaalde werken in het Nederlandse taalgebied laat uitvoeren door haar personeel zonder dat zij in België een bijkantoor of een bedrijfszetel opricht. Een buitenlandse vennootschap kan in België haar werkzaamheden verrichten zonder enige voorafgaande openbaarmaking van haar oprichtingsakte (art. 196 Vennootschappenwet, I. DE WEERDT, *t.a.p.*).

In dezelfde geest moeten volgens de Arbeidsrechtbank van Kortrijk alle documenten bestemd voor het personeel tewerkgesteld in het Nederlands taalgebied, door de werkgever in het Nederlands gesteld worden, en deze regel geldt, ongeacht de plaats van de zetel van de onderneming, de talenkennis van de werknemer, de plaats waar de arbeidsovereenkomst werd ondertekend enz. (3 januari 1978, BLANPAIN, *Taaldecreet*, 73). Het V.B.O. is het evenwel met deze zienswijze niet eens.

Het Taaldecreet, aldus het Arbeidshof van Antwerpen op 12 maart 1976, is van toepassing op werkgevers die buiten het Nederlands taalgebied gevestigd zijn; het is voldoende dat zij in dat taalgebied personeel tewerkstellen (12 maart 1976, BLANPAIN, *a.w.*, 74). Het Arbeidshof te Gent oordeelt op 14 oktober 1977 dat een ontslagbrief die in het Frans is gesteld door een Brusselse aannemer en gericht is aan een vakbondsafgevaardigde van Franse nationaliteit die werkzaam is te Gent, nietig is omdat hij in strijd is met het Decreet, aangezien geen uitzonderingen worden toegestaan voor werknemers, al dan niet van vreemde nationaliteit, die het Nederlands niet als moedertaal hebben (BLANPAIN, *Taaldecreet*, 75; zie ook verder, nr. 497).

414 De tekst van artikel 1, die het Decreet toepasselijk maakt op diegenen die personeel tewerkstellen in het Nederlandse taalgebied lokte heel wat tegenspraak uit.

Volgens sommigen legt het Decreet daardoor verplichtingen op aan werkgevers buiten het Nederlandse taalgebied en is het in tegenspraak met art. 59bis van de Grondwet.

TAQUET en WANTIEZ menen dat deze bepalingen in tegenspraak zouden kunnen zijn met de Grondwet, die de territoriale bevoegdheid voor iedere gemeenschap heeft geregeld (*J.T.T.*, 1973, 275). Maar is het niet veeleer zo dat de decreetgever van 1973 van de stelregel is uitgegaan dat een werknemer die in het Nederlandse taalgebied is tewerkgesteld normaal tot diezelfde gemeenschap behoort en bijgevolg de taal van die gemeenschap kent. Daarbij komt ook dezelfde bekommernis naar voren als bij de wetgever van 1963, nl. dat bepaalde werkgevers het eentalige karakter van de overheidsdiensten zouden eerbiedigen door aan hun werknemers documenten af te geven in de taal van het gebied waarvoor de bescheiden normaal bestemd zijn.

Dat was in ieder geval de geest en de zin van het amendement dat door de V.C.T. N.A. op het oorspronkelijke ontwerp van Decreet werd voorgesteld.

De Arbeidsrechtbank te Antwerpen oordeelde dan ook dat het Decreet niet strijdig is met artikel 59bis van de Grondwet. Het houdt immers geen verbod in om in een ander taalgebied anderstalige documenten op te stellen doch enkel om zich op deze documenten te beroepen wanneer zij hun sociale en juridische bestemming krijgen binnen het taalgebied dat aan de bevoegdheid van de Cultuurraad van de Nederlandse Cultuurgemeenschap is voorbehouden (13 december 1977, BLANPAIN, *Taaldecreet*, 90, *J.T.T.*, 1978, 336).

J. EECKHOUT meende dat ook het laatste lid van artikel 1 van het Decreet strijdig is met de Grondwet, nl. met

art. 59bis, § 3, 3°, daar het al diegenen die personeel tewerkstellen, gelijkstelt met een onderneming, waarmee alleen handels- en nijverheidsbedrijven bedoeld zouden zijn.

TAQUET en WANTIEZ (*J.T.T.*, 1973, 275) zijn echter terecht van mening dat, wanneer de Grondwet aan de Cultuurraden de bevoegdheid geeft het taalgebruik in de sociale betrekkingen tussen werkgevers en personeel te regelen, hier niet alleen de onderneming in de strikt commerciële zin wordt bedoeld, maar dat hier de algemene term wordt gebruikt waarmee elke natuurlijke of rechtspersoon wordt aangeduid die, met of zonder winst oogmerk, gezag, leiding en toezicht uitoefent op de arbeid van andere natuurlijke personen.

De genoemde auteurs menen dan ook dat het decreet ter zake niet in tegenspraak is met de Grondwet.

Op de grondwettigheid van het Decreet en de verhouding tussen het Decreet en de S.W.T., wordt verder nog teruggekomen (zie nr. 486 e.v.).

AFDELING IV

TOEPASSING TEN AANZIEN VAN DE PERSOON

415 Artikel 1 van het Decreet omschrijft het toepassingsgebied op analoge, zij het strengere wijze als de Arbeidswet van 16 maart 1971, gewijzigd bij de Wet van 30 juni 1971 (*Stbl.*, 30 maart 1971). De wet vindt toepassing op werkgevers en werknemers.

§ 1. Werkgevers

416 Het Decreet is toepasselijk op alle werkgevers die werknemers, in de meest ruime arbeidsrechtelijke zin van het woord tewerkstellen in het Nederlandse taalgebied.

Tot die werkgevers behoren uiteraard diegenen die met het doel winst te maken, ondernemingen opzetten waarvan een exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied is gelegen en die, krachtens een arbeidsovereenkomst werknemers onder hun gezag tegen vergoeding tewerkstellen.

Een arbeidsovereenkomst hoeft niet schriftelijk te zijn aangegaan om geldig te zijn (H. LENAERTS, *Inleiding tot het sociaal recht*, Gent 1973, XXIV).

Voor de toepassing van het Decreet worden met die werkgevers gelijkgesteld degenen die, welke ook de aard is van hun activiteit, onder hun gezag werknemers tewerkstellen (V.C.T., N.A., brochure 25; *J.T.T.*, 1973; J. COQUERAUX, *a.w.*, 54; zie ook boven, nr. 411 en 412).

§ 2. Werknemers

417 Verplicht het Decreet alleen de werkgevers?

Volgens sommigen legt het Decreet alleen aan de werkgever verplichtingen op.

Tot staving van de stelling wordt de tekst van artikel 1 geciteerd, waarin de toepassing wordt beperkt tot „de natuurlijke personen en rechtspersonen” die een exploitatiezetel in het Nederlands taalgebied hebben of die personeel in het Nederlands taalgebied tewerkstellen. Er is dus geen sprake van werknemers; bovendien was in het voorstel CLAEYS uitdrukkelijk bepaald dat het Decreet van toepassing was op de werknemers maar werd het woord „werknemers” door de Cultuurraad geschrapt. Ten slotte beoogt het Decreet de werknemers te beschermen tegen sociale druk vanwege de werkgever (Arbrb. Brussel, 6 september 1976; *J.T.T.*, 977, 318;

R.D.S., 1977, 309, BLANPAIN, *Taaldecreet*, 81; cd., 22 april 1977, R.D.S., 1977, 248, BLANPAIN, *Taaldecreet*, 81).

In hetzelfde artikel 1 wordt evenwel ook uitdrukkelijk bepaald dat het Decreet het taalgebruik regelt voor de sociale betrekkingen tussen werkgevers en werknemers, die zowel de individuele, de collectieve als de mondelinge en schriftelijke contacten tussen werkgevers en werknemers omvatten. Artikel 2 heeft het over de tussen werkgevers en werknemers te gebruiken taal. Het lijdt dus volgens BLANPAIN geen twijfel dat ook de werknemers binnen het toepassingsgebied van het Decreet vallen en zich in de sociale verhoudingen met de werkgever van het Nederlands moeten bedienen (R.W., 1937-74, 1478; *Arbeidsrecht*, I, 8). Het Decreet regelt de betrekkingen zowel naar boven als naar onder (Arbrb. Mechelen, 15 maart 1977, BLANPAIN, *a.w.*, 83).

Ook de werknemers hebben op grond van het Decreet rechten en verplichtingen. Verder zal evenwel blijken dat de sancties alleen de werkgever treffen.

418 Wie is werknemer?

Als werknemers worden in de eerste plaats beschouwd degenen die tegen vergoeding onder het gezag, de leiding en het toezicht van een werkgever arbeid verrichten: de arbeiders en de bedienden.

Dat de werknemer geen Nederlands kent of een andere taal gebruikt, sluit de toepassing van het Decreet niet uit (Arbh. Brussel, 22 april 1977 en 22 november 1977; BLANPAIN, *Taaldecreet*, blz. 60 en 62).

Artikel 1, 1° van het Decreet stelt twee categorieën van personen met deze gelijk:

a. Degenen die anders dan krachtens een arbeidsovereenkomst arbeid verrichten onder het gezag van een ander persoon.

Volgens TAQUET en WANTIEZ (*J.T.T.*, 1973, 275) is deze gelijkstelling overbodig omdat de arbeidsovereenkomst niet is beperkt tot het arbeids- of bediendencontract, dat volgens sommigen alleen bestaat wanneer terzelfdertijd gezag, leiding en toezicht aanwezig zijn. De arbeidsovereenkomst is echter een veel ruimer begrip en kan ook bestaan wanneer alleen het gezag aanwezig is. Als klassieke voorbeelden gelden de overeenkomsten betreffende handelsreizigers en thuisarbeiders.

b. Degenen die arbeid verrichten in gelijkaardige voorwaarden als die van een arbeidsovereenkomst.

De wetgeving op de sociale zekerheid kent eveneens een dergelijke gelijkstelling. Bij de voorbereiding van die wet werd de zin ervan nader omschreven: „De uitbreiding bedoelt de personen die schematisch als „marginale arbeiders” worden beschouwd, omdat ze onder de dekmantel van een schijnbare of theoretische zelfstandigheid onttrokken worden aan het stelsel van de sociale zekerheid, wanneer zij in feite op dezelfde wijze arbeid verrichten als de loontrekkenden” (Wet van 27 juni 1969 tot herziening van de Besluitwet van 28 december 1944 betreffende de sociale zekerheid van de arbeiders, *Stbl.*, 5 december 1969).

Het K.B. ter uitvoering van deze wetsbepalingen kende de voordelen van de sociale zekerheid toe aan sommige mandatarissen in vennootschappen, aan schouwspelartiesten, aan personen uitgezonden door zakenbureaus, aan sommige thuisarbeiders, aan tewerkgestelde studenten, aan stagiairs bij de beoefenaars van vrije beroepen zoals advocaten, apothekers, kinesisten, enz. (K.B. van 28 november 1969 gew. door K.B. van 15 juni 1970, *Stbl.*, 30 juni 1970; Brochure V.C.T., N.A., *a.w.*, blz. 24).

De kritiek van TACQUET en WANTIEZ (*a.w., t.a.p.*), als zou deze gelijkstelling betrekkingen zonder gezag betreffen en derhalve de „sociale betrekkingen” waartoe de bevoegdheid van de Cultuurraad beperkt was, te buiten gaan, is dus niet gegrond.

419 TAQUET en WANTIEZ oordelen terecht dat alleen als werknemers kunnen beschouwd worden diegenen die terzelfdertijd:

- a. een vergoeding van dezelfde aard als een loontrekkende ontvangen,
- b. een arbeid met een relatief duurzaam karakter verrichten,
- c. een zekere ondergeschiktheid t.o.v. een werkgever vertonen (*J.T.T., 1973, 275*).

420 Men aanvaardt algemeen dat, op grond van artikel 3 van de Arbeidswet (Wet van 16 maart 1971, *Stbl.*, 30 maart 1971), mede als werknemers moeten worden beschouwd:

— dienstboden

— degenen die arbeid verrichten in een familiebedrijf, zelfs die waar gewoonlijk alleen bloedverwanten, aanverwanten, pleegkinderen, enz. uitsluitend onder het gezag van vader, moeder of voogd tewerkgesteld zijn

— tewerkgestelden in kermisondernemingen, ondernemingen voor vervoer over land, te water en door de lucht, in visserijbedrijven, hotels, motels, kampeerterreinen, spijshuizen, traiteurszaken, verbruikerszalen, dranksluiterijen, in ondernemingen voor openbare vertoningen en vermakelijkheden, in persbedrijven en reisagentschappen, bij allerhande neringdoeners en ook voor verenigingen zonder winst oogmerk.

R. BLANPAIN voegt hieraan nog toe de leerjongens, gevangenen die arbeid verrichten en opgeëiste werknemers in het kader van de wetgeving op de prestatie van algemeen belang in vreedstijd (*R.W., 1973-74, 1476*).

AFDELING V

TOEPASSING TEN AANZIEN VAN DE HANDELING

§ 1. Overzicht van het Decreet

421 Artikel 2 bepaalt dat het Nederlands de te gebruiken taal is voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede voor de wettelijk voorgescheven akten en bescheiden van de ondernemingen.

De sociale betrekkingen omvatten volgens artikel 3 zowel de mondelinge als de schriftelijke, individuele en collectieve contacten tussen de werkgevers en werknemers, die rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met de tewerkstelling.

422 Artikel 4 preciseert dat sociale betrekkingen o.m. omvatten:

„§ 1. alle betrekkingen tussen de werkgevers en werknemers, die op het vlak van de onderneming plaatsvinden in de vorm van bevelen, mededelingen, publikaties, dienstvergaderingen of personeelsvergaderingen, sociale dienst, arbeids-

geneeskundige dienst, maatschappelijke werken, volmakingscyclussen, disciplinaire procedure, onthaal en andere.

§ 2. de betrekkingen die op het vlak van de onderneming plaatsvinden in de ondernemingsraad, het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaats, of tussen de werkgever en de syndicale afvaardiging, alsmede in of met elk ander orgaan dat tot institutionalisatie van die betrekkingen bij wet of collectief overleg zou worden opgericht.

§ 3. alle betrekkingen tussen de werkgever en privaatrechtelijke of publiekrechtelijke instellingen die hun oorsprong vinden in de arbeidsverhouding.”

§ 2. Het begrip „onderneming”

423 In de artikelen 19, 25, 41 S.W.T. wordt gesproken over de toepassing van de wet op de privé-bedrijven. In de artikelen 52 en 59 S.W.T. wordt gehandeld over de toepassing van de wet op privé nijverheids-, handels- of financiebedrijven.

Artikel 1 van het Decreet handelt daarentegen over de toepassing op ondernemingen en op de inrichting van werkgevers en met werkgevers gelijkgestelde personen die een activiteit buiten het bedrijfsleven uitoefenen.

Ook artikel 4 van het Decreet bepaalt dat het van toepassing is op de betrekkingen die in de onderneming tussen werkgevers en werknemers bestaan.

Is de keuze van deze verschillende terminologie in de S.W.T. en in het Decreet opzettelijk?

Volgens het Sociaalrechtelijk Woordenboek is een onderneming een zelfstandig economische eenheid, gericht op het exploiteren van één of meerdere bedrijven met het oog op het maken van winst; een bedrijf is een technisch-organisatorische eenheid van menselijke en zakelijke productiefactoren. (Benelux Econ. Unie, eerste druk, 1958, tweede druk 1963; vgl. de Wet van 17 juli 1975 betreffende de boekhouding en de jaarrekening in ondernemingen, *Stbl.*, 4 september 1975).

BLANPAIN vindt het sociale element doorslaggevend en verwijst naar de omschrijving van J. STEYAERT: telkens als een groep werknemers een zekere graad van samenhangigheid vertoont, waardoor hij als geheel kan optreden tegenover het ondernemingshoofd, heeft men met een onderneming te doen in de zin van de wet (J. STEYAERT, *A.P.R.*, Tw. *Ondernemingsraad*, nr. 9).

Uitgaande van deze omschrijvingen zou het wellicht duidelijker zijn geweest ook reeds in de S.W.T. de term „onderneming” in plaats van „bedrijf” te gebruiken. Maar, zelfs al heeft het decreet een veel ruimere toepassings sfeer dan de S.W.T., toch kan „onderneming” in beide wetteksten gelden als een algemeen begrip dat één of meer bedrijven of exploitatiezetels kan omvatten.

§ 3. Het begrip „sociale betrekkingen”

424 Het Decreet geeft geen definitie van het begrip sociale betrekkingen maar geeft

wel in artikel 4 een opsomming die niet limitatief is. Dit blijkt uit de woorden „ondermeer” en „...en andere”.

Het begrip „sociale betrekkingen” moet bijgevolg ruim worden geïnterpreteerd.

De betrekkingen tussen de werkgever en het hogere en lagere kaderpersoneel, met de bestuursdiensten, met de personeelsdiensten, met de patronale beroepsverenigingen, met de vakbonden en met de sociale bemiddelaars vallen onder dat begrip.

De sociale betrekkingen omvatten de geïnstitutionaliseerde verhoudingen tussen de werkgevers en de werknemers die plaatshebben op het vlak van de onderneming. Zowel de oprichting als de werking van die organen moeten in het Nederlands geschieden. Ook andere, zelfs toekomstige organen tot organisatie van de verhoudingen tussen werkgever en werknemer worden bedoeld.

Alle documenten en inlichtingen, ook die welke het resultaat zijn van collectief overleg, en alle onderrichtingen van technische of administratieve aard moeten in het Nederlands worden verstrekt.

425 Anderstalige brochures, handleidingen enz. moeten naar gelang van de omstandigheden worden vertaald. Dit is evenwel niet het geval wanneer zij alleen worden gelezen door het hoger stafpersoneel van wie taalkennis een vereiste was bij de aanwerving.

426 Men kan die „sociale betrekkingen” in een zevental categorieën onderbrengen.

1. De sociale betrekkingen binnen de individuele arbeidsverhoudingen

Voor zover zij schriftelijk plaatshebben vallen daaronder de volgende documenten:

— de arbeidsovereenkomst voor bedienden en werklieden (V.C.T. N.A., advies nr. 1546 van 29 maart 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 1661 van 13 september 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 3296 van 23 januari 1973, V.C.T. N.A., advies nr. 3977 van 16 september 1975; Arbrb. Brussel, 18 mei 1976, Arbh. Antwerpen, 28 februari 1978, Arbrb. Dendermonde, 7 maart 1976, Arbrb. Kortrijk, 3 januari 1978, alle in *BLANPAIN, Taaldecreet*, blz. 67, 71, 73 en 80);

— de arbeidsovereenkomst voor zeelieden;

— de aanmonstering, geregeld in de Wetten van 5 juni 1928 en 15 juni 1961, *Stbl.* van 26 juli 1928 en 29 juli 1961 (V.C.T. N.A., advies nr. 1582 van 17 mei 1966);

— de arbeidsovereenkomst voor handelsreizigers (V.C.T. N.A., advies nr. 1516 van 29 maart 1966), voor dienstboden en studenten (Brochure V.C.T. N.A. 29);

— het weddebrieffje (V.C.T. N.A., advies nr. 911 van 1 december 1964, V.C.T. N.A., advies nr. 1882 van 23 mei 1967);

— het loonbrieffje (V.C.T. N.A., advies nr. 1436 van 14 december 1965, V.C.T. N.A., advies nr. 1839 van 31 januari 1967, V.C.T. advies nr. 2380 van 23 april 1970, V.C.T. N.A., advies nr. 3977 van 16 september 1975);

— de opzeggingsbrief (Cass., 11 juni 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 1192, *R.W.*, 1979-80, 299, *Pas.*, 1979, 1170, *J.T.*, 1979, 642, *R.S.D.*, 1979, 250 met noot W. REYNDERS, *J.T.T.*, 1979, 233; Arbh. Brussel, 18 oktober 1977, 22 november 1977, 10

januari 1978, alle in BLANPAIN, *Taaldecreet*, blz. 59, 62 en 89; V.C.T., advies nr. 2089 van 29 februari 1968, V.C.T. N.A., advies nr. 2193 van 26 maart 1968; anders, Arbh. Brussel, 23 augustus 1979, *J.T.*, 1979, 661 met advies O.M.);

— het getuigschrift voor tewerkstelling (V.C.T. N.A., advies nr. 3296 van 23 januari 1973, V.C.T. N.A., advies nr. 3977 van 16 september 1975; Arbh. Antwerpen, 12 maart 1977, BLANPAIN, *Taaldecreet*, blz. 74);

— schriftelijke onderhandelingen over de opzegging (Arbh. Mechelen, 15 maart 1977, BLANPAIN, *a.w.*, 83);

— de individuele jaarrekening (V.C.T. N.A., advies nr. 911 van 1 december 1964, V.C.T. N.A., advies nr. 1882 van 23 mei 1967, V.C.T. N.A., advies nr. 3621 van 19 juni 1973; Arbh. Antwerpen, 12 maart 1976, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 74);

— de kaart voor gezondheidscontrole (V.C.T. N.A., advies nr. 1906 van 4 april 1967, V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967, V.C.T. N.A., advies nr. 3493 B van 8 maart 1973);

— het vakantiegetuigschrift (V.C.T. N.A., advies nr. 1516 van 29 maart 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 3977 van 16 september 1975; Arbh. Antwerpen, 12 maart 1976, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 74);

— de individuele verlofiche (V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967);

— het formulier voor aanvraag van gezinsvergoeding (V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967)

— de steekkaart voor arbeidsongevallen (Brochure V.C.T. N.A., advies nr. 29);

— het geneeskundig getuigschrift bij arbeidsongeval (V.C.T. N.A., advies nr. 80 van 18 maart 1965, V.C.T. N.A., advies nr. 68 van 5 oktober 1965, V.C.T. N.A., advies nr. 1241 van 23 november 1965, V.C.T. N.A., advies nr. 1241/2 van 15 februari 1966);

— het formulier voor de aangifte van een arbeidsongeval (V.C.T., advies nr. 80 van 18 maart 1965, V.C.T. N.A., advies nr. 1241/1 van 15 februari 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 1647 van 13 september 1966, V.C.T., advies nr. 2129 van 28 maart 1968);

— het formulier voor de aangifte van een arbeidsongeschiktheid (V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967);

— de bijdragebons voor de verzekering tegen ziekte en invaliditeit (V.C.T. N.A., advies nr. 3028 van 23 juni 1970, V.C.T., advies nr. 3347 van 21 september 1972, V.C.T. N.A., advies nr. 3296 van 23 januari 1973, V.C.T. N.A., advies nr. 3621 van 19 juni 1973, V.C.T. N.A., advies nr. 3977 van 16 september 1975, V.C.T. N.A. D/V.P.B./34 van 16 november 1976);

— het formulier voor de aangifte van werkloosheid (V.C.T. N.A., advies nr. 1524, 1537, 1538, 1539 van 30 juni 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 1721 van 29 november 1966);

— het formulier voor de aangifte van werkloosheid bij collectief verlof (V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967);

— de belastingfiche en andere belastingdocumenten (V.C.T. N.A., advies nr. 1781 van 1 februari 1968; Arbh. Antwerpen, 12 maart 1976, BLANPAIN, *Taaldecreet*, blz. 74);

- de verklaring voor aansluiting bij een pensioenfonds (V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967);
- het attest van oppensioenstelling enz. V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967).

2. *Collectieve sociale betrekkingen in de onderneming en de daarop betrekking hebbende documenten*

427 Tot de collectieve documenten in de onderneming behoren onder meer:

- dienstorders, onderrichtingen en arbeidsopdrachten die bestemd zijn voor het personeel of aan het personeel gericht zijn (V.C.T., advies nr. 1431 van 21 december 1965, V.C.T. N.A., advies nr. 1537 van 15 maart 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 1511 van 30 juni 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 1583 van 20 september 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 3493 B van 8 maart 1973; Arbh. Antwerpen, 13 maart 1978, BLANPAIN, *Taaldecreet*, blz. 77);
- collectieve arbeidsovereenkomsten (Brochure V.C.T. N.A. 30);
- polissen voor verzekering van motorvoertuigen (V.C.T. N.A., advies nr. 4119 van 17 februari 1976);
- het werkplaatsreglement (V.C.T. N.A., advies nr. 897 van 25 januari 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 1537 van 15 maart 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 1541 van 20 september 1966, V.C.T. N.A., advies nr. 3716 van 4 februari 1975);
- de dienstvergaderingen (V.C.T. N.A., advies nr. 3544 van 8 maart 1973);
- het informatieblad (V.C.T. N.A., advies nr. 3544 van 8 maart 1973);
- de bijscholingscycli (V.C.T. N.A., advies nr. 3544 van 8 maart 1973).

3. *De sociale betrekkingen in de instellingen van de onderneming*

428 Het gaat hier in het algemeen over de schriftelijke en mondelinge betrekkingen tussen werkgevers en werknemers in de instellingen die met een sociaal doel in de onderneming moeten worden ingesteld of tot stand zijn gekomen. Zij omvatten onder meer:

- het mondeling taalgebruik in de ondernemingsraad, de notulen van de zittingen, de bijeenroeping, de agenda van de vergadering, het huishoudelijk reglement van de ondernemingsraad, de geregelde informatie betreffende de produktiviteit, de plaatselijke, de financiële en informatieve documenten verschaft ter voorbereiding of uitvoering van de vergaderingen van de raden (zie VAN ACHTER, *De economische en financiële inlichtingen te verstrekken aan de ondernemingsraad*, R.W., 1973-74, 2463).
- het jaarlijks actieplan inzake veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaats, de documenten in verband met de voorlichting, de verslagen omtrent de arbeidsgeneeskundige dienst betreffende de onderneming, de suggesties van de brandweerdienst, het jaarverslag van het comité voor gezondheid, veiligheid en verfraaiing van de werkplaatsen enz. (V.C.T. N.A., advies nr. 4213 van 11 mei 1976 — V.C.T. N.A., advies nr. 4650 van 7 maart 1978).

4. *De sociale betrekkingen in verband met de privaatrechtelijke of publiekrechtelijke instellingen*

429 Het betreft hier onder meer:

— de betrekkingen met de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, het ministerie van Financiën, het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, de interbedrijfsgeneeskundige diensten, de recruiteringscentra, de openbare financiële instellingen ter verruiming van de arbeidsmogelijkheden, de inschrijving in de Pool der Zeelieden, de contacten met alle openbare diensten die hun oorsprong vinden in arbeidsverhouding;

— de betrekkingen met patronale of syndicale professionele en interprofessionele organisaties;

— de betrekkingen met de bankinstellingen voor zover zij aan werknemers lonen uitbetalen, met de uitzendkantoren, recruiteringscentra, sociale secretariaten, verzekeringsmaatschappijen.

5. *De sociale betrekkingen die onrechtstreeks uit de tewerkstelling ontstaan*

430 Het betreft hier die welke slechts onrechtstreeks verband houden met de tewerkstelling.

Bij de voorbereiding van het Decreet werd niet bepaald hoe de termen „die onrechtstreeks verband houden met de tewerkstelling” moeten worden geïnterpreteerd, maar de ruime betekenis die aan de term sociale betrekkingen „moet worden gegeven” maakt het mogelijk ook die betrekkingen aan het Decreet te onderwerpen die slechts onrechtstreeks naar aanleiding van de arbeidsovereenkomst ontstaan zijn. Zo zal een lening die door de werkgever aan een werknemer wordt toegestaan aan de voorschriften van het Decreet onderworpen zijn (TAQUET/WANTIEZ, *J.T.T.*, 1973, 279).

Het Arbeidshof te Brussel besliste dat het Taaldecreeet ook van toepassing is op de verhouding werkgever-werknemer vóór de werkelijke indiensttreding; volgens het arrest is de plaats van de tewerkstelling die door de partijen werd overeengekomen ter zake bepalend (Arbh. Brussel, 16 mei 1978, BLANPAIN, *Taaldecreeet*, blz. 86).

De arbeidsrechtbank te Leuven oordeelde voorts dat het Decreet ook toepasselijk is op een overeenkomst die de gevolgen van een vroegere arbeidsverhouding betreft (BLANPAIN, *a.w.*, Arbrb. Leuven, 2 februari 1978, blz. 87).

6. *De sociale relaties van in België gevestigde buitenlandse ondernemingen*

431 De sociale relaties tussen werkgevers en werknemers in de buitenlandse ondernemingen die in ons land gevestigd zijn, vallen eveneens onder het Decreet.

COOREMAN, de verslaggever van het Decreet, verklaart daarover in de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap het volgende: „De Commissie was eenparig om te onderlijnen dat alle vreemde investeerders bij ons welkom zijn op voorwaarde dat zij zich willen integreren in de streek waar zij zich vestigen en dat zij zich willen integreren in het volk dat zij willen tewerkstellen en dat het dan ook zeer normaal is dat zij daar het Nederlands als taal zouden gebruiken zowel voor de documenten als voor de betrekkingen tussen de ondernemer en werknemer” (*Gedr.St.*, *Cultuurraad*. [1972-73] nr. 10).

7. *De sociale relaties bij tijdelijke tewerkstelling*

432 Tijdelijke tewerkstelling in het Nederlands taalgebied van anderstaligen mag de opzet van het Decreet, nl. de vernederlandsing van het bedrijfsleven en het invoeren en veralgemenen van het gebruik van het Nederlands in het Vlaamse werkmilieu, niet in het gedrang brengen.

De toepassing van het Decreet hangt in dat geval af van het al dan niet duurzame karakter van de tewerkstelling.

De V.C.T. noemt als voorbeeld van werknemers die bij een tijdelijke tewerkstelling niet onder de bepalingen van het decreet vallen:

- seizoenwerkers in dienst van buiten het Nederlands taalgebied wonende werkgevers,
- aangestelden op tentoonstellingen, handelsbeurzen, markten, kermissen,
- artiesten, toneelgroepen, orkesten, dansgroepen, circussen,
- handelsvertegenwoordigers, prospectieagenten, inspecteurs, enz.

433 Alle voornoemde betrekkingen en documenten vielen reeds onder de bepalingen van artikel 52 S.W.T. Zoals uit een vaste rechtspraak van de V.C.T. blijkt, is het toepassingsgebied daar alleen beperkt tot de privé nijverheids-, handels- en financiebedrijven (zie boven, nr. 71 e.v.).

8. *Onder het Decreet vallen niet:*

434 — de betrekkingen tussen de ondernemingen onderling; hier is geen verband van ondergeschiktheid;

— de betrekkingen van ondernemingen die een exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied hebben met de moedermaatschappijen die in het buitenland of in een ander taalgebied gevestigd zijn.

Indien de onderrichtingen en mededelingen, die in het buitenland of in een ander taalgebied worden opgesteld, ook het personeel of de bij de wet voorgeschreven akten en bescheiden van de exploitatiezetel betreffen, moeten zij in het Nederlands worden gesteld.

— de betrekkingen van de werkgever met derden zoals: klanten, leveranciers, technici, bedrijfsrevisoren, behalve wanneer de akten of bescheiden wettelijk voorgeschreven zijn;

— de bescheiden die niet voor het personeel zijn „bestemd”, maar wel door het personeel worden behandeld (zoals b.v. stukken in het dossier, tikwerk).

Het V.B.O. vindt ook dat door het personeel te behandelen dossiers of zaken niet tot dat soort van betrekkingen behoren. De commerciële dienst zal aldus orders van klanten, geformuleerd in andere talen dan die van het gebied waar de dienst is gevestigd, moeten behandelen (V.C.T. N.A., *Decreet op het Taalgebruik*, 31; R. BLANPAIN, *Het taalgebruik van de arbeidsverhouding*, 1973-75, blz. 1457; R.W., 1973, *J.T.T.*, 1973, 279).

§ 4. Akten en bescheiden van de onderneming

435 Artikel 5 van het Decreet bepaalt dat door de werkgever in het Nederlands worden gesteld: alle wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de werkgevers, alle boekhoudkundige documenten, alle documenten bestemd voor het personeel.

a. De wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden aan de werkgevers opgelegd zijn dezelfde als die welke door artikel 52 van de S.W.T. worden bedoeld, met dien verstande dat de bepalingen van het Decreet toepasselijk zijn op alle werkgevers (zie boven, nr. 415).

b. Wat de boekhoudkundige documenten betreft, is er wel een verschil. Immers, artikel 52 S.W.T. onderwerpt aan de bepalingen van de taalwetgeving alleen alle door de wetten en reglementen voorgeschreven akten en bescheiden.

In 1970 heeft artikel 59*bis*, § 3, van de Grondwet aan de Cultuurraden (nu de Gemeenschapsraden) de bevoegdheid toegekend het gebruik van de talen te regelen voor de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen. Zie hierover verder, nr. 438 en 492.

Het Decreet verplicht, zoals blijkt uit de tekst van artikel 5 en uit de voorbereiding van het Decreet, alle wettelijk en niet wettelijk verplichte boekhoudkundige administratieve verrichtingen, alle interne formulieren die een boekhoudkundige imputatie hebben, in de streektaal op te stellen en te behandelen.

c. Wanneer artikel 5 verder bepaalt dat alle documenten bestemd voor het personeel in het Nederlands moeten worden gesteld, dan worden hier de bescheiden bedoeld die niet tot de categorie van de sociale betrekkingen, maar wel tot de technische, administratieve, financiële of economische sector behoren.

TAQUET en WANTIEZ oordelen nochtans dat deze tekst overbodig is, aangezien alle documenten bestemd voor het personeel reeds in de sociale betrekkingen tussen werkgever en werknemer voorkomen (TACQUET/WANTIEZ, *J.T.T.*, 1973, 279).

Het is onmogelijk een volledige lijst van de documenten bedoeld in artikel 5 van het Decreet op te stellen. In ieder geval moet de tekst ruim worden geïnterpreteerd. I. DE WEERDT en het V.B.O geven een opsomming (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 24 e.v.; 202 e.v.). Men kan ze indelen in een vijftal categorieën: externe documenten, interne documenten, akten en bescheiden bestemd voor de overheidsdiensten, akten en bescheiden bestemd voor derden, akten en bescheiden bestemd voor het personeel.

A. EXTERNE DOCUMENTEN

436 Externe documenten zijn de akten en bescheiden voorgeschreven voor de erkenning en het voortbestaan van de onderneming en alle akten van het vennootschapsrecht (*Officieel Weekblad van de Kamer van Koophandel van Brussel, De Toepassing van de taalwetten*, 17/24 januari 1964).

1. Akten en bescheiden voorgeschreven voor iedere koopman

- de verklaring tot inschrijving in het handelsregister (art. 7, Handelsregisterwet van 20 juli 1964) en wijziging van die inschrijving (art. 13);
- de bekendmaking van het huwelijksstelsel (art. 2, 12, 13 en 14 W.Kh.).

2. Akten en bescheiden voorgeschreven voor iedere vennootschap of andere rechtspersoon

Tot deze categorie behoren:

- de oprichtingsakte (V.C.T. N.A., advies nr. 1081 van 15 juni 1965);
- het financieel plan (VAN SOEST, *a.w.*, nr. 246);
- elke wijziging van de statuten (V.C.T. N.A., advies nr. 1123 van 15 juni 1965; V.C.T., advies nr. 150 van 9 december 1965; V.C.T., advies nr. 1486 van 22 september 1966; V.C.T., advies nr. 2657 van 24 november 1966; V.C.T. N.A., advies nr. 1568 van 20 juni 1967; V.C.T. N.A., advies nr. 3008 C van 13 januari 1970);
- de benoeming, het ontslag, de herroeping van beheerders, bestuurders, zaakvoerders, commissarissen en vereffenaars (V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967);
- het verslag van de revisor bij inbreng in natura (V.C.T. N.A., advies nr. 1081 en V.C.T. N.A., advies nr. 1123 van 15 juni 1965; V.B.O., *Commentaar*, blz. 16; R. DECHAMPS, *R.P.Not.*, 1974, 635; C. DE BUSSCHERE, *T.Not.*, 1974, 190);
- inschrijvingen, prospectussen, omzendbrieven, aanplakbiljetten, aankondigingen in de dagbladen in geval van uitgifte van aandelen (V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967);
- het authentiek proces-verbaal met de lijst van de inschrijvingen en de staat van de gedane stortingen (V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967);
- de in het kader van de oprichting van een vennootschap gegeven volmachten (V.C.T. N.A., advies nr. 1081 en V.C.T. N.A., advies nr. 1123 van 15 juni 1965; A. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 247 en 248; *anders*: R. DECHAMPS, *R.P.Not.*, 1974, 635);
- de stand van het maatschappelijk kapitaal van een naamloze vennootschap, die ieder jaar in aansluiting op de balans moet worden gepubliceerd (V.C.T. N.A., advies nr. 1081 en V.C.T. N.A., advies nr. 1123 van 15 juni 1965);
- het register van de aandelen en de obligaties op naam, de certificaten die de inschrijving vaststellen (brochure V.C.T. N.A., blz. 35);
- het verslag van de Raad van Beheer, van commissarissen en revisoren (V.C.T. N.A., advies nr. 3621 van 19 juni 1973);
- de jaarrekening (vroeger de jaarlijkse inventaris, balans, winst- en verliesrekening en de publikatie ervan) (V.C.T. N.A., advies nr. 1081 van 15 juni 1965 en V.C.T. N.A., advies nr. 8000 van 13 juni 1967);
- de nota die aan de uitstalling, het aanbod en de openbare verkoop van aandelen van

alle aard en obligaties voorafgaat, de intekenbulletins (V.C.T. N.A., advies nr. 3499 van 5 december 1972);

— de nota die aan de inschrijving van aandelen of andere effecten of de officiële notering ten bewijze van openbare fondsen voorafgaat (V.C.T. N.A., advies nr. 3499 van 5 december 1972);

— de lijst der aandeelhouders die hun aandeel niet volgestort hebben (V.C.T. N.A., advies nr. 3499 van 5 december 1972);

— de aandelen, winstaandelen, obligaties aan toonder (V.C.T. N.A., advies nr. 3499 van 5 december 1972);

— de oproepingsbrieven en bijeenroepingen voor de algemene vergadering (o.m.: V.C.T. N.A., advies nr. 1120 van 15 juni 1965, nr. 1633 van 30 juni 1966, nr. 1735 van 4 oktober 1966, nr. 1771 van 8 november 1966, nr. 2058 van 10 oktober 1967 en nr. 2065 van 17 oktober 1967; V.C.T. advies nr. 2066 van 1 februari 1968, nr. 2196 van 8 januari 1970 en nr. 2207 van 8 januari 1970; V.C.T. N.A., advies nr. 2197 A van 13 januari 1970, nr. 2208/1 tot 6 van 10 februari 1970 en 2212/9 tot 11 van 24 maart 1970; V.C.T. N.A., advies nr. 3063/2 van 12 mei 1970, nr. 2213/1 van 23 juni 1970, nr. 2213/3 van 23 juni 1970, nr. 3069/1 tot 3 van 23 juni 1970, nr. 3063/6 van 23 juni 1970, nr. 3069 (2) van 26 januari 1971 en nr. 3136 van 26 januari 1971; V.C.T., advies nr. 3064 van 24 juni 1971; Parl. vr. nr. 17 van 20 januari 1965);

— de akten die door een buitenlandse vennootschap moeten worden gepubliceerd nl. de akten en balansen (Brochure V.C.T. N.A., blz. 33, V.B.O. *Het taalgebruik in de ondernemingen*, blz. 16);

— de registers der vennoten en de toepasselijke akten der naamloze vennootschap bij de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid (Brochure V.C.T. N.A., blz. 36);

— de registers, het proces-verbaal van uitsluiting, de lijst der vennoten bij de samenwerkende vennootschap (Brochure V.C.T. N.A., blz. 36).

B. INTERNE DOCUMENTEN

437 Het zijn de voorgeschreven documenten die betrekking hebben op de inwendige organisatie van een onderneming o.m. de voorgeschreven boekhouding en alle interne formulieren en bescheiden bestemd voor het personeel.

Het Decreet slaat op „alle” boekhoudkundige documenten. Het betreft in de toenmalige stand van de wetgeving, o.m. het dagboek, het inventarisboek, de grootboekberekeningen, het journaal, de balans, de winst- en verliesrekening, en het in- en uitgaand factuurboek. Thans zijn dat de boeken en bescheiden die de jaarrekening uitmaken en moeten staven.

D. CLAEYS en anderen hebben de bepaling betreffende de boekhoudkundige documenten als volgt toegelicht: „het houden van een dagboek, overeenkomstig artikel 16, titel III, van het Wetboek van Koophandel, is in de praktijk voorbijgestreefd en is onverenigbaar met de moderne praktijken van comptabiliteit in een vennootschap.”

In een modern bedrijf geeft elke handeling aanleiding tot het uitschrijven van een formulier, bij dit uitschrijven wordt in feite telkens een journaalpost geformuleerd, misschien zonder dat de uitschrijver zich daarvan bewust is, maar boekhoudkundig-technisch daarom niet minder effectief. Deze oneindige reeks journaalposten vloeit samen in de mecanografische samenvattingen, waarvan de totalen uiteindelijk in de balans en de resultatenrekening worden opgenomen. De rechtskundige en fiscale praktijk aanvaardt deze werkwijze. Daarmee rekening houdend dient men dan ook onder de bij de wet voorgeschreven boeken te verstaan: alle boekhoudkundig-administratieve verrichtingen, die in de plaats zijn gekomen van de voorziene dagboek-inschrijvingen. Hieruit volgt dat alle interne formulieren die het karakter van een boekhoudkundige imputatie hebben, in de taal van de streek dienen te worden opgesteld en behandeld (*Gedr.St., Cultuurraad* [1972-73] nr. 1, voorstel van Decreet van D. CLAEYS e.a.; I. DE WEERDT, *De bevoegdheid van de Cultuurraden inzake de taalregeling in het bedrijfsleven*, R.W., 1971-72, 1873; *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, nr. 183, blz. 78). Onder het Decreet valt niet, volgens het Arbeidshof te Antwerpen, een zuivere intern evaluatierapport voor de werkgevers opgemaakt door een door hem aangestelde inspecteur (Arbh. Antwerpen, 13 december 1977, BLANPAIN, *Taaldecreet*, blz. 85).

438 TAQUET en WANTIEZ aanvaardden weliswaar dat alle boekhoudkundige documenten, ook wanneer zij niet zijn opgelegd door de wet of door de reglementen, onder de bepalingen van het Decreet vallen, maar achten deze bepaling van het Decreet strijdig met de Grondwet (*J.T.T.*, 1973-74, 279).

Wanneer deze auteurs zich baseren op artikel 23 van de Grondwet volgens hetwelk de taalvrijheid wordt beschermd en het taalgebruik wordt geregeld door de wet en alleen voor handelingen van het openbaar gezag en gerechtszaken, dan houdt deze redenering geen steek tegenover de bevoegdheid tot tussenkomst van de wetgever, *in casu* de Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap bedoeld in art. 59bis van de Grondwet en tegenover de talrijke precedentes in de sociale sector die door DE STEXHE in zijn verslag aan de Senaat betreffende het voorstel van Wet van 2 augustus 1963 (S.W.T.) worden aangehaald (J. COCQUERAUX, *De vernederlandsing van het bedrijfsleven*, blz. 63; BLANPAIN, R.W., 1973-74, 1472; zie ook: *id.*, *Taaldecreet*, blz. 45).

In de S.W.T. wordt er volgens het V.B.O. trouwens van uitgegaan dat deze documenten onder de bepalingen van de wet vallen: „Certes, l'esprit de la législation est de considérer la comptabilité en général comme étant la base des actes qui sont ultérieurement soit déposés au greffe du Tribunal, soit publiés aux annexes du Moniteur, soit communiqués en général au public” (*Syllabus sur l'emploi des langues*, 1963. Uitgave V.B.O.).

439 De Wet van 17 juli 1975 (*Stbl.*, 4 september 1975) legt aan alle natuurlijke personen die koopman zijn, aan handelsvennootschappen en vennootschappen opgericht in de vorm van een handelsvennootschap en aan openbare instellingen waarvan de verbintenissen door de wet als handelsverbintenissen worden beschouwd, de verplichting op een met de omvang van hun activiteit overeenstemmende boekhouding te voeren. De boeken en bescheiden die moeten worden bijgehouden zijn nader omschreven in de Koninklijke Besluiten van 12 juli 1976 (*Stbl.*, 6 augustus 1976), 8 oktober 1976 (*Stbl.*, 14 oktober 1976) en 7 maart 1978 (*Stbl.*, 13 mei 1978).

440 Naast deze voor alle handelaars geldende verplichtingen zijn aan bepaalde soorten

kooplieden bijzondere verplichtingen opgelegd. Zo b.v. de registers voor beursorders die voor bankiers en makelaars in effecten verplicht zijn gesteld.

Al deze documenten vallen onder de bepalingen van de S.W.T. en van het Decreet.

C. AKTEN EN BESCHEIDEN BESTEMD VOOR DE OVERHEIDSDIENSTEN

441 Het betreft alle akten en bescheiden van de privé-ondernemingen in hun betrekkingen met overheidsdiensten, die in de wetten en reglementen zijn voorgeschreven. Het begrip overheidsdienst dient in zijn ruimste betekenis te worden opgevat (Parl.Vr., vr. 165 van 25 juni 1964 en vr. 94 van 14 mei 1969; V.C.T., advies nr. 1696 van 10 december 1966 en V.C.T., advies nr. 1689 van 12 januari 1967). Men kan o.m. vermelden (zie V.C.T. brochure, blz. 37 e.v.; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 58 e.v.):

1. *Douane- en accijnsdocumenten*

- de schriftelijke aangifte op het douanekantoor van de in-, uit- of doorgevoerde goederen;
- de aanvraag tot vergunning van een particulier of van een fictief entrepot;
- de aanvraag om te worden ingeschreven in het stamregister van de grensexpeditieuren;
- de bezitsaangifte vanwege de bezitter van een fabriek van accijnsgoederen;
- de werkaangifte vanwege allerlei accijnsplichtigen;
- de registers die door sommige accijnsplichtigen voor grondstoffen, voor afgewerkte producten, voor het verloop van de werkzaamheden enz. moeten worden bijgehouden;
- de aanvraag tot uitstel van betaling van invoerrecht en/of accijns;
- de aanvraag om teruggave van ten onrechte geïnd invoerrecht en/of accijns;
- de aanvraag tot verkrijging of vervanging van documenten, enz.

2. *Belastingaangiften en fiscale documenten* (V.C.T., advies nr. 507 van 25 november 1965)

Een in een andere dan de wettelijke taal gestelde aangifte wordt als ongedaan beschouwd (Brussel, 24 november 1978, *Rev.Gén.Fisc.*, 1979, 53, op grond van de S.W.T.).

Een wettelijk voorgeschreven aangifte is ook die voor de heffing van de jaarlijkse belasting ter compensatie van het successierecht, in te dienen door verenigingen zonder winsttoegmerk (art. 147-157 W.Succ.).

3. *Vergunningen* (Parl.Vr., vr. 57 van 27 september 1963)

- de aanvraag om bouwvergunning;
- de aanvraag bij de centrale dienst voor contingenten en vergunningen (Parl.Vr. van 22 oktober 1963);

- de aanvraag tot het verkrijgen van een toelating tot het uitoefenen van leurhandel;
- de aanvraag om als financieringsonderneming te worden erkend;
- de aanvraag tot het verkrijgen van een vervoersvergunning;
- de octrooiaanvraag, enz.

4. Documenten in verband met de in- en uitvoer

- de aanvragen van in- en uitvoeringsvergunningen;
- de aanvragen voor het verkrijgen van staatswaarborg tegen kredietrisico's (Nationale Delcrededienst Belgische Kredietverzekeringsmaatschappij);
- de aanvragen voor wisselvergunningen en aangiften bij het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel;
- de documenten in verband met exportfinanciering (Herdisconterings- en Waarborgsinstituut, Nationale Bank, Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, Credietexport);
- de documenten en aanvragen in verband met de Belgische dienst voor de Buitenlandse Handel, enz.

5. Documenten in verband met de zeevaart (zie V.C.T. N.A., advies nr. 1499 van 26 april 1966; V.C.T. N.A., advies nr. 1582 van 17 mei 1966, Brochure V.C.T., blz. 38)

- de inschrijving van een schip;
- de meetbrief;
- de zeebrief;
- het bewijs van zeewaardigheid;
- de aansluiting bij de vereniging voor onderlinge zeeverzekeringen tegen oorlogsrisico's;
- de hulp en voorzorgskas voor zeevarenden onder Belgische vlag;
- de toelating tot het verkopen van een schip;
- de machtiging tot het bouwen van een binnenschip;
- de erkenningsaanvraag voor bepaalde types van binnenschepen;
- het certificaat van onderzoek in betrekking met de Rijnvaart;
- het scheepspersoneel;
- het zeeverslag;
- de contracten met betrekking tot crisisvoorschriften aan kustreders;
- de aanvragen tot het verkrijgen van een slooppremie voor een vissersvaartuig;
- de aanvragen om machtiging i.v.m. het behoud en de uitbreiding van 's landsvloot, enz.

6. Documenten in verband met het verkrijgen door de ondernemingen van financiële hulpverlening vanwege

- de Algemene Spaar- en Lijfrentekas;
 - de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid;
 - het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet;
 - het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet;
 - de Nationale Kas voor Beroepskrediet, enz.
- (V.C.T. N.A. brochure blz. 39).

7. Sociale documenten

Het betreft stukken opgelegd of akten voorgeschreven door de sociale wetgeving en bestemd voor de overheidsdiensten (V.C.T. N.A., advies nr. 911 van 1 december 1964; V.C.T., advies nr. 80 van 18 maart 1965; V.C.T. N.A., advies nr. 1306 van 21 september 1965, nr. 1537 van 15 maart 1966 en nr. 1582 van 17 mei 1966; V.C.T., advies nr. 1781 van 1 februari 1968 en nr. 3347 van 21 september 1972; V.C.T. N.A., advies nr. 3499 van 5 december 1972, nr. 3621 van 19 juni 1973, nr. 3965 van 22 april 1975, nr. 3977 van 16 september 1975, nr. 4012 van 28 oktober 1975, nr. 4304 van 8 juni 1976, nr. 4458 van 28 september 1976, nr. D/V.P.B./34 van 16 november 1976, nr. D/V.P.B./35 van 16 november 1976 en nr. 4589 van 11 oktober 1977).

8. Diverse documenten

- de postoverschrijving en de postcheque, e.d. (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 65);
- de documenten voor te leggen aan de Bank- en Beurscommissie (V.B.O., *Taalgebruik in de ondernemingen*, 16);
- de aankoopverklaringen betreffende de belasting op radiotoestellen (V.C.T., advies nr. 736 van 26 november 1964);
- de formulieren in te vullen door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (V.C.T., advies nr. 81 van 21 oktober 1965);
- de kaarten in te vullen door hotelhouders (V.C.T., advies nr. 1275 van 30 september 1965),
- de verbintenisformulieren waarbij aan privé-ondernemingen bepaalde faciliteiten worden verleend inzake postaanlegenheden (V.C.T., advies nr. 521 van 10 juni 1965);
- de aanplakking van prijzen van koopwaren (V.C.T. N.A., advies nr. 1549 van 8 maart 1966);
- het formulier tot aanpassing van de immatriculatie van een motorvoertuig, enz. (V.C.T. N.A., advies nr. 1440 van 28 april 1966).

D. AKTEN EN BESCHEIDEN BESTEMD VOOR DERDEN

442 Hiermee worden bedoeld de stukken die aan derden — niet aan de overheid of aan het personeel — moeten worden afgegeven of die ten behoeve van derden moeten worden opgemaakt.

Men kan onderscheiden:

1. De akten op te maken ter nakoming van een wettelijke verplichting zoals:

a. de factuur en alle geschriften en documenten zoals cognossemementen die wettelijk met een factuur kunnen worden gelijkgesteld wat betreft de essentiële elementen (V.C.T. N.A., advies nr. 85 van 4 februari 1965; V.C.T. N.A., advies nr. 1074 van 1 juni 1965; V.C.T. N.A., advies nr. 1193 van 15 juni 1965; V.C.T. N.A., advies nr. 1436 van 14 december 1965; V.C.T. N.A., advies nr. 1538 van 30 juni 1966; V.C.T. N.A., advies nr. 1539 van 30 juni 1966; V.C.T. N.A., advies nr. 2091 van 12 december 1967; *Parl.Vr.*, vr. 136 van 11 mei 1971).

Deze verplichting wordt door sommigen te streng bevonden en betwist: Bij het eerste advies van de V.C.T. was een Waalse minderheid tegen. Veel auteurs menen dat de factuur niet onder artikel 52 S.W.T. valt (BAUGNIET, DE STEXHE, HUENENS, MAROY en ook A. CLOQUET, *A.P.R.*, Tw. *Factuur*, nr. 245 e.v.; *anders: I. DE WEERDT, Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 28-29 en 71-77, blz. 24-25 en 36-38). Op te merken is dat ook hierin weer het onjuiste Senaatsverslag van DE STEXHE wordt aangevoerd.

De rechtspraak beriep zich vóór het Decreet soms op het „handelsgebruik” dat de factuur in de taal van de geadresseerde wordt gesteld (Rb. Hasselt, 14 mei 1969, *R.W.*, 1969-70, 90). Nietigverklaring ingevolge het Decreet is in de rechtspraak uitzonderlijk gebleven.

BLANPAIN betoogt terecht dat de factuur onder het Decreet valt, althans de wettelijk voorgeschreven vermeldingen daarvan, zijnde: de naam en het adres van de partijen, de datum van de factuur en van de levering, het voorwerp en de prijs van de verrichting, het bedrag en het tarief van de B.T.W. en, eventueel, de oorzaak van vrijstelling, alle voorgeschreven bij art. 2 K.B. 23 juli 1969 betreffende de B.T.W.-storting. BLANPAIN merkt daarbij op dat een in het voorstel CLAEYS voorkomende uitzondering die voor facturen en cognossemementen zou gelden, niet behouden werd (R. BLANPAIN, *Het taalgebruik voor de arbeidsverhoudingen*, *R.W.*, 1973-74, 1482, nr. 57).

De praktijk leert dat het nakomen van deze verplichting t.a.v. het buitenland op velerlei moeilijkheden stuit, zodat voor aanpassing wordt gepleit (BLANPAIN, *Taaldecreet*, blz. 16, 24, 44). Er zijn overigens ook de wettelijk opgelegde vermeldingen in verschillende talen betreffende de samenstelling en gebruiksaanwijzing van waren (R. BLANPAIN, *R.W.*, 1973-74, *t.a.p.*).

b. de polissen voor de verplichte verzekering b.v. voor de motorvoertuigen van de onderneming (Wet 1 juli 1956) of tegen brand (Wet 30 juli 1979). Aldus ook het bericht van vervaldag (V.C.T., N.A., advies van 20 november 1979, *R.W.*, 1979-80, 2784).

Het sluiten van een levensverzekering moet daarentegen als een privé-handeling worden beschouwd omdat de wet noch de reglementen dit opleggen aan de bedrijven bedoeld in artikel 52 van de S.W.T. (V.C.T. N.A., advies nr. 854 van 15 december 1964).

De polis arbeidsongevallenverzekering is evenwel volgens de V.C.T. onderworpen aan de taalwet (V.C.T. N.A., advies nr. 1541 van 20 september 1966; V.C.T. N.A., advies nr. 1486 van 22 september 1966, V.C.T., advies nr. 3002 van 7 januari 1971).

Zij is niet alleen door de wet en de reglementen voorgeschreven maar tevens is het personeel de voornaamste belanghebbende.

De Besluitwet van 20 september 1945, waarbij de wet betreffende de vergoeding van de schade voortvloeiend uit arbeidsongevallen op de dienstboden toepasselijk wordt gemaakt, verplicht de werkgever een verzekeringspolis te sluiten met een voor de verzekering tegen arbeidsongevallen gemachtigde verzekeringsinrichting of instelling.

Wanneer deze werkgever een privé-bedrijf is in de zin van artikel 52 van de S.W.T. is de verzekeringspolis een akte of bescheid door de wetten of reglementen opgelegd en moet ze dienvolgens worden gesloten in de taal van het gebied waar de exploitatiezetel van het bedrijf gevestigd is.

Wanneer integendeel de werkgever een particulier is in de zin van de S.W.T. gaat het om betrekkingen tussen particulieren en deze vallen niet onder de S.W.T.

Het Decreet heeft evenwel het toepassingsgebied gevoelig uitgebreid, zodat ook deze verzekeringspolissen nu krachtens artikel 5 in het Nederlands moeten worden gesteld.

Ook de verzekeringspolis van de reders van koopvaardij schepen, van de reders ter visserij en de reders stuurlieden, omdat zij door de Wet van 3 december 1929 zijn opgelegd, moet worden opgemaakt in de taal van het gebied waar de thuishaven van het schip gelegen is (V.C.T., advies nr. 1061 van 9 september 1965).

c. De zogenaamde „basisakte”, akte van splitsing in appartementen, moet eveneens in de voorgeschreven taal worden opgemaakt, zeker wanneer de onverdeeldheid personeel in dienst neemt (portier, dienstbode) of de beheerder daartoe wordt gemachtigd (H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 269, 270; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 82, nr. 147). Volgens de V.C.T. ook wanneer zij wordt opgemaakt door een onderneming die een exploitatiezetel heeft in het Nederlandse taalgebied (zie verder, nr. 551).

2. *De akten waarvan de vorm en eventueel de inhoud wettelijk zijn voorgeschreven*

Aldus de wisselbrief en aanverwante documenten (Brochure V.C.T., N.A., blz. 39).

3. *De geschriften opgelegd als bewijs van handelingen* (Brochure V.C.T. N.A., blz. 39).

E. AKTEN EN BESCHIEDEN BESTEMD VOOR HET PERSONEEL

1. *Begrip*

443 Ook hier worden in artikel 52 S.W.T. en in artikel 5 van het Decreet gelijklopende bewoordingen gebruikt, namelijk „alle documenten bestemd voor het personeel”.

Zoals in de S.W.T. betreft het hier niet enkel de bescheiden die bestemd zijn voor het personeel *en* voorgeschreven zijn door wetten en reglementen, maar alle geschriften van welke aard ook bestemd voor het personeel o.m. alle berichten, mededelingen, akten, getuigschriften en formulieren. Alle zowel collectieve als individuele arbeids-

opdrachten, onderrichtingen, dienstorders vallen onder de bepalingen van de wet, b.v. de industriële tekening bestemd voor de werknemer die het werk volgens de tekening moet uitvoeren, het betaalorder gericht aan de kassier, enz. Zie o.m. advies V.C.T., N.A., van 27 november 1979, *R.W.*, 1979-80, 2931). Het Arbeidshof te Brussel sloot ten onrechte individuele brieven uit (Arbh. Brussel, 23 augustus 1979, *J.T.T.*, 1980, 34, met noot BLANPAIN, *Rev.dr.Soc.* met noot PEEREBOOM).

De term personeel moet in zijn gewone betekenis begrepen worden, d.w.z. alle personen die verbonden zijn door een contract van dienstverband. Daaronder vallen zowel arbeiders, bedienden, leerjongens, als staf-, kader- en directiepersoneel, enz. (V.C.T. N.A., brochure, blz. 39 en 40).

Over de akten en bescheiden waarin arbeidsovereenkomsten worden gesloten of ter uitvoering van de verplichtingen uit zo'n overeenkomst, zie nr. 426 e.v.

Een notariële akte van lening door de werkgever aan de werknemer valt eveneens onder het Decreet (TACQUET/WANTIEZ, *a.w.*, *J.T.T.*, 1973, 279; VAN SOEST, *a.w.*, nr. 268).

2. Wettelijke vertalingen

a. Beginsel

444 Indien de samenstelling van het personeel zulks rechtvaardigt en op eenparige aanvraag van de werknemers-leden van de ondernemingsraad, of, bij ontstentenis van een ondernemingsraad, op eenparige aanvraag van de syndicale afvaardiging, of, bij ontstentenis van beide, op verzoek van een afgevaardigde van een representatieve vakorganisatie, dient de werkgever evenwel, krachtens artikel 5, tweede lid, bij de berichten, mededelingen, akten, getuigschriften en formulieren bestemd voor het personeel, een vertaling te voegen in één of meer talen.

De in het voorgaande lid bedoelde regeling geldt voor één jaar en dient, op straffe van nietigheid, schriftelijk gesteld. Zij dient aan de ambtenaren belast met het toezicht op de uitvoering van het Decreet, door de werkgevers binnen een maand betekend.

445 In artikel 52 S.W.T. wordt onder bepaalde voorwaarden eveneens voorzien in de mogelijkheid om bepaalde voor het personeel bestemde bescheiden te vertalen.

De V.C.T. heeft in talrijke adviezen beklemtoond dat de toevoeging van een vertaling slechts mogelijk is wanneer het oorspronkelijk bescheid overeenkomstig de wet is gesteld (V.C.T. N.A., advies nr. 1582 van 17 mei 1966; nr. 1583 van 20 september 1966 en 8000 van 13 juli 1967).

De V.C.T. heeft ook herhaaldelijk gepreciseerd wat moet worden verstaan onder de ook in het Decreet voorkomende termen „zo de samenstelling van het personeel zulks rechtvaardigt.” (V.C.T. N.A., advies nr. 911 van 1 december 1964; nr. 68 van 5 oktober 1965; nr. 1330 van 19 oktober 1965; nr. 1537 van 15 maart 1966; nr. 1511 van 30 januari 1966 en nr. 8000 van 13 juli 1967; zie boven, nr. 71).

b. Voorwaarden

446 De bepalingen van artikel 5 van het Decreet bieden niet alleen dezelfde mogelijkheden als de Gecoördineerde Wetten van 18 juli 1966, maar verplichten de werkgever aan het document een vertaling in één of meer talen toe te voegen indien de verschillende voorwaarden vermeld in artikel 5 tegelijk zijn vervuld.

1. de samenstelling van het personeel moet de vertaling rechtvaardigen, aangezien dezelfde bewoordingen reeds in de S.W.T. voorkomen, dient dezelfde interpretatie ook hier te worden toegepast (zie boven, nr. 71 e.v.).

2. de vertaling moet worden aangevraagd:

- hetzij door alle werknemers die lid zijn van de ondernemingsraad,
- hetzij, bij ontstentenis van een ondernemingsraad, door de vakbondsafvaardiging,
- hetzij, bij ontstentenis van de ondernemingsraad of van een vakbondsafvaardiging, door een representatieve vakorganisatie.

447 Het initiatief om een afwijking op de eentaligheid te vragen moet uitgaan van de vertegenwoordigers van de werknemers in de bij artikel 5 bepaalde volgorde. Er is geen speciale procedure opgenomen voor het toestaan van de afwijking, m.a.w. het is voldoende dat een unanieme aanvraag wordt ingediend.

In tegenstelling met TAQUET en WANTIEZ meent de V.C.T. dat ook mondelinge contacten in dezelfde omstandigheden en onder dezelfde voorwaarden van een vertaling vergezeld kunnen gaan.

Er mag ook in andere dan in de drie nationale talen worden vertaald. De werknemers zelf stellen vast in welke taal zij een vertaling wensen en de werkgever kan, zonder ernstige redenen, niet weigeren op dit verzoek in te gaan (*J.T.T.*, 1973-74, 279; *V.C.T. N.A.*, Brochure, blz. 41 tot 44).

Om als representatieve vakorganisatie te worden erkend, moeten de volgende voorwaarden vervuld zijn:

1. in nationaal verband georganiseerd zijn,
2. ten minste 50.000 leden tellen,
3. in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigd zijn.

Het gaat bijgevolg op dit ogenblik om het Algemeen Christelijk Vakverbond (A.C.V.), het Algemeen Belgisch Vakverbond (A.B.V.V.) en de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België (A.C.L.V.B.) (*J. COCQUERAUX, a.w.*, 65).

Wanneer er een centrale ondernemingsraad is met leden die werkzaam zijn in verschillende taalgebieden kunnen, volgens BLANPAIN, alleen de leden die in het Nederlandse taalgebied tewerkgesteld zijn, de aanvraag tot vertaling indienen. Hetzelfde geldt voor de syndicale afvaardiging (*R.W.*, 1973-74, 1483).

In dezelfde zin besliste de V.C.T. dat, aangezien de samenstelling van het personeel werkelijk verschilt van exploitatiezetel tot exploitatiezetel, voor alle exploitatiezetels

onmogelijk met een enkel verzoek tot vertaling kan worden volstaan (V.C.T. N.A. D/V/PB/12 van 3 februari 1976).

c. Geldigheidsduur

448 De toelating om bepaalde documenten te vertalen blijft slechts één jaar geldig. De aanvraag kan echter vernieuwd worden voor zover dezelfde voorwaarden vervuld zijn, mits door het bestendigen van het gebruik van vertalingen de taalkundige gaafheid van het taalgebied niet in het gedrang wordt gebracht.

d. Procedure

449 Volgens de uitdrukkelijke tekst van artikel 5 van het Decreet moet de „regeling” schriftelijk worden gesteld en zulks op straffe van absolute nietigheid. Volgens BLANPAIN betekent deze bepaling dat de afspraak of overeenkomst op schrift moet worden gesteld (*R.W.*, 1973-74, 1484).

Volgens de V.C.T., N.A. moet de aanvraag tot vertaling op straffe van nietigheid schriftelijk worden gesteld, aangezien de taalwetgeving van openbare orde is. Die schriftelijke procedure is ook noodzakelijk om het toezicht op de toepassing van het Decreet mogelijk te maken. De ondernemingsraad of de werkgevers dienen geen besluit te nemen om een vertaling mogelijk te maken. Zoals gezegd zijn het alleen de werknemers die eventueel een verzoek tot vertalen indienen (V.C.T. N.A., *Decreet op het taalgebruik*, 43 en 44).

Tenzij de werkgever de elementen van het verzoek betwist, kan hij zich aan de gewettigde vraag tot vertaling niet onttrekken zonder zich bloot te stellen aan de bij het Decreet bepaalde sancties (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, 95, nr. 226).

De aanvraag tot vertaling dient door de werkgever binnen een maand aan de bevoegde ambtenaren te worden betekend. Deze betekening biedt de bij artikel 10 aangeduide inspectieambtenaren de mogelijkheid de gegrondheid van de elementen waarop de aanvraag steunt te onderzoeken en te betwisten.

Sedert de inwerkingtreding van het Decreet werden door de V.C.T. in de periode 1974-1976 67 inspecties in ondernemingen uitgevoerd, hetzij naar aanleiding van een klacht, hetzij op eigen initiatief.

In dezelfde periode werden 37 verzoeken om vertaling betekend aan de V.C.T. N.A. (BLANPAIN, *Taaldecreet*, blz. 22).

3. Vrijwillige vertalingen

450 De Commissie voor Taalwetgeving en Taalbescherming van de Cultuurraad achtte vrijwillige vertaling niet verboden, mits zij niet tot tweetaligheid leidt (vergadering van 27 oktober 1973). Ook veel auteurs o.a. TAQUET en WANTIEZ, W. DE KOCK, S. VAN HECKE en het V.B.O. menen dat vrijwillige vertalingen toegelaten zijn krachtens het algemeen rechtsbeginsel dat alles wat niet verboden is, toegelaten is (TAQUET en WANTIEZ, *J.T.T.*, 1973, blz. 280; S. VAN HECKE, Het decreet van de Cultuurraad voor

de Nederlandse Cultuurgemeenschap van 19 juli 1973, blz. 8).

Voor deze interpretatie wordt verwezen naar de parlementaire voorbereiding van de Grondwetsherziening en naar het strafrechtelijk karakter van het Decreet, dat de rechter verplicht de tekst restrictief te interpreteren (MARCHAL/JASPAR, *Droit criminel*, 1965, nr. 7).

De V.C.T., N.A., acht een dergelijke interpretatie terecht onaanvaardbaar omdat het decreet duidelijk stelt, dat in het Nederlandse taalgebied het Nederlands moet worden gebruikt in de betrekkingen tussen de werkgever en de werknemer, en ook voor de wettelijke voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen.

Vertaling is enkel mogelijk onder welbepaalde voorwaarden en als die vervuld zijn dan moet de werkgever die invoeren. Zijn die voorwaarden niet vervuld, dan is vertaling uitgesloten (V.C.T., N.A., Brochure, blz. 42 en 43; V.C.T., N.A., advies nr. 1015 van 13 januari 1976).

Zowel VANDEZANDE en CLAEYS (*Gedr.St., Cultuurraad*, 26 [1972-73], 60) als de verslaggevers ANCIAUX en COOREMANS namens de Commissie voor Taalwetgeving en Taalbescherming (*Gedr.St., Cultuurraad*, 60 [1972-73], nr. 2), wijzen op de sociale inslag van het Decreet en op hun streven om de vernederlandsing van het bedrijfsleven en de taalbescherming van de werknemers te verwezenlijken.

Volgens de vaste jurisprudentie van de V.C.T. betekenen die bepalingen dat, behoudens in de gevallen waarvoor in vertaling is voorzien, voor de sociale betrekkingen tussen werkgevers en werknemers, alsmede voor de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen, het Nederlands en uitsluitend het Nederlands mag worden gebruikt.

Het systematisch gebruik van vertalingen leidt er inderdaad toe dat het gestelde voorschrift en het genoemde streven hun betekenis verliezen.

Ter vergelijking kan worden verwezen naar het arrest van de Raad van State waarbij de eed, in een eentalige gemeente door een raadslid afgelegd in de twee talen, nietig wordt verklaard (R.v.St., arrest nr. 15990 van 17 augustus 1973) en naar de jurisprudentie van hoven en rechtbanken, die twee- of meertalige procedureakten nietig bevinden, wanneer daarvoor eentaligheid is voorgeschreven (L. LINDEMANS, *A.P.R., Tw., Taalgebruik in gerechtszaken*, nr. 76, 77 en 78 en de aldaar geciteerde beslissingen; Kh. Aalst, 12 oktober 1937, *R.W.*, 1937-38, 205; Kh. Gent, 29 november 1958, *R.W.*, 1958-59, 1169; Kh. Brugge, 10 oktober 1935, *R.W.*, 1935-36, 201; *anders*, Kh. Gent, 29 november 1958, *R.W.*, 1958-59, 1169).

AFDELING VI

TOEZICHT

§ 1. Decreetbepalingen

451 In artikel 6 van het Decreet wordt het volgende bepaald: „Onverminderd de plichten van de officieren van de gerechtelijke politie, houden de ambtenaren belast met het toezicht en de inspectie van de bevoegde ministeries en de ambtenaren van de V.C.T. toezicht op de uitvoering van dit Decreet.”

Volgens artikel 7 mogen de in artikel 6 bedoelde ambtenaren bij de uitoefening van hun opdracht:

1. op elk ogenblik van de dag of van de nacht, zonder voorafgaande verwittiging, vrij binnengaan in alle inrichtingen, gedeelten van inrichtingen, lokalen en andere werkplaatsen waar personen zijn tewerkgesteld die onder de bepalingen van dit Decreet vallen, tot de bewoonde lokalen hebben zij evenwel enkel toegang wanneer de rechter in de politierechtbank vooraf toestemming heeft verleend;

2. elk onderzoek, elke enquête instellen, alsook alle inlichtingen inwinnen die zij nodig achten om zich ervan te vergewissen dat de decreetbepalingen werkelijk worden nageleefd en met name:

— hetzij alleen, hetzij samen, de werkgever, zijn aangestelden of lasthebbers en inzonderheid de leden van de syndicale afvaardiging van de comité's voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen en van de ondernemingsraden, ondervragen over alle feiten welke nuttig zijn te kennen voor de uitoefening van het toezicht;

— zich zonder verplaatsing alle boeken, registers en documenten doen voorleggen, die bij de wet en bij de uitvoeringsbesluiten ervan zijn voorgeschreven, en afschriften of uittreksels ervan opmaken;

— inzage en afschrift nemen van alle boeken, registers en documenten die zij nodig achten voor het volbrengen van hun opdracht.

Artikel 8 bepaalt dat de in artikel 6 bedoelde ambtenaren het recht hebben waarschuwingen te geven, voor de overtreder een termijn te bepalen om zich in orde te stellen en processen-verbaal op te maken die bewijskracht hebben tot het tegendeel is bewezen.

Op straffe van nietigheid moet een afschrift van het proces-verbaal ter kennis van de overtreder worden gebracht binnen zeven dagen na de vaststelling van de overtreding.

Krachtens artikel 9 kunnen bovenbedoelde ambtenaren in de uitoefening van hun ambt de bijstand van de gemeentepolitie en van de rijkswacht vorderen.

§ 2. Aard

452 Het toezicht op de naleving van het Decreet wordt in dezelfde termen geformuleerd als in de volgende wetten:

— de Wet van 6 juli 1964 op de zondagsrust (*Stbl.*, 29 juli 1964),

— de Wet van 15 juli 1964 betreffende de arbeidsduur in de openbare en particuliere sectoren van 's lands bedrijfsleven (*Stbl.*, 29 juli 1965),

— de Wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen (*Stbl.*, 5 mei 1965),

— de Wet van 12 april 1965 betreffende het loon der werknemers (*Stbl.*, 30 april 1965),

— het K.B. van 24 oktober 1967 nr. 40 betreffende de vrouwenarbeid (*Stbl.*, 27 oktober 1967),

— de Wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités (*Stbl.*, 15 januari 1969),

— het K.B. van 18 februari 1971 tot regeling van de ondernemingsraden (*Stbl.*, 25 februari 1971),

- de Arbeidswet van 16 maart 1971 (*Stbl.*, 30 maart 1971),
- de Wet van 10 april 1971 betreffende de arbeidsongevallen (*Stbl.*, 24 april 1971),
- het K.B. van 28 juni 1971 houdende coördinatie van de wetten op de jaarlijkse vakantie van de werknemers (*Stbl.*, 30 september 1971),
- de wet van 4 januari 1974 betreffende de feestdagen (*Stbl.*, 31 januari 1974 (J. COQUERAUX, *a.w.*, blz. 68; V.C.T., N.A., Brochure, blz. 45).

Daardoor wordt nog eens onderstreept dat het Decreet moet worden gezien in de context van de sociale wetgeving.

§ 3. Bevoegde ambtenaren

A. DE OFFICIEREN VAN GERECHTELIJKE POLITIE

453 Volgens artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering spoort de gerechtelijke politie de misdaden, de wanbedrijven en de overtredingen op, verzamelt zij de bewijzen ervan en levert zij de daders over aan de rechtbanken. Die ambtenaren zijn derhalve ook bevoegd voor misdrijven tegen het Decreet.

B. DE AMBTENAREN BELAST MET HET TOEZICHT EN DE INSPECTIE VAN DE BEVOEGDE MINISTERIES

454 Bevoegde ministeries kunnen zijn, volgens de V.C.T.: dat van Tewerkstelling en Arbeid, van Sociale Voorzorg, van Volksgezondheid en Gezin, van Justitie, of van Economische Zaken. Of een ministerie bevoegd is, hangt uiteraard af van de verdeling van de taken binnen de regering.

C. DE AMBTENAREN VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR TAALTOEZICHT

455 Reeds ingevolge artikel 61 S.W.T. beschikt de V.C.T. over een ruime bevoegdheid tot onderzoek. Dit gaf haar de mogelijkheid om ter plaatse alle vaststellingen te doen, zich alle voor het onderzoek noodzakelijk geachte bescheiden te doen voorleggen en alle betrokken personen te horen (zie boven, nr. 357). Artikel 6 van het Decreet noemt de ambtenaren van de V.C.T. ook onder de ambtenaren die de bevoegdheden hebben bepaald in de artikelen 6 tot 9 van het Decreet. Het betreft hier de ambtenaren van de Nederlandse afdeling van de V.C.T., wier bevoegdheid, ingevolge art. 61, § 5, S.W.T. beperkt is tot het eentalige Nederlandse gebied; deze territoriale bevoegdheid stemt overeen met die welke ingevolge art. 59, § 4, van de Grondwet toegekend is aan de Vlaamse Gemeenschapsraad.

456 In 1974 werden:

1. 25 aanvragen tot vertaling van bescheiden aan de V.C.T., N.A. voorgelegd.

In 14 ondernemingen werden overtredingen op de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden vastgesteld.

In 16 ondernemingen werden overtredingen vastgesteld ten aanzien van individuele of collectieve documenten bestemd voor het personeel.

2. 9 inspecties uitgevoerd door de V.C.T., N.A., op eigen initiatief bij ondernemingen uit de provincie Brabant.

In 3 ondernemingen waren de bij de wet voorgeschreven documenten niet conform het Decreet gesteld.

In 3 ondernemingen waren de voor het personeel bestemde individuele of collectieve documenten niet in overeenstemming met de bepalingen van het Decreet.

3. drie aanklachten betreffende overtredingen onderzocht (V.C.T., N.A., advies nr. 3757 van 26 maart 1974, nr. 3667 van 17 september 1974, nr. 3912 van 19 december 1974, *Gedr.St., Kamer*, 654 [1974-75]).

In al deze ondernemingen werd de werkgever aangemaand de wettelijke voorschriften na te leven. In één geval werd aan de onderneming een termijn gesteld binnen dewelke zij de wettelijkheid diende te herstellen.

In 1975 werden door de V.C.T. N.A. 17 adviezen uitgebracht over de door de wet en reglementen voorgeschreven akten en bescheiden en over de documenten bestemd voor het personeel. Deze adviezen werden gegeven na een onderzoek ter plaatse en in ieder van deze gevallen werden aan de betrokken werkgever waarschuwingen betreffende de vastgestelde overtredingen toegezonden (*Gedr.St., Senaat*, 949 [1976-77] van 21 oktober 1976).

In 1976 worden door de V.C.T. 24 dossiers behandeld en evenveel waarschuwingen verzonden (*Gedr.St., Senaat*, 439 [1979-80] van 22 januari 1980).

§ 4. Bevoegdheden — bewijsmiddelen

457 De bevoegdheden die het Decreet aan de aangewezen ambtenaren verleent, zijn zeer ruim. Zij zijn vervat in de artikelen 7 tot 9 van het Decreet, die hiervoren reeds zijn weergegeven (zie nr. 451).

Op die ruime bevoegdheden is ten onrechte kritiek uitgebracht. Zo is o.m. beweerd dat die ambtenaren een werkelijke huiszoeking kunnen doen en zelfs beslag kunnen leggen op b.v.: documenten in advocatenkantoren (J. EECKHOUT, *Les langues des entreprises*, J.T., 1973, 483). Artikel 7 bepaalt evenwel dat de toegang tot bewoonde lokalen slechts mogelijk is na verkregen toestemming van de rechter in de politierechtbank en dezelfde bepaling komt, zoals al is gezegd, reeds voor in de talrijke wetten op de sociale bescherming van de werknemers zonder dat er ooit bezwaren gerezen zijn ten aanzien van haar toepassing.

De gemachtigde ambtenaar die in de uitvoering van zijn normale opdracht kennis krijgt van een onwettigheid met betrekking tot de voorschriften van het Decreet, mag niet alleen, maar moet ook daarvan de ambtelijke vaststelling doen ingevolge art. 6 van het Decreet en art. 29 van het Wetboek van Strafvordering. De vaststelling geschiedt in de vorm van een proces-verbaal.

Nochtans is die ambtenaar niet verplicht dadelijk een proces-verbaal op te stellen dat tot vervolging aanleiding geeft. Op grond van art. 8 van het Decreet kan hij eerst een waarschuwing of een termijnstelling betekenen.

In de Cultuurraad heeft de verslaggever de hoop uitgedrukt dat de controlerende ambtenaren in de eerste plaats waarschuwingen zouden geven (*Handel. Cultuurraad* [1972-73] nr. 10; V.C.T., *Het Decreet op het Taalgebruik*, 46).

Ook wat de wetten op de arbeidsbescherming betreft is het gebruikelijk dat de bevoegde ambtenaren in geval van overtreding eerst een waarschuwing geven. De bepalingen van het Decreet komen op dit punt overeen met artikel 4 van de Wet van 16 november 1972 op de arbeidsinspectie (*Stbl.*, 8 december 1972), waarmee uitvoering wordt verleend aan sommige bepalingen van het Verdrag van Genève nr. 81 van 11 juli 1947 betreffende de arbeidsinspectie. Volgens artikel 47 van dat Verdrag geven de arbeidsinspecteurs veeleer waarschuwingen of adviezen dan dat zij vervolgingen uitlokken. Het Verdrag heeft in België kracht van wet ingevolge de goedkeuring bij Wet van 29 maart 1957 (*Stbl.*, 10 mei 1957). Het heeft tot grondslag gediend

voor alle gelijkaardige bepalingen in de Belgische sociale wetgeving, waarin ook het besproken Decreet zijn plaats heeft.

De V.C.T. heeft met de wens van de wetgever systematisch rekening gehouden en heeft slechts dan een proces-verbaal opgesteld wanneer duidelijk kwade trouw of slechte wil werd vastgesteld (J. COCQUERAUX, *a.w.*, 70 e.v.).

458 Overtredingen van decreetsbepalingen kunnen, zoals andere misdrijven, door alle middelen worden bewezen, getuigenissen daaronder mede begrepen.

De toezieende ambtenaren kunnen, zoals gezegd een waarschuwing geven, een termijn stellen, of een formeel proces-verbaal opmaken; alleen dit laatste kan aanleiding geven tot een vervolging. Een afzonderlijke akte van termijnstelling zal zelden worden opgemaakt, daar de termijn om aan de voorschriften van het Decreet te voldoen noodzakelijkerwijze voorkomt in een waarschuwing.

Ingevolge artikel 8, tweede lid, moet, op straffe van nietigheid, een afschrift van het proces-verbaal binnen zeven dagen na de vaststelling van de overtreding, aan de overtreder worden toegezonden. Aangezien het Decreet desaan gaande geen nadere voorschriften bevat, mag worden aangenomen dat de algemeen geldende regels betreffende de wijze van kennisgeving, de aard van het afschrift, de gevolgen van de nietigheid bij overschrijding van de termijn van zeven dagen, alsmede de berekening van die termijn, ook hier moeten worden toegepast. Ter wille van de duidelijkheid zowel als van de beknoptheid moge hier worden verwezen naar de regels betreffende de verplichte toezending van het afschrift van een proces-verbaal ter zake van een verkeersovertreding opgesteld door de rijkswacht of de politie (zie o.m. D. HOLSTERS, *De bewijswaarde van het proces-verbaal betreffende de vaststelling van misdrijven*, R.W., 1980-81, 1354 en 1434).

459 Krachtens artikel 9 van het Decreet kunnen de aangewezen ambtenaren, in de uitoefening van hun bediening, de bijstand vorderen van de gemeentelijke politie of van de rijkswacht.

Aldus zijn de ambtenaren niet ongewapend, wanneer zij in de uitoefening van hun toezicht gehinderd worden. Artikel 12, 2° van het Decreet stelt overigens het hinderen van het toezicht uitdrukkelijk strafbaar.

AFDELING VII

SANCTIES

§ 1. Overzicht

460 De artikelen 10 tot 16 van het Decreet bepalen een reeks sancties voor overtreding.

A. Krachtens artikel 10 zijn de stukken of handelingen die in strijd zijn met de bepalingen van het Decreet nietig. De nietigheid wordt ambtshalve door de rechter vastgesteld.

De bevoegde arbeidsauditeur, de ambtenaar van de V.C.T. of iedere persoon of vereniging die van een rechtstreeks of onrechtstreeks belang kan doen blijken, kan de nietigverklaring vorderen voor de arbeidsrechtbank van de plaats waar de werkgever gevestigd is.

Het vonnis beveelt ambtshalve de vervanging van de betrokken stukken. De opheffing van de nietigheid heeft slechts uitwerking vanaf de dag van de vervanging: voor geschreven stukken vanaf de dag dat de vervangende stukken bij de griffie van de arbeidsrechtbank worden ingediend. De nietigverklaring kan geen nadeel berokkenen aan de werknemer en laat de rechten van derden onverlet. De werkgever is aansprakelijk voor de ingevolge zijn nietige stukken of handelingen door de werknemer of door derden geleden schade.

De sancties van dit artikel 10 gelden eveneens voor de akten en bescheiden van de ondernemingen die zijn voorgeschreven bij wetten en reglementen en voor de voor het personeel bestemde akten en bescheiden, die reeds overeenkomstig art. 52, § 1, S.W.T. in het Nederlands moeten worden gesteld.

B. Artikel 11 bepaalt dat de werkgever die zich schuldig maakt aan overtreding van dit Decreet, met een administratieve geldboete kan worden bestraft onder dezelfde voorwaarden en met dezelfde toepassingsmodaliteiten als bepaald bij de Wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten (*Stbl.*, 13 juli 1971) in geval van overtreding van bepaalde sociale wetten.

C. Volgens artikel 12 worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot één maand of met één van die straffen alleen, en zulks onverminderd de artikelen 269 tot 274 van het strafwetboek:

- a. de werkgever, zijn aangestelden of lasthebbers die de bepalingen van het Decreet hebben overtreden;
- b. de werkgever, zijn aangestelden of lasthebbers, alsmede de werknemers die het krachtens dit Decreet georganiseerde toezicht verhinderen.

Bij veroordeling binnen een jaar na een vorige veroordeling, kan de straf krachtens artikel 13 worden verdubbeld.

Artikel 15 preciseert dat alle bepalingen van boek 1 van het Strafwetboek uitgezonderd Hoofdstuk V, maar met inbegrip van Hoofdstuk VII en van artikel 85, van toepassing zijn op de bij dit Decreet bedoelde misdrijven.

Ten slotte bepaalt artikel 16 dat de publieke rechtsvordering wegens overtreding van de bepalingen van het Decreet, verjaart door verloop van een jaar na het feit waaruit de vordering is ontstaan.

D. De werkgever is volgens artikel 14 burgerrechtelijk aansprakelijk voor de betaling van de geldboeten waartoe zijn aangestelden of lasthebbers worden veroordeeld.

Een overzicht over de toepassing van die verschillende sancties vindt men in het antwoord op een parlementaire vraag (*Parl. Vr. en Antw., Kamer [1982-83] vr. 12764; R.W., 1982-83, 1610*). Opvallend is dat geen enkele administratieve sanctie wordt vermeld.

§ 2. Burgerrechtelijke sancties

A. IN DE GEOCOördINEERDE WETTEN OP HET TAALGEBRUIK IN BESTUURSZAKEN

461 Er zij aan herinnerd dat de gecoördineerde wetten reeds een verplichting opleggen tot vervanging van alle met die wetten strijdige akten en bescheiden, bedoeld in artikel 52 van die wetten. Deze stof is reeds behandeld (zie boven, nr. 329 e.v.).

B. IN HET DECREET: NIETIGHEID

1. Doel en aard

462 De bepaling in de S.W.T. betreffende het herstel van de nietigheid met terugwerkende kracht tot op de datum van het vervangen bescheid, gaf aanleiding tot sociaal onrechtvaardige gevolgen. Daarom is in het Decreet geen sprake meer van herleving van het onregelmatige stuk, maar de burgerrechtelijke sancties zijn er veel strenger.

De onregelmatige handelingen zowel als de stukken zijn absoluut nietig, zodat met de inhoud, de uitgedrukte wil, geen rekening kan worden gehouden, tenzij die blijkt door andere wettige bewijsmiddelen (Cass., 31 januari 1978, *Arr.Cass.*, 1978, 650 met noot; *R.W.*, 1978-79, 957, *T.Not.*, 1978, 219, *R.D.S.*, 1978, 329; BLANPAIN, *Taaldecreet*, blz. 97, met het bevestigde arrest Arbh. Brussel, 14 december 1976; Arbh. Brussel, 20 april 1976, *T.Not.*, 1976, 290, *R.W.*, 1976-77, 934 met noot BLANPAIN, Arbh. Antwerpen, 12 april 1976, *T.Not.*, 1976, 288, *R.W.*, 1976-77, 932, *J.T.T.*, 1977, 159, met noot C.W.).

De rechter moet de nietigheid bij iedere gelegenheid ambtshalve vaststellen, zelfs wanneer geen enkele partij bezwaar maakt. Ieder gerecht moet de nietigheid nagaan, ook al maakt die niet het eigenlijke voorwerp van de procedure uit (zelfde arresten).

De bedoeling van het amendement LINDEMANS over de absolute nietigheid, dat door de Commissie van de Cultuurraad werd aangenomen, ligt in het toepassen van de regel van de nietigverklaring ambtshalve, zoals bedoeld in artikel 40 van de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik van de talen in gerechtszaken (*Gedr.St.*, *Cultuurraad*, 26 [1971-72] nr. 2).

463 De rechter maakt de stukken niet nietig maar draagt de nodige rechtsgrond aan voor de nietigverklaring. Een handeling is nooit „van rechtswege” nietig in die zin dat de nietigheid altijd moet worden vastgesteld door de rechter (DE PAGE, I, nr. 96 en II, nr. 187). De griffier die stukken ontvangt, opgesteld in strijd met het taaldecreet, kan ze niet weigeren zolang ze niet gerechtelijk nietig zijn verklaard. Hij moet ze aannemen en eventueel doorzenden naar het Staatsblad, maar hij kan volgens sommige auteurs de procedure tot vervanging instellen, geregeld in artikel 59 S.W.T., dat nog kan worden toegepast zolang het stuk niet nietig is verklaard (J. DE VROE, *Het Taaldecreet en de akten van vennootschappen*, *Notarius*, 1975, 165; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, nr. 250, blz. 104; anders: R. DESCHAMPS, *Le décret de septembre et les actes des sociétés*, *R.Not.B.*, 1974, 632).

Het vonnis van nietigverklaring omvat tevens het bevel de naar de vorm verkeerde stukken te vervangen.

Wanneer de nietigheid is vastgesteld, heeft zij terugwerkende kracht tot op de dag waarop het onregelmatig stuk is ontstaan. Het onregelmatig stuk wordt geacht nooit te hebben bestaan.

2. *Vordering — procedure — verjaring*

464 De nietigverklaring kan worden gevorderd door de ambtenaren van de V.C.T., maar uiteraard ook door de arbeidsauditeur, die bij het arbeidsgerecht de functie van openbaar ministerie vervult. De mogelijkheid tot instelling van die vordering door de arbeidsauditeur verjaart na verloop van één jaar, maar alleen indien onder „publieke vordering” mede de civiele vordering van openbare orde wordt verstaan (art. 16 Decreet). De nietigverklaring kan bij de arbeidsrechtbanken ook worden gevraagd door iedere natuurlijke of rechtspersoon die enig rechtstreeks of onrechtstreeks belang kan aantonen. En dan is de verjaringstermijn volgens de regels dertig jaar (zie verder, nr. 468).

Over het begrip belang bij de nietigheid is hiervoren reeds uitgeweid in verband met de nietigheid van overheidshandelingen in strijd met de Gecoördineerde Wetten op het taalgebruik in bestuurszaken (zie boven, nr. 324). Het Decreet neemt evenwel uitdrukkelijk genoegen met een onrechtstreeks belang. Zoals bekend is de gewone regel dat het belang persoonlijk en rechtstreeks moet zijn.

De bevoegdheid van de arbeidsauditeur over de nietigheid van een vennootschapsakte voor de arbeidsrechtbank te vorderen stuit op kritiek. Bij de voorbereiding van het Decreet is begrijpelijkerwijze hoofdzakelijk gedacht aan het sociaal recht, waarvoor de arbeidsrechtbank bij uitsluiting bevoegd is (art. 578-583 Ger. W.); ook gaat die rechtbank vóór de Rechtbank van Koophandel in geval van samenhang (art. 565 Ger. W.). Maar geschillen betreffende vennootschappen behoren tot de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, nr. 244, blz. 102, naar de syllabus van J. RONSE).

465 Een onrechtstreeks belang kan b. v. zijn het belang bij de toepassing van de wet om morele redenen, zoals de vernederlandsing van het bedrijfsleven in het Nederlands taalgebied in het algemeen gezien, het eerbiedigen van de sociale verhoudingen door het gebruik der voorgeschreven taal enz.

Aldus kan een vakbond of een andere vereniging er belang bij hebben de nietigheid te vorderen.

466 Moet een vereniging die de nietigverklaring vordert, rechtspersoonlijkheid bezitten?

Volgens TACQUET en WANTIEZ is bij de voorbereiding van het Decreet een te vergaande interpretatie gegeven aan de termen van het decreet.

De Commissie van de Cultuurraad was namelijk de mening toegedaan dat ook een vakbond of een andere vereniging er belang bij kan hebben de nietigverklaring te vorderen (*Gedr. St., Cultuurraad*, 26 [1971-72] nr. 4).

De stelling evenwel dat vakbonden en verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid kunnen optreden om een

rechtsvordering in te stellen, lijkt in strijd met een belangrijk deel van de jurisprudentie.

Het Hof van Cassatie besliste immers dat in zover wettelijke bepalingen aan verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid de mogelijkheid geven om voor het gerecht op te treden, deze bepalingen uitzonderlijk zijn en strikt moeten geïnterpreteerd worden (Cass., 28 april 1966, *Pas.*, 1966, I, 1027, *J.T.*, 1966, 544 en 3 mei 1968, *Arr. Cass.*, 1968, 1102, *Pas.*, 1968, 1035, *J.T.*, 1968, 453; J. VAN COMPERNOLLE, *Le droit d'action en Justice des groupements*, Larcier 1971; G. DERMIEZ, *Le droit d'agir en justice des groupements professionnels*, *Memorie U.C.L.*, 1969-70).

Daaruit concluderen beide auteurs dat alleen verenigingen met rechtspersoonlijkheid t.o.v. de toepassing van het Decreet bij het gerecht kunnen optreden (*J.T.T.*, 1973, 281).

Volgens BLANPAIN kunnen vakbonden de nietigverklaring vorderen (*R.W.*, 1973-74, 1487). Verenigingen die de toepassing van het Decreet rechtstreeks of onrechtstreeks tot doel hebben kunnen het eveneens, ook als ze geen rechtspersoonlijkheid bezitten (J. COCQUERAUX, *a.w.*, 73). Het Hof van Cassatie maakt evenwel een onderscheid tussen een procedure voor de gerechtelijke gerechten en voor de Raad van State (arrest Ispedic, 19 november 1982, inzake een milieuvereniging).

467 De rechter die de nietigheid uitspreekt, beveelt ook de vervanging van het stuk.

De procedure is hier eenvoudiger dan in artikel 59 S.W.T., dat evenwel door het Decreet niet zonder meer opgeheven wordt (zie boven, nr. 463 en verder, nr. 497 e.v.).

De nietigverklaring zowel als het bevel tot vervanging leveren problemen op.

468 Bij ontstentenis van een bijzondere bepaling omtrent de verjaring belooft de termijn voor het instellen van een burgerrechtelijke vordering tot nietigverklaring dertig jaar. Die vordering is geen vordering tot schadevergoeding en derhalve is de vijfjarige verjaring van artikel 26 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering niet van toepassing (vgl. DE PAGE, *Traité*, VII, nr. 1371 en 1372; anders: R. BLANPAIN, *R.W.*, 1973-74, 1488).

3. Betrokken akten en personen

469 De sancties gelden eveneens ten aanzien van de akten en bescheiden die bij wetten en reglementen zijn voorgeschreven en ten aanzien van het personeel bestemde akten en bescheiden als bedoeld in artikel 52 S.W.T.

Artikel 10, vierde lid, van het Decreet bepaalt de werking van het decreet in de tijd. Het verleent terugwerkende kracht aan de sanctie van absolute nietigheid welke ambtshalve door de rechter moet worden uitgesproken ten aanzien van de stukken die sedert de inwerkingtreding van de Wet van 2 augustus 1963 in een andere taal dan het Nederlands zijn gesteld in strijd met de bepalingen van artikel 52 S.W.T.

Volgens BLANPAIN blijkt deze terugwerkende kracht van artikel 10, zesde lid, niet alleen uit de gebruikte termen, namelijk „de stukken en bescheiden die in het Nederlands dienden gesteld”, maar ook uit de voorbereidende werkzaamheden van het Decreet.

Het voorstel van Decreet CLAEYS wees op de totale ontoereikendheid van de sancties van artikel 59 van de

S.W.T. ingevolge het retroactieve karakter dat aan het vervangende stuk wordt toegekend.

Het is om tegen deze totaal onvoldoende bestraffing in te gaan dat het Decreet de sanctie van de absolute nietigheid ook invoert voor de akten en bescheiden die reeds krachtens de S.W.T. in het Nederlands dienden te worden opgesteld, m.a.w. wel de akten en bescheiden en niet alleen de rechtsgevolgen ervan worden door de sanctie van absolute nietigheid getroffen (R. BLANPAIN, *Arbeidsrecht*, I, 37, nr. 72).

Het is evident, aldus de toelichting bij het voorstel van Decreet CLAEYS, dat de sanctie van artikel 10 ook geldt voor reeds bestaande documenten en stukken, zowel individuele arbeidsovereenkomsten, arbeidsreglementen als andere, die vóór het van kracht worden van het Decreet tot stand kwamen. Die stukken dienden reeds overeenkomstig de S.W.T. in de streektaal gesteld. Het is enkel de verscherpte sanctie die consequent wordt doorgevoerd (*Gedr.St., Cultuurraad* 63 [1972-73] nr. 1).

In het algemeen nemen de hoven en rechtbanken aan dat de nietigheidssanctie onmiddellijk kan worden toegepast op documenten die dateren van vóór de inwerkingtreding van het Taaldecreeet en die in strijd zijn met artikel 52 van de S.W.T. (Arbh. Antwerpen, 12 april 1976 en 28 november 1977, BLANPAIN, *Taaldecreeet*, blz. 101, beide voormeld in nr. 462 hierboven; Arbh. Brussel, 2 maart 1976, 18 mei 1976 en 8 november 1977, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 104, 106, 107; Brussel, 20 april 1976, *T.Not.*, 1976, 288; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 234 tot 237, blz. 98 e.v.; Arbh. Antwerpen, 20 oktober 1980, *T.Not.*, 1981, 344; *Rev.dr.soc.*, 1981, 21). De Burgerlijke Rechtbank te Leuven meende nochtans dat het Decreet geen werking kon hebben op handelingen die vóór zijn inwerkingtreding tot stand waren gekomen (4 juni 1974, *R.W.*, 1974-75, 823, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 100). Maar een wet of decreet kan expliciet of impliciet terugwerkende kracht krijgen (art. 2 B.W.; Cass., 18 maart 1960, *Arr.Cass.*, 1960, 678; *Pas.*, 1980, 844, *J.T.*, 1960, 607).

En de vóór het Decreet in strijd met artikel 52 S.W.T. opgestelde stukken, die nog niet zijn vervangen, vormen een voortdurend misdrijf, zodat er in die zin zelfs geen terugwerking behoeft te zijn (Arbh. Antwerpen, 12 april 1976, BLANPAIN, *Taaldecreeet*, blz. 101). DE BUSSCHERE twijfelt aan de grondwettigheid in zoverre het Decreet verder terug werkt dan de inwerkingstelling van artikel 59bis van de Grondwet (wet van 24 december 1970) (C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 46, nr. 82). Zeker is dat akten gepubliceerd vóór de inwerkingtreding van de Wet van 2 augustus 1963 geldig blijven (*R.v.St.*, arrest nr. 20302 van 30 april 1980, 1980, 126, *R.W.*, 1980-81, 526 met noot R. BLANPAIN, *R.P.S.*, 1981, 126).

470 De nietigheid kan geen nadeel toebrengen aan de werknemers en laat de rechten van derden onverminderd. Binnen die grenzen is zij absoluut en sleept de nietigheid van de handeling mee.

Ten onrechte is geoordeeld dat artikel 10 van het Decreet geen onderscheid maakt ten aanzien van personen (Arbrb. Antwerpen, 18 juni 1979, *R.D.S.*, 1979, 343, *J.T.T.*, 1980, 65).

Uit de regel volgt dat bepaalde clausules van een arbeidscontract geldig zullen blijven en andere niet, nl. die waarvan de gelding de werknemer zou benadelen (BLANPAIN, *R.W.*, 1973-74, 1486, TAQUET/WANTIEZ, *J.T.T.*, 1973, 281; Arbrb. Kortrijk, 22 februari 1978, BLANPAIN, *Taaldecreeet*, blz. 111).

Volgens anderen kan de werknemer niet tegelijkertijd de geldigheid en de nietigheid van

een zelfde geschrift opwerpen (Arbh. Brussel, 25 oktober 1977, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 110).

Maar hoe kan de rechter kennis nemen van een stuk dat volstrekt nietig is? Volgens het Arbeidshof te Brussel moet de rechter doen alsof het stuk geldig is om na te gaan of de werknemer schade zou lijden (Arbh. Brussel, 8 november 1977, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 108), maar volgens de Arbeidsrechtbank te Kortrijk moet de rechter het stuk doen vervangen (*a.w.*, 109).

In elk geval moet de werknemer aantonen dat hij schade zou lijden (Cass., 31 januari 1978, hiervoren vermeld in nr. 462).

471 De werkgever is alleen en uitsluitend aansprakelijk voor de nadelige gevolgen van de nietigheid, zowel t.a.v. de werknemers (zie o.m. Cass., 31 januari 1978 voormeld), als t.a.v. derden. Derden zijn b.v. de schuldeisers in het faillissement van de nietige vennootschap (I. DE WEERDT, *a.w.*, nr. 244, blz. 102), de pandnemers van facturen of cognosseminten (V.C.T., N.A., *Decreet op het Taalgebruik*, 48 e.v.).

472 Inzake rechtspersonen, inz. vennootschappen rijzen bijzondere vragen, waarvan de oplossing hier enkel kan worden aangeduid. De absolute nietigverklaring *ex tunc* van een akte van oprichting van een vennootschap leidt krachtens artikel 13^{quater} Vennootschappenwet tot nietigheid *ex nunc* van de vennootschap met de gevolgen van een ontbinding.

Wat betreft een nietige akte van wijziging van de statuten, hier werkt de nietigheid van de handeling slechts voor het toekomstige (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, nr. 248 e.v., blz. 103 e.v., naar de syllabus van J. RONSE; *anders*: C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, *R.W.*, 1973-74, 1154; *id.*, *T.Not.*, 1974, 200).

Hoewel de onregelmatige akte absoluut nietig is, kan de griffier die de akte ter griffie ontvangt ter publikatie, deze niet weigeren. Hij mag immers de geldigheid ervan niet beoordelen, daar alleen de rechter daartoe bevoegd is. Om zijn verantwoordelijkheid te dekken, zal hij eventueel de procedure van artikel 59 S.W.T. instellen (zie boven, nr. 463).

Over vennootschappen wordt verder nog gehandeld onder nr. 474 en nr. 540 e.v.

4. Vervanging

473 De rechter die de nietigheid uitspreekt, beveelt ook de vervanging van het stuk. Het geldt hier een verplichting. Nochtans kan het bevelen van de vervanging zonder reden van bestaan zijn. Terecht is opgemerkt dat vervanging slechts zin heeft wanneer het vervangende stuk nog enige gelding kan hebben, wat b.v. niet het geval is met een arbeidsovereenkomst die niet meer bestaat, daar men toch de partijen niet kan verplichten een nieuwe overeenkomst te sluiten (Arbrb. Mechelen, 15 maart 1977, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 112; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, nr. 213, blz. 98), met een ontslagbrief (Arbh. Brussel, 22 november 1977, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 113), of met een opzeggingsbrief in hetzelfde geval (Arbh. Brussel, 5 oktober 1976 en 9 mei 1978, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 114 en 116), of met een brief tot onmiddellijk beëindiging van een

arbeidsovereenkomst, wanneer de termijn intussen verstreken is (Arbh. Brussel, 14 februari 1978, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 115).

De arbeidsrechtbank te Kortrijk meende daarentegen dat de vervanging van het onregelmatige stuk ook nodig is om het de rechter mogelijk te maken vast te stellen of de nietigheid de werknemer nadeel kan berokkenen (Arbrb. Kortrijk, 10 maart 1977 en 3 januari 1978, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 116 en 73). Zulks kan inderdaad in bepaalde gevallen van de datum van de neerlegging van het vervangende stuk afhangen.

Over de regularisatie van nietige akten van ondernemingen, inzonderheid vennootschappen, zie verder, nr. 474 e.v.; 540 e.v.

474 De nietigheid wordt door de vervanging niet met terugwerkende kracht hersteld. Zij houdt pas op te bestaan op de dag dat het vervangende stuk bij de arbeidsrechtbank wordt ingediend (Cass., 30 maart 1981, *R.W.*, 1981-82, 104).

Wat betreft de vennootschappen lijkt het in elk geval noodzakelijk het vervangende stuk ook in het vennootschapsdossier ter griffie van de rechtbank van koophandel neer te leggen (art. 10, § 2 en § 12 Vennootschappenwet; J. DE VROE, *Notarius*, 1975, 167; I. DE WEERDT, *a.w.*, nr. 252, blz. 105).

Aldus krijgt het vervangende stuk vaste datum, hetgeen uiteraard belangrijk is, o.m. ter beoordeling van de uitwerking en de termijn van een opzegging, de tijdigheid van een ontslag om een dringende reden (zie ook hierboven, nr. 472; BLANPAIN, *Arbeidsovereenkomsten — Toepasselijkheid van de S.W.T. en het Taaldecreet van 19 juli 1973*, K.U.L., Stencil, geciteerd door J. COCQUERAUX, *a.w.*, 38; TAQUET/WANTIEZ, *Congé, préavis, indemnité, étude théorique et pratique*, Brussel 1975,).

475 Vervangen betekent een nieuw stuk met dezelfde inhoud en vorm opstellen, eventueel opnieuw ondertekend door alle partijen.

Het lijkt aan te nemen dat de volmachten verleend voor het aangaan van de oorspronkelijke overeenkomst, behoudens bijzondere omstandigheden, ook gelden voor het opstellen van de vervangende (vernieuwde) akte.

In de vervangende akte zal worden vermeld dat zij wordt opgemaakt ter vervanging van de nietige akte, niet omdat de nieuwe akte aldus zou terugwerken, maar om te voorkomen dat bepaalde fiscale en/of andere verplichtingen opnieuw zouden moeten worden vervuld.

De vervangende akte moet wel opnieuw worden bekendgemaakt op alle wijzen die in de wet voor een akte van dat soort zijn voorgeschreven: neerlegging ter griffie, plaatsing in het Staatsblad, kennisgeving aan overheidsinstanties enz.

Wat de vennootschappen betreft wordt gehandeld op dezelfde wijze als in het geval van oprichting van een vennootschap zonder akte. Zulks is mogelijk zolang de vennootschap door de rechter niet is nietig verklaard en de rechter kan eventueel een termijn toestaan om de vervangende akte op te maken (J. RONSE, *De Vennootschapswetgeving*, Leuven/Gent, 1973, blz. 144; I. DE WEERDT, *a.w.*, blz. 105, nr. 251; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, blz. 56, nr. 95). DE BUSSCHERE meent nochtans dat de nietigheid niet alleen de vorm betreft maar ook de inhoud (*a.w.*, blz. 48, nr. 86).

476 Het heeft wel enige verwondering gewekt dat het Decreet strafrechtelijke maatregelen bevat. De verklaring moet niet worden gezocht in de bijzondere repressieve bedoelingen van de wetgevende macht, maar in het feit dat, indien men het stelsel van de administratieve geldboeten mogelijk maken wilde, meteen strafbepalingen in het Decreet moesten worden ingeschreven overeenkomstig art. 1 van de Wet van 30 juni 1971 op de administratieve geldboeten.

Dat betekent dan echter weer niet dat strafrechtelijke bestraffing uitgesloten is. Indien het Decreet daadwerkelijk en bewust overtreden wordt, lijkt het, net zoals bij andere overtredingen, voor de hand liggend dat de rechterlijke overheid het Decreet ook op strafrechtelijk gebied toepast (V.C.T., *Decreet op het taalgebruik*, 50 en 51).

§ 3. Strafrechtelijke sancties

477 Vooraf dient te worden onderstreept dat de artikelen 269 tot 274 van het Strafwetboek waarvan sprake is in artikel 12 van het Decreet, handelen over „weerspannigheid”, d.w.z. elke aanval of elk verzet met geweld of bedreiging tegen ministeriële ambtenaren, dragers of agenten van de openbare macht wanneer zij optreden ter uitvoering van de wetten of van de bevelen van het openbaar gezag.

De straffen waarmee weerspannigheid beteugeld wordt, gaan van acht dagen tot vijf jaar gevangenisstraf. Daarnaast kan een geldboete worden opgelegd van 26 tot 200 frank, die, zoals alle andere strafrechtelijke geldboeten met de wettelijk vastgestelde opdecimen moeten worden verhoogd.

478 Wanneer zich geen weerspannigheid heeft voorgedaan, dan zijn de voorgeschreven straffen voor enkelvoudige overtreding van het Decreet acht dagen tot één maand gevangenisstraf en een geldboete van 26 tot 500 frank of één van beide straffen. Ook op deze geldboeten is de verhoging met de opdecimen van toepassing.

Die strafbepalingen werden niet speciaal voor het Decreet opgesteld, maar vinden hun oorsprong in gelijkaardige regelingen uit de arbeidswetgeving en de sociale wetgeving.

479 De strafsancties gelden alleen voor de werkgever of zijn aangestelden. Deze laatsten zijn echter ook werknemers zodat de werkgever burgerrechtelijk aansprakelijk is voor zijn aangestelden, indien dezen het Decreet overtreden. Is de werkgever een rechtspersoon dan is de natuurlijke persoon die als orgaan is opgetreden, strafbaar.

Naast de overtreding van het Decreet kan ook de verhindering van het toezicht worden gestraft. De strafmaat is dezelfde maar hier wordt ook de werknemer strafbaar gesteld indien hij belet dat de controlerende ambtenaren of andere gerechtelijke beambten het toezicht op een normale wijze kunnen uitoefenen.

480 Bij een nieuwe veroordeling binnen één jaar na een vorige veroordeling kan de straf het dubbele van het vorige maximum bedragen. De rechtbank zal, rekening houdend met de concrete gegevens, oordelen welke strafvordering zij redelijk acht. Voor herhaling komt elke nieuwe overtreding in aanmerking. Hoofdstuk V van het eerste boek van het Strafwetboek betreffende de herhaling, is wegens die bijzondere regeling niet van toepassing.

481 Voor de verjaring van de strafvordering is een korte termijn gesteld, te weten één jaar te rekenen vanaf de datum waarop de overtreding werd begaan.

Nu kan het gebeuren dat de overtreding van het Decreet van nature een voortdurend misdrijf is, wat impliceert dat de verjaringstermijn slechts begint te lopen op het ogenblik dat de strafbare toestand een einde heeft genomen. Het rechtstreekse gevolg hiervan is dat de verjaring heel wat later tot stand zal komen (zie ook nr. 537; *a.w.*, 51).

482 Hoofdstuk VII van genoemd Strafwetboek dat handelt over de deelneming van verscheidene personen aan misdrijven, d.w.z. over mededaders en medeplichtigen, is mede van toepassing.

De eersten worden gestraft zoals de eigenlijke daders zelf omdat zij rechtstreeks hebben meegewerkt aan het misdrijf of omdat het zonder hun bijstand niet had kunnen worden gepleegd. Ook zij die het door woord, geschrift of daden hebben uitgelokt, worden op dezelfde manier bestraft.

De medeplichtigen worden minder zwaar gestraft omdat zij alleen bij de voorbereiding en niet rechtstreeks bij de uitvoering van het misdrijf zijn betrokken.

Ook artikel 85 van het Strafwetboek betreffende de verzachtende omstandigheden is van toepassing.

483 Overeenkomstig artikel 155 van het Gerechtelijk Wetboek zal de arbeidsauditeur de strafvordering in principe in handen hebben, behalve wanneer de overtredingen van het Decreet samengaan of verband houden met misdrijven die niet onder de bevoegdheid van de arbeidsgerechten vallen, en worden behandeld door bijvoorbeeld de correctionele rechtbank.

§ 4. Administratieve boeten

484 De administratieve boeten en strafsancties maken deel uit van een zelfde systeem dat werd uitgewerkt in de Wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve boeten toepasselijk in geval van overtreding van sommige sociale wetten (*Stbl.*, 13 juli 1971: zie o.m. J. VAN BOECKHOUT, *Beknopte commentaar op de wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten*, *R.W.*, 1971-72, 745). De Wet van 1971 en het Decreet spreken van geldboeten. Ten einde het onderscheid met strafrechtelijke geldboete zo duidelijk mogelijk te maken wordt hier, overeenkomstig het gebruik in de Wetboekencommissie (Commissie VAN DIEVOET) van administratieve boeten gesproken.

Het verloop van de bij de wet ingestelde procedure wordt besproken in nr. 485.

485 De administratieve boete gaat van 500 tot 10.000 frank. Zij is uitsluitend op de werkgever van toepassing, ook wanneer de overtreding door een lasthebber of een aangestelde wordt begaan.

De arbeidsauditeur beslist met inachtneming van de ernst van de overtreding of hij al dan niet strafrechtelijk zal vervolgen. Strafrechtelijke vervolging, al leidt zij tot vrijspraak, sluit de administratieve boeten uit.

Beide procedures kunnen op basis van artikel 4 van de Wet van 30 juni 1971 niet tezamen voor een zelfde misdrijf worden toegepast.

Van de overtreding wordt door de inspectie-ambtenaar een proces-verbaal opgemaakt. Een exemplaar ervan wordt aan de door de Koning aangestelde ambtenaar gezonden.

Bij K.B. van 4 november 1971 (*Stbl.*, 17 november 1971) is de directeur-generaal van de Studiedienst bij het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid aangewezen als de bevoegde ambtenaar om de processen-verbaal te ontvangen en administratieve boeten uit te spreken.

Deze ambtenaar kan dus ook tot de Franse taalrol behoren, hetgeen vanzelfsprekend onlogisch voorkomt bij de toepassing van het Decreet van de Nederlandse Cultuurraad in het Nederlandse taalgebied (V.C.T., N.A., advies 18 december 1973; jaarverslag V.C.T. 1973; *Gedr.St.*, *Senaat*, 391 [B.Z. 1974]).

De arbeidsauditeur beschikt over een maand vanaf de dag waarop hij het proces-verbaal heeft ontvangen, om aan de bevoegde directeur-generaal zijn beslissing te doen toekomen.

Indien dit niet gebeurt of indien de auditeur van vervolging afziet, beslist de directeur-generaal na de werkgever te hebben gehoord over het al dan niet opleggen van een administratieve boete. Zijn beslissing wordt aan de werkgever met een aangetekend schrijven medegedeeld.

Hierdoor vervalt de strafvordering. Indien de werkgever niet binnen de gestelde termijn betaalt, wordt de boete voor de arbeidsrechtbank gevorderd. Twee jaar na de feiten kunnen geen administratieve boeten meer worden opgelegd.

De strafvordering verjaart één jaar na de overtreding. Door onderzoek en vervolging wordt de verjaringstermijn geschorst.

De administratieve boete kan slechts worden opgelegd voor feiten waaraan een strafrechtelijke sanctie verbonden is.

De toepassing van administratieve boeten is beperkt tot overtredingen die uitdrukkelijk door de wetgever vermeld zijn (V.C.T., N.A., Decreet 53).

WETTIGHEIDSPROBLEMEN

486 Reeds eerder is hier aangetoond dat de Nederlandse Cultuurraad (thans de Vlaamse Raad) krachtens artikel 59*bis*, § 3, Grondwet bevoegd is om het gebruik van de talen te regelen o.m. in bestuurszaken en voor de sociale betrekkingen (zie boven, nr. 406).

Dit betekent dat de decreten op het stuk binnen dat Nederlandse taalgebied kracht van wet hebben (Arbrb. Brussel, 11 maart 1975, BLANPAIN, *Taaldecreet*, blz. 57; Arbrb. Antwerpen, 20 april 1976, *t.a.p.*).

Niet zonder lichtvaardigheid is beweerd dat het Decreet op een of meer punten in strijd kwam met de Grondwet, met de Rechten van de Mens of met E.E.G.-verdragsbepalingen. De bewering kan op een uitzondering na met weinig woorden worden weerlegd (zie ook: R. BLANPAIN, *R.W.*, 1973-74, 1471; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, nr. 178 e.v., blz. 77 e.v.).

AFDELING I

GRONDWETTIGHEID VAN HET DECREET

§ 1. De artikelen 6 en 6*bis* van de Grondwet

487 Artikel 6 van de Grondwet bepaalt dat alle Belgen gelijk zijn voor de wet. Dit betekent in de eerste plaats dat alle Belgen zich aan de wet moeten onderwerpen (TAQUET/WANTIEZ, *a.w.*, *J.T.T.*, 1973, 273).

Het gelijkheidsprincipe vereist enkel dat diegenen die zich in een zelfde toestand bevinden door de wet op dezelfde manier worden behandeld maar sluit niet uit dat een verantwoord onderscheid wordt gemaakt tussen bepaalde categorieën van personen (Cass., 11 oktober 1977, 12 juni 1978 en 26 september 1978, *Arr.Cass.*, 1978, 185 en 1201 en 1978-79, 109).

Het Decreet legt aan al diegenen die in het Nederlandse taalgebied een exploitatiezetel hebben of personeel in dienst hebben dezelfde verplichtingen op. Het strookt derhalve met artikel 6 van de Grondwet.

488 Volgens artikel 6*bis* van de Grondwet moet het genot van de rechten en vrijheden zonder discriminatie aan alle Belgen worden gewaarborgd. Daarom waarborgen de wet en het Decreet o.m. de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden.

Artikel 59, § 7, van de Grondwet bevat dezelfde bepalingen. Er kan echter geen sprake zijn van enige discriminatie wanneer personen die zich in een zelfde feitelijke toestand

bevinden aan dezelfde verplichtingen worden onderworpen.

Anderzijds is een taalkundige minderheid niet noodzakelijk een ideologische of filosofische minderheid.

Tijdens de voorbereiding van de herziening van de Grondwet is een amendement verworpen waarbij de taalkundige minderheden op gelijke voet werden gesteld met de filosofische en ideologische minderheden (*Gedr.St., Kamer*, 28 [B.Z. 1968; 1969-70] nr. 2; TAQUET/WANTIEZ, *a.w.*, 274).

Dezelfde stellingen worden trouwens door de rechtsleer verdedigd. (*De culturele autonomie, haar grondwettelijke verwezenlijking*, Cepess, Brussel, 1971, nr. 3; DAUBIE, *La constitution belge révisée*, *Ann.Dr.*, Tome XXXII, 72).

Het Decreet is derhalve niet in strijd met artikel 6bis.

§ 2. Artikel 9 van de Grondwet

489 Geen straf kan worden ingevoerd of toegepast dan krachtens de wet. Op grond van deze grondwetsbepaling wordt de mogelijkheid om bij decreet strafrechtelijke sancties op te leggen, ten onrechte betwist.

De Wet van 3 juli 1971 bepaalt zelfs uitdrukkelijk in artikel 22, 2, dat de decreten in sancties kunnen voorzien, die beperkt worden tot gevangenisstraf van zes maanden en geldboete van 5000 frank. Het Decreet heeft deze grenzen in acht genomen.

§ 3. Artikel 10 van de Grondwet

490 Artikel 10 bepaalt dat de woning onschendbaar is en dat huiszoeking alleen maar kan plaatshebben in de bij de wet bepaalde gevallen en in de bij de wet voorgeschreven vorm.

J. EECKHOUT meent dat alleen bij wet en niet bij decreet een huiszoeking kan worden toegestaan (EECKHOUT, *Le décret de septembre et le barreau*; *J.T.*, 1973, 697). Dit is in tegenspraak met artikel 59bis, § 3, van de Grondwet, waarbij elke normatieve macht aan de wetgever wordt onttrokken ten gunste van de decreetgever en praktisch alle auteurs zijn het erover eens dat een decreet dezelfde waarde heeft als een wet (W. GANSHOF VAN DER MEERSCH, *Beschouwingen over de hernieuwing van de Grondwet*, openingsrede 1972, *R.W.*, 1972-73, 433; C. CAMBIER, *Deux aspects de la décentralisation et la redistribution des pouvoirs*, *J.T.*, 1972, 161 e.v.).

§ 4. Artikel 23 van de Grondwet

491 Krachtens artikel 23 is het gebruik van de in België gesproken talen vrij en kan het alleen bij wet worden geregeld voor handelingen van het openbaar gezag en gerechtszaken.

Maar artikel 59bis van de Grondwet, waarbij aan de decreetgever de mogelijkheid wordt geboden het taalgebruik te regelen, is een uitdrukkelijke afwijking van artikel 23 van de Grondwet (TAQUET/WANTIEZ, *a.w.*, *J.T.T.*, 1973, 274).

§ 5. Artikel 59bis van de Grondwet

492 Er is geopperd dat artikel 5 van het Decreet, in zoverre het alle boeken en bescheiden betreft, verder gaat dan artikel 59bis, § 3, van de Grondwet, dat alleen spreekt van „sociale betrekkingen” en van „akten en bescheiden voorgeschreven door de wetten en verordeningen”. Hier kan worden volstaan met een verwijzing naar de geest van het grondwetsartikel, de bedoeling van het Decreet en de Wet op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen (zie boven, nr. 412, 413 en 437).

Wat betreft artikel 59bis, § 4, van de Grondwet, dat de plaatselijke bevoegdheid van de Cultuurraden regelt, is de vraag gesteld of de Nederlandse Cultuurraad (thans Vlaamse Raad) regels kan geven voor een buiten het Nederlandse taalgebied gevestigde werkgever.

Daarop is onder meer geantwoord dat de decreetregels niet gelden voor het opmaken van de stukken buiten het Nederlandse taalgebied, maar wel wanneer de bedoelde werkgever zich op die stukken beroept en die hun sociale en juridische bestemming moeten krijgen t.a.v. een Nederlandstalig personeelslid of van een personeelslid tewerkgesteld in het Nederlandse taalgebied (Arbrb. Antwerpen, 13 december 1977, BLANPAIN, *Taaldecreeet*, blz. 90, zie verder, nr. 496 e.v.).

AFDELING II

DE RECHTEN VAN DE MENS EN DE INTERNATIONALE VERDRAGEN

§ 1. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Verdrag van Rome

493 Artikel 2 van die verklaring bepaalt dat een ieder aanspraak heeft op „alle rechten en vrijheden, en deze verklaring opgesomd, zonder enig onderscheid van welke aard ook, zoals ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status”. Artikel 14 van het Verdrag van Rome stelt dezelfde principes. Geen enkele bepaling van het Decreet bevat enige discriminatie op grond van het feit dat hij of zij tot een of andere cultuurgemeenschap zouden behoren.

De regeling van het taalgebruik is dezelfde voor iedereen en moet worden beschouwd als een maatregel van sociale bescherming en openbare orde. In dit verband moge ook worden verwezen naar de verklaring van de Belgische Liga voor de verdediging van de Rechten van de Mens, afgedrukt in R. BLANPAIN, *Het taalgebruik voor de arbeidsverhoudingen*, R.W., 1973-74, 1460.

Zij beschermt veeleer de vrijheid van meningsuiting dan ze die in de weg zou staan, heeft niets uit te staan met huisvredebreuk en betreft niet de privé-briefwisseling (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, nr. 185 en 186, blz. 80; zie ook boven, nr. 457).

§ 2. De E.E.G.-overeenkomsten

494 Artikel 84, lid 4, van verordening nr. 1408/71 van 14 juli 1971, van de Raad van de E.E.G., betreffende de toepassing van sociale zekerheidsregelingen, legt de autoriteiten, organen en rechterlijke instanties van de Lid-Staten de verplichting op om, niettegenstaande enige eventueel afwijkende of tegenstrijdige bepaling van hun nationale wetgeving, alle verzoekschriften of alle andere documenten betreffende de toepassing van deze verordening en gesteld in een officiële taal van een andere Lid-Staat te aanvaarden, zonder onderscheid van nationaliteit of woonplaats van de betrokkene (Hof van Justitie van de Europese gemeenschappen, 6 december 1977, zaak 55/77, *BLANPAIN, Taaldecreet*, blz. 92).

Deze uitspraak moet worden gezien in de context van verordening nr. 1612/1968 van 15 oktober 1968, van de Raad, waarbij in artikel 1, § 1, wordt bepaald dat „iedere onderdaan van een Lid-Staat, ongeacht zijn woonplaats, het recht heeft op het grondgebied van een andere lidstaat arbeid in loondienst te aanvaarden of te verrichten overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechterlijke bepalingen, die de tewerkstelling van de nationale werknemers van deze Staat regelen.”

Dit betekent dat het verboden is aan gastarbeiders uit de E.E.G. andere voorwaarden van tewerkstelling op te leggen dan aan de eigen onderdanen. Dit doet het Decreet vanzelfsprekend niet (I. DE WEERDT, *a.w.*, 80 e.v., nr. 187 e.v.; J. COCQUERAUX, *a.w.*, 80).

In de aanbeveling nr. 712 van 26 september 1973 van de Raad van Europa betreffende de integratie van migrerende arbeiders wordt trouwens aangedrongen op het ter beschikking stellen van de migranten van een onthaalbrochure in hun eigen taal waarbij gewezen wordt op hun rechten en verplichtingen in hun gastland.

Tevens wordt gesuggereerd door de werkgevers betaalde taallessen ten gerieve van de gastarbeiders te organiseren (*anders*: TAQUET/WANTIEZ, *a.w.*, *J.T.T.*, 1973, 273).

Het Decreet is niet in strijd met de aangehaalde aanbevelingen van de Europese instanties en met de aangehaalde uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese gemeenschappen.

495 Artikel 11 van de eerste E.E.G.-richtlijn van 9 maart 1968 bepaalt op beperkende wijze de gronden van nietigheid van de naamloze vennootschap en van de besloten vennootschap (p.v.b.a.).

Een richtlijn verbindt de Lid-Staten en onder omstandigheden kan een particulier zich erop beroepen zeker ten aanzien van de Staat (H.J.E.G., zaak nr. 8/81 van 19 januari 1982, *Weekoverzicht*, nr. 2/82; zaak nr. 255/81 Fa. R.A.GRENDEL, van 10 juni 1982, *R.W.*, 1982-83, 1602; M. MARESCEAU, De toepasbaarheid van het Europees recht voor de nationale rechterlijke instanties *T.P.R.*, 1982, 41, inz. 52-56, nr. 15-17). Artikel 11, 2, a, van de richtlijn bepaalt evenwel dat de nietigheid van de genoemde vennootschappen kan worden uitgesproken wegens vormgebrek van de akte. De vormen worden door de nationale wet bepaald. De taal is een vorm van de akten en het gebruik van een onwettige taal is een vormgebrek (zie boven, nr. 322). De Belgische wet- of decreetgever was en blijft dus vrij desaan gaande voorschriften uit te vaardigen (I. DE WEERDT,

naar J. RONSE, in *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 241, blz. 101; vgl. hierboven, nr. 322, 323, 47^e).

495bis Artikel 17, eerste lid, van het E.E.G.-Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, kortweg Executieverdrag of E.EX-verdrag genoemd, bepaalt: „Indien bij een schriftelijke overeenkomst of bij een schriftelijk bevestigde mondelinge overeenkomst, partijen van wie er ten minste één een woonplaats heeft in het gebied van een Verdragsluitende Staat, een gerecht of de gerechten van een Verdragsluitende Staat hebben aangewezen voor de kennisneming van geschillen welke naar aanleiding van een bepaalde rechtsbetrekking zijn ontstaan of zullen ontstaan, is dit gerecht of zijn de gerechten van die Staat bij uitsluiting bevoegd.

Bij arrest van 24 juni 1981 heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen beslist dat de aangehaalde bepaling aldus moet worden uitgelegd, dat de wetgeving van een Verdragsluitende Staat niet in de weg kan staan aan de geldigheid van een bevoegdheidsbeding op de enkele grond dat de gebezigde taal een andere is dan die welke door die wetgeving wordt voorgeschreven (*R.W.*, 1982-83, 491, met noot J. LAENENS; *Rev.dr.Soc.*, 1981, 465 met noot R. BLANPAIN).

J. LAENENS besluit hieruit terecht dat het Taaldecreet in dit geval niet kan worden toegepast en dat het in strijd met dat decreet niet in het Nederlands gestelde bevoegdheidsbeding toch uitwerking zal krijgen *tenzij* de geadieerde rechter aan de hand van zijn internationaal privaatrecht vaststelt dat er bij gebrek aan taalkennis vanwege de werkgever geen sprake kan zijn van een rechtsgeldige wilsovereenstemming.

§ 3. Andere internationale verplichtingen

496 Internationale verplichtingen om een andere taal te gebruiken naast de landstaal, moeten in acht worden genomen (*V.C.T.*, advies nr. 3577 van 10 mei 1973). Dit veronderstelt evenwel dat ze door de wetgever bekrachtigd en afgekondigd zijn. Een minister kan met een overeenkomst, door hem met de overheid van een vreemd land gesloten, niet tegen een wet of decreet ingaan (*R. BLANPAIN, Het taalgebruik voor de arbeidsverhoudingen, R.W.*, 1973-74, 1474).

AFDELING III

STRIJDIGHEID TUSSEN DECREETSBEPALINGEN EN WETSBEPALINGEN

497 Het lijkt geen twijfel dat een decreet, binnen de grenzen van bevoegdheid *ratione materiae, loci* en *personae*, kracht van wet heeft en in zoverre wetsbepalingen als die van de Gecoördineerde Wetten op het taalgebruik in bestuurszaken kan wijzigen of opheffen (zie boven, nr. 410; *Arbh. Brussel*, 10 januari 1978, *BLANPAIN, a.w.*, blz. 89).

De artikelen 1, 2 en 5 van het Decreet verplichten alle werkgevers die personeel tewerkstellen in het Nederlandse taalgebied de akten en bescheiden van de onderneming

in het Nederlands te stellen (zie boven, nr. 410). Krachtens artikel 52, § 1, S.W.T. moeten echter de bedoelde akten en bescheiden gesteld worden in de taal van de exploitatiezetel (zie boven, nr. 71 e.v.). Hierdoor ontstond de vraag of het voorschrift van het Decreet niet in strijd kwam met dat van artikel 52, § 1, S.W.T., wanneer de werkgever b.v. alleen in het Franse taalgebied een exploitatiezetel had en een werknemer wilde opzeggen die in het Nederlandse taalgebied was tewerk gesteld.

Het Arbeidshof van Antwerpen meende dat zo'n opzeggingsbrief in het Frans mocht worden gesteld, omdat een strikte uitlegging van de bevoegdheid van de Cultuurraad, verantwoord door artikel 23 van de Grondwet, tot het besluit moest leiden dat het voorschrift van het Decreet enkel toepassing kan krijgen in zoverre het handelingen betreft die of in het Nederlandse taalgebied worden verricht of met de plaats van tewerkstelling onafscheidbaar verbonden zijn (Arbh. Antwerpen, afd. Hasselt, 8 september 1978).

Het Hof van Cassatie oordeelde evenwel dat aan het bevoegdheids criterium dat voor de Cultuurraden geldt, is voldaan, wanneer de toepassing van de taalregeling door de tewerkstelling in het taalgebied bepaald wordt. Het Hof zag hier dan ook een bevoegdheidsconflict tussen S.W.T. en Decreet in de zin van artikel 18 van de Gecoördineerde Wetten op de Raad van State en verwees het geschil voor beslissing naar de Wetgevende Kamers overeenkomstig artikel 45 van de bij K.B. van 12 januari 1973 Gecoördineerde Wetten zoals het toen luidde in de versie van de Wet van 3 juli 1971 (Cass., 11 juni 1979, vermeld in nr. 411; in dezelfde zin: Arbh. Antwerpen, 19 december 1979, *R.W.*, 1979-80, 1550, met noot, *J.T.T.*, 1980, 354).

Het Arbeidshof te Brussel meende eerst dat het Decreet geen verplichtingen oplegt aan ondernemingen die in „Brussel-Hoofdstad” gevestigd zijn (15 december 1978, *R.W.*, 1978-79, 2596), maar oordeelde later dat de Taalwet was opgeheven door het Decreet in zoverre zij de onderneming met zetel te Brussel zou verplichten in het Frans opzegging te doen over een werknemer die te Brussel woont maar in het Nederlands taalgebied tewerk gesteld is (Arbh. Brussel, 20 oktober 1980, *R.W.*, 1980-81, 1082).

498 De beslissing van het Hof stuitte op veel kritiek. P. VAN ORSHOVEN meende dat het conflict er een is van intertemporeel recht en dat de bepaling van de S.W.T. door het Decreet impliciet is opgeheven (*R.W.*, 1979-80, 1523; in dezelfde zin: Arbh. Brussel, 20 oktober 1980, *R.W.*, 1980-81, 1082; I. DE WEERDT, *a.w.*, nr. 266 e.v., blz. 110 e.v.). J. BORRET ziet evenmin een bevoegdheidsconflict, maar enkel een probleem van strijdigheid, intertemporeel recht of interpretatie (*R.W.*, 1979-80, 1594).

Volgens R. VEKEMAN is er geen conflict als men aanneemt dat iedere Cultuurraad bevoegd is om het taalgebruik te regelen in de sociale betrekkingen met werknemers die tewerk gesteld zijn in het eigen taalgebied. Daarbij moet men dan ook aannemen dat het voorschrift van het Taaldecreeet van de Nederlandse Cultuurraad (*anders* dan soms wordt beslist; zie b.v. Arbh. Brussel, 10 januari 1978, BLANPAIN, *a.w.*, blz. 69) niet geldt voor de ondernemers gevestigd in het Nederlandse taalgebied ten aanzien van een werknemer die in het Franse taalgebied tewerk is gesteld en zulks strookt overigens niet met de opzet van de taalregeling (R. VEKEMAN, *Het eerste bevoegdheidsconflict*, *R.W.*, 1979-80, 2410 en 2411).

De arbeidshoven volgden de rechtspraak van het Hof van Cassatie (o.m. Arbh. Ant-

werpen, 10 december 1979, *R.W.*, 1979-80, 1550, zie P. VAN ORSHOVEN, *a.w.*).

499 De Senaat besliste op het verwijzingsarrest van 11 juni 1979 dat 1) het Decreet van 19 juli 1973, in zoverre het als criterium het „tewerk gesteld zijn in het Nederlands taalgebied” heeft ingevoerd, artikel 52, § 1, S.W.T. heeft gewijzigd en aangevuld; 2) het Decreet moet worden begrepen, mede gelet op de beperking van de bevoegdheid der cultuurraden bij artikel 59*bis*, § 4, van de Grondwet; 3) derhalve het criterium „tewerk gesteld in het Nederlands taalgebied” niet kan worden uitgebreid tot „tewerk gesteld in het Nederlands en het Franse taalgebied”; 4) nu, in het onderwerpelijke geval, de werknemer tewerk gesteld was in het Nederlandse en het Franse taalgebied en de werkgever gevestigd in het Franse taalgebied, het Decreet geen toepassing kan vinden.

Deze principiële beslissing van 1 april 1981 zoekt de oplossing duidelijk in een interpretatie van het Decreet, hetgeen doet vermoeden dat de Senaat evenmin een bevoegdheidsconflict zag in de zin van artikel 45 van de Gecoördineerde Wetten op de Raad van State (*R.W.*, 1981-82, 103; *Rev.Comm.*, 1981, 221, met noot; *Senaat, Beknopt Verslag*, 2 april 1981, 438 e.v.; zie het verslag van H. VANDERPOORTEN, *Gedr.St., Senaat*, 631 [1980-81] nr. 1). Het wachten is nu op de Kamer van volksvertegenwoordigers.

500 Twee dagen voordien sprak het Hof van Cassatie zich uit over een analoog geval, dit keer echter in verband met een opzeggingsbrief, in het Frans gericht aan een werknemer die in het Nederlandse taalgebied en in Brussel Hoofdstad tewerk gesteld was door een werkgever gevestigd in laatstgenoemd taalgebied (Cass., 30 maart 1981, *R.W.*, 1981-82, 104, met noot P. VAN ORSHOVEN, *T.Best.*, 1981, 594, met de conclusie O.M., *J.T.*, 1981, 411, met noot MAHIEU, *Rev.dr.soc.*, 1981, 283)). Het Arbeidshof te Antwerpen had aangenomen dat in dit geval het Frans mocht worden gebruikt, o.m. omdat het Decreet geen voorschriften geeft voor in Brussel gevestigde werkgevers (Arbh. Antwerpen, 13 maart 1978, *BLANPAIN, a.w.*, blz. 77). Het Hof van Cassatie was nu, sinds de wijziging van artikel 45 van de Gecoördineerde Wetten op de Raad van State bij artikel 28 van de Gewone Wet van 9 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, zelf bevoegd om uitspraak te doen in geval van strijdigheid van een wetsbepaling met een bepaling van een decreet, behoudens vernietiging binnen de negentig dagen door de wetgevende Kamers. De oplossing van het Hof in deze zaak is dat de bedoelde ontslagbrief zowel krachtens de Gecoördineerde Wetten op het taalgebruik in bestuurszaken als krachtens het Decreet in het Nederlands moest worden gesteld, maar het conflict ligt nu volgens het Hof hierin dat de sanctie verschilt, daar krachtens de wetten in bestuurszaken, het nietige stuk na vervanging met terugwerkende kracht geldig wordt, terwijl er krachtens het Decreet geen geldig stuk is vóór de vervanging. Het Hof lost dat conflict op door voorrang te geven aan de regeling geldende voor het eentalig gebied, overeenkomstig de gedachtengang die ten grondslag ligt zowel aan de grondwettelijke als aan de wettelijke taalregeling. Daarom acht het hier artikel 10 van het Decreet van toepassing. De termijn van negentig dagen hebben de Kamers laten verstrijken (zie J. DELVA, *Toetsing van wetskrachtige normen in het raam van de Staatshervorming 1980*, *T.Best.*, 1982, 511, 534).

Nadat de termijn verstreken was, werd het Cassatiearrest definitief en werden de bestreden arresten in zoverre ze toepassing maakten van artikel 52 S. W. T. bij arrest van 8 februari 1982 vernietigd (*R.W.*, 1982-83, 919 met noot P. VAN ORSHOVEN).

Bij de voorbesprekingen omtrent de bevoegdheid van een Arbitragehof, zou worden uitgegaan van de stelling dat een normenconflict zonder bevoegdheidsconflict slechts mogelijk is tussen decreten onderling. Tussen de wet en een decreet zou geen conflict kunnen ontstaan zonder dat er sprake is van een bevoegdheidsoverschrijding (*De Standaard*, 3 december 1982, blz. 2).

TITEL V

**DE OVERIGE TAALDECRETEN VOOR HET NEDERLANDSE EN
HET FRANSE TAALGEBIED**

HET TAALGEBRUIK IN DE RADEN, COLLEGES, ONDERGESCHIKTE BESTUREN EN INTERCOMMUNALES VAN HET NEDERLANDSE TAALGEBIED (DECREET VAN 6 DECEMBER 1972)

501 Op 6 december 1972 keurde de Nederlandse Cultuurraad een voorstel van Decreet goed „tot regeling van het taalgebruik in de gemeenteraden, de federatieraden, de agglomeratieraden, de provincieraden, de colleges van burgemeester en schepenen, de federatiecolleges, de agglomeratiecolleges, de bestendige deputaties, de aan de gemeenten en provincies ondergeschikte besturen en de intercommunale verenigingen (*Gedr.St., Ned. Cultuurr.*, 44 [1972-73] nr. 1 (voorstel) en nr. 2 (verslag); *Handel., Ned. Cultuurr.*, 21 november 1972). Het zegt in artikel 1 dat de voertaal in al die lichamen het Nederlands is binnen het Nederlandse taalgebied en voegt eraan toe dat de bepaling niet toepasselijk is op de gemeenteraden van de gemeenten bedoeld in art. 59bis, § 4, derde lid, van de Grondwet, d. w. z. het tweede lid van het tweede lid, waarin worden vermeld de gemeenten en groepen van gemeenten die palen aan een ander taalgebied en waarin de wet het gebruik van een andere taal dan die van het taalgebied waarin ze zijn gelegen, voorschrijft of toestaat.

Het voorschrift behoeft geen nadere toelichting. Vermits er in België sinds de grondwetswijziging van 1970 vier taalgebieden zijn en het Nederlands binnen het Nederlandse taalgebied het statuut van enige officiële taal heeft verkregen, lijkt het vanzelfsprekend dat ieder die een openbare functie vervult zich van die taal bedient in de raadsvergaderingen, colleges, diensten en gemeenteverenigingen die een openbare dienst vervullen.

Het Decreet licht verder artikel 1 nader toe en stelt sancties.

In artikel 2 schrijft het voor dat alle teksten die de werkzaamheden van de bedoelde instellingen betreffen, op straffe van onontvankelijkheid, uitsluitend in het Nederlands worden ingediend. Artikel 3 vervolgt dat alle beraadslagingen, betogen en stemmingen, op straffe van nietigheid in het Nederlands worden gehouden.

TAALVERPLICHTINGEN VAN PARTICULIEREN TEN AANZIEN VAN PLAATSELIJKE EN GEWESTELIJKE DIENSTEN IN HET NEDERLANDSE TAALGEBIED (DECREET VAN 30 JUNI 1981)

502 Het Decreet van 30 juni 1981 van de Vlaamse Raad „houdende aanvulling van de artikelen 12 en 33 van het Koninklijk Besluit van 18 juli 1966 Gecoördineerde Wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken wat betreft het gebruik van de talen in de betrekkingen tussen de bestuursdiensten van het Nederlandse taalgebied en de particulieren” (*Stbl.*, 10 november 1981, is uitgevaardigd op voorstel van de leden LINDEMANS, VAN ELEWYCK, VANDERPOORTEN en VANDEZANDE van de Vlaamse Raad (*Gedr.St.*, 127 [G.Z. 1980-81] nr. 1).

Het voorstel van Decreet was gegroeid uit afzonderlijke voorstellen van VANDEZANDE, LINDEMANS en VAN ELEWYCK en werd geformuleerd overeenkomstig het advies van de Raad van State (zelfde *Gedr.St.*, bijlage 2), die o.m. aandrang op een beperking tot de in het betrokken taalgebied „gevestigde” particulieren en bedrijven (zie ook: R. DE VALKENEER, *Le décret du 30 juin 1981 et le notariat*, *R.not.b.*, 1981, 574; C. DE BUSSCHERE, *De taalwet van 30 juni 1981*, *T.Not.*, 1982, 11).

Het Decreet regelt blijkens artikel 1 een aangelegenheid bedoeld in artikel 59bis van de Grondwet en geldt derhalve binnen het Nederlandse taalgebied met uitzondering van de gemeenten met een speciale regeling, net als het Decreet van 19 juli 1973.

Het lijdt geen twijfel dat artikel 59bis aan de decreetgever de macht verleent om het taalgebruik in bestuurszaken, ook van particulieren, binnen zijn taalgebied, bepaald in artikel 3bis van de Grondwet, te regelen (A. MAST, *a.w.*, 76, nr. 55).

Blijkens artikel 2 is het Decreet van toepassing op:

- 1) de plaatselijke diensten van het Nederlandse taalgebied, waarvan de werkring uitsluitend het ambtsgebied van gemeenten zonder speciale taalregeling omvat;
- 2) de gewestelijke diensten, waarvan de werkring zich beperkt tot het Nederlandse taalgebied, en uitsluitend gemeenten zonder speciale taalregeling omvat.

Artikel 3 omvat de eigenlijke inhoud van het nieuwe Decreet en bepaalt: „De particulieren, bedrijven inbegrepen, gevestigd in een gemeente zonder speciale taalregeling, gebruiken uitsluitend het Nederlands in hun betrekkingen met de in artikel 2 bedoelde diensten.”

Artikel 4 ten slotte maakt de sancties vervat in de hoofdstukken VII en VIII van de S.W.T. toepasselijk op de nieuwe regeling. Die sancties treffen zowel de particulieren als de ambtenaren; ze zijn hier onderzocht (zie nr. 320 e.v.) en verschillen dus van de sancties van het Decreet van 19 juli 1973.

De begrippen plaatselijke en gewestelijke dienst, werkring, speciale taalregeling werden reeds behandeld bij de bespreking van de S.W.T.

Het Decreet maakt geen onderscheid wat de aard van de betrekkingen betreft, mondeling of schriftelijk.

Het Decreet geldt alle particulieren zonder uitzondering alsook alle bedrijven zonder uitzondering, op de enkele voorwaarde dat zij in het Nederlandse taalgebied gevestigd zijn. Het is dus niet beperkt tot de bedrijven bedoeld in artikel 52 S.W.T.

Daar de term gevestigd voor particulieren én voor bedrijven wordt gebruikt, lijkt een ruime uitlegging van die term gewettigd. Bedoeld worden derhalve (1) particulieren die in het Nederlandse taalgebied hun werkelijke woonplaats of hun werkelijke verblijfplaats hebben. In de Raadscommissie was sprake van „inwoners”: (2) de bedrijven (ondernemingen) die in dat taalgebied een vestiging hebben van waaruit zij zich tot de bedoelde diensten richten, zij het een vennootschapszetel of een exploitatiezetel, bijkantoor, centrum van werkzaamheden (*Gedr.St., Vlaamse Raad*, 127 [1980-81] nr. 2, blz. 8).

503 Het Decreet bevestigt in feite de eentaligheid van de betrokken diensten die reeds krachtens de S.W.T. vaststond. Het werd zonder nadere bespreking aangenomen op de zitting van 3 juni 1981. Uit het verslag van de Commissie (*Gedr.St., Vlaamse Raad*, 127 [1980-81], nr. 2) blijkt dat sommige leden het dan ook overbodig vonden, gelet op art. 12, eerste lid, S.W.T., waarin wordt bepaald dat de beoogde diensten *uitsluitend* de taal van het gebied gebruiken. De taal van het betrokken taalgebied is de bestuurstaal, ook voor de particulier in zijn betrekkingen met het bestuur, die worden beschouwd als administratieve handelingen.

Aanleiding tot het Decreet was evenwel de nietigverklaring, bij Koninklijk Besluit van 28 november 1977, van een Besluit van 25 juli 1977 van de stad Vilvoorde, om „alle Franstalige correspondentie gericht aan de stad Vilvoorde en uitgaande van de openbare instanties, instellingen van openbaar nut, bedrijven en particulieren gevestigd in een ander taalgebied waar het Nederlands alleen of mede als officiële taal geldt” niet meer te behandelen. In het Koninklijk Besluit werd gesteld: krachtens artikel 23 van de Grondwet mag een particulier of een privaat bedrijf zich wenden, waar ook, tot welke administratieve overheid ook, in de landstaal die zij verkiezen. Geen bepaling van de S.W.T. heeft dat recht beperkt. Op het beroep van de stad Vilvoorde bij de Raad van State is nog geen uitspraak gedaan.

Het Decreet van 30 juni 1981 heeft niet verhinderd dat een bijkomend voorstel van Decreet werd ingediend „houdende regeling van het gebruik van de talen in bestuurszaken voor de ontvangers van de registratierechten” (*Gedr.St., Vlaamse Raad*, 143 [1981-82] nr. 1).

TAAIGEBRUIK VAN VOORZITTERS, BIJZITTERS EN SECRETARISSEN VAN STEMBUREAUS IN HET NEDERLANDSE TAAIGEBIED (DECREET VAN 16 JUNI 1982)

504 Op 16 juni 1982 werd in de Vlaamse Raad het door de Executieve naar de vorm geamendeerde voorstel van Decreet tot wijziging van artikel 49 S.W.T. van het lid R. MAES goedgekeurd. De zakelijke inhoud ervan staat in artikel 2, dat luidt als volgt: In (lees: Met) toepassing van art. 59bis, § 3, 1 en 4 van de Gondwet kan in het Nederlandse taalgebied niemand tot voorzitter, bijzitter of secretaris van een stembureau worden aangesteld indien hij de taal van het gebied niet kent.

Ook dit Decreet is, en dit blijkt uit art. 1, enkel toepasselijk binnen het bevoegdheidsgebied van de Raad.

Een bepaalde bewijsvoering betreffende de taalkennis wordt, aldus de indiener van het voorstel, niet vereist. Dit is ook niet het geval met andere criteria om voorzitter van een stembureau te worden. Het volstaat dat op basis van het Decreet een bijkomende richtlijn aan de vrederechters gegeven wordt (*Beknopt Verslag, Vlaamse Raad, 1981-82, nr. 16, blz. 14*).

Het nut en de afdwingbaarheid van het nieuwe voorschrift werd door sommige leden betwijfeld. De indiener had gewezen op de vaagheid van art. 49 S.W.T. dat niet zegt voor welk gebied het geldt (zie boven, nr. 293). Anderen voerden aan dat in sommige gemeenten buiten Brussel en zelfs in sommige niet-aangrenzende gemeenten moeilijkheden waren gerezen doordat aangewezen voorzitters van stembureaus weigerden Nederlands te spreken. Enkelen vonden dat het Decreet symbolische waarde had (*t.a.p.*).

Ook voor dit decreet geldt dat een overvloed van detailvoorschriften de duidelijke en algemene draagwijdte van algemene voorschriften verzwakt. In het Nederlandse taalgebied is er nog slechts één officiële taal (art. 3bis G.W.) en bij alle ambtelijke handelingen kan alleen die taal worden gesproken. De afdwingbaarheid hangt af van de politieke wil van de bevoegde overheid en niet van de vermenigvuldiging en herhaling van wetten of decreten. Zie overigens hierboven, nr. 292 en 293.

HOOFDSTUK IV

DECRETEN OVER DE VERDEDIGING VAN DE FRANSE TAAL (12 JULI 1978 EN 30 JUNI 1982)

505 Het Decreet van 12 juli 1978 van de Franse Cultuurgemeenschap bevat drie hoofdstukken (*Stbl.*, 9 september 1978, 10133; *erratum*; *Stbl.*, 16 september 1978, 10455). Het eerste, dat de eerste twee artikelen omvat, betreft de „integriteit” van de Franse taal, het tweede, dat bestaat uit artikel 3, betreft de „aanwezigheid” van dezelfde taal; het derde omvat onder de titel „Slotbepalingen” enkele voorschriften voor de ministers van Nationale Opvoeding en van Franse Cultuur, die o.m. bij niet-nakoming van het Decreet bepaalde subsidies zullen kunnen intrekken en die jaarlijks een verslag moeten opmaken. In artikel 7 wordt bepaald dat het Decreet van kracht wordt drie maanden na zijn bekendmaking in het Staatsblad.

Hoofdstuk I heeft zuiver culturele doeleinden en is als zodanig eerder de tegenhanger van de Decreten van de Nederlandse Cultuurraad van 20 november 1972, tot vaststelling van de schrijfwijze van de Nederlandse taal, van 10 december 1973, betreffende de termen „Nederlands” en „Nederlandse taal”, van 12 juni 1975 tot instelling van een Raad van Taaladvies e.d.m. Zij behoeven in deze verhandeling niet ter sprake te komen.

506 Artikel 3 verbiedt evenwel, volgens de Nederlandse vertaling, het uitsluitend gebruik van een andere dan de Franse taal in: 1. de overeenkomsten en contracten waar het rijk of de instellingen van algemeen belang alsook elke andere administratieve overheid „deel aan zijn”; 2. de ondernemingsakten en documenten die door de wet zijn opgelegd, alsook in de reglementen, 3. de opschriften die zijn aangebracht in gebouwen, terreinen of voertuigen voor gemeenschappelijk vervoer door personen die uit welken hoofde ook een goed gebruiken dat toebehoort aan een overheidslichaam of aan een onderneming die concessiehouder is van een openbare dienst of een door de openbare besturen gesubsidieerde instelling.

En artikel 3 vervolgt: „Wanneer een contract in het Frans en in een andere taal is opgesteld, bezit enkel de in het Frans opgestelde tekst rechtsgeldigheid.”

De vertaling van het Decreet is niet onberispelijk. Maar bovendien spreekt de Franse tekst in het laatste lid niet van rechtsgeldigheid maar van bewijswaarde of bewijskracht („fait foi”).

De in artikel 3 vervatte voorschriften zijn het restant van een veel radicaler voorstel, met nietigheden, straffen en administratieve sancties (C.C.F., 52 (1975-76) nr. 11; zie het Verslag C.C.F. 8 (1977-78) nr. 5).

De bedoeling was aan het Decreet een zo groot mogelijk toepassingsgebied te verzekeren, door het binnen de culturele sfeer te houden.

Het is duidelijk dat artikel 3 buiten de culturele sfeer gaat en de materies raakt vermeld in artikel 59*bis*, 3, van de Grondwet, zodat het toepassingsgebied ervan beperkt wordt ingevolge artikel 59*bis*, § 5, en het Decreet derhalve niet geldt in de gemeenten met een speciale taalregeling (C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, ..., 63, nr. 113-114).

Het tweede lid van artikel 3 geldt enkel voor contracten, zoals uit de tekst blijkt en

derhalve niet voor de andere geschriften die in artikel 3 onder (2) en (3) zijn opgesomd. Het lid raakt ook alleen maar de overeenkomsten en contracten bedoeld in het eerste lid van het artikel, d. w. z. die waarbij de Staat of de andere bedoelde lichamen partij zijn, en dan uiteraard alleen voor zover er enige wettelijke taalverplichting bestaat om het contract in het Frans op te maken.

Wat betreft de akten en documenten die door de wetten en reglementen zijn opgelegd, kan worden verwezen naar hetgeen desaangaande is gezegd in verband met het Decreet van de Nederlandse Cultuurraad van 19 juli 1973, met dien verstande dat het Franse Decreet enkel het uitsluitend gebruik van een andere dan de Franse taal verbiedt en dat de sanctie, gebrek aan bewijskracht, enkel voor contracten is voorgeschreven. Er zij nog opgemerkt dat een in het Nederlandse taalgebied opgemaakte akte, die volgens het Decreet van 13 juli 1973 nietig is, in het Franse taalgebied evenmin bewijskracht kan hebben.

506bis De Raad van de Franse gemeenschap heeft op 30 juni 1982 een decreet goedgekeurd *„relatif à la protection de la liberté de l'emploi des langues et de l'usage de la langue française en matière de relations sociales entre les employeurs et leur personnel ainsi que d'actes et documents des entreprises imposés par la loi et les règlements"* (Doc.C.C.F. 62 [1981-82], nr. 1; Ann., zitting 29 juni 1982).

Dit Decreet vergt niet veel commentaar. De titel herinnert aan de koppeling van taalvrijheid, aan het spreken van de Franse taal, die inderdaad ook de inspiratie is geweest van artikel 23 G.W. Volgens artikel 1 is het decreet toepasselijk op natuurlijke en rechtspersonen die „hun sociale zetel" of een „uitbatingszetel" hebben in het Franstalig gewest of die er gehuisvest zijn, of die personeel in het Franstalige gewest in dienst hebben of gebruiken, of WERKERS DIE ZICH IN HET FRANS UITDRUKKEN. Als zodanige „werkers" worden beschouwd zij die a) een diploma hebben, uitgereikt door een Franstalige onderwijsinstelling, b) in de Franse taal ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters en een Franstalige identiteitskaart hebben, c) gewoonlijk het Frans gebruiken in hun arbeidsrelaties.

Volgens artikel 2 is de taal de gebruiker voor de sociale betrekkingen en voor de akten en documenten der ondernemingen voorgeschreven door de wet en de reglementen het Frans, onverminderd het bijkomend gebruik van de taal door de partijen gekozen. In geen geval mag het gebruik van de Franse taal de geldigheid van de akten en documenten „bezoedelen".

Volgens artikel 3 heeft overtreding nietigheid tot gevolg, ambtshalve uit te spreken door de rechter en alleen op te heffen, zonder terugwerking, door vervanging.

Dit decreet is duidelijk bedoeld om een communautair geschil uit te lokken. De Vlaamse Raad heeft dan ook op dezelfde dag een motie betreffende een belangenconflict goedgekeurd, overeenkomstig artikel 32 § 1 van de Gewone Wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, op grond dat het criterium „werkers die zich in het Frans uitdrukken" geen noodzakelijke band heeft met het Franse taalgebied, zodat het Decreet de territoriale bevoegdheid van de Raad van de Franse Cultuurgemeenschap overschrijdt. Maar het Decreet gaat nog veel verder en de (dubbelzinnige?) bepaling dat het gebruik van de Franse taal documenten nietig maakt is klaarblijkelijk bedoeld om de

rechters in het Waalse gewest voor een dilemma te stellen t.a.v. stukken die, omdat ze in het Nederlandse taalgebied zijn opgemaakt in strijd met wet of decreet, ook door de Waalse rechter nietig moeten worden verklaard (R. BLANPAIN, *De Standaard*, 8 september 1982).

Nog verder gaat het Decreet van 2 december 1982 van de Franse Cultuurgemeenschap in verband met de onderwijsinstellingen die een onderwijs vrijstellen (jawel) buiten de grenzen van het grondgebied van de Franse gemeenschap (*Stbl.*, 15 januari 1983, *Doc.C.C.F.*, 7 [1981-82] nr. 1 van 13 januari 1982, met amendementen en verslag, id., nr. 2).

Beide decreten worden door de Vlaamse Raad beschouwd als een overschrijding van bevoegdheid en als een aantasting van de culturele taalhomogeniteit en -integriteit van het Nederlandse taalgebied en die Raad heeft dan ook de procedure tot schorsing ingeleid conform artikel 32, § 1, van de Gewone Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen (*Gedr.St.*, *VI.Raad*, 146 [1982-83] nr. 1; *Handel.*, nr. 2 (1982-83) 11 november 1982, blz. 12).

Het geschil is bij de Kamer van Volksvertegenwoordiger aanhangig gemaakt door de Voorzitter van de Vlaamse Raad. De Voorzitter van de Vlaamse Regering heeft het geschil niet alleen bij het overlegcomité van de regering-executieven aangebracht, maar ook bij de afdeling Administratie bij de Raad van State tot vernietiging van de afkondiging en bij de nog niet opgerichte afdeling Bevoegdheidsconflicten van dezelfde Raad van State (*Handel. VI.Raad*, nr. 8-9 (1982-83), blz. 352, zitting 25 januari 1983; zie ook *Gedr.St.*, *VI.Raad*, 168 [1982-83] nr. 1, voorstel van resolutie VAN ELEWYCK e.a. betreffende de decreterende bevoegdheid in het Vlaamse Gewest van de Vlaamse Gemeenschap; zie ook boven, nr. 402bis).

Het conflict begon overigens reeds begin 1982 toen het eerste ontwerp van het bedoelde decreet tot stand kwam; het tweede ontwerp werd evenwel om niet onduidelijke redenen niet meer aan de Raad van State overgelegd en in looppas goedgekeurd en bekendgemaakt. In de lijn van dit decreet ligt overigens een (indirecte) financiering door de Waalse Gemeenschap van een Franstalig privéschooltje in Voeren.

Het onderwijs als zodanig valt buiten het bestek van deze verhandeling; daarbinnen vallen wel de administratieve handelingen van een schooloverheid.

Of de regelmatigheid van de afkondiging van een wet (of decreet) op zich zelf wegens andere dan vormgebreken in de afkondiging kan worden betwist, valt te betwijfelen. Door de afkondiging, dat een prerogatief is van de Koning, wordt alleen op authentieke en definitieve wijze vastgesteld dat de wet (of het decreet) met inachtneming van de voorgeschreven vormen is goedgekeurd (Cass., 14 januari 1976, *Arr.Cas.*, 1976, 547; zie over het probleem A. MAST, *Overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht*, nr. 154).

TITEL VI

TAALVERPLICHTINGEN VAN DE NOTARIS

BEGINSELEN

507 Het wijden van een afzonderlijke titel aan de taalverplichtingen van de notaris is verantwoord, enerzijds door de bijzondere plaats die de notaris in het rechtsleven inneemt, anderzijds door de ernstige sancties die door de taalwetten maar vooral door het Taaldecreet van 19 juli 1973 aan overtreding van de taalvoorschriften zijn verbonden.

De notaris is immers: 1. de openbare ambtenaar aangesteld om alle akten en contracten te verlijden waaraan partijen de authenticiteit van overheidsakten moeten of willen doen verlenen (art. 1, eerste lid, Wet van 25 *Ventôse* jaar XI tot regeling van het notarisambt); 2. bevoegd om onroerende goederen, renten en hypothecaire schuldvorderingen openbaar te verkopen (*id.*, tweede lid); 3. verlener van diensten aan, soms lasthebber van partijen en als zodanig, hoewel geen koopman, toch zakenman en „medewerker” van kooplui of ondernemingen, 4. werkgever van zijn personeel, als zelfstandige in sociaal opzicht en voor de belastingen, 5. soms een „medewerker” van het gerecht. Hij cumuleert een privé-bedrijf met een openbaar ambt en is tegelijk ambtenaar van de wet, drager van gezag — geen ambtenaar van het bestuur — en raadsman van de cliënt.

Het is dan ook niet te verwonderen dat hij in zijn verschillende gedaanten nu eens met de ene, dan weer met de andere taalwet in aanraking komt. Overigens vallen verplichtingen van taalkennis en taalgebruik die de notaris om zuivere deontologische redenen kan hebben, buiten deze verhandeling.

508 Vrijheid van taalgebruik in notariële akten is, zoals bekend, een oude leuze die steunt op artikel 23 van de Grondwet (A. MAST, *a.w.*, 571, nr. 528). Vrijheid van gebruik, zowel van de verschillende landstalen als van andere talen. Veelal wordt daarvoor verwezen naar de verklaring van RAIKEM (zie boven, nr. 4). Sommigen achten zelfs nog in de tweede helft van de twintigste eeuw elke taalregeling voor de notariële akten ongrondwettelijk (P. WIGNY, *Droit constitutionnel*, Brussel, 1952, 374, nr. 240; J. DE MEYER, *Staatsrecht*, Leuven, 1972, 508).

Terecht is hiertegen betoogd dat RAIKEM noch de grondwetgever het probleem hebben uitgediept; voor de interpretatie van artikel 23 op zichzelf, komen nog allerlei andere elementen in aanmerking (M. VANDEKERKCHOVE, *Het verlijden van notariële akten in de taal van de streek*, R.W., 1960-61, 1963). Terecht wordt ook gewezen op de ruime uitlegging die in een reeks opeenvolgende wetten is gegeven aan de bevoegdheid om de handelingen van het openbaar gezag te regelen, door artikel 23 van de Grondwet aan de wetgever verleend, en aan de aard zelf van het notarisambt, dat mede een uitoefening van het openbaar gezag inhoudt. Wel moet worden vastgesteld dat in 1932 opnieuw werd gedacht dat notarissen buiten de regeling bleven (Wet van 28 juni 1932 op het gebruik der talen in bestuurszaken; zie evenwel R.v.St., arrest nr. 15990 van 17 augustus 1973 over het begrip dienst). Ten slotte kan artikel 23 van de Grondwet niet meer los van de artikelen 3*bis* en 59*bis* van dezelfde Grondwet worden geïnterpreteerd

(A. MAST, *a.w.*, blz. 76 e.v.; H. VAN SOEST, *a.w.*, blz. 65, nr. 171 e.v.; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, blz. 10, nr. 16 e.v.; blz. 108, nr. 188 e.v.).

509 De notaris moet derhalve rekening houden met zowel de in 1966 Gecoördineerde Wetten op het taalgebruik in bestuurszaken, als met de daaraan voorafgegane Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken en het daarop gevolgde Taaldecreeet van 19 juli 1973 (en bovendien, als particulier en namens particulieren, met de latere taaldecreeeten). Dat alles, thans in het licht van de nieuwe grondwetsbepalingen en de nieuwe publiekrechtelijke organisatie van de Belgische Staat.

510 Het lijkt goed om bij wijze van inleiding het advies weer te geven dat door de V.C.T. is uitgebracht op 18 december 1975 (nr. 3823) en waarin een reeks onderscheidingen worden gemaakt, met betrekking tot de toepasselijkheid van de Gecoördineerde Wetten op het taalgebruik in bestuurszaken en van de Wet op het taalgebruik in gerechtszaken. De V.C.T., N.A., herinnerde aan die onderscheidingen in haar advies nr. 4357 van 22 oktober 1976. Het hierna volgende overzicht maakt geen gewag van het Taaldecreeet van 19 juli 1973, dat immers alleen bepaalde begrippen uitbreidt en de sancties verscherpt, en uiteraard ook niet van de latere decreeten.

1. Optreden van de notaris ten verzoeken van de rechterlijke macht:

- a. voor de handelingen die deel uitmaken van de gerechtelijke procedure is de Wet van 15 juni 1935 toepasselijk;
- b. voor de handelingen van bestuurlijke aard die daarmee gepaard gaan passen de notarissen, als medewerkers van de gerechtelijke overheden, de S.W.T. toe (inz. art. 1, § 1, 4°).

2. Optreden van de notaris op verzoek van een administratieve dienst of van een persoon die onder de S.W.T. valt:

a. op het privaatrechtelijk vlak:

- 1) is de verzoeker uit hetzelfde taalgebied, dan gebruikt de notaris de taal opgelegd aan de dienst of aan de betrokken persoon;
- 2) is de verzoeker uit een ander taalgebied of uit een tweetalig gebied of uit gemeenten met faciliteiten, dan gebruikt de notaris de taal naar keuze van de verzoeker voor de akten en zijn betrekkingen met de particulieren; zijn er evenwel administratieve diensten bij betrokken of gaat het om akten waarbij de notaris wettelijk moet tussenkomen, dan gebruikt de notaris de taal van de administratieve dienst;
- 3) voor de betrekkingen met het publiek (aanplakbiljetten, aankondigingen enz.) gebruikt de notaris de taal van het gebied waar zijn standplaats is gelegen of, wanneer hij buiten zijn standplaats optreedt, gebruikt hij de taal van het gebied waar het voorwerp van zijn optreden gelokaliseerd is.

b. als medewerker van een administratieve dienst bij de uitvoering van een administratieve opdracht gebruikt de notaris de taal opgelegd aan de dienst waarvoor hij optreedt.

3. Optreden van de notaris ten verzoeken van een particulier of van een rechtspersoon die niet onder de S.W.T. valt

- 1) de akten en betrekkingen tussen de notaris en de verzoeker geschieden naar keuze, in de taal van deze laatste;
- 2) wanneer het gaat om akten en betrekkingen waarbij administratieve diensten waaronder de notaris ambtshalve ressorteert wettelijk optreden, dan gebruikt de notaris de taal die voor die diensten administratief is voorgeschreven;
- 3) in de betrekkingen van de notaris met het publiek: als 2°, a, 3° hiervoren.

4. Optreden van de notaris op verzoek van een privé-bedrijf als bedoeld in art. 52, § 1 en 2, S.W.T. Dit artikel beperkt de vrijheid van de notaris (zie 2, a, hiervoren). Buiten dat toepassingsgebied: als sub 3° hiervoren.

Gelet op het betrekkelijk recente verschijnen van enkele uitgebreide monografieën, waarnaar verder zal worden verwezen, kan hier met een beknopt commentaar van de genoemde wetten en decreten worden volstaan.

HOOFDSTUK II

VERPLICHTINGEN KRACHTENS DE WET VAN 15 JUNI 1935 OP HET TAALGEBRUIK IN GERECHTSZAKEN

AFDELING I

TAALKENNIS

511 De Wet op het Taalgebruik in gerechtszaken regelt de taalkennis vereist voor een benoeming tot notaris (art. 43, eerste lid, § 10, 11 en 12). Het Koninklijk Besluit van 9 september 1935 (*Stbl.*, 11 september), ter uitvoering van het voormelde artikel 43 genomen, regelde de examens voor licentiaten in het notariaat. Het is sindsdien herhaaldelijk gewijzigd (zie L. LINDEMANS, *A.P.R.*, Tw., *Taalgebruik in gerechtszaken*, nr. 290 tot 292; H. VAN SOEST, *Rép.Not.*, XV, *matières div.* XVI, nr. 272 e.v.; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe taalwetten in verband met het notarisambt*, 27, nr. 53 e.v.). Hier zij er alleen nog op gewezen dat ook voor de notarissen het tweetalige gebied van Brussel-Hoofdstad beperkt is tot de negentien gemeenten en dat, onder dat voorbehoud, de Vlaamse provincies met het kanton Leuven en de overige kantons van Brussel-Hoofdstad het Nederlandse taalgebied uitmaken en de Waalse provincies samen met het kanton Nijvel het Waalse taalgebied (art. 55, Gecoördineerde Wetten, 31 december 1949 op de toekenning van de academische graden, *Stbl.*, 1 maart 1950, gewijzigd bij art. 174 van de wijzigingsbepalingen van art. 3 van de Wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek). Voor een benoeming in een standplaats binnen de negentien gemeenten van Brussel-Hoofdstad moet het bewijs geleverd worden van kennis van het Nederlands en het Frans (art. 43, 10 tot 12 en 45).

Ook zij opgemerkt dat er voor het Duitse taalgebied nog geen aangepaste regeling bestaat, zodat een kandidaat die een Franstalig diploma heeft of een examen heeft afgelegd over de grondige kennis van de Franse taal, daar nog wettig benoemd kan worden. Nochtans moet b.v. een bedrijf waarvan de exploitatiezetel in het Duitse taalgebied is gelegen, de akten en bescheiden bedoeld in artikel 52 S.W.T. in het Duits doen opstellen en publiceren zodat hier wel een ingrijpen van de wetgever moet worden verwacht (V.C.T., advies nr. 2196 en 2207 van 8 januari 1970, 3064 van 24 juni 1971, zie boven, nr. 301).

AFDELING II

NOTARISAKTEN DIE „GERECHTELIJKE AKTEN” ZIJN

512 Eerder impliciet beheerst de Wet van 15 juni 1935 ook de taal van sommige notarisakten. De notaris is immers geen magistraat, al wordt hij wel eens „magistraat

van de willige rechtsmacht'' genoemd en hij is ook geen „ministerieel officier'' zoals de gerechtsdeurwaarder.

Samenvattend kan worden gezegd dat een notarisakte in de taal van de procedure moet worden gesteld, wanneer zij (1) strekt tot tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing, of (2) opgemaakt wordt ingevolge een aanwijzing door de rechter. Een onderscheid tussen de zogenaamde eigenlijke rechtsmacht en willige rechtsmacht kan hier geen rol spelen, o.m. gelet op artikel 9 van de Wet van 15 juni 1935 (L. LINDEMANS, *a.w.*, nr. 33; VAN SOEST, *a.w.*, nr. 79 en 80; DE BUSSCHERE, *a.w.*, 20, nr. 36 e.v.). Het is overigens bekend dat het Gerechtelijk Wetboek van dit doctrinale onderscheid is afgestapt. Wel mag worden beklemtoond dat een verzoekschrift tot aanwijzing van een notaris met het oog op de verkoop, bij uitvoerend beslag een andere procedure inleidt, dan die welke besloten is door het vonnis of arrest dat de titel voor de tenuitvoerlegging vormt.

513 De taal van de procedure moet derhalve worden gebruikt voor:

a. de akten van vereffening en verdeling, met inbegrip van de boedelbeschrijving alsmede de processen-verbaal van openbare verkoping, wanneer die akten of processen-verbaal worden opgemaakt voor de tenuitvoerlegging van een vonnis of arrest, ingevolge onroerend beslag of bij faillissement (L. LINDEMANS, *a.w.*, nr. 33 e.v.; VAN SOEST, *a.w.*, nr. 90 e.v.).

b. het proces-verbaal van openbare verkoping ingevolge machtiging door de rechtbank of homologatie bij rechterlijke beslissing van een besluit van de familieraad (art. 1186 e.v. Ger.W.), alsmede de akte van neerlegging van een testament ingevolge presidiaal bevelschrift overeenkomstig artikel 1007 B.W. (L. LINDEMANS, *t.a.p.*; VAN SOEST, *a.w.*, nr. 93 e.v.).

Problemen, vooral van praktische aard, ontstaan wanneer een rechterlijke beslissing, gewezen in een bepaald taalgebied, ten uitvoer moet worden gelegd in een ander taalgebied. Zie desaangaande de even aangehaalde werken, inzonderheid C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, 22, nr. 39 e.v., alsook 72, nr. 130 e.v.).

Op te merken valt dat ook bij machtiging om uit de hand te verkopen door de rechter een notaris wordt aangewezen (art. 1193*bis* en 1193*ter* Ger.W., ingevoerd door de Wet van 18 februari 1981) en de verkoop overigens in de gevallen van artikel 1193*bis* ten overstaan van de vrederechter moet plaatshebben. Ook op deze gevallen is derhalve de Wet van 15 juni 1935 van toepassing.

... Geen gerechtelijke akten zijn:

a. de notarisakten houdende: boedelbeschrijving, vereffening, verdeling, veiling, buiten de in het vorige nummer vermelde gevallen (H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 101, 102); hoger bod (*id.*, nr. 90).

Een openbare verkoping in een andere taal dan die van het gebied waarin ze gehouden wordt is evenwel hoe langer hoe minder denkbaar. In elk geval zullen aankondiging en oproeping in de taal van de streek moeten geschieden, alleen al uit overwegingen van efficiëntie.

Hiervoor kan een argument worden gevonden in artikel 1193 Ger.W., dat voorschrijft te verkopen „op de wijze die gebruikelijk is,“ wat wel betekent volgens het gebruik van de streek (C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe*

Taalwetten, 78, nr. 142). Het argument kan echter niet dienen voor streken waar het taalgebruik niet als „gebruik” vaststaat of waar het juist ernstig omstreden wordt.

- b. de akten ter voorbereiding van een echtscheiding door onderlinge toestemming: boedelbeschrijving en overeenkomst;
 - c. huwelijkscontracten (zie verder, nr. 524), akten tot wijziging van het huwelijks-goederenstelsel, adoptie-akten;
 - d. in de regel alle buiten rechte opgemaakte akten en processen-verbaal, koop, lening, huur, hypotheek enz. Niettemin wordt aangeraden deze akten in de taal van de te verwachten procedure op te stellen, indien ze aan de rechter moeten worden voorgelegd, zulks ten einde eventuele kosten van vertaling te vermijden (L. LINDEMANS, *a.w.*, nr. 27; VAN SOEST, *a.w.*, 50, nr. 98; DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 21, nr. 38).
- Dat de hiervoren genoemde akten geen gerechtelijke akten zijn, sluit niet uit dat ze onder een andere taalwet of -decreet kunnen vallen.

VERPLICHTINGEN KRACHTENS DE GECOORDINEERDE WETTEN OP HET TAALGEBRUIK IN BESTUURSZAKEN

AFDELING I

INLEIDING

514 Als regel wordt gesteld dat de notaris als zodanig niet valt onder een der begrippen van artikel 1 S.W.T. Hij is zeker geen ambtenaar van het bestuur; zijn taak om aan de akten van de particulieren in hun belang authenticiteit te verlenen, is geen concessie van een openbare dienst; evenmin is zijn kantoor een privé handels-, nijverheids- of financiebedrijf (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in bedrijfsleven*, 62, nr. 143; H. VAN SOEST, *a.w.*, 54, nr. 114; DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 34 nr. 62). Volgens die auteurs en volgens de V.C.T. valt hij niet onder het begrip „dienst” van artikel 1, § 1, S.W.T. wanneer hij akten verlijdt (V.C.T., advies nr. 1657 van 24 november 1966, *R.W.*, 1966-67, 1563; advies nr. 512 C van 11 januari 1968 en nr. 3285 van 20 april 1972; nr. 2823/1/P van 18 december 1975).

515 Toch is dit laatste niet zo vanzelfsprekend wanneer men de ruime betekenis van het begrip „dienst” in acht neemt. Volgens de Raad van State omvat dit begrip immers ook „de politieke gezagdragers ... bij het verrichten van rechtshandelingen” ... „een alomvattend begrip, dat alles zou insluiten wat in de Wet van 1932 werd aangeduid, zoals besturen, overheden, overheidsbedrijven, vergunde diensten, openbare instellingen, inrichtingen van openbaar nut ...” (R.v.St., arrest nr. 15990 van 17 augustus 1973). De Raad van State verwijst daarbij naar zijn advies bij het wetsontwerp Taalwet 1963 en naar het verslag van de Kamercommissie desaaangaande.

Zou het dan zo vreemd zijn te stellen dat ook de notaris, als ambtenaar van de wet die aan de akten van particulieren „de authenticiteit van overheidsakten” verleent en die daartoe in de aanhef van de akte en in het slot en soms in het geheel van de akte uitsluitend zelf optreedt, waarvan hij daarna de grossen, niet anders dan een griffier, met het formulier van tenuitvoerlegging bekleedt, een overheid is en derhalve een „dienst” in de bedoelde ruime betekenis. Ook de rechter neemt vaak tussen de aanhef en het slot van zijn akte verklaringen in een andere taal op. Wel moet worden erkend dat het Kamerverslag de notarisakten uitsluit tenzij ze verleden worden op verzoek van een persoon die onder de S.W.T. valt (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 27, blz. 9). Maar intussen heeft artikel 3bis G.W. een officiële eentaligheid ingevoerd in de homogene taalgebieden, die ook geldt voor „gezags”handelingen en voor het optreden van een „openbaar ambtenaar”, zoals de notaris.

516 In elk geval brengen de S.W.T. voor de notaris enkele taalverplichtingen mee in verband met de aanvaarding en vervulling van zijn ambt. Hier moet worden gewezen op

(a) de administratieve handelingen die hij verricht en (b) verplichtingen die voortvloeiende uit het feit dat hij optreedt op verzoek van of voor een persoon die zelf onder de voorschriften van de S.W.T. valt.

AFDELING II

DE ADMINISTRATIEVE HANDELINGEN VAN DE NOTARIS

517 Zoals de Raad van State in het voormeld arrest nr. 15990 opmerkt, is er reeds in de memorie van toelichting bij het ontwerp van de Wet van 1963 op gewezen dat het normaal zou zijn dat notarissen, gerechtsdeurwaarders en kamers van notarissen, zich in hun betrekkingen met openbare diensten naar de voorschriften van de wet gedragen, wanneer zij in hun hoedanigheid van openbaar ambtenaar of ministerieel officier handelen. Hun benoeming is trouwens onderworpen aan welbepaalde voorwaarden inzake taalkennis zodat de naleving van de wet voor hen geen enkele moeilijkheid kan opleveren (*Gedr.St., Kamer*, 331 [1961-62] nr. 1). Er is al elders opgemerkt dat die laatste stelling niet helemaal opgaat voor wat het Duitse taalgebied betreft.

518 De S.W.T. treffen derhalve: alle betrekkingen van de notaris met de overheid aangaande zijn benoeming, verplaatsing, vervanging, beëdiging, ontslag, optreden in de kamer van notarissen of in de tuchtkamer (L. LINDEMANS, *a.w.*, nr. 30; H. VAN SOEST, *a.w.*, blz. 89, nr. 287). De S.W.T. treffen eveneens de betrekkingen van de notaris met het parket en met andere gerechtelijke diensten, zijn verzoek om inlichtingen bij administratieve diensten, zijn uitbrengen van verslag aan een beslagrechter (DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, blz. 38, voetnoot 9). Ze treffen zelfs zijn telefoonabonnement — wanneer het uitsluitend voor zijn ambtswoning of kantoor is bestemd (V.C.T., advies nr. 512 C van 11 januari 1968, zie DE BUSSCHERE, *a.w.*, blz. 177).

De kamers van notarissen zijn openbare diensten in de zin van artikel 1, § 1, 2° S.W.T. (V.C.T., N.A., nr. 3905/II, van 7 oktober 1974).

Wat betreft de eedaflegging van een „openbare overheid”, zie ook nr. 88, 91. LINDEMANS brengt de eedafleggingen onder de S.W.T.; zo ook VAN SOEST (*a.w.*, 89, nr. 288), maar deze vergeet dat de ambtelijke taal van de notaris die is van zijn standplaats (C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, blz. 100, nr. 174).

Ook het repertorium van de akten is een administratieve aangelegenheid, voorgescreven bij artikel 29 van de Wet tot regeling van het notarisambt en artikel 176 e.v. van het Wetboek der Registratierechten ten behoeve van een administratieve dienst. Het moet derhalve geheel in de taal van het taalgebied worden opgemaakt en zelfs de in een vreemde taal opgemaakte akten moeten in die taal worden vermeld (*anders*: H. VAN SOEST, *a.w.*, 93, nr. 307, die het repertorium enkel onder het Decreet van 19 juli 1973 brengt).

De ambtelijke zegeling, waardoor de notaris, naast zijn bevestiging en handtekening, authenticiteit verleent aan de akten, althans aan grossen en expedities, is ongetwijfeld een ambtelijke handeling. Het zegel moet immers naam, ambt en standplaats vermelden en het rijkswapen dragen (art. 27, Wet tot regeling van het notarisambt). De zegeling

houdt aldus geen verband met de aard of de taal van de akte, maar met het ambt en de standplaats van de notaris (C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, nr. 185).

Wie volhoudt dat de notaris geen openbare dienst verstrekt in de zin van de Wet op de talen en bestuurszaken, zal logischerwijze besluiten dat de S.W.T. ter zake niet toepasselijk zijn. Maar in elk geval is er in het Nederlandse taalgebied ingevolge artikel 3bis G.W. nog slechts één officiële taal en kan het zegel van de notarissen die daar hun standplaats hebben, enkel in het Nederlands luiden. Wat Brussel-Hoofdstad en de randgemeenten betreft, kunnen moeilijkheden rijzen. Er wordt gepleit voor het gebruik van eentalige zegels (C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten, t.a.p.*).

AFDELING III

DE NOTARIS BELAST MET EEN TAAK VAN ALGEMEEN BELANG OF MET EEN RECHTELIJK AMBT

519 Het spreekt vanzelf dat de notaris, wanneer hij in de zin van artikel 1, § 1, 2°, S.W.T. belast wordt met een taak die de grenzen van een privé-bedrijf te buiten gaat, en die hem wordt toevertrouwd in het belang van het algemeen, onder de S.W.T. valt.

Dit is onder meer het geval wanneer de notaris deel uitmaakt van een stembureau; in dat geval is op hem de regeling van toepassing die voor het betrokken stembureau geldt.

Een notaris die het ambt van plaatsvervangend rechter uitoefent moet daarbij, zoals de magistraten, de Wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken naleven, of, in de gevallen waarin hij administratieve handelingen verricht, de S.W.T.

AFDELING IV

DE NOTARIS HANDELEND IN OPDRACHT VAN DERDEN (ART. 52, § 1, S.W.T.)

520 Zoals reeds vermeld, is het taalgebruik bij het verlijden van akten voor particulieren in de regel vrij.

De S.W.T. maken op die regel evenwel uitzondering, wanneer de notaris optreedt ten verzoeken of in opdracht van natuurlijke of rechtspersonen die zelf aan de S.W.T. onderworpen zijn, namelijk: (1) openbare diensten, en (2) privé handels-, nijverheids- of financiebedrijven, wat betreft akten die door de wetten of reglementen voorgeschreven zijn. Ook de notaris staat bloot aan de sancties van de S.W.T. wanneer hij zijn medewerking zou verlenen aan akten die in strijd met die wetten worden opgemaakt. Ook de notaris behoort immers tot de „openbare macht” en hij moet, zoals een magistraat, de eerste zijn om de wet toe te passen (H. VAN SOEST, *a.w.*, 61, nr. 157; zie ook boven, nr. 321). Hij moet desnoods zijn medewerking weigeren (V.C.T., advies nr. 1657 van 24 november 1966 voormeld, V.C.T., N.A., nr. 2034 B van 10 oktober 1967, 3063/2 van 12 mei 1970; DE BUSSCHERE, *a.w.*, 36, nr. 66).

Weliswaar kan de griffier van een rechtbank niet eigenmachtig beslissen of een akte regelmatig in overeenstemming met de S.W.T. is gesteld en evenmin kan hij *op eigen gezag* weigeren zo'n akte voor publikatie aan het Staatsblad over te maken. De positie van de notaris is echter totaal verschillend: de notaris als openbaar ambtenaar stelt zelf de akte op en verlijdt ze (I. DAELMAN, *De wet op het gebruik der talen in bestuurszaken in verband met akten en bescheiden ingeschreven bij de handelswetgeving*, R.W., 1973-74, 1595).

521 De artikelen 52 en 59 S.W.T. betreffende o.m. de akten en bescheiden voorgeschreven door de wetten en de reglementen, welke door privé handels-, nijverheids- of financiebedrijven moeten worden opgemaakt, leveren allerlei problemen op. Dit werd hiervoren reeds besproken (zie boven, nr. 71 e.v.; 328 e.v.).

Sommige vragen rijzen mede in verband met het Decreet: deze zullen dan ook verder worden behandeld (zie nr. 533 en 539 e.v.).

522 Artikel 52 S.W.T. betreft, volgens de V.C.T., alle akten en bescheiden waarvan het opmaken, OF het publiek bekendmaken, door de wetten of reglementen is voorgeschreven, met hun eventuele bijlagen voor zover ook hiervan het opmaken of publiceren is voorgeschreven (V.C.T., N.A., advies nr. 1641 van 22 november 1966).

Aldus ook de volmachten die moeten worden bekendgemaakt, het verslag van de raad van bestuur of van de bedrijfsrevisor te voegen bij de jaarrekening, het financieel plan (H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 122 e.v.; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, blz. 54, nr. 99 e.v.; *anders*: BAUGNIET, *R.P.Not.*, 1965, 2507; J.M. VAN HILLE, *Aandelen en obligaties*, Brussel, 1977, blz. 112).

523 Expedities, afschriften, uittreksels kunnen alleen worden opgemaakt in de taal van het origineel. De notaris voldoet niet aan de wet wanneer hij een akte opstelt in één taal en een uittreksel uitgeeft in een andere taal; aldus de V.C.T. in talrijke adviezen (J. DE KEMPENEER, *R.W.*, 1969-70, 693). De notaris moet de wet *ab initio* en geheel toepassen (zie ook verder, nr. 536). Hij zou ook de Wet op het notarisambt miskennen door niet de akte zelf maar een persoonlijke visie weer te geven.

Wanneer een bedrijf exploitatiezetels heeft in verschillende taalgebieden en om die reden akten moeten opstellen en/of publiceren in verschillende talen, kan iedere notaris, in gelijk welk taalgebied, tweetalige akten opmaken (H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 120; C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, blz. 56, nr. 103), maar de bekendmaking mag in een eentalig gebied slechts in één taal geschieden.

524 Een huwelijkscontract valt onder artikel 52 S.W.T. wanneer het wordt opgemaakt voor een koopman en wanneer daarom een uittreksel ervan moet worden neergelegd door de notaris ter griffie van de rechtbank waar de betrokkene in het handelsregister is ingeschreven, krachtens de artikelen 12 en 13 van boek I, titel II van het Wetboek van Koophandel (onlangs gewijzigd bij art. 36 van de overgangsbepalingen van artikel 4 van de Wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek.) (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, 62, nr. 144).

De andersluidende mening van VAN SOEST berust op de verkeerde opvatting dat artikel 52 S.W.T. niet geldt voor bedrijven zonder personeel (H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 119 en 160).

525 Dat het uittreksel onder de S.W.T. valt, wordt niet betwist. De door VAN SOEST, *t.a.p.* vermelde praktijk om een woordelijk uittreksel af te geven in de wettelijk

voorgescreven taal, ofschoon de minuut in een andere taal is opgesteld, wordt door hem terecht gekritiseerd (*a.w.*, nr. 123 en 162). Maar ook een beredeneerd uittreksel, gesteld in een andere taal dan de minuut, is in strijd met de wet (*anders*: VAN SOEST, *a.w.*, nr. 164). Weliswaar heeft de minister van Justitie, in antwoord op een parlementaire vraag, verklaard dat een uittreksel van een vertaling aan de griffie kon worden overgemaakt (*Parl. Vr. en Antw., Kamer, vr. 11 bis* [1963-64], 36; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, 26, nr. 33). Deze oplossing kan echter enkel gelden wanneer er geen verplichting bestond om de oorspronkelijke akte — al was het maar wegens de publicatieverplichting — in een bepaalde taal te stellen, of wanneer iemand naderhand koopman is geworden.

Wat geldt voor huwelijkscontracten geldt op overeenkomstige wijze voor de wijziging daarvan.

526 Een akte van splitsing in appartementen (*acte de base*, in het notarijzenjargon „basisakte”) moet, wanneer zij wordt opgemaakt op verzoek van een onderneming die onder artikel 52, § 1, S.W.T. valt, gesteld worden in de taal van het taalgebied van de exploitatiezetel (V.C.T., N.A., advies nr. 1271 van 21 september 1965; nr. 1641 van 22 november 1966 afgedrukt bij C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, blz. 175). De V.C.T., N.A. neemt aan dat artikel 1 van de Hypotheekwet, namelijk de verplichting om de akte op het hypotheekkantoor te doen overschrijven, ze tot een „wettelijk voorgeschreven” akte maakt. Zie overigens het standpunt van de V.C.T. hierboven, onder nr. 523.

Dit standpunt van de V.C.T. wordt aangevochten met dezelfde argumenten als haar standpunt betreffende de akten van verkoop enz. (C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, *T.Not.*, 1974, 205; H. VAN SOEST, *a.w.*, 85, nr. 270; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 82, nr. 147).

Op een vraag van volksvertegenwoordiger VALKENIERS, waarin de plaats van ligging van het eigendom als criterium was gesuggereerd, meende de minister van Justitie dat de „basisakte” niet aan enige taalverplichting onderworpen was behalve als zij als complement van een akte van gerechtelijke verkoop onder de Wet van 15 juni 1935 viel (vraag nr. 40, van 6 januari 1978). Hij verkoos, aan de hand van de circulaire van de voorzitter van de Federatie van Notarissen, de taal van de plaats van verkoop. C. DE BUSSCHERE, geeft de voorkeur aan de plaats van de ligging van het goed (*Nieuwe Taalwetten*, 80, nr. 145, 146 en 83, voetnoot).

Het lijkt evenwel geen twijfel dat de basisakte, wanneer zij o.m. bestemd is voor het personeel, onder het Taaldecreet valt (C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, *T.Not.*, 1974, 206; H. VAN SOEST, *a.w.*, 85, nr. 269; C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, 83, nr. 150).

527 Bij dat alles mag ook voor de toepassing van de S.W.T. niet uit het oog worden verloren dat, sinds de Grondwetsherziening van 1970, de taal van het gebied in resp. het Nederlandse en het Franse taalgebied de status heeft van enige officiële taal, waaruit volgt dat alle officiële en officieel bekend te maken stukken in die taal moeten worden gesteld. Evenmin mag worden vergeten dat sinds het decreet van 30 juni 1981 het Nederlands ook voor particulieren de enige wettelijke taal is voor hun betrekkingen met de plaatselijke en gewestelijke diensten in het Nederlandse taalgebied behoudens randgemeenten en taalgrensgemeenten.

528 De akten en processen-verbaal betreffende openbare verkopeningen vallen in beginsel niet onder de S.W.T. maar hierop zijn verschillende uitzonderingen te noteren, zodat taalvrijheid in de praktijk maar zelden kan worden ingeroepen.

(a) de S.W.T. zijn wel toepasselijk wanneer de akte of het proces-verbaal wordt opgemaakt op verzoek van een openbare dienst of van een „privé handels-, nijverheids- of financiebedrijf”;

(b) hier moet de vrijheid wel zo begrepen worden dat enkel in het land gesproken talen kunnen worden gebruikt: de notaris moet zelf de taal begrijpen en hoe kan hij de gegadigden inlichten indien zij de akte, die onder meer de verkoopsvoorwaarden bevat, niet verstaan? (C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 70, 125 e.v.);

(c) de notarissen kunnen ook niet doen alsof zij onwetend zijn van de strekking om algemeen voor openbare aangelegenheden de taal van het gebied te gebruiken, nu het gebruik daarvan ook voor openbare verkopeningen is aanbevolen in de Omzendbrief van 27 november 1973 van de voorzitter van de Federatie van Notarissen;

(d) er is een voorstel van decreet houdende regeling van het taalgebruik inzake bepaalde voor het publiek bestemde mededelingen, dat ook de openbare verkoping raakt (zie boven, nr. 402bis, 24).

Ook van dit decreet mag misschien worden gezegd dat het overbodig is en dat een voortdurende regeling van bijzonderheden in wetten of decreten de onverantwoorde enge toepassing van een algemene wet nimmer kan goedmaken, integendeel de algemene strekking hiervan ondermijnt.

529 De akten en bescheiden die niet voldoen aan de in artikel 52 S.W.T. gestelde voorschriften, moeten worden vervangen door akten of bescheiden die naar de vorm regelmatig zijn (zie boven, nr. 329 e.v.).

De vordering tot nietigverklaring van een notariële akte kan, bij ontstentenis van de andersluidende bepaling gedurende dertig jaar worden ingesteld; de aansprakelijkheid van de notaris zal bijgevolg maar gedekt worden door verjaring, wanneer de onregelmatigheid in de akte geen rechtsgevolgen meer heeft (zie ook boven, nr. 468).

AFDELING V

REGISTRATIE EN HYPOTHECAIRE OVERSCHRIJVING

530 Het lijdt geen twijfel dat de betrekkingen tussen de notaris en de ontvanger der registratie of de hypotheekbewaarder ambtelijk zijn en dus onder de S.W.T. vallen. Een registratiekantoor is een gewestelijke dienst en gebruikt daarom de taal voorgescreven in de artikelen 33 e.v. S.W.T. Het taalgebruik in de dienst zal afhankelijk zijn van de taal die gesproken wordt in de gemeenten die tot de werkring van de dienst behoren. Deze regeling geldt o.m. voor het dwangschrift (F. WERDEFROY, *A.P.R.*, *Tw.*, *Registratierechten*, nr. 439). Dit betekent o.m. dat in het Nederlandse taalgebied — behalve in gemeenten met een speciale taalregeling — uitsluitend het Nederlands moet worden gebruikt in betrekkingen met de daar gevestigde notarissen.

Wat de akten betreft, hebben de taalwetten geen aanleiding gegeven tot enige uitdrukkelijke wijziging van het Wetboek der Registratie, hypotheek- en griffierechten of van de Hypotheekwet.

Artikel 3 van het Registratiewetboek geldt dus nog steeds, zodat: „Wanneer een in een andere taal dan de (twee) landstalen gesteld geschrift ter registratie wordt aangeboden,

kan de ontvanger eisen dat, op kosten van degene die de registratie of formaliteit vordert, een door een beëdigd vertaler voor echt verklaarde vertaling daaraan wordt toegevoegd." Maar een vertaling van een in een landstaal gestelde akte kan de ontvanger niet bij keuze vorderen; hij kan ze wel op eigen kosten laten vervaardigen. Wanneer dus de registratie geschiedt door de neerlegging van een exemplaar dat ook in een andere taal dan de taal van het gebied gesteld is en wanneer de registratie geschiedt door een woordelijk afschrift, zal de ontvanger de taal van het stuk moeten hanteren (F. WERDEFROY, *a.w.*, nr. 79 e.v.).

De V.C.T. heeft al vroeg op de tegenstrijdigheid tussen dit artikel en het voorschrift van eentaligheid van de dienst in de S.W.T. gewezen, echter zonder resultaat (V.C.T., advies nr. 1657 van 24 november 1966; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, blz. 175, F. WERDEFROY, *a.w.*, blz. 86, nr. 151 e.v.; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, blz. 60, nr. 139).

531 Analoog is de toestand wat de overschrijving van akten op het hypotheekkantoor betreft. Ook een hypotheekkantoor is een gewestelijke dienst. De werkring van het kantoor van bewaring der scheepshypotheken bestrijkt evenwel het gehele land en is een uitvoeringsdienst met zetel buiten Brussel-Hoofdstad, zodat hierop art. 46 S.W.T. toepassing vindt (*Parl. Vr.*, vr. 8, 16 november 1966). De formaliteit van het overschrijven bestaat in het woordelijk overschrijven in een register (art. 1, *Hyp.w.*). Ter zake wordt nog altijd een omzendbrief toegepast van 24 mei 1844 (*Rec.Gén.Enr.Not.*, nr. 3493) en de Ministeriële Beslissing van 7 september 1864 (*ib.*, nr. 5997, beide afgedrukt in C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, blz. 136, 137). In de praktijk wordt hier soms een mouw aangepast en worden Duitse akten soms in vertaling overgeschreven.

In dit verband wordt voorgesteld de taal van de ligging ook tot taal van de overschrijving te maken, vermits de bekendmaking toch in de eerste plaats de bewoners van het taalgebied van de ligging van het eigendom aangaat (C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, blz. 91, nr. 161, I. DE WEERDT, *a.w.*, blz. 40, nr. 86).

VERPLICHTINGEN KRACHTENS HET TAALDECREET VAN 19 JULI 1973

AFDELING I

OVERZICHT

532 Zoals uit het voorafgaande reeds blijkt, gaat het Taaldecreet van 19 juli 1973, binnen het bevoegdheidsgebied van de Nederlandse Cultuurraad (thans Vlaamse Raad), veel verder dan de regeling van de wetten op het taalgebruik in gerechtszaken en in bestuurszaken, hoewel het de specifieke materie van deze twee wetten niet raakt. Het betreft immers enkel de sociale betrekkingen en de bedrijven en komt zo slechts op hetzelfde terrein als de S.W.T. in zoverre deze het eigenlijke terrein van de bestuurszaken verlaten en dat van het bedrijfsleven betreden.

Meer bepaald wat de notarissen aangaat moet worden gewezen op:

- (a) artikel 1 van het Decreet, dat de regeling toepasselijk maakt op de sociale betrekkingen tussen werknemer en werkgever, zodat de notaris, die niet onder het begrip „privé ... bedrijf” in de zin van artikel 52 S.W.T. viel, thans als werkgever — wat hij in de regel toch is — met een „onderneming” is gelijkgesteld;
- (b) de artikelen 3 en 4 van het Decreet, die zowel de schriftelijke als de mondelinge, de individuele als de collectieve contacten tussen werkgever en werknemer, wanneer ze rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met de tewerkstelling (in een ruime zin), onder het Decreet brengen;
- (c) artikel 5 van het Decreet, dat onder de regeling brengt alle wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden van de werkgevers, alle boekhoudkundige documenten, alle documenten bestemd voor het personeel;
- (d) de nietigheidssanctie van de artikelen 5 en 10, die bovendien ook de onregelmatige akten en bescheiden van artikel 52 S.W.T. treft, en wel met terugwerking en verplichting tot vervanging, waardoor de sanctie van verplichte vervanging uit artikel 59 S.W.T. zonder belang wordt, althans in het Nederlandse taalgebied.
- (e) de administratieve boeten en de straffen die de notaris als openbaar ambtenaar of als werkgever treffen, onverminderd zijn civielrechtelijke aansprakelijkheid voor de geldboeten ten laste van zijn aangestelden of lasthebbers (art. 11 tot 14).

AFDELING II

DE NOTARIS ALS WERKGEVER

533 De notaris valt in de eerste plaats als „natuurlijke persoon” onder het Decreet van 19 juli 1973, zodra hij kantoor houdt in het Nederlandse taalgebied — met uitzondering van de gemeenten met een speciale taalregeling — en zodra hij personeel tewerk stelt. Werknemers kunnen zijn: stagiairs, klerken, bedienden, arbeiders, dienstboden (C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 40, nr. 71 e.v.).

Ook de notaris die buiten het Nederlandse taalgebied kantoor houdt, maar belast is met de bewaring der minuten van een binnen het genoemde gebied gelegen openstaand kantoor, moet, wat dit laatste betreft, het Decreet in acht nemen (C. DE BUSSCHERE, *Het Taaldecreeet en de notariële praktijk*, *T.Not.*, 1974, 195; H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 311).

Of iemand werknemer is van een notaris kan onder meer worden uitgemaakt aan de hand van zijn inschrijving bij de R.S.Z.; dit kan ook gezinsleden betreffen. Het bewijs kan echter door alle middelen worden geleverd.

Wat de verplichtingen van de notaris ten aanzien van zijn personeel betreft, alsook de handelingen en stukken die daarbij ter sprake komen, kan worden verwezen naar nr. 424 e.v. hierboven.

Niet te vergeten is dat de notaris als werkgever civielrechtelijk aansprakelijk is voor de geldboeten die door zijn aangestelden mochten worden opgelopen wegens overtreding van het Decreet (art. 14).

AFDELING III

DE NOTARIS IN DE UITOEFENING VAN ZIJN AMBT

§ 1. Notarissen die onder het Decreet vallen: aansprakelijkheid

534 De notaris die krachtens de wet tot taak heeft de akten te verlijden waaraan partijen de authenticiteit van overheidsakten willen of moeten verlenen, moet bij de vervulling van zijn taak, overeenkomstig zijn ambtseed, de Grondwet, de wetten (en decreten) in acht nemen. Hij moet dus ook de taalwetten en -decreten naleven en, wanneer hij een akte verlijdt, moet hij ervoor zorgen dat ze niet om taalredenen zonder uitwerking blijft.

535 Alle notarissen in België zijn door het Decreet gebonden, d.w.z. dat zowel de notarissen uit het Franse taalgebied als uit Brussel-Hoofdstad de bepalingen van het Decreet in acht moeten nemen, wanneer zij een door de wet voorgeschreven akte verlijden voor een onderneming die een exploitatiezetel heeft in het Nederlandse taalgebied, of die er personeel tewerk stelt (P. MAROY, *Des lois et décrets sur l'emploi des langues dans les entreprises*; H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 174; DE BUSSCHERE, *a.w.*, blz. 43, nr. 76).

536 Zoals in geval van toepasselijkheid van de S.W.T moet de notaris zijn medewerking weigeren aan het opstellen en verlijden van een akte in strijd met het Decreet.

Hij is aansprakelijk en kan gestraft worden met de straffen gesteld in het Decreet (V.C.T., advies nr. 3823 van 18 december 1975; H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 225; *anders*: R. DECHAMPS, *R.P.Not.*, 1974, 632). Artikel 15 van het Decreet bepaalt immers dat de regels betreffende deelneming, vervat in het eerste deel van het Strafwetboek toepassing vinden. De straffen treffen overigens niet alleen de werkgever, maar ook de vennootschap als onderneming en haar bestuurders, in verband met de wettelijk voorgeschreven akten (*anders*: I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, 109, nr. 264).

De notaris is aansprakelijk voor de nietigheid van een oprichtingsakte van een vennootschap (art. 1382 e.v. B.W.; H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 175; DE BUSSCHERE, *a.w.*, 45, nr. 80).

Over de nietigheid van akten opgesteld in strijd met het Decreet, zie nr. 462 e.v. en nr. 540 e.v.

De notaris doet er goed aan de onderneming schriftelijk vragen te stellen omtrent haar exploitatiezetels in het Nederlandse taalgebied en de tewerkstelling van personeel in dat gebied.

537 Artikel 16 van het Decreet bepaalt dat de strafvordering verjaart door verloop van een jaar te rekenen van het feit waaruit de vordering is ontstaan. Aangezien het opmaken en niet vervangen van een notariële akte, die in strijd met het Decreet is opgesteld, eventueel een voortdurend misdrijf vormt, zal de verjaring dan slechts beginnen te lopen met de vervanging van de akte (R. BLANPAIN, *a.w.*, *R.W.*, 1973-74, 1488).

§ 2. Akten waarop het Decreet van toepassing is

A. BEGINSELEN

538 Uit de artikelen 1, 3, 4 en 5 van het Decreet van 19 juli 1973 volgt dat het alleen betrekking heeft op de navolgende akten en bescheiden betreffende het rechtsverkeer met een werkgever: (a) die welke „wettelijk voorgeschreven” zijn, (b) de boekhoudkundige documenten van de werkgever, (c) de documenten van de werkgever bestemd voor zijn personeel of de documenten waarin individuele of collectieve, mondelinge of schriftelijke contacten tussen werkgever en werknemer, die rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met de tewerkstelling, worden vastgelegd.

Een opsomming van zulke akten en bescheiden is hiervoren al gegeven (zie nr. 424 e.v.). Hierna worden bijgevolg alleen nog bijzondere gevallen onderzocht.

539 Toch moet vooraf nog eens worden beklemtoond:

a. onder het Decreet vallen niet alleen de privé „handels-, nijverheids- en financiebedrijven”, maar alle ondernemingen, met inbegrip van verenigingen zonder winst-oogmerk (afgezien van hun belastingstatuut), beroepsverenigingen enz.;

b. als een privé „handels-, nijverheids- of financiebedrijf” niet onder het Decreet valt

omdat het geen personeel tewerk stelt, dan valt het toch onder het Decreet wanneer het een exploitatiezetel heeft in het Nederlandse taalgebied en een wettelijk voorgeschreven akte doet opmaken. Het valt om die reden ook onder de S. W. T. waarvan de sanctie door het Decreet is verzwaard;

c. de notaris is zelf een „onderneming” in zoverre hij personeel tewerk stelt;

d. alle akten zonder onderscheid vallen onder de S. W. T. en onder het Decreet wanneer zij worden opgemaakt op verzoek van een openbare dienst. Het volstaat dat een van de partijen als zodanig onder de regeling valt;

e. de notaris moet de wet toepassen niet alleen als hij notariële akten verlijdt, maar ook als hij medewerking verleent bij het opstellen van onderhandse akten of bescheiden die wegens hun aard of wegens de hoedanigheid van een der partijen onder de regeling vallen;

f. als „wettelijk voorgeschreven akte” moet worden beschouwd niet alleen die akte waarvan het opstellen is voorgeschreven, maar ook die akte waarvan de bekendmaking is voorgeschreven, zodra een van de partijen als bedrijf of als werkgever onder de S. W. T. valt (V.C.T., N.A., advies nr. 1641 van 22 november 1966, betreffende een zgn. „basisakte”, zie boven, nr. 526). Hierdoor ontstaan moeilijkheden in verband met de registratie en de overschrijving, gelet op de wettelijke eentaligheid van de registratie- en hypotheekkantoren (V.C.T., advies nr. 1657 van 24 november 1966; zie boven, nr. 530).

B. VENNOOTSCHAPSAKTEN

540 Dat de vennootschapsakten bijzondere problemen stellen, werd hier reeds eerder opgemerkt. Bij die gelegenheid is de aard van de nietigheid onderzocht van vennootschapsakten die in strijd met de taalregeling van het Decreet zijn opgesteld (zie boven, o.m. nr. 463, 472 en 474). Er rijzen evenwel nog veel andere vragen, o.a.: de nietigheid van vennootschappen opgericht vóór het Decreet; het verhelpen van zodanige nietigheid; welke zijn de verplichtingen van een vennootschap die in een andere taalgebied is gevestigd maar die in het Nederlandse taalgebied personeel tewerk stelt? (zie ook boven, nr. 411 e.v., 496 e.v.). Dezelfde vraag geldt voor vennootschappen die exploitatiezetels hebben in verschillende taalgebieden; ook is er de vraag naar de verplichtingen van vreemde vennootschappen en ten slotte is er de vraag welke akten onder de regeling vallen.

Maar ook de sanctie zelf is vaak een probleem, wanneer men bedenkt dat (a) de sanctie een nietigheid is, met alle gevolgen van dien, (b) tweetalige akten nietig zijn, wanneer eentaligheid is voorgeschreven, (c) de nietigheid over het gehele land een rol kan spelen, zeker als de akte gelokaliseerd kan worden in het Nederlandse taalgebied, waarvoor de Cultuurraad (thans Vlaamse Raad) bevoegd is; decreten hebben immers kracht van wet en moeten, als ze toepasselijk zijn, door de notarissen over geheel het land in acht worden genomen. De commentatoren hebben „het raadsel” als geheel alsnog onopgelost gelaten (H. DU FAUX, *Notarius*, 1974, 180; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, 92, nr. 217, 218; DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 57, voetnoot). Oplossingen van bijzondere gevallen zijn voorgesteld door de V.C.T. (advies, nr. 1560

van 23 februari 1967, in verband met de S.W.T.; zie boven, nr. 74bis) en worden verstrekt in de tijdschriften van het Verbond der Belgische Ondernemingen en van het Vlaams Economisch Verbond; een samenvatting in tableauvorm verstrekt C. DE BUSCHERE (*a.w.*, 58, nr. 105bis).

541 Over de vennootschappen werd een uitvoerige studie gemaakt door I. DE WEERDT, aan de hand van een onuitgegeven seminariewerk onder leiding van Prof. J. RONSE. Van dit werk is hierna eveneens gebruik gemaakt (I. DE WEERDT, *a.w.*, nr. 207 e.v. en 238 e.v.).

1. Vennootschappen met enige werkelijke exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied, opgericht na de inwerkingtreding van het Decreet

Van zulke vennootschappen zijn alle onder het Decreet vallende akten zoals die van oprichting, statutenwijziging, benoeming van beheerders, notulen van aandeelhoudersvergaderingen en dergelijke meer, nietig, indien ze niet in het Nederlands zijn gesteld. Hierover is geen betwisting (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, 88 nr. 208). Een beroep bij de Raad van State, ingesteld door een zaakvoerder van een p.v.b.a., benoemd in een akte die in strijd met het taalvoorschrift van het Decreet na de inwerkingtreding hiervan is opgemaakt, is niet ontvankelijk (R.v.St., arrest nr. 20302 van 30 april 1980, *R.W.*, 1980-81, 526 met noot R. BLANPAIN, *T.Not.*, 1980, 250).

Tweetalige akten zijn in dit geval in strijd met de geest van het decreet. In elk geval kan alleen de Nederlandse tekst als authentiek gelden en is de Franse tekst in dit verband ten hoogste als een vrije vertaling te beschouwen (C. DE BUSCHERE, *De aanpassing van de statuten van vennootschappen aan het Taaldecreeet van 19 juli 1973*, *R.W.*, 1975-76, 147 e.v.; VAN SOEST, *a.w.*, nr. 233 e.v.).

2. Vennootschappen met enige werkelijke exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied, opgericht vóór de inwerkingtreding van het Decreet

542 Het spreekt vanzelf dat zulke vennootschappen al hun akten die na de inwerkingtreding van het Decreet verleden worden, op straffe van nietigheid in het Nederlands moeten opstellen. Maar wat met de akten die reeds voordien verleden zijn?

Hier dringt zich nog een onderscheid op:

a. Vennootschapsakten als hiervoren bedoeld, opgemaakt vóór de inwerkingtreding van de Taalwet van 2 augustus 1963 (de latere S.W.T.)

Hierover zegt het Decreet niets. Daar een wet in de regel geen terugwerkende kracht heeft (art. 2 B.W.), blijven de niet in het Nederlands gestelde vennootschapsakten van vóór de bedoelde datum rechtsgeldig (R.v.St., arrest nr. 20302 van 30 april 1980, *R.W.*, 1980-81, 526 met noot R. BLANPAIN, *T.Not.*, 1980, 250, *R.P.S.*, 1981, 126; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, 89, nr. 210; H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 251). Ten onrechte is voorgehouden dat die akten moesten worden nietigverklaard en door

nieuwe vervangen (J. DE VROE, *Het Taaldecreet en de akten van vennootschappen*, *Notarius*, 1975, 164).

Volgens sommigen zal nochtans een Nederlandse vertaling nodig zijn wanneer zulk een vennootschap in verband met haar zetel in het Nederlandse taalgebied een proces wil aanspannen of in het Nederlandse taalgebied een inschrijving in het handelsregister wil verkrijgen (H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 251). Daarvoor kan de eerstvolgende algemene vergadering te baat worden genomen of bijeengeroepen.

b. Vennootschapsakten opgemaakt na de inwerkingtreding van de Taalwet van 2 augustus 1963 en vóór die van het Taaldecreet:

Artikel 10, laatste lid, van het Taaldecreet bepaalt uitdrukkelijk dat op zulkeakten de sancties vervat in artikel 10 toepassing vinden. Er is dus nietigheid met terugwerking, en die nietigheid wordt pas verholpen vanaf de vervanging (zie boven, nr. 469). De nietigheid treft niet alleen de binnen die periode verleden oprichtingsakte maar alle binnen die periode opgemaakte akten en bescheiden die door het Decreet beoogd worden en onder de S.W.T. vielen (C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, *T.Not.*, 1974, 201 en *R.W.*, 1975-76, 145; H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 222; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, 89, nr. 211; DE VROE, *a.w.*, *Notarius*, 1975, 165; *vgl.* ter zake van een arbeidsovereenkomst; *Arbh.* Antwerpen, 12 april en Brussel, 20 april 1976, *T.Not.*, 1976, 288; *Arbrb.* Brussel, 11 maart 1975, *R.W.*, 1975-76, 107 met noot BLANPAIN; *anders:* *Rb.* Leuven, 4 juni 1974, *R.W.*, 1974-75, 824). Hiertegen wordt wel de bedenking gemaakt dat de decreetgever toch moeilijk verder kan teruggaan dan de grondwetswijziging die hem in het leven riep en die geen terugwerking zou hebben bedoeld (C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, blz. 46, nr. 82). Als dit juist is, zou de terugwerking beperkt blijven tot akten verleden na de inwerkingtreding van de constitutionele Wet van 24 december 1970.

3. *Vennootschapsakten van een onderneming met vennootschapszetel binnen of buiten het Nederlandse taalgebied en met exploitatiezetels in verschillende taalgebieden*

543 Het Decreet wijzigt in dit opzicht niets aan het voorschrift van de S.W.T., behalve dat het de sanctie verzwakt. Hier kan dus worden verwezen naar het advies van de V.C.T. nr. 1560 van 23 februari 1967 betreffende de taal waarin de bekendmakingen moeten geschieden (zie ook: I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, 56, nr. 129, 91 en 216).

Wanneer de akten volgens de Wet of het Decreet moeten of kunnen worden opgemaakt in twee talen, kan de vennootschap tweetalige akten opmaken. Beide versies zijn dan gelijkelijk „authentiek”, vermits ze beide wettelijk zijn; ze zullen dus dezelfde wettelijke waarde hebben bij de interpretatie en partijen zullen op beide kunnen steunen, zowel voor de Waalse als voor de Vlaamse rechter (C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, *R.W.*, 1975-76, 147; R. LEDOUX, *a.w.*, *J.T.*, 1974, 669; C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, 56, nr. 103). Wel veronderstelt zulks dat de notaris de twee (of drie) talen kent (RAUCQ/CAMBIER, *Traité du Notariat*, nr. 994).

Van elke versie kan een afzonderlijke akte worden opgemaakt, voor dezelfde of voor

verschillende notarissen verleden, waarbij het goed zal zijn dat de ene akte naar de andere als naar haar complement verwijst, niet alleen voor de interpretatie, maar ook met het oog op de heffing van registratierechten enz.

4. Belgische vennootschappen die reeds rechtsgeldig buiten het Nederlandse taalgebied zijn opgericht zonder Nederlandse akte, en die in dat gebied een exploitatiezetel oprichten

544 Hierover heerst grondig verschil van mening.

Verscheidene auteurs houden voor dat dergelijke vennootschappen nieuwe Nederlandse akten moeten opstellen en daartoe hun statuten moeten coördineren in het Nederlands en deze door een buitengewone algemene vergadering moeten laten goedkeuren (C. DE BUSSCHERE, *Het taaldecreet in de notariële praktijk*, T.Not., 1974, 204; *id.*, *De Aanpassing...*, R.W., 1975-76, 149; J. DE VROE, *a.w.*, *Notarius*, 1975, 116; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe taalwetten...*, 56, nr. 103).

DE WEERDT, met verwijzing naar Prof. RONSE, bestrijdt die opvatting op grond dat er voor een Belgische vennootschap geen wettelijke verplichting bestaat om, bij het oprichten van een exploitatiezetel in een ander taalgebied dan dat waarin de vennootschapszetel is gelegen, tot enige coördinatie of neerlegging van statuten of tot het opmaken van enige akte over te gaan. Bij gebrek aan „wettelijk voorgeschreven akte” kan er geen nietigheid zijn (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, 89, nr. 213 e.v.). Met een vertaling moet dan worden volstaan.

VAN SOEST meent ook dat het onredelijk zou zijn dat zulk een vennootschap, en dan nog met terugwerking, aan nietigheid van al haar akten blootgesteld zou zijn. Deze auteur suggereert dat de nietigheid in elk geval zou worden beperkt tot de akten en handelingen van de vennootschap betreffende haar exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied (H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 216).

5. In het buitenland gevestigde vennootschappen die een exploitatiezetel oprichten in het Nederlandse taalgebied

545 Buitenlandse vennootschappen die geen exploitatiezetel hebben in het Nederlandse taalgebied, vallen niet onder het Decreet wat hun vennootschapsakten betreft. Maar volgens artikel 198 Vennootschappenwet zijn de artikelen van dezelfde wet betreffende de openbaarmaking van de akten en de jaarrekening, alsook artikel 81 van dezelfde wet betreffende vermeldingen in akten, facturen enz., toepasselijk op de buitenlandse vennootschappen die een bijkantoor of enig centrum van werkzaamheden in België hebben. Inschrijving in het handelsregister moet eveneens plaatshebben overeenkomstig de artikelen 4 en 11 Handelsregisterwet. Bij de verrichtingen in België is artikel 52, § 1, S.W.T. van toepassing.

Voor buitenlandse vennootschappen met een exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied geldt daarom wat hiervoren is gezegd omtrent Belgische vennootschappen: alle nieuwe akten betreffende die zetel moeten in het Nederlands worden opgemaakt. Buitenlandse vennootschappen die eerst in het Franse taalgebied een exploitatiezetel hebben gevestigd en aldaar een Franse akte hebben opgemaakt, bevinden zich in de

situatie van een in het Franse taalgebied rechtsgeldig opgerichte Belgische vennootschap (zie boven, nr. 544; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, nr. 215, 220). Wat de in het buitenland opgemaakte akten betreft, waarvoor de S.W.T. noch het Decreet gelden, zal wel genoeg moeten worden genomen met een vertaling (vgl. Brussel, 25 oktober 1922, *Pas.*, 1922; II, 205; I. DE WEERDT, *a.w.*, 91, nr. 215).

6. *Vennootschappen zonder exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied, die daar personeel tewerk stellen*

546 Het Decreet is krachtens artikel 1 van toepassing op natuurlijke personen of rechtspersonen die een exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied hebben of die personeel in het Nederlandse taalgebied tewerk stellen. In dat laatste geval is niet bovendien vereist dat de werkgever een exploitatiezetel heeft in het Nederlandse taalgebied.

De vraag of en in hoever zulk een werkgever een opzeggingsbrief (of enig ander document betreffende sociale betrekkingen tussen werkgever en werknemer) in het Nederlands moet stellen, en de daarmee samenhangende vraag of en hoe het Taaldecreeet op dat punt in strijd is met artikel 52 S.W.T., zijn reeds onderzocht (zie boven, nr. 496). Hier gaat het alleen om andere akten en bescheiden voorgeschreven door de wetten en reglementen, nl. de vennootschapsakten.

Moet zulk een vennootschap ook zijn statuten en de andere akten en bescheiden betreffende het vennootschapsleven in het Nederlands stellen?

Volgens een bepaalde interpretatie zou de aangehaalde zinsnede alleen betrekking hebben op de werkgevers die niet worden beoogd in artikel 52 S.W.T. — een vereniging zonder winstoogmerk b.v. — hetgeen tegenstrijdigheid uitsluit (V.B.O., *Commentaar* 8; H. VAN SOEST, *a.w.*, 238). Die opvatting is in strijd met de tekst en met de bedoeling van het Decreet (zie boven, nr. 412; BLANPAIN, *Taaldecreeet*, blz. 30).

Het antwoord lijkt te moeten zijn dat het Decreet geen voorschriften bevat omtrent de statuten van zo'n vennootschap, maar alleen omtrent de sociale documenten betreffende het personeel dat werkt in het Nederlandse taalgebied.

7. *Verplaatsing enkel van de vennootschapszetel naar het Nederlandse taalgebied*

547 Deze vraag is reeds gerezen ingevolge artikel 52 S.W.T.

In zo'n geval wordt het vennootschapsdossier overgezonden naar de griffie van de rechtbank van koophandel bevoegd voor de nieuwe vennootschapszetel, op een verzoek ingediend ter griffie van de rechtbank waar het dossier berust (art. 15 K.B., 7 augustus 1973). Naar aanleiding van die verrichting is door de wet geen bijzondere akte, door de vennootschap op te maken, voorgeschreven.

Volgens DE WEERDT, naar Prof. RONSE, is er dan ook geen enkele verplichting om die akten opnieuw op te maken in een andere taal. Moet een der in het vennootschapsdossier neergelegde documenten in het Nederlandse taalgebied in rechte overgelegd worden, dan moet met een vertaling worden volstaan (I. DE WEERDT, *a.w.*, 93, nr. 221).

Alles verandert uiteraard wanneer die vennootschapszetel ook een exploitatiezetel blijkt te zijn.

8. *Wijziging van statuten en coördinatie van statuten*

548 De akte van wijziging van de statuten van een vennootschap met exploitatiezetel in het Nederlandse taalgebied moet geheel in het Nederlands worden opgemaakt; hierover is geen betwisting.

Gecoördineerde statuten moeten na elke statutenwijziging ter griffie worden neergelegd ingevolge artikel 12, § 3, 2°, Vennootschappenwet. Al is op deze verplichting geen specifieke sanctie gesteld, de notaris is verplicht de wet na te leven. De gecoördineerde tekst moet worden gesteld (a) uitsluitend in het Nederlands (eentalige akte), wanneer de onderneming enkel in het Nederlandse taalgebied exploitatiezetels heeft; (b) in het Nederlands en naar wens ook in het Frans, wanneer de onderneming exploitatiezetels heeft in het Nederlandse taalgebied en in Brussel-Hoofdstad, (c) in de twee talen, wanneer de onderneming in het Franse en in het Nederlandse taalgebied exploitatiezetels heeft.

Een statutenwijziging is hiervoor, volgens DE WEERDT, naar Prof. RONSE, niet opgelegd; met een onderhandse akte kan worden volstaan (I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het Bedrijfsleven*, 94, nr. 224; vgl. circulaire minister van Justitie, 24 augustus 1973, *Stbl.*, 1 september 1973, 9896). Andere auteurs zijn voorzichtiger (C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, *T.Not.*, 1974, 209; *id.*, *R.W.*, 1975-76, 148; J. DE VROE, *a.w.*, *Notarius*, 166; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 50, nr. 91). Ook de V.C.T. was van mening dat het wenselijk is de volledige statuten in het Nederlands bekend te maken om elke betwisting te voorkomen (V.C.T., N.A., nr. 3063 van 12 mei 1970).

DECHAMPS stelde neerlegging van een vertaling voor. Maar wat is de waarde van een vertaling zonder een goedkeuring vanwege het bevoegde orgaan van de vennootschap? Vooral nu de neergelegde tekst kan worden ingeroepen boven die bekendgemaakt in het Staatsblad (art. 10, § 4, laatste lid, Venn.w.). Zelfs de raad van bestuur, die wel voor de coördinatie kan zorgen, kan aan de nieuwe tekst geen authentiek karakter verlenen. Dit kan alleen de algemene vergadering, en liefst een buitengewone, d.w.z. een die beraadslaagt en besluit op de wijze voorgeschreven voor een statutenwijziging. Alleen op die wijze kan de overeenstemming tussen de oorspronkelijke akten en de nieuwe (vertaalde) coördinatie op onaantastbare wijze worden verzekerd (zie nog: H. DU FAUX, *Het decreet van 19 juli 1973*; VAN SOEST, *a.w.*, nr. 255 e.v.; DE BUSSCHERE en DE VROE, *t.a.p.*).

9. *Inhoud van de vennootschapsakten*

549 Ter afronding van het onderwerp kan nog worden opgemerkt:

De naam van een vennootschap of v.z.w. behoeft niet noodzakelijk in de taal van het gebied te worden gesteld. Aan de vrije keuze van de oprichters is op dat stuk door het Decreet niet getornd (V.C.T., advies nr. 3487 van 27 maart 1973; H. VAN SOEST, *a.w.*, 79, nr. 245; C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, *T.Not.*, 1974, 200; *id.*, *Nieuwe Taalwetten*, 53, nr. 98).

Het woordelijk aanhalen van bedingen die in een vroegere akte in een andere taal waren gesteld, brengt geen nietigheid mee, mits aan de essentie van de nieuwe akte niet wordt geraakt (H. VAN SOEST, *t.a.p.*; vgl. *Cass.*, 3 mei 1977, *Arr.Cass.*, 898). Het lijkt dan

ook voorzichtig zulke citaten door de vertaling te laten volgen.

C. ANDERE AKTEN EN HANDELINGEN

550 Wat betreft de openbare verkopeningen die niet onder de regels van de Wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken vallen, is druk geschreven en daarbij is ook gewezen op de moeilijkheden die rijzen bij een strikte toepassing van de genoemde wet. Het Decreet voegt hier niets toe aan de S.W.T., behalve dat het het begrip „onderneming” verruimt.

Wat de voor openbare verkopeningen te voeren publiciteit betreft schijnt een grote eensgezindheid te heersen. De S.W.T., noch het decreet vinden toepassing (V.C.T. N.A., advies nr. 3247 van 1 juli 1971). De voorkeur gaat naar de taal van het gebied waar het goed gelegen is, ook in geval van gerechtelijke veiling (Omzendbrief van 27 november 1973 van de voorzitter van de Federatie van Notarissen, afgedrukt bij DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 138 en bij H. VAN SOEST, *a.w.*, 103; DE BUSSCHERE, *a.w.*, 80, nr. 144 en voetnoot 21). De ligging van het goed is een duidelijke en blijvende lokalisatie en de regel dat ook de overschrijving in dat gebied zal geschieden, is een bijkomend argument. Daar de publiciteit van een veiling evenwel de gegadigden aangaat, ook van de plaats waar het goed te koop wordt geboden, lijkt, zeker uit praktisch oogpunt, aldaar een vertaling gewenst.

551 De zgn. „basisakte”, akte van splitsing in appartementen, valt onder het Decreet als zij opgemaakt wordt op verzoek van een werkgever en o.m. voor personeel bestemd is. Zij valt onder de S.W.T. als ze wordt opgemaakt op verzoek van een bedrijf als bedoeld in artikel 52, § 1, S.W.T. (zie boven, nr. 526).

Een akte van lening door een werkgever aan een werknemer in verband met het werk, een huur toegestaan aan een werknemer vallen eveneens onder het Decreet.

552 De boekhouding van de notaris en de daartoe behorende stukken, voorgeschreven door de artikelen 33 e.v. van de *Ventôsewet* tot regeling van het notarisambt en geregeld bij het K.B. van 14 december 1935, vallen eveneens onder het Decreet van 19 juli 1973 in zoverre ze de notaris als werkgever betreffen of bestemd zijn voor het personeel (DE BUSSCHERE, *a.w.*, *T.Not.*, 1974, 194 e.v.; H. VAN SOEST, *a.w.*, 93, nr. 306 e.v.; C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, 40, nr. 71). Voor het overige valt de boekhouding onder de S.W.T. in zoverre ze door de wet is voorgeschreven, zeker sinds het Nederlands resp. het Frans de enige officiële taal is geworden in het Nederlandse resp. Franse taalgebied (C. DE BUSSCHERE, *a.w.*, 99, nr. 173).

VERPLICHTINGEN KRACHTENS HET TAALDECREET VAN 30 JUNI 1981

553 Het Decreet van 30 juni 1981 van de Vlaamse Raad is hiervoren behandeld onder nr. 501 tot 506.

Het spreekt vanzelf dat het ook de notaris raakt als particulier in zijn betrekkingen met de bedoelde diensten.

Bovendien treft het echter ook de notaris als raadsman van de cliënt en als medewerker bij diens betrekkingen met de bedoelde diensten. Als raadsman moet hij ervoor zorgen dat de stukken die hij voor de cliënt opmaakt, rechtsgeldig zijn. Als medewerker bij het opstellen van bepaalde stukken valt hij mede onder de sancties van artikel 4 van het Decreet, dat wil zeggen de sancties van de S.W.T.

Concreet betekent dit dat er nu geen enkele twijfel meer over kan bestaan dat een aangifte van successie binnen het Nederlandse taalgebied in het Nederlands moet worden opgesteld, wanneer de aangifteplichtige in dat gebied is gevestigd in een gemeente zonder speciale regeling of het ambtsgebied van de bevoegde ontvanger alleen geen gemeenten met een speciale regeling omvat (*Parl.Vr. en Antw., Kamer*, 14 september 1982, vr. 36, *R.W.*, 1982-83, 541; C. DE BUSSCHERE, *Het taaldecreet van 30 juni 1981*, *T.Not.*, 1982, 11; anders: DE VALKENEER, *Le décret de 30 juin 1981*, *R.Not.b.*, 1981, 574). Tot dusver namen velen aan dat het taalgebruik daarbij vrij was (*Parl. Vr.*, vr. 144 van JORISSEN, 10 juli 1970, *Notarius*, 1970, 395; DE BUSSCHERE, *Het taaldecreet in de notariële praktijk*, *T.Not.*, 1974, 208; H. VAN SOEST, *a.w.*, nr. 271; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe Taalwetten*, 44, voetnoot 9). Van nu af aan zal de ontvanger een vertaling kunnen vragen op kosten van de indiener.

Hetzelfde geldt dan uiteraard voor de jaarlijkse aangifte door een V.Z.W. (zelfde *Parl. vraag*), voor een verklaring ten behoeve van de registratie, een inschrijvingsborderel van een hypotheek, een akte van opheffing van hypotheek enz., zodra de vereisten voor de toepasselijkheid van het Decreet aanwezig zijn.

ZAAKREGISTER

- A**
- Aanbesteding,
— bekendmaking, 99, 101.
— Brussel-Hoofdstad, 131.
— voorwaarden, 101, 131.
Zie: Aannemer.
- Aandeelbewijs, 426.
- Aangestelde, 440, 479.
- Aangifte,
— arbeidsongeschiktheid, 426
— arbeidsongeval, 426
— douane, 437
— jaarlijkse — v.z.w., 553
— successie, 553
— werkloosheid, 553
Zie ook: belastingdocumenten.
- Aankondiging,
— radio, schouwburg, 98
— van gemeente,
— — Brussel-Hoofdstad, 131.
— Verenigde Nederlanden, 14, 15.
Zie ook: Aanplakbiljet, Bericht, Medede-
ling, Publiciteit.
- Aanmaning,
— tot vervanging, 329, 332 e.v.
Zie ook: Waarschuwing.
- Administratieve rechtspraak, 2.
- Advies V.C.T.,
— Taalkaders, 235 e.v.
— V.C.T., 235, 345, 346, 360.
- Afdeling V.C.T., 336 e.v. 368.
- Afdelingschef,
— graad van —, 155, 157.
Zie ook: Chef van afdeling.
- Afschrift,
— akten, 523.
— boeken en bescheiden, 451.
— notarisakte, 523.
Zie ook: Bekendmaking, Brussel-Hoofd-
stad.
- Agenda,
— gemeenteraad, 131.
— ondernemingsraad, 428.
- Agglomeratie,
— begrip, 58.
- instelling, 49.
— in Nederlands taalgebied, 501.
- Aannemer, 99, 294.
Zie ook: Aanbesteding.
- Aanplakbiljet,
— centrale dienst, 223.
— Duits taalgebied, 223.
— kiesverrichtingen, 69.
— N.M.B.S., 220.
— notaris, 510.
— plaatselijke dienst, 223.
- Aanslagbiljet,
— belasting, Brussel-Hoofdstad, 135.
Zie ook: Belastingdocumenten.
- Aansprakelijkheid,
— aangestelde, 479.
— notaris, 529, 534 e.v.
— werkgevers, 460, 479.
- Aard van de wet, 25
Zie ook: Openbare orde.
- A.B.O.S., 265, 284
- Adjunct-arrondissementscommissaris,
— Voeren, 372.
- Administratief rechtcollege, 211.
Zie ook: Raad van State, Rekenhof.
- Administratieve (geld) boete, 460, 484 e.v.
- Administratieve handeling,
— annulatieberoep, 324, 365.
— begrip, 322.
— hoven en rechtbanken, 62, 63.
— notaris, 510, 517 e.v.
- Akte,
— begrip, 75, 110, 135.
— en bescheiden van onderneming, 435 e.v.
— gerechtsdeurwaarder, 64.
— notaris, 507 e.v.
— Verenigde Nederlanden, 11 e.v.
Zie ook: Afschrift, Expeditie, Uittreksel,
Vennootschap.
- Akte betreffende particulier
— begrip, 110, 135.
— Brussel-Hoofdstad, 135.
— buitenl. dienst, 277.
— centrale dienst, 227.

- Duits taalgebied, 113.
 - executieve, 395, 396.
 - gewestel. dienst, 186, 194, 199.
 - hoofdbestuur, 394.
 - Malmédy, 111.
 - plaatsel. dienst, 110 e.v.
 - Platdietse streek, 125.
 - randgemeente, 170, 175.
 - taalgrensgemeenten, 112.
 - SABENA, 289 e.v.
 - Zie ook: Bekendmaking, Betrekkingen met particulier.
 - Akte of bescheid bestemd voor personeel, 71 e.v., 76, 443.
 - Akte van de burgerlijke stand,
 - Brussel-Hoofdstad, 135.
 - Duits taalgebied, 113.
 - homogeen taalgebied, 110, 113
 - Malmédy, 111.
 - nietigheid, 326.
 - randgemeenten, 164, 176.
 - taalgrensgemeenten, 112.
 - Verenigde Nederlanden, 11.
 - Zie ook: Bekendmaking, Overschrijving.
 - Akte voorgeschreven door wet of reglement,
 - begrip, 75.
 - Grondwet, 3.
 - Decreet Ned.Cult., 413, 435 e.v., 589.
 - Decreet Fr.Gew., 505 e.v.
 - S.W.T., 71 e.v.
 - Algemeen Reglement Arbeidsbescherming, 461.
 - Algemene Spaar- en Lijfrentekas, 51, 220, 237, 313, 441.
 - Ambachtelijk bedrijf, 411.
 - Ambtenaar,
 - hoger —, 142.
 - Overgangsmaatregelen, 376 e.v.
 - tucht, 320 e.v.
 - Zie ook: Behandelend ambtenaar, Taal van ambtenaar.
 - Annulatieberoep, 324 e.v.
 - afstand, 325.
 - advies V.C.T., 345.
 - door V.C.T., 365.
 - Antwoorden aan particulier,
 - begrip, 106, 134, 226, 402.
 - Brussel-Hoofdstad, 173.
 - buitenlandse dienst, 276.
 - centrale dienst, 225.
 - Duits taalgebied, 74*bis*, 108.
 - gewestelijke dienst, 183, 193 e.v.
 - randgemeenten, 165 e.v.
 - plaatselijke dienst, 106.
 - privé-bedrijven, 74*bis*, 134, 161.
 - taalgrensgemeenten, 108.
 - Zie ook: Betrekkingen met particulieren, Betrekkingen van particulieren met diensten, Hoffelijkheid.
 - Apotheker, 153.
 - Arbeider, 443.
 - Zie ook: Vak- en werklieden, Werklieden.
 - Arbeidsauditeur, 460, 464, 483.
 - Arbeidsongeval,
 - aangifte, 426.
 - polis, 442.
 - Arbeidsovereenkomst, 401, 426.
 - Arbeidsrechtbank, 334.
 - Arbitragehof, 499.
 - Arrondissement,
 - grenzen, 22.
 - Halle-Vilvoorde, 373, 406.
 - Verviers, 125.
 - Arrondissementscommissaris,
 - Brussel-Hoofdstad, 373.
 - Moeskroon, 371.
 - Tongeren, 372.
 - Artiest, 432.
 - Atoomcentrum Mol, 44.
 - Zie ook: Studiecentrum.
 - Automobieliinspectie, 178.
 - Autoweg, zie Intercommunale.
- ## B
- Baelen, 125, 391.
 - Bank, bankier, 429, 440.
 - Basisakte, 442, 526, 551.
 - Bediende, 443.
 - Bedrijf,
 - begrip, 71*bis*, 173, 423, 483.
 - en onderneming, 73, 423.
 - interne taal, 404.
 - Bedrijfsleven, 399 e.v.
 - Bedrijfsrevisor, 522.
 - Bedrijfszetel, 73, 413.
 - Behandelend ambtenaar, 127, 212.
 - Zie ook: Taal van ambtenaar.
 - Bekendmaking,
 - akten van burgerlijke stand, 105, 133, 163, 164.
 - huwelijkscontract, 436, 524.
 - nietigheid, 322.
 - vervangende akte, 475.
 - Zie ook: Aanplakbiljet, Publiciteit, Reclame, Vennootschap.
 - Belang(hebbende),
 - annulatieberoep, 240, 313, 324.
 - nietigheidsvordering, 464.
 - onrechtstreeks —, 464, 465.

- rechtstreeks —, 323.
- Belastingdocumenten, 426, 441.
 - Zie ook: Aangifte.
- Belastingformulier, 165, 322.
- Belastingkohier, 227.
- Belgisch-Luxemburgs Instituut Wissel, 441.
- Bellevaux-Ligneuville, 83.
- Benoeming,
 - bekendmaking *Stbl.*, 317.
 - in overtal, 387, 389.
 - in V.C.T., 337 e.v.
 - taalkader, 238 e.v., 248.
 - vernietiging, 242.
 - Zie ook: Bevordering, Overgangsbepalingen, Taaladjunct, Taalkader.
- Bericht,
 - begrip, 98.
 - Zie ook: Berichten en mededelingen.
- Berichten en mededelingen,
 - Brussel-Hoofdstad, 131.
 - buitenlandse dienst, 275.
 - centrale dienst, 220, 223.
 - executieve, 395, 396.
 - gewestelijke dienst, 182, 191, 192, 199.
 - hoofdbestuur, 394.
 - Malmédyse, 100.
 - mondelinge —, 223.
 - nietigheid, 322.
 - onderneming, 443.
 - plaatselijke dienst, 98
 - Platdietse streek, 125.
 - randgemeente, 163, 173, 177.
 - SABENA, 289 e.v.
 - taalgrensgemeente, 102.
 - toeristen, 104.
 - Wet 1921, 19.
 - Wet 1932, 20.
- Bescheiden, zie Akte en —
- Bestendige deputatie, 501.
- Bestuurstaal, 395, 303.
- Bestuur Water en Bossen, 251.
 - Zeewezen en Binnenvaart, 251.
- Betrekking (ambt),
 - gemeenschap, gewest, 398.
 - gelijke verdeling, 280, 291.
 - taalkader, 237, 240.
 - Zie ook: Benoeming, Bevordering, Taalrol.
- Betrekkingen (relaties), begrip, 162, 225.
- Betrekkingen met andere diensten:
 - Brussel-Hoofdstad, 128.
 - buitenlandse dienst, 278.
 - centrale dienst, 212 e.v.
 - executieve, 395.
 - gewestel. dienst, 181, 190, 199, 347
 - hoofdbestuur, 394.
 - plaatselijke dienst, 95, 347.
 - randgemeenten, 162.
 - taalgrensgemeenten, 95.
 - uitvoeringsdienst, 268.
- Betrekkingen met particulieren,
 - begrip, 225.
 - Brussel-Hoofdstad, 133.
 - buitenl. dienst, 276.
 - centrale dienst, 212, 225.
 - executieve, 396.
 - gewestel. dienst, 183, 193.
 - homogeen taalgebied, 106.
 - hoofdbestuur, 394.
 - Malmédyse, 107.
 - plaatsel. dienst, 106.
 - Platdietse streek, 125.
 - randgemeenten, 165.
 - taalgrensgemeenten, 162.
- Betrekkingen met privébedrijven,
 - Brussel-Hoofdstad, 134.
 - centrale dienst, 226.
 - randgemeenten, 166, 172, 185.
 - Zie ook: Betrekkingen met particulier, Betrekkingen van privébedrijf.
- Betrekkingen van particulier met dienst,
 - buitenlandse dienst, 276.
 - Nederl. taalgebied, 502.
 - plaatsel. dienst, 106*bis*.
 - zie ook: antwoorden, betrekkingen met particulier.
- Betrekkingen van privébedrijf met dienst, 184, 403, 429.
- Bever, 83, 406.
- Bevercé, 83.
- Bevoegdheid,
 - ambtenaar V.C.T., 451, 455.
 - arbeidsauditeur, 460, 464, 483.
 - Cultuurraad, 44, 412, 497.
 - Duitse cultuurgemeenschap, 44*bis*.
 - Gemeenschapsraad, 44, 406.
 - gemeente, 5, 19, 20.
 - hoven en rechtbanken, 323.
 - Koning, 5, 200, 235, 239, 248 e.v., 272.
 - Nederlandse Cultuurraad, 3, 44, 406.
 - politierechter, 451.
 - provincie, 5.
 - Vlaamse Raad, 406.
 - vrederechter, 335.
 - wetgever, 5, 44.
- Bevoegdheidsbeding, 495*bis*.
- Bevoegdheidsconflict, 497, 500.
- Bevordering, 238, 239,
 - Duitstalige, 257.
 - bekendmaking, 317.
 - taaladjunct, 262.

- Zie ook: Annulatieberoep, Benoeming, Taalkader.
- Bewijs(last),
— bestuur, 1, 325.
— misdrijf, 458.
- Bewijswaarde,
— nietig stuk, 462,
— uitsluitend niet Frans, 506.
— vertaling,
- Bewoond lokaal, 451.
- Bijdragebon Z.I.V., 426.
- Billijk evenwicht,
— begrip, 24.
— buitenl. dienst, 54.
— centrale dienst, 230 e.v.
- Binnendienst,
— begrip, 89
— Brussel-H., 126, 129.
— centrale dienst, 212.
— gewestel. dienst, 180, 199.
— homogeen taalgebied, 89.
— plaatsel. dienst, 89.
— randgemeenten, 160.
— SABENA, 289.
— taalgrensgemeenten, 92.
— uitvoeringsdienst, 268.
— wet 31 juli 1921, 20
Zie ook: Inwendig bestuur.
- Binnenvaart, 441.
- Bioscoop, 223.
- Boedelbeschrijving, 513.
- Boekhouding,
— onderneming, 435, 439.
— notaris, 532, 552.
- Bouwplaats, 73.
- Bouwvergunning, 441.
- Brandweer, 87, 146.
- Brevet (ereteken), 227.
- Brief
— bedrijf, 71bis.
— centrale dienst, 226.
— plaatsel. dienst, 106.
— verkiezingen, 69, 70.
Zie ook: Betrekkingen met..., Oproepingsbrief, Sociale betrekkingen.
- Bronnen, 2.
- Brusselse agglomeratie,
— Verenigde Nederl., 13.
— wetsgeschiedenis, 17, 19.
- Brussels gewest,
— instelling, 45.
— hoofdbestuur, 394.
— ministerie, 392, 398.
- Brussel-Hoofdstad,
— akten bestemd voor personeel, 74bis.
- akten van bedrijven, 71, 301.
— akten voorgeschreven door de wetten..., 74bis.
— akten voor particulieren, 135.
— antwoorden aan nijverheids... bedrijven, 74bis.
— begrip, 44, 82, 373.
— betrekkingen met andere d., 123 e.v.
— binnendienst, 126.
— burgemeester, schepen, 88.
— centrale dienst, 212, 225.
— diploma, 139, 140.
— directie wegen, 197.
— executieve, 396.
— grenzen, 85.
— gemeenteraad, 133.
— gewestel. dienst met zetel —, 187, 196, 203.
— instelling, 42, 43.
— loketten, 146, 147.
— notaris, 518.
— onderneming in —, 74bis, 497.
— oproepingsbrief, 69, 70
— overgangsbepalingen, 384, 385.
— postkantoor, 223.
— Regeringscommissaris, 373.
— schooloverheid, 66.
— studiegetuigschrift, 314.
— taak, 24.
— taalgroepen, 153.
— tweetaligheid, 42, 129, 131.
— uitvoeringsdienst met zetel —, 266.
— vak- en werklieden, 140.
— verklaring, vergunning, 135.
- Buitendienst, 69, 178.
- Buitengerechtelijke handelingen, 62.
- Buitenland,
— wonende in —, 184, 225.
— onderwijs in —, 256.
- Buitenlandse dienst,
— begrip, 54.
— betrekkingen met —, 216.
— binnendienst, 274.
— SABENA, 288.
— verdeling betrekkingen, 280.
— Buitenlandse vennootschap,
— akten, 413, 436, 545.
— onderneming, 429.
- Burgemeester,
— Brussel-H., 152.
— plaatsel. dienst, 88, 120.
Zie ook: Eedaflegging, Gemeente, Mandataris.
- Busdienst, 294.

C

- Carrière buitenlandse dienst, 280-283.
- Centraal Bureau Hypoth. Krediet, 441.
- Centrale dienst,
 - akten... betreffende particulieren, 227.
 - begrip, 33, 211.
 - berichten, mededelingen, 220 e.v.
 - betrekkingen met andere diensten, 217.
 - — met particulier, 225.
 - — met privé bedrijf, 226.
 - formulieren, 220 e.v., 224.
 - gemeenschap, 392 e.v.
 - overgangsbepalingen, 387 e.v.
 - SABENA, 288, 291.
 - taalkaders, 230 e.v.
 - wet 1921, 19.
- Centrum Harmel, 21, 80.
- Chef van afdeling,
 - tweetalige —, 263.
 - tweetalig adjunct, 261.
 Zie ook: Afdelingschef.
- Cheque, 64.
 - protest, 64.
 Zie ook: Post.
- Circus, 410, 432.
- Cognossement, 442.
 - Zie ook: Factuur.
- Collectieve arbeidsovereenkomst, 427.
- College van diensthooften, 213.
- Commissaris van politie, 142.
- Commissie van beroep,
 - medisch-plan accumulatie, 211.
 - vergoedingspensioenen, 211.
- Comité voor veiligheid, gezondheid..., 401, 428, 451.
- Concessiehouder, 57.
 - begrip, 59, 67.
 - Decreet Franse gemeenschap, 506.
 - notarisakte.
 - Wet 1932, 401.
 Zie ook: Odrachthouder.
- Concurrentie, 291.
- Consul, 283.
- Contact met publiek,
 - begrip, 144 e.v.
 - Brussel-H., 144 e.v.
 - Duits taalgebied, 124.
 - Malmédyse, 124.
 - randgemeenten, 172, 177, 271.
 - taalgrensgemeenten, 122.
 - toeristisch centrum, 99, 104.
 Zie ook: SABENA.
- Coördinatie S.W.T., 24, 25.
 - besluit, 361.
- Crèche, 159.

Culturele instelling.

- met werkring in verschillende taalgebieden, 3, 44.
- Brussel-H., 159.
- Cultuurgemeenschap, 43, 85.
 - Zie ook: Gemeenschap.
- Cultuurraad,
 - bevoegdheid, 3, 44, 406.
 - V.C.T., 336-338.
 Zie ook: Decreet, Gemeenschap, Vlaamse Raad.

D

- Dader, 482.
- Deconcentratie, 55.
- Decreet 19 juli 1973, 402*bis*
 - doel, 403 e.v.
 - kenmerken, 405.
 - — toepassingsgebied, 3, 405 e.v.
 - wettigheidsprobleem, 486 e.v.
- Decreten (andere)
 - Franse gemeenschap, 505, 506.
 - Nederl. —, 501-504.
- Deelneming, 460, 482.
- Derden, 326, 470.
- Deskundige, 294.
- Dienst,
 - begrip, 28
 - Zie ook: Agglomeratie, Buitenlandse —, Centrale —, enz., Concessie, Gemeenschap, Gemeente, Gewest, Provincie.
- Dienstbode, 420, 426.
- Dienstnota, 219.
- Dienst Ontwikkelingssamenwerking, 211.
- Dienst Overzeese Soc. Zekerheid, 35, 211.
- Dienst voor Technische Samenwerking, zie A.B.O.S.
- Diploma en getuigschrift,
 - begrip, 315.
 - Brussel-H., 139, 140.
 - buitenlandse —, 256.
 - buitenlandse dienst, 279.
 - executieve, 395, 396.
 - plaatsel. dienst, 120.
 - randgemeenten, 161.
 - SABENA, 291.
 - taal van —, 314.
 - taalgrensgemeenten,
 - tweetalig kader, 293.
- Diplomatieke zending, 283.
- Directeur,
 - betrekking gelijk aan en boven —, 237, 251.
 - — beneden —, 240.
 - onderdirecteur A.S.L.K., 237.

Disciplinaire sancties, 320 e.v.
 Discontokantoor Nat. Bank, 87.
 Documenten bestemd voor personeel, 413.
 Zie akten ---.
 Dottenijs, 83.
 Douane en Accijnzen, 441.
 Drogenbos, 83, 170 e.v., 309.
 — Overgangsbepalingen, 377, 378.
 Zie ook: Randgemeenten.
 Drukwerk,
 — begrip, 98.
 — centrale dienst, 219.
 Duitse cultuurgemeenschap, 44bis.
 Duits taalgebied,
 — akten voor particulieren, 113.
 — antwoorden, 74bis, 108.
 — begrip, 82.
 — bekendmaking burgerl. stand, 105.
 — berichten, mededeling, formulier, 100.
 — besluiten, 319.
 — betrekkingen met andere diensten, 97.
 — — met particulieren, 108.
 — bevoegdheid, 44.
 — binnendienst, 94.
 — centrale diensten —, 216.
 — contact met publiek, 124.
 — decreet, 319.
 — executieve, 379, 395, 396.
 — formulieren, 101.
 — gemeenschap, gewest, 392 e.v.
 — getuigschrift, verklaring, machtiging, vergunning, 119.
 — gewestelijke dienst, 195, 199, 200.
 — hoofdbestuur, 395.
 — koninkl. en minist. besluit, 317.
 — notaris, 511.
 — overgangsbepalingen, 381.
 — taalkennis, 205.
 — V.C.T., 336, 368.
 Zie ook: Malmédysse, Vertaling.

E

Echtscheiding door onderlinge toestemming, 513.
 Econom. en Soc. Instituut Middenstand, 211.
 Edingen, 83.
 Eedaflegging,
 — mandatarissen, 91.
 E.E.G., 494-495bis.
 Eenheid van taal — eentaligheid,
 — akten bestemd voor personeel onderneming, 77.
 — binnendienst, randgemeenten, 172.
 — centrale dienst, 222.
 — gemeenteraad randgem., 161.

— gemeenteraadslid Brussel-H., 134.
 — onderneming, 447, 450.
 — regel, 25, 84.
 — taalgebieden, 44, 74, 84, 121, 413, 505.
 Zie ook: Grondwet, art. 3bis.
 Eenzijdig verzoekschrift, 334, 335.
 Electriciteitsrekening,
 — Brussel-H., 133.
 — randgemeenten, 165.
 Evenwicht,
 Zie billijk evenwicht.
 Examen,
 — bevordering, 259.
 — Brussel-H., 139 e.v.
 — buitenl. dienst, 281 e.v.
 — centrale dienst, 243.
 — gewestel. dienst, 204.
 — in het Duits, 257.
 — Malmédysse, 124.
 — overgangsbepalingen, 375 e.v.
 — plaatsel. dienst, 120 e.v.
 — randgemeenten, 160, 169, 173, 174, 177.
 — SABENA, 289 e.v.
 — taalrol, 252.
 — tweetalig kader, 243 e.v.
 — uitvoeringsdienst, 281 e.v.
 Zie ook: V.C.T., Vaste Wervingssecretaris.
 Examencommissie, 141, 150, 155.
 — Vaste Wervingssecretaris, 306.
 Executieve, 396, 398.
 Exploitatiezetel,
 — begrip, 73, 410.
 — Decreet Franse gew., 506bis.
 — gevolgen, 74, 74bis.
 — randgemeenten, 166.
 Zie ook: Bedrijf, Onderneming.
 Expeditie, 522.
 Zie ook: Afschrift, Akte.

F

Faciliteiten,
 — invoering, 21.
 — nijverheids... bedrijf, 74.
 — Platdietsse streek, 125, 273.
 — privé bedrijf, 134.
 Zie ook: Randgemeenten, Taalgrensgemeenten.
 Factuur,
 — van Brussel-H., 130.
 — van plaatsel. dienst, 106.
 — van onderneming, 442.
 Familiebedrijf, 420.
 Familieraad, 61.
 Faymonville, 83.
 Federatie van gemeenten,

- begrip, 31, 58.
- college en raad in Nederl. taalgebied, 501.
- instelling, 49.
- Financiebedrijf,
 - Zie Nijverheids... bedrijf.
- Financiële onderneming.
 - Zie Onderneming.
- Financieringsbedrijf, 441.
- Fiscaal kenteken, 135.
- Formulier,
 - begrip, 98.
 - Brussel-H., 131.
 - buitenl. dienst, 275.
 - centrale dienst, 219, 220, 224.
 - Duits taalgebied, 101.
 - executieve, 395, 396.
 - gewestel. dienst, 182, 191, 192, 199.
 - hoofdbestuur, 394.
 - Malmédyse, 100.
 - nietigheid, 322.
 - onderneming, 443.
 - plaatsel. dienst, 98 e.v.
 - Platdietse streek, 125.
 - randgemeenten, 163.
 - SABENA, 289 e.v.
 - taalgrensgemeenten, 102, 103.
- Frans taal,
 - verdediging van —, 505 e.v.
- Frans taalgebied,
 - begrip, 82.
 - betrekkingen met andere diensten, 95.
 - binnendienst, 93.
 - Malmédyse, 124.
 - overgangsbepalingen, 381.
 - Platdietse streek, 125.
- Fransie gemeenschap, 392 e.v., 505, 506.
 - Zie ook: Brussel-H., Waals gewest.

G

- Gastarbeider, 494.
- Gecentraliseerde dienst,
 - begrip, 30.
 - van executieve, 395-396.
 - van gemeente, 86.
 - van gewest, 46.
- Gedecentraliseerde dienst,
 - begrip, 31, 51.
 - taalkader, 235.
 - van executieve, 395, 396.
 - van gemeente, 86.
 - van gewest, 46.
- Gedrukte Stukken,
 - Kamer en Senaat, 26.
 - Ned. Cultuurraad en Vlaamse Raad, 402bis.

- Geldboete, 477.
 - Zie ook: Administratieve (geld)boete.
- Gelijkheid,
 - burgers, 487, 488.
 - directiebetrekkingen, 239, 254.
 - taalkaders, 239, 254.
 - talen, 18, 25, 85, 221.
 - Zie ook: Billijk evenwicht.
- Gemeenschap,
 - diensten, 392 e.v.
 - instelling, 43, 392 e.v.
 - Zie ook: Executieve, Hoofdbestuur.
- Gemeenschapsraad,
 - bevoegdheid, 44 406.
- Gemeente,
 - ambtenaar, 122.
 - begroting, 99.
 - bevoegdheid, 5.
 - dienst, 57.
 - geneesheren, 294.
 - naam, 135.
 - ontvanger, 146, 375.
 - raad, 87, 91, 104, 501.
 - raadslid, 91.
 - Zie ook: Burgemeester, Plaatsel. dienst.
- Gemmenich, 125, 391.
- Gerechtigde akte, zie Proceehandeling.
- Gerechtigd deskundige, 61.
- Gerechtigde politie, 63, 451.
- Gerechtsdeurwaarder, 61, 64.
- Gerechtszaken,
 - taalgebruik, 1, 399.
 - Grondwet, 3, 5.
- Geschiedkundige evolutie,
 - Frankrijk, 8-10.
 - Verenigde Nederl., 11-15.
 - België, 16 e.v., 392, 399 e.v.
- Getuige,
 - bij akte, 14.
 - voor gerecht, 14, 61.
 - Zie ook: Akte, Notaris.
- Getuigschrift,
 - begrip, 135.
 - Brussel-H., 135.
 - buitenl. dienst, 277.
 - centrale dienst, 227.
 - Duits taalgebied, 119.
 - executieve, 395, 396.
 - gewestel. dienst, 186, 199.
 - hoofdbestuur, 394.
 - Malmédyse, 118.
 - onderneming, 426, 443.
 - plaatsel. dienst, 116 e.v.
 - randgemeenten, 167, 172, 177.
 - SABENA, 289 e.v.

— taalgrensgemeenten, 118.
 — taalkennis, 308.
 — taalrol, 254.
 — tewerkstelling, 426.
 — tweetalig kader, 246.
 Zie ook: Diploma, Examen.
 Gevangene, 420.
 Gewest,
 — begrip, bevoegdheid, 45.
 — diensten van —, 45 e.v., 392 e.v.
 Zie ook: Brussels —, Vlaams —, Waals —, Grondwet.
 Gewestelijke dienst,
 — begrip, 45, 46, 56, 126, 178.
 — Nederl. taalgebied, 502.
 — Overgangsbepalingen, 375 e.v.
 — SABENA, 288, 290.
 — zetel in Brussel-H., 187, 196, 205.
 — zetel in Malmédy of Duits taalgebied, 200, 205.
 Gewestelijke ontvanger, 375, 390.
 Gezagdragers, 321.
 Zie ook: Burgemeester, Mandataris.
 Gezag van gewijsde,
 — arrest Raad v. State, 326.
 Gezag, werkgever, 418.
 Gezinsbedrijf, 411.
 Gouverneur,
 Zie Provinciegouverneur.
 Graad en trap van hiërarchie,
 — advies V.C.T., 361.
 — Brussel-H., 153.
 — centrale dienst, 236 e.v., 249 e.v.
 — taaladjunct, 262.
 Zie ook: Rang, Taalkader.
 Griffier,
 — handelingen van —, 61, 63.
 — neerlegging akten, 333, 463, 472.
 Grondwet,
 — art. 1, 42.
 — art. 3*bis*, 43, 84, 85, 508, 515.
 — art. 6 en 6*bis*, 487, 488.
 — art. 9, 489.
 — art. 23, 3 e.v., 25, 72, 438, 491, 508.
 — art. 59*bis*, 3, 4, 7, 43, 44, 414, 469, 491, 492, 502, 508.
 — art. 59*ter*, 44*bis*.
 — art. 107*quater*, 45.
 — art. 108*bis* en *ter*, 49.
 — art. 132, 50.
 Grondwettigheid,
 — S.W.T., 6.
 — Decreet 1973, 7, 414.

H

Handeling,
 — van overheid, 4, 5.
 — van gerecht, 4, 5.
 Zie Administratieve handeling, Proceshandeling.
 Handelsregister, 436.
 Handelsreiziger, 426.
 Handelsvertegenwoordiger, 432.
 Helkijn, 83, 407.
 Hendrik-Kapelle, 125, 391.
 Herhaling, 460, 480.
 Herseaux, 83.
 Herstappe, 83 406.
 Herstel van onwettigheid, 330, 462, 473.
 Hiërarchie,
 Zie Graad, Taalkader.
 Hoffelijkheid, 184.
 Hof van Cassatie,
 — centrale dienst, 63.
 — algemene vergadering, 62.
 Hogere Commissie Pensioenen, 211, 215.
 Hoger ambtenaar, 142.
 Homburg, 125, 391.
 Homologatiecommissie, 211.
 Hoofdbestuur, 34, 393.
 Hoven en rechtbanken, 61, 322, 325, 366.
 Houtem, 83.
 Huishoudelijk reglement, 428.
 Huiszoeking, 490.
 Hulpkas Werkloosheid, 197, 211.
 Huwelijkscontract, 14, 513, 524.
 Zie ook Bekendmaking.
 Hypotheek,
 — inschrijving, 553.
 — opheffing, 553.
 Hypotheekkantoor, 531.

I

Identiteitskaart, 116, 135, 227.
 Informatie, 428.
 Inrichting tot bescherming Mij, 267.
 Inschrijving,
 — hypotheek, 553.
 — motorvoertuig, 116.
 — vreemdelingenregister, 116.
 Zie ook: Handelsregister.
 Instelling,
 — van gemeenschap of gewest, 395.
 Zie ook: Culturele —, internationale —, parastatale —.
 Instituut voor Radio-isotopen (Charleroi), 44, 408.
 Intercommunale, 95, 178.

- Autoweg E3, 126, 197.
- Nederl. taalgebied, 501.
- Internationale instelling,
 - werkkring in meer gemeenschappen, 3, 406-408.
- Internationale overeenkomst,
 - bevoegdheidsbeding, 495*bis*.
 - taalkader, 241.
 - rijbewijs, 116.
- Inwendig bestuur, 89.

J

- Jaarrekening,
 - individuele, 426.
 - onderneming, 436.
- Zie ook: Boekhouding.
- Jaarverslag V.C.T., 347-359, 370.
- Jachtvergunning, 135.

K

- Kaart van Crombrugge-Verroken, 81.
- Kabinet minister, 225, 261.
- Kader, zie Taalkader.
- Kaderpersoneel, 424, 443.
- Kamer van notarissen, 518.
- Kanselarij, 283.
- Kiesverrichtingen, 68.
 - Zie ook: Oproepingsbrief, Stembureau.
- Kiezerslijst, 69, 70.
- Kinderbijslagfonds, 178.
- Kinderwelzijn, 87.
- Kliniek O.C.M.W., 294.
- Klacht bij V.C.T., 369.
- Komen, 83.
- Koning, bevoegdheid, 5,
 - disciplinaire sancties, 320.
 - overgangsmaatregelen, 375 e.v.
 - Platdietse streek, 125.
 - Verenigde Nedl., 11-15.
- Koninklijk besluit,
 - taal, 18, 316 e.v.
 - taalkader, 235 e.v.
- Koninkl. Instituut Kunstpatrimonium, 211.
- Koninkl. Muziekconservatorium Brussel, 67.
- Koninkl. Musea Kunst en Geschiedenis, 267.
- Kosten,
 - V.C.T., 344, 365.
 - proces-, 334.
- Kraainem, 83, 170 e.v., 309.
 - overgangsbepalingen, 377-378.
- Zie ook: Randgemeenten.
- Kwijting, 116.

L

- Landbouwbedrijf, 411.
- Leemte in wet, 25.
- Leerjongen, 443.
- Legalisatie, 116.
- Leger, 1, 399.
- Lening, 430, 443, 551.
- Lettelingen, 83.
- Leurhandel, 441.
- Lidmaatschapskaart, 227.
- Linkebeek, 83, 170 e.v., 309.
 - overgangsbepalingen, 377-378.
- Lokalisatie van zaak, 126, 212-215, 368.
- Loketten, 146, 147.
- Loonbriefje, 426.
- Luchthaven Oostende, 178.
 - Zie ook: SABENA.
- Lingne, 83.
- Luik,
 - directe belastingen, 199.

M

- Machtiging,
 - begrip,
 - Brussel-H.,
 - buitenl. dienst, 278.
 - centrale dienst, 287.
 - Duits taalgebied, 119.
 - executieve, 396.
 - gewestel. dienst, 186, 194, 199.
 - gerechtelijke —, 61.
 - hoofdbestuur, 394.
 - Malmédyse, 117.
 - plaatsel. dienst, 116.
 - randgemeenten, 167, 172, 177.
 - reglement, 75.
 - SABENA, 289 e.v.
 - taalgrensgemeenten, 118.
- Zie ook: Verklaring.
- Magistraat, 61.
- Malmédyse,
 - akte voor particulieren, 111.
 - bekendmaking burgerl. stand, 106.
 - betrekkingen met particulieren, 107.
 - berichten, mededeling, formulier, 100.
 - contact met publiek, 124.
 - gemeenschap en gewest, 392.
 - getuigschrift, 117.
 - taalgebied, 44, 83.
- Mandataris, 31, 32, 88.
 - Zie ook: Eedaflegging.
- Mark, 83.
- Mededeling aan publiek,
 - begrip, 98.

— Brussel-H., 131.
 — buitenl. dienst, 275.
 — Duits taalgebied, 101.
 — gewestel. dienst, 182, 191, 192, 199.
 — hoofdbestuur, 393.
 — Malmédyse, 100.
 — plaatsel. dienst, 98 e.v.
 — postcheque, 225.
 — randgemeenten, 172, 177.
 — taalgrensgemeenten, 102.
 — toeristisch centrum, 104
 Zie ook: Bericht.
 Medeplichtige, 482.
 Medewerkers, 294.
 Meetbrief, 441.
 Membach, 125, 391.
 Mesen, 83, 406.
 Militierechtscollege, 211, 215.
 Minister — ministerie,
 — Arbeid, 451.
 — Binnenl. Zaken, 343, 362, 369.
 — Brussels gewest, 398.
 — Buitenl. Zaken, 54.
 — centrale dienst, 33, 34, 211.
 — Econ. Zaken, 454.
 — Financiën, 429.
 — Gemeenschap, gewest, 393 e.v., 398.
 — gesplitst, 35 e.v., 211.
 — Justitie, 454.
 — Nat. Opvoeding en Cultuur, 54.
 — Sociale Voorzorg, 454.
 — Tewerkstelling, 454.
 — Uitlendendienst, bibliotheek, 225.
 — Volksgezondheid, 454.
 Ministerieel besluit, 316.
 Misdrijf, 453 e.v., 469.
 Moelingen, 83, 372.
 Moeskroen, 83, 371.
 Montzen, 125, 391.
 Moresnet, 125, 391.
 Muntschouwborg, 294.

N

Nationaal Instituut Landbouwkrediet, 441.
 Nat. Pensioenfonds Mijnwerkers, 34.
 Nat. Werk Oudstrijders, 211.
 Nationale Bank, 51.
 Nat. Dienst Opgravingen, 211.
 Nationale instellingen,
 — werkkring in meer gemeenschappen, 3,
 406, 407.
 Nat. Kas Beroepskrediet, 441.
 Nat. Mij. Huisvesting, 53, 211.
 N.M.B.S., 158, 220.
 Zie ook: Spoorwegen.

N.M.K.N., 213, 441.
 Natuurlijk persoon, 411.
 Nederlands, 19.
 Nederlands taalgebied,
 — begrip, 82, 406.
 — overgangsbepalingen, 381.
 Zie ook: Randgemeenten, Taalgrens-
 gemeenten.
 Neerlegging ter griffie, 333, 474.
 Zie ook: Vennootschap(sdossier).
 Neerwaasten, 83.
 Nietigheid,
 — administratieve handeling, 322 e.v.
 — advies V.C.T., 360, 361.
 — akte vennootschap, 472, 540 e.v.
 — proces-verbaal, 458.
 — ambtshalve, 323, 463.
 Zie ook: Vervanging.
 Niet-tegenstelbaarheid, 331.
 Nijverheids-, handels- en financiebedrijf,
 — akten en bescheiden, 298 e.v.
 — antwoorden aan, 74bis.
 — Brussel-H., 74bis.
 — begrip, 73.
 — Grondwet, 6.
 — taal van gebied, 74.
 Zie ook: Akten bestemd voor personeel,
 Akten voorgeschreven door wet, Betrek-
 kingen met privébedrijven, Privé bedrijf.
 Notaris,
 — administratieve handeling, 517 e.v.
 — akte, 65, 507 e.v.
 — begrip, 507.
 — dienst, 515.
 — opdracht openbare dienst, 520.
 — — nijverheids... bedrijf, 520.
 — Verenigde Nederl., 12, 14.
 — werkgever, 532, 533.
 Notulen,
 — gemeenteraad, 131, 135.
 — ondernemingsraad, 428.
 — randgemeenten, 160.
 — vennootschap, 436.

O

Obligatie,
 — van plaatsel. dienst, 116.
 — — onderneming, 436.
 Offerte-aanvraag, 226.
 Officier van gerechtel. politie, 451 e.v.
 Ondernemer, 411, 412.
 Onderneming,
 — begrip, 423.
 — betrekking met dienst, 403, 441.
 Zie ook: Bedrijf, Privé bedrijf, V.Z.W.

Ondernemingsraad, 401, 428, 446, 447.
 Onderrichting,
 — begrip, 129.
 — centrale dienst, 219.
 — onderneming, 424, 443.
 Ondervoorzitter V.C.T., 339.
 Onderwijs, 1, 399, 506*bis*.
 Onderzoek,
 — administratief, 364.
 — door V.C.T., 365, 366, 451.
 — gerechtel. politie, 441.
 — gerechtelijk, 61.
 Onroerend goed, 215.
 Ontslagbrief, 473-474.
 Ontvangstbewijs, 125.
 Ontvanger,
 — registratierechten, 503.
 Zie ook: Gemeente, Gewestl. —.
 Onverenigbaarheid, 337.
 Onverschuldigde betaling, 215.
 Oorsprong van de zaak,
 Zie: Lokalisatie.
 Opdrachthouder openb. dienst, 294.
 Zie ook: Concessiehouder.
 Openbare dienst,
 — begrip,
 — verstrekken van —, 59.
 Zie ook: Centrale dienst, Concessiehouder,
 Plaatsel. —, enz.
 O.C.M.W.
 — Brussel-H., 153, 374.
 — kamer van beroep, 183.
 Opdecimen, 477, 478.
 Openbare orde,
 — S.W.T., 25.
 — nietigheid, 325 e.v.
 — vervanging stukken, 333.
 Openbare veiligheid, 63.
 Openbare verkoping, 513.
 Opedragen dienst, 59.
 Opheffing S.W.T., 71, 409, 463, 467, 469,
 497.
 Oppensioenstelling, 426.
 Oproepingsbrief,
 — Brussel-H., 131.
 — kiesverrichtingen, 69.
 — plaatsel. dienst, 106.
 — randgemeenten, 165.
 — vennootschap, 436.
 Opschrift, 131, 506.
 Zie ook: Bericht, Berichten en Mededelin-
 gen.
 Opzegging, 426, 473, 474, 497-500.
 Zie ook: Ontslagbrief.
 Orderbriefje, 64.

Organiek kader, 232.
 Overgangsbepalingen, 154, 264 e.v., 291, 375
 e.v.
 Overheidsdienst, 29.
 Overeenkomst,
 — Decreet Franse gem., 505.
 Overlegging van stukken,
 — ambtenaar, 451.
 — V.C.T., 366.
 Overschrijving,
 — akten burgerl. stand.
 — Brussel-H., 135, 136.
 — Duits taalgebied, 114.
 — plaatsel. dienst, 114.
 — randgemeenten, 171, 175, 176.
 — taalgrensgemeenten, 115.
 — hypotheekwet, 530.
 — post —, 64, 441.

P

Paleis voor Schone Kunsten, 131.
 Pandnemer, 471.
 Parastatale instelling, 51, 211.
 Parket, 63.
 Parlement, zie Gedrukte Stukken.
 Parlementaire vraag, 215.
 Particulier,
 — begrip, 225, 276.
 — notaris, 510.
 — taalverplichtingen, 510.
 Zie ook: Akte bestemd voor —, Betrek-
 kingen met/van —, Betrekkingen met/van
 privébedrijf.
 Pensioen,
 — aansluiting bij — fonds, 426.
 — aanvang, 215.
 — brevet, 135.
 Personeel,
 — begrip, 443.
 — notaris, 544.
 — sdiens, 424.
 Zie ook: Ambtenaar, Bediende, Vak- en
 werklieden.
 Personeelsformatie, 232.
 Zie ook: Organiek kader, Taalkader.
 Peuterafdeling, 159.
 Plaatsvervangend rechter, 519.
 Plaatselijke dienst,
 — begrip, 57, 86.
 — Brussel-H., 95.
 — buitengemeentel. —, 57.
 — gewest, 46.
 — Nederl. taalgebied, 502.
 — overgangsbepalingen, 375 e.v.
 — SABENA, 288.

Zie ook: Duits taalgebied, Betrekking met
..., Randgemeenten, Taalgrensgemeenten.
Platdietsse streek, 125, 391, 392.

Pleidooi, 4, 11.

Ploegsteert, 83.

Politie, 146.

Zie ook: Commissarissen —, Gerechtel. —.

Politieke partijen, 339.

Politierechter, 451.

Ponskaart, 106.

Post,

— assignatie, 135, 287.

— bericht, 223.

— bestelling aan huis, 98.

— cheque, 64, 441.

— kantoor, 86, 95, 99.

— loketbeambte, 146.

— overschrijving, 64, 441.

— protest, 64.

— rekeninguittreksel, 225.

— tarief, 220.

— wissel, 225.

Premie tweede taal, 173.

Prijsaanvraag, 226.

Privé bedrijf,

— begrip, 134, 226.

— betrekkingen met overheid, 403, 429, 502.

— Brussel-H., 134.

— buitenl. dienst, 276.

— centrale dienst, 215, 226.

— gewestl. dienst, 184.

— notaris, 510, 539.

— randgemeenten, 161.

— SABENA, 289.

— uitvoeringspolitiek, 268.

Proceshandeling, 61, 510.

Proces-verbaal,

— administratieve boete, 485.

— misdrijf, 457, 458.

— proceshandeling, 63.

— verkiezingen, 69.

Zie ook: gerechtelijke politie, notulen,
openbare verkoping.

Protest, 135.

Zie ook: cheque, post, wissel.

Provincie,

— begrip, 55.

— bevoegdheid, 22.

— diensten, 55.

— gedecentraliseerde dienst, 31.

— grenzen, 22, 42.

— raad, 501.

Provinciegouverneur, 371, 390.

Zie ook: Vertaling, Provinciegouverneur
Luik.

Publiciteit,

— verkoping, 550.

Zie ook: bekendmaking berichten en mede-
delingen, reclame.

Publiek, zie: Contact met —.

Publikatie,

— pers, 98, 223.

Zie ook: Bekendmaking, Berichten en me-
dedelingen, Drukwerk, Neerlegging.

R

Raad van State,

— adm. rechtscollège, 60.

— adm. werkzaamheden, 60.

— centrale dienst, 211.

— personeel, 50.

Zie ook: Annulatieberoep, Nietigheid.

Randgemeenten,

— akten voor personeel, 74.

— — voorgeschreven door wet..., 74.

— begrip, 44, 82, 160.

— betrekkingen met andere d., 96.

— bevoegdheid parlement, 44.

— binnendienst, 160.

— centrale dienst, 217.

— gemeenten, 83.

— gemeenschap en gewest, 392 e.v., 406.

— gewestl. dienst, 201, 210.

— kiesverrichtingen, 68.

— overgangsbepalingen, 377 e.v.

— plaatsl. dienst, 160.

— postkantoor, 223.

— privé bedrijf, 161, 166.

— raadslid, 88 e.v.

— schooloverheid, 66.

— taalexamen, 359.

— taalkennis personeel, 167.

Rang (hiërarchie), 249.

Rechten van de Mens, 493.

Rechterlijke macht, 61.

Rechtspersoonlijkheid, 313, 335, 466.

Reclame, 101.

Regeringscommissaris, 211, 294,

— Brussel-H., 373.

— Moeskroen, 371.

— Voeren, 372.

Regie der Luchtwezen, 211, 294.

Regie der Posterijen, 211.

— Regie Tel. Tel., 211.

— Registratie, 11, 530.

Zie ook: Ontvanger.

Reglement, 75.

Rekenhof, 33, 60.

Remersdaal, 83, 372.

Repertorium, 518.

Representatieve vakorganisatie, 446, 447.
 Rijbewijs, 116, 135, 220.
 Rijksdienst,
 — Arbeiderspensioenen, 53.
 — Arbeidsvoorziening, 429.
 — Jaarlijkse vakantie, 211.
 — Overzeese sociale zekerheid, 35, 211.
 — Werknemerspensioenen, 211.
 Rijksentstofinrichting, 211.
 Rijksinstituut,
 — Grondmechanica, 268.
 — Rust- en Overlevingspensioenen, 211.
 — Sociale Verzekeringen Zelfstandigen, 211.
 — Sociale Zekerheid, 361, 429.
 Rijkswacht, 63.
 Robertville, 83.
 Rode Kruis, 51, 87, 135, 227.
 Ronse, 83, 406.

S

SABENA,
 — buitenlandse dienst, 288.
 — centrale dienst, 211, 291.
 — gewestl. dienst, 290.
 — inlichtingsbulletin, 219
 — reclame, 294.
 — statuut, 44.
 — taalregeling, 294 e.v.
 Sancties, 320 e.v., 397 e.v., 460 e.v., 502.
 Schaarbeek, 146, 147.
 Schepenen, 87, 152.
 Schip, 441, 442.
 Schooloverheid, 66.
 Schouwburg, 223.
 Schouwingsbewijs, 135.
 Schuldeisers faillissement, 471.
 Seizoenwerker, 432.
 Senaat, 499.
 's Gravenvoeren, 83, 372.
 Sint-Genesius-Rode, 83, 175 e.v.
 Sint-Martens-Voeren, 83, 372.
 Sint-Pieters-Voeren, 83, 372.
 Sippenaken, 125, 391.
 Sociale bemiddelaar, 424.
 Sociale betrekkingen,
 — begrip, 414-434.
 — collectieve —, 427.
 — Grondwet, 492.
 Sociale wetgeving,
 — documenten voorgeschreven door —, 441.
 — doel taalregeling, 7, 401, 452.
 Spaarboekje, 116, 135, 227.
 Spiere, 83, 407.
 Spoorwegen, 99, 223.
 Staat, zie dienst, gecentraliseerde dienst, enz.

Stafpersoneel, 304, 443.
 Statistiek, 441.
 Stedebouwkundige, 294.
 Stembiljet, 68-70.
 Stembureau, 68, 69, 292, 293.
 — Nederl. taalgebied, 504.
 — notaris, 519.
 Zie ook: kiesverrichtingen, kiezerslijst, oproepingsbrief.
 Stempel,
 — buitenl. dienst, 276.
 — notaris,
 — spaarboekje, 135, 227.
 — verkiezingen, 69.
 Straatnaambord, 102, 131.
 Straffen, 460, 489.
 Strafvordering, zie arbeidsauditeur, verjaring, verval.
 Strafzaken, 11, 14, 15.
 Studiebureau, 294.
 Studiecentrum Mol, 408.
 Zie ook: atoomcentrum Mol.
 Studiegetuigschrift, 314.
 Zie ook: diploma.
 Sluiting van termijn, 327.
 Syndicale organisatie, zie: Vakorganisatie.
 Syndicale afvaardiging, 446 e.v., 451 e.v.

T

Taal,
 — van de ambtenaar,
 — — Brussel-H., 126, 127.
 — — centrale dienst, 212 e.v.
 — — gewestl. dienst, 199.
 — van de procedure, 66, 76bis, 512 e.v.
 — van de werknemer, 74bis, 78.
 Zie ook: behandelend ambtenaar.
 Taaladjunct, 213.
 Taalbescherming, 404.
 Taalcodex, 2.
 Taalgebieden, 3, 43, 79, 82.
 Taalgrens, 13, 15, 21 e.v.
 Taalgrensgemeenten,
 — akten betreffende particulier, 112.
 — — voorgeschreven door wet..., 74.
 — — voor personeel, 74.
 — antwoorden, 74bis, 165.
 — bekendmaking burgerl. stand, 105.
 — berichten, mededelingen, 102.
 — betrekkingen met andere diensten, 95.
 — betrekkingen met particulier, 107.
 — bevoegdheid parlement, 3, 44.
 — binnendienst, 92.
 — burgerlijke stand, 171, 176.
 — contact met publiek, 122.

- Decreet Franse gem., 506.
- examen, 310.
- faciliteiten, 21.
- formulier, 102.
- gemeenschap en gewest, 392, 406.
- gemeente, 83.
- gemeenteraad, 501.
- getuigschrift, 118.
- kiesverrichtingen, 68-70.
- overgangsbepalingen, 375 e.v.
- overschrijving burgerl. stand, 114, 115.
- postkantoor, 223.
- schooloverheid, 66.
- taalgebied, 44, 74, 82.
- taalkennis, 122.
- Verenigde Nederl. 15.
- Verklaring, vergunning, machtiging, 118.
- Verkregen rechten, 375 e.v.
- Zie ook: Voeren.
- Taalgroep,
 - Brussel-H., 153.
 - centrale dienst, 232.
- Taalkader,
 - begrip, 232-234.
 - buitenlandse dienst, 279 e.v.
 - gemeenschap en gewest, 394, 398.
 - overgangsbepalingen, 387 e.v.
 - pariteit, 239.
 - sanctie, 242, 260, 326.
 - tweetalig —, 232, 243.
 - uitvoeringsdienst, 268.
 - V.C.T., 343, 361.
 - Zie ook: Taalgroep, Taalrol, Tweetalig ad-
junct.
- Taalkennis,
 - begrip, 281.
 - bewijs, 306.
 - Brussel-H., 138 e.v.
 - buitenlandse dienst, 281.
 - centrale dienst, 243, 252.
 - executieve, 395, 396.
 - gewestel. dienst, 180, 202 e.v.
 - mandataris, 31.
 - notaris, 511.
 - plaatsel. dienst,
 - Platdietsse streek, 125.
 - randgemeenten, 168, 172, 177.
 - SABENA, 289 e.v.
 - uitvoeringsdienst, 269, 270.
 - voorzitter V.C.T., 339.
 - Zie ook: Diploma, Examen, Studiege-
tuigschrift.
- Taalkeuze, 253.
- Taalrol,
 - advies V.C.T., 252.
 - centrale dienst, 252.
 - gelijke verdeling, 280.
 - gemeenschap en gewest, 394, 395.
 - overgang, 258.
 - overgangsbepalingen, 375.
 - Zie ook: Taalgroep, Taalkader.
- Taalpariteit,
 - Zie betrekking, billijk evenwicht, gelijk-
heid, taalgroep, taalkader.
- Talentelling, 19, 21, 79.
- Telefoon,
 - abonnement, 518.
 - cel, 220.
 - gids, 99.
 - rekening, 106.
- Telling, 170.
 - Zie ook: Talentelling.
- Termijn,
 - nietigheidsvordering, 317.
 - V.C.T., 328, 369.
 - Vervangen van akte, 475.
 - Zie ook: Verjaring.
- Terugwerking,
 - nieuw besluit, 326.
 - Decreet 1973, 469, 474.
 - nietigheid, 462.
 - vervanging stukken, 329, 474.
 - wet, decreet, 469.
- Testament, 4, 14,
 - neerlegging, 513.
- Teuven, 83, 372.
- Tewerkstelling personeel,
 - buitenl. onderneming, 431.
 - in Nederl. taalgebied, 411 e.v., 497 e.v.
546.
 - tijdelijk, 422.
- Toeristisch centrum, 99, 104.
- Toezicht, 336 e.v., 397, 451 e.v.
 - hinderen van —, 459.
 - Zie ook: examen.
- Toezichthoudende overheid, 328.
 - Zie ook: voogdijoverheid.
- Tolk, 134.
- Tram, 220.
- Trap van hiërarchie,
 - buitenl. dienst, 280.
 - centrale dienst, 249.
 - Zie ook: Graad, Taalkader.
- Trouwboekje, 116, 135, 227.
- Tuchtzaken, 61.
- Tussenkomst, 334, 335.
- Tweede taal, 121-124, 139, 146, 243.
 - examen, 310.
 - SABENA, 289 e.v.
 - taaladjunct, 262.

- uitvoeringsdienst, 270.
 - Zie ook: Contact met publiek, Examen, Taalkennis.
 - Tweetalig adjunct, 261 e.v.
 - Tweetaligheid,
 - akte, 74, 74bis, 540 e.v.
 - begrip, 129, 221.
 - Brussel-H., 43, 129, 131.
 - centrale dienst, 219, 227.
 - formulier, 224.
 - koninkl. en minist. besluit, 318.
 - nietigheid, 226, 540 e.v.
 - randgemeenten, 163.
 - ticket maaltijd, 227.
 - voorzitter V.C.T., 339.
 - wet 1932, 20.
 - wet 1963, 24.
 - Zie ook: tweetalig kader.
 - Tweetalig kader,
 - begrip, 229 e.v.
 - toelating, 243.
- U**
- Uittreksel, 524 e.v.
 - Uitvoeringsdienst,
 - begrip, 31.
 - gewest, 46.
 - overgangsbepalingen, 387.
 - SABENA, 288.
 - taalkennis, 269.
 - werkring land, 265.
 - Zie ook: Centrale dienst, Gecentraliseerde dienst, Werkring.
 - Universiteit,
 - Leuven, 295.
 - U.C.L., 50, 295.
 - vrije —, 67, 411.
- V**
- Vakbond,
 - Zie Vakorganisatie.
 - Vak- en werklieden, 140.
 - Vakorganisatie,
 - advies, 235, 250, 283, 311.
 - begrip, 313.
 - Nederl. taalgebied, 411.
 - nietigheidsvordering, 465.
 - sociale betrekkingen, 424, 429.
 - vertalingsaanvraag, 446.
 - Vaste Commissie voor Taaltoezicht,
 - adm. onderzoek, 364.
 - advies gewestel. dienst, 180.
 - — overgang taalrol, 258.
 - — regering, 346.
 - — SABENA, 289.
 - — taalkaders, 235.
 - — tweetalig kader, 248, 250.
 - begrip, 336 e.v.
 - bevoegdheid, 346 e.v.
 - eigen onderzoek, 365.
 - gemeenschap en gewest, 397.
 - instelling, 24, 336.
 - jaarverslag, 347, 359.
 - kosten, budget, 344, 347, 365.
 - Nederl. afdeling, 455.
 - nietigheidsvordering, 464.
 - opdracht, 345 e.v.
 - personeel, 343.
 - statuut, 340 e.v.
 - termijn, 328.
 - toezicht examens, 122, 151, 308.
 - Verenigde vergadering, 368.
 - Vice-gouverneur Brabant, 464.
 - Vaste datum, 474.
 - Vaste Wervingssecretaris,
 - bevoegdheid, 305.
 - examens, 123, 149, 243, 247, 255, 270.
 - gemeenschap en gewest, 397.
 - Zie ook: examen, taalkennis.
 - Veiligheidsvoorschrift, 401.
 - Vennootschap,
 - akten, 413, 436, 540 e.v.
 - akte oprichting, 333, 436, 472, 536, 540 e.v.
 - bedingen, 549.
 - coördinatiestatuten, 544, 548.
 - naam, 549.
 - statutenwijziging, 436, 472, 548.
 - sdossier, 474.
 - zetelverplaatsing, 547.
 - Zie ook: buitenlandse vennootschap, tewerkstelling.
 - Verbond Vl. Overheidspersoneel, 313.
 - Verdeling, 513.
 - Vereffening, 513.
 - Vereniging zonder winstoogmerk, 226, 420, 465, 539.
 - Zie ook: Nietigheidsvordering, Rechts-persoonlijkheid.
 - Vergunning,
 - Brussel-H., 135.
 - buitenl. dienst, 278.
 - centrale dienst, 227.
 - Duits taalgebied, 119.
 - executieve, 395, 396.
 - gerechtelijke —, 61.
 - gewestel. dienst, 186, 194, 199.
 - hoofdbestuur, 394.
 - Malméduse, 119.

- onderneming, 441.
 - plaatsel. dienst, 116 e.v.
 - randgemeenten, 167, 172, 177.
 - reglement, 75.
 - SABENA, 289 e.v.
 - taalgrensgemeenten, 118.
 - Verhinderings toezicht, 479.
 - Verjaring,
 - aansprakelijkheid notaris, 529.
 - nietigheidsverklaring, 464, 468.
 - schorsing, 485.
 - strafvordering, 460, 481, 537.
 - stuiting, 327.
 - Verklaring,
 - begrip, 135.
 - schoolhoofd, 140.
 - registratie, 553.
 - Zie voor het overige: vergunning.
 - Verkoop, 513, 528, 550.
 - Verkregen rechten, 155, 156, 296, 375.
 - Vermoeden, 193, 225, 276, 304.
 - Vernederlandsing bedrijfsleven, 399 e.v., 403, 404, 413, 450.
 - Vordering,
 - Zie: annulatieberoep, nietigheidsvordering.
 - Verslag bedrijfsrevisor, 522.
 - Vertaling,
 - akte betreff. particulier,
 - — plaatsel. dienst, 110-116, 175.
 - — gewestel. dienst, 194 e.v.
 - algemene onderrichtingen, 318.
 - belanghebbende, 112.
 - besluit van Executieve, 319.
 - betrekking met andere dienst, 97.
 - binnendienst,
 - — plaatsel. dienst, 90, 126.
 - Brussel-H.,
 - — binnendienst, 126.
 - — mandataris, 152.
 - Centrale dienst, 218
 - diploma, 314.
 - decreet, 319.
 - Duits, 111, 113, 114, 135-137, 171, 175, 176, 317-319.
 - getuigschrift, verklaring..., 116, 194.
 - gewestel. dienst, 184 e.v.
 - gezagdrager, 90, 152.
 - koninklijke besluiten, 319.
 - Malmédy, 111.
 - nijverheids...bedrijf (S.W.T.), 71, 77, 301 e.v.
 - ondernemingspersoneel (Decreet), 444 e.v.
 - overschrijving burgerl. stand, 114, 115, 135, 137, 171, 175, 176.
 - proces-verbaal rijkswacht, 185.
 - provinciegouverneur, 110, 114, 171.
 - — Luik, 136, 137, 171, 175, 176, 317, 318.
 - studiegetuigschrift, 314.
 - taalgrensgemeente, 112, 115.
 - vrije —, 185, 450.
 - Verenigde Nederl., 11 e.v.
 - zaak van ambtenaar, 213.
 - Verval strafvordering, 485.
 - Vervanging nietige stukken,
 - begrip, 329, 330, 475.
 - Decreet Ned. Cult., 462 e.v.
 - Decreet Franse gem., 506bis.
 - S.W.T., 326 e.v.
 - van ambtswege, 463, 473.
 - Verzachtende omstandigheden, 460.
 - Verviers, 125.
 - Vervoerdocumenten, 290, 441, 506bis.
 - Verzekeringsspolis, 427, 442.
 - Vice-gouverneur Brabant, 373.
 - Visvergunning, 135.
 - Vlaams Economisch Verbond, 400.
 - Vlaamse Gemeenschap, Vl. Gewest,
 - executieve, 398.
 - hoofdbestuur, 393 e.v.
 - Vloesberg, 83.
 - Voeren, 83, 215, 372, 406.
 - Volmacht, 475, 522.
 - Voogdijoverheid, 31, 323, 328.
 - Voorrang taal, 101, 104.
 - Duits taalgebied, 101.
 - toeristisch centrum, 104.
 - SABENA, 290, 291.
 - Voorzitter V.C.T., 339 e.v.
 - Vorm, zie Nietigheid.
 - Vormvoorschrift, 322, 476, 495.
 - Vrederechter, 335.
 - Vreemdelingenregister, 116.
 - Vrijheid,
 - België 1830, 16.
 - Decreet Franse gem., 506bis.
 - Grondwet, 3 e.v., 491.
 - taal, 3, 508.
 - — werknemers, 404.
 - Verenigde Nederl., 12, 15.
- W**
- Waals gewest, 44bis, 392 e.v.
 - Waarschuwing, 457.
 - Waasten, 83.
 - Wagon-lits, 198.
 - Waterbouwkundig Laboratorium, 211.
 - Weerspannigheid, 477.

- Weismes, 83
 Welkenraedt, 125, 391.
 Wemmel, 83, 170 e.v., 309.
 Zie ook: overgangsbepalingen, randgemeenten.
 Werklieden, 140, 291.
 Werkers (Decreet Fr. gem.), 506*bis*.
 Werving, 153, 168, 169.
 Zie ook: benoeming, bevordering, examen, taalkader.
 Werkgever, 416 e.v.
 Werkkring,
 — begrip, 34.
 — centrale dienst, 34, 211 e.v., 228.
 — culturele instelling, 3, 44.
 — executieve, 396.
 — gemeenschap en gewest, 393.
 — gewestel. dienst, 56, 178, 179, 188 e.v.
 — plaatsel. dienst, 57.
 — SABENA, 289 e.v.
 — uitvoeringsdienst, 265.
 Zie ook: buitenl. dienst, centrale dienst, culturele instelling, lokalisatie.
 Werkmansboekje, 401.
 Werknemer,
 — begrip, 418.
 — nadeel voor —, 470
 — verplichtingen, 417.
 Werkplaatsreglement, 401, 427.
 Wetgeving, I
 — 22 mei 1878, 17.
 — 18 april 1898, 18.
 — 31 juli 1921, 19.
 — 22 juni 1932, 20, 401.
 — 8 november 1962, 22.
 — 9 augustus 1980, 392.
 Wetsuitlegging, 25.
 Wezembeek-Oppem, 83, 175 e.v.
 Wisselagent, 440.
 Wisselbrief, 64, 442.
 Wisselprotest, 64.
 Woning,
 — onschendbaarh., 490.
 Woonplaats, 193, 215.
 Zie ook: buitenland.
- Z**
- Zaak,
 — SABENA, 291.
 — van een ambtenaar, 212 e.v., 274.
 Zie ook: lokalisatie.
 Zeekanaal Brussel, 178.
 Zeebrief, 441.
 Zeevaartdocumenten, 441.
 Zeeschip, 73.
 Zegel notaris, 518.
 Zetel,
 — administratieve, 73.
 — maatschappelijke, 73, 410.
 — vennootschap, 410.
 — verplaatsing, 547.
 Zie ook: exploitatiezetel.
 Ziekenfonds, 411.
 Zoniënwood, 178.